

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**“MEKTEBLİ” ÇOCUK DERGİSİ
(İNDEKS, SEÇME METİN VE DEĞERLENDİRME)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Durmuş TAŞDEMİR

Enstitü Anabilim Dalı : Türkçe Eğitimi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

MAYIS - 2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**“MEKTEBLİ” ÇOCUK DERGİSİ
(İNDEKS, SEÇME METİN VE DEĞERLENDİRME)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Durmuş TAŞDEMİR

Enstitü Anabilim Dalı: Türkçe Eğitimi

Bu tez 11/06/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

_____
Jüri Başkanı

_____
Jüri Üyesi

_____
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ahmet Durmuş TAŞDEMİR

03 Mayıs 2007

ÖNSÖZ

Çocuklara özgü eser vermenin ülkemizde pek yeni olduğu düşünülür, halbuki Tanzimat'la başlayan çocuğa yönelik günümüze kadar bazı duraksamalar olsa da devam ede gelmiştir. Cumhuriyet öncesi çocuk edebiyatı ürünlerinin bol olduğu bilinmesine rağmen, bu eserlerin gün yüzüne çıkartılmamış olması da bir gerçektir. Bu açıdan II. Meşrutiyet sonrası önem taşımaktadır. Özellikle 1913-1914 yıllarını içine alan dönemde, idadi ve rüştiye öğrencilerine yönelen çocuk dergilerinde bir artış meydana gelmiştir. Biz, bu dönemin sosyal, edebi, kültürel ve eğitim çalışmalarını yansıtan bu dergilerden 29 Mayıs 1913 - 23 Nisan 1914 tarihleri arasında 39 sayı neşredilmiş olan "Mektebli" mecmuasını inceledik. Titizlikle hazırlanmış ve zengin bir içeriğe kavuşturulmuş olan Mektebli ile döneminin çocuk dergiciliği anlayışı, toplumun çocuğa bakış açısı irdelenerek günümüz çocuk edebiyatı çalışmalarına katkıda bulunulacağı düşüncesindeyiz.

Çocuğa göre edebiyat anlayışının dergicilikle tezahüründen etkilenerak, döneminin kültürel, sosyal ve eğitim olaylarını yazım türleri aracılığıyla başarıyla aktaran Mektebli, bu çalışmayla günümüz eğitimci ve araştırmacılarının hizmetine sunulmuştur. Böylece çocuk edebiyatı çalışmaları açısından karanlıkta kalan bir dönem, aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma indeks, seçme metinler ve değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır. Özellikle derginin içeriğinin tanınabilmesi amacıyla seçme metinlere fazlaca yer verilmiştir. Bu metinler olduğu gibi aktarılarak, bize ait ilaveler köşeli parantezle gösterilmiştir. Seçme metinler bölümü zengin tutularak, bundan sonra yapılacak çalışmalara zemin hazırlanmıştır. Metinleri okuma çalışması sırasında oldukça titiz davranılmış ve hatasız bir metin elde edilmeye çalışılmıştır. Buna rağmen gözden kaçan eksiklerimizin olabileceğini de ifade etmek istiyorum.

Çocuk edebiyatı alanında çalışma yapmama vesile olan ve çalışmamın her anında engin bilgi ve tecrübesiyle desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR'e hürmet ve teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bana çalışma zamanı ve ortamı kazandıran kıymetli eşim Ayşe TAŞDEMİR'e, çalışma süresince gereğince ilgilenemediğim minik kızım Ahsen Betül'e minnettar olduğumu belirtmek isterim.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xii
ÖZET.....	xiii
SUMMARY	xiv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: YAZAR VE KONU ADINA GÖRE GENEL İNDEKS	8
1.1. Yazar Adına Göre Genel İndeks	8
1.1.1. Makaleler.....	8
1.1.1.1. Eğitimle İlgili Makaleler	8
1.1.1.2. Sağlıkla İlgili Makaleler.....	18
1.1.1.3. İctimai Konularla İlgili Makaleler	21
1.1.1.4. El İşleriyle İlgili Makaleler	23
1.1.1.5. Sporla İlgili Makaleler	24
1.1.2. Hikayeler	25
1.1.2.1. Mensur Hikayeler.....	25
1.1.2.2. Manzum Hikayeler.....	30
1.1.3 Şiirler.....	31
1.1.3.1. Manzum Şiirler.....	31
1.1.3.2. Mensur Şiirler	35
1.1.4. Talebe Yazıları	36
1.1.4.1. Denemeler	36
1.1.4.2. Hikayeler	37
1.1.4.3. Şiirler.....	38
1.1.4.4. Mektuplar	39
1.1.5. Takvim Yaprakları	39
1.1.6 Denemeler	41
1.1.7. Hatıralar.....	43
1.1.8. Gezi Yazıları	44
1.1.9. Mektuplar	45
1.1.10. Çeviriler.....	46
1.1.10.1. Çeviri Makaleler.....	46

1.1.10.2. Çeviri Hikayeler	46
1.1.11. Konferanslar	46
1.1.12. Sohbetler	47
1.1.13. Monologlar	48
1.1.14. Günlükler	48
1.1.15. Mektebli'nin Eğlence Sayfaları.....	49
1.1.15.1. Biraz Da Gülelim	49
1.1.15.2. Mektebli'nin Kahkaha Sayfalarından	52
1.2. Konu Adına Göre Genel İndeks.....	53
1.2.1. Makaleler.....	53
1.2.1.1. Eğitimle İlgili Makaleler	53
1.2.1.2. Sağlıkla İlgili Makaleler.....	63
1.2.1.3. İctimai Konularla İlgili Makaleler	66
1.2.1.4. El İşleriyle İlgili Makaleler	68
1.2.1.5. Sporla İlgili Makaleler	69
1.2.2. Hikayeler	70
1.2.2.1. Mensur Hikayeler.....	70
1.2.2.2. Manzum Hikayeler.....	75
1.2.3. Şiirler.....	76
1.2.3.1. Manzum Şiirler.....	76
1.2.3.2. Mensur Şiirler	80
1.2.4. Talebe Yazıları	81
1.2.4.1. Denemeler	81
1.2.4.2. Hikayeler	82
1.2.4.3. Şiirler.....	83
1.2.4.4. Mektuplar	84
1.2.5. Takvim Yaprakları	84
1.2.6. Denemeler	86
1.2.7. Hatıralar.....	88
1.2.8. Gezi Yazıları	89
1.2.9. Mektuplar	90
1.2.10. Kısa Fakat Kıymetli Parçalar	91

1.2.11. Çeviriler.....	91
1.2.11.1. Çeviri Makaleler.....	91
1.2.11.2. Çeviri Hikayeler.....	92
1.2.12. Konferanslar.....	92
1.2.13. Sohbetler.....	92
1.2.14. Monologlar.....	93
1.2.15. Günlükler.....	93
1.2.16. Mektebli'nin Eğlence Sayfaları.....	94
1.2.16.1. Bilmece ve Müsabakalar.....	94
1.2.16.1.1. Bilmececeler.....	94
1.2.16.1.2. Müsabakalar.....	101
1.2.16.2. Biraz Da Gülelim.....	103
1.2.16.3. Keşfiyat Aleminde.....	106
1.2.16.4. Her Şeyden Biraz.....	108
1.2.16.5. Mercan Kalfa Diyor Ki.....	109
1.2.16.6. Fenni Eğlence ve Oyunlar.....	110
1.2.16.7. Mektebli'nin Kahkaha Sayfalarından.....	112
BÖLÜM 2: SEÇME METİNLER.....	113
2.1. Makaleler.....	113
2.1.1. Eğitimle İlgili Makaleler.....	113
Analara Babalara.....	113
Anneye Hürmet.....	115
Avrupa'da Tahsil Meselesi.....	116
Felsefe-i Mantık - 1.....	120
Felsefe-i Mantık - 2.....	123
Felsefe-i Mantık - 3.....	125
Felsefe-i Mantık - 4.....	130
Gençler Ne Yapmalı?.....	134
Havass-ı Dimağıyyenin Tenmiyesi.....	135
İctimaiyat: Terbiye-i Etfâl Meselesi.....	138
İhtiyaç-ı Maarif.....	139
İzmit'te Maarif.....	141

Japonya Hayatından	144
Mektepliler ve Tahsil	145
Nesl-i Müstakbele - 1	146
Nesl-i Müstakbele - 2	148
Nesl-i Müstakbele - 3	150
Piyer Loti.....	151
Resmin Tedrisata Tesiri	153
Sağır, Dilsiz, Âmâ Çocukların Terbiye ve Talimi	155
Sözlerim	159
Tahsilde Gaye ve Nema-i Fikri	161
Talebe ve Maarif Hakkında: Okumak İsteyen Çok Fakat Okutan Yok	164
Tarihten Bir Yaprak: Tarih-i İslam Sahaifinden... ..	167
Tefrikamız: Hind İhtilali	170
Terbiye-i Bedeniye ve Terbiye-i Akliye	172
Terbiye-i Etfal Hakkında: Çocuklar, Aile ve Cemiyet.....	174
Tiyatro ve Musiki - 1.....	175
Tiyatro ve Musiki - 2.....	177
Tiyatro ve Musiki - 3.....	178
Tiyatro ve Musiki - 4.....	179
Tiyatro ve Musiki - 5.....	180
2.1.2. Sağlıkla İlgili Makaleler.....	182
Hıfz-ı Sıhha: Su-i İstimal	182
Hıfz-ı Sıhha: Su-i İstimallerimizden Enfiye ve Tütün	184
Hıfz-ı Sıhha: Tütün	186
Hıfz-ı Sıhha: İstihmam	188
Hıfz-ı Sıhha: Et	190
Hıfz-ı Sıhha: İnsanların Mühim Gıdası Uyku.....	192
Kolera Hakkında	194
Sıhhyat	197
Terbiye-i Bedeniye: Sıhhat-i Beden.....	199
2.1.3. İctimai Konularla İlgili Makaleler	201
Ahlak-ı Milliye ve Terbiye-i İctimaiyenin Lüzum-u İstikrarı.....	201

İktisadi Dertlerimizden.....	208
Kış Hayatı: İfasi Elzem ve Faideli Olan Gezintiler	209
Kış Hayatı, Çocuklar ve Ebeveyn.....	211
Mahalle Kahvehaneleri ve Çocuklarımız!!!.....	215
Medeniyet Fabrika Demektir	218
Tayyareler ve Kadınlarımız.....	221
2.1.4. El İşleriyle İlgili Makaleler	222
Düğüm Yapmak San'atı.....	222
Oymacılık: Tezgâh ve Âletler - 1	225
Oymacılık: Tezgâh ve Âletler - 2.....	226
Oymacılık: Tezgâh ve Âletler - 3.....	227
İngiltere Dantelası'nın Sûret-i İ'mâli - 1.....	228
İngiltere Dantelası'nın Sûret-i İ'mâli - 2.....	229
2.1.5. Sporla İlgili Makaleler	230
Futbol Ayak Topu	230
Futbol (Yaşamak İsteyenlere)	232
Spor: Riyazat-ı Bedeniye ve Çocuklar - 1.....	233
Spor: Riyazat-ı Bedeniye ve Çocuklar - 2.....	236
Spor: Riyazat-ı Bedeniye ve Çocuklar - 3.....	238
2.2. Hikayeler	240
2.2.1. Mensur Hikayeler.....	240
Abdulkadir	240
Altın Fare	242
Arı ile Güvercin.....	246
Baba! Ben De Tayyareci Olacağım!	248
Bulanık Köyü Değirmeni 1	249
Bulanık Köyü Değirmeni 2	254
Ertuğrul Gazi.....	258
Fatıma.....	260
Gönüllü Ali Onbaşı	262
Haset ve Netayici	264
İki Tabirci.....	266

İmam Ebu Yusuf	268
Kadı Şureyh.....	269
Kurban Bayramı	272
Tacirin Tutisi.....	273
Tarihten Bir Yaprak: Adil Bir Kahraman	276
Zevzek Başvekil	279
2.2.2. Manzum Hikayeler.....	283
Kuş Yuvası.....	283
Kazlar	284
2.3. Şiirler.....	286
2.3.1. Manzum Şiirler.....	286
Altın Ordu Geliyor	286
Ahfadın Ağlasın	287
Akd-i Sulh	289
Baba Öğüdü - 1	291
Baba Öğüdü - 2	292
Cenk Türküsü.....	293
Cevap Sevap.....	294
Coğrafya Dersinde	295
Çocuklar	297
Demir Kale	298
Ey Yurt.....	300
Genç Türkler Düşmanlarına Ne Diyor.....	301
Harabazar-1 Vatan	302
Hava Şehitlerine	303
Hicret Duygularından.....	304
İntikam	305
Kaval Sesi	306
Köylüye!.....	308
Levha-i Hadika.....	309
Nenni	310
Ninni!	310

Serçenin Öğüdü.....	312
Şair Çocuk - Ciddi Baba	313
Şarkı	315
Teali-i Vatan.....	316
Türk Askeri	317
Öç	318
Uyan Türk Yavrusu.....	319
Vatanın Dileği	320
Ya Muhammed.....	321
Yaz Günleri	322
Yurt Kaygısı	324
2.3.2. Mensur Şiirler	325
Oh Hayat!.....	325
Müteverrime.....	325
2.4. Talebe Yazıları.....	327
2.4.1. Denemeler	327
İki Tezat Tahassüsat.....	327
İlkbahar	328
Mekteb-i Saadette Bir Münazara	330
Sabah Ezanından Mülhem	331
Serçenin Gıptası	332
Süleymaniye Camiini Ziyaret	333
2.4.2. Hikayeler.....	334
Mubassırın Uykusu	334
Sarhoş.....	335
2.4.3. Şiirler.....	336
Çalışalım!	336
Vatana	338
2.4.4. Mektuplar	339
Mektebli Mecmua-i Muteberesine	339
2.5. Takvim Yaprakları	340
2.6. Denemeler	344

Allah'ımdan Dileklerim.....	344
Beni Unutma!	346
Dinle.....	347
Duygularım	347
Hemşiremin Mezarı Başında.....	348
Kamer Doğma!.....	348
Kamerin Dertleri	349
Nuri'nin Arkasından.....	350
2.7. Hatıralar.....	352
Halkın Refah ve Saadeti İçin Umumi Bahçeler	352
Arkadaşlar Arasında.....	353
Tayyare Mektebinde Bir Gün.....	355
2.8. Gezi Yazıları	358
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup - 1	358
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup - 2	359
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup - 3	361
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup - 4	364
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup - 5	366
Ufak Bir Tenezzüh	367
2.9. Mektuplar	369
Açık Mektup - 1	369
Açık Mektup - 2	370
2.10. Kısa, Fakat Kıymetli Parçalar	372
Filipinde Uykuya Hürmet	372
Menkulat-ı Hikemiye	372
2.11. Çeviriler.....	374
2.11.1. Çeviri Makaleler.....	374
Beşeriyet.....	374
Edebiyat Sayfaları: Hakiki Mürüvvet ve Şefkat	374
Nebatat	375
2.11.2. Çeviri Hikayeler	376
Bir Siyah Tavuğun Esrarı.....	376

2.12. Konferanslar	378
Terbiye-i Etfal ve Hayat-ı Nisvan	378
2.13. Sohbetler	385
Edebi Musâhabe	385
İntikam Olsun.....	386
2.14. Monologlar	388
Haylaz Sıdkı Hapiste - 1	388
Haylaz Sıdkı Hapiste - 2	391
2.15. Günlükler	394
Hasib'in Defterinden - 1.....	394
Hasib'in Defterinden - 2	395
2.16. Mektebli'nin Eğlence Sayfaları.....	397
2.16.1. Bilmece ve Müsabakalar	397
Coğrafya Bilmecesi.....	397
Cümle Terkibi	397
Hesap Bilmecesi.....	398
Kelime Bilmecesi	398
Müsabaka	399
Soruyoruz: Cambaz Kediler ve Köpekler	399
Sual: Bir Sual	400
Mükafatlı ve Resimli Bilmecelerimiz	400
Şekilli Bilmece	401
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	402
2.16.2. Biraz Da Gülelim	402
Üç Züğürt Arkadaşın Yekdiğeriyle Hasbihali.....	402
Hakim ile Maznun Arasında	406
İki Kişi Arasında	406
Muallim ile Talebe Arasında.....	406
Küçük Bir Çocukla Validesi Arasında.....	406
Bir Budala	407
Kadim Feylesoflardan Biri.....	407
Ana ile Oğul Arasında.....	407

Şakirt ile Talebe Arasında.....	407
Balıkçı ile Avcı Arasında.....	408
Bir Hanım Kürkçü Mağazasına Girerek	408
Tiyatroda	409
Bıktırıcı Bir Misafirle Hazır Cevap Ev Sahibesi.....	409
2.16.3. Keşfiyat Aleminde	409
Donlu Günlerde Nallar	409
Fıskiyeli Havuzlar..	410
Halılardan Mürekkep Lekeleri Nasıl Çıkarılır	410
Mektupları Pullamak İçin Yeni Bir Alet.....	410
Sebze Doğramak İçin	411
Şemsiyelerin Açıkken Asılması	411
Tel Geren.....	411
2.16.4. Her Şeyden Biraz	412
Boğulanlara İmdat	412
En Ziyade Çocuğu Olanlar.....	412
Kuvvet ve aynı zamanda güzellik getirici bir spor tanımak istiyor musunuz? ...	412
Nasıra Karşı.....	413
Zehirlenenlere İmdat	413
2.16.5. Mercan Kalfa Diyor Ki	413
Vezir Parmağı.....	413
Badem Revanisi	414
Pamuk Çorbası	415
Sebzeli Midye.....	415
Soğan Dolması	415
2.16.6. Fenni Eğlence ve Oyunlar	416
Bir Sathı Mail Üzerinde Yuvarlanarak Yukarıya Çıkan Ecsam	416
Kanava Kağıdı ve Muhtelif Şekiller	416
Birbiri Üstüne Mevzu Mayiat Muvazenesi.....	417
Deniz Balıkları	418
2.16.7. Mektebli'nin Kahkaha Sayfaları	419
Bekar Bir Dayının Tecrübesi Yahut Bir Saatte Bir Çocuk Neler Yapabilir?	419

Hep Aksi	421
2.16.8. Karikatürler	423
BÖLÜM 3: GENEL DEĞERLENDİRME	425
SONUÇ	436
KAYNAKÇA	437
EKLER	439
ÖZGEÇMİŞ	442

KISALTMALAR

- Mk.** : Mektebli
M. : Miladi
R. : Rumi
H. : Hicri
S. : Sayı
s. : Sayfa
t. : Tiz
k. : Kaba
vb. : Ve benzeri

Tezin Başlığı: “Mektebli” Çocuk Dergisi (İndeks, Seçme Metin ve Değerlendirme)	
Tezin Yazarı: A. Durmuş Taşdemir Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR	
Kabul Tarihi: 11/06/2007	Sayfa Sayısı: XIV (ön kısım) + 438 (tez) + 3 (ekler)
Anabilimdalı: Türkçe Eğitimi	Bilimdalı: Türkçe Eğitimi
<p>29 Mayıs 1913 - 23 Nisan 1914 tarihleri arasında yayın hayatını bir yıla sığdırarak 39 sayısını neşretmiş olan “Mektebli” dergisi incelenmiştir.</p> <p>Bu çalışmada, sayfalarını çocuklara ithaf ederek yazılmış; makale, hikaye, deneme, sohbet, şiir, hatıra, günlük, monolog gibi pek çok yazı türünü içeriğine alan Mektebli’den araştırmacıların özellikle çocuk edebiyatçılarının bilinçli ve kolay istifade edebilmelerine imkan hazırlamak için, öncelikle derginin indeksini hazırladık. Üç ana bölümden oluşan bu incelemenin ilk kısmını, işte bu indeks oluşturuyor.</p> <p>Yazar ve konu adlarına göre hazırlanan indeksten sonra çalışmanın ikinci safhasını seçme metinler bölümü oluşturmaktadır. Bu bölümde çocuk eğitime ve çocuk edebiyatı çalışmalarına katkısı olacağı düşüncesiyle Mektebli’den seçilen örnek metinleri bugünkü harflere çevirerek sayfalarımıza aktardık. Dergide yer alan bütün metinleri çevirmemiz olanaksız olacağından her türden üçte bir oranında örnek metin seçimi yapılmış ve böylelikle derginin üçte biri günümüz Türkçesine kazandırılmıştır.</p> <p>Son bölümde ise Mektebli’den, okuma eğitiminin ve okuma alışkanlığının kazanımı için yayımlanan farklı yazı türlerinin çevirisi yapıldıktan sonra bu yazılardaki eğitime bakış açısı ve metin içerikleri değerlendirilmiştir. Böylelikle ülkemizde çocuğa yönelişin tarihi zemini irdelenerek, Türkçe ve okuma eğitimi tarihlerinde “Mektebli” dergisinin önemi ortaya çıkmıştır.</p>	
Anahtar kelimeler: Mektebli, İndeks, Seçme Metinler, Değerlendirme	

SUMMARY

Sakarya University, Insitute of Social Sciences **Abstract of Master's Thesis**

Title of the Thesis: "Mektebli" Child Journal (Index, Selected Passage and Investigation)

Author: A. Durmuş Taşdemir **Supervisor:** Assist. Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Date: 11/06/2007 **Nu. of pages:** XIV (pre text) + 438 (main body) + 3 (appendices)

Department: Turkish Education **Subfield:** Turkish Education

Journal of "Mektebli" which was published 39 times in a year in the date of between May 29, 1913 and April 23, 1914 was evaluated.

In this study, index of Mektebli consisting of lots of kinds of writings like papers, stories, essays, conversations, poems, memories, diaries and monologs written for children was prepared especially to be benefited and used by child researchers easily and efficiently. It consists of three main sections and the first section contains this index.

After this index papered by subject names and authors, the second section consists of selected passages. In this section, with the thought of contribution to child education and child literature studies, we added some selected sample passages taken from Journal of Mektebli by translating them to the recent letters. Because translating all passages in the journal is very difficult and needs a lot of time, we have just translated one third of the selected sample texts in today Turkish.

In the last section, from Mektebli, after translating the different passages which were published for reading education and to gain reading habit, the viewpoint of education and contents of the texts were investigated. Therefore by studying the historical background of inclination to the children, the importance of the journal of "Mektebli" has been emerged in the history of Turkish Language and reading education.

Keywords: Mektebli, Index, Selected Passages, Investigation

GİRİŞ

Çocuk edebiyatı, çocukların kendileri için yazılı ve sözlü kaynaklara duydukları ihtiyaçtan dolayı onlara uygun eserlerin yazılması gerçeğinin ortaya çıkmasıyla doğmuştur. Buna göre çocuk edebiyatını çocuğa göre, çocuk için ve çocuksu bir ifade ile yazılan ve söylenen ürünlerin bütünü olarak kabul edebiliriz.

“Karşılıklı anlaşma aracımız olan dilin çocukluk dönemlerinde daha çok geliştiği ve kökleştiği dikkate alınacak olursa, çocuk edebiyatının, çocukta dil gelişimini sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğu unutulmamalıdır. Çocuk edebiyatı vasıtasıyla çocuğun alıcı dil gelişimine katkıda bulunulmakla kalınmaz, aynı zamanda ifade edici dil gelişimi de desteklenmiş, böylece kelime hazinesi zenginleştirilmiş olur” (Yalçın ve Aytaş, 2003: 17).

İnsanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmak üzere her geçen gün yeni araçlar geliştirilmektedir. Hangi araç kullanılırsa kullanılsın iletişimin temelinde dil vardır. Dil, en önemli iletişim aracı olarak insan topluluklarının ortak duygu ve düşünceler etrafında bir araya gelebilmelerine, bilgi ve birikimlerini birbirlerine aktarmalarına imkân hazırlar.

“Dil, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1979: 55). Yapılan böyle bir tanımla dilin, insan ve toplumların yaşamında ne kadar faal olduğunu anlayabiliriz. İletişimin tahmin edilemeyen bir süratle arttığı bu yüzyılda, iletişimi sağlayan en önemli taşıyıcı konumundaki dil üzerine yapılan çalışmalar böylelikle disiplinler arası bir nitelik kazanmıştır. Dil eğitimi çalışmaları buna paralel bir gelişim süreci izler. Türkiye’de, Türkçe eğitiminin bir ana bilim dalı olmasıyla birlikte, uygulama çalışmaları kadar tarihsel süreci ortaya koyan çalışma örnekleri de artmıştır.

Çocuğun konuşmaya başladığı sırada annesinden, aile çevresinden öğrendiği anadili; kuşaktan kuşağa aktarılan ulusun kültürüyle sıkı sıkıya ilişkili bir iletişim unsurudur, toplumsal bir kurumdur. Bir yandan insanoğlunun konuşma yeteneğine, bir yandan da insanın bağlı bulunduğu ulusun anlaşma sonucu ortaya koyduğu belirtilerden, sözcüklerden oluşan bütüne dayanır. “Büyümekte olan çocuk kendisini, hem ses nitelikleri değişik bir ses dizgesinin, hem de zihinde evreni belli bir biçime sokan bir düşünce dizgesi olarak başka dillerden ayrılan bir anadili’nin içinde bulur” (Aksan,

1979: 51). Çocuk için elzem olan anadil öğretimi, bütün ülkelerde zorunlu temel eğitimin içinde yer almaktadır. Türkiye’de de, ilköğretim okulları Türkçe dersleri içerisinde dört temel dil becerisinin (okuma, yazma, konuşma, dinleme) kazandırılmasına yönelik çalışmalar içinde, okuma eğitiminin önemli bir yeri vardır. “Çocuklar, yaşamlarının ilerleyen evrelerinde şiir, öykü, roman vb. türdeki kitapların gönüllü okuru olarak da anadili bilinci ve duyarlılığı kazanmaya, yaşam ve insan gerçekliğini tanımaya başlarlar” (Sever, 2003: Sunuş).

Alemdar Yalçın, “0-15 Yaş Arası Dil Eğitim Aşamaları”nı sıralarken başlangıçta okuma eğitiminin verilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Yalçın ve Aytaş, 2003: 38-42). Elbette ki okuma eğitiminin tek amacı temel okuma-yazma eğitimi sürecindeki “okuma” değildir. Daha sonraki aşamada, bu eğitim ile, çocukların ders kitapları metinleri dışında da eserler okumaları sağlanarak okuma alışkanlığı kazanmaları amaçlanır. Çünkü çocukların düzeylerine uygun farklı türlere ait örnekleri okumaları gerekmektedir. “Çocukların erken dönemden başlayarak düzeylerine uygun, nitelikli yazınsal metinlerle karşılaşması, aslında sanatçı duyarlılığıyla buluşması; toplumsal ilişkilere yönelik deneyimler edinmesi, dilsel ve görsel anlatım güzelliğini ve gücünü tanıması demektir” (Sever, 2003: Sunuş). Böylelikle çocukta düşünce gelişecek ve duyular istenildiği oranda eğitilecektir. Farklı türlerdeki metinlerin okunmasının, okuma eğitimine faydası İlköğretim Türkçe Programı’nda da belirtilir:

“Başvurma kitaplarının yanında masal, roman, biyografi, piyes gibi kitaplar öğrenci ruhunun doğrudan doğruya beslediği kitaplardır. Bu kitapları okumakla, öğrencinin farkına varmadan, hem kelime dağarcığı zenginleşir, hem anlatım gücü gelişir, hem de dünya görüşü genişler. Ayrıca öğrenci, ömür boyunca sürecek, onu yenileştirecek, yeniliklere ayak uydurabilmesini sağlayacak bir okuma alışkanlığı kazanır” (MEB 2000: 38).

Programın devamında, bu amaçlar için çocuk dergi ve gazetelerinin de kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Okuma eğitiminin tarihsel süreci incelendiğinde, Cumhuriyet öncesinde bu dersin karşılığı olan kıraat dersleri için iki kaynaktan faydalandığı görülür: Kıraat kitapları ve çocuk dergileri. Çocuk dergileri, Türkçe dersinin işlenmesinde de yararlanılacak kaynaklar arasındadır (Demirel 1999: 130; Öz 2001: 188-189). Bu dergiler, içerisindeki farklı yazı türleriyle çocukların serbest okuma alışkanlığı kazanmaları,

kelime dağarcıklarının zenginleşmesi ve verilen mesajlarla olumlu değerleri kazanmaları gibi çok yönlü işlevleri bünyelerinde barındırır.

Bizdeki çocuk dergilerinin ilk örnekleri sadece güncel olayları takip ve eğlendiricilik nitelikleriyle sınırlı kalmamıştır. Bu dergiler, okullardaki okuma eğitimi sürecine de kaynaklık edecek şekilde içerisinde farklı edebî türleri barındırmış; çocuktaki okuma alışkanlığının gelişmesi ve anadili eğitiminin gerçekleştirilmesine hizmet etmiştir. İlköğretim çağı çocuklarının okuma materyallerinin önemli bir bölümünü karşılayan çocuk edebiyatı ürünlerine de dergi sayfalarında rastlamak mümkündür. Bu edebiyat ürünleri okuldaki eğitimin ana amaçlarından biri olan ulusal ve evrensel değerlerin kazandırılması için de önemli vasıtalar konumundadır. Türk çocuk dergiciliğinin tarihi gelişiminin ortaya konulması çocuk edebiyatı, eğitim ve okuma eğitimi tarihlerinin de açıklığa kavuşmasına hizmet edecektir.

Çocuklar için hazırlanan dergiler ve diğer süreli yayınlar her dönemde onların ilgisini çekmiştir. Çocukların okuma alışkanlığı kazanması ve bilgi edinmesinde önemli işlevler yüklenen bu dergilerin önemine değinen Ferhan Oğuzkan, günlük haber alma ve kalıcı bilgi edinme noktaları üzerinde durur:

“Çocuklar için yayınlanan gazete ve dergiler, ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya yarar. Yeterli ve dikkatli yayımcıların yönetimi altında hazırlanan, çekici bir biçimde basılan ve uygun bir fiyatla satılan bu gazete ve dergiler, gündelik haberleri ve olayları değerli bir okuma materyali haline getirebilirler” (Oğuzkan 2000: 338).

Çocuk dergisi çıkarmanın başlı başına bir uzmanlık alanı olduğunu; iyi, güzel ve doğru olanı devamlı olarak cazip hale getirmenin kolay olmadığını söyleyen Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş ise, çocuklar için hazırlanan metinlerde söz dağarcığı çalışmalarına dikkat edilmesi gerektiğinin vurgusunu yaparak; farklı türleri bünyesinde barındıran çocuk dergilerinin okumaya etkisini ortaya koyar:

“Güncel olma özellikleriyle dergiler çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuğa okuma, boş zamanlarını değerlendirme alışkanlığı verdiği gibi çocukta henüz keşfedilmemiş yetenek ve istekleri ortaya çıkararak, onları yazmaya, okumaya, resim yapmaya teşvik eder” (Yalçın ve Aytaş 2003: 234).

“Avrupa’da çocuk dergileri, dergiciliğın ortaya çıkışından (1672) yaklaşık yüz yıl sonra başlayabilmiştir. Çocuk dergiciliğının başlangıcını ahlaki dergiler (Moralische Wochenschrift) oluşturmaktadır. İlk yayınlanan çocuk dergileri, bir

takım ahlaki değerleri içermekteydi. Bu dergilerde ebeveynlere ve çocuklara yönelik ahlaki öğütler yer almaktaydı. 1722 yılında Leipzig’de yayınlanan “Leipziger Wochenblatt für Kinder” çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir. Bu ilk derginin içeriğini hikayeler, fabller, tabiat bilgisi konuları, mektuplar ve birtakım temsiller oluşturmaktaydı. Yine aynı yıl bu dergiye rakip olarak “Nidergaschisches Wochenblatt für Kinder” adıyla ikinci çocuk dergisi yayınlanmıştır. Önemli bir okuyucu kitlesi bulan bu derginin içeriği de benzer konulardan oluşmaktaydı. İngiltere’de ise ilk çocuk dergisi 18. yüzyılın sonunda (1788’de) “Juvenile Magazine” adıyla yayınlanır. Bunu “The Childers Magazine” (1799) takip eder. Her iki dergi de iyi şöhret yapmalarına rağmen kısa ömürlü olmuşlardır. 1824’te The Child’s Companion adıyla yayınlanan çocuk dergisi 19. yüzyılın ilk çocuk dergisi olması yanında en uzun süre yayınlanan dergi ünvanına sahiptir. Bu dergi yaklaşık yüz yıl süreyle yayınlanmıştır. 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletlerinde yayınlanan önemli çocuk dergileri ise 1826’da yayınlanan The Jeveile Miscellany ve 1829’da yayınlanan The Childers Magazine adlı dergileridir. Aynı dönem Fransa’da ise Le Musse de Familles ve Magazine de’ Education et de Rec’re’ation adlı dergiler yayınlanmıştır” (M.E.D: 151).

Türk halkının batılılaşma çabaları incelenirken, genellikle bir milat olarak kabul edilen Tanzimat süreci, bizdeki çocuk dergilerinin yayın hayatına atılışı için de önemlidir. İlk çocuk dergimiz olan Mümeyyiz’in yayın yılı 1869’dur. Mümeyyiz, eğitim amacının daha baskın olduğu bir dergi olmakla birlikte çıkış amacı tamamen çocukların terbiyesine dönük yayın oluşturmaktır. Diyebiliriz ki Mümeyyiz ilk çıkan çocuk dergileriyle bu ilkesinden dolayı önemli bir paralellik gösterir. Osmanlıda yayınlanan ilk çocuk kitaplarında da aynı hassasiyet göze çarpmaktadır. Mesela şair Nabi’nin oğlu için yazdığı Hayriyye adlı eser bir nasihat eseridir. Yine Sümbülzade Vehbi’nin de oğluna yazdığı Lütfiye-i Vehbi çalışması da aynı şekildedir. Tuhfe-i Vehbi, Nuhbe-i Vehbi ve Subha-i Sıbyan gibi çocuklar için yazılmış kitaplar da aynı hüviyete haizdir. Üstelik bütün bu eserlerin yayını, Osmanlıda “batılılaşma” çabalarının arttığı döneme rastlar ki; bu dönemde, çocuğa sahip çıkmak, ona toplumun ahlaki değerlerini aktarmak, dini hususları anlatmak önemlidir.

1928 öncesi eski harflerle yayınlanan çocuk dergileri üzerinde yapılan çalışmalar çok fazla değildir. Basın tarihi ile ilgili hazırlanan birçok kaynakta çocuk dergilerine değinilmemiştir. Daha çok ansiklopedi maddelerinde ve fazla ayrıntıya girilmeden verilen bilgilerse oldukça yüzeyseldir. Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi (Tarihsiz: 123-124), Meydan Larousse (1992: 497-498), Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Tarihsiz: 156-166), Grolier International Americana (1993: 294) gibi ansiklopedilerde Cumhuriyet öncesi çocuk dergileri hakkında yüzeysel

değerlendirmelerde bulunulur. Son yıllarda ise, gerek yayınlanan kitaplar, gerekse üniversitelerde yapılan tez çalışmaları 1928 öncesi çocuk dergiciliğine artan bir ilginin olduğunu gösterir. Cüneyd Okay'ın Eski Harfli Çocuk Dergileri (1999), İsmet Kür'ün Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları (1991) isimli kitapları bu alanda yayınlanmış eserlerdir.

Çocuk dergilerinin önemini; “Halbuki bu dergiler, eğitim tarihi ve çocuk edebiyatı için olduğu kadar sosyal tarih ve basın tarihi çalışmaları için ve hatta siyasî tarih çalışmaları için de çok önemli bir kaynak durumundadırlar.” (Okay 1999: 8) cümlesiyle belirten Cüneyd Okay, kitabını hazırlarken, IRCICA, Milli Kütüphane, TBMM ve Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özege kütüphaneleri kataloglarını tarayarak çocuk dergilerinin isimlerini tespit etmiştir (kişisel görüşme, 2006). Eğitim, sosyal ve basın tarihi kadar çocuk edebiyatı açısından da çok önemli olduğunun kabul edildiği bu dergiler Cüneyt Okay tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

Yıl	Dergi Adı	Kaç Sayı Yayınlandığı	Yayınlandığı Yıllar
1869	Mümeyyiz	49	1869-1870
1873	Hazine-i Etfâl	1	1873
1875	Sadâkat	6	1875
1875	Etfâl	16	1875
1875	Ayine	41	1875-1876
1880	Tercümân-ı Hakikat	26	1880
1880	Aile	3	1880
1880	Bahçe	40	1880-1881
1881	Mecmua-i Nevresidegân	4	1881
1881	Çocuklara Arkadaş	12	1881
1881	Çocuklara Kıraat	18	1881-1882
1882	Vasıta-i Terakki	4	1882
1886	Etfâl	23	1886
1887	Numûne-i Terakki	9	1887-1888
1887	Debistan-ı Hired	1	1887
1887	Çocuklara Talim	9	1887-1888
1896	Çocuklara Mahsus Gazete	626	1896-1908
1897	Çocuklara Rehber	166	1897-1901
1905	Çocuk Bahçesi	43	1905
1909	Musavver Küçük Osmanlı	3	1909
1910	Mekteblilere Arkadaş	14	1910
1913	Çocuk Dünyası	94	1913-1918
1913	Ciddî Karagöz	3	1913
1913	Çocuk Yurdu	7	1913
1913	Mektebli	39	1913-1914
1913	Talebe Defteri	68	1913-1918
1913	Çocuk Duygusu	61	1913-1914
1913	Türk Yavrusu	2	1913

1913	Çocuklar Alemi	10	1913
1913	Kırlangıç	3	1913
1914	Çocuk Bahçesi	21	1914
1914	Çocuk Dostu	13	1914
1914	Mini Mini	7	1914
1918	Küçükler Gazetesi	8	1918
1918	Hür Çocuk	3	1918
1919	Haftalık Çocuk Gazetesi	8	1919
1919	Lâne	3	1919-1920
1920	Hacıyatmaz	1	1920
1922	Bizim Mecmua	74	1922-1927
1923	Yeni Yol	113	1923-1926
1923	Musavver Çocuk Postası	18	1923
1923	Çıtı Pıtı	4	1923
1924	Haftalık Resimli Gazetemiz	7	1924
1924	Resimli Dünya	21	1924-1925
1925	Sevimli Mecmua	13	1925
1925	Mektebliler Alemi	6	1925
1926	Türk Çocuğu	24	1926-1928
1926	Çocuk Dünyası	30	1926-1927
1927	Çocuk Yıldızı	10	1927

Kaynak: (Okay 1999: 216-217)

Yüksek Öğretim Kurumu'nun tez kataloglarında da bu dönem çocuk dergileri üzerine yapılan çalışmaların son dönemde arttığı görülmektedir. (Emiroğlu 1992; Azim 2000; Yanar 2001; Yaşar 2001; Balcı 2002) Öztürk Emiroğlu tarafından 1992 yılında yapılan "Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme" isimli yüksek lisans tez çalışmasında eski harfli 20 çocuk dergisi üzerinde durulmuştur. Mümeyyiz, Sadakat (Etfal), Arkadaş, Bahçe, Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Kıraat, Vâsita-i Terakki, Çocuklara Talim, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi, Mekteblilere Arkadaş, Çocuk Dünyası, Hür Çocuk, Bizim Mecmua, Musavver Çocuk Postası, Haftalık Resimli Gazetemiz, Sevimli Mecmua, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı. Bu çalışmanın önsözünde, uzun ömürlü olan ve çocuk psikolojisine uygun örnekler veren yayın organlarının incelemeye alındığı belirtilmiştir. Başlangıç bölümünde, çocuk edebiyatı terimi, Türk edebiyatında çocuklar için yazılan eserlerin kısa bir tarihçesi üzerinde durulmuş ve toplam otuz iki derginin ismi verilmiştir. Dergilerin uzun ömürlü olmayışlarının sebepleri üzerinde durularak, isimleri verilen otuz iki derginin çıkış tarihleri, sahibi, sorumlu müdürü ve sermuharriri, basıldığı yer, bulunduğu kütüphaneler, mevcut sayıları, derecesi, çıkış durumu ve resimli olup olmamaları tablo halinde sunulmuştur. Daha sonra ise dergilerin genel özellikleriyle tanıtımına geçilmiştir. Eski harfli çocuk dergileri

üzerinde yapılacak akademik çalışmaların çoğalmasıyla bu sahadaki verilerin bütünü daha rahat değerlendirilebilecektir.

Bu dönem dergileri, sayfalarında yer verdikleri edebi ürünlerle çocuk edebiyatımızın ilk örneklerini de bünyesinde barındırır. Dönemin tanınmış yazarlarını bu dergilerin sayfalarında görmek mümkündür. Başlıca isimler:

“Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Raif Necdet [Kestelli], Hüseyin Cahit [Yalçın], İsmayıl Hakkı [Baltacıoğlu], Hüseyin Ragıp [Baydur], Nigâr binti Osman, Ali Ulvi [Elöve], Mehmed Emin [Yurdakul], Sabiha [Sertel], Nafi Atuf [Kansu], Yusuf Akçura, Ahmed Cevad [Emre], Enis Behiç [Koryürek], Osman Fahri, Ali Nusret, Baha Tevfik, Edhem Nejat, Aka Gündüz, Avanzade Mehmed Süleyman, Celal Sahir [Erozan], İskender Fahreddin [Sertelli], Faik Ali [Ozansoy], Selim Sırrı [Tarcan], M. Ekrem, Edhem Hâşim, Yaşar Nezihe [Bükülmez], Mehmed Memduh, Mekki Cihad, Ragıp Refik, M[im]. Siret, Hüseyin Rahmi [Gürpınar], İbrahim Alaaddin [Gövsâ], M. Aziz, Nüzhet Sâbit, Muallim Nedim Tuğrul, Necdet Rüşrü [Efe], Hüseyin Hüsnü, Aziz Naci, Fahreddin Hemmam, H. Burhan, Sabiha Zekeriya, Zeki Cemal, Belkıs Halim, Münir Hayri [Egeli], Halide Nusret [Zorlutuna], Yaşar Nabi [Nayır], İrfan Emir [Kösemihaloğlu], Abdullah Ziya [Kozanoğlu], Mehmed Faruk [Gürtunca], Yusuf Ziya [Ortaç]” (Okay 1999: 23-24).

Alemder Yalçın ve Gıyasettin Aytaş tarafından hazırlanarak ilk baskısı 2002, ikinci baskısı 2003 yılında yayınlanan Çocuk Edebiyatı kitabında Milli Kütüphane deposuna girmemiş; Yavru Türk, Çocukça, Bando, Zaman Çocuk, Kuş, Uçan Çocuk, Çekirge, Çocuk ve Yuva, Hürriyet Çocuk, Pamuk Çocuk dergilerine değinmiştir. Bu kitapta, Cumhuriyet Dönemi'nde yayınlanmış bazı dergilerin çocuk edebiyatı ve eğitim bilimleri açısından değerlendirilmesi, başlığıyla on altı derginin tanıtımı yapılmıştır. Değerlendirmede yer alan dergiler: Doğan Kardeş, Diyanet Çocuk Dergisi, Elma Şekeri, Şeker Çocuk, Milliyet Kardeş, Milliyet Çocuk Dergisi, Vakıf Çocuk, Türkiye Çocuk, Yeni Can Kardeş, Tercüman Çocuk Dergisi, Kandil Çocuk, Çocuğa Selam, Kumbara, Başak Çocuk, Başaralım, Yavrutürk. Ayrıca bu dergilerin bankalar, gazeteler, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından çıkartıldığı genel değerlendirmede ayrıntılarıyla belirtilmiştir.

BÖLÜM 1: YAZAR VE KONU ADINA GÖRE GENEL İNDEKS

1.1. Yazar Adına Göre Genel İndeks

1.1.1. Makaleler

1.1.1.1. Eğitimle İlgili Makaleler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Kazım	İzmit'te Maarif	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	631
A. Kazım	Nesl-i Müstakbel	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	124
A. Kazım	Nesl-i Müstakbel	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	157
A. Kazım	Nesl-i Müstakbele	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	211
A. Rıza Enver	Rehavet: Sebebi Sefalettir!	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	257
Abdullah Cevdet	Gençler Ne Yapmalı?	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	380
Azmi Muhiddin	İstanbul'un Fethi (Küçüklere Tarihi Derslerden)	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	679
C.	Kainatta Kürre-i Arz	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	525
C.	Kürre-i Arz	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	555

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
C.	Nekatat	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	363
C.	Kağıt	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	559
C. M.	Hayat-ı Zirai: Çiftlik İşleri	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	581
C. M.	Kıymetli Bir Ağaç (Hindistan Cevizi Ağacı)	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	552
C. M.	Tedkikat-ı Tabiiyyeden: Arı, Bal ve Bal Mumu	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	181
C. M.	Tedkikat-ı Tabiiyyeden: Karıncalar	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	649
C. Nuri	Sinema Şeritleri	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	459
C. S.	Fazilet-i Ahlakiye (Ahlakıyyat)	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	673
C. S.	Resmin Tedrisattaki Tesiri	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	702
Celal Nuri	Sanat Hakkında Bir Mütalağa	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	370
E. B.	İnsan Neden Yapılmıştır?	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	25
E. M.	Çin, Riki, Şa (İnsan, Kuvvet, Erba)	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	261

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Emin Hakî	Kütüphane-i Milliyede Zenginlik (Hakkın Sesleri)	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	73
Hamdullah Suphi	Mektep Hayatı	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	374
Hayriye Aliye	Kadın Terbiyesi (Darul Hilafe Kadınlarımız ve Hilafe)	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	470
İbnülarif Nizamettin	Osmanlı Meşahir-i Bahr Yönünden Uluç Ali	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	266
İskender Fahredden	Sanaii Nakiseler	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	23
İskender Fahredden	Süreyya Beyin Yazısı Münasebetiyle	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	201
İskender Fahredden	Talebata Tecavüz (Memleketimizde Ahlaksızlığın Derecesi)	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	653
İskender Fahredden	Talebe ve Maarif Hakkında: Okumak İsteyen Çok Fakat Okutan Yok	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	346
İzzeddin Hemayi	Tiyatro ve Musiki	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	31
İzzeddin Hemayi	Tiyatro ve Musiki: Musikiden: Nota	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	43
İzzeddin Hemayi	Tiyatro ve Musiki	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	61
İzzeddin Hemayi	Tiyatro Musiki: Musikiden: Nota	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	80

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İzzeddin Hemayi	Tiyatro ve Musiki	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	166
L. İsmail	Annemin Ruhuna	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	294
M. Sabit Arif	Felsefe: Biz Beşeriyet Daima İki Şeye Müftekir, Mutlaka Muhtacız	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	350
M. Sabit Arif	Felsefe-i Mantık	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	273
M. Sabit Arif	Felsefe-i Mantık	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	282
M. Sabit Arif	Felsefe-i Mantık	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	299
M. Sabit Arif	Felsefe-i Mantık	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	394
M. Sabit Arif	Felsefe-i Mantık (Mantık Var mı Yok mu?)	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	505
M. Sami	Terbiye-i Bedeniyye ve Terbiye-i Akliyye	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	364
Mahmud	Fen Dünyası: Arşimed Kanunu	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	321
Mahmud	Japonya Hayatından: Japonya'da Vesait-i Nakliyenin Envarı	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	167
Mahmud	Japonya Hayatından	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	180

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Mahmud	Japonya Hayatından: Japonlar İş Başında	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	Ekde
Mahmud	Mektepliler ve Tahsil	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	595
Mahmud	Meyveleri Ağaçtan Toplamak ve Bilhare Muhafaza Etmek	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Mahmud	Terbiye-i Etfal Hakkında: Çocuk, Aile, Cemiyet	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	571
Mazhar Neriman	İctimaiyat: Terbiye-i Etfal Meselesi	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	291
Mehmed Fatin	Avrupa'da Tahsil Meselesi	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	242
Muhiddin Bey	Sağır, Dilsiz, Ama Çocukların Terbiye ve Talimi	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	385
Münir	Hindistan'da Fil Avının Tehlikeleri	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	81
Münir	Hindistan'da Fil Avının Tehlikeleri	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	100
Münir	Sular Altında	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	129
Münir	Hindistan'da Fil Avının Tehlikeleri	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	64
Ressam Baki	Sözlerim	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	401

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ruşeni	Osmanlı Ordusunun Muhterem Bir Siması	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	629
Rüştü Kami	Havass-ı Dimağıyyenin Tenmiyesi	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	146
Rüştü Kami	Tahsilde Gaye ve Nemai Fikri	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	74
S. A.	Böcekçilik: İpek Böcekçiliği	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	Ekde
Salime Servet Seyfi	Anneye Hürmet	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	156
Şekibe Ali	İhtiyaç-ı Maarif	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	417
Şükran Vedad	Paris'te Bir Türk Kızının Hayat-ı Sefilanesi Münasebetiyle	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	672
T.	Yazının İcadı	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	618
T. Z.	Hava-i Sefineler	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	457
Tahir-ül Mevlevi	Tarih-i İslam Sahaifinden -1-	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	93
Tahir-ül Mevlevi	Tarih-i İslam Sahifinden -2-	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	106
Tahir-ül Mevlevi	Tarih-i İslam Sahaifinden -3-	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	122

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-1- H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	229
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-2- H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	248
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-3- H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	280
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-4- H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	296
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-5- H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	328
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-6- H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	343
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-7- H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	367
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-8- H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	416
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-9- H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	465
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-10- H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	509
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-11- H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	536
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-12- H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	587

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-13- H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	652
Tahir-ül Mevlevi	Tefrika: Hind İhtilali	-14- H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	668
Turhan	Kanaatin Yanlış Anlaşılması	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	452
Turhan	Süngercilik	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	556
Turhan	Tanımadıklarımız: Marko Polo	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	400
Yaşar Nezih	Sabır ve Sebat Daima Mucib Necattır	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	704
	Analara Babalara	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
	Amerika'da Meyve Ticareti	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	484
	Bazı Hayvanat El İle Nasıl Tutulur?	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	78
	Bazı Hayvanat El İle Nasıl Tutulur?	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
	Bazı Hayvanat El İle Nasıl Tutulur?	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
	Bazı Hayvanat Ne Gibi İşler Yapabilir?	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	224

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
	Bilmediklerimizden: Denizin Ortasında Şimendifer	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	409
	Bilmediklerimizden: Dicle ile Fırat ve Elcezire	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	512
	Bilmediklerimizden: En Küçük Küre	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
	Bilmediklerimizden: Tatil Günleri	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	361
	Bilmediklerimizden: Yün	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	460
	Çilek	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	247
	Dünya'da En Büyük Su Menbai	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	247
	Dünya'da Ne Kadar Su Var?	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	486
	Fen Dünyası: Sayd-ı Haşerat	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	324
	Fen Dünyası: Tabii Barometreler	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	340
	Fotoğraf (Fotoğraf Heveskarına Rehber)	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	477
	Hikmet Tecrübeleri: Sıklet	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	13

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
	Hikmet Tecrübeleri: Aletsiz Resim Hattı	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	14
	Hollanda'da Sütün Hıfz-ı Sıhhaya Tevfikten İstihsali	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde
	Kolay Oyuncaklar: Yel Değirmeni	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
	Lahana Kurtlarının Sürat-ı İmhası	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	247
	Onsekizinci Asırda Tahtalı Bahir (Harb Sefinesi)	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	498
	Piyer Loti	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	153
	Tuvalet: Saç Dökülmesi	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	489
	Tuvalet: Yüzdeki Çilleri Gidermek İçin Güzel Bir Deva	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	490
	Tuvalet: Halis Lavanta İmali	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	490

1.1.1.2. Sağlıkla İlgili Makaleler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Rıza Enver	Hıfz-ı Sıhha: İç Aletlerin Vazifeleri	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	292
A. Rıza Enver	Hıfz-ı Sıhha: İç Aletlerin Vazifeleri	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	311
A. Rıza Enver	Hıfz-ı Sıhha: İç Aletlerin İşleri	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	334
Azmi Muhiddin	Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Sığır ve Koyun Etleri	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	547
Azmi Muhiddin	Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Etlerin Evsafi	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	574
Azmi Muhiddin	Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Diğer Memeli Hayvanatın Etleri	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	608
Azmi Muhiddin	Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Balıklar	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	664
Azmi Muhiddin	Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Balıklar	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	680
Azmi Muhiddin	Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Balıklar	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	697
Azmi Muhiddin	Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	148
Azmi Muhiddin	Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	160

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Azmi Muhiddin	Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	174
Azmi Muhiddin	Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden: Silenmek	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	207
Cemil Necdet	İnsanların En Mühim Gıdası: Uyku	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	276
Cemil Necib	Hıfz-ı Sıhha: Su-i İstimal	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	315
Cemil Necib	Hıfz-ı Sıhha: Su-i İstimallerimizden: Tütün	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	449
Cemil Necib	Hıfz-ı Sıhha: İstihmam	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	521
Cemil Necib	Hıfz-ı Sıhha: Et	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	575
Cemil Necib	Kolera Hakkında	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	418
Cemil Necib	Yediklerimizi Bilmeliyiz: Yumurta	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	246
Doktor Necib	Hıfz-ı Sıhha: Su-i İstimallerimizden: Enfiyye ve Tütün	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	356
M. Sami	Terbiye-i Bedeniyye: Sıhhat-i Beden	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	403
Mahmud Nedim	Hıfz-ı Sıhha: Tuz	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	557

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: Beş Duygu (İşitmek)	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	193
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: Beş Duygu (Tatmak-Koklamak)	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	213
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	57
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	76
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	97
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri (Görmek)	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	108
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	125
Uğur Buğ	Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	158
Uğur Buğ	Sıhhiyat	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	10

1.1.1.3. İctimai Konularla İlgili Makaleler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bekir Sıdkı	Sanaii Maliyemizi Tanıyalım	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	639
Belkıs Ümid	Tayyareler ve Kadınlarımız	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	378
C. M.	Kanunsal Açıdan Bahçe İşleri (Hayat-ı Zirai)	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	528
C. S.	Avamil-i Hayatiye: Medeniyet Fabrika Demektir	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	721
Emin Hakî	Ahir Zaman İçinde	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	204
Emin Hakî	Ahir Zaman İçinde	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	217
İskender Fahredden	Ahlak-ı Milliye'nin ve Terbiye-i İctimaiyenin Lüzumu İstikrarı	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	250
İskender Fahredden	Fakir ve Yetim Çocuklar	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	521
İskender Fahredden	İntibah ve İntikam	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	90
İskender Fahredden	Kış Hayatı, İfası Lazım ve Faydalı Olan Gezintiler	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	494
İskender Fahredden	Kış Hayatı, Çocuklar ve Ebeveyn	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	2	31	590

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İskender Fahredden	Mahalle Kahvehaneleri ve Çocuklarımız	H.29 C. Ahir 1331	2	39	717
		M.5 Haziran 1913			
		R.23 Mayıs 1329			
İskender Fahredden	Muharebeden Ol	H.14 Recep 1331	1	4	55
		M.19 Haziran 1913			
		R.6 Haziran 1329			
İskender Fahredden	Sevilmeyen Topraklar Seven Milletlerin Eline Geçer	H.26 Muharrem 1332	2	25	447
		M.25 Aralık 1913			
		R.12 K. Evvel 1329			
Mektebli	Onlar da Şehid Oldu Demek, Ah	H.14 R. Ahir 1332	2	33	621
		M.12 Mart 1914			
		R.27 Şubat 1329			
Muhteşem Nevfel	İktisadiyyet	H.1 Şevval 1331	1	11	176
		M.3 Eylül 1913			
		R.21 Ağustos 1329			
Mustafa Veliddin	İctimaiyyat: Teşkilat-ı İctimaiyyenin Bidayeti	H.15 Zilkade 1331	1	16	260
		M.16 Ekim 1913			
		R.3 T. Evvel 1329			
Perihan: Piraye	İktisadi Dertlerimizden	H.11 Safer 1332	2	27	496
		M.9 Ocak 1914			
		R.27 K. Evvel 1329			
Salime Servet Seyfi	Şimdi Ne Yapacağız?	H.14 Recep 1331	1	4	54
		M.19 Haziran 1913			
		R.6 Haziran 1329			
Veliddin	Hafra-i Nisyana Gömülmüş Yaralarımız	H.20 C. Evvel 1332	2	38	708
		M.16 Nisan 1914			
		R.3 Nisan 1330			
Mesken	Mesken	H.16 R. Evvel 1332	2	31	596
		M.12 Şubat 1914			
		R.30 K. Sani 1329			
Türkiye'nin Ölümü	Türkiye'nin Ölümü	H.3 Safer 1332	2	26	477
		M.1 Ocak 1914			
		R.19 K. Evvel 1329			

1.1.1.4. El İşleriyle İlgili Makaleler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
M.	Faideli El İşlerinden: Oymacılık	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	15
M.	Faideli El İşlerinden: Oymacılık	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	35
M.	Faideli El İşlerinden: Oymacılık; Destere ve Aletler	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	50
M.	Faideli El İşlerinden: Oymacılık; Tezgah ve Aletler	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	66
M.	Faideli El İşlerinden: Oymacılık; Tezgah ve Aletler	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	84
M.	Faideli El İşlerinden: Oymacılık; Tezgah ve Aletler	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	135
M.	İrlanda Dantelası (Gipür Dirland)	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	50
	Düğüm Yapmak Sanatı	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	481
	Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	68
	Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	85
	Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	104

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
	Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	117
	Oymacılık Alet ve Edevatı	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	Ekde

1.1.1.5. Sporla İlgili Makaleler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Azmi Muhiddin	Masaj Temrinleri	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	210
Bahtiyar	Spor: Sinetingde	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	411
Cemil Necib	Spor: Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	606
Cemil Necib	Spor: Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	635
Cemil Necib	Spor: Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	666
İskender Fahredden	Futbol (Ayak Topu)	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	304
İskender Fahredden	Futbol (Yaşamak İsteyenlere)	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	318

1.1.2. Hikayeler

1.1.2.1. Mensur Hikayeler

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Kemal	Bir İhtiyar Türkün Fedakarlığı	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	282
A. Nuri	Kaygusuz Çoban	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	502
A. Rıza Enver	Tarihten Bir Yaprak: Adil Bir Kahraman	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	396
Ahmed Kemal	Gönüllü Ali Onbaşı	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	98
Ahmed Senih	Türk Şehidi	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	551
Altun Hancer	Vasiyetname	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	220
Azmi Muhiddin	Son Dersimi Tahrir Ederken	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	658
Belkıs Ümid	İskender	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	507
Cevdet Nadiri	Mukadder'in Mendili	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	227
Cevdet Nedri	Efsürde Ruh	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	314

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Eba-ül Hakkı	Bulanık Köyü Değirmeni	-1- H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	1
Eba-ül Hakkı	Bulanık Köyü Değirmeni	-2- H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	27
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-1- H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	38
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-2- H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	58
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-3- H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	78
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-4- H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	99
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-5- H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	110
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-6- H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	127
Eba-ül Hakkı	İstanbul'dan Mudanya'ya	-7- H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	165
Edirneli Mehmed İlhami	Şehid Oğlu	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	187
Emin Hakî	Kalender Efendi	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	40
Emin Hakî	Türkün Mirası	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	11

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
H. Mahmud Şevket	Arı ile Güvercin	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	371
		M.18 Aralık 1913			
		R.5 K. Evvel 1329			
H. Mehmed Şevket	İki Tabirci	H.17 Safer 1332	2	28	523
		M.15 Ocak 1914			
		R.2 K. Sani 1329			
H. Mehmed Şevket	İmam Ebu Yusuf	H.2 R. Evvel 1332	2	30	579
		M.29 Ocak 1914			
		R.16 K. Sani 1329			
H. Mehmed Şevket	Tacirin Tutisi	H.3 Safer 1332	2	26	479
		M.1 Ocak 1914			
		R.19 K. Evvel 1329			
İskender Fahredden	Can Verirken	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	389
		M.18 Aralık 1913			
		R.5 K. Evvel 1329			
İskender Fahredden	Piç Zengin (Vefayı Maziyyeden)	H.1 Zilkade 1331	1	14	219
		M.2 Ekim 1913			
		R.19 Eylül 1329			
İskender Fahredden	Zeliha'nın Akibeti	-1- H.1 Şevval 1331	1	11	170
		M.3 Eylül 1913			
		R.21 Ağustos 1329			
İskender Fahredden	Zeliha'nın Akibeti	-2- H.16 Şevval 1331	1	12	185
		M.18 Eylül 1913			
		R.5 Eylül 1329			
İskender Fahredden	Zevzek Başvekil	H.16 Şevval 1331	1	12	194
		M.18 Eylül 1913			
		R.5 Eylül 1329			
Kozanlı Mehmed Selami	Nevra	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	411
		M.18 Aralık 1913			
		R.5 K. Evvel 1329			
L. İsmail	Küçük Mevzie	H.23 Şevval 1331	1	13	212
		M.25 Eylül 1913			
		R.12 Eylül 1329			
M. Ekrem	Bir Damla Yaş	H.22 Zilkade 1331	1	17	270
		M.23 Ekim 1913			
		R.10 T. Evvel 1329			

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
M. S.	Bizans Adaleti - Osmanlı Adaleti	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	234
M. Sabit İsmet	Mütenebbih Olmak (Meşrubat Külliden)	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	215
M. Şevket	Ertuğrul Gazi	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	646
Mağmumi	İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından	-1- H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Mağmumi	İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından	-2- H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
Mağmumi	Japon Çocuklarının Eğlenceleri	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	614
Mağmumi	Tenbel Çocuk	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	682
Mağmumi	Üç Arzu	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	Ekde
Mağmumi	Yoldaş	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	288
Mazhar Nuri	Kurban Bayramı	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	727
Mehmed Şevket	Abdulkadir	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	610
Mehmed Şevket	Altın Fare	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	597

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Mehmed Şevket	Kadî-i Şureyh	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	693
Muhteşem Nevfel	Fatıma	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	239
Muhteşem Nevfel	Unutma: Cevza	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	191
Münir Tevfik	Baba! Ben de Teyyareci Olacağım	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	622
Münir Tevfik	Hacer	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	705
Münir Tevfik	Helen Endünyadis	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	519
Münir Tevfik	Megale İdea	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	453
Münir Tevfik	Mektep Hayatında	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	576
Nazmi Fuad	Babamın Dileği	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	330
Osman Cevdet	Harbden Sonra	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	390
Osman Cevdet	Hasta Valide	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	306
Osman Cevdet	Papatyalar	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	725

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Osman Cevdet	Siyah Elmalar	H.5 Muharrem 1332	1	22	353
		M.4 Aralık 1913			
		R.21 T. Sani 1329			
Rıza Tevfik	Köyüm	H.21 R. Ahir 1332	2	34	645
		M.19 Mart 1914			
		R.6 Mart 1330			
Sadeddin	Edebi Fıkralar: Kesmeyin	H.1 Şevval 1331	1	11	178
		M.3 Eylül 1913			
		R.21 Ağustos 1329			
Salih İsmet	Harb Hatıralarından	H.26 Muharrem 1332	2	25	454
		M.25 Aralık 1913			
		R.12 K. Evvel 1329			
Süleyman Şemseddin	Hased ve Netaici	H.15 Zilkade 1331	1	16	262
		M.16 Ekim 1913			
		R.3 T. Evvel 1329			
Şaban Nuri	Turhan, Orhan	H.16 Şevval 1331	1	12	199
		M.18 Eylül 1913			
		R.5 Eylül 1329			
Şekibe Ali	Tevekkül	H.3 Safer 1332	2	26	472
		M.1 Ocak 1914			
		R.19 K. Evvel 1329			

1.1.2.2. Manzum Hikayeler

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Emin Hakî	Reçete	H.27 C. Evvel 1332	2	39	723
		M.23 Nisan 1914			
		R.10 Nisan 1330			
Mehmed Rıfat	Kazlar	H.21 Recep 1331	1	5	83
		M.26 Haziran 1913			
		R.13 Haziran 1329			
Muallim Sadi	Küçük Şadiye İle Annesi Arasında Bir Konuşma	H.5 Şaban 1331	1	7	105
		M.10 Temmuz 1913			
		R.27 Haziran 1329			

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Tahir-ül Mevlevi	Edebiyat Sayfaları: Kuş Yuvası	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	314

1.1.3. Şiirler

1.1.3.1. Manzum Şiirler

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Kazım	Nesli Müstakbele	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	375
Aktuğ	İntikam	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	246
Ali Rıza Seyfi	Türk Gemicisinin Duası	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	565
Arif	Şimali Anadolu'dan Bir Alkış	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	628
Ceyhanlı Refik Fikret	Ya Muhammed	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	549
Emin Nahid	Yurdumun Dileği	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	231
Emin Hakî	Akd-i Sulh	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	238
Emin Hakî	Baba Ögüdü	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	53

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Emin Hakî	Baba Öğüdü	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	121
Emin Hakî	Cevap Sevap	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	605
Emin Hakî	Fethi ve Sadık İçin	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	624
Emin Hakî	Mersiye	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	589
Emin Hakî	Münacaat	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	156
Emin Hakî	Türk Askeri	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	255
Emin Hakî	Vatanın Dileği	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	6
Emin Nahid	Türkümler	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	191
Esad Rıza	Ahfadın Ağlasın	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	2	23-24	376
Eşref Nesib	Levha-i Hadika	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	269
Ferid Cevdet Mubin	Harabazer-ı Vatan	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	290
Gelibolulu Türk Bahadır	Nenni	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	37

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Gelibolulu Rıza Cezmi	Manzum Osmanlı Tarihi	-2- H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	709
Gelibolulu Türk Bahadır	On Üç Yaşında Bir Şehid	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	21
Gelibolulu Rıza Cezmi	Manzum Osmanlı Tarihi	-1- H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	692
İskeceli Mehmed Sıdkı	Avnin Melal	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	169
İskeceli Mehmed Sıdkı	Fani Bir Ziyaret	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	685
L. İsmail	Âmâ	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	269
M. Salahaddin	İstila Altında	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	689
M. Ekrem	Demir Kale	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	299
M. Ekrem	Ey Yurd	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	291
M. Hızır	Buhran-ı Melal	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	191
Mehmed Emin	Çocuklar	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	370
Mehmed Muhyiddin	Cenk Türküsü	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	580

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Mehmed Muhyiddin	Serçenin Öğüdü	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	410
Mehmed Muhyiddin	Teali-i Vatan (Temenniyat-ı Vatanperver Anadan)	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	644
Memduh Necdet	Öç	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	662
Memduh Necdet	Vahşet ve İntikam	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	686
Oğuz Arslan	Altın Ordu Geliyor!	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	2	23-24	392
Oğuz Arslan	Köylüye	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	469
Oğuz Arslan	Yurd Kaygusu	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	493
Osman Fahri	Kaval Sesi	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	245
Pakize Münevver	Yaz Günleri	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	410
Rıza Cezmi	Hava Şehidlerine	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	627
Rıza Cezmi	Hicret Duygularından	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	663
Rodoslu Ahmet Kemal	Öç Duygularından: Şehid Muhammed	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	37

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Rodoslu Ahmet Kemal	Ninni	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	131
Salime Servet Seyfi	Genç Türkler Düşmanlarına Ne Diyor?	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	145
Şekibe Ali	Şarkı	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	615
Tahir-ül Mevlevi	Coğrafya Dersinde	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	373
Tahir-ül Mevlevi	Şair Çocuk - Ciddi Baba	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	233
Zaima Hayriye	Uyan Türk Yavrusu	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	503

1.1.3.2. Mensur Şiirler

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Adil	Oh Hayat	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	484
L. İsmail	Müteverrim	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	303

1.1.4. Talebe Yazıları

1.1.4.1. Denemeler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Naci	Talabe Yazıları: İlkbahar	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	182
A. Naci	Talabe Yazıları: Semum Hayat	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	134
A. Naci	Talabe Yazıları: Leke	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	729
A. Nihad	Talabe Yazıları: Sarhoş	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	135
Ahmed Osman	Talebe Yazıları: Serçenin Gıptası	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	134
Ali Rıza	Talebe Yazıları: Alsancak	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	102
E. Remzi Bedii	Talebe Yazıları: İntibah Sahifalarından: Kazandıklarımız	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	115
Ekrem	Talebe Yazıları: Unutkanlık	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	133
H. Sadettin	Talebe Yazıları: Unutmayalım	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	230
İlyas Şükrü	Talabe Yazıları: Genç Kini	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	82

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
M. Sabri	Talebe Yazıları: Süleymaniye Camii Ziyaret	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	699
M. Sadık	Talabe Yazıları: Sabah Ezanından Mülhem	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	713
Mehmed Adnan	Talebe Yazıları: Sevgili Muazzez Refiklerim	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	151
Mustafa Veliddin	Talebe Yazıları: Vicdan Bulunduğu Kalbe Göre Renk Alır	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	214
Nazlı Emin	Talabe Yazıları: İki Tezad Tahsisat	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	216
Öz Öğüt	Talabe Yazıları: Bugünkü Dileğim	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	102
Recai	Talebe Yazıları: Mekteb-i Saadette Bir Münazara	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	47
Rıza Tefvik	Talabe Yazıları: Gurubdan Sonra	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	83

1.1.4.2. Hikayeler

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Naci	Talabe Yazıları: Mubassırın Uykusu	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	168
Celal	Talebe Yazıları: Sarhoş	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	47

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
M. Salih İsmet	Talabe Yazıları: Lakin Maksad Mütenebbih Olmak	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	215
Rıza Enver	Talebe Yazıları: Kumar; Saadeti, Zamamı, Serveti, Namusu Mahveder	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	183
Said Rauf	Talabe Yazıları: İntikam Hisleri	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	728
Selami Ahmed	Talabe Yazıları: Kumar; Saadeti, Şerefi, Namusu, Ahlakı Mahveder	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	197

1.1.4.3. Şiirler

Yazar Adı	Şiir Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hüseyin Seyyid	Talebe Yazıları: İntikamı Unutma	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	134
M. Sadık	Talebe Yazıları: Bütün Mekteplilere	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	730
Mehmed Muhyiddin	Talebe Yazıları: Balkanlara	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	132
Mehmed Muhyiddin	Talebe Yazıları: Çalışalım	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	181
Mehmed Muhyiddin	Talebe Yazıları: Vatana	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	46
T. Nilüfer	Talebe Yazıları: Çalışmak	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	46

1.1.4.4. Mektuplar

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. Naci	Talebe Yazıları: Mektebli Mecmua-i Muteberesine	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	82

1.1.5. Takvim Yaprakları

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Nâsîh	Takvim-i İbret	-1- H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	97
Nâsîh	Takvim-i İbret	-2- H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	113
Nâsîh	Takvim-i İbret	-3- H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	129
Nâsîh	Takvim-i İbret	-4- H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	144
Nâsîh	Takvim-i İbret	-5- H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	159
Nâsîh	Takvim-i İbret	-6- H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	178
Nâsîh	Takvim-i İbret	-7- H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	197
Nâsîh	Takvim-i İbret	-8- H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	211

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Nâsîh	Takvim-i İbret	-9- H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	225
Nâsîh	Takvim-i İbret	-10- H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	240
Nâsîh	Takvim-i İbret	-11- H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	257
Nâsîh	Takvim-i İbret	-12- H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	273
Nâsîh	Takvim-i İbret	-13- H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	289
Nâsîh	Takvim-i İbret	-14- H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	305
Nâsîh	Takvim-i İbret	-15- H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	321
Nâsîh	Takvim-i İbret	-16- H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	338
Nâsîh	Takvim-i İbret	-17- H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	355
Nâsîh	Takvim-i İbret	-18- H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	453
Nâsîh	Takvim-i İbret	-19- H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	477
Nâsîh	Takvim-i Evrak	-20- H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	510

Yazar Adı	Makale Adı		Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Nâsîh	Takvim-i İbret	-21-	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	525
Nâsîh	Takvim-i İbret	-22-	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	553
Nâsîh	Takvim-i İbret	-23-	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	600
Nâsîh	Takvim-i İbret	-24-	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	618
Nâsîh	Takvim-i İbret	-25-	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	631
Nâsîh	Takvim-i İbret	-26-	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	668

1.1.6. Denemeler

Yazar Adı	Makale Adı		Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
A. F.	Yurdum		H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	147
A. Naci	Hemşiremin Mezarı Başında		H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	228
A. Naci	Köy Akşamı		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	476
Adil	Üfûl-i Garam		H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	600

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Cemaleddin Ertuğrul	Hemşirem İçin	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	578
Cevdet Nedri	Efsürde Ruh	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	314
Ceyhanlı Celal Sahir	Bir Vakfe-i Rüya	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	529
İskender Fahredden	Elvah Sefalet	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	612
Kemaleddin Raik	Kamer Doğma	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	550
L. İsmail	Allah'ımdan Dileklerim	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	164
L. İsmail	Kamerin Dertleri	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	223
Muhsine Hilkat	Duygularım	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	504
Münir Tevfik	Edirne Kala'alarında	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	656
Münir Tevfik	Halas İçin	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	352
Münir Tevfik	Nuri'nin Arkasından	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	637
Münir Tevfik	Bayrağım Ezilirken	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	677

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Öz Öğüt	Beni Unutma	H.1 Zilkade 1331	1	14	231
		M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329			
Turhan	Dinle	H.26 Muharrem 1332	2	25	448
		M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329			

1.1.7. Hatıralar

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Azmizade	Sematide Bir Gece	H.18 Ramazan 1331	1	10	162
		M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329			
Çağlayan	Turan Seyahatinde	H.6 C. Evvel 1332	2	36	675
		M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330			
Emin Hakî	Hayat-ı Askeriyeden Bir Yaprak: Neredesiniz; Zenginler	H.1 Şevval 1331	1	11	172
		M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329			
İsmail Vedad	Ayrılırken	H.20 C. Evvel 1332	2	38	707
		M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330			
L. İsmail	Arkadaşlar Arasında	H.21 R. Ahir 1332	2	34	642
		M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330			
L. İsmail	Ayrılırken	H.28 R. Ahir 1332	2	35	659
		M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330			
L. İsmail	Reha	H.1 Şevval 1331	1	11	184
		M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329			
L. İsmail	Son Zorba	H.13 C. Evvel 1332	2	37	690
		M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330			

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
L. İsmail	Tayyare Mekteplerinde Bir Gün	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	623
	Halkın Refah ve Saadeti İçin; Umumi Bahçeler	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde

1.1.8. Gezi Yazıları

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	286
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	317
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	337
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	357
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	398
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	450
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	474
Azmi Muhiddin	Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	496

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Azmi Muhiddin	Ufak Bir Tenazzüh	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	245

1.1.9. Mektuplar

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ali Asaf	Açık Mektup	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	298
Mağmumi	Hayvanata Dair: Açık Mektup	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	41
Mağmumi	Hayvanata Dair: Açık Mektup	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	63
Mağmumi	Hayvanata Dair: Açık Mektup	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	80
Mağmumi	Hayvanata Dair: Açık Mektup: Sığın	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	114
Mehmed İlhami	Atiye Doğru	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	8
Münir Tevfik	Makedonya Balkanları'ndan	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	687

1.1.10 Çeviriler

1.1.10.1. Çeviri Makaleler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
C. Fenalon'dan	Nebatat	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	363
C. (Jan Jak Russo'dan)	Beşeriyet	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	476
C. (Jan Jak Russo'dan)	Hakiki Mürüvvet ve Şefkat	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	384

1.1.10.2. Çeviri Hikayeler

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ahmed Cevad	Bir Siyah Tavuğun Esrarı ve Bir Fenalığın Neticesi	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	264
Selma Servet Seyfi	Köy Demircisi	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	122

1.1.11. Konferanslar

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hayriye Aliye	Terbiye-i Etfal ve Hayatı Nisvan	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	541
	Mektepli Hanımların Kadirşinaslığı	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	138

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
	Onbir Nisan Geliyor	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	678
	Zaime Hayriye Hanımın Konferansı	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	566

1.1.12 Sohbetler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hasan Ali	İntikam Olsun	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	287
Refik Bey	Edebi Musâhabe	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	22
Salime Servet Seyfi	Milletimle Hasbihal	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	382
Yavuz Türk	İntikam Bombası	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	696

1.1.13. Monologlar

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ali Nurullah	Lüzumsuz Sanatlar	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	225
Haylaz	Muharrir! Olunca	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	651
Mağmumi	Haylaz Sıdkı Habiste	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	7
Mağmumi	Haylaz Sıdkı Habiste	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	33

1.1.14. Günlükler

Yazar Adı	Makale Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Saim Necded	Hasib'in Defterinden	-1- H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	259
Saim Necded	Hasib'in Defterinden	-2- H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	278

1.1.15. Mektebi'nin Eğlence Sayfaları

1.1.15.1. Biraz Da Gülelim

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hacı Yatmaz	Misafirlikte	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	404
		M.18 Aralık 1913			
		R.5 K. Evvel 1329			
Hüseyin Şevket	Üç Zükürat Arkadaşın Yekdiğeriyle Hasbihali	H.21 R. Ahir 1332	2	34	Ekde
		M.19 Mart 1914			
		R.6 Mart 1330			
	Ana ile Oğul Arasında	H.14 R. Ahir 1332	2	33	Ekde
		M.12 Mart 1914			
		R.27 Şubat 1329			
Avcı	Balıkçı ile Avcı Arasında	H.20 C. Evvel 1332	2	38	Ekde
		M.16 Nisan 1914			
		R.3 Nisan 1330			
	Bıktırıcı Bir Misafirle Hazır Cevap Ev Sahibesi	H.14 R. Ahir 1332	2	33	Ekde
		M.12 Mart 1914			
		R.27 Şubat 1329			
	Bir Budala	H.28 R. Ahir 1332	2	35	Ekde
		M.26 Mart 1914			
		R.13 Mart 1330			
	Bir Hanım Kürkçü Dükkanına Girerek	H.2 R. Evvel 1332	2	30	585
		M.29 Ocak 1914			
		R.16 K. Sani 1329			
	Bir Kadın Komşu Hanımı Tecrübe	H.28 R. Ahir 1332	2	35	Ekde
		M.26 Mart 1914			
		R.13 Mart 1330			
	Bir Köy Mektebinde	H.30 R. Evvel 1332	2	32	Ekde
		M.26 Şubat 1914			
		R.13 Şubat 1329			
		H.1 Zilkade 1331	1	14	Ekde
		M.2 Ekim 1913			
		R.19 Eylül 1329			

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
		H.20 C. Evvel 1332			
	Çocuk, Muzikacı, Polis	M.16 Nisan 1914	2	38	Ekde
		R.3 Nisan 1330			
		H.5 Muharrem 1332			
	Dinleyiniz, Ne Kadar Tuhaf	M.4 Aralık 1913	1	22	366
		R.21 T. Sani 1329			
		H.6 Zilhicce 1331			
	Evlenmek İsteyen Birisi	M.6 Kasım 1913	1	19	Ekde
		R.24 T. Evvel 1329			
		H.2 R. Evvel 1332			
	Hakim ile Maznun Arasında	M.29 Ocak 1914	2	30	585
		R.16 K. Sani 1329			
		H.24 Safer 1332			
	Hasbihal-i Müflisane	M.22 Ocak 1914	2	29	560
	-1-	R.9 K. Sani 1329			
		H.16 R. Evvel 1332			
	Hasbihal-i Müflisane	M.12 Şubat 1914	2	31	601
	-2-	R.30 K. Sani 1329			
		H.14 R. Ahir 1332			
	Hazık Bir Tabib ile	M.12 Mart 1914	2	33	Ekde
	Hasta Arasında	R.27 Şubat 1329			
		H.1 Zilkade1331			
	Her Zaman İki Kere İki	M.2 Ekim 1913	1	14	Ekde
	Dört Etmeyormuş	R.19 Eylül 1329			
		H.16 R. Evvel 1332			
	Hoca ile Tenbel	M.12 Şubat 1914	2	31	Ekde
	Bir Şakird Arasında	R.30 K. Sani 1329			
		H.2 R. Evvel 1332			
	İki Kişi Arasında	M.29 Ocak 1914	2	30	585
		R.16 K. Sani 1329			
		H.1 Zilkade1331			
	İki Küçük Arasında	M.2 Ekim 1913	1	14	Ekde
	Dolap Başında	R.19 Eylül 1329			
		H.2 R. Evvel 1332			
	Kadim Feylesoflardan Biri	M.29 Ocak 1914	2	30	585
		R.16 K. Sani 1329			

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
	Küçük Bir Çocuk ile Validesi Arasında	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
	Muallim ile Talebe Arasında	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
	Pireye Söylüyorum	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
	Sebzelerde Milliyet	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
	Şakird ile Talebe Arasında	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
	Tiyatroda	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
	Tranvayda	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	Ekde
	Vakit ve Zamanıyla ...	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	488
	Valide ile Mektebe Giden Çocuğu Arasında	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
	Valide ve Çocukları Arasında	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	Ekde
	Yürüyüşten Ne Çıkar	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
	Zamm-ı Maaştan İlk İstifade	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde

1.1.15.2. Mektebli'nin Kahkaha Sayfalarından

Yazar Adı	Hikaye Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Mağmumi	İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -1-	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Mağmumi	İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -2-	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
Mağmumi	İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -3-	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	Ekde
Mağmumi	İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -4-	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde
Mustafa Naili	Hep Aksi	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	Ekde
S. Fahri	Bekar Bir Dayının Tecrübesi Yahud Bir Saatte Bir Çocuk Neler Yapabilir	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	Ekde

1.2. Konu Adına Göre Genel İndeks

1.2.1. Makaleler

1.2.1.1. Eğitimle İlgili Makaleler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Analara Babalara		H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Annemin Ruhuna	L. İsmail	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	294
Anneye Hürmet	Salime Servet Seyfi	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	156
Amerika'da Meyve Ticareti		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	484
Avrupa'da Tahsil Meselesi	Mehmed Fatin	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	242
Bazı Hayvanat El İle Nasıl Tutulur?		H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	78
Bazı Hayvanat El İle Nasıl Tutulur?		H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Bazı Hayvanat El İle Nasıl Tutulur?		H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
Bazı Hayvanat Ne Gibi İşler Yapabilir?		H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	224
Bilmediklerimizden: Denizin Ortasında Şimendifer		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	409

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bilmediklerimizden: Dicle ile Fırat ve Elcezire		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	512
Bilmediklerimizden: En Küçük Küre		H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
Bilmediklerimizden: Tatil Günleri		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	361
Bilmediklerimizden: Yün		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	460
Böcekçilik: İpek Böcekçiliği	S. A.	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	Ekde
Çilek		H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	247
Çin, Riki, Şa (İnsan, Kuvvet, Erba)	E. M.	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	261
Dünya'da En Büyük Su Menbaı		H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	247
Dünya'da Ne Kadar Su Var?		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	486
Fazilet-i Ahlakiye (Ahlakıyyat)	C. S.	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	673
Felsefe: Biz Beşeriyet Daima İki Şeye Müftekir, Mutlaka Muhtacız	M. Sabit Arif	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	350
Felsefe-i Mantık	M. Sabit Arif	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	273

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Felsefe-i Mantık	M. Sabit Arif	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	282
Felsefe-i Mantık	M. Sabit Arif	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	299
Felsefe-i Mantık	M. Sabit Arif	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	394
Felsefe-i Mantık (Mantık Var mı Yok mu?)	M. Sabit Arif	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	505
Fen Dünyası: Arşimed Kanunu	Mahmud	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	321
Fen Dünyası: Sayd-ı Haşerat		H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	324
Fen Dünyası: Tabii Barometreler		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	340
Fotoğraf (Fotoğraf Heveskarına Rehber)		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	477
Gençler Ne Yapmalı?	Abdullah Cevdet	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	380
Hayat-ı Zirai: Çiftlik İşleri	C. M.	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	581
Hava-i Sefineler	T. Z.	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	457
Havass-ı Dimağiyenin Tenmiyesi	Rüştü Kami	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	146

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hikmet Tecrübeleri: Sıklet		H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	13
Hikmet Tecrübeleri: Aletsiz Resim Hattı		H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	14
Hindistan'da Fil Avının Tehlikeleri	Münir	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	64
Hindistan'da Fil Avının Tehlikeleri	Münir	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	81
Hindistan'da Fil Avının Tehlikeleri	Münir	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	100
Hollanda'da Sütün Hıfz-ı Sıhhaya Tevfikten İstihali		H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde
İctimaiyat: Terbiye-i Etfal Meselesi	Mazhar Neriman	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	291
İhtiyaç-ı Maarif	Şekibe Ali	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	417
İnsan Neden Yapılmıştır?	E. B.	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	25
İstanbul'un Fethi (Küçüklere Tarihi Derslerden)	Azmi Muhiddin	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	679
İzmit'de Maarif	A. Kazım	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	631
Japonya Hayatından: Japonya'da Vesait-i Nakliyenin Envai	Mahmud	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	167

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Japonya Hayatından	Mahmud	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	180
Japonya Hayatından: Japonlar İş Başında	Mahmud	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	Ekde
Kadın Terbiyesi (Darul Hilafe Kadınlarımız ve Hilafe)	Hayriye Aliye	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	470
Kağıt	C.	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	559
Kainatta Kürre-i Arz	C.	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	525
Kanaatin Yanlış Anlaşılması	Turhan	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	452
Kıymetli Bir Ağaç (Hindistan Cevizi Ağacı)	C. M.	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	552
Kolay Oyuncaklar: Yel Değirmeni		H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Kürre-i Arz	C.	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	555
Kütüphane-i Milliyede Zenginlik (Hakkın Sesleri)	Emin Hakî	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	73
Lahana Kurtlarının Sürat-ı İmhası		H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	247
Mektep Hayatı	Hamdullah Suphi	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	374

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Mektepliler ve Tahsil	Mahmud	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	595
Meyveleri Ağaçtan Toplamak ve Bilhare Muhafaza Etmek	Mahmud	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Nekatat	C.	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	363
Nesl-i Müstakbel	A. Kazım	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	124
Nesl-i Müstakbel	A. Kazım	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	157
Nesl-i Müstakbele	A. Kazım	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	211
Onsekizinci Asırda Tahtalı Bahir (Harb Sefinesi)		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	498
Osmanlı Meşahir-i Bahr Yönünden Uluç Ali	İbnülarif Nizamettin	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	266
Osmanlı Ordusunun Muhterem Bir Siması	Ruşeni	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	629
Paris'te Bir Türk Kızının Hayat-ı Sefilanesi Münasebetiyle	Şükran Vedad	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	672
Piyer Loti		H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	153
Rehavet: Sebebi Sefalettir!	A. Rıza Enver	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	257

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Resmin Tedrisattaki Tesiri	C. S.	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	702
Sabır ve Sebat Daima Mucib Necattır	Yaşar Nezih	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	704
Sağır, Dilsiz, Ama Çocukların Terbiye ve Talimi	Muhiddin Bey	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	385
Sanaii Nakiseler	İskender Fahredden	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	23
Sanat Hakkında Bir Mütalağa	Celal Nuri	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	370
Sinema Şeritleri	C. Nuri	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	459
Sözlerim	Ressam Baki	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	401
Sular Altında	Münir	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	129
Süngercilik	Turhan	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	556
Süreyya Beyin Yazısı Münasebetiyle	İskender Fahredden	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	201
Tahsilde Gaye ve Nemai Fikri	Rüştü Kami	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	74
Talebata Tecavüz (Memleketimizde Ahlaksızlığın Derecesi)	İskender Fahredden	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	653

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talebe ve Maarif Hakkında: Okumak İsteyen Çok Fakat Okutan Yok	İskender Fahredden	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	346
Tanımadıklarımız: Marko Polo	Turhan	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	400
Tarih-i İslam Sahaifinden	-1- Tahir-ül Mevlevi	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	93
Tarih-i İslam Sahifinden	-2- Tahir-ül Mevlevi	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	106
Tarih-i İslam Sahaifinden	-3- Tahir-ül Mevlevi	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	122
Tedkikat-ı Tabiiyyeden: Arı, Bal ve Bal Mumu	C. M.	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	181
Tedkikat-ı Tabiiyyeden: Karıncalar	C. M.	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	649
Tefrika: Hind İhtilali	-1- Tahir-ül Mevlevi	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	229
Tefrika: Hind İhtilali	-2- Tahir-ül Mevlevi	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	248
Tefrika: Hind İhtilali	-3- Tahir-ül Mevlevi	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	280
Tefrika: Hind İhtilali	-4- Tahir-ül Mevlevi	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	296
Tefrika: Hind İhtilali	-5- Tahir-ül Mevlevi	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	328

Makale Adı		Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Tefrika: Hind İhtilali	-6-	Tahir-ül Mevlevi	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	343
Tefrika: Hind İhtilali	-7-	Tahir-ül Mevlevi	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	367
Tefrika: Hind İhtilali	-8-	Tahir-ül Mevlevi	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	416
Tefrika: Hind İhtilali	-9-	Tahir-ül Mevlevi	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	465
Tefrika: Hind İhtilali	-10-	Tahir-ül Mevlevi	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	509
Tefrika: Hind İhtilali	-11-	Tahir-ül Mevlevi	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	536
Tefrika: Hind İhtilali	-12-	Tahir-ül Mevlevi	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	587
Tefrika: Hind İhtilali	-13-	Tahir-ül Mevlevi	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	652
Tefrika: Hind İhtilali	-14-	Tahir-ül Mevlevi	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	668
Terbiye-i Bedeniyye ve Terbiye-i Akliyye		M. Sami	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	364
Terbiye-i Etfal Hakında: Çocuk, Aile, Cemiyet		Mahmud	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	571
Tiyatro ve Musiki		İzzeddin Hemayi	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	31

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Tiyatro ve Musiki: Musikiden: Nota	İzzeddin Hemayi	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	43
Tiyatro ve Musiki	İzzeddin Hemayi	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	61
Tiyatro Musiki: Musikiden: Nota	İzzeddin Hemayi	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	80
Tiyatro ve Musiki	İzzeddin Hemayi	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	166
Tuvalet: Saç Dökülmesi		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	489
Tuvalet: Yüzdeki Çilleri Gidermek İçin Güzel Bir Deva		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	490
Tuvalet: Halis Lavanta İmali		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	490
Yazının İcadı	T.	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	618

1.2.1.2 Sağlıkla İlgili Makaleler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Sığır ve Koyun Etleri	Azmi Muhiddin	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	547
Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Etlerin Evsafi	Azmi Muhiddin	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	574
Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Diğer Memeli Hayvanatın Etleri	Azmi Muhiddin	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	608
Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Balıklar	Azmi Muhiddin	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	664
Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Balıklar	Azmi Muhiddin	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	680
Gıdai Beşere Dahil Olan Hayvanat: Balıklar	Azmi Muhiddin	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	697
Hıfz-ı Sıhha: Beş Duygu (İşitmek)	Uğur Buğ	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	193
Hıfz-ı Sıhha: Beş Duygu (Tatmak-Koklamak)	Uğur Buğ	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	213
Hıfz-ı Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	Uğur Buğ	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	57
Hıfz-ı Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	Uğur Buğ	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	76
Hıfz-ı Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	Uğur Buğ	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	97

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri (Görmek)	Uğur Buğ	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	108
Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	Uğur Buğ	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	125
Hıfz-1 Sıhha: İç ve Dış Aletlerin İşleri	Uğur Buğ	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	158
Hıfz-1 Sıhha: İç Aletlerin Vazifeleri	A. Rıza Enver	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	292
Hıfz-1 Sıhha: İç Aletlerin Vazifeleri	A. Rıza Enver	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	311
Hıfz-1 Sıhha: İç Aletlerin İşleri	A. Rıza Enver	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	334
Hıfz-1 Sıhha: Su-i İstimal	Cemil Necib	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	315
Hıfz-1 Sıhha: Su-i İstimallerimizden: Enfiyye ve Tütün	Doktor Necib	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	356
Hıfz-1 Sıhha: Su-i İstimallerimizden: Tütün	Cemil Necib	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	449
Hıfz-1 Sıhha: İstihmam	Cemil Necib	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	521
Hıfz-1 Sıhha: Et	Cemil Necib	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	575
Hıfz-1 Sıhha: Tuz	Mahmud Nedim	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	557

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İnsanların En Mühim Gıdası: Uyku	Cemil Necdet	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	276
Kolera Hakkında	Cemil Necib	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	418
Sıhhyat	Uğur Buğ	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	10
Terbiye-i Bedeniyye: Sıhhat-i Beden	M. Sami	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	403
Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden	Azmi Muhiddin	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	148
Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden	Azmi Muhiddin	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	160
Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden	Azmi Muhiddin	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	174
Vazaif-i Sıhhi ve Hayatiyeden: Hıfz-ı Sıhha Beden: Silenmek	Azmi Muhiddin	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	207
Yediklerimizi Bilmeliyiz: Yumurta	Cemil Necib	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	246

1.2.1.3. İctimai Konularla İlgili Makaleler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ahir Zaman İçinde	Emin Hakî	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	204
Ahir Zaman İçinde	Emin Hakî	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	217
Ahlak-ı Milliye'nin ve Terbiye-i İctimaiyenin Lüzumu İstikrarı	İskender Fahreddin	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	250
Avamil-i Hayatiye: Medeniyet Fabrika Demektir	C. S.	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	721
Fakir ve Yetim Çocuklar	İskender Fahreddin	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	521
Hafra-i Nisyana Gömülmüş Yaralarımız	Veliddin	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	708
İctimaiyyat: Teşkilat-ı İctimaiyenin Bidayeti	Mustafa Veliddin	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	260
İktisadi Dertlerimizden	Perihan: Piraye	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	496
İktisadiyyet	Muhteşem Nevfel	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	176
İntibah ve İntikam	İskender Fahreddin	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	90
Kanunsal Açından Bahçe İşleri (Hayat-ı Zirai)	C. M.	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	528

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Kış Hayatı, İfası Lazım ve Faydalı Olan Gezintiler	İskender Fahreddin	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	494
Kış Hayatı, Çocuklar ve Ebeveyn	İskender Fahreddin	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	2	31	590
Mahalle Kahvehaneleri ve Çocuklarımız	İskender Fahreddin	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	2	39	717
Mesken		H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	596
Muharebeden Ol	İskender Fahreddin	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	55
Onlar da Şehid Oldu Demek, Ah	Mektebli	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	621
Sanaii Maliyemizi Tanıyalım	Bekir Sıdkı	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	639
Sevilmeyen Topraklar Seven Milletlerin Eline Geçer	İskender Fahreddin	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	447
Şimdi Ne Yapacağız?	Salime Servet Seyfi	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	54
Tayyareler ve Kadınlarımız	Belkıs Ümid	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	378
Türkiye'nin Ölümü		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	477

1.2.1.4. El İşleriyle İlgili Makaleler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Düğüm Yapmak Sanatı		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	481
Faideli El İşlerinden: Oymacılık	M.	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	15
Faideli El İşlerinden: Oymacılık	M.	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	35
Faideli El İşlerinden: Oymacılık: Destere ve Aletler	M.	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	50
Faideli El İşlerinden: Oymacılık: Tezgah ve Aletler	M.	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	66
Faideli El İşlerinden: Oymacılık: Tezgah ve Aletler	M.	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	84
Faideli El İşlerinden: Oymacılık; Tezgah ve Aletler	M.	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	135
Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli		H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	68
Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli		H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	85
Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli		H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	104
Gipür Dirland: İngiltere Dantelası'nın Surat A'mâli		H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	117

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İrlanda Dantelası (Gipür Dirland)	M.	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	50
Oymacılık Alet ve Edevatı		H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	Ekde

1.2.1.5. Sporla İlgili Makaleler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Futbol (Ayak Topu)	İskender Fahredden	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	304
Futbol (Yaşamak İsteyenlere)	İskender Fahredden	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	318
Masaj Temrinleri	Azmi Muhiddin	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	210
Spor: Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar	Cemil Necib	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	606
Spor: Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar	Cemil Necib	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	635
Spor: Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar	Cemil Necib	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	666
Spor: Sinetingde	Bahtiyar	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	411

1.2.2. Hikayeler

1.2.2.1. Mensur Hikayeler

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Abdulkadir	Mehmed Şevket	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	610
Altın Fare	Mehmed Şevket	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	597
Arı ile Güvercin	H. Mahmud Şevket	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	371
Baba! Ben de Teyyareci Olacağım	Münir Tevfik	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	622
Babamın Dileği	Nazmi Fuad	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	330
Bir Damla Yaş	M. Ekrem	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	270
Bir İhtiyar Türkün Fedakarlığı	A. Kemal	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	282
Bizans Adaleti - Osmanlı Adaleti	M. S.	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	234
Bulanık Köyü Değirmeni	-1- Eba-ül Hakkı	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	1
Bulanık Köyü Değirmeni	-2- Eba-ül Hakkı	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	27

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Can Verirken	İskender Fahredden	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	389
Edebi Fıkralar: Kesmeyin	Sadeddin	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	178
Efsürde Ruh	Cevdet Nedri	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	314
Ertuğrul Gazi	M. Şevket	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	646
Fatıma	Muhteşem Nevfel	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	239
Gönüllü Ali Onbaşı	Ahmed Kemal	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	98
Hacer	Münir Tevfik	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	705
Harbden Sonra	Osman Cevdet	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	390
Harb Hatıralarından	Salih İsmet	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	454
Hasta Valide	Osman Cevdet	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	306
Hased ve Netaici	Süleyman Şemseddin	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	262
Helen Endünyadis	Münir Tevfik	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	519

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -1-	Mağmumi	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -2-	Mağmumi	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
İki Tabirci	H. Mehmed Şevket	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	523
İmam Ebu Yusuf	H. Mehmed Şevket	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	579
İskender	Belkıs Ümid	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	507
İstanbul'dan Mudanya'ya -1-	Eba-ül Hakkı	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	38
İstanbul'dan Mudanya'ya -2-	Eba-ül Hakkı	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	58
İstanbul'dan Mudanya'ya -3-	Eba-ül Hakkı	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	78
İstanbul'dan Mudanya'ya -4-	Eba-ül Hakkı	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	99
İstanbul'dan Mudanya'ya -5-	Eba-ül Hakkı	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	110
İstanbul'dan Mudanya'ya -6-	Eba-ül Hakkı	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	127
İstanbul'dan Mudanya'ya -7-	Eba-ül Hakkı	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	165

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Japon Çocuklarının Eğlenceleri	Mağmumi	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	614
Kadî-i Şureyh	Mehmed Şevket	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	693
Kalender Efendi	Emin Hakî	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	40
Kaygusuz Çoban	A. Nuri	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	502
Köyüm	Rıza Tevfik	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	645
Kurban Bayramı	Mazhar Nuri	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	727
Küçük Mevzie	L. İsmail	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	212
Megale İdea	Münir Tevfik	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	453
Mektep Hayatında	Münir Tevfik	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	576
Mukadder'in Mendili	Cevdet Nadiri	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	227
Mütenebbih Olmak (Meşrubat Külliden)	M. Sabit İsmet	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	215
Nevra	Kozanlı Mehmed Selami	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	411

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Papatyalar	Osman Cevdet	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	725
Piç Zengin (Vefayı Maziyeden)	İskender Fahreddin	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	219
Siyah Elmalar	Osman Cevdet	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	353
Son Dersimi Takrir Ederken	Azmi Muhiddin	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	658
Şehid Oğlu	Edirneli Mehmed İlhami	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	187
Tacirin Tutisi	H. Mehmed Şevket	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	479
Tarihten Bir Yaprak: Adil Bir Kahraman	A. Rıza Enver	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	396
Tenbel Çocuk	Mağmumi	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	682
Tevekkül	Şekibe Ali	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	472
Turhan, Orhan	Şaban Nuri	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	199
Türk Şehidi	Ahmed Senih	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	551
Türkün Mirası	Emin Hakî	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	11

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Unutma: Cevza	Muhteşem Nevfel	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	191
Üç Arzu	Mağmumi	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	Ekde
Vasiyetname	Altun Hancer	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	220
Yoldaş	Mağmumi	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	288
Zeliha'nın Akibeti	-1- İskender Fahredden	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	170
Zeliha'nın Akibeti	-2- İskender Fahredden	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	185
Zevzek Başvekil	İskender Fahredden	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	194

1.2.2.2. Manzum Hikayeler

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Edebiyat Sayfaları: Kuş Yuvası	Tahir-ül Mevlevi	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	314
Kazlar	Mehmed Rıfat	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	83
Küçük Şadiye İle Annesi Arasında Bir Konuşma	Muallim Sadi	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	105

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Reçete	Emin Hakî	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	723

1.2.3. Şiirler

1.2.3.1. Manzum Şiirler

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Altın Ordu Geliyor!	Oğuz Arslan	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	2	23-24	392
Ahfadın Ağlasın	Esad Rıza	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	2	23-24	376
Akd-i Sulh	Emin Hakî	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	238
Âmâ	L. İsmail	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	269
Avnin Melal	İskeceli Mehmed Sıdkı	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	169
Baba Öğüdü	Emin Hakî	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	53
Baba Öğüdü	Emin Hakî	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	121
Buhran-ı Melal	M. Hızır	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	191

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Cenk Türküsü	Mehmed Muhyiddin	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	580
Cevap Sevap	Emin Hakî	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	605
Coğrafya Dersinde	Tahir-ül Mevlevi	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	373
Çocuklar	Mehmed Emin	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	370
Demir Kale	M. Ekrem	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	299
Ey Yurd	M. Ekrem	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	291
Fani Bir Ziyaret	İskeceli Mehmed Sıdkı	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	685
Fethi ve Sadık İçin	Emin Hakî	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	624
Genç Türkler Düşmanlarına Ne Diyor?	Salime Servet Seyfi	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	145
Harabazer-1 Vatan	Ferid Cevdet Mubin	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	290
Hava Şehidlerine	Rıza Cezmi	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	627
Hicret Duygularından	Rıza Cezmi	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	663

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İntikam	Aktuğ	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	246
İstila Altında	M. Salahaddin	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	689
Kaval Sesi	Osman Fahri	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	245
Köylüye	Oğuz Arslan	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	469
Levha-i Hadika	Eşref Nesib	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	269
Manzum Osmanlı Tarihi -1-	Gelibolulu Rıza Cezmi	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	692
Manzum Osmanlı Tarihi -2-	Gelibolulu Rıza Cezmi	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	709
Mersiye	Emin Hakî	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	589
Münacaat	Emin Hakî	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	156
Nenni	Gelibolulu Türk Bahadır	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	37
Nesli Müstakbele	A. Kazım	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	375
Ninni	Rodoslu Ahmet Kemal	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	131

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
On Üç Yaşında Bir Şehid	Gelibolulu	H.29 C. Ahir 1331	1	2	21
	Türk	M.5 Haziran 1913			
	Bahadır	R.23 Mayıs 1329			
Öç Duygularından: Şehid Muhammed	Rodoslu	H.7 Recep 1331	1	3	37
	Ahmet	M.12 Haziran 1913			
	Kemal	R.30 Mayıs 1329			
Serçenin Öğüdü	Mehmed	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	410
	Muhyiddin	M.18 Aralık 1913			
		R.5 K. Evvel 1329			
Şair Çocuk - Ciddi Baba	Tahir-ül	H.8 Zilkade 1331	1	15	233
	Mevlevi	M.9 Ekim 1913			
		R.26 Eylül 1329			
Şarkı		H.30 R. Evvel 1332	2	32	615
	Şekibe Ali	M.26 Şubat 1914			
		R.13 Şubat 1329			
Şimali Anadolu'dan Bir Alkış		H.14 R. Ahir 1332	2	33	628
	Arif	M.12 Mart 1914			
		R.27 Şubat 1329			
Teali-i Vatan (Temenniyat-ı Vatanperver Anadan)	Mehmed	H.21 R. Ahir 1332	2	34	644
	Muhyiddin	M.19 Mart 1914			
		R.6 Mart 1330			
Türk Askeri		H.15 Zilkade 1331	1	16	255
	Emin Hakî	M.16 Ekim 1913			
		R.3 T. Evvel 1329			
Türk Gemicisinin Duası	Ali Rıza	H.2 R. Evvel 1332	2	30	565
	Seyfi	M.29 Ocak 1914			
		R.16 K. Sani 1329			
Türküm		H.16 Şevval 1331	1	12	191
	Emin Nahid	M.18 Eylül 1913			
		R.5 Eylül 1329			
Öç	Memduh	H.28 R. Ahir 1332	2	35	662
	Necdet	M.26 Mart 1914			
		R.13 Mart 1330			
Uyan Türk Yavrusu	Zaima	H.11 Safer 1332	2	27	503
	Hayriye	M.9 Ocak 1914			
		R.27 K. Evvel 1329			

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Vahşet ve İntikam	Memduh Necdet	H.13 C. Evvel 1332	2	37	686
		M.9 Nisan 1914			
		R.27 Mart 1330			
Vatanın Dileği	Emin Hakî	H.22 C. Ahir 1331	1	1	6
		M.29 Mayıs 1913			
		R.16 Mayıs 1329			
Ya Muhammed	Ceyhanlı Refik Fikret	H.24 Safer 1332	2	29	549
		M.22 Ocak 1914			
		R.9 K. Sani 1329			
Yaz Günleri	Pakize Münevver	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	410
		M.18 Aralık 1913			
		R.5 K. Evvel 1329			
Yurd Kaygusu	Oğuz Arslan	H.11 Safer 1332	2	27	493
		M.9 Ocak 1914			
		R.27 K. Evvel 1329			
Yurdumun Dileği	Emin Nahid	H.1 Zilkade 1331	1	14	231
		M.2 Ekim 1913			
		R.19 Eylül 1329			

1.2.3.2. Mensur Şiirler

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Müteverrim	L. İsmail	H.6 Zilhicce 1331	1	19	303
		M.6 Kasım 1913			
		R.24 T. Evvel 1329			
Oh Hayat	Adil	H.3 Safer 1332	2	26	484
		M.1 Ocak 1914			
		R.19 K. Evvel 1329			

1.2.4. Talebe Yazıları

1.2.4.1. Denemeler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talebe Yazıları: Alsancak	Ali Rıza	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	102
Talabe Yazıları: Bugünkü Dileğim	Öz Öğüt	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	102
Talabe Yazıları: Genç Kini	İlyas Şükrü	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	82
Talabe Yazıları: Gurubdan Sonra	Rıza Tevfik	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	83
Talabe Yazıları: İki Tezad Tahsisat	Nazlı Emin	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	216
Talabe Yazıları: İlkbahar	A. Naci	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	182
Talebe Yazıları: İntibah Sahifalarından: Kazandıklarımız	E. Remzi Bedii	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	115
Talabe Yazıları: Leke	A. Naci	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	729
Talebe Yazıları: Mekteb-i Saadette Bir Münazara	Recai	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	47
Talabe Yazıları: Sabah Ezanından Mülhem	M. Sadık	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	713

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talabe Yazıları: Sarhoş	A. Nihad	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	135
Talabe Yazıları: Semum Hayat	A. Naci	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	134
Talebe Yazıları: Serçenin Gıptası	Ahmed Osman	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	134
Talebe Yazıları: Sevgili Muazzez Refiklerim	Mehmed Adnan	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	151
Talebe Yazıları: Süleymaniye Camii Ziyaret	M. Sabri	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	699
Talebe Yazıları: Unutkanlık	Ekrem	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	133
Talebe Yazıları: Unutmayalım	H. Sadettin	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	230
Talebe Yazıları: Vicdan Bulunduğu Kalbe Göre Renk Alır	Mustafa Veliddin	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	214

1.2.4.2. Hikayeler

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talabe Yazıları: İntikam Hisleri	Said Rauf	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	728
Talabe Yazıları: Kumar; Saadeti, Şerefi, Namusu, Ahlakı Mahveder	Selami Ahmed	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	197

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talebe Yazıları: Kumar; Saadeti, Zamanı, Serveti, Namusu Mahveder	Rıza Enver	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	183
Talabe Yazıları: Lakin Maksad Mütenebbih Olmak	M. Salih İsmet	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	215
Talabe Yazıları: Mubassırın Uykusu	A. Naci	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	168
Talebe Yazıları: Sarhoş	Celal	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	47

1.2.4.3. Şiirler

Şiir Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talebe Yazıları: Balkanlara	Mehmed Muhyiddin	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	132
Talebe Yazıları: Bütün Mekteplilere	M. Sadık	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	730
Talebe Yazıları: Çalışalım	Mehmed Muhyiddin	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	181
Talebe Yazıları: Çalışmak	T. Nilüfer	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	46
Talebe Yazıları: İntikamı Unutma	Hüseyin Seyyid	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	134
Talebe Yazıları: Vatana	Mehmed Muhyiddin	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	46

1.2.4.4. Mektuplar

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Talebe Yazıları: Mektebli Mecmua-i Muteberesine	A. Naci	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	82

1.2.5. Takvim Yaprakları

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Takvim-i İbret -1-	Nâsıh	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	97
Takvim-i İbret -2-	Nâsıh	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	113
Takvim-i İbret -3-	Nâsıh	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	129
Takvim-i İbret -4-	Nâsıh	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	144
Takvim-i İbret -5-	Nâsıh	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	159
Takvim-i İbret -6-	Nâsıh	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	178
Takvim-i İbret -7-	Nâsıh	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	197
Takvim-i İbret -8-	Nâsıh	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	211

Makale Adı		Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Takvim-i İbret	-9-	Nâsîh	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	225
Takvim-i İbret	-10-	Nâsîh	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	240
Takvim-i İbret	-11-	Nâsîh	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	257
Takvim-i İbret	-12-	Nâsîh	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	273
Takvim-i İbret	-13-	Nâsîh	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	289
Takvim-i İbret	-14-	Nâsîh	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	305
Takvim-i İbret	-15-	Nâsîh	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	321
Takvim-i İbret	-16-	Nâsîh	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	338
Takvim-i İbret	-17-	Nâsîh	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	355
Takvim-i İbret	-18-	Nâsîh	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	453
Takvim-i İbret	-19-	Nâsîh	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	477
Takvim-i Evrak	-20-	Nâsîh	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	510

Makale Adı		Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Takvim-i İbret	-21-	Nâsîh	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	525
Takvim-i İbret	-22-	Nâsîh	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	553
Takvim-i İbret	-23-	Nâsîh	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	600
Takvim-i İbret	-24-	Nâsîh	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	618
Takvim-i İbret	-25-	Nâsîh	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	631
Takvim-i İbret	-26-	Nâsîh	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	668

1.2.6. Denemeler

Makale Adı		Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Allah'ımdan Dileklerim		L. İsmail	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	164
Bayrağım Ezilirken		Münir Tevfik	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	677
Beni Unutma		Öz Öğüt	H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	231
Bir Vakfe-i Rüya		Ceyhanlı Celal Sahir	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	529

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Dinle	Turhan	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	448
Duygularım	Muhsine Hilkat	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	504
Edirne Kala'alarında	Münir Tevfik	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	656
Efsürde Ruh	Cevdet Nedri	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	314
Elvah Sefalet	İskender Fahredden	H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	612
Halas İçin	Münir Tevfik	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	352
Hemşirem İçin	Cemalettin Ertuğrul	H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	578
Hemşiremin Mezarı Başında	A. Naci	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	228
Kamer Doğma	Kemalettin Raik	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	550
Köy Akşamı	A. Naci	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	476
Kamerin Dertleri	L. İsmail	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	223
Nuri'nin Arkasından	Münir Tevfik	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	637

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Üfûl-i Garam	Adil	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	600
Yurdum	A. F.	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	147

1.2.7. Hatıralar

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Arkadaşlar Arasında	L. İsmail	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	642
Ayrılrken	L. İsmail	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	659
Ayrılrken	İsmail Vedad	H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	707
Halkın Refah ve Saadeti İçin; Umumi Bahçeler		H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Hayat-ı Askeriyeden Bir Yaprak: Neredesiniz; Zenginler	Emin Hakî	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	172
Reha	L. İsmail	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	184
Sematiyede Bir Gece	Azmizade	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	162
Son Zorba	L. İsmail	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	690

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Tayyare Mekteplerinde Bir Gün	L. İsmail	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	623
Turan Seyahatinde	Çağlayan	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	675

1.2.8. Gezi Yazıları

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	286
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	317
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	337
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	357
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	398
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	450
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	474
Avrupa Seyahati Hatıratından: Bir Mektup	Azmi Muhiddin	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	496

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ufak Bir Tenazzüh	Azmi Muhiddin	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	245

1.2.9. Mektuplar

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Açık Mektup	Ali Asaf	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	298
Atiye Doğru	Mehmed İlhami	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	8
Hayvanata Dair: Açık Mektup	Mağmumi	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	41
Hayvanata Dair: Açık Mektup	Mağmumi	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	63
Hayvanata Dair: Açık Mektup	Mağmumi	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	80
Hayvanata Dair: Açık Mektup: Sığın	Mağmumi	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	114
Makedonya Balkanları'ndan	Münir Tevfik	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	687

1.2.10. Kısa Fakat Kıymetli Parçalar

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bir İstatistik		H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Filipinde Uykuya Hürmet		H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Gençliği Muhafaza Etmenin Çaresi		H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	119
Mekteblinin Çeşmesi		H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	120
Menkulat-ı Hikemiye	Camii: A. F.	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	279
Postalar ve İthalat ve İhracat		H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	120

1.2.11. Çeviriler

1.2.11.1. Çeviri Makaleler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Beşeriyet	C. (Jan Jak Russo'dan)	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	476
Hakiki Mürüvvet ve Şefkat	C. (Jan Jak Russo'dan)	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	384
Nebat	C. Fenalon'dan	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	363

1.2.11.2. Çeviri Hikayeler

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bir Siyah Tavuğun Esrarı ve Bir Fenalığın Neticesi	Ahmed Cevad	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	264
Köy Demircisi	Selma Servet Seyfi	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	122

1.2.12. Konferanslar

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Mektepli Hanımların Kadirşinaslığı		H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	138
Onbir Nisan Geliyor		H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	678
Terbiye-i Etfal ve Hayatı Nisvan	Hayriye Aliye	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	541
Zaime Hayriye Hanımın Konferansı		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	566

1.2.13. Sohbetler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Edebi Musâhabe	Refik Bey	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	22
İntikam Bombası	Yavuz Türk	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	696

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
İntikam Olsun	Hasan Ali	H.29 Zilkade 1331	1	18	287
		M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329			
Milletimle Hasbihal	Salime Servet Seyfi	H.19 Muharrem 1332	1	23-24	382
		M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329			

1.2.14. Monologlar

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Haylaz Sıdkı Habiste	Mağmumi	H.22 C. Ahir 1331	1	1	7
		M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329			
Haylaz Sıdkı Habiste	Mağmumi	H.29 C. Ahir 1331	1	2	33
		M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329			
Lüzumsuz Sanatlar	Ali Nurullah	H.1 Zilkade1331	1	14	225
		M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329			
Muharrir! Olunca	Haylaz	H.21 R. Ahir 1332	2	34	651
		M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330			

1.2.15. Günlükler

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hasib'in Defterinden	-1- Saim Necded	H.15 Zilkade 1331	1	16	259
		M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329			
Hasib'in Defterinden	-2- Saim Necded	H.22 Zilkade 1331	1	17	278
		M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329			

1.2.16. Mektebli'nin Eğlence Sayfaları

1.2.16.1. Bilmece ve Müsabakalar

1.2.16.1.1. Bilmeceler

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Coğrafya Bilmecesi	-1-	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	Ekde
Coğrafya Bilmecesi	-2-	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Coğrafya Bilmecesi	-3-	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Coğrafya Bilmecesi	-4-	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Coğrafya Bilmecesi	-5-	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	Ekde
Coğrafya Bilmecesi	-6-	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	Ekde
Cümle Terkibi		H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Hesap Bilmecesi	-1-	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	Ekde
Hesap Bilmecesi	-2-	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	Ekde
Hesap Bilmecesi	-3-	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	Ekde

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hesap Bilmececi	-4-	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	Ekde
Hesap Bilmececi	-5-	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Hesap Bilmececi	-6-	H.13 C. Evvel 1332 M.9 Nisan 1914 R.27 Mart 1330	2	37	Ekde
Hesap Bilmececi (Geometrik)	-7-	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	Ekde
Hesap Bilmececi (Geometrik)	-8-	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
Hesap Bilmececi (Murabbalı)	-9-	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	Ekde
Kelime Bilmececi	-1-	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	Ekde
Kelime Bilmececi	-2-	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	Ekde
Kelime Bilmececi	-3-	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	Ekde
Kelime Bilmececi	-4-	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	Ekde
Kelime Bilmececi	-5-	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Kelime Bilmececi	-6-	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Kelime Bilmececi	-7-	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	Ekde
Kelime Bilmececi	-8-	H.18 Ramazan 1331 M.21 Ağustos 1913 R.8 Ağustos 1329	1	10	Ekde
Kelime Bilmececi	-9-	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	Ekde
Kelime Bilmececi	-10-	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde
Kelime Bilmececi	-11-	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde
Kelime Bilmececi	-12-	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde
Kelime Bilmececi	-13-	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Kelime Bilmececi	-14-	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Kelime Bilmececi	-15-	H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Kelime Bilmececi	-16-	H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	Ekde
Kelime Bilmececi	-17-	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	Ekde
Kelime Bilmececi	-18-	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	Ekde

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Kelime Bilmececi	-19-	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	Ekde
Kelime Bilmececi	-20-	H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	Ekde
Kelime Bilmececi	-21-	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	Ekde
Kelime Bilmececi	-22-	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	Ekde
Kelime Bilmececi	-23-	H.6 C. Evvel 1332 M.2 Nisan 1914 R.20 Mart 1330	2	36	Ekde
Kelime Bilmececi	-24-	H.27 C. Evvel 1332 M.23 Nisan 1914 R.10 Nisan 1330	2	39	Ekde
Kelime Bilmececi (Manzumeli)	-25-	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	Ekde
Soruyoruz: Canbaz Kediler ve Köpekler		H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	49
Soruyoruz [Sekiz adet سوال verilmiştir]		H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	71
Soruyoruz: Resimlerde Fazla ya da Noksan Ne Görüyorsunuz?		H.8 Zilkade 1331 M.9 Ekim 1913 R.26 Eylül 1329	1	15	Ekde
Sual	-1-	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	Ekde
Sual	-2-	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	Ekde

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Sual	-3-	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Sual	-4-	H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	Ekde
Sual	-5-	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	Ekde
Sual	-6-	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	Ekde
Sual	-7-	H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
Sual	-8-	H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
Sual	-9-	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Resimli Bilmece	-1-	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Resimli Bilmece	-2-	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Resimli Bilmece	-3-	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Resimli Bilmece	-4-	H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Resimli Bilmece	-5-	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	Ekde

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Resimli Bilmece	-6-	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	Ekde
Resimli Bilmece	-7-	H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	Ekde
Resimli Bilmece	-8-	H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	Ekde
Resimli Bilmece	-9-	H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	Ekde
Resimli Bilmece	-10-	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	Ekde
Resimli Bilmece	-11-	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	Ekde
Resimli Bilmece	-12-	H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Resimli Bilmece	-13-	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	Ekde
Resimli Bilmece	-14-	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	Ekde
Resimli Bilmece	-15-	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Resimli Bilmece	-16-	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Resimli Bilmece: Tahsildarın Seyahati	-17-	H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	Ekde

Bilmece Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Şekilli Bilmece	-1-	H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	Ekde
Şekilli Bilmece	-2-	H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	Ekde
Şekilli Bilmece	-3-	H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	Ekde
Şekilli Bilmece	-4-	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Şekilli Bilmece	-5-	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Şekilli Bilmece	-6-	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Şekilli Bilmece	-7-	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	Ekde

1.2.16.1.2. Müsabakalar

Müسابaka Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bir Çocuğun Namaz Kılmasının ve Duasının Vasfedilmesi		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde
Çocuk Hayatına Dair Kartpostal Yarışması		H.22 C. Ahir 1331 M.29 Mayıs 1913 R.16 Mayıs 1329	1	1	Ekde
Çocuk Hayatına Dair Karikatür Yarışması		H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	Ekde
Çocuk Oyunlarına, Mektep Hayatına Dair Resim Yarışması		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Çocuk ve Talebe Hayatına Ait Fotoğraf Yarışması		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Mektebe Giden Çocuk Resmi Yarışması		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde
Nakış Modelleri Yarışması		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Nakış Modeli Numunelerini İpekle İşleme Yarışması		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Nüshadaki En Güzel Makalenin Seçilmesi Yarışması		H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	Ekde
Nüshadaki Makalatın Tahlili Yarışması		H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
Tiyatroculuk Hakkındaki Düşüncelerin Yazılması		H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde

Müسابaka Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Yağlı Boyama ve İpekli İşleme		H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	Ekde
Yağlı Boyama ve İpekli İşleme		H.21 Recep 1331 M.26 Haziran 1913 R.13 Haziran 1329	1	5	Ekde
Yağlı Boyama ve İpekli İşleme		H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	Ekde
Yağlı Boyama ve İpekli İşleme		H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-1-	H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-2-	H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-3-	H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-4-	H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-5-	H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-6-	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-7-	H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	Ekde
Yeni Yazıyla Yazma Çalışması	-8-	H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	Ekde

1.2.16.2. Biraz Da Gülelim

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ana ile Oğul Arasında		H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
Avcı		H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	Ekde
Balıkçı ile Avcı Arasında		H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
Bıktırıcı Bir Misafirle Hazır Cevap Ev Sahibesi		H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
Bir Budala		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
Bir Hanım Kürkçü Dükkanına Girerek		H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
Bir Kadın Komşu Hanımı Tecrübe		H.30 R. Evvel 1332 M.26 Şubat 1914 R.13 Şubat 1329	2	32	Ekde
Bir Köy Mektebinde		H.1 Zilkade 1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Çocuk, Muzikacı, Polis		H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	Ekde
Dinleyiniz, Ne Kadar Tuhaf		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	366
Evlenmek İsteyen Birisi		H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	Ekde

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Hakim ile Maznun Arasında		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
Hasbihal-i Müflisane	-1-	H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	560
Hasbihal-i Müflisane	-2-	H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	601
Hazık Bir Tabib ile Hasta Arasında		H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
Her Zaman İki Kere İki Dört Etmiyormuş		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Hoca ile Tenbel Bir Şakird Arasında		H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	Ekde
İki Kişi Arasında		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
İki Küçük Arasında Dolap Başında		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Kadim Feylesoflardan Biri		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
Küçük Bir Çocuk ile Validesi Arasında		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585
Misafirlikte	Hacı Yatmaz	H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	404
Muallim ile Talebe Arasında		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	585

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Pireye Söylüyorum		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Sebzelerde Milliyet		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Şakird ile Talebe Arasında		H.14 R. Ahir 1332 M.12 Mart 1914 R.27 Şubat 1329	2	33	Ekde
Tiyatroda		H.28 R. Ahir 1332 M.26 Mart 1914 R.13 Mart 1330	2	35	Ekde
Tranvayda		H.20 C. Evvel 1332 M.16 Nisan 1914 R.3 Nisan 1330	2	38	Ekde
Üç Zükurat Arkadaşın Yekdiğeriyle Hasbihali	Hüseyin Şevket	H.21 R. Ahir 1332 M.19 Mart 1914 R.6 Mart 1330	2	34	Ekde
Vakit ve Zamanıyla ...		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	488
Valide ile Mektebe Giden Çocuğu Arasında		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Valide ve Çocukları Arasında		H.16 R. Evvel 1332 M.12 Şubat 1914 R.30 K. Sani 1329	2	31	Ekde
Yürüyüşten Ne Çıkar		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde
Zamm-ı Maaştan İlk İstifade		H.1 Zilkade1331 M.2 Ekim 1913 R.19 Eylül 1329	1	14	Ekde

1.2.16.3. Keşfiyat Aleminde

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Asma Kilitli Şişe		H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	554
Bazı Büyük Binaların Duvarlarındaki Basamaklar		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	583
Bir Çakı Yeni Alındığı Zaman		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	583
Bir Meskenin Derece-i Rutubeti Nasıl Tayin Olunuyor?		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Damlalık Şişeler		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde
Demiryollarının Muhafazası İçin		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde
Donlu Günlerde Nallar		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	462
En Sağlam Kapı Rezeleri		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	463
Fıskıyeli Havuzlar		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Halılardan Mürekkebin Lekeleri Nasıl Çıkarılır?		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	462
Küçük Çocukların Açılmamaları İçin		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Kümesler İçin Yeni Bir Yemlik		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Mektupları Pullamak İçin Yeni Bir Alet		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	462
Merdivenler Daha Ne İşe Yarıyorlar		H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Paketlerin Kayış Bağlarıyla Sağlamca Bağlanması		H.20 Zilhicce 1331 M.20 Kasım 1913 R.7 T. Sani 1329	1	20	Ekde
Sebze Doğramak İçin		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	462
Spatullar ve Bıçaklar İçin		H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	554
Şemsiyelerin Açıkken Asılması		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Tel Geren		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Telsiz Telefonun Terakkiyatından		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	Ekde
Yeni Örs		H.24 Safer 1332 M.22 Ocak 1914 R.9 K. Sani 1329	2	29	554
Zat-ül Hareke Hokkalar		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	583

1.2.16.4. Her Şeyden Biraz

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Ayak İncinmesi		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	515
Bayılanlara İmdat		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	515
Bazıları Vardır ki Her Şeyden İğrenirler		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	463
Boğulanlara İmdat		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	515
Burun Kanaması		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	515
En Büyük Şeyler		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	514
En Çok Kitap Çıkaranlar		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	341
En Ziyade Çocuğu Olanlar		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	486
Kuvvet ve Aynı Zamanda Güzellik Getirici Bir Spor		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	409
Küçük Çocukların Ağlamamalarını Temin İçin		H.17 Safer 1332 M.15 Ocak 1914 R.2 K. Sani 1329	2	28	535
Nasıra Karşı		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	514

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Nezleye Karşı		H.11 Safer 1332	2	27	515
		M.9 Ocak 1914			
		R.27 K. Evvel 1329			
Soğuktan Hasıl Olma Çatlaklar		H.16 R. Evvel 1332	2	31	Ekde
		M.12 Şubat 1914			
		R.30 K. Sani 1329			
Zehirlenmelere İmdat		H.11 Safer 1332	2	27	515
		M.9 Ocak 1914			
		R.27 K. Evvel 1329			

1.2.16.5. Mercan Kalfa Diyor Ki

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Acem Pilavı		H.17 Safer 1332	2	28	537
		M.15 Ocak 1914			
		R.2 K. Sani 1329			
Badem Kurabiyesi		H.11 Safer 1332	2	27	511
		M.9 Ocak 1914			
		R.27 K. Evvel 1329			
Badem Revanisi		H.3 Safer 1332	2	26	487
		M.1 Ocak 1914			
		R.19 K. Evvel 1329			
Badem Şurubu		H.17 Safer 1332	2	28	537
		M.15 Ocak 1914			
		R.2 K. Sani 1329			
Ev Kurabiyesi		H.16 R. Evvel 1332	2	31	Ekde
		M.12 Şubat 1914			
		R.30 K. Sani 1329			
Halis Badem Ezmesi		H.16 R. Evvel 1332	2	31	Ekde
		M.12 Şubat 1914			
		R.30 K. Sani 1329			
Halis Suni Sade Yağı		H.2 R. Evvel 1332	2	30	Ekde
		M.29 Ocak 1914			
		R.16 K. Sani 1329			

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Helvacı Kabağı Tatlısı		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	Ekde
Hoş Bir Tatlı		H.2 R. Evvel 1332 M.29 Ocak 1914 R.16 K. Sani 1329	2	30	Ekde
Kıymadan Fırın Kebabı		H.11 Safer 1332 M.9 Ocak 1914 R.27 K. Evvel 1329	2	27	511
Pamuk Çorbası		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	487
Sebzeli Midye		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	487
Soğan Dolması		H.3 Safer 1332 M.1 Ocak 1914 R.19 K. Evvel 1329	2	26	488
Vezir Parmağı		H.26 Muharrem 1332 M.25 Aralık 1913 R.12 K. Evvel 1329	2	25	466

1.2.16.6. Fenni Eğlence ve Oyunlar

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Birbiri Üstüne Mevzu Mayiat Muvazenesi		H.16 Şevval 1331 M.18 Eylül 1913 R.5 Eylül 1329	1	12	Ekde
Bir Kesme Şeker Parçasının Suda Yüzdürülmesi		H.6 Zilhicce 1331 M.6 Kasım 1913 R.24 T. Evvel 1329	1	19	Ekde
Bir Kırık Makasla		H.5 Muharrem 1332 M.4 Aralık 1913 R.21 T. Sani 1329	1	22	320

Makale Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bir Merbaı Beş Musavi Merbaa Taksim Etmek		H.7 Recep 1331 M.12 Haziran 1913 R.30 Mayıs 1329	1	3	48
Bir Sathı Meil Üzerinde Yuvarlanarak Yukarıya Çıkan Ecsam		H.29 C. Ahir 1331 M.5 Haziran 1913 R.23 Mayıs 1329	1	2	35
Çıkrık Tarzında İpli Topaç		H.19 Muharrem 1332 M.18 Aralık 1913 R.5 K. Evvel 1329	1	23-24	407
Deniz Balıkları		H.29 Zilkade 1331 M.30 Ekim 1913 R.17 T. Evvel 1329	1	18	295
Fukulatın Rakkası		H.14 Recep 1331 M.19 Haziran 1913 R.6 Haziran 1329	1	4	65
Hamız Karbonun Kesafeti		H.27 Zilhicce 1331 M.27 Kasım 1913 R.14 T. Sani 1329	1	21	Ekde
Kabuğu Altından İkiye Yarılmış Elma		H.22 Zilkade 1331 M.23 Ekim 1913 R.10 T. Evvel 1329	1	17	Ekde
Kanava Kağıdı ve Muhtelif Şekiller		H.5 Şaban 1331 M.10 Temmuz 1913 R.27 Haziran 1329	1	7	116
Mayiatın Aşağıdan Yukarıya Olan Tazyiki		H.28 Recep 1331 M.3 Temmuz 1913 R.20 Haziran 1329	1	6	103
Tuzlu Suda Yumurtalar		H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	131

1.2.16.7. Mektebli'nin Kahkaha Sayfalarından

Hikaye Adı	Yazar Adı	Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
Bekar Bir Dayımın Tecrübesi	S. Fahri	H.18 Ramazan 1331	1	10	Ekde
Yahud Bir Saatte Bir Çocuk		M.21 Ağustos 1913			
Neler Yapabilir		R.8 Ağustos 1329			
Hep Aksi	Mustafa Naili	H.15 Zilkade 1331 M.16 Ekim 1913 R.3 T. Evvel 1329	1	16	Ekde
İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -1-	Mağmumi	H.18 Şaban 1331 M.23 Temmuz 1913 R.10 Temmuz 1329	1	8	Ekde
İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -2-	Mağmumi	H.4 Ramazan 1331 M.7 Ağustos 1913 R.25 Temmuz 1329	1	9	Ekde
İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -3-	Mağmumi	H.1 Şevval 1331 M.3 Eylül 1913 R.21 Ağustos 1329	1	11	Ekde
İhtiyar Bir Farenin Defter-i Hatıratından -4-	Mağmumi	H.23 Şevval 1331 M.25 Eylül 1913 R.12 Eylül 1329	1	13	Ekde

BÖLÜM 2: SEÇME METİNLER

2.1. Makaleler

2.1.1. Eğitimle İlgili Makaleler

Analara Babalara

Her günü yüz bin felaketten nişan veren halin şemetinden bahsedecek değiliz. Mazinin bitmez, tükenmez seyiâtını tahlil ve münakaşa etmek de vazifemiz haricindedir. Biz ancak umumumuzun, içinde silsile-i ecdada dahil olduğu halde bütün Osmanlılığın ictimai kusurlarından mütehaddis bugünkü musibet hamulesini müstakbelimizi de tahrip etmemek için na-tüvân omuzlarımızdan ref-i çaresini arıyoruz. Fikrimizce yaşamak yolunda ağır yüklerin zebunu acı talilerin cefakeşi olanlar; hayatı idame için fazla emek, ziyade kuvvet sarfına mecburdurlar. Bu hal eşyanın tabiatında hilkatın serairinde meknuzdur. Onun içindir ki hayatta tabiatın la-yuadd ve layuhsa feyuzatına mazhar olan har ve mutedil iklimler ahali ile yalçın kayalar, engin denizler, bi-nihaye cümudiyyeler arasında kalan şimali hükümetler ahali arasında medeniyetin tecelliyatı pek makus ve mütebayın düşmüştür.

Gününü bir avuç “devre” yemekle geçiren ne libası ne mesken ihtiyacını ne aile, ne kabile hayatını fark etmeyen eski “Beni Hâmîr” medeniyeti varisleriyle (!) şimdiki adın müstagmerleri arasında: feraine medeniyetinin boncuk ihtiyacını telebbüs ihtiyacını tercih eden “Kurdufon” deki varisleriyle asırlardan beri şimal denizinin hücumuna karşı koyup, onunla boğaz boğaza cenkleşen, yaşamak için kendilerine lazım olan toprağı cebren denizden gasba çalışan bugünkü felemenk ahali meyanesinde göze çarpar yerle gök arasındaki fark kadar meydanda duran seciye farkı; ahlak, mizaç, medeniyet ayrılığı böylelikle hasıl olmuştur.

Sipensırın hikaye ettiği sudanlıların güneşli ve berrak havalarda boncuklu, allı yeşilli atkılarıyla meydana, seyrana çıkıp yağmur yağınca sırtlarından bu atkılarını hemen çıkararak yağmur altında ıslanmayı, tir tir titremeyi; manitularının bozulmasına, süslerinin buruşmasına, tercih etmeleri düşünülür ve bir de oralarda keçi ile sapan sürüldüğü yahut hiç ona da hacet görülmeden vahşi hayvanlar gibi ağaç meyveleri ve

otlar, kökler, kuşlar ve sair av etleri ile yaşandığı göz önüne getirilirse yukarıda söylediğimiz sözün hakikatı vuzuhla anlaşılır.

Bu izahatla demek istiyoruz ki yük ağırlaştıkça mukavemet için mesai de fazlalaşır, yük hafifledikçe tembellik çöker, nihayet bu maraz-i irsi ve ıstılai bir şekil alır.

Bizim bu günkü halimizde mesaimizi artırmaz, biz de mukavemet için azim ve meran tevhit etmezse artık milli hayata veda etmek lazım gelir. Bu vahim ihtimali derpiş eden akıllılarımız yok değil. Felaketin acılığını tatmamışlar da millet efradı içinde kalmamış gibidir. Evlat muhabbeti, aile muhabbeti nedir? Hissetmeyenlerin bu millet efradı arasında mevcudiyeti ..... bunu biliriz.

Vatan muhabbeti ise bu muhabbetlerden doğar. Aile ocağında büyür, mesut familiyyelerin yüzünde güler ve böylelikle bahtiyar milletler meydan bulur. Binaenaleyh vatana muhabbetimizi ibraz için evvel emirde evlatlarımıza, ailelerimize olan muhabbeti izhar ve bu sûretle müstakbelin neslini ihzâr etmemiz lazımdır. İftihar ve şükranla görüyoruz ki muhitimizde bu felaket-i ibret nazarlarını açtı. Herkes istikbal için emin hazırlıklara başlıyor. Ziraat, ticaret hevesleri artıyor. Mekteplerin teksirine, ıslahına çalışılıyor.

Bu vadide çalışmak cümlemize borç, hatta en mukaddes ve acil vazifedir. Bu his ile biz de elimizden geldiği kadar hizmete koyulduk. Bihamdi tealâ neşrine başladığımız şu mecmua ile mekteplilerimizi hakiki hayat ile ülfet ettirmeye çalışacağız. Boş ve atıl geçecek saatlerini bu risale mutalaası ile işgal, hem de zevk ile telezzüz ile işgal etmek isteyeceğiz. Gerek mektepli efendilere ve gerekse hanımefendilere mahsus faideli ve eğlenceli el işleri, öğrenmekle beraber muhtelif evrenin numunelerini her nüshaya ilave etmeye ve bu suretle memleketimizde pek yeni bir çığır açmaya karar verdik. Niyetimiz halis, amelimiz samimidir. Çocuklarımızın ahlakını ifsat eden bir takım adi romanlar mekteplilik aleminde adeta bir dael merak hasıl etti. Zannederiz ki bizim gibi buna teessüf eden pederler, kardeşler valideler pek çoktur. Bu ümit ile mecmuamızı ahlaki hikayeler, fenni eğlenceler, ilmi mebhaslar, müsabaka ve bilmeceler, sanai, edebi mebhaslarla tezyin ve imlâ ederek takdime karar verdik.

Evlatlarının tehzîb ve tasfiyesini yegane nimet bilecek analardan babalardan ilk ve son ricamız münderecatımızı tetkik ederek istifadeye şayan buldukları takdirde çocuklarına

oyuncak paralarından ifraz edebilecekleri abone bedelleriyle bu risaleyi okutmak takip ettirmek ve aynı zamanda neşriyatımızda tesadüf ettikleri hatayı bize ihtar eylemektir. Biliriz ki her şey tekamüle tabidir. Mevcut doğarken mükemmel olamaz. Biz halis niyet ile başladık ve terakki ettirmeye çalışmak biricik emelimizdir. Vatan evlatlarına taallük eden bu vazifeyse yalnız bize değil umuma ricadır. Bu sebeple mesaimize muavenet bütün ehl-i vatana borçtur. Ve minellahe et-tevfik.

Mk. S.1

Mektepli Mecmuası Heyet-i Tahririyesi

Anneye Hürmet

-Mini minilerime-

Bir insan annesinin nasayihini istihkâr ettiği zaman ne müthiş bir haleti ruhiyeye gelmiş olmalıdır! Sade anne kelimesi en sert kalpleri mahkum etmeye muktedir bir his-i naziklerin ile müteradiftir. Bu kelime en derin hürmeti, en samimi merbutiyeti gayr-i mahdud itaati ihsas eder. Anne kelimesi aklımıza bizi hayatta, ilk evvel son ferd-i beşeri, bizi ilk evvel hıfz ve sıyanete koşan muhafızı, bize ilk evvel bezl-i itina eden dostu getirir ki henüz mevcudiyetimizden haberdar değil iken bir endişeyi şefkatle hayat-ı tıflanemiz üzerine titremiş, geceleri, gündüzleri bizim refah ve rahatımızı temin için birer devre-i merak ve ıztırab olmuş enzar-ı endişesi intihab ettiğimiz her tarikte bizi takip eylemiş, izzet ve şerefimizle fahirlere gark olmuş zillet ve seyyiatımızdan dolayı kalbi parçalanmıştır. O vücut ki: Başkaları bizi tezlil ve tahkir ettikleri zaman o hala sevdi ve matemimizi tuttu ve onun bize olan hub ve şefkati gönlümüzdeki bütün kazazede-i hayatın enkazı arasında tamam ve salim kaldı! Annenin sesi bize din ve hamiyeti telkin, yahut intizamsızlıklarımızı nehy için yükseldiği zaman dikkatimize, itinaımıza, hürmetimize ve itaatimize nihayetsiz bir hakkı, bir liyakati vardır. Anne adeta Allah la yezalin bize bir mürsel-i necib ve şefikidir ki: Cenab-ı Hak onun dudaklarıyla bize söyler, onun nesayihi içinde bize en kuds ve nezih hayatı ilham eder. Bu dudaklardan çıkan kelimeleri işitmek, o kalbden cüşan olan temenniyat-ı izzet ve ulviyetimizi istihfaf eylemek bile bile namütenahi bir zulmete atılmaktır! Bu şefkat, samimiyet, ulviyet nidasını ret edenler için artık dünyada müteessir olacakları bir itina ve muhabbet, hürmet eyleyecekleri bir mevcudiyet kalmamış demektir....

Avrupa'da Tahsil Meselesi

Bir iki seneden beri, hususiyle şu zamanlarda Avrupa'da tahsil etmek hususunda münevver fikirli gençlerimizde büyük bir hahiş görülüyor. Ve hatta bu fikr-i musibbi kuvveden fiile çıkarmak için teşekkül eden cemiyetlerin, kulüplerin, kemal-i ehemmiyetle çalışmakta oldukları müşahede ediliyor ki tabii bütün Osmanlılar için bir gaye-i müfide gösterdiğinden bunda bil-cümle şübban-ı vatanın hayat-ı tahsili ve tetebbuları nokta-i nazarından bilinmesi şart-ı azim olan bazı hakayık vardır ki, ben, şimdi de taleb-i ilim ve irfan olan heveskar gençlerimize şahsi bir fikir ve mütalaam olmak üzere bildirmek ve kendilerine daha vasi bir saha-i tetkik ve taharri olmak üzere kemal-i samimiyet ve uhuvvetle birkaç söz söylemek istiyorum, ihtimal ki diğerlerinin nazariyelerine muhalif olabilecek işbu fikirlerimin sırf bir hüsnü niyet eseri olduklarına emin olabilirler.

Öteden beri, ekseriyetle herkeste bir tufan bir kanaat-i fikriye, bir zan-ı galib var, o da Avrupa'da herhangi şehirde olursa olsun az para ile tahsil etmenin na-kabil olmasıdır ki, ben de şu suretle düşünenlerden birisiyim. Öyle şu son günlerde bazı ceraid yevmiyede okunan ilannamelerde münderic olduğu gibi Avrupa'da, hatta en ufak bir şehirde bile olsun ne seksen frank ile ne de yüz, hatta yüz otuz frank ile tahsil etmek kâbil değildir. Karilerimden yazılarımı dikkatle okumalarını rica edeceğim: Yaşamak için kabil değildir demiyorum, tahsil, evet, tahsil na-kabildir, diyorum. Zira bir memlekete gidip sadece yaşamak bir de tahsil etmek var ki bu iki mühim noktayı yekdiğerinden son derece bir ciddiyetle tefrik etmek ve anlamak icap eder. Avrupa'da durun beş lira ile yaşanılabilceği herkese ilan ile oraya gitmelerini tavsiye eden müteşebbisler son programlarında okuduğum maddelerine göre bir arada büyük bir hane isticar etmek taam ve saireyi orada istihzar ederek yaşamak için kabil değildir demiyorum. Hatta bunu tasdik bile ederim. Yalnız işbu meblağ ile tahsil gayr-i mümkündür. Diyorum ki onu da izah edeceğim.

Avrupa'ya gidip tahsil etmek demek orada bulunarak umumiyetle bir arada yaşamış ve mektebe devamla bade buraya avdet etmek demek değildir. Şayet bütün bu teşebbüslerin, fikirlerin netice-i gayret ve hahiş bu olsaydı, öyle, ne uzun uzadıya

ihiyar-ı zahmet edilerek gurbetin elim, yalnız dakikaları iktiham edilir ve ne de haylice mesarifi badi olacak birkaç senelerin hayat-ı tahsili için para sarf edilirdi. Hemen oradaki tahsil görmüş muallimler tarafından tatbik edilerek mesele kolayca hal edilir ve hepimiz de bu üzüntüden kurtulur idik.

Şüphesiz ki bunun böyle kolayca kabil olamamasının sebebi elbette esaslı bir takım esbaba müstenittir, ki o da bilhassa oraya gitmek, ve bulunulacak şehirde yerli ahali ile temasta bulunmak, ve daima, şayet Fransa'ya gidilirse Fransızlar ile veyahut başka bir memlekete azimet ediliyorsa oranın ahali ile birlikte yaşamak ve şu suretle oradaki hayat ve itiyadatı takip ederek gerek lisan ve gerekse tahsil ve ahlak hususunda mühim ve ciddi neticeler elde etmektir. Yoksa oraya gidip yalnız mektebe devamla akşam olunca sırf bir Türk muhiti olacağı tabii olan mezkur apartmana gelerek Türk arkadaşlar içinde Türkçe konuşarak istihzar edileceği söylenen umumi salonda kahve tütün içerek Türkçe konuşarak tahsil edilemez. İhtimal ki işbu fikirlerime itiraz eden bulunacaktır. Fakat ben, meselenin böyle olduğunu müctemian bir arada tahsil edilemeyeceğini, iki Türk veya hemcins diğer iki kişinin bir araya geldikleri vakit kendi lisanlarıyla mükaleme ederek lisan-ı beldede ünsiyet edemediklerini gerek Cenevre'de ve gerekse Paris, Berlin gibi Avrupa'nın merakiz-i mühimmesinde rey-el-ayn müşahede ettiğim bir hakikat kabilinden olmak üzere yazıyorum. Ben, oralarda öyle talebelere rast geldim ki birkaç seneden beri orada oldukları halde sırf bir arada bulunmanın verdiği mazarrat neticesi olarak daha, doğruca iki ibare Fransızca'dan birleştirmekten aciz idiler. Ve yine bunun aksi olarak bir Türk genciyle maarife peyda etmiş idim ki bu genç Paris'e geleli henüz dört ay olduğu halde kendi başına yalnız bir Fransız ailesi nezdinde yaşamaktan mütevellit temin ettiği menfaat ile orada bir seneden beri duran ekseri ecnebi arkadaşlarımız lisan itibariyle tefevvuk etmiş idi.

Bir arada bulunmanın mazarratı yalnız lisan öğrenememezlikte kalmaz. Denildiği gibi bir evde müctemian oturulur. Ve bir Türk muhitinden başka bir şey olmayacağı bedihi bulunan mezkur apartmanda vakit geçirilir ise lisan hususunda olduğu gibi adât ve ahlak hususunda da o mahalle pek uzun bir müddet için yabancı kalınacağı tabiidir. Bundan başka, müctemian yaşamının hatta ahlak ve hayat-ı tahsil üzerinde de bir su-i tesiri olduğunu müteaddid müşahadat ve tecarübe-i müsteniden yazabilirim.

Binaenaleyh Avrupa'ya tahsile gidecek bir talebenin kendisine ne gibi bir hatt-ı hareket tayin etmesini izah için şuraya bir program çiziyorum:

Avrupa'ya tahsile gidecek bir talebe evvela:

Muhakkak bir surette balada zikrettiğim istifadeleri temin etmek ve mazarratlarından ictinab etmek için gideceği şehirde oranın yerli bir ailesi nezdinde oturmak ve mümkün mertebe hemcinsleri ile menfaat-i tahsiliyesi nokta-i nazarından az görüşmek ve görüşülse bile o memleket lisaniyla tekellüm etmek.

Saniyen:

Muntazam ve müfid bir tahsil takip edebilmek için asude ve yalnız bir oda ve aynı zamanda ferahlı bir muhitte yaşamak.

[Salisen] [Muhtemelen yazar bu maddeyi koymayı unutmuş.]

Gidilecek memlekette yerli ahali ile son derece ve daima görüşmek ve mümkün olduğu kadar onların meclis ve sohbetlerinde bulunmak.

Rabian:

Kavaid-i sahiyyeye riayet etmek ve talebelik hayatı ile mütenasip temiz ve her türlü endişelerden uzak bir hayat yaşamış ... ilâahir.

İşte tahsile gidecek bir talebe için bunlar yek-nazarda düşünülecek şeylerdir. Bütün şu tadat ettiğim şerait dairesinde yaşamak, kitap kalem parası tedarik etmek, mektep taksitlerini muntazaman tediye etmek için öyle söylenildiği gibi dört beş lira nasıl kafi gelebilir de aynı zamanda şunu da unutmamalıdır ki bir talebenin esna-yı tahsilde yalnız mektepte okuduğu kitaplar kafi gelemez. Tetebbu, tetkik tevsi-i malumat için mutlak fazla kitaplar ihtirasına mecburdur. Bütün bunlara birde üst baş, çamaşır, gazete, tütün ve masraf-ı şahsiyeyi yevmiye zam edilir. Ve alel-husus oradaki hayatın bahalılığı nazar-ı em-ân ve mütalaaya alınırsa Avrupa'ya tahsile gitmek isteyen bir talebenin ne miktarda bir bütçeye malik olması icap ettiğini anlamakta pek de müşkilat çekilemez zannederim. Zaten maarif-i nezarat-i celilesinin dahi Avrupa'ya izam ettiği talebelere tahsis etmiş olduğu şehri on beş Fransız lirasının ne sebep ve hükmüne mübteni olduğu şu suretle dahi anlaşılır. Mamafih şu son satırlara bakıp da anlatmak

istediğim yekunun öyle pek fazla bir şey olduğu tahmin edilmesin gerek Cenevre ve gerekse Paris’de hayat-ı tahsilesini muntazam bir mecraya sokmaya muvaffak olmuş bazı arkadaşlarımın on lira ile geçinebilmekte olduklarını görmekte idim....

Teşvik ve terğib fena bir şey değildir. Ba-husus bir i’naye-i müfideyi gösteren teşebbisler mergub bile addedilir. Şu kadar var ki garip bir hal olmak üzere İstanbul’daki gençler de ayda dört beş lira ile geçinilebileceğini alenen söyler. Yurtçuların ekserisi Cenevre ve Lozan’da ayda on beşer lira alarak mızırhen tahsil eden gençlerden müteşekkildir. Hatta böyle olmakla beraber geçenlerde Hükümet-i Osmaniye’nin harp dolayısıyla müzayaka-i maliyesi hasebiyle aylıkları birkaç gün tehir etmekle Cenevre Osmanlı Konsolosunu - tabir-i mazur buyurulsun - birkaç kere taciz bile etmişler idi. Maksadım tabii şahsiyattan bahsetmek olmadığı için bu hususta fazlaca yazmaya lüzum görmem. Yalnız, dört beş lira ile Avrupa’da tahsil kabildir, diyenlere karşı küçük bir misal olmak üzere yazıyorum.

Mamafih bütün bunları nazar-ı itibara almayarak sırf bir hahiş-i fevkalade ile, evvelki sene Lozan Türk Yurdu’nun Tânin vasıtasıyla neşretmiş olduğu beyannameye bakarak tavsiye edilen meblağ ile Cenevre’ye gelip bilahare elyevm şehir-i mezkur şehbenderlikte bulunan Yusuf Ziya beye bir sefalet-i mutlaka içinde kaldığını beyan eden bir Türk gencini gözlerimle gördüm.

Şu yazılarımla memleket gençlerinin azim ve sebat ve şecaatlerini kırmak istediğim anlaşılmasın yalnız bilahare böyle acı bir surette öğrenilecek hakikate şimdiden muttali olarak ona göre planlarını tertip etmelerini kardeşane bir surette beyan eder. Ve sözlerimin samimiyet ve ciddiyetinden emin olmalarını bir daha ilave ederek hatm-i makal eylerim.

Mk. S.15, s.242

Elektrikçi Mehmed Fatin

Rumeli Hisarı

Felsefe-i Mantık - 1

Kardeşim: A. Asaf'a

Medhal: Bütün alemlere ve hatta bunların fevkinde - bir vazife-i nazmiyetle - çırpınan, uğraşan "felsefe"ye bile hayat, kuvvet veren; ruh akıtan "mantık"ı bütün insanların bilmesi lüzum ve vücubunu anlatırken, siz de mantığı tahsile bir meyl, bir heves, bir muhabbet uyandırmaya çalışırken biliyor musunuz? "Mantık"ı inkar edenler bulunduğu dair hiçbir şey söylememiş, ve yalnız (teceddüd-i ilmi ve felsefi kütüphanesi)nin eserlerini; psikolojiye ahlaka, mantıkta edebiyata dair en son nazariyelerden bahs "teceddüd-i ilmi ve edebi" kitabımı mütalaa etmenizi tekrar, tekrar tembih ve emretmişim.

"Felsefe-i İslamiye"den benim kadar olsun dimağında bir nasibi bulunmayan (gençler) için mütalaaasını pek muzır ve elim bildiğim bu kitapları hususiyle "teceddüd"ü, aynı mahrumiyet altında kıvranan size, sizin mütalaa etmenize müsaade edişim; her şeyden evvel dininizdeki salabete, iman ve itikadınızdaki kuvvete karşı bu gibi şeylerin bir ehemmiyeti olmayacağına, şayed en zayıf, en hafif bir tereddüd vukuunda bile her halde bana olsun müracaat edeceğinize pek emin bulunmamdan naşi idi.

Sonra sizde bir hassa; bir şey, bir fikri çelik kadar mahkum; sağlam bir muhakeme çemberinde vakitlerce tetkik etmeden kabul etmemek hassası vardır ki - beni size yaklaştıran âmillerden birisi ve belki birincisidir - bu hususta büyük bir saik olmuştu. Ve hatta "mantık"ı size göstereceğimi vaadıma, bunu her halde sizinde bilmenize ait arzuma, sevdama bile...

O zaman benim işte böyle derin ve samimi bir sevda ile - mantık tahsiline sizde şiddetli bir meyl, bir heves, bir muhabbet uyandırmak için - yaptığım telkinat pek az vakit sonra ne tatlı neticeler vermişti: Benim (İstanbul)dan ayrılmama, buralara, bu soğuk sulu, saf havalı yerlere yani (Simav)a doğru hareket etmeme daha bir ay varken biliyor musunuz? Ne kadar sabırsızlık gösteriyordunuz! Ve ne kadar çılgın; ne kadar sevdalı bulunuyordunuz! Ne kadar, ne kadar!...

O zamanlar, her söz, her muhabbet, her mübahese hatta her tesadüf mutlaka ve daima yalnız bir şeyde, bir arzuda, bir emelde hitam bulurdu:

- Kuzum Sabit! Mantığı bana da öğret!.. İlel-ahir artık bu sözde bir itiyad-ı dimağı, ruhi bir ihtiyaç olmuştu ve siz bu itiyatla, bu ihtiyacatla çırpınırken ben (muvaffakiyet)in verdiği sevinçle biraz daha vakur, biraz daha mağrur oluyorken nihayet, bir zaman, bir gün, bir saat bir dakika, kalbimde hiç unutulmaz ve umulmaz yara açan, iz bırakan bir saniye gelmişti ki: İşte o anda benim en ince yerim kırılıp kopuyorken siz hâlâ tekrar ve ısrar ediyordunuz:

- Unutma! Varsın gıyaben olsun... ilelahir

O zaman nasılsa benim halimden, ayrılık baharında bulunmamdan çok istifade ettiniz:

- Peki! Peki!..

Cevab-ı na-sevabını aldınız.

İşte şimdi ben, bütün bunlardan, sonra daima tekrar ettiğiniz:

- Vicdanıma karşı mes'ul kalmamak şartıyla, ve kalmamak için her emrine amadeyim Sabit!..

Sözlerinizden bir şey his ediyor, ve anlıyorum ki. Benim her sözüm kabul ediliyor, ve edilecek de...

O halde, kabul edilecek sözlerimi sonraya bırakarak, şimdi kabul edilene ait söylemem lazım gelir ki: Bu da - bil-tabî - "teceddüd"e dair: "felsefe-i mantık"a ait olacaktır. Zira her şeyden evvel "ilm-i mantık"dan bahsedersen, bu vaadimi ifa ve icra etmeye kalkışırsam şüphesiz bilirim ki: Evvel siz haykıracak ve bağıracaksınız:

- Mantık yoktur. Bütün tefekkürat-ı beşer adat ve tecrübeye istinat eder.

Çünkü siz mütalaasını tavsiye ettiğim (teceddüd)ü ve bilhassa bunun (mantık)a dair kısmını okudunuz; ihtimal henüz okuyorsunuz; veyahut ki: Daha başlamak üzeresiniz... Kim bilir; kim temin eder?? Yarın - benim mantık hakkında söylediğim fikirler cerh edilmek için - nasıl bir itiraz (sâika)ları beynimde patlayacak; gürleyecek??!.. Ne elim ve dehşetli şimşeklere maruz kalacağım?!

Onun için şimdi ben, her şeyden evvel kendime bir (siper-i sâika) hazırlamalı, yani: kabahatimi itiraf etmeli ve söylemeliyim: Mantıkı inkar ediyorlar!.. Diye bağırmalı ve mutlaka size duyurmalıyım.

Yirminci asırda, ben her şeyin inkar edilebileceğine ihtimal verirdim; fakat her inkarın hayatına vücuduna sebep olan ve bunu bildiren güneşin de inkar edileceğini ihtimal değil böyle bir şey hatır ve hayalime bile gelemezdi. Ne çare ki: Şimdi bunu görmekte de kalbim neşterleniyor; şimdi bunu anlamakla da ruhum muazzep oluyor; ve işte sanki isyan etmek istiyor!!...

Mantıkı inkar ediyorlar ve diyorlar ki:

- Mantık yoktur. Bütün tefekkürat-ı beşer adat ve tecrübeye istinat eder.

Mantıkı ispat da ediyorlar, ve diyorlar ki:

- Mantık, taakkulun kavânin-i kat'iyesini bil-bedahe gösterdiği için bir alim, o kavâninden teharri hakâyika lüzumlu ihtiyatları ve takip olunacak usul-i talim, ve ameli kaideler istihraç ettiği için bir sanattır.

İşte birbirine zıt ve mugayir bu iki fikirden, yine birbirine zıt ve mugayir şu iki (dava) çıkıyor: Mantık vardır; mantık yoktur. Ve bu iki mugayir davadan da daima cevap isteyen bir sorgu doğuyor:

- Mantık var mı; yok mu???!..

Lakin bunu kim hâl edecek? Buna nasıl cevap verilecek? Yoksa “her arzu ettiği şeyi düşünebilmek insanlara henüz nasip olmadığı cihetle [1]” sükut edilip yalnız cevap olarak yine sorgu tekrar mı edilecek? Ve denecek mi?!...: Mantık var mı; yok mu???!... Şüphesiz hayır; bin kere hayır!.. Her halde doğru ve beli bir cevap verilecek; her halde bu (ukde-i ibham) hâl ve ref edilecek!

- Fakat kim?..

- Felsefe!

- Ne yolda ve nasıl??..

- Mantık istinatla!..

- Lakin;..

- Söylesek â!..

- Mantık var mı?! Bütün tefekkürat-ı beşer adat ve tecrübeye istinat etmiyor mu?!...

Hayır; etmiyor! Zira maden ki (felsefe) vardır. Madem ki doğru düşünceler, doğru fikirler birer felsefedir; ve her düşüncenin, her fikrin doğruluğunu, isabetini tayin eden de ancak, ve ancak mantıktır. O halde (mantık) da vardır. Hem de mutlaka ve daima... Çünkü bir şeyin vücuduna sebep olana, sebep olan; o, şeyin vücuduna sebeptir. Öyle ise işte: Bir felsefe ki: Mantıka istinat ve onu istilzam ediyor! İşte bir “mantık” ki felse[fe] bile bundan hayat, kuvvet, yani ruh alıyor, ve bütün diğer alemler gibi bugün bunun sayesinde yaşıyor!..

Evet, işte bir “mantık” ki daha mukaddimeden, ilk sözden, ve ilk kelimededen doğru parladı; nurlar saçtı!..

O halde işte bir sükut! Hem de müthiş ve hazin bir sükut ki: Daha mukaddimeden; ilk sözden ve ilk kelimededen başladı!..

[1] Teceddüd: Sahife: 26-28. Müellifi: Baha Tevfik

Mk. S.17, s.273

Daha çok var!

M. Sabit Arif

Felsefe-i Mantık - 2

Mâ-ba'd - Nüsha 17

Anlatıldı ve anlaşıldı ki: Mantık vardır. Mukarrerdir; kat'idir. Öyle ise sükuttan başka her şey lüzumsuzdur. Manasızdır, bir hiçtir. Binaenaleyh , hiçle, boş ve kof bir şey ile uğraşmaktansa. Bari hiç olmazsa, “ilm-i mantık”dan bahsetmeli...

Lakin, hayır! Bu kadar anlatış, bu kadar anlayış ve bu kadar varlık az; pek azdır bir kifayet etmez. Çünkü herkes, hususıyla her mantık okumak isteyen size, ve sizin gibilere hiç benzemez ki..

Hatta “teceddüd” muharriri Bahâ Tevfik Bey'e bile...

Bahâ Tevfik Beyefendi isterler ki:

Mantıkı inkar eden (makale)lerinin her cümlesi hatta her tarafı birer birer ret ve cerh edilsin; (teceddüd)ün mantıkta dair kısmına bütün siyah ve kalın bir butlan hattı çizilsin; ve bu (nazariye-i fikriye); (ameliye-i reddiye) icra edilirken kendilerine ait (felsefe-i tenkid)lerinden tamamıyla yeni (!) ve felsefi fikirleri bulunduğu gösterilsin; yani: şöhret temin edilsin!..

Ben de isterim ki:

“Hak, hakikat”ın şule nisar olabilmesi uğrunda söz uzasın; her şey yapılsın!.. Hürmet, şöhret, takdir.. Hatta medh.. Hatta... Sükut bile... Ve fakat her halde bir şey, bir netice hasıl olsun: Felsefe-i mantık!.. Ve ben işte: Bunla, herkesin, her mantık okumak isteğinin büyük ve mübrim ihtiyacını - ilk defa olarak - temin eden bu (felsefe-i mantık)ımla müftehir; ve bu ihtiyacatın hasbi olan Bahâ Tevfik Beyefendi kardeşime de müteşekkir kalayım.

O halde?!..

İşte iki arzu ki: (Mantık var mı, yok mu?) sorgusunun daha geniş ve derin; daha müfit ve açık cevabını istiyor; (ilm-i mantık)dan evvel “felsefe-i mantık”ın lüzum ve vücubunu gösteriyor; ve size de biraz daha sabır maruz bırakıyor ve davet ediyor!.. O halde devamı her şey müsait! Ve belki de hatta. Her şeyde bir (cebriyet) mahsus: Sanki adeta bir icbar var ki: Bila-perva bağırıp feryat ediyor, ve soruyor:

- Mantık var mı, yok mu??!..

25: Haziran: 320

“Mantık” var mı, yok mu??!..

Bahâ Tevfik Bey’in iddiası: Mantık yoktur. - Bizim iddiamız: Mantık vardır. - Bahâ Tevfik kim?. - İnsanın sözü, özünü bildirir. - Bahâ Tevfik Bey’in Kanun-ı Tenkidi ve (esas meslek; ruh felsefesi) her şeyi - vücud-ı hariciyi - inkar etmek ve çünkü: Tenkit inkar demektir - Ve İnkâr da tenkit - Bir şöhret için bin hakikat feda olabilirmiş zira: Kazanmak için her şey meşru, her hareket makbul ve her hile de şayan-ı takdir addelirmiş(!)

Mantık var mı, yok mu sorusuna ilk defa Bahâ Tevfik Bey, feylesofane bir zorla kat'î bir cevap vermek istiyor, ve iddia ederek:

- Mantık - diyor - yoktur. Bütün tefekkürat-ı beşer adet ve tecrübeye isnat eder.

Biz de Bahâ Tevfik Bey'e cevap olarak iddia edelim ve diyelim ki:

- "Mantık" vardır. Bütün tefekkürat-ı beşer adet ve tecrübeye değil! Belki adet ve tecrübe ile beraber hepsi mantıka istinat eder.

İşte: Evvela iki cevap; sonra iki dava. İki matlup, iki netice ki: Birisi müspet, diğeri menfi; birincisi Bahâ Tevfik Bey'in, ikincisi bizim, ve ikinci de birincinin cevabı, cevab-ı savâb-ı kat'isi!..

Bahâ Tevfik Bey'in davası, matlubu, neticesi **منطقته** ve çürüktür. Çünkü (teceddüd)de serd edilen mukaddime ve deliller o kadar ruhsuz, ve o kadar hiç ki... İnsan böyle bir şeyi iddia etmeye değil! İddia etmişlere bile cevap vermeye sıkılıyor ve korkuyor! Ve biz bu sıkılmak da ve bil-hassa korkmakta o kadar haklı, o kadar haklıyız ki... Bundan daha tabii ve bedihi bir şey bilmeyiz ki ne olabilir?

Mk. S.18, s.282

Daha çok var

M. Sabit

Felsefe-i Mantık - 3

(Mâ-bâ'd 17 inci nüshada)

3

Abel mantıka kavmün, lâ ukule lehüm;

Veleyse lehu iza abûhüm min dararin.

Madarra şemsud duhâ veşşemsü tâliatun!

Enlâ yerâ dav'eha men leyse ze basarin??!

[Aklı olmayan bir topluluk mantığı ayıpladılar. Ayıpladıkları zaman bir zarar yoktu, zarar görmüyorlardı. Güneş doğduğu zaman kuşluk vaktinin güneşi zarar vermez. Onun ışığını kör olan göremez.]

Mantık var mı, yok mu??!..

-2-

Bahâ Tevfik Bey'in iddiası: Mantık yoktur. - Bizim iddiamız: Mantık vardır. - Bahâ Tevfik kim?. - İnsanın sözü, özünü bildirir. - Bahâ Tevfik Bey'in Kanun-ı Tenkidi ve (esas meslek, ruh felsefesi) her şeyi - Vücut harici - Ya inkar etmek ve çünkü: Tenkit inkar demek; ve inkar da tenkit! - Bir şöret için bin hakikat feda olabilirmiş zira: Kazanmak için her şey meşru, her hareket makbul ve her hile de şayan-ı takdir addedilirmiş(?)

Ve bu, hem öyle bir hak ki: Bu elim ve mühim hiçliği tamamıyla meydana çıkarmadan anlaşılamayacak. Onun için şimdi her şeyden evvel (teceddüd)ü, teceddüdün mantika dair kısmını yani (mantık yoktur ... ilelahir) Davasının mukaddime ve delillerini tahlil ve tahkik, tetkik ve ta'mik etmek ve bununla da elim ve mühim kofluğu göstermek lazım geliyor; fakat buna da, bu lüzumun altından daha kolay kurtulup, daha salim ve emin bir "hatve-i tahlil" ile yürüyüp muvaffak olabilmeye de (teceddüd)den evvel, teceddüd müellif-i muhteremini bilmek, onun meslek-i felsefesini anlamak icap ediyor.

O halde sorabilir miyiz?:

- Bahâ Tevfik kim, ve ne?!..

Biz, Bahâ Tevfik Bey'i "teceddüd-i ilmi ve felsefi kütüphanesi" müessis ve mütercimlerinden birisi ve belki birincisi (felsefe mecmuası)nın da müdür-i mütefekkeri olarak biliriz; başka ne şekil ve simasını tanırız, ne de meslek-i ilmi ve felsefesini??!

Bahâ Tevfik Bey'in, zahirde mizah, hakikatte ciddi (Karagöz) Gazetesi sermuharriri olduğunu da fi: 11: Haziran: 329 tarihli "Azim" Gazetesi'nde münderic:

"Karagöz Gazetesi sermuharriri olup hükümet-i askeriyece tevkif edilen muahharen temadi-i mevkufiyyetine hiçbir sebep görülemeyen Bahâ Tevfik Bey kardeşimizin tahliye edildiği maa-l-memnûniyye haber alınmıştır"

Fıkrasından anladık. Lakin burada her şeyden ziyade anlaşılması icap eden, bilinmesi lazım gelen en mühim nokta onun mesleği, ve bilhassa meslek-i felsefesidir; bunun

için de burada, bu uzak, uzak olduğu kadar da latif belde [1] de, teceddüden başka elimizde hiçbir vasıta yoktur. Kulak misafiri olabilmek ihtimali bile... O halde müthiş ve mühim bir mechûlâta maruz kalmak ve kıvranmaktansa teceddüdün (tenkit) bahsindeki “bence” kaydıyla söylediği fikirlerinden mesleğine ait bir kulp kavrayabilmek - ve çünkü insanın sözü, ekseriye özünü bildirdiği - için kendisini yine kendisinden dinlemek mecburiyetindeyiz:

“... Bu kavânin (tenkit) nedir? İşte şimdide bunlardan bahsetmek istiyorum. Lakin zannetmeyiniz ki, ekser gençlerimizin (mesela sizin gibi) yaptığı gibi Fransa’nın daima iki isimli ve mutlaka “esa..” kelimesiyle başlayan üç yahut beş franklık kitaplarının birinden sahifa, sahifa hem de yüzde sekseni yanlış olmak üzere tercüme yapacağım, .. Hayır! Ben yalnız kendi düşündüklerimi, kendi tecârüb-i şahsiyemin netaicini söylemek istiyorum. Canınız sıkılmazsa dinleyin:

1- Bu dünyada (sır) denilen şeyi icat edenler nasıl masum ve şayan-ı merhamet kimselerse “her laf söylemez” kaide-i acz-ı beyana riayet edenler de öyle sersem ve zavallılardır. “Bence” ne sır, ne de söylenmez laf vardır. Her şey aşikâr her söz kâbil-i ifşadır. Yalnız evvelkisini kelâmanın, ikincisi anlatmanın kurnazlığını bilmeli.

2- Her fikrin müteaddit ve mütenevvi ifadeleri olur. Ve söz yalnız bir türlü değil; birkaç türlü söylenebilir.

3- “Hakikat-i mutlaka” terkibi saçma olduğu gibi “hüsn-i mutlak” sözü de bi-manadır. En güzel şeyleri, en çirkinlerinden ayıran kavaid-i mutlaka “nokta-i nazar” (ictihad olacak)dır.

Biz, zannediyorduk ki: Bahâ Tevfik Bey yalnız mantığı çürütüyor (!) Yalnız mantığı inkar ediyor?! Halbuki: O, ne “hakikat-i mutlaka bırakıyor; ne de “hüsn-i mutlak” her şeyi çürütmek, her şeyi inkar etmek ve bütün hepsini toptan püskürtmek istiyor!:

Püskürtüyor da ... İsteddiği gibi; arzu ettiği gibi püskürtüyor da ...

Öyle ya bütün alemlerin mi’yârı, bütün akılların mizanı olduğu beşeriyetin çok bilenler tarafından kabul edilen “mantık” çürütülüp (!) inkar edildikten, her kesin de tam veya nakıs ve fakat ekseriya nakıs, mutlaka bir akılı, bir fikri, hatta.. Ve bilhassa bir hayali olduktan; ve bütün bunlardan başka, fakat bunların fevkinde bir de “nokta-i nazar”

yani içtihadı bulduktan sonra ne hakikat-ı mutlaka kalır; ve ne de hüsn-i mutlak!.. Belki her şeyin mahiyeti meçhul olur; hakikati de müphem!! .. Çünkü: Her şeyin vücut ve azmi, bunların şekil ve vasfı herkesin itikadına; bir şahsen içtihadına; ve her beldenin de (görenek) ve adetine tabi(!)

O halde?!..

Namütenahi ve bi-payan bir hak (!) ile, o kadar da bir şöhret yalnız Bahâ Tevfik Beyefendi içindir. Biz, bu azim-i (!) muvaffakiyetlerinden dolayı kendilerine ne kadar tebrik etsek - zannederiz ki: - çok az gelecektir.

Fakat;.. Ne olur? (yok)a var. (Var)a yok demekten ne çıkar? İnsanların çokları tarafından varlığı kabul edilen bir şeye, mesela: Mantıka yok demekten ne faide hasıl olmuş ve olacaktır?! Söyleyin! Zarar ve ziyandan başka bir şey gösterin!..

Evet, bu umuma muhalefet niçin? Bir vücudu, ademe batırmak; bu mevcudu, ma'düma kalb etmek sevdası neden?! Hiç şüphe yok! Bunların bir sebebi olacak! Hem de hakiki bir sebebi...

İşte: Bahâ Tevfik Bey, bunların sebebini göstermek, her halde bu (ukde-i ibhâmı) hâl etmek istemiş de, bu üç maddeye bir (madde) daha ilave etmeyi düşünerek:

4- "Tenkit (mutlaka efkar-ı hâzıraya zıd bir vaziyet-i kelamiye ahzından ibaret olan tenkit) ancak batırmak için yapılır ve kendisinden beklenen şey mutlaka bir şöhret-i şahsiye teminidir."

Sözlerini söylemiş ki: Cesaretin bu derecesinin - menbaı gibi - mansıbı da iyi bir şey olmadığından cidden bizi (hayret) içinde hayrete duçar ediyor (!) çünkü: Kendisinden, Bahâ Tevfik Bey'in meslek ve felsefesi hakkında - cesaret ve hayret ile mütenasip bir surette - muayyen ve kat'i bir fikir elde edilemeyen bu dört madde-i esasiyeden pek elim ve müthiş, o kadar da garip ve tuhaf üç hakikat istismâm ediliyor ki: Mantığı tenkit ve inkarı nokta-i nazarından pek mühim!

1- Tenkit, inkar demek; inkar da tenkit!..

2- Bir şöhret için bin hakikat feda edilir.

3- (Hiç)den başka sabit bir şey yok! Her şey nispidir; ve her hakikat da muvakkit!..

Bu üçü de ihtisar ve hülâsa edersek netice:

1- Her şeyi inkar!

Olur ki: Bilmek ve anlamak istediğimiz (meslek ve felsefe) için işte bir kulp, en emin bir çığır!.. Ve biz, bu kulpu kavrayıp, ve bu çığırdan biraz daha takip etmeli, hissiyatımızı idrâkâta kalb edebilmek için Bahâ Tevfik Bey’i biraz daha dinlemeliyiz:

“... Bunları (dört maddeyi olacak) uzatalım ve açalım: Temin-i şöhretin en kolay, en emin tarik-i efkar-ı hâzıraya zıt bir vaziyet-i kelamiye ahzi öğrendikten sonra her hangi bir eserin iyiliğinden, güzelliğinden, kıymetinden bahsetmek; bir şiire bir hikayeye, bir romana, bir piyese taraftar olmak hayat-ı ilmiye ve edebiye de ebedî bir hizmete, miskin bir şöhretsiz (dikkat)liğe hazırlanmaktan daha doğrusu manen ölmekten başka bir şey değildir.”

Bahâ Tevfik Bey’in, ta-kalbinin hariminden kopup geldiğine hiç şüphe edilemeyen bu süslü ve feryadımsı satırların her kelimesinin, hatta her harfinin mazlum gölgelerinde ah bilseniz! Ne elim sükutlar; ne hazin itiraflar gizli!.. Ne çıplak hile ve hırslar mündemiç!.. Ve hatta ne kadar hür ve samimi istirhamlar!..

Bazı insanlar vardır ki: Alildirler!.

Tefrit etmek için aleme benzememek sevdasına, bu uğurda lazım geldiği kadar hile ve kurnazlık icadına sa’y ve gayret sarfına müpteladırlar. Bunların sanki şöhret sevdasına tutulmuşlar gibi - “menzil-i maksut”ları mutlaka ve daima yüksekler; yüksek zirveler olduğu halde fakat o kadar garip ve tuhaftır ki: Hiçbir zaman hiçbir yüksek yerde (ahz-i mevki) edemedi; bir kılıkta, bir kıyafette - muvakkat bir an için olsun - duramadan; sanki taali gibi (mesalik)inde namütenahiliğine kani ve kâil imişler de, hırslarını tatmin ve teskin edecek bir şey aramak için bir çekirge gibi tepeden, tepeye sıçrar ve zıplarlar; meslekten, mesleğe atılır; sefahatten, sefahate sokulur; ve şekilden, şekle girerlerken en nihayet yine - muttasıl sıçrarken (katran) fiçısına saplanıp kolu kanadı kırılan - bir çekirge gibi bir küreyve, ya bir mezbeleye kakılır kalırlar!.. Ve işte o dakikada anlarlar ki bütün kabahat kendilerinde; bütün hata kendi fikir ve muhakemelerinde, hülâsa her şey, her günah kendi beyinlerinde; balkabağına benzeyen var, daima yükselmek isteyen kafalarındadır.

Onların bu hazin sükutu idrak ettikleri an - ki mutlaka bir ricat kahkarîye (ardın ardın gitmek) fikrinin doğduğu zamandır.

- Can kurtarmak kabilinden olan her çırpınma ve her hareketlerinin neticesi; kendisine bir sahil-i selamet aramakla çırpınan ve çırpındıkça biraz daha katrana bulaşan çekirge gibi daha ziyade sükuta gitmektir ki: O zaman da ya tesadüfe tevdi-i hareket ederler, ya gayr-i mahsus denecek kadar hafif bir surette ricada; yahut da kendilerine bir kardeş yapmak ümidiyle başkalarını teşvike!.. Fakat her hangi suretle hareket edilirse edilsin ve her hangi şık olursa olsun netice mutlaka ve daima tehlikeye yakın; muvaffakiyete bâid olur.

[1] Simav Kasabası

İşte: Mantıkı inkar eden Bahâ Tevfik Bey de aynıyla bu kâbil insanlardan tamamıyla aynı (halet-i ruhiye)yi taşıyanlardandır.

Daha çok var

M. Sabit

Hâmiş:

(17)inci nüshanın ikinci sütununda (müteşekkir kalayımından) sonra, (işte iki arzu ki netice bir, gaye-i müttehit; yani sükuttan başka her şey!..) ve müdhallik tarih teharriri (25 Haziran.329) olacaktır.

Mk. S.19, s.299

M. S.

Felsefe-i Mantık - 4

Abel mantıka kavmün, lâ ukule lehüm;

Veleyse lehu iza abûhüm min dararin.

Madarra şemsud duhâ veşşemsü tâliatun!

Enlâ yerâ dav'eha men leyse ze basarin??!

[Aklı olmayan bir topluluk mantığı ayıpladılar. Ayıpladıkları zaman bir zarar yoktu, zarar görmüyorlardı. Güneş doğduğu zaman kuşluk vaktinin güneşi zarar vermez. Onun ışığını kör olan göremez.]

“Mantık” var mı, yok mu??!...

-2-

Mündericât: Bahâ Tefvîk Bey’in iddiası; mantık yoktur. - Bizim iddiamız: Mantık vardır. - Bahâ Tefvîk kim ve ne? İnsanın sözü özünü bildirir.- Bahâ Tefvîk Bey’in kanun-i tenkidi ve (esas meslek, ruh felsefesi) Her şeyi - vücut hariciyi - inkâr etmek ve çünkü: Tenkit inkar demek ve inkar da tenkit. - Bir şöhret için bin hakikat feda olabilirmiş (!) Kazanmak için her şey meşru, her hareket makbûl ve her hilede şayan-ı takdir addedilirmiş.

(Mâ-bâ’d: 21 inci nüshadan)

-5-

Ve yine biraz daha aşağıda:

“Münekkidler için öyle bir üslup, öyle tannan ve muhteşem bir ifade lazımdır ki: Mutlaka karî meftun etsin; çünkü: Cazip ve seyyâl bir üslubun sihr-i tesirine kapılmayacak pek az insan vardır. Her hakikat kavi ve oldukça uzun müddet için ikbal olduğu gibi, tenkit de - mana namıyla - bir iğfalden başka bir şey değildir binaenaleyh: Her şeyde olduğu gibi tenkitte de serd edilen efkârı kari kabul ettirmek için evvela onun muvazene-i akliyesini bozmalı, bir nevi “manyetizma” yapmalıdır. Bunu için de en birinci tarik üslup ve ondaki cazibedir.”

“Tenkide mutlaka efkar-ı umumiyyede yer tutan (mesela: Mantık, ahlak, edebiyat gibi) bazı şeyleri de vermekle girişmeli ve gayr-i mahsus bir istihza ile eserin öyle bir noktasına darbeyi indirmelidir ki: Kari bizzat hükmünü vermeye mecbur olsun, ve daha son satırları okumadan sahib-i eserden nefret ettiği kadar münekkit için bir hürmet ve muhabbet hasıl eylesin asıl dikkat olacak cihet burasıdır.”

Bahâ Tefvîk Bey hâlâ devam hâlâ tenkit ve inkarda muvaffakiyeti (!) temin edecek sebepleri tadat ve bu hususta lazım gelen hile ve kurnazlığı icat ediyor; hâlâ tenkit ve

inkarın usul ve kavaidini yorulmak ve usanmak bilmez bir çaka ile söylüyor ve bakınız ne kadar saçmalıyor:

“Efkar-ı umumiye, cereyan-ı efkar vesaire (yani mesela: Daire - mantıktan hariç cümleleriniz cevaptan müstağnidir - rica ederim mantığı düşünelim) gibi terkipler hep birer hiledir. Öyle bir hile ki: Henüz kimsenin istimal edemediği bir tarzda istimal olunursa kazanılır. Değilse fena ...”

“ Bence münekkitler her halde zeki ve kurnaz olmalıdır. Ve bir kurnaz için hiçbir şey de müşkülât yoktur. Batırılması icap eden müellifi çok yeniyse zır zoplukla, manasızlıkla, itham ederseniz; çok eskiyse hayidlikle, geri kalmış olmakla ...”

Bahâ Tefvik Bey sanki saçma ve çürük sözler söylemek müsabakasına çıkmış da mutlaka birinciliği ihraz etmek istiyormuş gibi hâlâ susmuyor ve muannidâne ısrar ediyor:

“Şiirde vezin ve manaya ehemmiyet vermeyen bir şair bi-kaydı kavaid-i şekillikle lekelerken asla bu gibi hatalara düşmeyen asabi bir ruh için de usul-perest, esir-i kavaid gibi tabirat-ı istihzaiye icat olunur.”

“Daima sanat terennüm edenlere acı bir tebessümle bunun bir nevi sersemlik ve maraz olduğunu ihtar ettiğiniz zaman unutmayınız ki: Şiir ve sanatı sevmeyenleri de behimiyetle, hissizlikle alçaltmak iktiza eder.”

“Bilhassa daima hakikatten bahsedenlere (mesela: Mantıkçılara) katiyen anlatmalıdır ki: Bu dünyada sabit ve ebedi hiçbir şey yoktur. Her şey nispidir. Muvakkattır.”

Mantığı inkar ve tenkit eden Baha Tefvik Bey’in (felsefe-i tenkit)lerinin ma’kesi olan bu satırlardan, bu cümlelerden bütün üryanlığıyla meydana dökülen garazı ve ihtirasını, hile ve kurnazlığını daha ziyade teşrih ve tasrih etmeyi sonraya: Mantığı ispat ediyorken münasebet düşmesine bırakarak yalnız şimdi (esas meslek, ruh felsefesini) tayin ve tahdit edecek ve diyeceğiz ki;

Baha Tefvik Bey, (sofistailer) gibi “vücut-ı harici”yi inkar ediyor! Zaten mantığı inkarı da sırf bunun için ve sırf buna müstenittir; başka bir şey değildir ki?!... Çünkü asıl maksadı bırakarak, onun ferigleri etrafında dolaşmak, yahut öyle görünmek; asıl

hedef noktasına tevcih edilen bir kurşunu başka mahale isabet edecek gibi göstermek, yahut umumun fikrinde yerleşmiş, kökleşen şeylere hücumla (fikir ve meslek)e ehemmiyet verdirmek, dikkat ve ihtimam ettirmek muvaffakiyet için icat edilen bir hile, bir kurnazlık, hatta bir modadır ki; ancak :

“... Siz yine itiraz etmek istersiniz; fakat etmeyiniz ve biliniz ki; hakiki alimler; mutlaka efkar-ı hazıraya zıt bir surette düşünenler ve bu düşüncelerine ram olacak büyük bir kitle-i beşer tedarik etmek için lazım geldiği gibi söz söylemeyi - ister misiniz? Daha ifşa edeyim: Hile ve kurnazlığa - muktedir olanlardır.” [1] deyin, ve:

“... Ümit olunur ki, birkaç sene sonra, bütün vukuf-ı beşeri bu fikir ihata edecek. Bu da bir hakikat, muvakkat, fakat - efkar-ı umumiyyede yeni bir cereyan husule getirebilecek surette - iddia eden bahtiyar için bais-i iştihar bir hakikat olacaktır. Çünkü yirminci asır, hakayıkında moda tabi olduğunu bize ispat ediyor.. Öyle bir moda ki: Mutlaka mucidini kazandırır!..” [2]

Fikrini kabul eden bir insanın kârı; Baha Tevfik Bey’in mahareti (!) neticesidir.

İhtimal böyle yapmasaydı; doğrudan doğruya (vücut harici)yi yani: Şeylerin hakikatini inkar ediverseydi belki muvaffak olamaz ve belki de son bir süratle sükut ederdi. Fakat muvaffak olamadığını anladığı an acaba:

“...Kazanmak için her şey meşru olduğu gibi - neticede muvaffak olabildiği takdirde - bu hile de meşru ve şayan-ı takdir addedilir. Lakin muvaffak olunamazsa her şey sahibi içindir: Hilekarlık, adilik, hatta budalalık bile!..” [3]

Sözlerinden kendisine de bir hisse çıkaracak mı? Bir nasibe ayıracak mı?! Yoksa (sofistailer)lere mahsus “halet-i ruhiye” mucibince bunları: Hilekarlığı, adiliği, budalalığı da mı inkar edecek?!.. Fakat o zaman da kendi kendini inkar ve tekzip etmiş olacaktır ki: Bu gibi şeyler (sofistailer)lerden çok def’a vuku bulan hareketler olduğu için en son şıkkın ihtiyar edileceğine katiyen şüphe edilmemelidir.

[1] Teceddüd: Sahife:136 satır: 7 bahs: İntikad.

[2] “ “ 129 “ 5 “ “ .

[3] “ “ 142 “ 17 “ “ .

Mk. S.23-24, s.394

M. Sabit

Gençler Ne Yapmalı?

Biz kitap te'lif etmek devrine girmedik.. Bu devirden de uzağız. Bugün bir ecnebi lisanına bihakkın vakıf olmayan bir zatın çok alim olması muhaldir. Küflenmiş ve sararmış sarı kağıtlı kitaplardan alınacak malumat ile bu asrın açtığı mübareze-i hayat meydan harbine girilemez. Nitekim kaval ve şişhane tüfeklerin yahut yay okla bugünkü harp meydanlarına çıkılamıyor.

Memleketimizde okumak, alel-devam tetebbu ile zamanını ihya etmek isteyen zevat yok değildir. Almanca, Fransızca, İngilizce bilen bir adam, İtalyanca ve hatta Rumca bilemezse Türkçe hangi kitapları okuyarak müstefit olsun.

Değil mütalaa etmek için mekteplerimizde vasıta-i tedris ve tedris olacak kitaplarımız bile yoktur. Geçen gün Evkaf Nezaretince Mekatib-i Vakfiyenin programını tanzim için müteşekkil komisyon azasından Yusuf Akçura beyi gördüm. "Kitap yok" diye tazallüm ediyordu.

Bu il yokluk ilidir.

"Ben bu yokluk ilinin bir varıyım.

Yaptığı balda boğulmuş arıyım."

Diyerek inleyen şair haksız ve sebepsiz inlememiştir. Fakat tabiat "halâ"yı yani boşluğu yokluğu sevmez. Yokluğu, boşluğu, sevenleri hiç sevmez.

Yokluğu, sevenleri yok etmek tabiatın hiç tagayyür etmeyen bir kanunudur. Yunanistan'da ilmi ta'mim yolunda sarf ve ibzal olunan himmetlere muttali ve mütehayer oldum. Bütün klasik eserlerini Rumca'ya tercüme edilmiş ve gayet küçük bahalarla neşr olunmuştur.

Üç sene evvel (Midilli)den İstanbul'a gelirken bir Yunan vapuruyla geldim. Kimi bir taifenin yastığı altında gayet fena kağıt üzerine basılmış bir küçük kitap vardı. Sordum, kitabın ne olduğunu anlamak istedim. Kitabın üzerinde (Şekspir)in resmi vardı. Rumca'ya manzum ve mensur olarak tercüme edilmiş Hamlet faciası olduğunu

anladım. Bahasının bir kuruştan ibaret olduğunu öğrendim. Bu adam bir taifedir. Seksen frank yani üç yüz seksen kuruş maaşı var. Bu adam Yunanistan'ın idrak maşerisini ölçmek için bir mizandır. Değil taifelerimiz arasında rical ve zevatımız arasında bütün dünyanın en büyük edibi olan Şekspir "Shakspeare" in bugün edebiyat cihanın en muazzam, en meşhur, en mahir eseri bulunan (Hamlet)ini okumuş kaç kafa bulabilirsiniz?

"Tiyatro mekteb-i ahlaktır"demekte tereddüd etmediğimiz halde tiyatroların ruhu olan tiyatro piyeslerini tercümeyle kimsenin bezl-i nükud ve vakit ettiği yoktur.

Gençlere şunu söylemek istiyorum: Tercüme! Tercüme! İyi Fransızca, iyi Türkçe bilen hemen klasik eserleri tercümeyle koyulsun, garbı şarka tanıtın; şarkı garb, biz şarkılardan daha iyi tanyor. O hususta merak olunmaya ihtiyaç yoktur.

Fransızca ve Türkçe bilmeyen gençler bunları elde etmedikçe bir adım ileriye gitmek ümidinde bulunmasın.

Plutarque'nin (Hayat-ı Azim)i hala lisanımızda yoktur. Bu kitap Ermeni lisanına bundan tamam yüz elli sene evvel tercüme olunmuştur.

Darvin (Darvin)'nin âsârı bundan tamam altmış üç sene evvel Ermenice'ye tercüme edilmiş ve (Vandin) de Ermenilerin malı olan "Mekitanist" matbaasında basılmıştır. Ve ben (Darvin)'nin eserini Ermenice olarak (Sivas) da (Canu Bakyan) efendi isminde bir pir-i muhtarın kütüphanesinde bundan takriben on yedi sene evvel görmüştüm.

Daha var fazla söz söylemeye hacet yok değil pek çok hacet var. Ve göğsünde bir iman-ı ateşin ile ısınmış bir nefesi olan her vatandaş dinlendiğine dinlenmediğine bakmaksızın söylemeye devam etsin.

Mk. S.23-24, s.380

14 Kanun-u Evvel 1913

Doktor Abdullah Cevdet

Havass-ı Dimagıyyenin Tenmiyesi

Geçen defa ki makalede netice itibariyle demiştik ki hayatta iktisabına çalışacağımız şey; malumat ve mahfuzattan ziyade kabiliyet, inkişaf-ı zeka ve muhakeme olmalıdır

ve bu kabiliyetlerden azami istifadeler temin edebilmelidir. Şu halde bu matluba, bu gayeye vasıl olmak, kabiliyet ve havasımızdan istifade edebilmek için ne yapmalıyız?

Dimâğ-ı beşer; kesir olmakla beraber gayrı mahdut ve gayrı muayyen yani herkese göre değişir hüceyrâtdan müteşekkildir. Ve bunlardan bazıları diğerlerine nazaran fazla mütenu bu takdirde beher hücrenin faaliyet ve kudreti hacmiyle de az çok mütenasip olacaktır.

Kezalik bunlardan bazıısı diğerinin zararına olarak büyüyebilir. Bu halde arzu ettiğimiz surette bazı havass-ı dimağyemizin terbiye ve tenmiyesi kısmen elimizde demektir.

Misal olarak (dikkat) hissini alalım:

Bu hissini hüceyresi de bittabi diğer havas hüceyratıyla muhât bulunuyor. İmdi biz dikkatimizin tezyit ve tenmiyesini kastetsek diğerlerinin kısmen zararına olarak - bir sây-i medid neticesinde - buna muvaffak olabiliriz. Hacmen ve kemmiyeten yapılacak olan şu fiil (tenmiye) ye keyfiyet itibariyle de itina etsek azami bir surette matlubumuzu istihsal etmiş oluruz.... Şimdi kudret-i havasın ne suretle tezyit edileceğini söylemeden evvel bunun iyi veya fena olacağını izah edelim:

Herkesçe malumdur ki ihtisas ve vukuf-ı esası; velev bir çok şeyleri olsun sathî bir surette bilmeye müreccahtır. Bu; bilhassa yirminci asırda elzemdir. Müddeamızı teyit ve ispat için mübareze-i hayatta muvaffak olan efradı, milletleri tetkik etmek kafidir. Zaten bunu her an ve zamanda görüyor ve işitiyoruz ya!

Heyet-i ictimaiyeyi teşkil eden efrat için ihtisas ne derece lazımsa dimağ denilen külliyyeyi terkip eden ecza-yı hüceyrat içinde - aynı lüzum ve ihtiyaç dolayısıyla - ihtisas ve (kabiliyet-i tâmme) o derece elzemdir. Bunu söylemekle havass-ı saire-i dimağıyyenin külliyyen ihmal terbiyesini iltizam etmiş olmuyoruz. Bilakis her birinin tenmiyesinde bir muvazenet-i esası kabul edilmekle beraber meslek ve iştigalatda esbâb-ı muvaffakiyeti ihzâr itibarıyla en ziyade muhtacı olduğumuz kabiliyet-i dimağyemizin bilhassa kemiyet ve keyfiyet cihetiyle tezyid-i faaliyet ve kudret etmesini kastetmiş oluyoruz. Mesela: Bir hikmet-şinâs için, bir ulûm-i tabiiye sâlıkı için hafıza, tahayyül, mukayese, nâtika... gibi hislerin lüzum ve vücudu mutlak ve kat-i değildir. Onun için nokta-i nazar, mesleğinde muvaffak olabilmek için lazım olan

hâsa'is daha ziyade mesela tetkik, teccessüs, muhakeme hisleridir şu halde böyle bir zat sâha-i cidâlde muvaffakiyet-i kâmileye mazhar olabilmek için şu son saydığımız kabiliyetlerine fazla bir inkişaf, galip bir kudret vermek mecburiyetindedir....

Şu misal ile havass-ı dimağîyye içinde ihtisas ve intihab lüzumunu izah etmiş oluyoruz.

Şimdide havass-ın tezyit ve terbiyesi ne suretle mümkün olabileceğini söyleyelim; ve bunlardan bi-l-farz (dikkat) hissi nasıl tenmiye edilebilir. Bunu tetkik edelim:

Bir çok kimseler vardır ki güzergah-ı hayattan etraflarında hiçbir şey görmeden geçerler yahut bir çok merak âver ve lazım el-tetkik şeyleri gördükleri halde bunlara karşı bi-his ve şuur bir cis-mi camid gibi duruyorlar.

Mesela: Süleymaniye veya Sultanahmet camilerinin civarından geçmeyen kimseler hemen olmadığı halde bunların pek çoğu farazâ minarelerinin kaç şerefeli olduğunu bilmezler.

Güzergahımızda mesela Beyazıt meydanından geçerken bir çok ağaçlar görürüz de ekseriyen onların ne ağacı olduğunu, hangi cinsten bulunduğunu söyleyemeyiz. İşte bu tezahür; dikkat hissinin kâfi derecede nemadar olmadığını gösterir.

Şüphesiz bu hükmümüz umumi değildir. Zira bazı kimseler de vardır ki gördükleri eşyanın en ince teferruatına varıncaya kadar nüfuz ederler, tetkik ederler. Bunlar da (dikkat)i terbiye edilmiş kimselerdir.

Kabiliyet-i dimağîyye vehbi varisi de olabilir. Fakat her halde şurası muhakkak ki iktisap da edilebilir.

(Dikkat) hissi bilhassa ressamalara, heykeltıraşlara, oymacılara... elzemdir. Bunlar gördükleri menazırın, eşyanın mahiyet ve inceliklerine nüfuz edebilmek için iyice tetkik etmek ve sonra da bu tetkiklerini unutmamak için dikkat ve hafıza hislerini tevsien terbiyeye mecburdurlar...

Fıtrî olan hasa'is kolaylıkla terbiye ve tevsî edilebilir. Bu nokta-i nazardan dikkat hissi de vehbi olursa onu tezyit etmek pek kolaydır.

Bir kimse arzu ve meram etse, gördüğü her şeyi müşahede ve ta'mikde ısrar etse, onun nikat-ı rakikasını ihatada muvaffak olabilir. Böyle devamlı bir sa'y ve ictihad tekrar ettikçe mütezayit bir inkişaf, bir tezayüd hissi tahsil eder. Alel-devam hevasının inkişafı için uğraşan kimseler, onun tedricen nemadâr olduğunu ve bu suretle maksatlarına erdiklerini ve izahen his edebilirler.

Mk. S.9, s.146

Rüştü Kâmi

İctimaiyat: Terbiye-i Etfâl Meselesi

Ebeveyn!

Afv olunmaz hatalarımızdan biri de en mühim nakîse-i ictimaiyemizi teşkil eden terbiye-i etfâle elzemiyeti derecesinde ehemmiyet vermemekliğimizdir. Evliya-yı etfalimizin hemen kâffesi böyle bir mes'elenin vücudundan bugün bile bi-haberdir. Bizde bir çocuk, valideyni yahut mürebbiyesi ile hiçbir musahabeye iştirak edemez. Ve bu suretle çocuğun öğrenmeye muhtaç olduğu şeyleri ne biz söyleriz ne de onda sormaya cesaret bırakırız.

Avân-ı tufuliyette öğrenilen şeylerin tarz-ı cereyan-ı hayata büyük ve kati olan tesiriyetini niçin düşünmüyoruz da çocuklarımızı hayatları müddetince bedbaht edecek bir zaaf-ı ahlak ve terbiyeye düçar ediyoruz.

Buna tamamiyle cevap vermek bizce muktazi ise de kariîn-i muhterememize bu hususta bazı sözler söylemeyi faideden hali görmedik.

Diyebiliriz ki bu ihmalimiz bir takım efkar-ı bâtilanın mevcudiyetimize olanca kuvvetiyle nüfuz etmesinden ileri gelir. Faraza: Çocuklar aileleri arasında serbesti-i tam ile idare-i kelam ederlerse terbiyelerini gaib edecekleri zannında bulunuyoruz. Halbuki bütün manasıyla yanlış bir düşüncedir.

Herhangi bir kimse söylenilen sözü anlamak için dinlemeye nasıl muhtaç ise anlayamadığı bir meseleyi de, söyleyene izah etmeğe öylece muhtaç değil midir?

Çocukları müstefid edecek şeylerle meşgul ederek dimağlarını istikbal için ihzar edeceğimize bir takım boş mahuf efsanelerle dolduruyor çocuk, odasında yalnızken lambası sönse karanlıkta korkuyor. Müthiş bir devin köşeden çıkarak birkaç başıyla

kendisini tehdit edeceğini zihninde büyültüyor. Hatta korkusundan lambasının tekrar yakılabileceğini de katiyen tahattur edemiyor.

İşte valideyni bu çocuğun o küçük dimağını efsanelerle dolduracağına kibrit ve lambanın vezaifini ve onların küçük bir tarihçesini öğrenmiş olsaydı o ne karanlıktan korkar, ne de kalkıp lambayı yakmakta tereddüt ederdi.

Malumdur ki tabiat-ı beşer hayra ragıp olmaktan ziyade miel-i şerdir. İşte bu kazıyye-i hükmiyyeyi nazar-ı dikkat alarak çocuklarımızın küçük ve büyük hatalarını daima tatlı fakat müessir sözler ile gidermeye çalışalım ki onları hikmet-i ahlakiyeye muvafık bir surette yetiştirelim. Yoksa darp, tahkir ve tekdir ile verilmek istenilen terbiyenin hiçbir hikmete istinadı olamaz. Yavrularımızı kendi hareketimizle uçurumlara doğru sürükler cemiyet-i beşeriyeyi zehirleriz. Hatasını dayak korkusuyla saklamak isteyen bir çocuk şüphesiz yalan söylemeye mecburdur ki bu suretle birinci hatve-i sükutu atmış olur. O halde hayat-ı ictimaiyenin en müthiş bir muharrebi olan yalan ile kesb-i ünsiyet eden bir çocuktan nasıl bir istikbal bekleyebiliriz. Alem-i beşeriyet bundan mütahassıl ızdırab-ı vicdan ile nasıl inlemez.

Tekrar ederiz vezaif-i ebeveynin ne kadar mühim bir mesele olduğunu takdir edelim. Evlatlarımızın terbiye-i ibtidaiyelerine elzemiyeti derecesinde ehemmiyet verelim ki beşeriyete hürmet etmiş olalım...

Mk. S.18, s.291

Mazhar Neriman

İhtiyaç-ı Maarif

Ta..... İnsanlığın, insanîyetin bedayeti teşekkülünden yani edvar-ı vahşetinden kurtulup da hal-i medeniyete girdiğimiz zamandan beri sinsile-i tevarih bize gösteriyor ki en mütemeddin en mütarakki milletler silah marifet ve kuvvet ve sanatla mücehhez bulunanlardır. Yine tarih ile müsbettir ki bütün milletler beynindeki seviye-i kemal mi'yar-ı terakki yaşadıkları asar-ı temeddün ve tekamül ile vezn edilirse muhibb-i maarif muhibb-i sanat muhibb-i ticaret olanlardır.

Şu halde geçirdiğimiz ve geçirmekte olduğumuz felaketlerin ba'isi yegane sa'iki kendi cehaletimiz, mazimizi tarihimizi bilmediğimiz istikbali düşünmeyerek yalnız meşgale-i haliyemizle uğraştığımız yürüyüp daima tevakkuf ettiğimiz, harici avarıza karşı

koymak için cesaretimizi kuvvet-i farz ile meskeneti ten perverliği elden bırakmayıp istirahati atalette aramaklıgımızdır. İlmin sanatın, ticaretin lüzumunu havaici zaruriye ve ihtiyacat-ı yevmiyemizi tahsil-i medar bir vasıta, bir vasıta-i mecburiye tanımaklıgımızdır. Biz hayatı sehl-il mürur bir geçit zannederek, kendimizi ve farziyetle aldatmaya yeltenerek etrafımıza bakmadan, bütün cihanı velvelelere boğan bu medeniyet gürültüleri arasında bilmeden, görmeden, işitmeden bilaarıza yürümek istemişiz. Eğer böyle düşünmeseydik takip ettiğimiz yolun bir cihetinde herhalde kavi bir düşmana tesadüf edeceğimizi düşünür ve bunun kuvvetini keşfe sa'i bir pişdar-ı kavli bulundururduk. Ve bu kuralların kuvve-i techiziyesi de ilimle, sanatla tersin eder hiç olmazsa sefil bir düşman karşısında zebun olmazdık. Dedelerimizin huzuruna göğsümüzü iftihar nefesleriyle şişirerek çıkar ve torunlarımızı, bıraktığımız asar-ı ilmiye ve fenniyemizle teşci etmiş olurduk şunu da unutmayalım ki karşımızdaki düşman ne kadar korkak ve cebin de olsa yine ilmiyle, bilgisiyle şeytanatıyla cesaretimizi kıracağı ve her halde bize galip geleceği muhakkaktır. Son tecrübe bunu pek güzel ispat etti. Tembelliğimizin cezasını acı tecrübelerle gördük, görüyoruz.

Diyebilirim ki maarifimiz bir millet gözsüz bir saile bir sail-i ganibe benzer. O, muhitini kaplayan sisler, dimağın uzun elim kabuslar içinde rehbersiz üstatsız hiçbir hatve-i terakki atamaz ve kendisini kenar-ı selamete isal için götürdüklerini zan ettiği düşmanlarından emin olarak zaruri bir teslimiyetle sevk olduğu tarafa tevcih-i istikamete mecburdur. Çünkü: Bu; körlükle bu vukufsuzlukla medeniyet mecburiyetleri arasında kat-i müsahat edemeyeceğini, behemehal bir arızaya tesadüf edeceğini tabiatın hediye-i bi-nihası olan kuvve-i müdrikesi ona bu ihtiyacı telkin eder fakat nimet-i basardan mahrumiyeti kendisine muavin görünenlerin mükemmel sporlarla mücehhez bulduklarını ve sürüklene sürüklene maksud-ı gaye-i sükuta erdirildiğini göstermez. Bu kör bir mutavaat-ı kamile ile daima gider, durmaksızın gider.

Bugün birden bire yakasına sarılan âhenin bir pence-i veraseten ecdadından intikal ede ede nihayet kendisine bırakılmış emvali gasp için asılır ve hak-ı sarihi imiş gibi her neye malikse hepsini kendisine terk etmesini, yoksa meydan-ı cidale atılmasını kavi bir katiyetle söyler. Zavallı alil mübarizeye kadar değildir ki: Düşmanı nereden tutmak lazım geldiğini, onun nokta-i zaafını bilmez ki: o zaman müstediyané, istimdadkerane

feryatlarla köreltmek çaresini ararken bir darbe-i kahr ile uçurumlardan aşağı yuvarlandığını hisseder. Daha o derinliğin nihayetine gelmeden ölmüş, eski büyük devletlerden bazılarının akıbet-i cehline, akıbet-i sefahetine uğramış bulunur. İşte ilmin cehle nispeti gündüzün geceye nispeti gibi parlak ve münevverdir. İnsan ziyanın yardımıyla nasıl suhuletle yürür, muhitini keşfederse ilim ve irfan sayesinde de uzak, yakın düşmanların maksadını, kuvvetini, derece-i metanet ve sebatını ve bunlara karşı nasıl bir kuvvet cem etmek lazım geldiğini bilir. Maarifi, sanayii müterakki bilgisi çok bir millet katiyen ölmez ve bu milleti teşkil eden her ferdi ayrı ayrı çalışırsa hem yaşamak için muhtaç olduğumuz lazıme-i tayiş ve hem de bir düşmanı mağlup edecek vasıta-i tedafîğ ve tecavüz elde edilmiş olur. Binaenaleyh böyle bir millet, bu maksada bu gayeye hizmet eden efrad-ı millet bahtiyar olur. Yalnız her işte muvaffakiyet için elzem olan azim, sebat, metanet elden bırakılmamalı, (ben şu gayeye erişeceğim) fikri unutulmamalıdır.

Mk. S.23-24, s.417

Şekibe Ali

İzmit'te Maarif

Mutasarrıf İvâ Mazhar Beyfendi'nin hemamât-ı maârif-perveraneleri

Altı yüz senelik bir mazi-i pürşan ve şerefin dastan-ı mefahirini taşıyan millet-i necibe-i Osmaniye'nin altın harflerle yazılmış sahaif-i şekve ve satvetini sutur-ı siyah felaketle örten yegane amelin cehalet denilen heyulai şeamet olduğunu anlamayan kimse kalmamıştır zannederim. Şubat-ı saire terakki ve temeddünde atalet-i mutallâkamızın maarif hususunda da tecellisidir ki bizi dünkü uşaklarımızın bugünkü esiri menzilesine indirdi.. Garp her gün yeni bir hamule-i ilim ve irfanla mücehhez olarak merahal-i terakkiyi seri hatvelerle kat ederken biz amîk bir havab-ı cehaletin kâbus-u ataletine tevdi mevcudiyetle terakkiyat-ı asra tamamen bigane kaldık. Ve bu sebepledir ki yüzlerce evlad-ı vatanın iraka edilen hun-ı masumanesi mazi-i şeref abadımızla aramızda geçilmez derin uçurumlar peyda etti. Mekteplerimizde talim ve terbiyeyi cahil ellere tevdi ederek bir lakayd-i tam içinde hayatgüzar olduğumuz zamanlar düşmanlarımız mevcudiyet-i milliyemize vuracakları kati darbenin vesait-i istikmalini her gün her saat taharriden geri durmuyorlardı ve neticede yorulmak bilmez bir himmet-i bülendane ile altı asırlık bir serir-i sultani kuran şanlı ecdadımızın merakıd-ı mübarekelerinin, her birisi başlı başına bir yad-ı mefahir teşkil eden

mukaddesat-ı milliyemizin düşman çizmeleriyle çiğnendiğini görmek felaketine uğradık..

Mektepsiz maarifsiz bir milletin her zaman mahkum-ı inkıraz olduğu şehadet-i tarihiye ile sabit olmuş bir hakikattir.. Tahsil-i aliyenin esasını teşkileden tedrisat-ı ibtidaiyenin büsbütün terk ve ihmal edilmesi yüzünden ne elim felaketlere uğradığımızı edna bir nazar-ı tetkik ile anlamayacak bir fert tasavvur etmem. Eğer şimdiye kadar bu lazıme-i mühimmeye riayet etseydik hiç olmazsa bugün daha ilk muazzeze-i kıymettarını teşkil ettiğimiz nesl-i müstakbelin belki bir kaçınıcı kabile-i irfanını ihzar etmiş olurduk. Mamafih zararın neresinden dönülürse kârdır.. Kavli meşurunca felaket-i ahirimizin tevliid ettiği asar-ı intibah; memleketimizi umumi bir hareket-i milliyenin tezahürat-ı müftehiraanesine cilvegâh ettiği kemâl-i şükranla görülmektedir. Bu cümleden olarak ahiren vaz-ı esasi resminde hazır bulunduğum İzmir Ünas-ı Rüşdiyyesi'yle yakında resm-i küşadi icra kılınacak Zukur-ı Numune Mektebini zikredeceğim. Alâyiş-i suriden ziyade:

Mahiyeti iştir kişinin lafa bakılmaz

Şahsın görünür rütbe-i akli eserinde

Kavl-i hikmet-i beyanını düstur-u hareket ittihaza gayret ve faaliyet-i mütemadiyesini semerat-ı nafia ile tetvic eden mutasarrıf alî himmet Mazhar Beyefendi hazretlerinin hakikaten ile-l-ebed nam-ı alilerini kemal-i hürmet ve şükranla yad ettirecek himemi maarif perveraneleri her türlü teşekkürün fevkindedir. Şu aralık muzaka-i milliyemizin hiçbir vechile mesarif-i zaide ihtiyarına müsait olmadığı nazar-ı dikkate alınırca mutasarrıf müşarun ileyhın sarf-ı kavi bir azm-i âli himmetane ile nefis livada tesis ve küşadına muvafık oldukları bu iki müessese-i irfandan başka livaya tabi kazalarda meclis-i umumi livanın kabul ve tasdik ettiği mebalig-i cüziyyeyi ahali-i hamiiyetmendanın - teşvikat-i mütemadiye ile - muavenet-i maarif perveranelerini temin ederek tesisine himmet buyurdıkları müteaddid mekatib-i ibtidaiyenin tahsil-i aliyenin esasını teşkil etmek dolayısıyla menafi-i müstakbele-i vatanla ne derecelere kadar alakadar olduğu müstani-i izahtır. Müşarün ileyhın yüzlerce evlad-ı vatanın nimeti maarifle mütenemmim olmaları hususuna delalet-i sâmilerini terakki-i maarif namına amîk bir his-i minnet ve şükranla telakki etmeyecek bir ferdi tasavvur etmem.

Vaz-ı esâs resmi icra kılınan İnas Rüştiyesi'nin mesarifi tesisine medar olmak üzere iki yüz elli lira vermek sûretiyle müstesna bir hamiyet-i vatanperverane ibraz eden İzmit eşrafından Hafız Rüştü Beyin bu muavenet-i maarifperveranelerini tezkir ederek vaz-ı esâsı icra eden mutasarrıf müşarün ileyhın irticalen irad buyurdukları nutkun meâlen zabt edebildiğim aksâmını ber-vech-i âtî derc-i sütun mefharet ediyorum:

(Muhterem vatandaşlarım

Meclis-i Umumiyenin 331 senesi maarif bütçesine idhâl ettiği meblağ-ı cüz'iyenin mektep tesis ve küşadına adem-i kifâyeti hesabıyla yegane emelim evlad-ı vatani nimet-i maarifle mütenaim etmek hususunda düçar-ı müşkülât olacağımı teemmülle bi-huzur iken her fırsattan bil-istifade muavenet-i vatanperveraneleriyle beni minnettar eden İzmit ahali-i muhteremesinin müzâheret-i maddiye ve maneviyeleri hazır bulunmakla müftehir olduğum bu müessese-i irfanın vaz-ı esâs resmini icra etmek bahtiyarlığına nail etti. Felaket-i ahiremizin esbab ve avamilini araştırırsak yegane sebebin cehalet ve maarifsizlik olduğunu görürüz. Mektepsiz bir millet başsız bir vücut gibidir. Ta'rik-i tekamülde ilerleyebilmek için tamim-i maarife hizmet her ferdin fariza-i zimmetidir. Ahalimizin terakki-i maarif namına ibraz ettikleri himmet ve muavenetin tecelliyat-ı mefharet-i bahşasından olarak Karamürsel, Geyve, Akhisar ve Adapazarı'nda tesis-i maarif emrinde mazhar olduğum tezahürat-ı maddiye ve maneviye her türlü sitayişlerin fevkindedir. Ahalimizin biz memurların dalalet ve irşadâtıyla her türlü hizmet-i vataniyyeye hasr-ı nakd-ü vakit edeceklerini bizzat vaki olan tecrübelerimle anladım ve kemâl-i iftiharla söylüyorum ki en mes'ud zamanlarım ahali ile temas ederek ihtiyâcât-ı nafia-i vataniyelerini tedkik ve delalet ederek hisseme düşen hizmet-i vataniyemi velev nacizâne olsun ifâ edebildiğim zamanlardır. Mamafih efendiler, maarifi yalnız erkeklere hasr ederek kızlarımızı o müstakbelede muhafaza ve müdafaa-i vatan uğrunda fikren ve bedenen hizmet edecek kavi bir nesil yetiştirecek anaları mahrum etmek na-kâbil-i telafi bir zarurettir. İşte bu zaruri müfid bir atıye kalb etmek için bu güne yegane fariza-i zimmetimiz kabil olduğu kadar inas mektepleri daha doğrusu ana yurtları tesis etmektir. Zira evladının beşiği yanında "oğlum paşa olsun!" ninnisini söyleyecek cahil analara bedel evlatlarına harp ve cidal teraneleri

irad-ı vatan muhabbetini ihsas edecek dimağı nur-ı irfanla münevver analara muhtacız.)

Nutkun hitamını müteakip sevgili mütesarrıflarını hâr ve samimi alkışlarla istikbâl eden hazırunun teşekkürat ve temenniyat-ı halisaneleri arasında kürsü-i hitabetini terk eden müşarün ileyhi sultani talebesinden birinin vatanperverâne nutku ve onu müteakip İnas Rüşdiyesi talebatından mini mini bir hanımın cidden büyük bir eser-i gayret ve faaliyetin mahsulü olduğu her kelimesinden ayan olan nutuk ve manzumeleri takip ederek hazar-ı kalpleri ümid-i istikbal ile meşhun gayyur ve maarifperver mutasarrıf alakadarlarının faaliyet-i mütemadiye-i vatanperveranesinin his-i şükran ve menniyle mâli olarak dağıldılar..

Mk. S.33, s.631

A. Kâzım

Japonya Hayatından

Japonya'da Vesait-i Nakliyenin Envai

Rus-Japon Muharebesi Japonların asr-ı hazır tekamülât-ı sanaiye ve fenniyesine tamamıyla vakıf olduklarını ispat etmiştir. Birkaç sene evvel iptidai halde ve meçhûl bulunan Japonya'nın şimdiki en son sistem zırhlılarını, cesim nakliye vapurlarını ve ordusunun teçhizatındaki mükemmeliyet ve askeriyenin vapurlara kadar şimendiferlerle naklindeki muvaffakiyetini işittikçe artık hayret etmiyoruz. Japonya'nın Avrupa medeniyetinin bilcümle füyûzâtından istifade etmekte bulunduğunu görmekteyiz, ma-haza bu kavmin vesait-i nakliyesindeki Japonlara has usule şöyle bir atf-ı nazar ettiğimiz halde bu milletin Avrupa ihtirâât ve sanayinin Asya ahlâk ve âdetiyle mezc olunmuş has bir şeklini müşahede eylemekteyiz.

Son zamanlarda herkes oldukça Japonya'nın sefâin-i harbiyesinin şekil ve kıymetini takdir edecek derecede bu sefâinin resimlerini görmüştür. Bundan maada bu millet İngiltere Amerika ve sair memleketlerle muntazam bir vasıta-i münâkale tesis ile bu hususi mükemmel vapurların muntazam seyir ve seferler ile temin etmektedir. İşte bu vapurların yanı başında batî-ül-hareke Japon milli sefâini ve bunların acayip yelkenleri mucib-i hayret olmaktadır. Bütün Japonya'yı her tarafından kat eden şimendiferlerden maada köy yollarında bile fa'âl-âne mukaddimene hareket müşahede olunmaktadır.

Bu yollardaki münâkalât şimdiki Japon eslafının usul-i münâkalâsını muhafaza etmektedir. Mesela bir köylü mahsul-ı mesaisi bulunan pirinci pazara nakletmek üzere iki tekerlekli ve pek iptidai bir arabaya tahmil eder. Bu arabaların ağaç boyunduruğu öküzün boynuna takılır. Ve hayvanın yolda ot yemek için yere eğilerek vakit zayi etmemesi için ağzına hasırdan mamul torbamsı bir şey takarlar. Bundan başka köylüler mahsullerini beygir sırtında da nakil ede gelmektedirler. Bu beygirlerin boyları kısa, sâkil-ül-munzar, uzun tüylü olmakla beraber oldukça kuvvetli, mütehammil ve kanaatkârdırlar.

Mk. S.10, s.167 (Mâ-bâ'di var) Yalova Telgraf Muhabere Memurlarından

Mahmud

Mektepliler ve Tahsil

Yetişe gelen evlatlarını leyli mekteplere yerleştiren hayatta bu kadar elzem olan intizama çocuklarının alıştırılması ve mektep muhitinde esaslı malumat edinmeleri lüzumunu yoksa nezdlerinde alıkoyarak kendi nezaretleri altında evlatlarının tahsil görmelerini mi tercih etmek hususunda ebeveynin oldukça müşkül bir mevkiye bulunduğu aşikardır. Şu iki sual bittabi tahsil-i taliye aittir. Zira ibtida'î tahsilini çocuklar ekseri ebeveyni nezdinde görürler. Tahsil uğrunda çocuklarından ayrılmaya karar verildiği takdirde bu kararda pek de isti'cal etmemeli ve çocuklar mümkün mertebe ebeveynin nüfuzu altında kalmalıdır. Bazı mesud aileler vardır ki çocuklarının hususi tahsil ve terbiyesi tamamıyla taht-ı te'mine alındığından evlatlarının muhit-i aileden erken ayrılmalarını arzu etmezler. Ma'haza çocukların aile muhitinden uzak, leyli mekteplere yerleştirilmesi en âlâ bir tedbirden biridir. Peder te'min-i maişet ve saadet-i aile gibi gavail-i ruzmerreyle o derece meşgul bulunur ki evladının terbiye ve tahsiline nezaret etmek için asla vakit bulamaz. Valideler ise keza umur-ı beytiyye ile daima meşgul bulduklarından evkatını çocuklarının tahsil ve terbiyelerine hasr edemezler. On yaşını tecavüz eden çocuklar daima taht-ı nezarete bulundurulmalı ve bu sindeki çocukların hayat-ı hususiyelerine son derece dikkat etmelidir. Ufak kasabalarda ihtiyaca kifayet edecek mektep bulunmadığından mekteplere yerleştirmek üzere ebeveyn çocuklarını büyük şehirlere götürmek mecburiyetinde bulunmaktadır. İftirak ise bu çocuklarımıza ağır gelmektedir. Düşünelim çocuklarımız bizim

gönlümüzün eğlencesi olmak için mi yaratılmıştır. Bunları süsleyerek nezdimizde bırakmakla adam mı yetiştirmiş oluyoruz? İktida'ri olan bir zat evladını tahsilden mahrum bıraktığı halde vatana millete evladına karşı pek büyük bir cinayet işlediğini derk etmelidir. Evlatlarımıza iyi terbiye metin bir tahsil göstererek istikbalde bunları namuskâr bir iş adamı olmak için yetiştirmeliyiz. İlim, sanat ve serveti insan oturduğu yerde kazanamaz. Bu gaye ise çocuklarımızı leyli mekteplere yerleştirmekle Avrupa'ya Amerika'ya ve hatta icap ederse Çin'e bile tahsil uğrunda azimle husul-pezir olacaktır. Bu gibi âlî mektepler memleketimizde mefkud bulunduğundan kudret malımızın müsaadesi halinde yavrularımızı nezdimizde alıkoymaktan ise mekteplerin birisine yerleştirmek daha doğrudur. Mesafenin uzaklığı evlatlarımıza karşı beslediğimiz his-i şefkati asla tenkis edemez. Bilakis yavrularımızın tahsildeki muvaffakiyeti bu tahassüre karşı mükafat-ı maneviye teşkil eder. Hem sinleriyle bir arada bulunmak ve mektep muhitinde âhlâk-ı hasane ile mütehallik bulunanlarla temasta bulunmak te'min-i hayat-ı müstakbel için en mühim bir şarttır.

Bu suretle çocuklarda intizam, sebat, kanuna itaat duyguları uyanır, bununla beraber feda-yı nefis hissi büyür, bu gibi mekteplerde tahsil muntazam ve daha mükemmel bir surette icra olunduğunu kayd etmek lazımdır.

Mk. S.31, s.595

Yalova: 5 Kanun Sani 1329

Mahmud

Nesl-i Müstakbele - 1

Sizinle bugün büyük bir birader, fakat kalbi dağlı gözü yaşlı bir ağabey sıfatıyla konuşmak istiyorum. Çünkü biz büyükler, yekdiğerimize, bakacak hiçbir yüzümüz yoktur.. Olsa, olsa ancak size söyler, size bakarız. Biz vaktimizi hayatımızı beyhude geçirdik. Ve bu avareliğin cezasını pek çabuk ve pek çok çektik!.. Fakat siz öyle değilsiniz.. Meşâkk-ı hayat, bâr-i maişet, mezâhim-i memleketle müteallim olacak yaşta değilsiniz.. Sizin mini mini dimağınız siyasiyat dalgalarıyla çalkalanmamıştır. İhtimal daha hayatın bile ne demek olduğunu bilmezsiniz.. Tahsil-i ilim ve kemâle hasr edeceğiniz kıymettar zaman tufuliyetiniz de sizin yegane medar-ı tefekkür ve işgaliniz ancak mekteple kitaplardır. Lakin bilir misiniz ki? O kitaplar bazen söylenecek, söylenmesi ve bilinmesi iktiza edecek bir çok hakikatleri, acı pek acı

felaketleri dertleri sizden saklar. Ve bu saklaması yüzündendir ki, biz büyük ağabeyleriniz, amcalarınız, babalarınız gibi (vatan muhabbetinden) (vatan kaygısından) azade olarak yetişir, ve yalnız mektepten şahadetnamenizi alıp çıkararak bir memuriyete sarılmaya heves edersiniz.. Zaten annelerimiz beşiğimizi sallarken: Oğlum büyüsün paşa olsun diye ninni söylerler.. Hususıyla garplılar yani Avrupalılar çocuklarına hemen de beşikten mezara kadar söyledikleri ninni, öğrettikleri ders, vatan muhabbeti, vatan kaygısı, vatan derdidir.

Sizden sarf-ı nazar, biz büyükler vatanımıza, şu üzerinde yaşadığımız havasını teneffüs ettiğimiz mübarek toprağımıza dört taraftan tecavüz edildiği bunca vilayetlerimiz yerlerimiz zabt edildiği halde ne kadar kayıtsız, hissiz bir halde, sanki ga'ib edilen koca memleket değil bir kedi yavrusu imiş gibi zevk ve sefa içinde günlerimizi geçirdiğimizi bilirsiniz... Bu niçindir bilir misiniz?.. Çünkü ah çünkü sevgili kardeşlerim, annelerimiz babalarımız bize (yevm-i cedid rızk-ı cedid)den, devlet memuriyetinden, paşa olmaktan başka bir şey öğretmediler. Zaten bizim memleketimizde de geçen meta bundan başka bir şey değil. Hususıyla aklen ve mantıken, tecrübeten bu halin ne derecelere kadar menfaat yerine memlekete mazarratlar tevhit edeceği emsâl-i adidesiyle sabit olmuş bir hakikattir. Bir memlekette çok memur yetişmekle bir faide hasıl olmaz. Bilakis zarardır. Çünkü devlet bu yetişen memurların temin-i maişeti için maaş vermeye ve bu maaşı verebilmek için de yine ahaliden fazla fazla vergi almaya mecbur olur. Ve bu sebepten memleketimiz asla mes'ud ve mamur olamaz. Sade bir misal söyleyim: Cebinizde beş kuruş var. Bu beş kuruşla akşam evinize bir okka ekmekle biraz da katık alacaksınız. Bu niyetle evden çıktınız. Derken bir kaza neticesinde o beş kuruşu düşürürseniz ve başka bir taraftan da ümidiniz olmazsa o akşam evinizde aç kalmak muhakkaktır, değil mi?.. İşte kesret-i memurun yüzünden bütçesi taşmış bir hükümetle bu bütçenin kabartılarını kapamak için vermeye daima vermeye mahkum ahalinin de hali aynen buna benzer. Zira hükümete vermekten kendisine bir şey ayıramıyor ki.

Yollarımızın bozukluğu, mekteplerimizin yokluğu, felaket ve sefaletimizin çokluğu hep bundandır. Birkaç büyük mektepten şahadetname alıp çıkanlar hep memuriyet peşinde koşuyorlar. Yegane çare-i maişeti memuriyette görüyorlar. Hükümetin vereceği iki üç yüz kuruşla birkaç kişiden ibaret ailesini geçindirmeye mecbur olan bir

adamın halini göz önüne getiriniz. O adam da, o ailede, o evde hiç rahat, saadet olur mu?.. Bi-t-tabii olamaz.. Çünkü sefaletin girdiği yere saadet asla uğramaz. Eğer bir adam (teşebbüs-i şahsi) sahibi olsa, yani kendi çalışıp kazansa elbette daha ziyade mes'ud olur. Memleket de onun yüzünden az çok istifade eder. Fakat bir memurdan memleket ne istifade eder?.. Hiç..

Hürriyet yeni çıktığı vakit, hani dairelerde tensikat yapılmıştı. İşte o tensikatta birçok memurlara yüz, iki yüz, üç yüz hatta beş yüz lira tazminat verdiler. Görgüsüzlük, tecrübesizlik yüzünden hepsi ellerinde avuçlarında olanı bitirdiler.. Kimisi - sanki başka iş kalmamış gibi - kahve açtı. Kimisi lokanta açtı, kimisi dediğim gibi bir günlük beylik beyliktir deyip mirasyedilik etti.. Hasılı her birisi birer suretle perişan oldular. O bir zaman falan bey falan efendi diye anılan adamların bir çoğu gün geldi ki ağalık bile çok görüldü de sadece isimleriyle çağırıldılar.. Bu neden?.. İş bilmezlikten, tecrübesizlikten.. Eğer bunlar kahveyi lokantayı açmazdan evvel kahveciye lokantacıya az bir zaman hizmet edip de esrâr-ı sanatı öğrenmiş olsalardı işlerinde ileri giderler, bu kadar sefalete meydan vermezlerdi. Bir memlekette hayırsızlık, cinayet, dolandırıcılık çok olursa bunun sebebi fakirliktir. Aç olan bir adam her şeyi her fenalığı yapmak istidadında bulunur.. İhtiyaç belasıyla ne aileler perişan olmuş ne çocuklar yetim kalmış, ne hânümânlar sönmüştür. Yalnız yemesini bilmemeli, pişirmesini de öğrenmeli..

Mk. S.8, s.124

A. Kâzım

Nesl-i Müstakbele - 2

(Sekizinci nüshadan mâ-bad)

İşte bunun içindir ki, şimdiden memlekete faideli bir adam olmaya memleketin saadetini memuriyetini, servetini, kuvvetini hazırlamaya yarar bir sûrette yetişmeye gayret ediniz.. Annelerimizin paşa olsun dedikleri gibi siz de bu emeli kalbinize yerleştirirseniz bu memleket asla mes'ud olmaz. Bilakis faideli bir adam olmasını arzu ederseniz bu vatan selamete erer.. Bu da memuriyet hevesini hükümete memlekete yük olmak emelini kırıp atmakla olur.. Bizde iş yok diyenlerin aklına şaşarım on kuruşla az bir zamanda on bin kuruş kazanabilecek binlerce iş var.. Yalnız bu işleri yapmaya adam ister.. Bize büyüklerden ümit pek az.. En büyük ümidimiz sizlerde.. Mesela

şimdiden babalarınızın, annelerinizin hala ve teyzelerinizin verdikleri gündelikleri bayramlıkları küçük bir kumbara içinde biriktirseniz beş on sene sonra ne büyük bir yekun tutacağını bilir misiniz? Bakın size hesap edeyim. Kumbaranıza günde on para atarsanız farz edelim. Bir senede üç yüz altmış onluk. On beş senede tamam (5400) onluk eder. Men-haysel mecmu bin üç elli kuruş. İş bilen bilhassa tahsilini ikmâl etmiş becerikli bir insan için küçük bir sermaye.. Acaba bu kadar ve daha az para ile işe başlayıp yüzlerce binlerce lira kazanan yok mudur? Pek çok.. Yalnız esas şart (tecrübe, sebat)dır. Bir insanda tecrübe olmaz, sebat bulunmazsa bin üç yüz kuruş değil Aa! Bin üç yüz lira olsa da hiçbir iş göremez. Hem kendi mahvolur, hem memleketi sefalete düşürür.. Bunun çaresi?.. Pek sade.. (vatan muhabbeti) evet, üzerinde yaşadığımız bu memleketi sevmek.. Bizim bu nice felaketlerimize sebep, hep bu vatani sevmemezlük veyahut az sevmektir.. Hiçbir millet muharebeden, felaketten, afetten âzâde kalmamıştır. Lakin felaket geldi diye - bizden başka - hiçbir millet de kendini suyun akıntısına terk etmemiştir.. Geceyi gündüze katarak çalıştılar. Ticareten, iktisadeten, kuvveten öyle bir dereceye geldiler ki hem memleketlerini mes'ud ettiler hem düşmanlarından intikamlarını aldılar.. Düvel-i muazzama denilen Avrupa'nın altı büyük devleti var. Elbette tarih, coğrafya derslerinde gördünüz işte bu devletlerin her birisi vaktiyle birbirinin tokadını yiye yiye sersem olmuşlardı. Aynı zamanda hepsi de çalışarak bellerini doğrulttular. Bugün fil ile deve gibi yekdiğerine saldırmaktan korkuyorlar.. Bu neden?.. Ancak (vatan muhabbetinden) dostu dost, düşmanı düşman bilmekten.

Evvilkilerden sarf-ı nazar.. Şu üç dört sene zarfında uğradığımız felaketleri göz önüne getiriniz. İtalyanlar Trablusgarb'ı, Balkanlılar koca Rumeli'yi gasb ettiler. Bu iki düşmanın ayak attıkları yerlerimizde yıkmadık ev, yakmadık can, hetk etmedik namus bırakmadılar. Onların muzafferiyetleri için yedisinden yetmişine kadar ettikleri fedakarlığa mukabil biz ne yaptık?.. Hiç.. Yine zevkimizde sefamızda yaşadık..

İşte bir memleketin saadet ve selametine en birinci saik (vatan muhabbeti)dir. Bunun için sevgili kardeşlerim! Kalbiniz, fikirleriniz, emeliniz yalnız bir hisle dolu olsun ki o da (vatan muhabbeti)dir. Eğer vatanınızı severseniz şüphesiz onun zararını mucip olacak hallerden sakınırsınız. Osmanlıların Allah'tan başka dostu yoktur ve olamaz. Düşmanlarımızın bize ettikleri fenalıkları asla hatırdan çıkarmayınız ve bir gün gelip

onlardan ettikleri fenalığın hesabını tamamıyla sormak için geceyi gündüze katarak çalışınız.

Mk. S.10, s.157

A. Kâzım

[Bu makale manzume şeklinde yazılmıştır]

Nesl-i Müstakbele - 3

Çocuklar! Say edin tahsil-i ilme, faide yoktur
 Gezip avare durmaktan ise bilakis zarar çoktur
 Biz işte gezdik, eğlendik, koca adamlar oldukta:
 Bugün geçmekte lakin ömrümüz beyhude yoklukta!.
 Çalışsaydık eğer bizler de avân-ı sabâvette
 Bugün bi-şüphe kalmazdık bu rütbe-i gavr muhannette
 Medet bekler iken bedbaht vatan bizden, zelilane
 Omuz silktik fakat bu medar-ı pürhun çeşmane
 Bize nikran iken ümit ile ervahı ecdadın
 Yerinde yeller estirdik o mazi-i şeref-yadın
 Felaketler tevali eyledikçe ibret almaktan
 Uzaklaştık, fakat âr etmedik ezvaka dalmaktan
 Vatan düşmanların pâ-y-ı hakiriyle ezilmişken
 Ataletle dem-i ömrü mürûr ettirdik hep birden
 Nedendir öğrenin?.. Hissizliğe daim olan saik
 Vatanperverliğe cehl ve sefahet çünkü pek faik
 Harâbezâra döndü memleket fakr u sefaletten
 Uyanmak bilmedik hâlâ bu müthiş hâb-ı gafletten

Bütün ümidimiz ey nesl-i müstakbel sizindir hep
 Vatan ancak sizinle eyler istihsal her matlab
 Buyurmuş “ Ve en leyse lil-insani illâ ma sea” Allah...
 Sizde borcunuzdur sa’y ve gayret ilmin hergâh
 Vatanperverlik öyle sade sözle olmuyor hasıl
 Bugün her (hak) kavînidir ne rütbe olsa da batıl
 Bu kuvvet mümkün, ancak iktisâb-ı fazl ve himmetle
 Vatan mes’ud olur elbet sebat, azim ve gayretle..

Mk. S.13, s.211

A. Kazım

Piyer Loti

Muhit-i Osmaniye bir daire-i hûn-în içine alan silsile-i mesâib; yıldırımları, şimşekleri ve fırtınaları ile maddiyetimizi rahne-dâr ederken hiç şüphe yok ki Avrupa'nın hemen her tarafından zehirli telkinat ile üzerimize saldıran lisan-ı matbuat da bizi manen ye'is ve fütûra giriftar eğliyordu.

Avrupa siyaset-i menfaatperestanesinin bu müthiş savlet-i bi-insafına karşı matbuat-ı Osmaniye'nin müdafaası ise masumların, mazlumların ezhâr hakkına mukadder olamıyordu. Çünkü etrafı o kadar korkunç bulutlar sarmış, dûd-i siyah ihtiras o derece peyda-ı kesafet etmiş idi ki artık, mümkün değil hakkın sedası çıkmıyor, çıksa da intişar edemiyordu.

Avrupa'nın yalnız Hıristiyan devletlere has olan hukuk-ı siyasiyesi Devlet-i Osmaniye'yi Avrupa haricine atmak için pek mebzûl düsturlarını ihdas ve tadil ederken bütün o garb medeniyetinin lisanı da bize ateşler püskürüyor. Hakkın mağluplar diyarından ebediyen gasp edildiğini ilan ediyor ve çok şayan-ı hayrettir ki beşeriyet için mucib-i âr olan bu zulüm ve udvân politikasına ve hukuk-ı beşer beyannamesinin varisleri “Fransızlar da iştirak ediyordu... Neler, ne feryatlar koparmadık! Hak sözünü, hakkın ifadesini yaralı kalbimizin hınçkırıklarıyla Avrupa matbuatının gûş-i itlağına bağırırken işittiğimiz hakaretleri; yüz binlerce şüheda

kanıyla reyyân vatanın sine-i zahmeddârından çıkan şehikat-ı tazallüm ile Avrupa vicdanından adalet isterken maruz kaldığımız haksızlıkları ateş-i intikam ile yanan kalbimize gömdük. Evet bu haksızlıklardan o kadar müteessir oldu ki Osmanlı gençliği artık ebediyen o feryatlarımızın avazi ve kalub-i müntakimenin tertibarı olup kalacaktır.

İşte bu mahuf hengame-i zulmette garbın afak-ı zi-serairinden bir necm-i sakıb belirdi, parladı, birden bire ziyası hakikat-bin nazarlar içinde yer buldu. Nurları samimiyetinden insaniyetinden, adaletten bu muhteris kitle-i beşere isal-i malumat ederken en sonra his eden kalpler kaynadı. Her sehâb, hun-ı şühedadan bir selam-ı hâki, her şehab top ve tüfenk şerarelerinden bir peyam-ı eflaki ile uçup düştükçe nihayet insanlığı anlayan garb dimağlarından bir irtica-i his, bir rucü-i muslihane hasıl oldu. Bu tulü ve küşayış şübhesiz o necm-i sakıbdan, adlin, hakkın zi-vekar kaleminden evet Piyer Loti'den çıkmıştı. Piyer Loti, şayan-ı tebcil bir muhabbet ateşiyle, yanlış anlaşılmuş olan Osmanlılığı ezhâr için nurdan kalemiyle zulmetleri yırtarken Fransa'nın mahâfil-i magfelesinde adaletin, zafer-i hakikinin şeh-rah-ı şa'şaa-dârını gösterdi; Şimdi Piyer Loti, İslamların ecnebi illerinde bu biricik çalışan muhibbi İstanbul'da, ruhunun aşyan-ı samiminde bulunuyor. Bir müddettir muhterem misafirimizin teşrifine sabırsızlıkla muntazar idik.

Boğaziçi'nin mai der-ağuşu içinde bu samimi dostu muntazır milyonca Osmanlı'nın muhabbeti taşmış; şark siması muhterem misafire kollarını açmış idi. Nihayet geldi. Ve karşısında Osmanlı necabet-i hukukiyesinin zi-vekar, riyasız mecmua-i şükranını buldu. Her sahifesi peyrev-i tuvana, alim ve cahil yüz binlerce halkın meşhur minnet-darısı olan bu mecmua asil vicdanlara hürmet ve merbutiyetini izhar ederken Piyer Loti vasıtasıyla bütün alem-i insaniyete hitap ediyor. Reşâşe-i heyecan ile mürteiş lisanında, sine-i uryan vatanda giryan yüz binlerce hane-i harabın va-veylai tazallümü var. Fakat yalnız bu kâfi değil, bütün bu te'siratın varisleri bizler, biz mekteplileriz. Sırtımıza yükletilen felaketler, musibetler hamulesinin ne bi-aman, ne kakhâr olduğunu his ediyoruz ve bu hisle lerze-dâr sesimizi yükselterek diyoruz ki İslam çocukları hain düşman süngüleri avucunda paralanırken bizim de bugün eşkabe-i hun-in akıtan gözlerimiz Avrupa'nın hainleri, katilleri üzerinde ve birer tig-i intikam mahiyetinde daima mürtekiz kalacak, Osmanlı nesl-i müstakbeli bugün hakkı iltizam ve i'lâ eden

Piyer Loti'nin huzur-ı alicenabında vaziğ ve müntedar rüku-ı şükranı eğilmiş duruyorken zalimlere ebediyen lanet hâvan olacaktır.

Mk. S.10, s.153

Mektebli

Resmin Tedrisata Tesiri

Biz attığımız ağır terakki hatveleri ile Avrupa'ya yetişiriz zannetmeyelim. Yetişmekten vazgeçtik, beynimizdeki mesafeyi muhafaza edebilmek için bile şimdikinden fazla çalışmaya muhtacız! Bizim içimizde her bir teceddüden ürkerek "canım birden bire ileri gitmek tehlikelidir. Esir-i adet ve atalet olanlar rahatsız olur. Yavaş yavaş ilerleyelim." diye ikide birde ortaya atılanlarımız ya suratla yürüyememekten korkarlar veyahut kat'edilecek yolun imtidadına akıl erdiremiyorlar.

Şarkın teceddüdadı kabuldeki bataeti Avrupa'da darb-ı mesel hükmüne girmiştir. Bizden bahsederken "yavaş yavaş" memleketi derler. Başka lisanlara aynen tercüme edilemeyecek hale gelen bu kelimeyi aynen umur-ı şarkıyyede istimal ederler, bizim düstur-u hayatımızdır zannederler. Vakıa son zamanlarda bu müziç şöhreti üzerimizden atmak için her şeyi değiştirmek iptilasına düştük, iyi fena bakmıyoruz. Ne kadar elimizden gelirse o kadar değiştirmeye çalışıyoruz, hatta mahiyetini değiştirmedığımız şeylerin isimlerini olsun değiştirmekte tereddüt etmiyoruz.

Lakin sath-i tebdil faide vermiyor; işin ileri gitmesini mucip olacak ve bizi terakkiye, taaliye isal edecek mahiyeti ha'iz olmayınca bu tebdil hesaba katılmıyor, bir kayıkçının kürek çekmeyip de kayık içinde çırpınmasına benziyor. Halbuki ileri gitmek soyunmak çırpınmak ile olmaz, küreğe asılmak ile olur, o ise zahmetlidir.

Şu mukaddimeden maksadımız şüabat-ı muhtelif-i maarifte Avrupa'nın terakkiyatını mütemadiyen takip ve tatbik lüzumunu anlatmaktır.

Bakınız son zamanlarda usul tedriste mühim bir hatve-i terakki daha atıldı. Resimler şu hani her yerde görülmekte iken elifbamıza geçmesinden naşi bir takım müteassıbların kanına dokunmuş olan resimler, taht-ı intizama alınarak mühim bir vasıta-i tedris olmak üzere isti'mal edilmeye başladı.

Şimdiye kadar elifba, ilm-i eşya, nebatat, hayvanat, ilaahir kitaplarına tek tük resimler derc edilmek ve bununla belli başlı hayvanatın, nebatatın şekilleri talebeye irae olunmak ile iktifa edilir idi. Mesleğine aşık bazı hamiyetli gayyur hocaların keselerinden birçok mesarif-i ihtiyar ile resim koleksiyonları cem ederek vasi-i miyasta talebenin tenvir-i fikrine hizmet ederler ve tatil günleri talebeyi müzelere götürürler ve birkaç saat zarfında talebenin zihnine mümkün mertebe çok şey tıkmaya çalışırlar idi. Elyevm terbiye-i etfal ile iştilal edenler evlad-ı vatanı böyle birkaç hocanın latif ve insafına terk etmek ve onların hiçbir usul ve kaideye müstenit olmaksızın gelişi güzel cem edecekleri resimler ile iktifa eylemek istemiyorlar.

Her ilim ve fenne ait ve usul ve intizam dairesinde müretteb resim koleksiyonları tanzim ve ehven fiyatla fûruhat etmeye başladılar. Koleksiyonu teşkil eden resimler tedris olunacak kitaba göre sıraya dizilmiş ve her bir resmin altına bir numara ile kısa bir tarif yazılmıştır. Resimlerin gayet kesretli ve noksansız olmasından ziyade talebenin nazarına çarpacak ve ona bir fikir verecek, yeni bir şey öğretecek tarzda cem edilmiş bulunmasına itina olunmuştur ki bu tertibin talebeyi bıktırmamak ve cidden müstefit eylemek hususundaki ehemmiyeti izahtan müstağnidir.

Bu resim koleksiyonları usul-u tedriste mevki-i tecrübeye konmuştur. Lakin tecrübeler bir hususun nazar-ı dikkatinden dur tutulmaması lazım geldiğini göstermiştir. O da muallimin tedris ettiği dersi iyi bilmesi ve onu seve seve tedris etmesi şartının mevcut olmasıdır. Çünkü muallim dersini layıkıyla bilmiyorsa hele koleksiyonları evvelce bizzat kendisi tetkik edecek kadar tedrise hevesi yoksa resimleri çocukların nazarından birer birer geçirmekten başka bir şey yapamaz ve bundan da büyük bir faide hasıl olamaz.

Bilakis hoca akıllı, talebesinin derece-i istidadına vakıf ve sahip zevk-i selim ise koleksiyonda resimlerin ehemlerini mühimlerine takdim ve onları azami istifade-i te'min edecek bir tarzda tertip eyler bu vecihle ki talebe hem talim eder ve hem de zevkyab olur.

Her ne hal ise bu tecrübelerden bir netice-i katiye istihsal edilmiştir ki o da resimlerin tahsili suret-i fevkaladede teshil ve taksir etmiş olmasıdır.

Artık eski usulde kitaplara gelişi güzel resimler derc etmekle iktifa etmeyip usul dairesinde tertip olunmuş mükemmel resim koleksiyonları getirtmesini ve onları evvela hocalara tetkik ettirildiğinden sonra tedrisat için her mektebe kabulünü maarif nezaretinden talep eyleminin zamanı gelmiştir.

Mk. S.38, s.702

C. S.

Derdest-i Tesis Bulunan Dilsiz Mektebi Münasebetiyle:

Sağır, Dilsiz, Âmâ Çocukların Terbiye ve Talimi

İşitmek, söyleyememek, görememek; üçü de ne elim felaket, ne akim maluliyet. Hele şu hissi, vicdani mahrumiyetlerden ikisi, üçü bir vücutta ictimai eder ise.. Ne bedbahtlık! İnsanın bir dakika için bu noksanı hevası nefsinde mevcut farz ederek atisini düşünmesi bedbahtlığın derecesini idrak etmeye kifayet eder. Beşeriyet gözleri sönmüş olanlara ne kadar acır? Fakat insaniyet huzurunda daha acınacakları da vardır. Ebedi zulmetler içinde elvan ve eşkal maddiyyeye, vaz' ve ihtişam-ı avalime bigane olan âmâlar hayat-ı ictimaiyeye alakadar hislere memlukiyyet sayesinde oldukça müsterih yaşarlar; cemiyet-i beşeriyeye dahil olurlar; musiki vesair sanatlara intisap ederler. Ye'is ile meşbu olan asam, ebkem hissiyatı böyle mi? Onların hayatları ünsiyyet ve faaliyyet yerine inziva. Atalet içinde samut bir tarz-ı haşinde gelip geçerler. Göz dünyayı görüp anlamaya bir vasıtaadır. Fakat kulak insanlığı idrak ve tefhime-i lisanda onu tebliğ ve tefhime mahsus ictimai uzuvlardır. İnsan insanlığı anlayamaz, anlatamaz ise yalnız mevcudata temaşakar olması neye yarar? Hayvanat da bu alem-i hestinin insanlar gibi temaşakarı! Kıyas ile belki nasibe-i basara malik olan hayvanlar daha bahtiyardır. Gördüğünün münasebet-i sa'iresini bi't-tefehüm tekamül edemeyen ve bu acıyı mütevelliyen his eden bir sağır, dilsiz insan yavrusu daha bedbaht değil mi? Zaten vech, ayine-i vicdan olduğuna göre hilkatın bahşayışını mütevekkilane kabul eylemiş bir âmânın çehresindeki ibtisam ile lisan ve izninden mehcur kalmış bir çocuğun vechindeki te'sir ve huşunet bu iki nev-i maluliyenin vicdanını teşrihe kafidir. Denilebilir ki âmâlarda yalnız ziya mefkud olduğu halde sağır, dilsizlerde bir sahife-i vicdaniyye matruhdur. Mamafih birbirinden maddi, manevi bir fark cüz-i ile ayrılan şu maluliyetler, akametler meleke-i lisan ve beyana nimet-i basar ve rü'yete malik olanlar nezdinde aynı derecede rahim ve şefkate

muhtaçtırlar. Binaenaleyh hevasa nailiyetle bahtiyar olanlar, fitratın pek kıymettar olması lazım gelen in'amat-ı mahsusasına bir fariza-i şükraniyede bulunmak üzere ondan mahrum bulunanlara ne kadar muavenet etseler o kadar becadır.

Cemiyet-i beşeriyenin böyle acı muhib bir ıkamet ile malul, terbiye ve tahsillileri ebna-yı nevinin teavününe müftekir bulunan bu biçargane edeceği merhametle muavenet her türlü lütf u keremin balasına kaydolunmaya sezadır. Memleketimizde sağır, dilsiz, ama çocukların adetini az zannetmeyiniz. Ekserisi fakir olan bu etfali olduğu gibi bırakıp sefalet içinde ölüme mahkum etmekten ise terbiye ve talim ile mes'ud bir hale isal eylemek bir millet için ne büyük bir hayru muvaffakiyettir. İşte ancak bu gibi hayrat ve muvaffakiyet sayesinde ki göz yaşları tadil, sefalet tahfif ve hiçlik içine atılmış kalmış olan insan evlatları cemiyet-i beşeriyeye iade edilir.

Bütün bu düşünceler, duygular ile sağır, dilsiz, ama çocuklara mahsus olmak üzere hükümetçe te'sisi takarrür eden bir müessese-i ilmiye ve medeniyyenin bir an evvel vücuda getirilmesini kemal-i samimiyetle temenni eylemek bir vazifedir. Yalnız bu temenniyata bazı mütalaatın ilavesi lüzumunu da hissediyorum. Şüphe yok ki maarif nezareti bundan sonra yapacağı işleri daha ciddi, mesemmer esaslara istinad ettirecek; şu halde bu millet içinde Avrupa'da ki emsallerini tetkik edecek. Memalik-i mütemeddinenin cümlesinde bu gibi çocuklara mahsus bir çok enstitüler mevcuttur. Burada müessesat mezkûra içinde ziyaret edebildiğim bir tanesinden bir nebze bahsedeceğim. Bu Darul-İrfan Paris'in Lüksemburg bahçesi civarında Henri Vandal isminde cesur, muktedir, gayyur bir zatın taht-ı idaresinde bulunan "souds muets institues des" bir müessese-i mühimmedir. Bir mektep için lazım gelen her şeyi, mükemmel dersaneler, teneffüshaneler, yatakhaneler, banyo ve jimnastik daireleri, bahçeleri havi olduğu gibi sağır, dilsiz ve ama çocukların terbiye ve talimleri için en son tatbik olunan usul dairesinde her türlü alet ve vesait-i ilmiyye ve ameliyeyi; kunduracılık, terzilik, matbaacılık vesair sanaiye mahsus envai tezgahları camidir. Bununla beraber kulak, boğaz, burun hastalıklarını muayene ve tedavi için kafi derecede bir seririyyatı şamildir. Ziyaret-i vakiadan pek ziyade memnun kalmış olan profesör Vandal vatandaşlarımızdan birinin mahdumunu bize takdim ederek bu sağır ve dilsiz çocuğun lisanı ile müessesenin usul-u talimi hakkında izahat verdi.Çocuktan

aldığım malumatın tatbikatını bir dershanede müşahede ederek sağır, dilsizi söyletmek için en son tatbik olunan muhayyer-ül ukul-i usule muttali oldum.

[1] Muallim ve talebe aynanın karşısında ahz-ü vaziyet ediyor. Muallim ağzını açıp kapayarak çocuğa aynını yaptırmak ile beraber çocuğun elini kendi boğazına vaz ile - eldeki his-i cildi delaletiyle - ihtizazat-ı seda'iyeyi çocuğa hissettiriyor.

Bu müesseseyi hakkıyla tasvir için bir kitap yazmak lazım gelir. Binaenaleyh tafsilattan sarf-ı nazar ile bil-neticeye şunu arz etmek isterim ki maarif nezaretinin yeniden te'sis edeceği mektep hiç olmazsa buna yakın bir enstitü olacağından ve nezaretin bu günkü varidat-ı cüz'iyyesiyle te'sisine mecbur olduğu nice mekatib ve müessesat-ı ilmiyye karşısında bu enstitüye büyük bir meblağ ayırması müşkil bulunduğundan belediyeler, erbab-ı şefkat ve yesarın muavenet ve müzaherette bulunması iktiza eder. Mes'elenin en mühim ciheti mektebin te'sisi kazıyyesi, masrafıdır. Daimi masarif o kadar şayan-ı ehemmiyet değildir. Çünkü zengin olanların bu yolda malul olan çocukları için başka bir mahal-i terbiye ve tahsil olmadığından hayli varidat te'min olunabilir.

Böyle bir makalenin mevzubahis olduğu sırada insan mevzua taalluk eden vakayı tarihiye ve fenniyyeden küçük bir faidesi olur ümidiyle biraz bahsetmeden kendini alamıyor.

Eskiden gözü görmeyeni kulağı işitmeyeni ve dili söylemeyi bir insan-ı artık görmez, işitmez, söylemez ve başka suretle de iktisab-ı hüner ve marifet edemez zannıyla bir tarafa atılır idi. Çünkü vaktiyle "Atavisme" rücu' alelusul - müşebhat-ı ecdad-ı keyfiyetinin mümteni'ul inhina farz olunan kavanini bir hüsn-ü aslına rücatine veya bir dereceye kadar olsun ihyasına gayr-i müsait zan olunur idi. Tabiatı adeta bir üvey ana gibi farz ederler, ondan sadır olan hadisata karşı daima bi-ümit ve çareye teşebbüsü bisud görürleri di. Böylece pek çok asırlar envai maluliyetler hakkında caygır olan zehab ve itikadata 16'ncı asrın evasına doğru İspanyalı "Pederveponis"ın mütelaat ve teşebbusat musibesiyile nihayet verilerek ebkem, asamm, amaların dahi kâbil-i tedavi ve talim olduğu fikri meydana çıkmıştır.

1778'de insaniyet düşkünlerine karşı kerem ve atıfetiyle büyük bir sayt ve şöhrat kazanmış olan rahip "Epe" pederunik mütelaat-ı hakımanesini rehber-i ittihaz ederek

Paris'te sağır, dilsizlere mahsus olarak vücuda getirdiği müessesede etfal malulenin işaret ve etvar ve hareket ile ifade-i meram eylemeleri usulünü vaz eylemiş ve bu suretle ebkemiyet ve asammiyyet-i tashih ve talimine bir tarik güşad etmiştir.

Bir şey'in esası kurulunca terakkini kolaylaşacağı tabii bulunduğundan Rahip Epe sayesinde temeli atılan bu usul dahi günbegün mazhar tekamül olarak bu günkü mükemmeliyetini bulmuştur.

Epe'nin usul-u talimi "işaret usulü" demekle maruf olup bir rub asır kadar payidar olduktan sonra müşar-ün ileyhın muasırı bulunan "Hayentke" aynı maksat ile Layepenride bir mektep tesisine muvaffak olarak lisan-ı beşerin talimini mevki-i tatbika koymuş ve bu sebeple Epe'nin usulü ehemmiyetten düşmüştür. Hayentke usulü elyevm tatbik edilmekte olan "usul-u şifahi ve tahriri'nin esasını teşkil eder. Filhakika intibaat-ı savtiyyeden insanı en ziyade müstefit eden insan sesi kelim-ı beşer olup tekellüm ve talim ise ancak taklid kelim ile kaim olduğundan bunun büsbütün ta'tilini mucib olan bir usulün mazereti tabiidir. Zaten işitmek ve söylemek hususunda bir çok müşkülât çeken bir sağır, dilsiz işaret ile ifade-i merama alışır ise tekellüm külfetinden külliyyen vaz geçeceği bedihidir. Binaenaleyh asamm, ebkem çocukların işaret usulüne alıştırılması doğru bir şey olmayıp onları işittirecek, söylettirecek ve tahrir ile meramını anlatabilecek surette yani usul-u şifahi ve tahriri dairesinde talim edilmesi lazımdır. İleride anlaşılacağı vech ile bu usullerin esası fünun-u sairenin muavenetiyle başlıca hikmet-i tabiiye ahkam ve kavanininden istihrac edilmiştir.

Şu noktada mecmua-i bedayyi keşfiyat ıtlakına sezavar olan asr-ı sabıkın tarihi-i fütuhatına bir nazar-ı tetkik atfedilecek olur ise usul-u şifahi ve tahririnin ne yolda keşfedildiği tezahür eder. Hep biliriz ki geçen asırlarda ihtiraat birbirine rekabet edercesine kat'i merahil eder, bir keşf-i bedii diğerini ibda ve ilkah eyler dururdu. Bir taraftan adüvva kibr-i beşeriyyet olan mikroplar keşfolunur, akabinde diğer taraftan devayi şafisinin bulunduğu ilan edilirdi. Her vilayet keşfiyatını tamim ve kongreler mühimm mühimm mukadderatı ile alem-i matbuatı tezyin eder, her hükümet bu sayede senevi iki yüz bin kişi kazanmakta olduğu istatistikler ile neşrederek hasad-ı beşere nihayet verilmek üzere bulunduğunu tebşir eylerdi.

İşte bu hengamede idi ki fizyoloji nice gavamız mektume-i hayatiyeyi meydana çıkarıyor, hikmet ise fonograflar, rontgen aleti, hurdebinler icat ederek müsabaka meydanında en birinci mükafatı kazanmaya kesb-i liyakat ediyor idi. Şu Terakkiyat-ı celilenin bahsimize taallük eden kısmı hikmet-i tabiiyenin mahsulü olan ihtiraat-ı bedii de revnüma olur. İmam-ul ulema reis-ül füdela Muhiddin Arabi hazretlerinin seda ve ziya hakkındaki beyanat-ı hakimaneleri ez sernev tecelli ederek “Edison” nazariyelerine bil-istinad rontgen şüaati, fonograf nimeti saha ara-i husul olmuş ve bu sayede ecsamın şüaati fosforyesi ve rontgen hutut-u münevveresi, asab basarı ve tabaka-i şebekiyyesi muhtell olan kürre-i ayndan infaz edildiği gibi emvac savtiyyenin dahi nütü-i hilmide kazılmış bir mecradan tihe, kulağın içine isaline muvaffakiyet hasıl olmuştur.

Mk. S.23-24, s.385

Beşiktaş - 1 Teşrin Sani Sene 329

Hakimbaşızade Doktor Muhiddin

Biraz da resim:

Sözlerim

Aziz kardeşler :

Anlatacağım lakırdılar bilin ki sizin en ziyade hoşlanacağınız derslerden birisidir o da “resim” ... Mekteplerinizde haftada bir saatçiğe münhasır olan resim dersini pek kıymettar telakki ile karşılar ve seve seve semere-i sa’yınızı mualliminizin nazar-ı tetkikine arz eyler ve bir aferine intizar edersiniz değil mi? İşte bu sevdiğiniz güzel ders zan etmeyiniz ki alelade iki çizik ile bi-şekil çıkarmaktan ibarettir. Tarih ve coğrafya gibi bu da ayrıca büyük bir fendir ki mütemeddin Avrupa milletlerinin en ziyade ehemmiyet verdikleri sanai-i nefisedir. Resim, mimar, naht, musiki, şiir, sanatları diğer fünun ve sanai içinde en nefis oldukları için sanai-i nefise veya fünun-ı nefise namı verilmiştir.

Aklınızda tutunuz ki ecdadımız sanai-i nefiseyi takdir ederek çalışmışlardır ve pek çok asâr-ı nefise bırakmışlardır. Nitekim şimdi antika olarak kalan bazı el yazı mushaf-ı şerif yaprak kenarları, yazı levhalarının kenarı yıldız ve renklerle gayet mükemmel ince ve nazik bir surette resimler yaparak süslenmiştir ki bunlara şimdi kıymet takdir

edilemiyor. Bu sanat-ı nefiseye “tezhip” namı verilir ki milli asârımızdandır. Hâl-i hazırda levha kenarlarına yapılan tezyînât bu sanatın sönük bir ışığıdır.

Ecneblerin bile takdirini mucip ve bahalı fiyatlarla satın aldıkları eski kitap kaplarının üzerindeki yaldızlı işlemler akıllılara hayret verecek derece güzel ise de teessüf olunur ki bizler atalarımızdan kalma böyle zevkli sanatları terk ettiğimiz gibi bu eski mücellitlik sanatını büsbütün terk etmişizdir.. Her ne kadar bugün Türk mücellitleri varsa da yaptıkları iş mukavvanın üzerine kağıt ve bez yapıştırmaktan ibarettir. Sanai-i nefise-i İslamiyeden olan hattatlık mevki-i ikbalde iken etrafında gördüğü rağbetsizlikle zevale yüz tutuyor. Yazık bize ki kıymet bilememezlikten atalarımızın asar-ı nefisesi elimizde yok gibidir.

Ey muhterem kardeşler bütün samimiyet-i ruhumla söylerim ki sizler bu vatanın müstakbel evladısınız sakın bu miskinliğe lakaytlığa kapılmayın ecdadınızı takdis-i asarını tazim edip bunları rehber ittihaz ederek çalışınız. Atalarımızın namı ile iftihar etmeyelim bir kat daha çalışalım ki evlatları olduğumuzu bütün cihana anlatalım..

İşte resim, mimar, naht, şiir, musiki, sanai-i nefiseden olduğu gibi tezhip, mücellitlik hattatlık dahi sanai-i nefisemizdendir bunlardan musiki ve şiir, seda ve yazı ile insanı mütehassis kıldığından yalnız sizi görmekle zevklendiren sanatları ayrı ayrı bildireceğim. Resim, kimlere lazımdır ve nedir?

Diyebilirim ki resim her hangi bir meslekte olursa olsun bir insana lazım ve hatta elzemdir. Resim ile, yabancı olan bir kavme meramımızı anlatırız o halde resim bütün milletlerin beyninde bir lisan olduğu gibi bilcümle snaiye dahi az çok temas eder. Mesela bir terzi evvela elbise biçimini bir kağıt üzerine çizer sonra elbiseye tatbik ederek kumaşı biçer. Oymacılık, kunduracılık marangozluk ve sair de böyledir. Sonra bir mühendis bile arazi mesâhasını ve teferruatını resim sayesinde gösteriyor. Siz bir yolu seri kat etmek için bir takım eğri büğrü yürüyerek değil bir hat-ı müstakim üzerinde o hattı şaşırıksızın yürürseniz bu da bir hat-ı münhani ve müstakimin çizgisini bilmek ile olur. Velhasıl resim her fert için ihtiyaçtır. Resim, tabiattan yani etrafında gördüğü mevcudattan mütehassis olarak tasvirden ibarettir. Tabiatıta her şey değişime mahkum olduğundan ondan mütehassis olduğumuz zaman yad ve tahattur ettirecek resimdir. Mesela ilk baharda ailenizle beraber bir mesireye gidip dere

kenarında otursanız ağaçların filizlenmesi, çimenlerin yeşillenip rengarenk boncuk gibi çiçekler, derenin kendisine uydurduğu hazin bir nağme ile süzülüp gitmesi tabii sizde bir his uyandırır? Heyhat ki o hazine-i letafet biraz zaman sonra mahv ve nabud olacak bahara, hazana yani sonbahara bu da kışın kuvvetli günlerine munkalib olacağından işte resim bunların her mevsimini odanızın bir köşesinde yaşatır. Çocukluk, gençliğe; ihtiyarlık ölüme yüz tutacağından bundan üç dört yüz senelik meşahiri, resmi ile görmeye muvaffak oluruz. Namık Kemal ve Midhat Paşa gibi meşahir-i üstadının resmini gördüğümüz zaman onların akvali, ef'ali, tercüme-i halleri birer birer zihnimizden geçerek derin bir düşünceye dalıyoruz resim, ruhu yükseltiyor ahlaki tehzib ve fazail-i insaniyeyi talim eyler.

Bir tûlu, gurup, mehtabı musavver tablo insanı mest ve bihuş ederek onun ulviyet ve kutsiyeti karşısında mütehassis olarak zevkini okşamayacak hiçbir kimse tasavvur edilemez. Gayet kanlı bir muharebeyi musavver tabloyu bir çok halecanlı saniyeler ile temaşa ederiz birisinden zevk ve diğerinden istikrâh duyar bu duyguları bilmek için mutlaka herkesin ressam olması lazım değildir. Resimden anlamak ve resmi takdir kafidir. Çünkü bu gibi sanat-ı nefiseden hiç anlamayan birisi de tabiidir ki his-i zevkinden ve bediadan zavallı mahrumdur. İşte muhterem kardeşler dilimin döndüğü ve kalbimin yetiştiği kadar anlatabildiğim bu fen hakkında bir his-i ihtiram besleyiniz.

Mk. S.23-24, s.401

Beykoz - 26 Teşrin Sani 329

Ressam Baki

“Tahsilde Gaye ve Nema-i Fikri”

İnsanların mahiyet ve menşei hakkında asırlardan beri tedkikat icra edilmiş, mevcudat ve bilhassa zeval-hayat arasındaki mevki, onlar üzerindeki kuvvet ve tahakkümü esbabı ta'mik edilmiş, tekamül-i insani hakkında fikirler, nazariyeler dermiyan olunmuş ve bu vadide bir çok münakaşalar cereyan etmiştir.

Mahiyet-i insaniyeyi tetkik etmek için onu hayvanat-ı saireden tefrik eden başlıca hassaları - zeka, hafıza, muhakeme, nakıta gibi - tetebbu etmek lazımdır. Filhakika birçok hassalar vardır ki hayvanatta ya hiç yok veya pek cüz-i neşv ü neması derece-i ibtidaiyede kalmıştır.

Kezalik bu hassaların tezyid ve tenmiyesi itibariyle de insanlar ve hayvanlar ayn-ı istidat da değildirler.

İnsanların esbab-ı tahakküm ve muvaffakiyeti; hasais-i fikriye ve ruhiyesinin kuvvet ve derece-i inkişafına merbut, onunla mütenasiptir.

Evvel emirde bilmeli ki her şey gibi hasais ve mülakat-ı beşeriyede terbiye, tezyit ve tenmiye edilebilir. Cemiyat-ı beşeriyenin hal-i sabıkı ile hâzırı mukayese edilecek olursa bu hakikat kolaylıkla tezahür eder.

Hasais-i fikriyye-i beşeriyenin tenmiyesinin ne sûretle temin edileceğini anlamadan evvel tenmiye ve terbiyeden maksadın ne olduğunu bilmek lazımdır.

Bir fikri terbiye etmek demek ona lüzumlu, lüzumsuz bir takım malumat telkin etmek değildir. Fikre her sokulan şey, mukayyet olamaz, fazla olarak dimağ-ı beşer-i vüs'ati namütanahi bir depo da değildir. Muayyen bir hacm-ı istiâbîsi, mahdut bir derece-i işbaı vardır. Lüzumsuz şeylerle ve vaktinden evvel imlâ edilmiş bir dimağ-ı işbaı gelir, kuvvet ve mahiyet-i hakikiyesini kaybeder, daha lüzumlu şeylerle teşhiz edilebilmek kabiliyetini kısmen zay'ı eder. Fikr-i beşerin tabi olduğu bir hassa da nisyandır. Ve bu; en ziyade fikrin lüzumsuz malumat ile doldurulması nispetinde mütezâyit ve mütevessidir.

Şu halde fazla it'âb ve imâl-i zihniye mütenevvi safahat-ı müşahadat ile hafızadaki kuvvet azalır ve onun hücirât-ı faaliyesi artık yıpranmaya başlar ve teâkub-ı vukuat onu meşbu kılar.

Keyfiyet böyle olunca bize bir çok hususatta ve daima elzem bir hazine kuvve-i hafızamızı zayi değilse bile kuvvet ve faaliyetten düşürmemek için mümkün olduğu kadar onu hüsn-i istimal etmeye ve ondan daha uzun müddet-i müteneffî olmaya gayret etmeliyiz.

Bunun içinde arz ettiğimiz gibi onu zoraki bir sûrette ve lüzumsuz malumat ile imlâdan hazer etmeliyiz.

Şu nokta-i nazar ile mekteplerimizdeki usul-ı tedrisi maalesef telif etmek mümkün değildir. An'anât-ı tedrisiyemizdendir: Talebemizin daha ziyade "alim" olmasını,

birçok şeyleri “ezber” bilmesini arzu ederiz. Ve en iyi talebe en çalışkan yani birçok şeyleri ayn-ı zamanda ezberleyen ve hafızasında tutandır.

Yukarıda zikrettiğimiz sebepler dolayısıyla şu halin fenalığı itiraz kabul etmez.

Bu kadar himmete göre bari şu “malumat-ı mahfuza” uzun müddet muhafazada kalsaydı, bir dereceye kadar o sa’y ve ictihad-ı medidin bir faidesini görürdük.

Halbuki mahfuzat-ı adiyye-i fikriyenin temadi ve istikrarı muvakkattır.

Ahval-ı ruhiye ve mülakat-ı dimağıyye ile iştigal eden hükemanın beyanatına göre bu müddet; vustâ bir kuvve-i hafızaya malik kimseler için beş senedir.

Havas-ı beşerden zekaya gelince; bu, dimağ-ı beşerde ekseriye hafıza ile mâ’kusa mütenasip olarak tenemmü eder.

Sakın bundan zekayı çoğaltmak için hafızanın azalması esbabına tevessül etmek icap edeceği zehabı hasıl olmasın.

Mütalât ve fire ve tevâlî-i ezman tabiatıyla hafızaya icrai te’sir eder. Ve onun azalmasına sebep olur ve yine bunlar zekada bir idman ve mümarese-i daimi tahassulüne yardım ederler. İşte şu sûretle ki zekanın inkişaf ve vüs’atine hizmet ederler.

Fakat burada hafızanın şu tenakus ve nisbisine mümanâat kâbil değildir çünkü bu takdirde tettebbuat-ı müfideden, ictihadat-ı fikriyeden sarf-ı nazar etmek mecburiyetinde kalırız ki bu da beşerin vareste olamayacağı, bilakis tealisi için hedef ittihaz ettiği bir keyfiyettir.

Müddeamıza tevsik için bir misal getirelim: On iki yaşındaki bir çocuk kendisine verilen bir kitabı suhuletle ezberleyebilir fakat ondaki maâni ve nikâtı bihakkın derk edemediği gibi o mebhas üzerinde iyice ta’mik-i fikir, tevsî-i muhakemat edemez.

Tahsil ve tettebbula iştigalden on sene sonra ayn-ı kimseye o derecede diğer bir kitap verseniz münderecatını hıfz “ezber” edebilmek için pek güçlük çeker ve belki de muvaffak olamaz.

Fakat onda mündemic-i makasid ve efkârı eskisinden pek farklı ve yüksek bir sûrette idrak ve ihatada asla güçlük çekmez ve işte bu hal; hafızanın azalmasına mukabil zeka ve muhakeme hislerinin tedricen nema bulduğuna delalet eder.

Netice şudur ki iktisap etmeye çalışacağımız şey; malumat ve mahfuzattan ziyade kabiliyet inkişaf-ı zeka ve muhakeme olmalıdır.

Cidal-i hayatta muvaffak olabilmek için onun sevaik ve esbab-ı muvaffakiyetini deriş ve ihzar etmeli bunları tatbik edebilmelidir.

Bundan dolayıdır ki gerek mekteplerdeki ve gerek hariçteki tahsil ve tetebbumuzdan nokta-i nazarımız, çok şey öğrenmek değil, öğrendiğimiz şeyleri iyi ihata edebilmek ve onlardan âzâmi istifadeler çaresine bakmaktır.

Ve kezalik hayatta takip edeceğimiz gaye, birçok şeylerin “alim”i olmak değil, “zeki” ve “müdrük” bulunmaktır.

Mk. S.5, s.74

Rüştü Kâmi

Zenginlerimiz Okusun!

Talebe ve Maarif Hakkında: Okumak İsteyen Çok Fakat Okutan Yok

Evet, bu hakikati herkes tasdik ve teslim eder, ve ediyor... Lakin hiç çare düşünen yok! Olsa da bir faide temin ve istihsal edemiyor, çünkü hiç kimse kendisine zahir olmuyor. Erbab-ı servet de lakayt kalıyor... Mekteplerimizin talebe kayıt ve kabul ettiği zamanlar, bilhassa bu sene herkes gördü ki, yirmi talebe kabul edecek olan bir mektebe üç, dört yüz talep zuhur etti.

İcra edilen kabul imtihanlarında gerek ehliyet ve liyakatin ve gerek talînin yardımıyla mekteplere kabul olunanlar o dar-ül irfanın saye-i himayetinde girebilmek bahtiyarlığına nail oldular ve bir dereceye kadarda temin-i istikbâl edebildiler. Zira memleketimizde mekatibe girmekten güç bir şey yoktur!

Memleketimizde etnografyaya ait epeyce zaman tedkikatta bulunan bir İngiliz'in teşrih etmek istediğim hususata dâir yazdığı makaleyi aynen iktibas ediyorum:

Fakat acı bir hakikat olduğu için derc ve teşrihinde de faide mâmul ediyorum; memleketimizi ve ahval-i ruhiyyemizi tetkik eden birçok ecnebilerle, bizden pek uzaklarda yaşayan müslüman mütefekkirini, ve bhusus İngilizler böyle diyorlar:

(Türkiye’de maarifin terakki edip etmediğini veya terakkiye bir istidat mevcut olup olmadığını anlamak için, mukırr saltanat ve hilafet olan İstanbul’un mekteplerini tetkik etmek kifayet eder.

Bu mektepler - Vilayetten gelecek talebeler dahil hesap olmamak üzere - yalnız İstanbul talebelerine bile kifayet etmeyecek derecede azdır. İstanbul’da en sefil bir hayat varsa o da aşağı tabakada olan memurin ile talebe hayatıdır. Türkiye’nin birçok yerlerinde konferansçılar daima maarifin lüzumundan, mekteplerin teksirinden bahsederler fakat o sözlerin çınladığı yerde bir aks-i seda yapmaktan başka hiçbir tesiri olmaz. Yüzlerce, binlerce talebe o mektepten diğer mektebe koşarlar, mektep, maarif kapılarında birer dilenci gibi dolaşırlar... Hele taşra talebelerinin hayatları Türkler için ağlanacak bir derecededir, otel ve han köşelerinde günlerce, aylarca ve hatta senelerce sürünürler, yoksuzluk, felaket, sefalet ve sefahat içinde hayatgüzar olurlar. Ekseriye bu sefalet ve sefahat günleri, o talebelerin yüz türlü zahmetten sonra bir mektebe girdikten sonra da devam ve temaddi eder. Gündüz mektebinde ders ve vazifesiyle uğraşan fakir bekar ve kimsesiz bir talebe, aynı dakikada - ihtimal muallimin karşısında da - akşama yapacağı yemeğin sûret-i tedarikini ve hâl ve vakti yolunda yani parası bolca olanı ise sergüzeşt sefahatini, sevgilisini düşünür! İmtihan-ı umumi zamanlarında ise bir ay kadar, bir sa’y-ı mütemadi, sınıfı geçmeye kâfidir...

En ufak mektepten en büyük mektep talebesine varıncaya kadar, hiç birisi, maarifin müfettişleri tarafından sıkı bir kontrole tabi değildir. Bu münasebetle bütün mekteplerinde yaşayan talebeler ne ictimai ve medeni, ne de ahlâki ve dini bir terbiye görürler, ahlâkiyat bu muhitin saha-i ilim ve irfanından teb’îd ve buna ait kitaplar dahi imha edilmiştir. (Şu cümleyi yazarken yeisimden emin olunuz ağlıyordum!) İşte Türkiye’de maarifin terakkisini imkan haricinde bırakan sebeplerden biri ve belki de birincisi ahlâkın bu derecede sükut etmesidir. Hiç şüphe yok ki bir millet de ahlâk ile yükselir. Ahlâkı acınacak derekeye sükut eden milletler katiyen cevher ve nimet maarifinden hisse-mend olamazlar. Ben Türklerin zeki ve terakkiye istidadı

olduklarını, - yakinen tetkik ettiğim için - ve onların ahval-i sefalet-i engizini biliyor, (cehalet) ile puyan olan bütün milletlere samim-i kalbimle acıdığım gibi Türkiye'nin felah ve necatını ve bilhassa Türk gençlerinin, memleketlerinin hayat-ı müstakbelesini temine azim olan müterakki milletler gibi, gençlikle mütenasip vatanı mefkûrelere malik olmalarını da arzu ve tavsiye ediyorum.....) Hükümetin yardımıyla millet yükseltir... Halbuki, bizim memleketimizde, yine - mekatibe olan taleplerin kesretiyle beraber - milletin ve daha doğrusu mütefekkirin ile zenginlerimizin maarife olan lakaydisidir ki bizi bu derece pestiye sükut ettiriyor, çünkü zenginler, evlatlarını ücretle hususi mekteplerde okuttuktan sonra arzu ettikleri mekteplere koyabiliyorlar, Avrupa'ya tahsile de gönderiyorlar. Velhasıl evlatlarını layıkıyla yetiştirmeye çalışıyorlar fakat evlat-ı vatanı hiç de düşünmüyorlar, ben eminim ki bizde, talebe hayatını böyle bir İngiliz kadar düşünen, bütün inceliklerine varıncaya kadar tetkik ve tahlil eden olmamıştır... Bu sözüm ihtimal ki mekteplerle alakâdar olanları ve talebe hamilerini gücendirir.

Fakat ben, ne onları rencide etmek ve ne de lüzumsuz yere gücendirmek istiyorum! Benim, burada bir taş atmak istediğim yer varsa o da (zenginlerdir)...

İşte Türkçe'si bu! Her memlekette, maarifi: Sekizi, onu bir yere gelip, bir mektep açalım, yahut maarife iane verelim de mektepleri ıslah etmek için sarf etsin, vatan çocukları cahil kalmasın demiyorlar...

Yazık, yazık değil mi? Bu ne merhametsizlik, bu ne inat, bu ne cinayet?...

Bu memleketin öksüz, fakir evlatlarına, izale-i cehl için çalışan vatan çocuklarına şu İngiliz kadar olsun merhametiniz yok mu; o hazineleri, defineleri, Rumeli'yi çiğneyen? Eşrafını ağaçlara geren; kadınlarını parçalayan, çocuklarını kesen, zenginlerini yakan Sırp, Bulgarlar için mi saklıyorsunuz? İbret, ibret..... Biraz da ibret alınız!!! Şu bir sene zarfında düşmanlar tarafından reva görülen hakaretleri, îka edilen cinayetleri bir kere gözünüzün önünden sinematograf sûretiyle geçirerek ve ellerinizi başımıza öreerek bağırınız ve deyiniz ki:

- Allah'ım, artık vatanımızın maarifle payidar olacağını anladık maarifin terakkisi için elimizden geleni diriğ etmemeye karar verdik. İşte huzur-ı celilende de yemin ediyoruz: Valla ve Billaha...

Mk. S.22, s.346

20, Teşrin Sani, 329

İskender Fahreddin

Tarihten Bir Yaprak: Tarih-i İslam Sahaifinden...

Müverrihler Arap kavmini baide, aribe, müsta'rebe, müsta'ceme namlarıyla dört tabakaya ayırırlar.

Birinci tabaka - Arab-ı baide: Âd, Semûd, Eyke, Amalika, Lemsem, Cüdeys, Cürhumu ûla, Hadramevt gibi bazı akvamdan ibaret olup ahvali tarihiyyeleri layıkıyla malum değildir.

İkinci tabaka - Arab-ı Aribe: (Kahtan Bin Amir)in Yemen taraflarına yayılan Evlat ve ahfadıdır ki bunlardan (Abdi Şems) isminde biri bir hükümet tesisine muvaffak olmuş ve meşhur (Sebe-Me'reb) beldesini bina etmiştir.

(Abdi Şems)in vefatında yerine oğlu (Humeyr) geçmiş ve namına nispet edilen (Humeyriye) hükümeti üç bin seneden ziyade Cezir-el Arab da payidar olmuştur. Humeyr hükümdarlarına (Nababia) ve (Ezva) tabir edilir.

Humeyriler, maarif ve sanayide iyice ilerlemişler. Kendilerine mahsus huruf ile yazı yazdıkları gibi birçok cesim binalar yapmışlardır. İki dağ arasına yüksek ve netin bir duvar inşasıyla vücuda getirdikleri su bendi (Sedd-i Me'reb) namıyla meşhurdur.

Bu sed, hicreti nebeviyyeden altı asır evvel yıkılmış memleketlerden çoğunu su basıp ahalisinin kısm-ı küllisi helak olmuştur. (Seyl-el-Arim) denilen bu tuğyandan sonra Humeyr payitahtı San'a'ya nakledilmiş ve hicretten 80-90 sene mukaddemine yani Habeşilerin aynı istilasına kadar 14 hükümdar daha zuhur eylemiştir. Son Humeyri hükümdarı (Zû Nüvas Yusuf)un mağlubiyeti ve atını denize sürüp boğulması üzerine Habeşiler tümünü zapt etmiş, Erbat, Ebrehe, Yüksüm, Mesruk namında dört vali, habeş (Neccaş)isi namına icrai hüküm eylemiş yetmiş iki sene sonra Humeyr prenslerinden, (Seyf Bin Zi'l Yezin) Acem (Kisra)sının yardımıyla ecdadının taht-ı saltanatına geçmiştir. Birkaç sene sonra (Seyf) bir Habeşli tarafından öldürülmüş ve Yemen İran'ın idaresine geçerek cerasiye (ve Herz) (ve Lican) (Hardan) (Nuşecan) (Mezran) (Bazan) ismindeki valiler tayin olundu.

Bunlara (Merzaban) hepsine birden (Merazibe) derler.

Bazen, zat-ı risalete memurlar gönderip Müslüman olmuş ve tarafı nebeviyyeden Yemen valiliğinde ibka edilmiştir.

Üçüncü tabaka - Arab-ı müsta'rebe: Kahtan bin Amir'in evlad ve ahfadı Yemen taraflarına yayıldığı gibi oğullarından biri olan (Cürhüm bin Kahtan) neslinden bir cemaatte Mekke taraflarına gelmiş ve emri ilahi ile Hazreti İbrahim'in getirip bıraktığı Hacer'le İsmail'i zezem kuyusunun başında bulmuştu.

Aslen İbrani olan İsmail, bunların arasında büyüdü. Arapça'yı onlardan öğrendi. Cürhümi reisi (Muzaz bin Amr)ın kızıyla izdivaç ederek çoluk çocuk sahibi oldu. Bu suretle vücuda gelen kabail ve aşaire de (Arab-ı Musta'rebe) namı verildi.

Dördüncü tabaka - Arab-ı müsta'ceme: Müslümanlığın zuhurundan sonra neşr-i İslam için muharebe ederek beldeler fetih eyleyen mücahidin-i Arab'ın akvam-ı saire kızlarıyla izdivacından hasıl olan çocuklarla, Arapların tabiiyetine girerek Arapça konuşmaya başlayan ve kendi dillerini tamamıyla unutan kavimlerdir. Bugün Araplık iddiasında bulunanların pek çoğu bu tabakadan yukarıya çıkamaz.

Arab-ı müsta'rebe, Arab-ı aribe gibi müstakil bir hükümet teşkiline muvaffak olamamış, bir takım aşair ve kabaile ayrılarak kabile şeyhleri vasıtasıyla idare edilmiş, lakin her kabile nazarında Beytullah civarında sakin olan Kureyş Kabilesiyle onun asıl efradı, muhterem ve muta' tutulmuştur.

Kabe-i mükerreme, emri ilahi mucibince İbrahim ve İsmail aleyhimesselem tarafından yapılmış ve Cenab-ı İsmail, Hicaz ahalisine peygamber gönderilip Vahdaniyet-i Rabbaniyeyi tebliğe memur buyurulmuştu. Hazreti İsmail hayatında peygamber olduğu gibi Beyt-i Muazzamın da (Sadan)ı bulunduğu cihetle vefatında (Sadanet-i Ka'be) oğluna intikal etmiş ve çocuğun küçük olmasına binaen hizmeti (Muzaz bin Amr) tarafından vekaleten idare olunmuştu. Bu münasebetle Cürhumiler Ka'be'nin muhafızı olarak kalmış ve badü badü Allah'ın unfüne ve (Huzaa) Kabilesi'nin hücumuna uğrayıp Mekke'den çıkarılmıştı. Lakin bunlarda işi azıttılar, (Amr bin Zürelhi) namındaki herifin iğfaline kapılıp putlara tapmaya başladılar ve hizmet-i Ka'be'ye layık olmayacak bir derekeye düştüler. Hazreti İsmail evladından ve Cenab-ı

Peygamber'in ecdadından olan (Kusay bin Kilap) hazretleri Beyt-i Şerif'in anahtarını elde edip Huzaalıları Mekke'den çıkarmaya ve bir takım ıslahat icrasıyla Kureyş'in riyasetini elde etmeye muvaffak oldu. Bilahare İslamiyet zuhur ederek kabile halinde yaşayan Arab-ı müsta'rebe birleşti ve en büyük devletleri muzmahil eyleyen bir hükümet-i İslamiye zuhura geldi.

İşte Resulullah efendimiz de Kureyş kabilesinden ve evlad-ı İsmail'den bulunduğu cihetle Arab-ı müsta'rebedendir. Ecdad-ı peygamberiden olan zevat-ı kiramın esamîsi (Adnan)a kadar mazbuttur. Bu zevatın (Kayzer bin İsmail) neslinden geldiği muhakkak ise de aradaki isimlerin sırası müttefak değildir. Zaten aleyhissalat efendimiz de ecdad-ı ızamını Adnan'a sayar, daha ötesinde sukut ederdi.

Hazreti Adnan'ın hicret senesinden on dört asır kadar evvel geldiği mervidir. Bunun (Ad) ve (Maad) isminde iki oğlu vardı. Lakin Adem'den beri alinden aline intikal eden nur-ı Muhammedî, Maad'ın yüzünden parlamış ve bu münasebetle kardeşinden ziyade muhterem ve muteber olmuştu. Bunun da (Kadaa) (Feyz) (İyad) (Nizar) namında dört oğlu doğmuş ve nur-ı nebeviyyeyi hamil olan Nizar'ın evladından bin deve kesilip büyük bir ziyafet verilmişti.

Cenab-ı Nizar hüsn ve cemal ve fazl ve kemal sahibi bir zat olup ilk defa Arapça yazı yazmış, yahut kitabeti humeyrilerden Hicaz'a nakil eylemiş.

Bunun da (Mudar) ve (Rabîa) adlı iki oğlu vardır. Mudar'a (Mudar-el- Hamra) kardeşine de (Rabîa el-Fars) derler. Nizar'ın vefatında paralarını Mudar'ın, atlarını da Rabîa'nın alması, yahut Mudar'ın muharebede kırmızı bayrak kullanması bu lakapların sebab-i tesmiyesi imiş.

Develeri sürerken maval okumak demek olan (Hada) usulünü vaz' eden (Mudar) imiş. Gençliğinde deveden düşerek bileği kırılmış ve can acısıyla (Ya yedah, ya yedah) diye haykırmuş. Müessir sesini işiten develer şevke gelip hızlı yürümeye başlamışlar. O da sesin deveye olan tesirini keşfederek Haddâd usulünü vaz' ve tatbik eylemiş.

Mudar'ın (İlyas) isminde bir oğlu vardı ki hükümet-i aşina bir zat olduğu için (Lokman el-Arab) ünvanını almış ve kavminin riyasetini ihraz eylemişti. Kendi neslinden bir peygamber zuhur edeceğini haber verirdi. Bey-i mükerrerme hediye olarak ilk defa bu,

kurban kesmiştir. (Amr) (Amir) (Umeyr) namında üç oğlu olmuştu. Bunlardan nur-ı Muhammedî'nin varisi bulunan Amr, bir tavşanı koşup yakaladığı için (Müdrîke) lakabıyla telkîb edildi. Müdrîke'nin oğlu (Kinane)dir ki fazıl ve akil bir zat olup re'yi sorulmak için kendisine müracaat olunurdu. Neslinden bir nebi geleceğini haber verir ve zuhurunda ittiba edilmesini tavsiye eylerdi. Gayet sıhhi idi. Şayet sofrasında misafir bulunmayıp da yalnız yemeye mecbur olursa yemeğin bir lokmasını ağzına bir lokmasını da kuşlar yesin diye harice atardı.

Mk. S.6, s.93

(Mâ-badı var)

Tahir-ül Mevlevî

Tefrikamız: (Hind İhtilali)

Hind İhtilali namıyla neşre başlanılan şu kitabın aslı (Felix Minard) namında bir tabip tarafından İngilizce yazılmış, (İtimad-el-Sultana Hasan Bin Ali-il-Meragi) tarafından da farisiye naklolunmuştur.

Yüz senelik bir esareti müteakip istihsal istiklale kalkışan zavallı Hindliler hakkında Avrupalıların nasıl düşünüp neler yazdıklarını kariîn Osmaniye'ye anlatmak emeliyle ben de farisiden Türkçe'ye tercüme ediyorum.

Garbın ne olduğunu şimdiye kadar anladıksa anladık. Bari bundan böyle birazda şarka dair eserler okuyalım. Ve batı cihetine mukabil gün doğuşu tarafının da ne olduğunu öğrenmeye çalışalım.

1 Temmuz sene 329 Tahir-ül Mevlevî

Farisi mütercimi (İtimad-el Sultana) yazdığı mukaddimedede diyor ki:

“1274 sene-i hiçriyesine musadif olan 1857 sal-i miladisindeki vakam en müthiş, İngiltere devletini epeyce telaşa düşüren Hind İhtilali idi. Bu hadise-i uzmâ, Sivastopol Muharebesiyle İngiliz ve İran münâzaası esnasında, yani İngiltere'nin iki tarafta meşgul bulunduğu bir sırada vukua geldiği cihetle Britanya Hükümeti'nin Hind kıt'a-i cesimesinden çekilip çıkmasına ramak kalmıştı.

İngiliz siyâsiyyûnu ile mütteliklerinin de itiraf ettiği vecihle bu ihtilalin esbabı adidesinden beri ve belki birincisi: Hindu ali umumiyesi (Lord Dalhüzi)nin siyaset-i sakimesi idi. Çünkü: Her türlü ihtiyat ve tedbiri bırakmış ve hars-ı hükümraniye

kapılıp Hind (Nevap)larıyla (Raça)larından bir çoğunu mağlup ederek mülk-i mevruslarını ellerinden almış, memleketin itiyadını tebdil ile beraber tevzi-i adalet hususunda pek gevşek davranmış, hülasa: her hareketiyle Hind ahali-i mutiasının halecan ve heyecanını mucip olmuştu.

İngilizler ki Hindistan'ı sulhen istila eylediklerinden beri geçen seneler zarfında ahalisinin gösterdiği itaat ve teslimiyet dolayısıyla iftihar ederler ve "milel-i kadîme ve düvel-i azîmenin taht-ı tasarrufa alamadığı Hind kıt'asıyla 250,000,000 nüfus, biz ilim ve irfan ve fen ve sanat sayesinde elde ettik" diye gazetelerine yazarlardı. İhtilal-i vakiîn taraka-i dehşet nisâri, uyuyan gözlerini açtı. Ve sekr-i gurur ile dönen başlarını önlerine eğmeye kendilerini mecbur etti.

Çünkü: Hindliler, adavet-i kalbiye ve mübayenet-i mezhebiye sebebiyle ihtilal çıkarmış ve senelerden beri tabi oldukları zalim bir idareye isyan eylemişlerdi.

Hind Müslümanları, mülkün sahibi oldukları halde memlûkiyyet derecesine düşmüşler ve İngilizlerin cân-güdâz boyunduruğuna gerden-dâde olmuşlardı. Lakin mezalim bıçağının kemiklerine değil, iliklerine kadar işlemesi üzerine dayanamayıp ayaklandılar. Mecusiler de bu hususta Müslümanlara tabi olup hemşehrileriyle birlikte yabancılara karşı durdular. İsyân, Hind sipahilerinden başladı, akvam-ı Hindiyeden yirmi kadarı da bunlara peyrev oldu. (Bengale)den iptida eyleyen ihtilal, (Bombay)a kadar sirayet, yani bütün Hindistan'ı ihata etti.

İhtilalciler, (Mirtehe)de bozulduklarını sade kendilerini topladılar. Ve (Timurlenk) ahfadından olan hükümdar-ı sabıkı, Dehli Saltanatına intihab eylediler.

Bu hengamede İngiliz serdarlarından iki, üç tanesi helak oldu, sivillerden de kadın, erkek, çoluk, çocuk olmak üzere hayli nüfus katledildi. Bakıyyet-üs-süyûf olan birçok kadın ve çocuk da bîkes ve bîvâye kaldı.

Nihayet-ül-emr, İngilizler birçok para ve asker telef ederek yeniden Dehli'yi teshir eylediler. Erbab-ı isyandan çoğunu top ağzına bağlayıp itlaf ettikleri gibi 90 yaşındaki hükümdar Muvakkit'i tutup iki oğlunu öldürdüler.

Şuriş ve ihtilal 1858 tarihine kadar sürdü ve İngiliz serdarı (Kambel)in ikdamı sayesinde emin ve asayiş iade olundu. Hizmetine mükafaten Kambele (Lord Kelid)

unvanı verildi. Ve (Hind Kumpanyası) lağvedilip Hind kıtası, doğrudan doğruya idare olunmaya başladı.

Gailenin ref'inden sonra hükümet, mahsus vapurlar gönderip bikes kadınlarla, yetim çocukları memleketlerine sevk etti.

Bivayegan-ı nisvandan olup o sırada Avrupa'ya gitmiş bulunan (Mistirs Hürtest) ismindeki bir kadın, Paris'e ve Solün'de sergüzeşt-i elemi - kendini tedavi eyleyen - (Felix Minard) namında bir tabibe hikaye etmiş, o da mesmûâtını nakilesi lisanından bil-taharrir kitap şeklinde bastırmıştı. Erbab-ı mütalaaya ibret verecek olan bu kitabı tercüme ettim. Ta ki okuyanlar, emniyet ve asayişin kadrini bilsinler, servet ve saadet sahibi olanlar da zamanın inkilabatını nazar-ı dikkate alarak devre-i ikballerine aldanmasınlar". Daha var:

Mk. S.14, s.229

Daha var

Tahir-ül Mevlevi

Terbiye-i Bedeniye ve Terbiye-i Akliye

İşte iki terkip ki, işe sarılan bir milletin atacağı ilk temel taşlarını teşkil eder. Biz her şeyden evvel evlatlarımızı düşünmeliyiz. İstikbalde hayat-ı ictimaiye, iktisadiye ve siyasiye dizginleri onların elinde bulunacaktır. Bir millet ki, çocuklarını düşünmez, o milletin istikbalde değil halde bile yeri yoktur.

Mazinin fena yetişen çocuklarıdır ki bir milleti uçuruma sürükler, mazinin o bilgisiz tabaka-i cehaletidir ki, bir milleti yok eder. Yine mazinin yetiştirdiği kütle-i cehlidir ki dini, adabı, milliyeti bozarak bir alayı hurafat ve efsane ile milleti maksat ve gayesinden bi-haber kılar. Demek hal ile istikbali idare eden, çocuklarımızdır.

İstikbalin ne olacağını bize bu günden gösteren bir kuvvet vardır ki o da çocuklarımızdır. Biz çocuklarımıza lazım gelen terbiyeyi verir isek istikbalden ümidvar olabiliriz. Yoksa mazinin size bugün hazırlamış olduğu felaketi, biz de istikbale hazırlamış oluruz. İstikbalden ümidvar olmak için, hale hizmet etmek lazımdır.

Ah! Ne olduk, ne olacağız? Diye ötekinden berikinden suale hacet yok, çocuk barometresine bakınca bize lazım gelen cevabı verir.

Bizler umumiyetle çocukların terbiye-i akliyelerine tahsillerine pek erken başlarız. Sıhhatin her şeyden ikdem ve evveli olduğunu nazar-ı dikkate ve ehemmiyete alarak çocukları on yahut on iki yaşına kadar hoş misallerle mevcut şeyleri eğlence tarzında kıraat ve malumat-ı ibtidaiyeyi öğretmeye ve resim yapmaya ve eğlendirmeye çalışmalıyız. Mevhum şeyleri bu zamanda çocuklara tasvire kalkışmak ve dimağları nispetinde olmayan ulum ve fünun-u cedideyi tahsile savaştırmak hıfz-ı sıhhat nokta-i nazarından gayet fenadır.

Çocuğun mütalaa ve tahsile kabiliyeti olması için, sahih ve salim olması lazımdır.

Bu zamanda sıhhat-i vücuda ancak terbiye-i bedeniye ile çocuğu hür kılarak nail olunabilir.

Şimdi her baba ve ana çocuğunun on beş yaşında feylesof olmasını arzu ediyor. Pederler evladını, muallimler talebelerini bi-karar sıkıştırmakta ve akılları daha ermeyen biçareleri tahsile icbar eylemektedirler.

Kablel zaman dimağın bu tenebbüh ve iştigali kaffe-i azadan daha nazik ve narin olan neşvü nemasının hilafında olup melekat-ı akliye ve müdrikat-ı insaniye ve kuvve-i hafıza böyle zamansız bir say-i daimi tahtında kesb-i tevsi ve tezayid edecek yerde bilakis bir daire-i mahduda dahilinde kalmayla beraber çok kere tezelzül ve tenakus eyler. Uzun süren bir say-i akli yalnız dimağı itab etmekle icrai tesirde bulunmaz. Belki tekmil vücuda iras-ı zarar ve ziyan eyler. Onların şule-i efkarları vücutlarını ziyade ihrak etmektedir. Bu halde onların sıhhatçe muvazenetleri hareket-ı bedeniye feveran-ı akli tehir edecek yerde tezyit eder. Hatta dimağın rahatını deruhde eden nevm ile hareket-ı bedeniyedir.

Harekat-ı bedeniyenin fevaidi, inkar olunamaz bir kanun-i ilahi gibidir. Dünyada her mevcudun vücudu harekete tabidir. Hareketsiz hayat olamaz, hayatta olmak harekette olmak demektir.

Hülasa-i kelim, makalemde tayin etmiş olduğum yaşa kadar çocuklarımızdan bekleyeceğimiz terbiye-i akliyeden ziyade, terbiye-i bedeniyedir. Vücudu sıhhatte olmayan bir çocuk yahut bir genç, hiçbir şeyi başaramaz hatta hükami Yunaniye'den meşhur Aristos [1] halka-i tedrisine girecek her hangi bir adam olur ise olsun beş sene

riyazat-ı bedeniye ile iştigal ettirir ondan sonra tedrise başlar idi. Her şeyin besmelesi sıhhat-i beden olduğunu bilip çocuklarımızı da o yolda büyütelim.

[1] Aristos zamanın hakimi olduğu gibi mükemmel de bir pehlevani idi.

Mk. S.22, s.364

Terbiye-i bedeniye muallimi M. Sami

Terbiye-i Etfal Hakkında: Çocuklar, Aile ve Cemiyet

Her memlekette olduğu gibi Avrupa'ya yetişmek üzere tarik-i maarifte harika denilecek derecede büyük hatveler atmakta bulunan Rusya'da her sene ictimaide gelen kongrelerdeki mübahis en ziyade tahsil ve terbiye-i etfal hakkında cereyan etmektedir. Hatta geçen sene ki kongrede çocuk, aile, cemaat ve devletin yekdiğerine karşı olan münasebeti zemin-i münakaşa teşkil eylemişti. Çocuklarımız vatanın müstakbel ahali ve hükümetin kuvve-i istinadı bulunduğundan bizimde bu mes'ele-yi mühimme ile iştigal etmekliyimiz lazımdır. Elbette cemaat ve hükümet memleketin ruhuna temas eden terbiye ve tahsil mes'elesinde lakayd kalamaz. Bizde etfal ve şübban-u vatanın terbiye ve tahsili metin esaslara ibtina ettirilmemiştir. Bu esası cebr ve tazyik teşkil etmemelidir. Kendi yavrularının terbiyesini bila murakabe kendilerine tevdi edilebilecek derecede şerait-i maneviye ve maddiye ailelerimizin birçoğu mateessüf ha'iz değildir. Mekteplerimiz ise henüz ibtida-i bir haldedir. Bu mekteplerden bazılarındaki usul-ü terbiye ve tahsil her ne kadar muvafık-ı hakikat ise de çocukları sokağın kirli te'sirinden nasıl muhafaza etmek lazım geldiği su'ali karşısında bulunmaktayız. Bu taliin evlatlıkları - sokak çocukları hakkında ne gibi tedabir ittihaz etmeli? - Aile muhitinde çocukların tahsil ve terbiyesindeki intizam bunların ahlakının te'sirat-ı muzırradan muhafazası mesa'ili yekdiğeriyle sıkı sıkıya merbuttur. Asr-ı hâzır hayatı, çocukların terbiye ve tahsiline cemiyetin doğrudan doğruya müdahalesiyle bu tahsil ve terbiyenin şekl-i cereyanını teftiş etmesini emreder. Her memlekette tahsil ve terbiye emrinde sık sık kongreler uzun uzun münakaşat mevcut ve hatta bu emr-i mühimme iştigal eden bil-cümle akvama mensub heyet'in tevhid-i mesai ederek müstakbel insaniyete har-ül halef geliştirmek uğrunda beynelmilel kongreler akd-ı ictima edildiği halde bizde maalesef henüz (pedagoji) iştigal edecek bir cemiyet muallimlere mahsus bir ictimagâh mevcut değildir. Cüz'i, külli, medeni bir cemiyet, bu mesaiye iştirak etmeye mecburdur. Zira evlatlarımızın tahsil ve

terbiyesindeki faide-i maddiye ve maneviyyede yalnız aile ve mektepler hissemend olmuyor. Bu hususta bütün cemaat bütün hükümet alakadardır. Muhit aileden başlayarak ikmal-i tahsile kadar çocukların terbiye ve tahsili mes'elesinde cemaatin müdahalesi yeni bir şey değildir. Bu usul vasi-i miyasta İsviçre'de tatbik olunmakta ve netaic-i mükemmele te'min etmektedir. Brüksel konferansı tahsil ve terbiye-i etfal hususunda her bir memlekette (müdahale-i cemaatin mecburi olması mes'elesini) ileri sürecekti.

Bizde şimdiye kadar tedris-i aileye yabancı ve aile terbiyesine tamamen bigane kalındığından evlatlarımız tahsilden matlub mertebe feyz-yab olamıyorlar. Bu hal devam etmemelidir! Muhit-i ailede yavrularımızın şera'iti lazıma dahilinde tahsil ve terbiyelerine dikkat edilmesini ailelerden talep etmeye cemaatin hakkı vardır. Muazzez vatanımızı taşıyabilecek metin omuz ve fitan akla malik haleflerimizin yetiştirilmesi emrinde her ne söylense azdır. Velhasıl, tahsil ve terbiye ve himaye-i etfal mesail-i mühimmesiyle iştigal etmek üzere memleketimizin her tarafında hey'etler ve cemiyetler teşkili her şeyden evvel zihnimizi işgal etmelidir.

Mk. S.30, s.571

1 Kanun Sani 1329

Yalova: Mahmud

Tiyatro ve Musiki - 1

“Mukaddime”

Bir zamanlar musiki öğrenmek için ne kadar zahmetler çekerdik, ne meşakkatler görürdük o zaman pek uzak olmadığından herkes bunu idrak edebilir. O vakitler yalnız bazı mekteb-i hususiye ve vakfiyede “ilahi” nam-ı ulviyesiyle elyevm dergahlarda okunan güfteleri meşk eder, asla ve kat'a ne vatanı, ne de kahramanlığı müş'ir bir neşide meşk edemez idik. Çünkü mecbur edilmiş idik. Böyle yapmazsak mesela: “Ey vatan ey em müşfik şad ve hanedan ol bugün” veya:

“Amalimiz efkarımız ikbal-i vatandır”

Gibi asarı mekteplerimizde bestesiyle okutturacak olsak, mini mini yavrular! Bilir misiniz o vakit bizi ne yaparlardı? Bir daha sevgili İstanbul'u görmemek ebedi nefy!

Maa-hazâ biz yine her şeye rağmen evlerimizde gizli gizli toplanır yahut تنها bir kahvenin pis bir köşesinde oturur üstadımızdan meşk eder idik. İnsan, men olduğu şeye haris olur. Bu hususta biz, ne kadar güçlük görürsek mümkün değil şevkimize hanel gelmez, artardı. Bir yandan meşk eder diğer taraftan nota dersi okurduk. Fakat, gün geçmezdi ki birinin jurnaliyle meşk-hanemiz dağıtılmasın. Maksadım, tercüme-i halden bahs değil, sizin gibi yeni yetişen vatanın müstakbel evlatlarına bir gayret olsun için hikayeden ibarettir. İşte devr-i sabıkın şu ahvaline nefret, devr-i hazırında bu serbestisine hamd ederek elimden geldiği kadar musiki hakkında vereceğim dersler güzelce öğrenilirse elbette hükümetimiz tarafından bir gün olup açılması ümit edilen “konservatuara” duhûle şimdiden hazır bulunmuş olursunuz. Gelelim maksada:

Malumdur ki musiki, resim, hat, riyazi, heykeltraşı, hakaklık, edebiyat gibi sınai nefise-i ruhiyedendir. Nefsin arzusu nasıl güzellikle ise ruhunda kemal-i ulviyetle meclub olduğu şey sedayedir. Musiki, terbiye-i kalıba hadim, müzekki-i fikr-i beşerdir. Musikisiz insan yaşayamaz. Yaşasa bile his ve fikre malik olmayan hayvanattan farkı olmaz, olamaz. Halbuki hayvanat da musikiden hoşlanır. Evet, musiki, insanlar için nasıl gıdai ruh ise; hayvanat üzerinde de bir tesir icra etmek suretiyle aynı gıdadır. El’ân bedevilerin tegannî ile hac yolunda develeri güttükleri görenlerin malumudur. Bir yerde icrai terennüm eden birinin karşısında dehşetli bir yılanın yukarıya dikilmek suretiyle kemal-i inkıyâd ile bila-hareket durduğunu seda kesildiği akabinde yerde süründüğünü de bir kitapta görmüş idim. El-hasıl hayvanatın musikiye olan meclubiyetleri kâbil-i inkar değildir. Ez-cümle Londra’da da İngiliz ailelerinden (Ricard)ın fevkalade musikiye aşık bir kanaryası vardır. Bu kuşçağz piyano çalmaya başlayınca hemen uçup piyano taşlarının üzerine konar ve yalnız dinlemekle iktifa etmeyip sevimli ve cıvıltılı şarkılarla ahenge iştirak ederek piyano taşları üzerinde sıçramaya başlar. Bazen de Ricard’ın küçük oğlu keman çalmaya başladığını işitince sevimli kanarya hemen uçarak keman yayının üzerine konar ve ayaklarıyla yaya öyle sıkı sıkıya sarılır ki keman yayının en seri hareketinde bile yay üzerinden kımıldamaz. Bu sevimli kuşçağz gramofondan dahi pek ziyade hoşlanır. Gramofonu vurdukları vakit sandığın kenarına konup gramofonun sedasından mütelezziz olmakla beraber kendi şarkılarını da tegannî ederek gaşy haline gelir.

Tiyatro ve Musiki - 2

Musikiden:

Nota

Elyevm üstat gel! Geçinen bazı kimseler notanın esvatı zaptedemediği beyanıyla aleyhinde pek çok sözler söylerler. Onlarca nota hiçbir işe yaramaz. Çünkü, bir (beste) veya (kâr) ve buna müteferri olan şeyler “tavır”ı ile yazılamaz imiş. (Tavır) ise hocalarımızın ağızından çıkan “gay gay”lardır. Bu, neye benzer bilir misiniz bazı zevat mükâleme ederken lakırdı arasında bir fısıltı çıkarır, ıslık çalar veya bir takım ş ve s gibi harfler telaffuz ederler. Bunlar ise kelamın teferruatından olmadığından bittabi tahrir edilemez. İşte bu notanın mezâyâsından bihaber bulunan üstadanın “tavır”ları da buna benzer. Notayı el’an öğrenmemek ve nota ile meşk eden kesani beğenememek hususunda ki inadalarına acımamak ise elden gelmez. Nota, her bir nağmeye iktifa eder, fakat notanın her ince namesini icra edecek hançereye malikiyet ise pek az kimselere nasip olur.

Nota: Kitabet musikisidir. Sâdanın cem ve hıfzında istimal olunur. İster muntazam ister gayri muntazam olsun her sesin nota ile tahriri mümkündür; yanlış anlaşılmasın, sestem maksadımız konuşmak için ağızımızdan çıkardığımız perdesiz kelimeler değildir. Muntazam bir ses “usul” namı altında kullandığımız bir takım “düm-tek”lerle; gayr-ı muntazam bir seste usule yani “düm-tek”e tetabuk etmeyerek işaret-i mahsusası ile yazılır.

Nota denilen şey: Beş çizgi ile dört beyazdan ibarettir.

Bunlara aşağıdan yukarıya doğru birinci beyaz, ikinci beyaz, üçüncü beyaz, dördüncü beyaz. Birinci kara, ikinci kara, üçüncü kara, dördüncü kara, beşinci kara ve en altına alt boşluk, yukarısına da üst veya yukarı boşluk derler.

Bu çizgi ve beyazlara bir takım “h” gözü kapalı “h” işaretler konur ki bunlar hikmet kitaplarında bir tafsil gösterildiği vecih ile dokuz kümeye tefrik edilen sâdanın mahal-i temasına irae eder. Mesela: Akorda muvaffak olan bir seda “Lamelif” perdesini işrab ediyorsa notayı yazan onu, sol anahtarı = kala do sol = istimal edilmek şartıyla derhal:

“Lamelif” perdesinin üzerinde va’z eder.

Tiyatro ve Musiki - 3

Tiyatro:

Meraklı Şeyler

Sinematograf Kurnazlıkları

(Üçüncü nüshadan mâ-ba'd ve hitam)

Bunların içinde en garip ve meraklısı da şu: Şekle bakın. Uzaktan bir adam geliyor. Beride bir fotoğrafçı var. Gelen adamın resmini almak istiyor (şekil 6). Fakat beriki pek aksi ve hiddetli, resimciye kızıyor. Ağzını dehşetle açarak ilerliyor. O derece yaklaşıyor ki perdede iptida yalnız yüzü nihayet ağzının içerisi görünüyor. Ve zavallı fotoğrafçıyı makinesiyle birlikte yutuyor. Bu sahnenin kurnazlığına epeyce zaman kimse akıl erdirememiştir. Fakat bil-ahire anlaşıldı: Hiddetli adam makinenin pertüsözi tam yüzü hizasında olmak üzere ilerliyor. Ağzı adeseyle temas edecek derecede makineye yaklaşınca artık karanlık bir mağara gibi görünüyor. İşte kurnazlık burada başlıyor. Sağdaki şekle bakın: Küçük bir oda yapmışlar. Simsiyah karanlık. Yalnız bir penceresi var. İşte fotoğrafçı makinesiyle beraber bu pencereden içeriye - evvelce hazırlanmış olan yumuşak şilteye - atlıyor. Bunun da ayrıca resmini alır, evvelki resimle birleştiriyorlar, perdede seyredenler resimcinin hakikaten bir adam tarafından yutulduğunu zannediyorlar.

Bir tane daha bunun tertibatı biraz karışık; sahne şu:

Bir masanın üzerinde yaprak sigara kutusu, kibrit gibi şeyler var. Bir delikanlı gelir, masanın yanındaki iskemleye oturuyor, sigarasını savuruyor; derken birden bire sigara kutusundan mini mini bir oyuncu kız çıkıyor ve raks etmeye başlıyor (şekil 7).

Bunu ilk seyredenler, çok hayrette kalmışlar. Nasıl yapıldığını hiç anlayamamışlar ve nihayet oyuncu kızın gayet mükemmel bir yapma bebek olduğuna karar vermişlerdi. Fakat oyuncu, canlı, hakiki insandır (şekil 8)e dikkatle bakın, ben de anlatayım, görünüz ne kadar basit: Delikanlının yanında oturduğu masanın üstü bomboştur. Kutunun bulunduğu ve kızın raks ettiği masa diğer tarafta ve makinenin yanındadır. Makinenin pertüsözine aks eden bu ikinci masanın asıl hayali değil, belki uzakta bulunan bir aynaya aks eden hayalin hayalidir. Gencin oturduğu masa ve ayna öyle bir vaziyettedir ki makine ile resim çekilince aktrisin üzerinde oynadığı masa hiç

görünmez yalnız aktris gayet küçük ve bir yeni masa üzerindeymiş gibi görünür. Aktrisin içinden çıktığı sigara kutusu gayet cesim bir kutu taklidi olduğu gibi kibrit ve pipo da böyle gayet büyük kıtada mahsusen imal olunmuş şeylerdir.

İşte, anladınız ya, sinematograf hareketının çoğu böyle gayet basit fakat aynı zamanda son derece mahirane kurnazlıklarla yapılır.

Mk. S.4, s.61

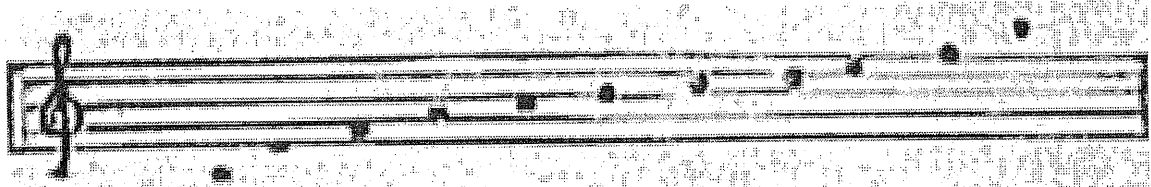
Tiyatro ve Musiki -4

Musikiden:

Nota

(Üçüncü nüshadan mâ-ba'd)

Sâdanın notanın nerelerine va'z edileceğini bilmek için: Bu cetveli öğrenmek icap eder.

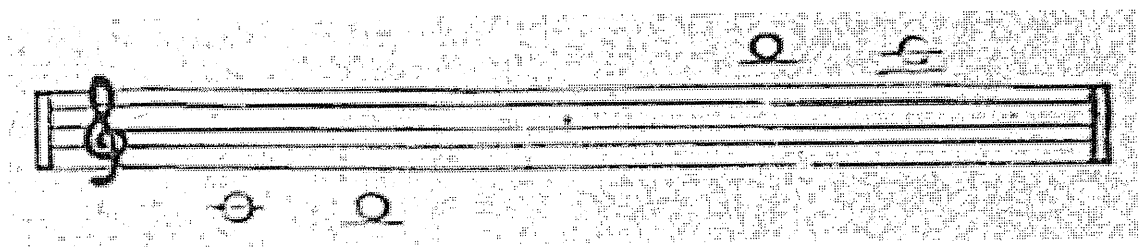

re mi fa sol la si do re mi fa sol

Malum olduğu vecih ile hal-i tabiyede bulunan bir sâda "natural" olsun, olmasın pest ve tizlikte meyyaldir. Binaenaleyh bu sedayı ifhâm içinde bu notanın üzerine veya altına bir çizgi çıkarmakla ifade ederiz. Mesela:

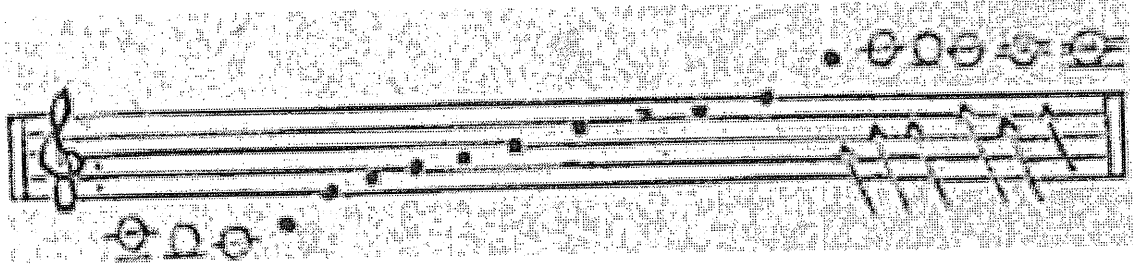
Pest "do" ve pest "si" ile tiz "si" ve tiz "do"yu .....

Pest do Pest si

Tiz si Tiz do

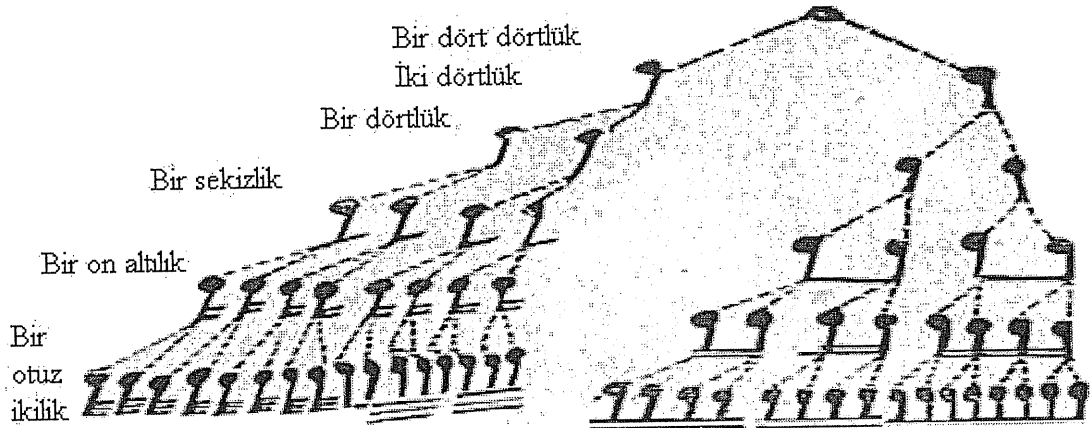
Şöyle de gösteririz. Şu halde atideki cetvel tafsilat-ı mükemmeleye hâvi olur.

k.la k.si k.do

t.sol t.la t.si t.do t.fa t.mi

Sâdanın uzalmak, kısalmağ hassasi mevcut olduğuna göre bunlar için de “kerrât” namı verilen şu atideki eşkali öğrenmek lazımdır:

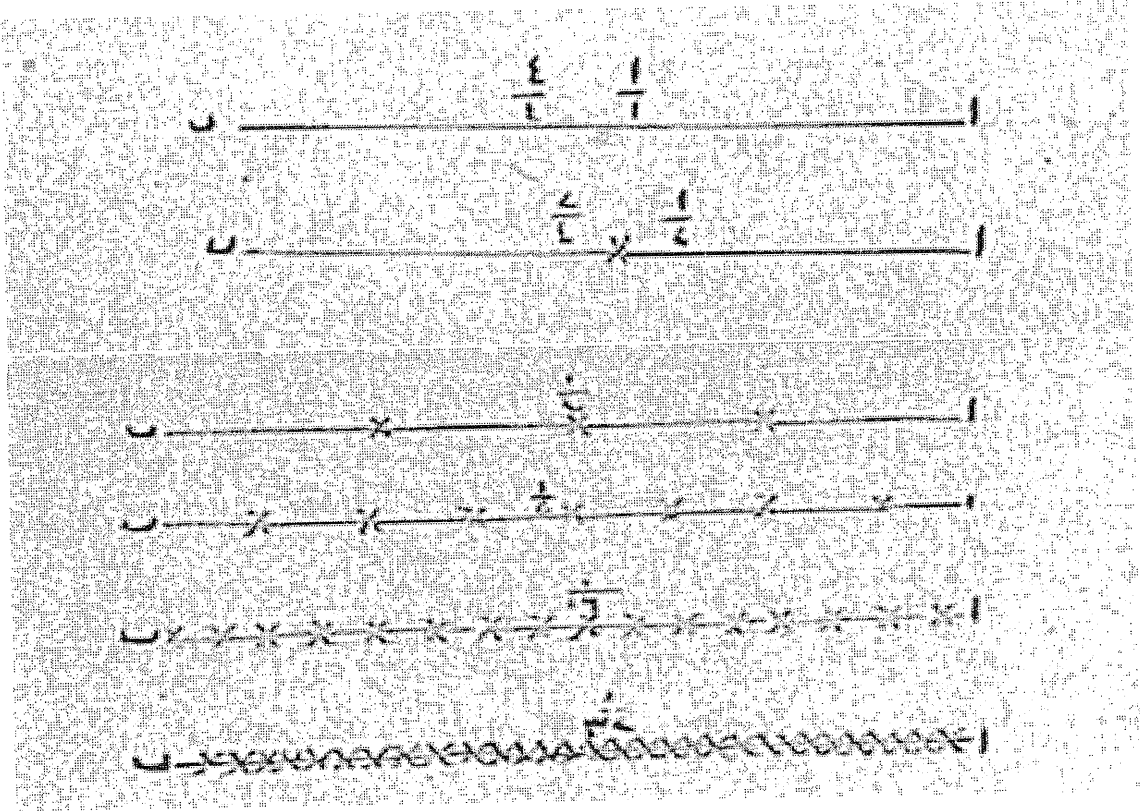
Mk. S.5, s.80

İzzeddin Hemayi

Tiyatro ve Musiki - 5

Musiki

Şu cetvele nazaran bir dörtlüğün nısfı bir sekizlik, bir sekizliğin nısfı bir on altılık, bir on altılığın nısfı nasıl olur da bir otuz ikilik olur? Sualî vârid-i hâtır olabileceğinden bunu da bu vecih ile tavzih ederiz:

Ayn, elif, be noktasını ihtiva eden şu hatta dikkatli bakılırsa görülür ki vahid-i kıyasi “4” olduğuna göre aksamını çoğalttığımız halde kıymetine hanel gelmez. Bu bâkiyye:

Dört adet bir kuruşluk, sekiz yirmilik, on altı onluk, 32 beş paralık nasıl dört kuruş ediyor demekle 8 sekizlik, 16 on altılık, 32 otuz ikilikte bir dört dörtlük eder demenin arasında hiçbir fark yoktur.

Bunu bir iki mesele ile biraz daha tafsil edelim:

16 otuz ikilik $16/32$ kaç on altılık, 12 on altılık $12/16$ kaç sekizlik, 8 sekizlik $8/8$ kaç dörtlük eder? Suâl: Bir on altılık $1/16$ iki otuz ikiliği $2/32$ ihtiva ettiğimize göre:

$16/32$ lik bad-el-ihţisar $8/16$ ve bu da ihtisar oluna oluna $2/4$

$12/16$ bad-el-ihţisar $4/4$ olmuş olur.

Bir de iki veya üç adedin ne olduğunu bilinmek için de kesiradının cem’indeki kaide kullanılır.

Mesela bir sekizlik ve bir on altılık ne eder? denildiği zaman; $1/8 + 1/16 = 16/128 + 8/128 = 24/128$ bad-el-ih̄tisar $3/16$ olmuş olur.

Keza:

$2/8 + 4/16 + 8/32$ ne eder? Sualde netice-i ameliyatta olan altılık hesabıyla $12/16$, sekizlik hesabıyla $6/8$, dörtlük hesabıyla $3/4$ eder.

Bu yolda bir kat daha meleke hasıl edilmek üzere de atideki sualleri muhterem talebemize irad ediyoruz:

Suâl 1: On sekiz sekizlik $18/8$ ile $24/32$ lik kaç on altılık ve dörtlük hesabıyla ne eder?

Suâl 2: $6/8$ ile $24/32$ ve $16/16$ kaç dörtlük eder? Bil-farz hali.

Suâl 3: $9/4$ den $3/8$ ve $12/16$ ve $6/32$ çıkarsa ne kalır?

Bir haftaya kadar doğru hal edenlere gazetemiz tarafından kura çekilerek onuncuya kadar hediye bir kitap verilecektir.

Mk. S.10, s.166

(İzzeddin Hemayi)

2.1.2. Sağlıkla İlgili Makaleler

Hıfz-ı Sıhha: Su-ı İstimal

- Gençlerimizin ve ebeveynlerinin nazar-ı dikkatine -

Bu nam altında nice fena adetlerimiz vardır, ki, bugün henüz bahar hayatını yaşayan gençlerimiz ve hatta büyüklerimiz meş'üm ve müstekreh adetlerin zencir-i tahribi altında zebun ve alil bulunuyorlar! İşret, istimna-i bi-l-yed ve tütün ilelahir.

Mümkün değildir ki bunların cemiyet-i beşeriyeye açtığı elim, ciger-sûz ve iltiyam-napezir yaralar başka bir suretle telafi edilebilsin! Tahribat-ı fevkaladesi tazmin edilebilsin...

Biz bugün, su-i istimal unvanı altında muharrib-i beşer adetten yani (istimna-i bi-l-yed)den ve onun tesiratından bahsetmek istiyoruz.

Bütün manasıyla (fena) olan bu adete ma'lûfiyyette bulunanların iştihaları iyi olmakla beraber fi'l-i hazmede her ne kadar yolunda olsa günbegün kuvvetten düşerek

zayıflarlar. Ciltlerinde sönüklük, hatta sima, hafif kurşuni bir renk ahz eder. Gözleri mavimtrak bir daire ile muhât bulunur. Ef'al-i akliyelerinde batâet olmakla beraber işğalat-ı zihniye ve mefkurede ziyadesiyle kabiliyetsizlik husule gelir. Bu illete müptela olanlar, küçük bir şeye pek çabuk hiddetlenir ve darılırlar.

Bu dert musâbîninde (sür'at-ı infial-ı asabi), (hafakan-ı kalp) yani yürek çırpması, (boğulmak hissi) ve hareket-i nabızda tekattu ile beraber daha bir çok ârızât mevcuttur.

İstimna-i bi-l-yed belasına müptela olanlarda (tenhaya çekilmeye meyil) ve hiçbir şey ile tefsir edilemeyen (keder); baş ve mide ağrısı ile beraber (umumi dermansızlık), (kuvve-i akliyede za'f), (bayılmak adeti), (baş dönmesi), (kuvve-i hafızada noksanıyet) (göz bebeklerinin tevsii) ve cihaz-ı tenasüllü hastalıkları ile bir nevi (cinnet) (sar'a) ve (dâ-i merak) ve (ihtinâk-ı rahm) gibi tedavileri daima güç ve bazen de yok olan emraz-ı vahîme husule gelir.

Hatta beyn-en-nâs (verem) denilen derd-i elime cüz-i istidadı bulunan bir kimsede (istimna-i bi-l-yed) uzviyet-i beşer üzerindeki tahribat dolayısıyla zaîf düşürerek, mukavemet-i uzviyenin yoksuzluğundan illet-i mezkur bütün şiddetiyle kendini gösterir!! Vereme istidadı bulunmayanlar da ise istimna-i bi-l-yed, illet-i mezkureye istidat kesbetdirir, bilahare hastalık meydana gelir. Yukarıdan beri arz ettiğimiz ârızât emin olmalıdır ki (istimna-i bi-l-yed)'in vücud-ı beşere îrâs ettiği fenalıkların pek cüz'isidir.

Daha öyle acı ve felaket-engiz neticeler tevlit eden noktaları vardır, ki enzar-ı beşer önünde bütün üryanlığıyla dururken insan, tavzih ve teşrihten haya eder.....

İşte, vacip el-vücudun ihsan alel-ali olan sıhhat-i vücudumuzu ihlal edecek, hayatımızı taht-ı tehdidine alıp ifna eyleyecek hastalıkların müsebbibi, şu ve şu gibi adat-ı kabihaya alışmamak, her halde bundan uzak kaçmak ve hasb-el-beşeriye alışanları imkan müsait iken terk ettirmek en büyük bir vazifedir. Binaenaleyh bu da bir usul dairesinde olur: Bu illete müptela olup da terk etmek akıllılığında bulunanlar ve daha doğrusu hayatın kıymetini bilenler için, yatağa girmezden evvel jimnastik yapmak, uzun uzadıya yayan yürümek pek güzel vasıtalandır, bununla beraber münasebetsiz ve açık resimlere iltifat etmekten [1] ictinab etmelidir. Duş yapmak, denize girmekte mühim faideler bahşeder. Muntazam yemek yemek ve uyku uyumak da şarttır. Bu

şerait tahtında hareket etmeyenler ise az zamanda - bir çiçek gibi - sönerler, ölürler. Ölmeyip de sağ kalmak bedbahtlığında bulunanlar ise genç yaşlarında alil olur ve sürünürler..

[1] Ma-teessüf. Evliyâ-ı umûr, şu aralık en ziyade revaç bulan açık kartpostallar ile hususi kitapları, evlatlarının okumalarına nasıl müsaade ve müsamaha ediyorlar, aklımız ermiyor? Bu gibi kartlar sıhhati ihlal ettiği gibi ahlakı da ifsat eder. Nasıl ki geçen gün, İskender Fahreddin Bey kardeşimiz ahlak ve terbiye hakkında epeyce uzun bir makale yazmışlar ve ahlak bahsini yine bu sayfalarda tetkik etmişler idi. Artık ümit ederim ki evlatlarını seven peder ve valideler evlatlarına müfit eserlerle terbiye vermeye kendilerince bir vazife bilir ve başlarını boş bırakmazlar ...

Mk. S.20, s.315

Büyük Ada: 20, Teşrin-i Evvel, 329

Doktor Cemil Necib

Hıfz-ı Sıhha: Su-i İstimallerimizden Enfiye ve Tütün

- Gençlerimizin ve ebeveynlerinin nazar-ı dikkatine -

Efrad-ı beşerden bazılarının giriftar buldukları adet-ı kabihadan sırası geldikçe bahsediyor ve bunların vücud-ı insanı üzerine irâs ettiği hasarat-ı azime-i güna günü bildiriyoruz.

Bugün de, sıhhat nokta-i nazarından hiçbir faidesi olmayıp bilakis tahribat cihetiyle pek mühim rol icra eden (enfiye) ve (tütün)den bahsedeceğiz.

Tütün, malum olduğu üzere üç tarzda istimal olunur:

- 1- Bazı akvâmın kullandığı gibi çiğneyerek:
- 2- Tütün yapraklarını kurutup toz haline getirerek buruna çekmek sureti, ki (enfiye) dediğimiz.....
- 3- Tütünü sigara veyahut da (pipo) denilen çubuklarla içmek.

Bu üç suret-i istimalden çiğnemek sureti, maa-l-memnuniye memleketimizde iltifat görmediği hasebiyle bundan bahsi za'id görerek; evvelce sırf ihtiyarlarımızdan bazılarına ait gibi zan ettiğimiz, bugün ise ma-teessüf gençlerimiz arasında süratle

tamim etmekte olduğunu gördüğümüz (enfiye) ile (sigara)nın muzırratlarından bahsedeceğiz. Enfiye - kullanıldığında ne his verir ve uzviyetimize nasıl bir tesir icra eyler? Enfiyeyi burnumuza çektiğimizde burnun gışa-i tehâmi denilen içindeki ince derisini - yeni kullanmaya başlayanlarda tabiaten bunu hassas olması hasebiyle - tahriş eder, gıcıklar, bundan ise aksırık husule gelir. Bu tahrişat sebebiyle ifrazat-ı enfiyye tezâyüd eder, halbuki gışanın hâl-i tabiiyedeki bu hassasiyeti bilahare ga'ib olur, aksırıklar eksilir, hassasiyet mahv ve za'il olur binaenaleyh ifrazat-ı enfiye tamamıyla değilse bile his olunacak derecede tenâkusla kuvve-i şâmenin hassasiyeti mahvolur.

Biz de, öteden beri ortada bir laf vardır, o da enfiye bazı nezlede, göz hastalığında, diş ağrısında, muannit baş ağrısında iyi ve şafi bir tesir hasıl edermiş!! Enfiyenin gışa-i tehâmi tahrişinden naşi oraya kanın celp ve cezbine sebep olmasından dolayı (bazı) kaydıyla yukarıda zikr olunan emrâza ihtimal iyi gelebilsin! Fakat, aksırmalarla husule gelen tazyik sebebiyle bizim bildiğimiz, kalpte ve kan damarlarımızda tahassul etmiş bulunan kan keselerinin yırtılıp çatlamasıyla hayatın ifnasını mucip olabilmesine, his-i şemmimizin butlânıyla, hâriçle ve vücudumuzu alakadar eden havasımızdan birinin ma'dumiyetini husule getirmesine ne diyelim?....

Bazılarının kabul ettiği ve bizim yukarıda tadat ettiğimiz hizmetiyle, hayatımızı ifna edercesine taht-ı tehdidine alarak husule getirdiği mahâziri karşılaştıracak; bir terazinin iki kefesinden birine birini, diğerine de öbürünü koyacak olursak hangi tarafın ağır basacağını sizlerin ızan ve irfanımıza terk ederiz...

Tütün bahsine gelince: Ma'ba-di gelecek nüshaya.

Mk. S.22, s.356

Büyükada: 1 Teşrin-i Sani, 329

Doktor Necib

Su-i İstimallerimizden

Hıfz-ı Sıhha: Tütün

(22 inci nüshadan mâ-bad)

-Gençlerimizin ve ebeveynlerinin nazar-ı dikkatine-

Tütün - tütün bahsine gelince: bu hususta bisut makali za'id görmek icap eder. Çünkü, bugün dimâğı nur-ı maarifle tenvir etmiş gençlerimizden hiçbir fert tasavvur etmeyiz ki, tütünün vücud-u beşer üzerine îrâs-ı mazarrat etmediği itikadında bulunsun?..

Binaenaleyh, bilinen bir şeyin tekrarı hiçbir zaman bir faide temin etmeyeceği itikadında bulunmakla beraber, biz yine bu husustan bir nebze bahsetmeyi münasip gördük:

Sigara içildik de laâbî (tükürük) ifraz eden gıdalar (keseler) üzerine tesirle onları tenbih ederek ifrazatını tezyit eder, ekseriyetle görülür ki, bazı adam sigara içerken muttasıl tükürüyor tükürmek dolayısıyla fiili hazmide mühim tesiri olan luâb fazla surette zayı olur. Bazen de tütün içmeksizin laâbın ifraz-ı kabil olamaz.

Bu iki surette de ifal-i hazmiyyede cüz-i, külli tegayyürât husule gelir.

Tütün, iştihayı da tenkıs ederek vücudumuzun daimi olan zayıyatını telafi eyleyecek, onun tamir ve termimine hadim olacak bulunan agdiyenin ahzine mani olur. İşte görülüyor ki, hayatımıza şiddet-i tealliki olan cihaz-ı hazmımıza da pek büyük su-i tesir hasıl ediyor.

Tütün - Daha dimağımıza ve bunun dolayısıyla teknil sinirlerimize de tesirden hali kalmaz. Dimağı teheyyic edildiğinden bu tesirle fi-l-vâki zihinde güşayış hasıl eder. Uykuyu kaçıırır ve bu sebeple iştigâlat-ı akliye suhuletle icra kılınır. Fakat bunun tesiri geçince vücutta gevşeklik, ağırlıkla beraber zihinde batâet hasıl olur, evvel ki faaliyeti elde etmek için yine sigara içmek mecburiyeti his olunur. Hatta sigara içmeden bir satır yazı yazamayan bu yakıcı dumanı savuramayınca, okuduğundan bir şey anlamayanlar pek çoktur.

Fransa meşahir-i etibbâsından (Mösyö Dane) Fransa'nın en mükemmel mekteplerinden birinde icra eylediği tetkikatta zekavetçe dün bulunan talebeler en ziyade tütün içmeye müptela olanlar olduğunu müşahede eylemiştir.

Asabi hastalılardan bazısıyla, kâbil-i teşhis hiçbir i'raz-ı maraziye olmaksızın batı ülser ve gittikçe terakki eden fulucek, hanâk sadr denilen ve musâbi olan şahsı, ani surette

mahv ve itlaf edebilmek kuvvetini ha'iz bulunan maraz ve haymek tekvini hususunda tütünün dahil-i küllisi vardır.

Tütün, taht-ı esaretine aldığı adamların boğazlarında daimi bir iltihab, bademciklerinde şiş, boğazlarında kurumaklık, diş etlerinde fenalık ve nefes borularının bu dumanla daima tahriş olunmasından, hemen daimi ve müzmin bir öksürük husule getirir.

Tütün, bu tadada gelmez fenalıklarıyla beraber neşv ü nema çağında bulunan çocukların, gençlerin bu muhtaç oldukları nemalarına gergi gibi mani olur; onları kuru, ufak, cılız, çelimsiz bir halde bırakır.

Tütünün cemiyet-i beşeriyeye iras eylediği zarar, hiçbir suretle kâbil-i tarif ve tasvir değildir! Kemal-i memnuniyetle işittiğimize nazaran, şu son zamanlarda, bu cihet mekteplerimiz heyet-i idarelerince lazımı vecihle nazar-ı dikkat ve itibara alınıyor da şakirdanın mekteplerde sigara içmeleri mani ediliyor.

Fakat, iş bununla bitmez! Lazımdır, ki evliya-i etfalde bu ciheti nazar-ı ehemmiyetten katiyen dîr bulundurmayıp, sevgili yavrularını, kendilerine hayrül halef olabilecek bir halde yetiştirmek üzere tütün içmelerine - bir tarz-ı münasipte - mani olsunlar...

Hülasa kelim: Tütün tiryakisi, sigaranın esiridir! Esaretin ise ne derece nefrin bir hayat olduğunu muhterem kari ve karielerimizin takdir ve idraklarına bırakırız.

(Pipo) bahsine gelince: Bunun da tütünden yani aynı zehirden başka bir şeyi olmadığı için, bu noktadan tatvil-i makal etmeyi za'id addederim.

Yalnız unutulmasın, ki evlatlarımız ve erkeklerimiz gibi tütün içmek hastalığına müptela olan bir çok kadınlarımızda bu müzmin hastalığın tesir-i hafisi altında ezilmekte ve çürümektedirler!!!

Mk. S.25, s.449   Büyükada: 25, Teşrin-i Sani, 329   Doktor Cemil Necib

Hıfz-ı Sıhha: İstihmam

Bugün hamamlara dair kavaid-i sıhhiyeden mümkün mertebe bahsetmek istiyoruz çünkü hepimiz pek ala biliriz ki hıfz-ı sıhha nokta-i nazarından istihmamın vücudumuza olan tesir-i harikuladesine rağmen elyevm mateessüf ne sıhhi bir hamama malik ve ne de ekserimiz usul-ı istihmama vakıf bulunuyoruz. İstihmam sıhhate nâfi ve

binaenaleyh taharet ve nezafet için fevkalade güzel bir vasıtaadır. Bu fi'l soğuk, ılık veyahut da sıcak su ile husule gelebilir. Hamam bulunmayan mahallerde vücudumuzu ılık veyahut soğuk su ile yıkamalıyız. Kâhilller yani neşv ü nema tâmmını bulan insanlar senenin dört mevsiminde de suyu istimal edebilirler ise de çocuklar bürûdet ve soğuk sudan suhuletle müteessir olduklarından her halde ılık su ile istihmam etmelidirler.

Soğuk hamamlar bahusus deniz hamamları hanımlara pek nafidir. Teşekkûlat-ı bedeniyeleri gayet nazik ve zaif eniniye olan hanımlara deniz banyoları me'mûlün fevkinde faide bahşeder. Fakat burada bir şartı zikretmeden geçemeyiz ki o da evvela bir tabip tarafından muayeneyi unutmamaktır. Deniz banyoları temsi teshil ve kuvve-i bedeniyelerini tezyit ederek fakr-üd-dem gibi hastalıkların peyda olmasına mani olur fakat tams esnasında bu hamamları terk etmek be-heme-hâl lazımdır. Erkeklerde keza bir tabip tarafından ruhsat istihsal ettikten sonra deniz banyosuna pek güzel devam ederler ve istifade de temin ederler.

Asabi el-mizaç olanlar ılık ve soğuk su hamamlarını demeve el-mizaç olanlar ise soğuk su hamamlarını istimal etmelidirler. Bu mizaç sahiplerine kışın ılık ve serin hamamların mahzuru bir dereceye kadar yoktur. Lenfavi el-mizaç bulunanlar istihmam sayesinde salahiyet ve metanet-i vücudiyeyi iktisap edebilirler. Bu mizaç ashabına soğuk su hamamları pek nafidir. Fakat müddet-i istihmam on on beş dakikayı her halde müteceviz bulunmamaya dikkat lazımdır. Kışın ve bahusus serin mevasimde deniz hamamlarına bittabi gidilemeyeceğinden evlerde mahfuz bir mahalde bunu takliden ve mesela bir banyoluk suyu üç kilo adi tuz ilave ederek devam edilebilir. Lenfavi el-mizaç olanlar kükürtlü hamamlardan da fevkalade istifadeler temin edebilirler. Soğuk hamamlar hastalıktan henüz kalkmış, hal-ı nekahette bulunanlara şiddetle men edilmelidir.

İklimin istihmama ehemmiyetli te'siri vardır. Soğuk iklimde taarukat-ı cildiye hiç mesabesindedir. Buralarda ya fevkalade sıcak hamamlar veyahut da bilakis soğuk hamamlar istimal olunmalıdır çünkü sıcak hamamlar sath-ı cilde tesirle ifrazat-ı cildiyeye tezyit eder. Gayet soğuk hamamlarda bağ-del istihmam hemen aks-ül-amel hasıl olarak ifrazat-ı cildiyeyi ziyadeleştirir işte bunun için soğuk iklimlerde fevkalade

sıcak hamamlarla soğuk hamamların vücut-ı insaniyede husule getirdiği tesir birdir. Mutedil iklimde ise kış ve soğuk mevsimlerde sıcak veyahut ılık hamamlar sıcak mevsimlerde ise soğuk su hamamları, deniz hamamları istimal olunur. Ekâlîm-i hârrede ise soğuk su hamamları istifade bahşeder. Soğuk su hararet-i bedeniyei alarak uzviyetin faaliyet ve intizamat-ı tabiyelerini iade ile infızacat-ı cildiyeyi taklil eder. Soğuk su ile istihmam bu iklim senesinin mâbel hayatiyedir.

Veladetin ilk aylarında istihmam, tıfl-ı nev-zâd için fevkalade faidelidir. Hazmını teshil uyku ve istirahatını temin, neşv ü nemasını tesri eder. Bu yavrular ılık veyahut sıcakça su ile yıkanmalıdır etfâl soğuk sudan şiddetle müteessir olduklarından iltihâb-ı kasabâte ve diğer iltihabata maruz kalabileceklerinden her halde soğuk sudan tevakki etmelidirler. Bizim hamamların tecdid-i havadan mahrum, rutubet ve taaffünle mahmul, havası mefsül, elhasıl en fena ve pek berbat bir mahal olmasına mebni ciğerparelerimizin burada uzun müddet bulundurulmamaları, beş on dakikada hemen çıkarılmaları elzemdir.

Sinn-i kühûlette kışın nihayet on on beş günde bir ve diğer mevsimlerde gün aşırı ve nihayet haftada bir istihmam hıfz-ı sıhhat nokta-i nazarından pek faidelidir. Hamamdan sonra eğer vakit müsait ise vücut güzelce kurulanıp yarım saat kadar yatmak iyi olduğu gibi fi'l hazm olduktan sonra hamama girmek ve esnâ-i istihmamda hiçbir şey yememek lazımdır. Bazı hanımlarımızın ve ekseri erkeklerimizin daha sabahtan hamama girip sanki bir daha kirlenmeyecekmiş gibi bütün gün o mülevves havalı yerde yaşamaları, içeride öte beri yemeleri sık sık türlü sebeplerle hârice çıkıp girmeleri kadar uzviyetimiz üzerinde fena tesirler hasıl edebilen hiçbir şey tasavvur edilemez. Hele erkeklerde hamamın umumi peştamallarını, havlularını, keselerini istimal gibi âdât-ı sakîme el-yevm nasıl olurda rağbet ve iltifat görüyor? İnsan şaşıyor. Bunlar uyuz, firengi ve daha sair sârî hastalıkların serayetine acaba birer vasıta olamazlar mı?

Mevsim-i sayfta her gün olursa ala fakat olmadığı takdirde haftada iki defa deniz banyosu, yüzmeye mahsus harekete tabî mucip olmayacak derecede icra olunmak ve her banyonun müddeti on beş dakikayı müteceviz bulunmamak şartıyla pek de nafidir. Yukarıda da söyledik yine tekrar ederiz ki keyf-i maişe soğuk suya girmemelidir. Biz

kendimizi sağlam bulur vücudumuzdan hiçbir arıza-i maraziye his etmeyiz fakat müdekkik bir tabip muayenesinden geçince soğuk suyun bize nafi gelip gelmeyeceği, ondan bir faide beklenilip beklenmeyeceği anlaşılır. İşte bunun için her halde tabipten istizan şarttır.

Sinn-i şeyhuhatta bulunanlar her halde ılık hamamları istimal etmelidirler soğuk hamamlar ihtiyarlar için pek çok muzarratı muciptir. Bunlar için sıcak hamamlar da pek fenadır çünkü bu hamamlar teheyycât-ı şedideti mucib olarak terâküm-i demeviye ve enzefeye müstaid bulunanlarda teraküm-i demeviye ve enzefe-i dimağıyye yani sekteyi intaç eder.

Mk. S.28, s.521

Büyük Ada: 28 Kanun-ı Evvel, 329

Doktor Cemil Necib

Hıfz-ı Sıhha: Et

Esas gıdalarımızdan en mühimini teşkil eden etin mugaddi ve sehil el-hazm olan kısmı elyaf-ı uzliyesidir. Karaciğer, dalak, böbrek ikinci derecede, akciğerle diğer aksamının hazmı da bunlara nispeten üçüncü derecededir. Her hangi bir et olursa olsun zebhden sonra ne kadar zaman mürur ederse o etin hazmı o derece kesb-i suhulet eder. Kasaplardan et mubâyaasında: “Sakın bayat olmasın? Taze ya!” gibi suallerimiz ve kurban bayramlarında hemen yaptırılan külbastı ve sairenin ahzinde: “Oh! Ne güzel ne taze külbastı!” gibi medhiyatımız ne kadar da yanlıştır.

Taaffün ve tefsihat başlamamak şartıyla bir et ne kadar bayat olursa o kadar süratle hazm olur fakat kokup çürümeye başladığı vakit hazm bilakis kesb-i suubet ederek ifsadat-ı hazmiye mevcut olur. Hal-i sıhhat ve hal-i marazide bulunan hayvanatın etleri tabidir ki bir olamaz. Hal-i marazide ki hayvanatın etlerinin ekli muzırdır. Bahusus sill-ür-rie, şarbon ve ruâmlı hayvanatın lühûmu her ne kadar pişselerde emniyetle eklileri caiz olamaz. Bunun için mâmur baytarlar tarafından hayvanlar muayene edilir ve ahali de duçar olmaları melhuz ve mâmul felaketlerden bu suretle kurtulmuş olur.

Biz eti başlıca külbastı, ızgara, kıyma, haşlama, kızartma, fırında suretlerle ihzar ederiz. Şimdi bu suret-i istihzarın hazm üzerine olan tesirlerini mütalaa edelim:

Izgara: - Bu suretle pişen etler siyak üzere pişmelerinden ve serian tabh olduklarından bunların hazımları gayet kolaydır.

Külbastı: - Bunun suret-i hazmi ızgara kadar sehil değildir. Çünkü tabh bir siyak üzere olmakla bazı tarafları iyi bazı tarafları az ve bazı tarafları da kupkuru pişer. Gerek ızgara ve gerekse külbastı olan etin üzerinde şiddet-i harareten etteki mevadd-ı albüminiye tahassür ederek bir kaşır hasıl eder bu kaşır-ı alat tabakalardaki usare-i lühumu muhafaza ile etin terkiyat-ı asliyesini muhafaza eyler ve bu suretle kuvve-i gıdaiyesi tamm olarak muhafaza edilmiş bulunur.

Kıyma: - Bunun hazımı kolay değildir. Zira iyice çiğnememiz ve et ile yağ yek digere ziyadesiyle mezc olduklarından suhuletle hazm olunamaz.

Fırında: - Fırında pişen etlerin hazımları dahi oldukça güçtür. Fırında istihzâr olunan etlerde nescinde bulunan yağın yanmasından bir koku hasıl olur ve bunun sebebi ise fırınların tahdid-i havadan mahrumiyetine atf olunur.

Kızartma: - Yağ daima elyaf-ı uzliyeği tertip ettiğinden güçlkle hazm olunur.

Söğüş: - Bunun da hazımı güçtür deyince tabii hayretinizi mucip olacaktır. Çünkü ekseriye hal-i nekahette bulunanlara hassa-i gıdaiyeği havi olmadığı ve mamafih hiçbir şey beklenilmediği halde söğüş tavsiye olunur. Halbuki bu, istihzarında kaydığı su da hülâsa-i lahm, hülâm, mevâdd-ı şahmiesinden bir miktarını terk ettiğinden posadan başka bir şey kalmamakla beraber hazımı da kolay olamaz.

İyi et: - Koyun ve öküzde katıca; kuzu ve danada yumuşak; rayıhası hoş olmakla beraber tazyik edilirse kırmızı bir usâre meydana çıkar. Yağlı et zaif etten daha yumuşak daha leziz ve daha mugaddidir.

İstiska, inkah-ı bath, afat-tit-haba gibi insana intikal etmeyen emraza müptela hayvanatın etleri şüpheli olup bunların evsafı yumuşak, lüzucetli, mütereşşih, kanlı esmer olmalarıdır. Böyle etler vasat derecede bir gıda olabilirler.

Muzır-ı sıhhat olan etler: - İhtiyarlıktan, pek yorgunluktan, ihtinâktan ölmüş hayvanatın ve intan-ı nifasi halindeki ineklerle sill-ür-rie ve daha sair hastalıklarla malul hayvanatın etleridir. Böyle hayvanların etleri serian taaffün ve tefessüh eder.

Bunları ekil edenlerde avarız muiddi-i maani görülmekle beraber vahim hastalıkları da mucip olabilirler.

Memleketimizde vazifeleri sırf bu gibi muzır-ı sıhhat etleri muayene ve teftişle sıhhat-ı umumiyeyi hıfz ve vikayeden ibaret muvazzaf memurlar mevcut bulunmasına mebni bu gibi etler hakkında tatvin makali lüzumsuz görürüz.

Mk. S.30, s.575

Büyükada: 4 Kanun-ı Sani 329

Doktor Cemil Necib

Hıfz-ı Sıhha: İnsanların Mühim Gıdası Uyku

-Gençlerimize -

Uyku, hiç şüphesiz ruhun gıdasıdır. Uykunun müddeti, bir çok halete göre tebdil eder, bu müddet, bedenın duçar olduğu zayıat ile mütenasip olmalıdır. Şebabette, kadınlarda, zayıf el-bünye olan eşhasta, lenkavi ve asabi el-mizaç olanlarda uykunun müddeti uzundur.

Et'ime-i kesire veyahut ziyade miktarda azotu havi makûlât ahzetmek, uzun iştigalat-i zihniyede bulunmak ve nefahat-ı imraz akabinde müddet-i nevm mediddir. [1]

Uykunun, vücud-ı beşer üzerine tesir-i mesudu vardır, çünkü, uyku: Vücudumuzda bir his-i latif hasıl eder, kuvve-i akliyemizi rahatlandırır, zihnimizin tarâvet ve kuvvetini iade ve taab-ı uzli, kırıklığı izale eder.

Uykunun, faal-i hazme olan tesirine gelince; bu hakikaten şayan-ı mütalaa bir meseledir. Taam ahz olunur olunmaz uyunduğu zaman vezaif-i hazmiyede az çok teşevvüşâtı mucip olduğu daima görülür. Hazmın birinci devri icra olunduktan sonra öğütecek olursa, onun akabinde uyunan uykuya nispetle daha sakin olmakla beraber bir güne mahzuru da görülmez. Her halde taam ahzinden iki saat sonraki uyku, hıfz el-sıhhat nokta-i nazarından iyi bir uyku olmakla beraber eğer üç, dört saat sonra uyunursa daha isabet edilmiş bulunur. Uykunun haddinden fazlası da muzırdır. Çok uyku uyunduktan sonra uyanıldıkta vücutta bir kesalet, zihinde bir teşevvüş ve sersemlik, iştihada killet olmakla beraber, ekseriyetle baş ağrısı müşahede olunur.

İnsanın uyku uyuması yed-i iktidarında değildir, uyku uyumamaya bir dereceye kadar mukavemet edilir, fakat o mukavemet derecesi geçince, insan tabiatıyla uykuya dalar.

Uykunun esbabını ve bu esbabı tadil eden tesirâtı nazar-ı dikkate alırsak, sebeplerin müteaddit olduğunu görürüz. Şimdi biz bu sebepleri sırasıyla nazar-ı mütalaaya alalım:

Sinn: - İnsan tıfuliyeti ve şebabet zamanında daima neşv ü nema bulur, kavai hayatiyesi daha tam kuvvetine malik bulunmadığı halde, bu neşv ü nemaya hizmet için daima sarf olunur, binaenaleyh insan ne kadar genç olursa uykuya o kadar ihtiyacı vardır. Etfal ve gençlerin terbiyelerini deruhte edenler - ba-husus leyli mekteplerimizin hey'et-i idareleri - bu kaziyeyi hiçbir an nazar-ı dikkatten dūr bulundurmamaları elzemdir. Sinn ilerledikçe uykunun da lüzumu pek o kadar şiddetli değildir; mesela: Dikkat edersek büyük peder ve büyük validelerimizin uykuları pek azdır. Bunun sebebi ise ihtiyarlarda zayıat-ı bedeniye az olduğundan - çünkü faaliyette bulunup çalışamaz, koşamaz, gezemez ki uzviyetten bir şey ga'ib etsin - bunu tazmine lazım olan uyku da az olur.

Şimdi de cinsi nazar-ı mütalaaya alalım:

Kadınlar erkeklere nispeten fazlaca uyurlar. Burada bir sual varit olabilir. Denilir ki: Madem ki uyku zayıat-ı uzviyeye tazmin içindir. Halbuki kadınlar erkeklere nispeten daha ziyade istirahatla ömür güzâr oldukları halde niçin ziyade uyuyorlar? Evet, bu sual pek makul ve pek doğrudur biz de buna şu suretle cevap vermeye mecburuz: Kadınlarda uykunun ziyade imtidadı, kendilerine adet edinmiş bulunmalarıyla beraber uyku uyumaya ziyade vakit bulmalarından neş'et eder.

Bünye ve mizacın uykuya tesiri : - Demevi, dinç, kuvvetli, olanlarda uykunun lüzumu, zayıf, asabi ve vennefavil el-mizaç olanlara nispeten azdır. Şişmanlar zayıflara nispeten uykuya haristirler.

Âdât: - Adetin dahi uyku uyumak hususunda dahil-i küllisi vardır. Bazıları az, bazıları da çok uyumaya adet etmişlerdir. Lakin uykunun son bir derecesi vardır ki o derecede uyku herkese ehem ve elzemdir. Zira ondan az uyunacak olursa sıhhatçe muzırrat görüleceği aşikâr ve bedihidir.

Geceleri kesret-i meşguliyet sebebiyle az uyku uyumak adet edilebilir ise de bu gibi kimselerde za'if, bünyelerinden nehafet ve diğer hastalıklara husule getiren avamil-i maraziyyeye az mukavemet haleti müşahede olunur. Binaenaleyh bu gibiler zayıf ve her hastalığa tutulmaya müsait bulunurlar, zaifiyet dolayısıyla da giriftar oldukları hastalıklardan pek güç kurtulabilirler.

Velhasıl, intizam-ı hayatı mucip her şey ile beraber, esasını teşkil eden uyku meselesini nazar-ı dikkate almak ve ba-husus hayatlarına pek la-kayd davranan gençlerimizin bu cihete son derecede riayetkâr bulunarak vaktiyle yatıp vaktiyle kalkmak suretiyle hayat-ı şebanelerinin emri-i muhafazasına sai bulunmaları hem kendi menfaatleri, hem de menfaat-i vataniyeleri icabatındandır.

[1] Profesör Erlinmek nazariyesine göre 9-10 saattir.

Mk. S.17, s.276

Büyük Ada, Yezam Caddesi: 5 Teşrin-i Evvel 329

Doktor Cemil Necib

Kolera Hakkında

Bugün şehrimizin hiçbir noktası yoktur ki kolera ile bulaşık olmasın murdar hastalık yine bizleri iz'ac etmeye başladı. Fakat bu menhus hastalığa karşı ellerimizde mükemmel bir silah vardır ki onu olduğu yerde kahr ve tedmire belgan-ı ma-belag kafidir. Bu da tam manasıyla temizliktir. Gazetelerin neşriyatını bit-tabii her gün okur ve görürüz ki vukuatın zuhur ettiği mahaller daima taharet ve nezafete lazımı veçhile riayet edilemeyen cihetlerdir. Madem ki bu hastalığa karşı en bî-aman düşman olan temizliktir. O halde koleradan niçin korkulmalıdır.

Taharet ve nezafet biri umumi diğeri hususi surette nazar-ı mütalaaya alınır. Umumi hükümete ait bulunmak hasebiyle bundan bahsi zait görmekte beraber buna menafi vukuata ve mesela süprüntülerin bir mahalde terakimi, gündüzleri nezafet-i fenniyyeye gayr-ı muafik olarak su ve daha sair mecraların açılması, münasebetsiz mekulatın sebze ve meyvelerin satılması gibi her cihetçe muzır bulunan bil-cümle halden hükümeti haberdar ve binaenaleyh ikaz cümlemizin vazifesidir.

Hususi cihetine gelince bu da miskinlerimizin ve şahıslarımızın taharet ve nezafeti olmakla beraber aldığımız ve alamadığımız agdiyenin muzırrattan ari bulunmasına dikkat ve itinadır. Küller! böyle istila-i hücumlar gösterdiği zamanlarda bu gibi tekayyüdat her halde taz'if olunmak icap eder bu hastalığın mikrobunu ki doktor (Kuh) tarafından 1884 tarihinde keşf olunmuştur. Bir insanın uzviyetinde bulunur da o insan kolera ile musap olmayabilir. Vakta ki bu mikrobunu hamil bulunan şahıs kendisini zayıf düşürecek, tab-ı tevamını kesecek yorgun bulunduracak hallerde bulunur o vakit hemen bu canlanır neşelenir ve fiilini ifaya başlayarak kolera hastalığı meydana getirirler uzviyeti zayıf düşürecek şeylerin içinde etagma-i ahzi dahil olduğu gibi yukusuzluk da vardır mesela sıhhat ve afiyeti yolunda giden bir zat abur cubur alır, işret eder, efali hazmiyesi haleldar olur. Uzviyetin daimi zayıyatını temin edecek gıda dahil-i uzviyet olamaz. Mikrop bu rahatsızlıktan, bu dermansızlıktan istifade eder. Çalışmaya başlar. Uyku dedik bundan evvelki makalemizin birinde uyku ruhun gıdasıdır serlevhasıyla vücud-ı beşere olan tesirat-ı sıhhiyyesinden uzun uzadıya bahsetmiştik. Binaenaleyh vakit ve zamanıyla uyku uyumak elbette ki sıhhidir. Bu şerait dahilinde emrar-ı hayata alışık zatın bir gece tiyatroya gidivermesi vücudunun olduğu güzel programını bittabi zervezeber eder kendisini yorgun düşürür bu halden istifadeyi yine mahut mikrop kaçırmaz derhal saha-i faaliyete atılır. Hele şu aralık şehrimizin her köşesinden gelerek toplanılan ve içeride bilet gişesi önüne elhasıl giderken çıkarken sıkınarak tamamıyla temasta bulunulan tiyatrolar fikrimizce en ziyade memba-ı sirayet bir mahal telakki olunabilirler. Mektepler; evet mektepler. Nazar-ı dikkate alınmalıdır. Biz, mektep müdürleri beylerin mekteplerini daha doğrusu o besai aliye topladıkları mekteplerin her şeyden mukaddes olan ahvali sıhhiyye ve hayatiyelerini nazar-ı dikkat ve basirete alarak tedabir-i tahaffüziyeye çoktan tevessül etmiş bulunacaklarını zan ederek bu husus hakkında bir şey söylemeye lüzum hissetmiyoruz.

Koleranın mikrobunu mevadd-ı gaita derununda bulunur lağımlardan çukurlardan yakın bulunan su mecralarına (eski usul topraktan borulu ve tazyiksiz akan) veyahut kuyulara sızıntı suretiyle geçer. Bu sular ya içilir veyahut ağız burun filan yıkanır veyahut da sebzelere meyvelere çiçeklere kullanılır işte bu suretle hamil bulunduğu mikrop dahil-i uzviyetimiz olur.

Kolera insana ya doğrudan doğruya temasla mesela hastaya bakan kimse ile ittiba gibi veyahut da çamaşır, murdar eşya, su mevadd-ı sakile ile intikal eder. Mesela koleranın yanına çıkmış ve onunla buluşmuş bir adam tiyatrodaki yanınıza tesadüf eder girerken çıkarken gişeden bilet alırken az mı temas vaki olur? Binaenaleyh mikropların mülevves elbisesi sizinkini de telvis eder ve üç beş gün sonra hastalık tevessug etmiş bulunur.

Kolera kendisini gösterir? Adi zamanlarda nazar-ı dikkati celp etmeyecek derecede adi ishal vücuda da umumi bir kesalet, taab, hafif bulantı fakat birden bire tezayüdle ateş-i şedit, kay, üşümeklik ve ishalat-ı şedide ve gayri mülevvene ile teberrüd kendini gösterir. Binaenaleyh şöyle bir zamanda hafif bir mülayimeti, ehemmiyet verilmeyecek derecede muadder ihtisazlığını nazar-ı dikkatten dur bulundurmuyarak derhal bir tabibe müracaat-ı tavsiyesini zaid addederim.

Ahkam-ı aliyye-i diniyyemizin harfiyyen icrası kadar mühim tesir icra eden müdavi aramak pek bi-lüzum eder. Sık sık abdest almak ve namaz kılabilmek için لا يمكن temizlik ile kılınacak mevkiin yani gerek cami-i şerifler gerekse evlerimizin tahir ve nazif bulunmaları maksadı belgan-ı ma-belag hasıl etmeye kafi değil midir? Kolera hakkındaki mütalaatımızı şuracıkta iki kelime ile telhis edebiliriz. O da koleranın en sevgili dostu şerait-i sıhhiyeye mübalatsızlık ve en bi-aman düşmanı da tam manasıyla temizliktir. Bu hastalığa karşı bir serum varsa da tesiri henüz hiçtir.

Mk. S.23-24, s.418

Büyükada: 30 Teşrin-i Sani 1329

Doktor Cemil Necib

Sıhhyat

İnsanlar ebedi olmak için yaratılmışlardır diyeceğim; fakat onu kısaltan biziz.

İnsanlar; sürdükleri ömür, geçirdikleri yaşayış müddetinde hastaliksız, ağrısız, sızıltısız sızısız bir zaman yaşamak için bir yol bulmuşlardır ki bu gidiş alemine hıfz-ı sıhhat derler.

Eski insanlar bugünkü insanların sokula sokula nihayet esiri olduğu şu alemin cahili idiler; ve o zamanda da herhalde hastalık daha az öldürücü ve şiddetli idi; okumaların,

yazmaların, bu kadar yokluğunda bile bugünkü yaşayıştan pek farklı ve pek sıhhatli yaşayan ecdadımız hiçbir zaman bugünkü kadar sıhatsizlikten şikayet ederek sıkılmamışlar ve başka bir ocaktan, başka kapıdan hiçbir şey dilenmedikleri gibi ne sıhhat, ne de sıhhate ait gidişler dilenmişlerdir.

Geçen dedelerimizin bu kadar güçlü, kuvvetli olmasına sebep okumadan, bilmeden, kendi iç anlayışlarıyla ve o zamana göre yaşayış yerlerinin açıklık, güneşlik bulunmasıdır.

İnsanlar, birleşip de büyük, büyük ocaklar direngler, yurtlar yapmaya başladığı tarihten beridir ki hastalık da kendini bütün canavarlığıyla ortalarına atmış, önüne gelen yurdu yıkmış, rast geldiği ocağı kırmıştır. Bu yurtlar, sıklaştıkça o daha ziyade alevlenmiş, ve nihayet hastalığın bu iri adımlarla adımladığı insanlar toprağını karartmış, ıslamış, bozmuştur.

Felaketi, musibeti kendi elleriyle hazırlayan insanlar buna bir çare bulmaya kalkmışlar ve işte şu yazılarımız da uzun uzadıya anlatacağımız sıhhat alemini, bir okuma suretinde ortaya koymuşlardır.

Eski babalarımızın iki yüz, üç yüz yıl yaşadıklarını okur ve bugünkü yaşayış zamanının da şöyle üst üste, orta bir hesapla otuz beş yıl olduğunu görürsek yazılarımızın başlangıcında yazdığım doğruluk, şu kaba misalle ispat edilmiş olur. Madem ki insanlık; yurtçuluk, ocakçılık dolayısıyla bir arada yaşamak zorundadır, madem ki bu toplu yaşayış da buldukça bir varlık göstermek hevesindedir; herhalde bu alemi, kendi hayatını koruma ilmini öğrenmeye mecburdur, esirdir; zira mecbur tutulmadıkça varlık gösterilemez. Bir milletin varlığı, kuvveti, onu, o ilin bütün canlılarının her fenalıktan, her hastalıktan korunmasıyla mümkündür.

Eski Türklerin çok insanlı parçaları, beylikleri, hanlıkları, sekiz on otağlık kabileleri bir araya gelip el ele verdikleri zaman kendilerine ve kendinden sonra geleceklere esaslı ve temelli bir din aramaya savaşımlar, nihayet o birliğin büyük ve koca kafalarını taşıyan yol gösterici, bilgiçleri putperestlikten onlara hiçbir şeyi okumayan şu nafiye dinsizlikten kurtularak Müslümanlığı kendi içlerine almışlar; bunu, bu büyük dini beğenmekteki en birinci maksat da, sıhhi olmasında idi. Onlara bu Müslüman

dinin en büyük bir yazısı anlatıyor ki bu toprakta ne ekerseniz öbür dünyada onu biçeceksiniz [1].

Bugün tıp ve sıhhiyatın korunma emirleri ne ise büyük din onu emretmiş, fenalıklardan sakınmayı, iyilikleri yapmayı da öğretme usulleri ile yazmıştır.

Diyebilirim ki Türkler eski bilgiçlerin okuduğu temiz adetlerden, yalancılıktan, sıyrılmış Müslüman dinini harfi harfine tutacak, onun gösterdiği temizlik, korunma, yolunda gidecek olurlarsa yaşayış müddetleri, hem uzun hem hastalısız olacağı gibi, şu içinde bulunduğumuz sarı, soluk, renksiz milletimize daha sağlam analar kazandıracak ve bu hastalısız anaların kucağından yetişecek evlatlar da işte o düşünüp düşünüp de bir türlü akıl erdiremediğimiz varlığı, kuvveti meydana koyacaktır.

İyi beyin, güzel kafa sağlam vücutta bulunur derler. Ne doğru söz. Hani ya bizde yetişen Farabiler, hani zamanının (Galile ve Kepleri) gibi büyük prens Uluğ Bey, nerede o mimarlar, o eski yazıcı, okuyucu Türklerimiz nerede?... Demek biz korunma ilmini bilmediğimiz içindir ki bu günkü felaketleri tattık. Lakin artık öğrenmeye savaşalım.

İşte verem bütün hıncıyla mülkümüz de insan yangını yaparken, İngiltere’de hiç derecesine iniyor oradaki insanlar daha kuvvetli, daha çevik oluyor. Ve büyük alimler yetişiyor.

Nerede o bizim eski kılıç oyunlarımız, nerede o bizim gezicilik ve akıncılığımız hepsi hepsi söndü. Ne için... Elbet cevabı pek kolay... Pazılarda kuvvet, bacak, baldırlarda derman kalmadı; uyuştuk, uyuşturulduk.

Bunu gidermek ve varlığımızı istiyor isek daha doğrusu herkes kendi yaşamasını seviyorsa, hayatının korumasını öğrenmelidir.

Gelecek sayıdaki yazılarımda sırası ile vücudun ayrı ayrı parçalarının hastalıklardan nasıl korunduğunu yazacağım.

[1] “Eddünya mezreatül ahire”

Terbiye-i Bedeniye: Sıhhat-i Beden

Aile ocağında

Erkek kadın ve çocuktan ibaret olan bir aile vehle-i nazarda küçük bir şey görünür. Lakin hey'at-ı ictimaiye-i beşeriyeyi, akvam-ı sagireyi, milel-i mütevassıtayı düvel-i muazamayı aileler teşkil ettiği düşünülürse ailenin ehemmiyeti arttıkça artar.

Ailelerin terbiye-i bedeniyelerine fikir ve ahlaklarına ne derece itina olunur ise o nisbette necabeti, kuvvet ve mekaneti halak ve adeti, efkar-ı umumiyesi, azamet ve hüsn-i idaresi velhasıl her şeyi husul pezir olur.

Aile küçük mikyasta bir devlet ve devlet büyük mikyasta bir ailedir, tabir-i diğerle aile devletin küçük bir örneği ve devlet ailenin büyük bir numunesidir.

Bir millet efradının sıhhati, kuvveti, saadeti, refahı yerinde ise tâbi olduğu devletin kuvvet ve şevketi de yerindedir.

Demek oluyor ki en evvela düşüneceğimiz şey ailenin sıhhat-ı bedenidir. Kadın kaviyy, erkek mariz, erkek mariz, kadın kaviyy olursa imtizaç neticesi hasıl olacak çocuk tabidir ki marizdir.

Bizim izdivaçlarda aranılan şey servet ve ahlak gibi usul-u maneviyedir. Fakat beden, sıhhat-i vücut, mizaç-ı bünye gibi maddiyattan bahis açan ve ona göre kızını oğlunu baş göz eden veliler pek ham pek mahduttur.

Bizim izdivaçlarda kadın ile erkeğin güzelliği ve bildiğiniz mahut ahlak kelimesiyle parasından gayri bir şey aranılmaz.

Acaba! Mizaç-ı bünye nokta-i nazarından her iki tarafın mes'ud bir aile teşkil etmesi düşünülüp de bir tabibe müracaat eden veliler var mı?..

Acaba! Sıhhatin ne servete ve ne de devlete makis olduğunu bilenlerimiz var mı? Emrar-ı hayat için say ve gayret sıhhat-i vücuda ve ale-l-umum vezaif-i beşeriyenin hüsn-i ahrası afiyet-i bedene mutavakkıf ve merbut olduğunu hiç düşünenlerimiz var mı?..

Parayı sıhhat kazanır. Refah-ı hal ve saadet-i istikbal hep sıhhat-i bedenle kaim ve onun ile daimdir.

Sıhhat-i beden bir saadet-i uzmadır. Aile de sıhatsız saadet-i sakikiyeye nailiyet pek güçtür.

Ailede en ziyade nazar-ı dikkate ve ehemmiyete alınacak şey sıhhat-ı bedendir. Hiçbir cihet ehemmiyete alınmayarak teşkil-i aile büyük bir tedbirsizliktir ki bunun seyyiatı yalnız şahsiyete ve hal-i hazıra münhasır kalmayarak belki onlardan tevellüt edecek evlat ve ahfada ve ale-l-umum cemiyet-i beşeriyeye ve istikbale taammüm ve intişar eyler. Teşrik-i hayat için en birinci şart sıhhat-i vücut ve kuvvet-i bedendir.

Bu yazılarımdan sıhhatli kuvvetli kadın veyahut erkek olsun da güzel olmasın demek değildir. Zaten sıhhat melahatın bir tetimme tekamülesidir. Sıhhati haiz olmayanlar hakikaten bedbahttırlar. Yüzün parlaklığı, gözlerin güzelliği asanın tenasübü, yüzdeki buruşuklukların ve takallüsatin adem-i vücudu sıhhatte olan bir bünyeye delalet eden alaimdendir.

Bir kadının veyahut bir erkeğin tarik etmiş olduğumuz vecihle sıhhatleri yerinde olarak imtizacı başka, her iki taraftan birinin maluliyeti veyahut her ikisinin bir araya toplanarak ortaya koyduğu evlat başkadır.

Yukarda ahlaktan, fikirden bahsetmiş idik “akl-ı selim bir vücut salimdedir” hüsn-i ahlakta keza sahih bir bünyede olsa gerektir. Bunun her ikisi de saadet-i zevciye için pek ziyade mühim ve esastır.

Sıhhat-i beden, hüsnü bir ahlakı doğrulttuğu gibi haliyat-ı maraziye dahi ahlaki ve tayi tağyir eder, mesela: Bir diş ağrısı veyahut mide bozukluğu gibi hâl insanı titiz kılabilir. Bu ufak görünen hal ise ailede az çok şevk ve neşeyi kırar hatta neşeyi ve şevki kırmadan başka titizlik, hiddet-i kuvve-i muhakemenin azaldığına ve bu da ale-l-ekser hastalık zamanlarında arız olur ki, bu hal bir aile içinde pek çok rahatsızlıkları mucip ve bazen hüsn-i amiziş ve muhabbeti salip olur. Hastalıktan henüz kurtulmuş bir adam titiz olur, ve bu titizliği ise münasebetsiz sözler söylemesine müncer olur. İşte hastanın bu hali hüsn-i siret ve süratle idare olunmaz ise netice belki birbirinden ayrılmaya kadar varır. Bu gibi hal memleketimizde pek vakiadır...

Sıhhat-ı ailenin ehemmiyeti sıhhat-ı şahsiyeye makis olmayıp daha ziyade şayan-ı itinadır. Bir bekar, bir bakes hastalanırsa marazisi tesirat-ı maneviyesi şahsına inhisar eder. Halbuki bir aileden birinin hastalığı hüsn-i muaşeret ve muhabbette bulunan umum aile halkını müteessir ve muztarib eyler. Fart-ı tesir ve ızdırabın mahal-i sıhhat olduğu ise muhtaç-ı beyan bile değildir.

Hülâsa kelim: İzdivaçta şerait-i esasiyeyi teşkil eden han, hamam, külhan değil; bir parça da sıhhat olduğunu unutmayalım:

Sıhhat-ı bedenin, saha-i hayatta, alem-i terbiyede, muhabbet-i saadette ... derece-i kıymetini düşünmüyoruz. Ve düşünmedik, kâle bile almadık... Büyük bir hata ve bu hata neticesidir ki daima inkıraz-ı nesle maruz kaldık, hep ahlaksızlık, meskenet vadilerinde yayan olmaya başladık... Halbuki anlayamadık ki? İyi ve kavi nesil, iyi ve kavi ailelerle ikame olunur.

Mk. S.23-24, s.403

Kumkapı 30 Teşrin-i Sani 1329

Terbiye-i Bedeniye Muallimi

M. Sami

2.1.3. İctimai Konularla İlgili Makaleler

Ahlak-ı Milliye ve Terbiye-i İctimaiyenin Lüzum-u İstikrarı

(Piyer Loti'ye gider iken - Umuma ait üç kadın ve bir otomobil - Muvacehe-i nasda oynanan roller - İngiliz avukatının sözü - Aile müesseselerinin ahvali - İstanbul'da yüz bin sefil - Sefaletin vereceği neticeler - Profesör Bohner'in efkârı - Talim ve terbiye - Celal Nuri Beyefendiden bir rica ...)

“Piyer Loti”nin Fransa’ya avdetinden birkaç gün mukaddem idi. İngiltere dava vekillerinden olup bir aydan beri şehrimizde bulunan bir İngiliz’i, Piyer Loti’nin Fethiyye’deki ikametgahına götürüyor idim. Esna-yi rahda Beyazıt camiini ziyaret ettikten sonra ağır ağır direkler arasına doğru ilerliyor idik. Büyük ve kırmızı bu yolu bir binanın penceresinden başında takiyesi ve sırtında beyaz gömleği bulunan bir hastanın bir bacağına aşağıya sarkıtarak oturduğunu gören refikim: Burası nedir? Diye

sual etmesi üzerine: Hilal-i Ahmer Hastahanesi! dedim. Hastalara karşı olan bu lakırdıya hayret ederek ilerledik.

Tamam Fevziye Caddesi ile Şehzadebaşı'nın orta yerine şekercilerin önüne doğru gelmiştik ki evvelki hayretimiz burada tamamen zail oldu. Çünkü asıl hayret edilecek ve daha doğrusu yalnız refikimce hayret edilecek ve nice ağlanacak olan bir manzaraya müsadif olmuş idik.

Tahminen, dört beş dakika kadar temadi eden o manzara, şu levhalardan ibaret idi. Peçeleri açık olarak lastik tekerlekli bir faytona kurulmuş, herkese ait (!) üç genç kadın ... fayton, o caddede aşağıya, yukarıya, iki üç tur yaptıktan sonra Beyazıt tarafından gelen ve içinde bir erkek ve yine bir Müslüman kadını ile bir kız çocuğunu hamil bulunan bir otomobil ile Fevziye Caddesi'nde yekdiğerine (rampa) itmek suretiyle mülaki oldular! Yeknazarda pek cezbedar olan manzaraya bi-kayd kalan yolcularda inkişit bir dehan olarak caddenin iki tarafında ahz-i mevki etmişler, şark tiyatrosunda "K. Hasan"ın oyunlarını temaşa edercesine bir merak ile bu sokak ortasındaki ahz-i vaitayı, tarz-ı mülakatı tetkik ve temaşa ediyorlardı.

Faytonun içinde, na-mütanahi gülüşmeler, kakkahalar, sevinçlerden sonra; faytondan otomobile ve otomobilden faytona birer zarif teati edildi ve bunu müteakip mezkur otomobil bil bu "RANDEZ VOUS" mahalinden ayrılarak kemal-i süratle, yine Beyazıt'a doğru ilerledi, fayton dahi otomobili takip etti.

Bu manzara, o dakikada oradan gelip geçenlerin kemal-i hayret ve teessüfle nazar-ı dikkatini celp etmiş idi.

Refikim ve ben, sanki bir uykudan uyanıyormuşuz gibi birbirimizin yüzüne baktık. Zaten herkes de yanındakinin yüzüne bakıyordu.

Biçare İngiliz, o dakikada benden ziyade mebhut ve müteessif idi. Çünkü kendisi: bu gibi haletin İslamiyet'le gayri kabil-i telif olduğunu birçok müslümanlarımızdan daha iyi bildiği için kendisinin yanında benim utandığımı istemediği istidlal olunuyor idi.

Biraz ötede, aşağı yukarı dolaşan polis efendinin, bu sokak ortasındaki rezalete ne için lakayt kaldığını benden sual eden refikim: Siz de polislerin vazifesi nedir? Cümlesini de ilave ettiği zaman: Henüz ben de bilmiyorum! Cevabını, kemal-i mahcubiyetle

vermiş idim. Ve bu cevabı vermekte muhtarr idim. Mamafih polisin müdahalesini de bi-sud ve bi-faide görüyordum. Çünkü polisin manzaranın şekil ve akıbetini tetkik ve tahmin edinceye kadar, otomobil ve faytonun Beyazıt'ı bile geçmiş olduğu muhakkak ve tabii idi.

Artık burada: Ahlak-ı milliyemizin, nida-yı sükut-ı ebedisi kulaklarımda çınlarken, yanımdaki İngiliz dimağında: Bu üç sefilenin enzar-ı umumiye önünde oynadığı roller yüzünden, bütün müslüman kadınlarına karşı hasıl olan nükte-i nefretin yer bulduğunu his ediyordum.

Kadınlarımızı, bir mevki-i bülent ve ihtişama ısad etmek istedikçe daima alçalmasını, dillere destan olmasını, kirli ayaklara serfüru etmesini arzu eden ve ihtimal ki bundan yalnız bu hayattan, bu cinayetten zevkyab olan bir takım kadın ve erkeklerin alemin gözü önünde oynadıkları, bu kim bilir kaçınıcı sahne-i rezalet aludeden ayrıldığımız zaman refikim bana: Meyyus olmayınız dostum. Bunlar az zamanda zail ve mürtefi olan halattandır, yalnız elverir ki hükümet bu hususta kanunun fevkinde bir kanun yaparak memurun-i zabıtaya bir salahiyet-i mahsusa versin, millette vazife-i milliyesini ve bilhassa terbiye-i milliyesini bilsin ve öğrensin. Milliyet ve terbiye bahsinde, vazife şinas olan erkekler böyle bir sahne-i aşikaride hiçbir zaman lakayt kalamazlar. Eğer o manzara-i aşinaide, safbeste-i hayret olan temaşa görende bir ruh-i milli, bir heyecan-ı milli mevcut olsaydı bir feveran, bir galayan hasıl olsaydı, hiç şüphesiz ki orada - milletperverlik esaslarını kabul eden milletler gibi - isyan, galayan velhasıl her şeyi, her şeyi yaparlardı.. Mateessüf böyle olmadığı gibi .... perdeler açılıp kapanırken, herkes ecsam-ı biruh gibi vakıaya hayr-ı tahvan oluyorlar idi.”diyordu.

Daha fazla dinlemeye tahammülüm yok idi, mahal-i maksuda vasil olur olmaz refikimden derhal ayrıldım.

Şimdi şu satırları karalarken hadisenin şahidi olan avukat Mr Bayrin'in (Millette vazife-i milliyesini ve bilhassa terbiye-i milliyesini bilsin ve öğrensin!) sözlerinin taninini duyuyorum.

Memleketimizde şimdiye kadar bu kadar kitaplar, risaleler, gazeteler vasıtasıyla, vazife-i milliyeye, terbiye-i milliyeye ve doğrudan doğruya (terbiye) (kadın ve çocuk terbiyeleri) ayrı ayrı izah edildi, konferanslar verildi. Bunca vakayı, bize ahlak-ı

millinin fikdanını terbiye-i millinin esasgir olmasını pek vazih bir surette anlattı zan ederim. Bunların luzum-u istikrarı eşkar ve bedihi iken, acaba hala (ahlak ve terbiye)nin ne demek olduğu fehm ve idrak edilmedi mi ki her gün sukut-u ahlakımızın tanin-i bedahengini duyuyoruz.

Acaba, hala bu cemiyetin bu aile müesseselerinin devam ve bekasının ancak (ahlak ve terbiye)nin “enseigner” talim ve takrir ile kabil olacağı anlaşılmadı mı ki, ötede beride ve bilhassa Karşıyaka’da Müslüman ailelerine uzanan - yalancı ve yaldızlı - ecnebi ellerine rağmen olan o pakize-i hayatın ismet ve iffetinin yine ayn yaldızla mücella olan, yabancıların desise ve entrikalarına mukabil kirlendiğini işitiyoruz.

Ben öyle zan ediyorum ki ahlak-ı milliyenin terbiye-i milliyenin ne demek olduğu henüz layıkıyla anlaşılmadığı gibi bu cemiyet, bu müessesat içerisinde “un insecte nuisible” muzır bir buçuk mesabesinde olan ve fakat, hayat-ı ictimaimizi, ruh-u millimizi kökünden sarsan kemiren bu büyük ve esaslı mikroplar ref ve def edilmedikçe, hiç olmazsa bed ahlakların ıslah-ı çareleri düşünülmedikçe, ne infak-ı milli, ne de ittihad-ı umumi hasıl olacak?..

Ne hakiki aile hayatları caygir ve ne de aile müesseseleri esasgir olacak.

Ne yazık ki memleketin, milletin hayat-ı müstakbelesini temin ve tarsin edecekleri zannıyla ağuş-ı himayelerine tevdi ettiğimiz, bugünkü yavruların valideleri de bu zindan cehalet ve sefahat içinde mahv ve münkariz olup gidecekler.

Milletin hey’et-i umumiyesini teşkil eden cemiyetimizin birinci sınıf aileleri hakkındaki düşüncelerimi vakt-i münasibinde izah ve teşrih etmek üzere şimdilik çengel-i ihmale talik ederek ikinci ve üçüncü tabakalara mensup ailelerin - bugünkü - tarz-ı güzeran hayatlarını tetkik ettiğim zaman, yine bugünkü şerait-i hayatiyye, şerait-i ictimaiyye ve şerait-i iktisadiyye dahilinde ne terbiye-i esasiyye ve milliyenin ve ne de kavaid-i ahlakiyye-i ibtidaiyenin gayr-i kabil-i te’sis ve teessüs olduğunu görüyorum. Ve bunu, bu hususta benim gibi düşünen ve benim gibi görenlerin itiraf etmeleri de mecburi olduğuna ka’il ve kani oluyorum.

Bakınız!.. Tertip ettiğim tahmini bir istatistiğe nazaran, el-yevm, yalnız İstanbul’da (yüzbin)den fazla aile erkekler ile çoluk ve çocuklarıyla birlikte içsiz ve güçsüz,

parasız ve pulsuz olarak hayatgüzar olmakta, sefalet, yoksuzluk, yurtsuzluk, kimsesizlik gibi felaketler içinde inlemektedirler!.... Ki bu figanın bu felaketlerin te'siri memleketimizden pek öyle kolay kolay za'ıl olmaz.

Bu cemiyetin azim bir yekuna baliğ olan ve kısım-1 ehemmiide me'murin gibi az ve çok ibtida-i bir terbiye görmüş veya görmeye kabiliyet ve istidadı meşhut olan bu ikinci ve üçüncü tabakaya ait aile müesseselerinin hayat, taayyüş, etmek kaygısıyla rencide-i hal ve efkar buldukları halde evlatlarına karşı borçlu oldukları terbiye-i ictimaiyye ve milliyeyi verememekten başka “=mécontent dilgîr, na-hoşnudilik tavr-ı tabiisiyle memlekette fikr-i ümran ve terakki [1] yerine fikr-i “şuriş ve isyan” perverde edecekleri ve bu suretle hayat-ı aile ve ictimaiyyemizin de her gün bir kat daha sukut ve tedenni edeceği vareste-i izahtır.

Bu babda, muharrir, kemaletperver Celal Nuri Beyefendinin “Terbiye ve Sefalet” hakkında ve aile bahsinde naklettikleri “Profesör Bohner”in efkarını, ben de, tenvir-i efkara yardımı olur emeliyle ehemmiyetlerine mebni aynen derce ediyorum: “Her ne zaman ıslahat-ı ictimaiyyeye dair ortaya bir rayiha konur ise bunun hilafgirleri yek zeban olarak hemen yaygarayı koparırlar. Ve hukuk-ı ahlak ve aile-i ekanim-i ebediyesine tecavüz olduğundan bahsederler.

İşte o zaman ailenin cemiyetin üssü'l-esâsı lüzumlu bir temeli olduğu fikrini meydana korlar. Bu fikre göre aile bütün asalakların esalet ve necabetin ve hükümet-i hristiyanıye denilen heyetin medar-ı istinadıdır. Aile aleyhinde bir söz söylemeye cür'et eden derhal bir haydut gibi cezadide olur. Aile, bugün ictimai hodkamlığın zaruriyettendir.

“Egisme Svciale” bu ictimai hodkamlık tarz-ı hayatın kesb-i nizam ve intizam etmesi neticesidir. Binaenaleyh hey'et-i umumiye-i beşeriyeye nispetle bu zamanda fert ne ise aile de cemiyete nispetle odur.

“1879 [1789 olmalı]” İhtilal Kebiri aile fikrini lâşan ıslah etmiştir. Hürriyet-i şahsiyye ve müsavat fikirlerini meydana koymakla bu inkilab büyük ailelerin kudret ve nüfuzunu kırdı, fakat ictimaiyyat sahasında ailenin kudret ve şevketi el'an bakidir.

Dolayısıyla yine siyasyata te'sir ediyor, mesela 'nepotisme' denilen bazı ailelerin ve o aileler erkânının diğerlerin veya bütün insanların zararına olarak himaye edilmesi hal-i hazır siyasi ve ictimaiyenin mazarret al'ut, en gaddarane noksanlardan biridir.

Bunlardan sarf-ı nazar kimsenin inkara mecali olmadığı üzere aile nefs'el emmare o kadar tabii bir şeydir ve tasavvur olunan şekl-i hayalîyesinde o kadar faideli bir suretle icra-i nüfus ve te'sir edebilir ki beşeriyet ve medeniyet bundan pek müstefit olabilir. Fakat şekl-i hayalîsinde 'ideale torme' acaba ailenin cilvegâr olduğu var mıdır? Mateessüf bu nevi ailelerin adedi pek azdır. Aile, şekl-i hakikiyle ancak ağniya ve mütemevvilane mahsustur. Halbuki fakirin ailesi aile ne olmak lazım idi ise onun taban tabana zıddıdır. Cemiyetin aşağı tabakalarına biraz bakalım. Orada hakiki bir aile te'sis etmek için lazım gelen vesa'it yoktur.

Alelekser o tabakada ailenin yerinde enva-i zemaim bulunur. Böyle olmadığı halde bile hayat-ı aile gayr-i muntazam ve müstekreh bir haldedir. O gibi familyalar bir dar-ı saadet olmaktan ziyade bir mektep-i sefalettir. İşte onun için oralarda aile maksat-ı hakikisine pek güç vasıl oluyor. Filhakika günün büyük bir kısmında evin ekmek parası tedarik için aile haricinde bulunuyorlar. Çocuklar ise noksan bir terbiye gördükten sonra peder ve valide için kendi ihtimam ve vakitlerine tevdi olunmuş kimseler olmaktan ziyade birer alet-i sa'y ve amel diye telakki olunuyor ki, alelekser peder müstakill ve zihin ve fikir için öldürücü bir hayat-ı emrar ettiğinden zevce ve evladını ancak onların üzerinde icrayı hüküm ve tecebbür edilebilecek mahlukat gibi tanıyor evde geçirdiği cüz-i vakit esnasında bütün gün çektiği eziyetlerin intikamını ailesi efradından almak istiyor. Şurasını da ilave edelim ki sarhoşluk bu hali pek ziyade teşdit etmektedir. Zavallı çocuklar heyecan ve halecan içinde, envai mahrumiyetler içinde hayata sahte namüsait bir mahiyet içinde büyüyorlar. Gördükleri kabalık ve su-i ahlak misalleri kendilerini doğru yoldan saptırıyor. Bunun için en küçük işten itibaren envai ilel maddiye ve maneviye kendilerine hücum ediyor.

Cemiyet-i beşeriye evladı ebeveynin malı zannediyor. Fakat çocuklar bilahare bu aldıkları terbiye neticesi irtikab-i ceraiime başladılar mı onlar için aynı cemiyet beşeriyenin zincirleri, zindanları, başlarını kesmek için kılıçları işkence aletleri vardır:

İşte Hıristiyan cemiyeti bunu emrediyor ve zan ediyor ki bunlar ahlakın en doğru kavaidine müstenittir.

Gözleriyle bu halleri görenler ailenin nasıl bir sefalet ve dehşet ve cinayet yuvası olduğunu inkar edemezler ki hiç olmazsa aşağı tabakalarda çocukların cemiyet nam ve hesabına büyütülmeleri aileleri hesabına büyütülmelerine herhalde müreccaktır.

Fakat bu tadat ettiğimiz mahazir yalnız tabakat-ı sefiliiyeye münhasır değildir. Orta halli tabakalarda hatta tabakat-ı ictimaiyenin zirvesinde bile alelekser aile bir mekteb-i istibdat, bir mekteb-i zema'imdir; bir ahitten ziyade bir mezardır. Re'islerinin fena seciyelere, su-i niyet sahip olduğu her aile böyledir. Mütenevvi giderler ve fena taliin tabiatlarını bozduğu aile re'isleri, yahut her bir aile için vücudu elzem olan ve fak-u ittihadın zevcin arasında muhtel olması hep bu netaici tevlit eder. Bunlar iyi halk arasında nazar-ı dikkati calip olmaz. Fakat ara sıra müttali olduğumuz fecayi bize kapalı yerlerde neler cereyan ettiğini gösterir. Böyle olmayan familyalar arasında bile müşterek hayat asap ve secaya üzerine her vakit iyi tesirat icra etmez. Bunca (isterik) -rahm müptelası -, **فقر الدم** müptela, asabi kadınlar bunca metanetten mahrum seciyesiz erkekler usul-u aile hakkında hüsn-ü şahadet için gelmiyorlar. Hülasa kelam zengin, iyi idare olunan ailelerin fikdanı aile esasının kıymetini tenkis eder; halbuki terbiye-i ictimaiyye esas yani çocukların hükümet tarafından büyütülmesi fikri o nispette kesb-i ehemmiyet eyler.

Artık bundan sonrasında erbab-ı izanın dirayetine bırakır ve "tarih-i istikbal"de bu meseleyi lüzumu vecihle tetkik ve tahlil buyurmalarını meftun-u kalemi bulunduğum, muharrir nezahatperver Celal Nuri Beyefendiden istirham eylerim.

[1] Profesör "N. James": Bir milletin ahlak ve terbiyesi derece-i terakkisinin mizanıdır" diyor ..Binaenaleyh bizde: refah-ı umumi taht-ı temine alınmadıkça, temin-i huzur selamet-i millet ve memleket kâbil olmaz.

Acın karşısında yemek yemek kabil olmadığı gibi...

Mk. S.16, s.250

Türkili: 21 Eylül 1329 İskender Fahreddin

İktisadi Dertlerimizden

Bugün cihan medeniyetin nazarında teecessüm eden bir gaye bir maksat var ise o da şüphesiz iktisadın taalluk ettiği bir takım mevadd-ı mühimmedir. Tarihi tetkik ve tetebbu; hiç olmazsa tarihe sathi bir nazar atfedenerler pek pekala bilirler ki hayli zamanlardan beri Avrupa hükümet-i muazzama ve medeniyesi kendi satvet ve saltanatlarının ittika ettikleri en mühim en müthiş hazine, iktisadi müesseseleridir. Şu bulunduğumuz asırda hiçbir devlet hiçbir millet yoktur ki vasıta-i kuvvet ve satveti olan alat-ı harbiye ve techizat-ı askeriyesine verdiği ehemmiyetten pek ziyade iktisadi cerihalarını keşf ve onları tedavi edip teali ettirmek çarelerine teşebbüs etmesin. Zaten orduyu tanzim ve techizat-ı askeriyei tekemmül ve tedarik etmek için bir devlet parayı nerede bulacak: İstikrâz ile mi?!.. Hayır: Muvakkat bir zamandan sonra o men-i istikrazın kuruyacağını ve hatta bu suretle vatanın tehlikeli bir varitaya sürükleneceğini teemmül ve endişe etmeyen hiç kimse yok gibidir.

Bu halde bir hükümetin istiklalîyet namesini muhafaza edecek olan alat ve edavat ve techizatın tedarik ve ıslahı; doğrudan doğruya kendi müessesat-ı milliyesine arz-ı iftikar eder. Bu müesseseler ise o hükümetin mensup olan efradın derece-i servetiyle beka bulacağı bi-ıştibahdır. Binaenaleyh bu halleri düşünüp ve kendi elimizde bulunan birkaç parayı Avrupa sermayedarlarına kaptırmak suretiyle kendi parasıyla kendi mezarını hazırlayacak kadar saf derûnluk gösterecek hiç kimse yoktur itikadındayım fakat nâçar (!) diyeceksiniz değil mi? Buna karşı size hayır diye cevap verir ve ispatı müddeâ zımında mevsuk bir delil gösterebilirim.

Civarımızda ki bakkalların hemen kâffesinde donanma kibritleri var. Fakat hiç biride yanmıyor(?) hepsi rutubetli(!) sebep? Bende bunun sebebini tetkik ettim, ve yana yakıla nazar-ı ibtisârınıza arz edeceğim bir vakıanın şahidi oldum.

Donanma kibritleri mahiyeti belli bir takım heriflerin ellerinde dükkanların en mülevves rutubetli mevkilerinde saklanıyor.

Diğer ecnebi kibritleri ise nerelerde bulunduğunu muhterem kari ve karielerimin zeka ve istidatlarına terk ederim. Şu ufak vakıanın bizim pek mühim mevâkimizde ne derecelerde derin yaralar bırakacağı aşikar olduğundan bu gibi vakıaların bertaraf edilmesi tabiidir ki müstehliklerin ellerindedir. Bundan da anlaşılıyor ki bütün istihlakatımızı ecnebi mallarından değil. Eğer kalplerimizde yaşamak hissi varsa yerli

ve milli sanat ve ticaretimizi bir takım mahiyetsiz adamlar ellerinde oyuncak etmeyelim.

Mk. S.27, s.496

Perihan: Piraye

Kış Hayatı: İfası Elzem ve Faideli Olan Gezintiler

Kanun-ı evvel ve sâni aylarına yani kış devresine girdiğimiz zaman, hepimiz de görür ve tasdik ederiz ki memleketimizi, semanın karabulutlarıyla beraber “umumi bir kasvet” istila eder. Kışın karlı, tipili günlerinde ilk ve sonbaharın har ve latif günlerinde nümayan olan “faaliyet” hemen hiç göze çarpmayacak bir derecede nihan olur ve bunun yerine “meskenet” bütün uyuşukluğuyla hükümrana olmaya başlar. Yaz mevsiminde icrai sanat eden bir çok satıcılar, paradan arttırdıkları beş on kuruşla temin-i maişet zilletine katlanarak han, kahve köşelerinde imrar-ı hayat ederler.

Fakat bu uyuşukluk yalnız tabaka-i avam üzerinde icrai tesir etmez. O kasvet ve meskenet öyle ehemmiyetli mahalleri de istila eder, ki, biz bu iki müessirin taht-ı tesirinde ezilir ve kavrulurken geçirdiğimiz aylara, günlere, dakikalara, hep havaların ıttıradırsızlığını, soğukların tesirini, karların tipilerin şiddetini vesile ittihaz ederek: Etrafı kağıtlarla yapıştırmış karanlık bir odaya mevzu büyük bir kış mangalının başına geçer ve her ele geçirdiğimiz boş vakitleri fevt etmeyerek ömrümüzü bu pis kokulu, ruhu sıkıcı odalarda baş başa vererek geçiririz.. Ma-teessüf, bu hale, memleketimizin ikinci ve üçüncü tabakalarına mensup yani ataletin mazarratını derk edenlerden de bir çoklarının müptela olduklarını kemal-i cesaretle söyleyebiliriz.

Kış mevsiminde göze çarpan boşluklar, sükun ve sükunet, meskenet ve atalet: Hep faaliyet-i umumiyenin yaza inhisarını ve bu meskeneti göze çarpacek bir mahiyette bulunduran amillerin de mülevves kokularla alude olan odaların mukassi köşelerinde endişe-i vatandan arî olarak uyulamakta olduklarını ima ve ihsas eder! Ma-haza, biz, faaliyet-i umumiyeye tabiatıyla hanel veren bu kasvet ve meskenet gibi müesseratın büyük ve kahhar amillerini tetkik ve teşrih etmekten ziyade, o avamilerin bi-rahm ve meşuk sinesinde sürükleyip götürdüğü kız ve erkek bütün çocukların hayatlarını, fikirlerini ruhlarını ve atalarını düşünüyor ve bu endişe ile birkaç söz söylemek istiyoruz.

Herkesin malumudur, ki: Hayatın idamesine havanın dahl-i külliyesi vardır.

Halbuki bizim takip ettiğimiz hayat, bu kaziyenin ve daha doğrusu bu kanunun katiyen aksidir, mesela, kış mevsimi hulul edince: Aman yaz gelse... diyoruz. Vakıa hakkımız da var. Çünkü, memleketimizde kış hayatı yok. Hiç kimse, kıştan bir zevk duymuyor. Hele mekteplerde kapanan kızlarımız çocuklarımız, kışın karanlık ve karlı günlerini hep sınıfların mukassi kubbeleri altında geçirirler, kış hayatını, kış eğlencelerini bilenler, kış mevsiminden de zevkyab olanlar, büyüklerimiz gibi pek azdır. Lakin, biz arzu ediyoruz ki, - Avrupa'da olduğu gibi - tipili ve rüzgarlı havalarda değil, fakat her taraf karla mestur olan rüzgarsız ve beyaz günlerde, mekteplilerimiz, heyet-i talimiyeleriyle, müdür ve müdireleriyle birlikte müsait ve müferrah mahallerde gezintiler yapsınlar, kar boksı kar atlaması, kar heykelleri, kaymaları (resimde görüldüğü vecihle) bu gibi eğlenceler tertip etsinler. Çünkü bu gibi nikatı tetkik ve is'af etmek talebeye hayat vermek demektir. Herhalde pek (mütefekkir) ve fakat (cılız) olarak yetiştirilir.

Nesl-i atiyi (biraz mütefekküre) ve (biraz zinde) olarak yetiştirmeye sa'y ve ikdam edersek, memleket için daha hayırlı ve daha faydalı olur zannedirim. Maarif Nezareti, talebenin hayatına taalluk eden bu mühim noktayı bir nazar-ı dūr-bînâne ile tetkik ve ta'mik ederek, talebeyi kış hayatına da alıştıracaklarını temin edinceye kadar, mekatib-i hususiyenin sair mekatibe pişva olacaklarını ümit ederim. İstanbul tarafında bu gezintilerde müsait bulunan (park)ın mevcudiyeti de bir çok talebe kızlarımız ve çocuklarımız, kış geldi diye endişe etmeyerek, bahar tenezzühleri gibi, kış eğlenceleriyle de mahzuz ve meşgul olsunlar.

Bu usul, bu tarz-ı tenezzüh memalik-i ecnebiyenin bir çok yerlerinde tatbik ve icra kılınmaktadır. Ve hatta Almanya'nın mekatib-i resmîyesinde resmen ifa edilmektedir. Bilhassa Almanya ile İsveç'te kışın (şidor) eğlenceleri pek mühimdir. Maarif Nezâreti, mekatib programlarını tanzim ve ıslaha kalkıştığı vakit talebenin hayatlarını derpiş ve teemmül ederek bu dakik noktaya da ta'mik etmelidir. Ve talebatın arzularına inzimâm eden temennimizi kemal-i suhuletle is'âf eder sanırım.

İskender Fahreddin

Hamiş:

Kış eğlencelerine ve kış hayatına ait bazı klişeler daha ihzar ediyoruz, peyderpey onları derc edeceğiz. Ancak bu hususta bir defa da mektep müdür ve müdirelerinin reylerini istizmaç etmeyi de muvaffak gördük. Lütfen bu bâbdaki düşüncelerini iş'ar buyururlarsa, talebe ve talebat hayatına ait bazı mektep hey'et-i talimiye ve muallimelerinden de varit olan mektuplarla tetkik ve mukayese ederek netice-i hasılayı ayrıca bildiririz.

Mk. S.27, s.494

İ. F.

Kış Hayatı, Çocuklar ve Ebeveyn

2

Bundan evvelki makalemizde kış hayatından bahsetmiş ve bu mevsimde atalet-i umumiyenin çocuklara olan maddi ve manevi tesiratını tetkik ederek, karilerimiz ile hey'et-i talimiyenin bu bâbdaki efkâr ve mütalaalarını istizmaç eylemiş idik.

İstanbul'da ve taşradaki kari ve karielerimiz ile bazı mektep muallimlerinden yirmiyi müteceviz mektup aldık. Bu cevapnamelerde; etrafıyla anlatılan bu meselenin aynı hakikat olacağı teslim edilmekle beraber memleketimizde, bilhassa kış mevsiminde büyüklerimizin de atıl ve cılız olmaları muhitin tesiratından başka bir şey olmadığı itiraf ediyorlar...

Fakat çare düşünen yok! Onu, o ağır vazifeyi de bize tahmil ediyorlar.

Fakat biz, o vazifeyi ifa etmezden ve onun teferruatı hakkında bir şey demezden evvel bu bâbda, İzmir'de fakir ve genç bir mektepli efendi tarafından vürûd eden bir mektubu aynen derc ediyoruz, çocukların hayatını daima bizim gibi düşünen, hayatın en ednâ derecesinde, beşeriyetin en sefil tabakasında bile bir intizam ve mükemmeliyet takip eden kari ve karielerimiz bu küçük efendinin doğurduğu büyük fikirleri okusun:

(Efendim! Bu hafta postasıyla gelen Mektebli'yi okurken eski elemelerim tazelandı, fakat neden bilmem fakir ve öksüz kalbimde yaşayan pek mukaddes emellerim, daima elemelerimi, o, beş altı senelik hatırat-ı mazimi yâd ettiğim zaman hayat bulur, canlanır, ah bilerseniz... Ben, anam ve babam olduğu halde o kadar yetim, o derecede bi-kes ve

bedbahtım ki: Bu dakikada, yalnız ateş-i iştiyakıyla yandığım muazzez vatanımdan, bana can ve ruh veren sevgili Allah'ımdan başka kimsem yok!

Ben Aydın kasabasındanım, ebeveynim cahil. Bundan dört sene evvel ibtidai mektebini bile etmeden beni tahsilden men ederek bakkal çırağı yaptılar. Defaatla ısrar ettim, mektebe gönderilmekliğimi ayaklarına kapanarak rica eyledim, kabul etmediler, aradan geçen günler, haftalar ve aylar benim bahar-ı ömrümün en kıymetli dakikaları idi. Tahsil-i ilim ve hüner için kalbimde o derecede bir iştiyak, sönmez bir ateş vardı ki mektebe devam eden arkadaşlarımdan kopyalarını aldığım derslerle gece sabahlara kadar meşgul olur çalışırdım, nihayet bir gün sahib-i hamiyet bir zata iltica ettim. Fikrimi ve istirhamımı kabul etti, beni İzmir'de iyi bir mektebe yerleştirecekti. Bunu ebeveynime beraberce söyledik, anam ve babam ikisi de hem bizim fikrimizi ve hem de bizim ikimizi reddetti. Ve ben dört sene evvel burada ... Mektebine yerleştirildim. Şimdi idadının birinci sınıfındayım. Hami-i muhteremim bana ayda on kuruş harçlık veriyor, onu da kitap ve mecmua gibi istifadeli hazinelere sarf ediyorum. Hayır, yalan söyledim, bu on kuruşumun bir kuruşunu da donanmamıza vermeyi hiçbir vakit unutmam, ne yapayım fakirim, öksüzüm o bir kuruş benim nazarımda bir hazine gibi tecessüm eder, çünkü kalbim büyüktür. Düşününüz cehalet insanları ne yollara, sevk ediyor, cehalet insanları ne hale sokuyor. Muhterem yazıcı efendi sakın unutmayınız, muhitinizde bizim, memleketimiz gibi cahil ise hiçbir inkılap yapamazsınız, kış hayatı gibi makalelerinizden anladığıma göre siz biz çocukların hayatına pek ehemmiyet veriyorsunuz ve hakikaten de yazınızı okuduğum zaman ben de bir dakika için kendime büyük bir ehemmiyet verdim, mesela kendimi birden bire bir nazır, bir sadrazam mevkiinde farz ettim. Yükseldim, yükseldikçe gururlandım. Ve kendi kendime evet dedim nazırlar sadrazamlar da vaktiyle birer çocuk değil miydi? Çocukların da hukuku, kendilerine göre bir hürriyeti olması lazım geldiğini düşündüm ve buna sizin kadar bende iman ettim. Lakin o hukuku, o hürriyeti, o hayatı bize kimler verecek? Ya etraf cahil ve karanlık ise.... Bu kolayca sıyrılması kâbil olmayan zulmeti; memleketimizde henüz yaşatmak istediğimiz çocuk hayatı nasıl yıkacak ve nurlandırabileceksiniz?. Müthiş senelerin yadigarı olan kokmuş kafalara yeni ve taze fikirler koymak, deveye hendek atlatmaktan daha güç değil midir? Eğer, benim şu ufak ve öksüz fikrimle daha saymak istediğim binlerce manialara rağmen siz bu memlekette

bizlere bir mevki verecek, yani bizi de insanlar sırasına koyacak olursanız - kendim hariç olarak - çocukları aile arasında terbiye-i ictimaiye ve terbiye-i milliye dairesinde hak-ı hürriyet malik kılmak için yeni yollar gösterirseniz işte o vakit bir aile meskenine benzettiğim bu memlekette yaşayan bizlere en mukaddes bir hak, en renkli bir hayat bahşetmiş olursunuz! Bu, olur dersiniz olur, çünkü bize tarih dersinde muallimimiz her zaman: Azmedilince her şey olur! diyor. Ve işte bende, henüz neşv ü nema bulan şu pek genç dimağımınla diyorum ki: Gayri cahil muhite isyan ediniz, kanatlarınızı, kollarınızı bütün mevcudiyetinizi sizi biraz daha hayattan düşürmek isteyen cahil ve kokmuş kucaklara değil size yeni bir can ve hayat verecek olan istikbalin, gençliğin ümitli ve emniyetli ağışuna tevdi ediniz, sizi sevecek teselli ve himaye edecek yalnız odur, istikbâl ve gençlik.)

Bu mektubu okurken ruhumla beraber ağladım, emin olunuz bu bir mektup değil - onun donanmaya verdiği bir kuruştan daha kıymetli - bir hazine, bir hazine-i intibahtı. Genç ve öksüz bir mektepliden doğan bu fikirler karşısında ne kadar mahcup olsak, ne derecede yerlere geçsek azdır!

Tahsile olan fart-ı mahabbetinden dolayı ebeveynin ağış-ı himayetinden ayrılarak öksüz ve fakat onun arzu ettiği gibi nur-u irfan ile mücehhez bir muhitte hayatgüzar olan bir genç, uzaktan bizi bu derecede tetkik eder, çocukların reh-güzarında bir mezar taşı gibi sabit ve samet duran cehaletin temadi-i mevcudiyeti bizi zulmetlere sürüklediğini çocuk hayatının değil bütün aile hayatının, hayat-ı hazıra-i ictimaiyemizin bile hiçbir mertebe yükselemeyeceğini, tegayyür ve tebdil edemeyeceğini taakul ederse, artık bizim bu tecelliyata karşı ne yapmağımız lazım gelir, bilemem!!! İşte, her zaman söylediğim gibi, ebeveyn evlatlarını layıkıyla tahsil ve terbiyeye, hele hayatlarına sokturmada dikkat ve itinaya borçludurlar. Evladını hakiki bir insan olarak yetiştirmek arzusunda bulunmayan bir peder tasavvur edemeyiz! Evladını ret edencesine hakka karşı olan nankörlük nâdirât ve garabetden mağdud olduğu için bunu misal göstererek ebeveynin nazar-ı dikkatlerini celp etmeyi de za'id addederiz çünkü, ana ve baba bilmelidir ki çocuklar ve bugünkü gençler çalışmazlarsa, yarın ki sahne-i hayat da onlara yiyecek ve içecek yoktur; vadi-i istikbalde onları iki şey karşılar: Zulmet ve mahrumiyet!!! Şurasını da ilave edeyim, ki fikren çalışmak kadar, bedenende çalışmak elzemdir. İngilizlerin bugün takip ettikleri

hat ve hareket budur. Vücut sağlam olursa, fikirde sağlam olur. Sağlam fikirde her zaman, hatta ömrünün nihayetine kadar kıymetli cevherler vücuda getirir, şayan-ı nazar bedialar ibda eder. Zaten (kış hayatını) ortaya atmaktan maksadım da faaliyet-i umumiyeyi tahrik etmekten başka bir şey değil idi. Bizi cılız ve nahif yetiştirdiler, hiç olmazsa bugünün çocukları yarı ten-dürüst ve kuvve el-bünye olarak yetiştirilsin; yaz ve kış hayatından zevkyab olsunlar! Cevval, faal atik ve çevik olsunlar...[1] Bu yakınlarda defaatla ve memnuniyetle gördüm, bazı mektepler hey'et talimiyeleriyle beraber (parka) gelerek âdâb ve intizam dairesinde dolaşüyor ve hava alıyorlar; tabii oraya kadar gelince müzehane-i askeriye de ziyaret ediyorlar. Talebe ve talebat sıkı bir intizam-ı sükunetle bu gibi istifadeli yerleri gezer ve görürlerse mektepte okuyacakları derslerin onu, yirmisi nispetinde bir ders görmüş olurlar. Çünkü müberhendir ki okunan şey çabuk unutulur, fakat görülen şey hafızada ilelebet kalır. Onun içindir ki son zamanlarda her şeyin nazar yanından ziyade ameliyatına ehemmiyet verilmeye başladı, temenni edelim,ki maarifimiz bir an evvel terakki etsin ve talebelerin dimağı boş [2] nazariyelerin tahribatından kurtulsun!

[1] Resimlerde görüleceği üzere, Avrupa'da evlat kıymetini bilen aileler kış mevsiminde çocuklarını karlarla, buzlarla arkadaşlık ettirirler, çocuklarının bu hayattan lezzet almaları için bu eğlencelere kendileri de iştirak ederler. Hele şido ve patinaj eğlenceleri pek mühimdir.

[2] Burada bahsettiğim nazariyat çocuk terbiyelerine ait bir takım vahi ananeler boş ve dipsiz prensiplerdir.

Mk. S.31, s.590

İstanbul, 25, Kanun-ı Sâni, 329

İskender Fahreddin

Hayat ve Terbiye-i İctimaiyemize Ait:

Mahalle Kahvehaneleri ve Çocuklarımız!!!

Herkese

Geçenlerde seyyahın biri İstanbul'dan Paris'e avdet ettiği zaman "Jurnal" muhbiri kendisinden sual eder:

- Efendim İstanbul'u nasıl buldunuz?

- Çok fena monşer...!

- Niçin?

- Ben ahalisi faal olan memleketleri daha ziyade severim, halbuki İstanbul'da faaliyet-i umumiye yok... Ahalisi tembel! Adım başında bir kahvehane... Sabahtan akşama kadar boşalmayan bu tembelhaneler! Mülevves hava ve ziya ile daima cılız ve ahlaksız adamlar yetiştirmek hususunda umumi rehberlik vazifesini ifa ettikleri için mehafil-i mühimmeden maduddurlar. Avamın mukadderatı, ekseriya bu ziyasız zindanlarda tezekkür edilir imiş...

Seyyahın muhbire olan şu ifâdatını nihayete kadar yazmakta devam etmeye - kendi hesabıma - utanıyorum! Çünkü seyyah öyle bir hakikatten bahsediyor ki, biz onun üzücü, öldürücü pençeleri arasında inim, inim inlediğimiz halde, tevlit ettiği âlâm ve ızdırabatı duyamayacak kadar hissiz, tesirat-ı maddiye ve maneviyesinden müteessir olamayacak derecede gafil bulunuyoruz.

Niçin inkar edelim, ki her sokağın başında her mahallenin arasında birer kahvehane ve bu kahvehanelerde yüzlerce insan işsiz ve güçsüz olarak ya oyun, kumar oynamakla vakit geçirmekte veyahut karanlık köşelerinde uyuklayarak, hayatlarını düşünerek ömürgüzar olmaktadır.

Hayatlarını düşünerek dedim. Zira bazı işsiz kimseler için, istikbal endişelerinden müteessiren uyuklamaya müsait olan kahvehaneler, en asude birer melce teşkil ederler.

Biz senelerden beri hayat-ı ictimaiyemize ait yazılan yazılardan, söylenen sözlerden müteessir olmayarak kuşenişin-i sefalet olan bu tembelhaneler müdaviminini, daha fazla söz söylemekle faaliyete davet edecek değiliz; çünkü, buna gayr-i muktediriz! Yalnız bu tembelhanelerin ahlak-ı umumiyeye olan tesirat-ı maddiye ve maneviyesinden bahsederek evlatlarını, hayatlarını, memleketlerini seven, çocuklarının istikballerini düşünmekten bir zevk duyan ebeveynin nazar-ı dikkatlerini celb etmek ve

polis müdüriyeti umumiyesinin de bu hususta istiksar-ı muavenet ve himmetlerini temenni eylemek hatta yalvarmak isteriz. Çünkü, son zamanlarda, işittiğimize ve bazı semtlerde gördüğümüze göre, yine bir takım “genç çocuklar” ve “mektepli efendiler” bütün mevcudiyetimle hedm ve seddine taraftar olduğum bu tembelhanelerde ara sıra ârâm ve hatta (iskambil), (domino) gibi oyunlara iştirak bile etmektedirler. Artık tasvir ettiğimiz, bir mektepli kendisinin hayat-ı müstakbelesini temin edecek olan kıymetdar derslerine: Kahvehanenin ziyasız ve karanlık köşesinde pineklemeyi, birkaç ahlaksızın ağzından çıkacak olan bed-manasızlarla sohbeta iştirak eden kahvecinin veya mahalle bekçisinin nakledeceği hurafatı tercih ederek hemen kahvehaneye koşuyor.

Vakıa birçok çocuklar da bu hususta mazurdurlar, çünkü aynı illete kendinden evvel babası müpteladır. O zavallı peder, o tembelhanenin mazarratını henüz idrak edememiştir ki, oğlunu müdavimi bulunduğu o mahfel-i sefalet-i âverden çekip alsın....

Memleketimizde, bu mesele ile alakadar olmayan pek az kimse tasavvur olunur ki, onlar da yüksek tabakaya mensup aile efradıdır, bunları da, kahvehaneye çıkmaktan mevki ve terbiye-i ictimaiyeleri men eder. Fakat bir defada mütevassıt ve avam tabakalarına mensup efradı gözünüzün önüne getiriniz. Akşam, ona giden ve yemeğini yiyerek ailesinin çocuğunun yüzünü bile layıkıyla görmeksizin, belki bir çift lakırdı bile etmeyerek, mühim ve faydalı bir iş görmeye giden insanlar gibi derhal evden fırlayarak soluğu kahvehanede alan hep bu zavallı halk, hep bu iki tabakayı bi-idrak değil midir? Evlatlarını ahlaksız yapan, cahil bırakan, cinayetlere bile sevk eden: Hep evlat kıymetini bilmeyen bu guruh-u ebeveyn değil midir?

Evlatlarını ahlaksız yapıyorlar dedim: Çünkü, o peder, o insan, ki her gece kahvehanenin kirli köşelerinde, hayatın, galiz kelimatı ile memlû olan en kirli safahatını hâvî mebahisi dinleyerek muhit-i mülevvesin tesirat-ı muhribanesiyle bütün mevcudatı - alkolize - oluyor. Her gece muhtelif rezaletlerin birer zehirli neşteri ta damarlarına kadar nüfuz ederek gayr kâbil-i tedavi yaralar açıyor.

Ya sonra!. Sonra ne oluyor? Evet, Sonra: Her gece vücudunda açılan yaraların irinlerini, eve gelir gelmez ailesinin, evlatlarının âmâkı ruhuna akıtmak suretiyle onların saf ve nezih kalplerini de telvis ediyor, ahlakını bozuyor, yüz­süz ve arsız bir raddeye getirdikten sonra, aile hayatında, maişet hayatında bi-had ve bi-payan

imtizaçsızlıkların hudûsünü bâdî oluyor, velhasıl aile ocağı: Baykuşlar öten viraneden başka bir şeye benzemez bir hale giriyor. İşte o vakit, böyle bir viranede (ahlaksız milletler yaşamaz) teraneleri, elbette ki bir sivrisinek vızıltısı kadar hükümsüz ve tesirsiz kalır!!!

Cahil kalıyorlar demiştim: Kahvehane köşelerinden kalkıp da evdeki ciğerparesinin ders ve terbiyesine bakmayan bir pederin evladı cahil olacağı tabii olduğu için bu vadede fazla söz söylemeyi zait addederim.

Yalnız cinayete de sevk edilmekte olduklarını söylemiş olduğum için bu hususta biraz izahat vermek isterim. Edibe-i muhtereme Salime Servet Seyfi Hanımefendinin, evlat kıymetini bilenlere karşı yazmış olduğu bir makalede: “Çocuklar herkese aittir, çünkü onların gerek iyiliklerinin ve gerek fenalıklarının heyet-i umumiyemize şümuli vardır!” dediği gibi bizde herkesin çocuklarının ahlak ve terbiyelerini bu nokta-i nazardan düşünürüz ve düşünmekteyiz. Ahlaksız ve terbiyesiz yetişen çocuklar, pek tabiidir ki ahlaksızlığın ve terbiyesizliğin muhitimizde neşr ve tamimine çalışacaklardır. Zaten de öyle olmuyor mu ya? Memleketimizde bu kadar fesad-ı ahlak, hep nereden zuhur-yab oluyor. Ahlak ve terbiye ile muttasıf bir pederin kızını veya oğlunu hiçbir gün ahlaksız ve terbiyesiz gördünüz mü veya tasavvur eder misiniz? Olsa da, pek nadirattandır ve ona hiç şüphe edilmemelidir ki, o da yine bir ahlaksızın îgvâat-ı müfsidetkâranesi neticesidir! Yoksa asil ve necip, hakikaten terbiye-i diniye ve milliye ile mücehhez ve muttasıf bulunan bir ailenin ne kızı ve ne de oğlu, tabakat-ı süfliyeye mensup insanların irtikâb ettikleri harekat-ı denaet-kârâneiyi kolay kolay ifa edemezler. Çünkü onların pişigâhında birdenbire, bir levha-i teemmül ve teyakkuz canlanmaya başlar, işte o vakit bir cahil gibi gafil olmayarak derhal uyanır ve mahfaza-i ismet ve namusunu her şeyden evvel muhafaza etmeyi, edep ve terbiyesini ise ihlâl etmemeyi kendisine en büyük şeref addeder. Fakat avam .... Sen ey zavallı kitle-i âmâ! Sen cehalet içerisinde puyan oldukça, bu hayat-ı sefalet oradan sıyrılmamanın esbabına tevessül etmedikçe ne bu şeref ve bahtiyarlığa nail, ne de namuslu ve terbiyeli bir evlada malik olacaksın! Eğer evladının ahlak ve terbiyesi yoksa... Bu cevherlerden mahrum bulunuyorsa, sen zannetme ki: O, namusunun kıymetini bilir, hissiyat ve şerefini tanır. Hayır, o hiçbir şey bilmez, eğer ailesi ona ahlak ve terbiye dersi vermemişse ..... Bu dersleri evladına vermiyorsan, bu silahlarla yavrunu teçhiz ve

tezyin etmiyorsan, sakın sen yaşama ... Derhal intihar et! Çünkü, bugün, cevherlerden azade olarak büyüttüğün evlat; yarın yalnız senin gözlerini oymakla değil bu sevgili memleketin; bu mukaddes toprağın felaket uçurumlarını kazmakla meşgul olacak!!!...

İşte bu sözümü kulağına koy ve memleketini yükseltmek, her yerde irfan ve ahlak ziyalarının parıldadığını, velhasıl evladının bir canavar değil - hakiki bir insan olmasını istiyorsan kalbine ahlaksızlık ve terbiyesizlik hislerini yerleştiren kahvehanelerden ayağını kes ... Artık o sefalet yuvasından çıkarak saadet ocağına, aile ocağına gir ve daima orada ailenle ve evladınla beraber otur. Ta ki onu hem kendin, hem de vatanın için nafi ve hayırlı bir vücut olarak yetiştiresin ... Ve öyle göresin!

Mk. S.39, s.717

İskender Fahreddin

Avamil-i Hayatiye: Medeniyet Fabrika Demektir

Yarım yamalak bir tahsil ile ortaya atılmış ve her şeyden bilir bilmez bahsederek şarlatanlık sayesinde kendisini cühelaya allâmadan tanıtmış birisi; bulunduğum bir mecliste medeniyet-i hazırayı tenkit ederek “Bu Avrupalıların medeniyetine meftun olanlara şaşarım. Ben Avrupa’yı baştan başa gezdim öyle sefaletler öyle rezaletler gördüm ki hiç medeniyetle kâbil-i tevfiik değil! Doğrusu bizim memleketteki hayata şükrettim. Herkes kendi yağıyla kavruluyor. Cehalet ziyade ise de yine mesudane yaşamıyor.” diyor idi.

Şimdi bu adama oturup da “A kuzum haline şükretmen iyi şeydir fakat insan dünyaya çalışmak için gelmiştir. Cehalet milletlerin en büyük hastalıklarından biridir, onu izale etmedikçe mesudane yaşanmaz. Herkes kendi yağıyla kavruluyor demek saçma bir sözdür. Bizim yediğimiz, giydiğimiz hep Avrupa’dan geliyor. İstihlak ettiğimiz emtianın yüzde kaçını dahilden tedarik olunabiliyor ki kendi yağımız ile kavruluyoruz diyebilelim.” Tarzında izahata girişmenin uzun mübahesete zemin açacağını anladığımdan muhtasar ve meskit bir cevap olmak üzere dedim ki: “Birader, sen medeniyet kelimesini çok işitmişsin ama ne demek olduğunu anlayamamışsın.. Müsaade edersen ben sana bir kelime ile medeniyeti tarif edeyim!” İtiraza amade bir tavır aldı kaşını çattı.

“- Peki söyle!” dedi.

Ben - Medeniyet “fabrika”dan ibarettir. Bir memlekete dahil olduğun vakit derece-i temeddününü anlamak için uzun uzadıya tedkikat icrasına hacet yoktur. Fabrikaların adedini say! Mümkün ise onları ziyaret et! Diğer memleketteki fabrikaların adedi ve cesameti ve mükemmeliyeti ile mukayese eylersen hangisinin daha medeni daha müterakki olduğunu anlarsın!

O - Yalnız fabrika ile iş bitmez her şey âna göre olmalı.

Ben - Elbette her şey âna göre olur. Fakat itiraz kabul etmeyecek bir mikyas-ı temeddün arar isek o da fabrikadır. Zira hiç bir memleket bulamazsın ki fabrikaları gayet kesretli olsun da medeniyette geri kalmış bulunsun!

Şu sözlerden bir netice istimzaç edebiliriz. O da mülkümüzde bir an evvel fabrika küşadı lüzumunu anlamaktır. Fabrikasız medeniyet lakırdı da kalır, fabrikasız devlet terakki ve tâali edemez. Her şey dahilde yapılmalı, her metaı dahilde tedarik olunmalıdır. Andan ma-ada ahaliyi çalıştırmaya alıştırmak, yüz binlerce fakir aileleri geçindirmek ancak fabrika küşadı ile mümkün olabilir.

Rekabet-i ecnebiyeye ve henüz gümrük rüsumunun tezyit edilmemiş olmasına rağmen hatta devlet hesabına bile fabrika açmaya ve bütçemiz de bunun için bir yer bulmaya çalışmalıyız. Bidayette husule gelecek zarar ve ziyana tahammül ederek fabrikaları işletmeliyiz. Biz de ahali henüz aciz ve teşebbüs-i şahsiye gayr-i muktedirdir. Tensikatın bidayetten beri kadir ve haricinde kalanlardan ve tekaüt olanlardan ilcai zaruretle, nâsayih-i müessere ile teşebbüs-i şahsiye sevk ve teşvik edilenler büyük bir iş göremediler, birkaç dükkan ve lokanta küşadından başka bir netice hasıl olmadı. Zenginlerimiz ise maşallah hiçbir işe on para koymak istemediler.

Şimdi şu teşebbüs-i şahsiyi hükümet yapmış ve bu uğurda birkaç milyon lira gözden çıkarmış olsaydı şüphesiz bugün bir çok fabrikalarımız işler ve binlerce memurlarımız iş bulur idi. Fabrikalarda tekaüt maaşından yüksek maaş ile istihdam edilenlere tekaüt maaşı verilmez, bu vecihle bütçemizde kâr eder ve memleket de mâmur olur idi.

Ecnebi rekabetinden, halkın adem-i rağbetinden korkmak artık abestir. Bugün intibah devrinde olduğumuz gayr-i kâbil-i inkardır. Müsavi şerait tahtında yerli malına ecnebi malını tercih edecek elyevm akli başında kimse yoktur. Hatta şerait yerli malın

aleyhine olarak müsavi olmasa bile emtia-i dahiliyeyi istimal ve onunla iftihar etmek adeta moda oldu.

Büyük fabrikaların memlekete faidesi pek çoktur. Farz edelim fakir, küçük bir köy civarında bir büyük fabrika tesis olunsun o fabrikanın inşası için kâfi derece amale köyde bulunamayacağından hariçten getirilecektir. Hariçten gelen amale kazandıkları paranın kısmı azamını köyde sarf edeceklerdir. Köyde ticareti, istihlaki tezayüd eyleyecektir. Ondan maada fabrikanın mimarlar, mühendisleri köyde iskan etmek çarelerine bakacaklar ve münasip hane icar ve onları tamir ettireceklerdir. Köylüler fabrikanın ileride birçok amale, iş başı, mühendis istihdam edeceğini anlayacaklarından yeniden haneler, dükkanlar inşasına başlayacaklar ve kâfi derece sermaye bulamadıkları takdirde sermayedarana müracaat eyleyecekler. Sermayedaranda kazancın muhakkak olduğu bir işe sermaye koymakta asla tereddüt etmeyeceklerdir.

Fabrika açıldıktan sonra oralara yerleşecek olan fabrika mensubunu bittabi ailelerini de götüreceklerinden köyün nüfusu tezayüd edecek ve çocukları için mektepler, bahçeler açılarak köy gide gide bir şehir haline gelmeye başlayacaktır.

Şimdi şu küçük misali Anadolu'nun o sönmüş, o şenliksiz köylerinin bir çoğuna tatbik etsek şimendiferler inşa olunur iken bir yandan da fabrikaları inşa eylesek on, on beş seneye kadar öyle ümran hasıl olur ki memleketimizi kendimiz de tanıyamayız. İlerde ahfadımız eski halde kalmış bir köyü bir mahalleyi gördükleri zaman teaccüb ederler “ Aman ya Rabbi babalarımız bu murdar yerlerde nasıl oturmuşlar! Civarlarındaki milletler müdemadiyen çalışıp terakki eder iken bunlar bir hükümdarın istibdadı altında otuz beş sene nasıl meskenetle yaşamaya razı olmuşlar?” derler. Bereket versin biz o vakit ihtiyarlamış oluruz da sinnimize hürmeten yüzümüze karşı söylemezler! Anlaşıldı ya medeniyet fabrika demektir!

Mk. S.39, s.721

C. S.

Tayyareler ve Kadınlarımız

Nihayet memleketimizde de bir çok felaketlerden sonra zavallı milletimizi bu girye-i inkırazdan kurtaracak ve onu mesudiyete isal edecek en büyük kuvvet kadınlarımız olduğu anlaşıldı. Biz milleti teşkil eden efradı müttehit, vatanperver azimkar velhasıl bütün hasail-i güzide ile tecehhüz eden, onlara vatan, millet, intikam hisleri hakkında terbiye-i ibtidaiyeyi veren kadınlardır.

Şimdi herkesin tealisini şiddetle arzu ettiği kadınlığın terakkiye doğru ufak bir hatvesi kalplerimize ati için pek büyük ümitler serpiyor, ve vatan-ı mukaddesimizin saf, pak semasını kaplayan korkunç zulumetlerin yakın bir zamanda kadınlık güneşinin şa'şaa-i pür nuru altında eriyeceğini tebşir ediyor. Bu kadar büyük bir kanaatle beni idare-i kelama sevk eden saik muhterem muharrirlerimizden Belkıs Şevket hanımın tayyare ile cevelanıdır. O dakikalarda herkesin çehresinde mübeccel kadının semalara kadar yükseldiği nam-ı bülendini vermiş olduğu bir neşe, bir sürur vardı.

Bu, son senelerin doğurduğu feci günlerin karanlıklarıyla uyuşan, siyahlaşan ümitlerin yeniden canlanmasına sebep olduğu, Belkıs Şevket hanım hakikaten şayan-ı takdir bir cesaretle kadınlığı, namını semanın saf berraklığı içerisinde taşıdı. Ve böylece garbın pek haksız olarak gabâvetle, korkaklıkla itham ettikleri Osmanlı kadınlarına layık oldukları mevki-i muhteşemi gösterdi. Fakat her kalbin ihtiramla yad ettiği bu cesur kadın yalnız bunları yapmakla mı kaldı? Hayır...

O, kaç asırdan beri erkeklerin merhametsiz nasırlı pençeleri altında ezilen bu zavallıların eğilmiş başlarına büyük bir gurur bahşeyledi. Bu gaddar ve istibdat altında eğilmiş başların gasp edilen haklarını istirdat için yavaş yavaş yükseldiğini gördükçe vazifesini kalemiyle, vücuduyla velhasıl manen ve maddeten hakkıyla ifa eden muhterem Belkıs Şevket hanıma derin bir his-i minnettar duyuyorum.

O, etbak-ı semaviyyede şarkın efsaneler teşkil eden güzelliğini yaşattı.

O garbın müftehar, mütekebbir kadınlarına, Türk kadınlığını Türk cesaretini gösterdi.

Bazı ihtiyarlanmış, çürümüş fikirlerin taarruzat-ı beyhude ve haset cüyanesi istisna edilirse Türkiye'nin bilcümle kısım-ı münevveri onu takdir etti, alkışladı... Belkıs Şevket hanım bu vazifesine ne bir alkış ne de herkesin kendisinden iftihar ile

bahsettiğini işitmek tamayla başlamadı. Yalnız vazifesindeki muvaffakiyeti için vicdanından duyacağı sürur ona en büyük bir mükafat idi.

Bu bizim için şayan-ı iftihar bir inkılapdır. Artık kadınlarımızdan beklediğimiz ümitlerin yarın tulû edeceğine emin olmalıyız. Kalbin şiddetle arzu ettiği bir şey varsa o da Belkıs Şevket hanımın iştirasına hemşirelerini teşvik ettiği kadınlar dünyası tayyaresini cû-hevada genç, cesur bir genç kızımız tarafından idare edildiğini görmektir.

Muhterem kadınlığın mukaddes namının yine bir kadın tarafından semanın namütenahi içerisinde yükseldiğini görmek benim için pek büyük bir saadet olacak! Fakat acaba sevgili hemşirelerim bu arzumu is'âf ile beni ve bütün benim gibi düşünenleri emellerine nailiyetiyle mes'ud edecekler mi?...

Mk. S.23-24, s.378

Belkıs Ümid

2.1.4. El İşleriyle İlgili Makaleler

Düğüm Yapmak San'atı

Bir şey düğümlemek ihtiyacından kimse vâreste değildir, herkes az olsun çok defa olsun bir ip yahut diğer bir bağ üzerinde düğüm yapmak mecburiyetinde kalabilir. Bavul, denk ve bütün bu gibi şeyleri süratle fakat ayn-ı zamanda iyi olarak bağlamak, yerine göre lazım olan düğümü yapmak husûsunda acaba kendinizi muktedir görüyor musunuz?

Heybeli gibi, Ticaret-i Bahriye gibi kaptan mekteplerinde düğümlemek san'atı üzerine dersler veriliyor. Yalnız bu mekatib-i mülkiyede olmuyor ki biraz da düşünelim, mekteplerde teneffüs zamanlarında çocuklar böyle şeylerle uğraşsalar fena mı olur? Bu vecihle hem uzun bir zaman için kendilerine yarayacak ma'lûmât edinirler. Hem de kolayca düğüm yapmaya alışır. Mamâfih sözümüzü kısa keselim de esas maksada gelerek tafsilâta girişelim ve en fazla işe yarayanlarla en çok kullanılanları anlatalım. Resimlerimizi her okuyucunun kolayca anlamasını te'min edecek ve az bir dikkat ve sebât sarf olunduğu takdirde bu düğümleri çar çabuk mümkün olacaktır, sanıyoruz.

Birinci şekil payanda düğümünü gösteriyor bu düğüm bir ipi yahut bir halatı kısaltmaya yarıyor çözmek istenildiği zaman arada bulunan ufak tahta parçasını ta'bîr-i mahsusuyla kamayı çekmek kifayet ediyor ki böylelikle düğüm çözülüyor bunu bazı defalar ağır şeyler asmak için kullanıyorlar, asılan şeyin ipi kamanın her iki tarafından geçirildikten sonra öylece asılı bırakılıyor. Yapılması pek kolay olduğu ve resmimizde yetişecek kadar gösterdiği için artık uzun uzadıya tarif etmekten vazgeçiyoruz.

İkinci şeklimizde gelince bir camadan düğümünden ibaret bulunuyor ki bu da iki ip, iki halat yahut herhangi bağ uçlarından birbirine bağlanırken yapılacak olan en sade fakat en kullanışlı bir düğümdür. İki numaralı resim bu düğümün gevşek iken ki hali olup bakılırsa nasıl yapıldığı pek güzel anlaşılır. Üçüncü şekilde aynı camadan düğümünün sıkışmasından başka bir şey değildir. Düğümler arasında yassı olanlar en makbûl olup camadan düğümü de bu meziyeti hâiz bulunduğu için o san'atı da hâizdir, bir paketi bir denk bağlanırken daima yapılması lazım olan düğüm de budur. Şurada kaydetmeyi unutmayalım, bunun hemen aksi olan bir düğüm vardır ki dördüncü şeklimiz tersim ediyor. En büyük müşkülâtla bile çözülmesi gayr-i mümkün bulunduğu için insan bâ-husus husûsî ip ince olduğu takdirde nihayet kesmek mecburiyetinde kalır.

Evvelce söylediğimiz gibi bir kere daha tekrar edelim, sâde ve muhtasar görünen düğüm en makbuldür, camadan bağına bir nazar fırlatmak sözümüzü isbâta kâfidir. Dört numaralı resmimizde yaptığımız düğüm bilakis pek karışıktır ve yukarıda kaydettiğimiz üzere bir çokları tarafından bilinmeyerek kullanılmakla beraber hiç de yassı değildir. Pek kaba duruşu vardır. Asıl camadan bağında ipin uçları aşağıya doğrudur, bunda işte uçları yukarı kalkıktır ve camadan bağında olduğu gibi kısmen bile mevâzi değildir. Yalnız gayet ağır bir denk falan bağlandığı zaman resmimizde olduğu üzere (şekil 5) dengin etrafında bir zâviye-i kâime teşkil edilerek yapılabilir ki bu düğüm de ancak böyle bir yerde işe yarayabilir. Bağlacılar her vakit bunu kullanırlar. Şayet bir düğümün daha fazla kolaylıkla çözülmesi arzu olunuyorsa boş kalan uçlardan birini, altıncı şeklin gösterdiği gibi, düğümden geçirerek bir fiyonka meydana getirmek kifayet eder. Bu ta'dilâtla beraber sağlamlığından hiçbir şey kaybetmez, çözülmek istenildiği zaman ipin iki ucundan herhangi biri çekili verilir.

Yedinci şekilde ayn-ı düğümü biraz daha ta'dil edilmiş, fiyonkaların sayısı ikiye çıkarılmış olarak gösteriyor. Binaenaleyh buna, gemiciler darılmazsa fiyonka bağı diyebiliriz.

İki ip ucunu birbirine sağlam ve kolayca nasıl bağlandığını göstermek için 8,9,10'uncu resimlerimizi yapıyoruz, her iki ipi alırsınız, uçları yekdiğerine mevâzi olarak ayn-ı cihete müteveccihen tutar (şekil 8) sonra uca pek yakın olarak adî bir düğüm yaparsınız (şekil 9) bundan sonra iplerin iki tarafından tutup düğümü sıkıştırmak için karşılıklı çekersiniz (şekil 10) bu sûretle meydana gelen düğüm "sıkışık bağ" adını alır. Ve son derece sağlam olur ki katiyyen kendiliğinden çözülmez, bu esnada biraz kaba olmakla beraber çolak yapılabilmek gibi bir iyiliği vardır. Gemiciler bunun yerine az iple yapılan ve gayet kolay çözülebilen sancak bağını kullanırlar.

On birinci resmimiz, nasıl yapıldığını güzelce gösterebilmek için, gevşek bir sancak düğümü arz ediyor. On ikinci şekle gelince bu da aynı düğümün sıkışmış halinden ibârettir.

On üçüncü şeklin gösterdiği "dülger bağı"da son derece dayanıklıdır, on dördüncü şekil bir ilmeği tanzîr ediyor. Bunların sûret-i i'mâllerini resimlerimiz iyice gösteriyor. Her ikisi de söylediğimiz gibi pek dayanıklıdır.

On beş ve on altıncı resimlerimizin gösterdiği bağlar da bir çivi veyahut bir halkaya ip bağlanacağı zaman bağlayacağınız ipi elinize alırsınız, sonra bu ipi halkaya takarak, on sekizinci resimdeki gibi gerisinde adî bir düğüm yaparsınız, bu sûretle halkadan kendi kendine çıkması gayr-i mümkün bir bağ vücuda getirmiş olurunuz.

On dokuz ve yirminci şekillerimizde görüldüğü üzere bir düğüm daha vardır ki kitapçılar her vakit bunu yaparlar. Bunda ipin ucu paketi ihâta ettikten sonra cim harfiyle gösterdiğiniz yere sıkışıp kalır. Yapılmasını öğreten resme dikkatle bakmalarını okuyucularımıza tavsiye ederiz.

Çiftçilerin mevâşiyi - ineklerle mandaları ilh.. - ahırda bağlarken yaptıkları "mapa düğümünü" burada ta'rîf edelim.

Bu düğümü ekseriyetle yanlış yapıyorlar ki sonradan çözmek gayr-i kabil oluyor. Böyle fenâ bir sûrette yapılmamak için ipin yirmi birinci şekilde elif harfiyle gösterilen

ucunu yirmi ikinci şekilde kaf harfiyle gösterildiği tekrar düğüme sokmalıdır. Bazıları bu kadarını bile yapmazlar, ve ipin yirmi birinci şekilde elif harfiyle gösterilen ucunu tekrar düğüme sokmadıklarından ipin ucu aşağıya doğru sarkık kalır. Söylediğimiz gibi yapılırsa değil bir koyun hatta bu sûretle ahırda bağlanan bir manda bile var kuvvetiyle zorlasa sökemez, yalnız ip sağlam olmalıdır.

İşte size lüzumu olan düğümleri öğretiyoruz. Bunları bellek sizin için uzun bir zaman kifayet eder. Hiç çekinmeyerek yaptırdığımız resimlerden de hakkıyla istifade etmeyi unutmamalı ve fikrinizi tamamen burada olanlara tatbik ile şu fâideli ma'lûmâtı edinmeye çabalamanızı istediğimizi hiç bilmemezlik etmemelisiniz.

Mk. S.26, s.481

El Ma'rifetleri

Oymacılık: Tezgâh ve Âletler - 1

Üçüncü nüshadan ma-bâ'd

Oymacılık için be-heme-hâl lüzûmu olan alet ve edevattan birini teşkil eden (tezgâh) resimde gösterildiği vecihle rendelenmiş ve bir tarafından müselles şeklinde bir parçası oyulup çıkarılmış adi ve kalınca bir tahta parçasının altına işbu tezgâhı üzerinden oyma ameliyatı icra edilecek mesâha veya büyük tezgâhın kenarına rabt etmeye mahsûs veya demirden uzatılmış zâviye-i kâime teşkil eden kol ile zâviyenin alet dil'ını teşkil eden parçaya sıkıştırmak vazifesini ifâya mahsûs ağaçtan veya demirden bir vida vaz'edilmiştir.

Bir masa veya düz tahtadan ma'mul iskemlenin kenarına müselles şeklindeki oyulmuş tarafı dış tarafta kalmak üzere rabt edilir. Oyulacak tahta işbu tezgâh tahtasının üzerine konulup tezgâhın müselles şeklindeki oyuk dahilinde oyma ameliyatı sağ el ile icrâ ve sol el dahi oyulacak şekle göre tahtayı sağa, sola, ileri, geri çevirmek ile iştigâl eder. Tezgâhın müselles şeklindeki deliği oymadan hâsıl olan talaşın aşağı dökülmesine testerenin mahdut bir daire dahilinde iş görmesine hizmet eder.

Oyma ameliyatı yalnız tezgâh üzerinde kol testeresiyle yapılmayıp daha sûr'âtle ve daha kolay ve düzgün ve nefis oyma yapmak arzu edenler ayakla müteharrik ale'l-âde ayaklı dikiş makinelerine benzer oymacılığa mahsûs çarhlı makine ile de yapılır, işbu

makinenin üzerinde demirden yuvarlak ve ortası delik tekerlek, tezgâh vazifesini görür ve altlı üstlü vidalara adi kol testeresinin kıl testereleri tezgâh deliğinden geçirilerek takılır. Bu makinelerin yüz kuruştan bede' ile üç yüz kuruşa kadar fiyatlıları vardır.

Mk. S.4, s.66

(Ma-bâ'di var)

El Ma'rifetleri

Oymacılık: Tezgâh ve Âletler - 2

Dördüncü nüshadan ma-bâ'd

(Makinelî Tezgâhlar ve Envâ'ı, Çuvaldız ve Matkap)

Geçen sayımızda el ve makinelî tezgâhlardan bahsetmiş ve makinelî tezgâhların el tezgâhlarına nazaran esbâb-ı rüçhaniyetlerini de îzâh eylemiş idik.

Fi'l-vâkıa pek basit olan bu makinelî tezgâhlar vasıtasıyla çıkarılan işin nefâseti ve bilhassa çabukluğu şâyân-ı hayrettir. Bu makineler için fazla hizmet de yoktur, yalnız sık sık makine yağı ile yağlamak ve toz ve toprağını silmek icâb eder.

On ikiden on altı yaşlarına kadar olan çocuklar bu makinelî tezgâhlarda asla parmaklarını kesmek muhatarasını aklına bile getirmeyerek kemâl-i sûretle iş görür ve yevmiye irili ufaklı birkaç şekil meydana çıkarabilirler.

Geçen sayımızda resmini gösterdiğimiz makineden başka bir de müdevver testereli makine vardır ki bununla da ince veya kalın tahtalardaki eşkâlin harici girinti ve çıkıntıları oyulur. Bu tezgâhın dahi bir kıt'a resmini bu nüshamıza koyuyoruz.

Bu tezgâh büyük ve çok iş gören doğrama ve marangozhanelerde bulunup fevk'al-âde kolaylık ile taraçalara, balkonlara ve sâireye mahsûs büyük oyma işlerini çıkarmaya hizmet eder.

Bunun testeresini ikide bir de açıp takmak, matkap deliklerinden geçirmek icap etmez.

Resimde görüldüğü cihetle alt ile üst çarha sarılı ve esasen parça parça testerelerden eczâ ve âlât ile birleştirilerek müdevver haline vaz' edilen bir testere mevcut olup tezgâhlık vazifesini gören murabba'uş-şekil demir levhada testerenin geçmesi için sürmeli bir delik yeri vardır. Makinenin en üst tarafında arzu edildiği kadar testereyi germek veya gevşetmek için bir vida

vardır. Adi dikiş makinelerinin iğne konulan kolu gibi vidalı bir ufak kol da vardır ki bu tahtanın kalınlığına veya inceliğine göre yukarı ve aşağı kaldırılıp indirilmek içindir. Ma'mâfih her iki çarha dolanmış olan kıl testeresi tezgâh deliğinden geçmek için deliğin hemen üst tarafındaki bu koldan geçer. Bu makineyi taharrük etmek için dikiş makinelerindeki gibi ayaklık mevcut olup büyük fabrikalarda ise bunun tekerleğine bir kayış takılarak sâ'ir makinelerle beraber kendi kendine hareket eder.

Fi'l-vâkıa' bu makine bize ait olan oymacılıkta pek az müsta'mel ise de bu bâbda ma'lûmât-ı ibtidâiyye hâsıl olsun için az bir ma'lûmât i'tâsını lâzım eden addettik.

Çuvaldız: Tahtaları delmek ve bu deliklerden bi'l-âhîre kıl testerelerini geçirmek için saplı bir çuvaldız bulundurmamak lâzımdır.

Çuvaldızın mümkün mertebe kalınca, düzgün ve sağlam ve sivri ucu biraz yassılaştırılmış olmalıdır. Çuvaldızı tahtaya sokarken yassı taraflarının tahtanın hatları yanlarına gelmesine dikkat edilerek tahtayı çatlatmamak şartıyla hafifçe ve el ile çevrilerek tahta delinir. Bi't-tabi' delinecek tahta altı boş bir şey üzerine konulup diz ve sâir yere konulmamalıdır.

Matkap: Kalın ve sert tahtaları delmeye mahsûs alet olup çuvaldız vasıtasıyla delinmesi mümkün olmayan tahtalar için kullanılır.

Mk. S.5, s.84

(Ma-ba'di var)

El Ma'rifetleri

Oymacılık: Tezgâh ve Âletler - 3

Beşinci nüshadan ma-bâ'd

(Makineli Tezgâhlar ve Envâ'ı, Çuvaldız ve Matkap)

Oymacılıkta her ne kadar ince tahtalar isti'mâl edilirse de gürgen ve ceviz gibi sert tahtaların matkapla delinmesi daha kolay ve daha çabuk olur. İşbu alet yılankâvi oluklu bir demirden ibâret olup işbu demirin baş tarafına resimde görüldüğü üzere el ile tutulacak bir tutamak ve son ucu ki üç veya dört parçaya yarı ve ortası biraz deliktir, sûret-i mahsûsada üç dört santimetre tûlunda ince ve kalın matkap iğnelerinden münasip bir tanesi işbu deliğe geçirilip yarıkları sıkıştırmaya mahsûs vida ile sıkıştırılır

ve matkap sol el ile tutamaktan tutulup iğnesi amûdî olarak oyulacak nokta üzerine tatbîk edildikten sonra sağ el orta yerinde aşağı yukarı hareket eden makarayı taharrîk etmeye başlar ve akabinde tahta delinir. İsti'mâl-i şeraitinin başlıcalarından birisi sol el ile matkabı tahtaya çok bastırmamak ve matkabı hafifçe tazyîk ile kendi halinde tahtayı delmesine müsâade etmekten ibârettir.

Eğeler: Tahtanın keskin kalan uçları ve umûmiyyetle oyulan deliklerin eğri büğrü olan yerlerini düzeltmek için kullanılırlar ki bu da oymaların nefâsetini te'mîn için pek lüzumlu aletlerden ma'düddur. Bu gibi işler için kullanılan eğelerin üzerindeki çentikler yek-diğerini makas-vârî kat' edenlerinden intihâb edilmelidir. Eğeler, çentiklerinin muhtelif olmalarından başka şekil itibariyle resimde gösterildiği vecihle her türlü oyulmuş deliklere göre muhtelif şekillerde yapılmışları mevcuttur. Çentik ve şekil cihetiyle muhtelif olan bu eğelerin küçük ve büyük boyları vardır. Oymacılık için ekseriye çifte çentikli küçük numaralar kullanılır.

Mk. S.8, s.135

(Ma'bâ'di var)

İngiltere Dantelası (Gipür Dirland)
İngiltere Dantelası'nın Süret-i İ'mâli - 1
 (Üçüncü nüshadan ma-ba'd)

İngiltere dantelası örmek için biraz mahâret ve resimden de cüz'ice anlamak lazımdır. Çünkü bunlar bira karışık ve sâir örgülere pek o kadar benzemez.

Evvela evrengin motifi (Motif) esas yani resmin kalın çizgilerden ibaret olan kısmı işlemeye başlanır.

Motifler burdon denilen kalın şerit üzerinden işlenir. Bu şeriti kâh kıvrıp kâh düzeltmekle evrengil muhtelif şekilleri suhuletle işlenebilir. Motifler bittikten sonra bunlar bir bez kağıda veya parlak ipek kumaş üzerine hafifçe dikilir. Motifler - tarif edilen usul üzere - örüldükten ve bez kağıt veya ipek ve parlak kumaşa iplikle hafifçe dikildikten sonra bunları birbirine rabt eden ilmiklerin işlemesine ibtidâr olunur. Bu da bitince nakışın etrafından garnitür olarak sade veya işlemeli şeritle geçirilir. Bundan sonra dantelayı (patrondan) yani kumaştan sökmek kalıyor.

Patron ne demek. Ta'rif ettiğimiz gibi İrlanda dantelasının nazik kısmı yani ağları, delikleri, bir patron üzerinde işlenir.

Bir kağıt veya parlak ipek kumaştan ibâret olan bu patron evrengin motiflerini ve noktalı hatlarla evrengin ağlarını göstermelidir.

Örmeli şekillerin işlenmesi İrlanda dantelası evrenglik teşkil eden sık ilmiklerle küçük halkalı ilmikler ve uzun iliklerden ibarettir.

Bunlar daima yukarıda ismi geçen burdon üzerinden işlenir.

Şeridi büküp üzerinden işlemekle motiflerin muhtelif küçük şekilleri vücuda gelir. Böylelikle yıldızlar, çiçekler, yapraklar ... ilh. Düz ve mübareme olarak örülür ve bunlar saplar vasıtasıyla birbirine rabt edilerek gayet lâtif resimler vücuda gelir.

İrlanda dantelasının muhtelif motifleri esaslarının işlenmesi hakkında mufassal malumat vermeden evvel burdon (şerit) üzerinden örme usulünü gösterelim.

(Şekil 2) Adi bir şerit (burdon) üzerinde sık ilmikler nasıl işlendiğini gösterir.

(Şekil 3) Birinci sıra sık ilmik üzerinden diğer sıra sık ilmikle nasıl işlendiğini, ve birinci sıra ilmik şeridini daha ziyade sıkarak işlenmiş kısmın hafifçe büküldüğünü gösteriyor.

(Şekil 4) Büyük çiçeklerin işlenmesinde tesadüf edeceğimiz iki yaprakçığı gösterir bu yaprakçıklardan birisi tamamıyla işlenmiş ve diğeri ise bitmek üzere bulunur.

Mk. S.4, s.68

Gipür Dirland

İngiltere Dantelası'nın Sûret-i İ'mâli -2

Dördüncü nüshadan mâ-bâ'd

Birinci dizi düğüm bir kere bittikten sonra iplik tokası bir düğüme iliştirilip (şekil 5)de görüldüğü gibi ufak bir halka meydana çıkar sonra burdonu aşağı ki düğümleri üzerinde tekrar bir dizi sık düğüm örülür. Sık düğüm dizilerden vücuda gelen halkalar ve küçük ilikler muhtelif sûretle yapılır.

En kolayı burdon üzerinden bir dizi sık düğüm örüp bu diziyi tam ortasından tersine ve yukarıya doğru kıvrımalı. Bu vecihle hasıl olan halka ve iliğin düğüm dizileri üzerinden geriye doğru bir dizi düğüm daha işlemelidir.

(Şekil 6) (Şekil 7) Tersine ve yukarıya doğru bükülmüş düğümlerden hâsıl olan iki iliği gösterir. Burada, iplik buklet ikinci sıra düğüme başlamadan evvel iliğin ilk düğümünden geçirilmiş (şekil 8) bir sıra küçük ilik yapmak usûlünü irâe eder. Bu ufak ilikler bir dizi düğüm üzerinde işlenir. Burdon üstünden sık birkaç düğüm işledikten sonra burdondan küçük bir ilik yapılır. Bu iliğin üzerine kâfi derece düğüm işlenirse güzel bir yuvarlak hâsıl olur. Verdiğimiz ma'lûmât yukarıya doğru bükülmüş ilikler hakkında idi. Şimdi de aşağıya doğru çevrilmiş iliklerden bahsedelim. Bunun için her vakit olduğu gibi yine burdon üzerinden işlenen miktarda düğüm örülür. Sonra bu burdonu düğümleriyle beraber yuvarlak bir şekil alıncaya kadar kuvvetlice bükmeli, sıkmalı (şekil 9)da olduğu gibi bunun bir düğümünü burdonun düğümlerinden birine rabt etmelidir.

Yalnız başına ilikler ekseriyâ müselles yani üç kat burdon üzerinden işlenir idi. Yapılacak iliğin kalınlığında bir kalıp olmalı bunun etrafından burdonu sararak bu üç kat burdonu her taraftan sımsık düğümlerle örmelidir. (Şekil 10)a bak.

Mk. S.5, s.85

(Ma-ba'di var)

2.1.5. Sporla İlgili Makaleler

Futbol Ayak Topu

-Yaşamak İsteyenlere-

Alem-i medeniyetin her noktasında oynanmakta olan (futbol)un kavaidinden şimdiye kadar epeyce bahsedildiği için, ma'lûm-ı i'lâm kabîlinden olmamak üzere bu meseleyi tekrar tetkik edecek değilim. Yalnız bu vesile ile birkaç söz söyledikten sonra, meh-mâ-emken anın tarifat ve teferruatına girişeceğim!

Cümlenin malumudur ki, kavi, zinde ve metin anasırlardan, kavi, zinde ve metin hükümetler teşekkül eder (İngiltere, Amerika ve Almanya gibi...) Daimi bir atalet içinde hayatgüzar olan milletlerin, sıksa zayıf renksiz ve kansız oldukları görülmektedir. Böyle olan milletlerde asar-ı hayat, asar-ı terakki nümâyân olmamıştır

ve olamaz da! Çünkü terakki etmek için “fikir” ve “zeka” lazımdır. Fikir ve zeka ise; daima zinde, kavi; dinç vücutların çabuk sönmek istidadını haiz olan dimağlarında tecelli eder.

Böyle uzuvlara malik olan milletler daima teali ve terakki eder ve ilelebet yaşarlar...

Zaten riyazat-ı bedeniye ve jimnastik mütehasısları (za’f bir cinayettir) diyorlar. Halbuki biz, böyle şeylerden bi-haber ve biganeyiz. Kaviyy-ül-vücut olmak için tabii jimnastiklere şimdiye kadar hiç ehemmiyet vermediğimiz gibi hal-i hazırda da lüzumu derecesinde (hareket-i bedeniye)yi nazar-ı ibtisâra almıyoruz. Bu sebepten neslimizin inkıraza yüz tuttuğu muhakkaktır!

Bir defa Babıali Caddesinden geçiniz veyahut mekteplerimizi teftiş ve tetkik ediniz. Acaba, mütenasip el-endam, dinç, kavi, zinde kaç gence tesadüf edersiniz? Hiç! ..... Çünkü vücuduna bakan, yarının temini için bu günkü makineyi yarına kadar arızasız ve muntazam bir surette işletmeye hevahişkâr olan gençler pek azdır.

Her şeyi yapmak, her şeyi düşünmek için, ilk evvel vücudu düşünmeli, azalata takvit vermeli, metin ve kuvvetli bir vücuda malik olmak herkes için en esaslı ve ebedi bir arzu olmalı ve buna muvaffak olmaya çalışmalıdır... Ne olur gençlerimizde, - edebiyata - olan inhimâkın onda bir derecesi de (harekat-ı bedeniye)ye tahsis edilse! Usul ve kavaid dairesinde azalatın layıkıyla neşv ü nemasına gayret olursa?... Biraz da (terbiye-i bedeniye), (jimnastik) kitapları mütalaa edilse...[1]

Oyuna başlamazdan evvel - futbol oynayacak mektep talebelerinin veya bir kulüp müntesibinin la-alet-tabin, topun arkasından mütemadiyen koşmaları, yekdiğerine kakarak, topu gayr-ı muntazam bir surette gayr-i muayyen sahalara isal etmeleri hakiki ve esaslı bir top oyunu olmadığı gibi, bazen de muzır neticeleri tevlid eder. Onun için talebeyi futbol oynamaya getirecek olan mektep müdür veya mualliminin, zirdeki usullere vâkıf ve riayetkâr olması icap eder.

1- Büyük bir meydan veya çayırdaki (şekil 2) oyuncuların çok veya az olduklarına göre taksir ve tezyit edilmek ve arası la-akl (yüz) metre mesafenin iki tarafına, aralarının açıklığı beş metre olmak üzere iki metre boyunda birer çubuk dikilecektir.

2- Oyuncuları elli kişi farz eder isek, nısfı bir ve nısf diğeri de diğeri tarafa ayrılacak ve her iki taraf yekdiğerine muarız ve tarafının efradı biri birine karışmamak için elbise veya fanileleri ayrı renkte olacak veyahut nazar-ı dikkati celp işaretleri bulunacaktır.

[1] Bu hususta, jimnastik muallimi Selim Sırrı Beyin asar-ı müfidesini tavsiye ederim.

Mk. S.19, s.304

Ma-badi var

12 Teşrin-i Evvel 1329

İskender Fahreddin

Futbol (Yaşamak İsteyenlere)

Ma-bad -19 Nüsha

3- Her iki tarafında bir (gardiyan nöbetçi)si olup bunlar çubukların arasında bulunacaklar ve topun, çubukların arasından mürurunu mani edeceklerdir. Bir taraftan atılıp da diğeri tarafta çubukların arasından geçmeyerek tarafınından dolaşan topu gardiyan alacak ve yine orta yere fırlatacaktır. (Şekil 3) Top, resimde gösterildiği vecihle birden atılacak olursa gayet atik ve muntazam bir vaziyet alınarak sol ayak vücudun istikâmetinde bulunacak, sol ele biraz kuvvet verilerek bir direğe istinat edermiş gibi arkaya meyil edilerek, sol ayaktan yani vücudun istikâmetinden bir adım ileride bulunan top sağ ayak ile meydana fırlatılacaktır.

Gardiyan topu bu suretle attığı gibi alelade fırlatabilir. Bu surette de gayet muntazam bir vaziyet almak, ayakları yekdiğerine bitişirmeyerek biraz açmak, topu fırlattıktan sonra ileriye veya geriye düşmemek için, kuvveti, vücudun aksam ve muhtelifesine ve bahusus mafsallara mütesaviyen taksim ve tevzin etmek şarttır. (Şekil 3) Mükemmel bir vaziyet aldıktan sonra, top yukarıdan aşağıya doğru fırlatılır.

4- Topu gayet muntazam ve mahirane bir surette hücum etmek (şekil 5) yani top meydanında yuvarlanırken topun başında etraftan ikişer, üçer oyuncunun bulunması ve diğeri lerinin de yekdiğerinden ufak fasılalar ile aşağı, yukarı dolaşarak müteyakkız bulunmaları oyunu teshil ettiği gibi oyuncuları da pek çabuk yormuş olmaz.

5- Oyuncuları idare etmek ve kumanda vermek için her iki tarafta da birer (kaptan Captain) bulunur ve bu, her zaman oyuncular içinden en mahir olanı intihâb olunur.

6- Oyunculardan biri (gol) yaptığı yani topu muâriz tarafındaki çubukların arasından geçirdiği zaman (gol=Goal) diye bağırarak, (galip) ve (mağlup) tarafları bu suretle ilan ve tayin edilecektir.

7- Oyun esnasında (futbol) muallimi veya bu vazifeyi deruhte eden diğer biri (hakem) sıfatıyla bulunacak ve yekdiğerine vurmak, kakmak, iterek yere düşürmek veya topu kasten ayağıyla karşısındakinin yüzüne fırlatarak bir gürültü zuhuruna sebebiyet veren oyuncuları nazar-ı tetkikten geçirerek icabında oyundan men edecektir.

8- Bir kimse eliyle topu tutmayacak ve birinin topa el sürdüğünü ve derhal eliyle alarak ileriye veya geriye attığı görülür ise tarafını ihbar etmek için (kuvvet) diye bağırılacak ve top, bi-tekrar, ilk temas ettiği mahalden, topun oynandığı daire muhitine sevk olunarak (şekil 6) oyuna devam olunacaktır.

9- Topu hücum etmek veya baş ile vurmak için başkalarının yüzüne, gözüne çarpmamağa veyahut topu atıldıktan sonra (şekil 7) vücudun sükutuna dikkat etmek lazımdır.

10- Oyuncular için - altı lastikli - İngiliz kunduraları daha elverişli ise de bu cihet ihtiyari olup, ancak belde bir kuşak veya bir kemer bulunması mecburidir. Oyundan sonra dikkat edilecek noktalar oyun biter bitmez fanila üzerine ceket giymek, terli, terli katiyen su içmemek , oyun mahallinden derhal müfârekatla biraz yol yürümek ve bu suretle cereyan demi tedricen hâl-i tabiyesine getirmek hıfz-ı sıhha nokta-i nazarından lazımdır ve muvafiktir.

Mk. S.20, s.318

12 Teşrin Evvel 329

İskender Fahreddin

Mesail-i Hayatiyeden

Spor: Riyazat-ı Bedeniye ve Çocuklar - 1

Bugün büyüğümüzü küçüğümüzü, kadınıımızı, erkeğimizi işgal eden, hem maalmemnuniye hem de ma-teessüf süratle tamimine hemen el birliğiyle ceht ve gayret olunan bir şey var ki o da (terbiye-i bedeniye) namı altında riyazat-ı

bedeniyedir. Maalmemnuniye dedim çünkü riyazat-ı bedeniyenin muhtevi bulunduğu alel-umum hareket-ı bedeniyeye yani yürümek, koşmak, sıçramak, raks, yüzmek, maç talimi, avcılık, bilardo, irad-ı nutk, teganni, alat-ı musiki-i hevaiye istimali, hareket-i rükubiye, futbol, kroket vesaire gibi, mekteplerimizde tatbikine çalışılan jimnastiğin enva ve eşgalini tetkik ve mütalaa edelim. İsal-i jimnastik çocuklara hin-i hayatlarında talim edilmesi lazım gelen bir takım riyazat-ı bedeniyeden ibarettir ki bunun vasıtasıyla alel-umum etler neşv ü nema bulur yine kuvvet ve kudret iktisap eder mizaç iyi surette değişerek iştiha tezayid ve hazm-ı kesb-i suhulet eyler çocukların mekteplerde kuvve-i akliyeleri vüsat kesb ettiğinden o esnada vücudu kuvve-i akliye ile hal-i muvazenette bulundurmak için jimnastik yaptırılması ehem ve elzemdir. Eğer jimnastik ile vücudun neşv ü nema ve kesb-i kuvvet etmesine yardım edilmeyip de kuvve-i akliye yalnızca olarak kesb-i vüsat edecek olursa çocuğun bünyesinin zaafını mucip olur ki bu keyfiyet-i akîbet nokta-i nazarından her halde iyi bir şey telakki edilemez.

Ma-teessüf dedim sebebi hiçbir usul ve kaideye merbut bulunmayarak keyf-i maişâ tatbikatla uğraşılmasıdır yani ömer, zeyd, bekir, ihtiyar, genç, elhasıl zayıf tuhaf semin tam es-sema mariz her kim olursa olsun spor yapmaya uğraşmasıdır.

Müşahedatım müddeiyatımı ispata kafi olacağından şuracıkta birini zikredeyim. Aşınalarımından biri; sinni altmış, kendisi intifah-el-rai denilen hastalıkla malul, kalp cihetinden de rahatsız, tasallüb-ü şerayin mevcut. Bir gün hanesinin bahçesinde saatlerce çalıştığımı, ektiğini biçtiğini bel bellediğini (öteden beri alışık bir zat değil) hikaye ile: “Doktor nasıl iyi ediyor muyum güzel jimnastik, idman değil mi? Deyince fukaranın giriftarı bulunduğu hastalık bütün dehşetiyle gözümün önünden geçti, terledim. Çünkü ufak bir hareket-i anife, esasen sertleşmiş bulunan damarlarımından birisini çatlatır ve efna-yı hayatına sebep olabilir. Aman dedim ve lazım gelen nesayih-i tabiyede bulunarak kendisine itidal tavsiye ettim, daha doğrusu men ettim. Hariçte daha bunun gibi birçok müşahedatım bulunmakla beraber her birinin burada zikri lüzumsuz olduğundan bu kadarla iktifa ediyorum.

Asıl bizi derin derin düşündürecek hakikaten ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınacak meseleye gelelim ki o da mekteplerdir.

Mekteplerimiz de resmi olsun hususi bulunsun sene-i tedrisiye iptidası terbiye-i bedeniye derslerine mübaşeretle ve hatta sene-i tedrisiyenin muhtelif zamanlarında talebeler muayene-i tıbbiyeye tabi tutuluyorlar mı? Mekatib-i hususiyede bu cihete mateessüf riayet edilmediğini yakinen bilir gibiyim fakat mekatib-i resmimizde gayet dakik olan şu muayene icra olunuyor mu? Yoksa talebenin kaydı esnasında getirmiş olduğu (alel ve emraz-ı sariyeden masundur)dan ibaret raporla iktifa olunuyor mu? Evet bir çocuk sağlam olarak mektebe kaydolanabilir. Fakat ekseriyetle etfale mahsus olan bazı hastalıklar vardır ki mesela kızıl kızamık bunlar ihtilatat-ı maraziye olarak o masuma bir kalp hastalığını yadigar olarak bırakabilirler. Çocuk kızamıktan kesb-i afiyet eder fakat kalpten malul olarak mektebe devama başlar çocukluk saikasıyla şerait-i sıhhiye dairesinde hareket edemez; koşar, gezer buna bir de biz sporu ilave edersek işte iş şimdi tamamlanmış olur daha hal-ı iptidaiyesinde bulunan hastalık terakkiye başlar ve akıbeti vahim neticelerle zavallı yavrucağı malul kılar. Bunun için spor, yukarıda da zikrettiğim gibi ümit-i istikbal yavruların saadet-i müstakbelesini nasıl temine hadim bir vasıta ise bunu etraflıca tatbiki de o derece belki de daha nazik daha ehemmiyetli bir kaziyedir.

Vaktimin müsait zamanlarında temasta bulunduğum mekatib-i hususiyeden her hangi biri olursa olsun ziyaretimde en birinci emelim taam-hanelerini ziyaret ve et'imelerine dikkat olurdu. Burada gördüm ki sınıf-ı muhtelifeye mensup etfal zengin, vasat, fakir muhtelif et'ime ahz ediyorlar. Bugün hiç şüphe edilmez ki öğle taamı katıksız kuru bir dilim ekmekten ibaret etfal, sahan sahan yemekleriyle mektebe gelen etfalden daha fazladır. Nur-didesi sevgili yavrusuna tahsilde bulunmasına rağmen yalnız dilim bir kuru ekmekten başka hiçbir şey tedarik edip verecek gayyur, kanaatkar, namuslu babanın, reis-i ailenin acaba akşam taamı ne olabilir? Çocuk gündüz bir dilim ekmekle kifaf-ı nefis ederse akşam yemeği ne derece azvetin şeyler olacağı düşünmeye değmez. Zavallı yavru mesela Edirne Kapı'dan kalkar, kitapları koltuğunda Beyazıt'a mektebe gelir, günde dört yüz defa merdivenleri iner çıkar, bahçede koşar, gezer. Aldığı gıdayı ve tabiatıyla icra eylemediği harekâti mukayese eder ve buna da bir spor ilave edersek, bilmem ki sefalet-i fizyolojiye içinde yuvarlanan o za'if-el bünye yavru kesb-i kuvvet eder mi?

Velhasıl, bunları, derin derin düşünülecek ve her birine birer çare bulmaya çalışılacak şeyler telakki ettiğimden şurada kaydetmeden geçemedim. Gelecek makalemde riyazat-ı bedeniye, hareketten bahsedeceğim.

Mk. S.32, s.606

Büyükada: 8, Şubat, 329

Doktor Cemil Necib

Mesail-i Hayatiyeden

Spor: Riyazat-ı Bedeniye ve Çocuklar - 2

Geçen nüshada riyazat-ı bedeniyenin icrasından evvel ve icrası esnasında muayene-i tabiyede asla eser-i tekasül gösterilmemesi lazım olduğundan bahsetmiştik. Bugün de “Riyazat-ı Bedeniye”nin ne olduğunu mütalaa edeceğiz.

Bir takım etlerin takallüsatından husule gelen muhtelif hareketin heyet-i mecmuasına “Riyazat-ı Bedeniye” derler.

Harekatın uzviyetimizde neler yaptığını öğrenelim:

Hareket - Damarlarımızdaki kanın deveranını tesri ettiğinden darabat-ı kalbiyeyi tezyit eder. Bu keyfiyet hareketin çok veya az veyahut da mutedil icrasına göredir.

Hareket - Kanımızda kesir el-miktar karbonun ihtirakına beis olur.

Hareket - Uzviyetimizde ziyade miktarda sarf ve istihlak olunan azvetin husulünü teshil eder.

Hareket - Bedenimizin hararet-i umumiyesini tezyit eder.

Hareket - Zayıyat-ı uzviye-i daimemizi tazmin için aldığımız etimenin sarfını istilzam eder.

Hareket başlıca; mutedile, gayr-ı kafiye, ifrat olmak üzere üç sınıf üzere nazar-ı mütalaa alınır.

Harekat-ı mutedile - Bu nevi harekat herkese ehem ve elzem olanıdır. Zira kavai-i akliyenin inkişafını teshil edip cümle-i uzliyenin münasip surette neşv ü nemasına bais olduğu gibi bünyeleri tabiatıyla zayıf olanlara kesb-i kuvvet ettirir.

Bu harekâtın gerek icrasında gerekse icradan sonra insan kendisinde hoşluk, iyilik his eder. İştihâ tezayüd eyler. Fi'l-i hazm suhulet-i kesb etmekle beraber kabızlık mündefi olur. Aynı zamanda deveran dem-i muntazaman icra olunarak dem her tarafta suret-i mütesaviyede bulunur ki bazı kimselerde istidad-ı mahsusa sebebiyle aza-yi muhtelifede husule gelebilecek terakümat-ı demeviyeyi bertaraf eder. Ciltte hoş ve latif bir hararet tevlit eyler. Bu tadat ettiğimiz asar-ı mükemmeleyi husule getirmek için harekat-ı mutedilenin daimi surette icra olunmamları icab-ı haldendir. Esna-yi harekette biraz yorgunluk his olunursa bir miktar istirahat lazımdır.

Ne vakit hareket icrası ve ne vakit istirahat itası nispetlerine gelince bu cihet âdet, sinn, cins, mizaca göre tehalüf eder. İşte bunun hakkında kati bir söz söylemek lazım gelirse o da harekat icrası esnasında yorgunluk his olunduğu anda istirahat etmek şarttır.

İfrat üzere harekat - Bu yolda hareketin sıhhat üzerine su-i tesiri olduğunu arza hacet yoktur zan ederim. Bu nevi harekat deveran-ı demi ziyadesiyle tesri edip hararetini tezyit ettiğinden bittabi kesir el-miktar karbonun muhterik olmasına sebep olur. Keyfiyet-i mezkure alınan gıdanın ve bedende mevcut yağın ziyadece sarf olunmalarıyla husul-pezir olur.

İfrat üzere harekâtın neticesi inhiraftır. Harekat-i maruze esnasında kuvve-i asabiye tarafından ziyadesiyle sarfiyat vuku bulduğundan bu gibi harekat icra edenlerin kavası bil-ahire mefkud olur.

İfrat üzere harekâtın neticesi inhiraftır dedik, inhiraftında sık sık vuku nihayeti zebunluktur. Zebunluk şahm-i fevkalade zayıtındandır. Bu yağlar harekat esnasında vukua gelen harareti tedarik için ihtirak eden karbona muavenet suretiyle muhterik olurlar. Uzviyetteki yağlar tabiaten lüzumu olduğu dereceden aşağıya düştü mü bittabi zafiyet ve kuvvetsizlik nümayan olur ki bu surette mukavemet-i uzviye kaybolarak bir çok alil emraza duçar olmak ihtimalatı tezayüd etmiş bulunur.

İfrat üzere harekette sarf olunan anasır-ı uzviye ve karbon evvel emirde ensice-i asliyeden bade-i şahmeden ve nihayet anasır-ı demeviyeden tedarik olunur. İşte bu sebebe memni dem-i tagayyür ve tekakkar ederek anasır-ı hayatiyesi noksan bulunur. Bu husule gelmemesi için kesir el-miktar etime ile bu zayıtın tazimini iktiza eder. Halbuki buyurucu fazla harekâtın badi olduğu zayıtı tazmin etmek için iktiza eden

etimeyi hazmetmeyi kanaat-ı hezmiye muktedir olamaz mide ve bağırsakta cümle-i asabiye'nin husule getirdiği za'f-ı umumiye hisseyâb olur.

Harekat-ı gayr-i kafiye: Bu hareket az miktarda etime ahz olduğu takdirde insanda hemen hiçbir fena tesir göstermez. Zira az hareket edenler az miktarda karbon ihrâk ettiklerinden cezmi miktar etime ahz etmeye muhtaçtırlar.

Fakat gıda kesir el-miktar olup da harekette edilmeyecek olursa o vakit mevadd-ı şahmiyye ensice arasında teraküm eder ve semn tezayüd eyler. Bundan da nikris - damla vesair hastalıklar meydana gelir. Bu hareket ekseriyetle kibâr takımında görülür urbasız bir yere gidilmez o da bir köşeden kalkıp diğer köşeye gidince: "İnsan dediğin kuş misali derler ne kadar doğru demin nerede idim şimdi nerede gibi ifadelerle sanki aksa-yı şarkta seyahat etmiş gibi aldığı makdi gıdalara rağmen şu ufak hareketten şikayet ederler. Binaenaleyh fert-il-semâne gibi bir çok hastalıklara giriftar olurlar.

Mk. S.33, s.635

[Doktor Cemil Necib]

Spor: Riyazat-ı Bedeniye ve Çocuklar - 3

Geçen nüshadan mâ'bet

Hareket-i anifenin de üç nevi vardır. Birincisi: Hareket-i anife-i sadriyye-i batniyyedir. Bu hareketin icrası esnasında mizmar, muadde, şerc, ve mesanenin uzlat-ı muasıraları mütekabbik olur. Bu birinci nevi hareket epeyce müddet imtidad eder. Yükleri kaldırmaya ve sürüklemeye ve emsali işleri yapanların icra ettikleri harekettir.

İkincisi: - Hareket-i anife-i batniyyedir buna hareket-i anife-i dafia da denir. Bu hareket esnasında esna-yı teneffüste aldığımız havanın harice tardında ki hareketi icraya memur etlerin takallüs ve sadr ile batnın tazyiki ile uzlat-ı muasıranın bazıları açık ve bazıları da kapalı bulunur. Bu nevi hareket-i anife vaz-ı haml esnasında vaki olur.

Üçüncüsü: - Hareket-i anife-i sadriyyedir. Bu nevi harekette teneffüs münkatı olmaksızın sadrın uzlat-ı basitası şiddetle takallüs ederek hareket-i anife-i sadriyye husule gelir ki işbu hareket hayli müddet devam edebilir.

Hareket-i anifenin icrası, evvela fi'l-i teneffüsün muvakkaten inkıtını sâniyen kullanılmış kanın - dem-i veridenin - siyah kanın cevfi sadre duhulünün mani olunmasını salisen cevfi sadr da bulunan cezû ve aiye ve asabiye'nin hava ile zagat olunmalarını mucip olurlar.

Hareket-i anife-i mebhusenin vukua getirdiği avarız fevkalade ehemmiyetlidir. Harekâtı üçe ayırmış ve harekat-ı mutedile, harekat-ı gayr-ı mutedile yani ifrat üzere harekat ve harekat-i gayr-i kafiye suretiyle nazar-ı mütalaaya almıştık. Bu suret-i taksim haricinde kalan diğer bir hareket vardır ki oda "hareket-i anife"dir.

Hareket etlerin takallüsünden husule gelir demiştik. Hareket-i anife de takallüs edecek etlere nokta-i istinat makamında hizmet edecek sadırdır. Binaenaleyh bunun metaneti iktiza eder. Bir çok müteharrik kısımlardan mürekkep olan sadrı metin bir mesnet olması için bunun havi olduğu akciğerlerin derununda bir miktar havayı muvakkat bir zaman için tevkif etmesi lazımdır. Evvela geniş bir nefes alınır buna müteakip alınan havayı harice def için sadr ve batnın uzlat-ı mahsusası ve sadrı batnından tefrig eden ve hicab-ı haciz denilen perde takallüs ederler fakat aynı zamanda mizmarı hareket ettiren etlerin mütekallis bulunmalarından fetha-i mizmar büzülür, kapanır işte bir taraftan ciğerlere doldurulmuş olan havayı harice def etmeye hizmet eden anlar ve diğer taraftan mizmar sıkışır ve mahpus hava ile sadr-ı mütezayyık bulunarak metin bir kafes teşkil eder işte bu kafes fevkalade sarf-ı kuvvet edilmesi lazım gelen hareketin icrasına hizmet eden bil-cümle etlere müsnedlik eyler. Kasık yarığı tabir olunan fitıkların envai muhtelifesi hemen hareket-i anife neticesi olarak husule gelir.

Daha terakkümat-ı demeviye dimağıyye ve inzife-i dimağıyyeyi de meydana getirebilir çünkü hareket-i anife esnasında dem-i serbestane cevfi sadre dahil olamadığından dimağda terakküm eder.

Hareket-i anife intifah-ı rüyayı da mucip olur daha vahimi bazen büyük kan damarlarının ve belki de kalbin inşikakını mucip olmasıdır. Bu inşikak hareket-i anifeyi icra için cevfi sadr da bulundurduğumuz havanın bu uzuvlar üzerine icra ettiği tazyikten ileri gelir. Fakat şu halde meydana gelebilmesi her halde gerek iddiyede gerekse kalpte bir afet-i uzviyenin evvelce mevcudiyetine mütevakkıftır.

2.2. Hikayeler

2.2.1. Mensur Hikayeler

Küçük Hikayelerle Tehzib-i Ahlak

-6-

Abdulkadir

Abdulkadir Geylani Hazretleri evliyaullahdan melek sıfatlı bir zatı şerif olup tarikat-ı kadriyenin de piri muhteremidir. Doğduğu yer, hatte-i İran'dan (Geylani-Ceylan) karyesidir, Bağdat şehrinde tahsil-i ulum ve kemalat eyleyerek meratib-i ilimde derece-i kusvaya vasıl olmuştur, veladetine (aşk-720) kelimesi vefatına da (kemal-i aşk-561) terkibi tarih düşmüştür. Merkad-ı münevverleri Bağdat'ta ziyaretgâhtır.

Abdulkadir hazretleri küçük iken pederleri vefat etmiş olmakla, validelerin yed-i terbiyetine kalmışlar idi; on, on iki yaşlarına vasıl olunca ilme olan fert-i temayüllerini gören validesi tahsil için Bağdat'a göndermek istedi.

Evvelleri uzunca yollarda az kişilerle kat-i merahil etmek mümkün ve muvaffak olmadığından kervanlar kabilelerle yola çıkmak mecburiyeti vardı; birkaç gün evvel münadiler, kervanın hareket edeceği günü ilan ederler, yolcu olanlar da hazırlanırlardı.

Ertesi günü hareket edecek olan bir kabile ile validesi Abdulkadir'i de Bağdat'a gönderecek idi, o akşam hırkasının içine dört lira dikti ve dedi ki: "Oğlum, bu paraları görüyorsun ya, buraya dikiyorum, lazım olduğu zaman harc edersin." Kesesine de ayrıca beş, on kuruş ufak para koydu, sabahleyin Abdulkadir'in hırkasını giydirdi, cüz kesesini, ekmek torbasını boynuna astı, köyün kenarına kadar teşyî etti, diğer ahali de kendi akraba ve bildiklerini teşyî için gelmişlerdi.

Artık develere bineceklerdi, Abdulkadir validesinin elini öptü, validesi de Abdulkadir'in gözlerinden öptü. Abdulkadir validesine: "Anne, dedi, bana hiçbir nasihat etmeyecek misin?"

Annesi:

- Ne nasihat edeyim, evladım, yalan söyleme dedi.

Artık kervan hareket etmişti vedalaştılar, yola dizildiler. Gidiyorlardı. Hemadan yakınlarında bir vadiden geçerlerken kabile ahalisi çağrıştılar:

- Arkadaşlar, buraları tehlikeli yerlerdir, toplu gidelim, önden gidenler, biraz yavaşlasın, arkadakiler acele edin, hayvanları sürün!

Fil-vâki kabile halkı bu vesâyâyâ ittiba etmemişler ise de yüz kadar atlı ile etraflarının ihata edildiğini gördüler.

- Durun teslim olun!

Eyvah!... Kabileyi haramiler muhasıra etmiş ve basmıştı. Kabile halkı kaçan kaçana, yükler devriliyor, kimi yaya olarak firara sığılıyor, kimi devesiyle kaçmak isterken yakalanıyor, feryat ve figan kalkıp kopuyordu. Herkes şaşırmış, kimsenin kimseyi göreceği hali kalmamıştı, orası mahşerden numune nema idi. Sandıklar kırılıyor, kıymetli eşya aşırılıyor, herkesin üstü başı, koynu kucağı araştırılıyordu.

Abdulkadir'de bir ağaç altına oturmuş, ağlıyordu haremının biri bunun yanına yaklaşarak: "Çıkar, bakayım, senin nen var?" dedi. Abdulkadir kesesini çıkardı: Beş kuruştan ibaret ufaklık paraları gösterdi işte: Al, dedi.

Hırsız o paraya ehemmiyet vermedi, ceplerini yokladı torbasını, cüz kesesini karıştırdı, bir şeyler bulamadı, çekildi. Giderken Abdulkadir çağırıldı: Gel, gel! Dedi (hırkasının yakasını göstererek) şurada dört lira vardır. Hırsız döndü, hırkayı beraber söktüler, dört lira bulundu, fakat bu hal, hırsızın pek garibine gitti, dedi ki:

-Evladım, sen ne için burada paran olduğunu söyledin, sen söylemeseydin ben bilmeyecektim. Abdulkadir cevaben:

- Yalan söylemeyi Allah'ım men etmiştir, validemin bana nasihati vardır, ben yalan söylemem, dedi.

Bu söz üzerine o haraminin gönlünde Abdulkadir'e karşı sanki bir muhabbet uyandı. Haydi!, dedi, seni şimdi ben bizim reisin yanına götüreceğim, aldı Abdulkadir'i haramilerin reisi olan beyaz sakallı ihtiyar şakînin yanına götürdü ve meseleyi ona anlattı. Reis de aynı suali tekrar edince Abdulkadir:

- Evet, dedi, ben Allah'ın emrine, validemin nasihatine elbette itaat ederim. Ve bunlara isyandan korkarım.

Reis-i eşkıya da bu sözlerden fevkalade müteessir oldu yağma ettikleri emvali paylaşmada olan arkadaşlarına döndü dedi ki:

- Ey arkadaşlar, bu çocuktan ibret alalım, otuz senedir, bu hırsızlığı yapıyoruz da ne hayır gördük? Bizim akıbetimiz ne olacak: Allah'a ne yüzle varacağız? Geliniz bu hallerden artık vazgeçelim. Tövbe ve istiğfar edelim.

Reislerinin her sözünü kabulde isticlal gösteren haramiler bu teklifi de hemen kabul ettiler oklarını, bıçaklarını kırdılar, kervanın bütün mallarını da iade ettiler, kendileri de bundan sonra çiftçilikle iştigal eylemek üzere köylerine döndüler. Bunun üzerine kervan halkı sevinçlerinden Abdulkadir'i başları üstünde taşıdılar.

Hisse:

Bir çocuğun yalan söylememesi ne kadar kimselerin salah ve faidesini mucip oldu.

Yardımcısıdır doğrulukların Hazreti Allah.

Mk. S.32, s.610

(8) Mirgün: 7 Şubat 329

Muallim: Mehmed Şevket

Altın Fare

Validesi Cehdi'ye dedi ki:

Oğlum, sen de görüyorsun ya! Artık ihtiyarladım, çamaşır yıkayacak, tahta silecek halim kalmadı, kuvvetten düştüm, zayıfladım, ellerim titriyor, beni kimse hizmetine de çağırıyor, çünkü hakkıyla iş göremiyorum, rahmetli baban öleli on sene oldu sen altı yaşında kalmıştın, on sene seni baktım, büyüttüm, okuttum, şimdide idadiden şehadetname aldın. Benim gibi dul bir valide yetim çocuğunu bu kadar bakabilir, artık evladım sıra sana geldi, şimdi sen beni bakacaksın!...

Cehdi:

(Gözleri yaşla dolmuş ağlıyordu)

Evladım, ne ağlıyorsun, hayat kavgasında ağlayanlar değil sebat ve metanet gösterenler kazanır. O, gözyaşları ağlamak için değildir. Türk evladı metin olur. Haydi bakalım ticaret et, uğraş, didin, çalış, çabala...

Cehdi: - Ben nasıl alışveriş edeyim, ne alayım? Ne satayım sıkılıyorum, utanıyorum.

Validesi: - Öyle ise senin mektepte okumandan bir şey anlamadım, bir mektep mezunu kendini idare edecek kadar bir kudret-i şahsiyye bir benlik meydana getiremezse yazık değil mi? Halbuki gaye-i tedris, insanı hayata hazırlamak değil midir? Sen ise nazariyata boğulup kalmışsın, mekteplerimizin malumatı az olsa da ameli adamlar yetiştirmeye gayret olursa daha karlı çıkacağımız anlaşılıyor.

Cehdi: - Anne, ticaret için para lazım, sermaye lazım bizde o yok.

Validesi: - Evladım, bizim komşumuz tüccarın mağazasını biliyorsun yarın sabahleyin git, ondan biraz sermaye istersin.

Ertesi gün Cehdi erken kalktı. Karşı komşunun mağazasına gitti fakat sıkılıyordu, beyaz yüzü kıpkırmızı kesildi. Tüccar, masasının yanında oturuyordu, Cehdi kemal-i edeple selam verdi. Kendisinin tüccar efendiden istediğini ve bir miktar sermaye istemek için validesi tarafından gönderildiğini söyledi.

Tüccar: - ne! ... dedi, sana sermaye mi!?! (dükkan kapısı yanında bırakılan bir ölü fareyi göstererek) işte, al!

Cehdi kemal-i edeple eğildi ölü fareyi aldı, bir kağıt içine koydu, tüccara döndü: "para kazandıktan sonra bu fareyi yine iade edeceğim."

Tüccar müstehziyane fakat mütehayyirane: - eliyle, iade edeceksin, dedi, ve çocuğun aptallığına hükmetti.

Cehdi elinde fare ece geliyordu, validesine ne yüzle çıkacağını düşünüyor ve sayıklıyordu.

Yolda bir oduncu rast geldi oduncunun yanında bir kedi vardı, Cehdi'nin elinde fareyi gören kedi miyavlamaya başladı. Cehdi bir kucak oduna fareyi oduncuya sattı. Eve odun ile geldi, meseleyi validesine anlattı.

Validesi, o metin kadın “zararı yok evladım, dedi, sen kendi sa’yinle geçin.” Bunları git buğday getiren köylülerin yolu üzerinde buğdayla değiştir. Cehdi odunları güzelce alıp bağladı, sırtına yüklendi, yarım kile buğdaya sattı, buğdayı torbasına doldurdu, eve geliyordu, artık alın teriyle kazanmaya başladığı için sevinçliydi. Ertesi günü buğdayı oduncularla iki yük oduna mübadele etti. Odunu buğdaya, buğdayı oduna sata sermayesi artmış, bir odun taciri olmuş idi. Bu çocuğun doğrulukla çalıştığını gören bazı hamiyetli tüccarlar kredi yani itibar verdiler, ıkradatta bulundular. Cehdi, hem odun hem buğday tüccarı oldu. On sene zarfında o kadar şöhret sahibi olmuştu ki artık vagonlarla buğdayı sevkiyatında bulunuyordu, birkaç mağaza sahibi olmuş, sermayesi de yüz bin liraya tecavüz eylemişti. Fakat mahut (ölü fare) meselesini hiç unutmuyordu.

Bir gün altından bir fare yaptırdı, komşu tüccarın mağazasına gitti, tüccar Cehdi’yi kapıda karşıladı. “buyurun bakim! Teşrifinizle bizi garik-i şadi buyurdunuz!” gibi elfaz-ı ihtiramiye ile iltifatlar ediyor, bir taraftan da kahveler, sigaralarla ikram olunuyordu. Cehdi on sene evvelki mevkisiye şimdiki mevkisini düşünüyor, kapının eşiğinde mahud fareyi tahayyül ediyordu

Mukaddimat-ı izaziyenin itmamından sonra Cehdi bey tüccara hitaben dedik ki:

- Bendenizi tanıyor musunuz? Bu sermayemin asıl başlangıcını biliyor musunuz? Ben size bundan on sene evvel bir sabahleyin gelmiş, sizden sermaye istemiştim. Bunu yine iade edecek miyim siye sorduğumda: “ Elbet iade edeceksin ya!” demiştiniz. Benim ilk sermayem odur. (tüccar vakıayı derhal hatırladı, vaktiyle ettiğine bin kere pişman oldu kızardı, bozardı, bir cevap bulamıyordu)

Yine Cehdi devam etti:

- İşte ben sözümde duruyorum (mahsus yaptırdığı ceviz kutu içerisinden altın fareyi çıkardı) buyurun farenizi iade ediyorum, dedi.

Mahcubiyetten yerin dibine geçen tüccar, almak istemedi.

Cehdi bey:

- Yok. Katiyen geri almam. Ben bunu geri almak için getirmedim, benim size yadigarımdır, dedi ve kendisiyle vaktiyle istihza eden bir adamı iyilik yapmak suretiyle uyandırdı.

Hisse

Akıl için fakir olmak yoktur.

La fakra lil akli: Hz. Ali

İyilik etmek her kişinin karıdır.

Mk. S.31, s.597

19 Kanuni Sani 1329

Muallim Mehmed Şevket

[Bu hikaye hem mensur hem de manzum olarak verilmiştir.]

Ufak Hikayelerle Tehzib-i Ahlak

(Küçük hikayeler, efsaneler tertibiyle tashih-i ahlaka hizmet etmek Avrupa'da olduğu gibi şark usulümüzde de pek yabancı değildir. Şarkın hakim zi-intihâri Mevlana Sadî Şirazi'nin müellefat-ı aliyelerinde tuttuğu meslek de hikaye ile tehzib-i ahlaka yardım etmekten başka bir şey değildir. Hatta - meşhurdur - Sadi'nin muârizları (Gülistan) hakkında "sekiz yaşındaki çocukların okuyacağı efsane kitabı!" diyerek istihfafta buldukları zaman, Hazreti Sadi: - "Evet! Sekiz yaşında çocukların okuyacağı efsaneler, lakin seksen yaşındaki insanların kendisinden müstağni olamayacağı ibretleri muhtevi!" cevabında bulunmuşlardır.

Keza Hazret-i Mevlana'nın Mesnevisi de bir çok hikayat-ı ibret-âmiz ile tehzib-i ahlaka hadim bir eser-i nefisedir. Hülâsa: Emsal ve hikayetin efkar-ı insaniye üzerinde tesir-i azimi şark ve garp alemlerinde kabul olunmuştur. Zaten fitrat-ı insaniye de buna meyyaldir. Bahusus küçük çocukların ihtiyar ninelerinin dizlerine dayanarak saatlerle masal dinlemeleri de çocuklarda kuvve-i hayaliyenin daha fazla olduğuna dalalet eder ve çocuk o gibi şeylerden daha ziyade haz eyler. Hikayeden diğer bir istifade daha vardır ki: Muntazam söz söylemeye alıştırmaktır. İfade-i meram edemeyenler, yahut söz söylemekten sıkılanlar bu hallerinden pek çok zarar etmişlerdir. Binaenaleyh

hikayenin faidesi sabittir. Şu mülâhazata binaen, hissiyat-ı nehîbe-i ahlakiyeyi tenmiye gayesiyle, silsile-i hikâyata devam olunacaktır.)

Arı ile Güvercin

Bir arı baharın latif bir gününde idi, çiçeklerden bal toplamaya çıkmıştı, mevsim baharın, en çiçekli ayı olan mayıs da, her tarafı ezhâr-ı gûna gun ile donanan latif bahçelerde, rûh-nevâz çimenlerde dolaşmak yalnız arıların değil, bütün kainatın haz ettiği bir mesele değil midir?

Evet! Arının biri de bu letafetten istifade-i maddiye ve maneviyesini temin eylemek azmi ve ibretiyle çiçekten çiçeğe konarken bir şukufe-i dil-pezirin rayiha-i latifesi zavallı arıyı bi-hoş etmiş, arı da çimenzarın ortasından geçen nehrin içine yuvarlanmıştı!

Arı suya düşünce kendine gelmiş ise de ne çare ki iş işten geçmiş, artık ahiret seferberliğine hazırlanmaktan başka yapılacak bir iş kalmamıştı. Lakin Allah öldürmeyecek bir kuluna elbette bir çare-i necat halk eyler: Dere boyundaki söğüt ağacının üzerinde bulunan bir güvercin arının bu halini görerek merhamet etti, ağaçtan bir hayli yaprak koparıp suya attı, su dahi yaprakları arının olduğu tarafa götürüyordu. Yanına yaklaşınca hemen birinin üzerine tırmandı, suyun akması arıyı biraz daha sürükledi ise de arı artık hayattan emin idi: Çünkü yaprak, ona bir kayık hizmetini görüyordu.

Güneşin harareti arının kanatlarını az zaman içinde kuruttu, arı uçtu, fakat halâs-karı olan güvercine teşekkürü unutmadı, kendine mahsus bir tavır ile vazife-i ihtiramı ifa etti.

Bu vaka üzerinden bir hayli zaman geçmişti, bir gün avcının biri bu güvercine nişan almıştı. Arı bunu görünce hemen avcının elini ısırды, avcı tüfeği elinden bıraktı, tüfek boşa patladı, güvercin de halas oldu, arı da bu suretle bil-mukabele borcunu ifa eyledi.

Hisse: Herkese, ba-husus düşmüşlere elinden gelen iyiliği dirig etmeyi ve iyiliğe karşı da nankörlükte bulunmamayı bize talimdir.

Şairlerimizden biri vaktiyle şu hikayeye şöylece keşide-i silk nazım eylemişti:

1

Bir arı düşmüş idi gaflet ile nehre hemen
Hitam-ı enfâs-ı hayat etmeye kalmıştı ramak
Bir güvercin görerek halini zenbûrek olan
Gagasıyla koparıp indi suya hayli varak

2

Sarılıp bir varaka-i sahile çıktı güç ile
O varaklarla reha buldu zavallı zenbur
Elveda eyleyerek merg-i kerim alışma
Durmayıp uçtu hemen lanesine misel-i tuyur

3

Aradan geçmiş idi haylice eyyam ve zaman
O güvercin bir ağaç üzere bulunmakta idi
Oturup kendisini almış idi avcı nişan
Nereden gördü ise geldi erişti o arı

4

Kolunu cerh ederek avcıya verdi hareket
Borcunu sür'at ile böylece ifa ederek
O zaman buldu güvercin de kaçıp taze hayat
Hedefe değmedi zira ki bu himmetli tüfek

Kıssadan hisse:

Hak teali bize Kur'an-ı Kerimi'nde dedi

İyilik eyleyiniz ahire ey ehl-i kerem

Hazret-i Hak sever elbette kerem-kâr olanı

Kişi elbette ser-efrâz olur ettikçe kerem

Mk. S.23-24, s.371

H. M. Ş [H. Mahmud Şevket]

Milli Hikaye

“Baba! Ben de tayyareci olacağım”

Bu gece evde derin ve hakim bir sukuttan başka kimse yaşa[m]ıyordu.

Ağır bir yük gibi omuzlarına yüklenen gündüzi; hücre-i istirahatına bırakıp da serbest ve müsterih hayata doğru ilerleyen gece .. Hiçbir zaman bu haneyi bu kadar ölü, bu kadar ıssız bulmamıştı.

Saf ve tatlı bir hayatın her gece handelerle taşan saadetini bazen kamer bile kıskanır.. Bu şevk ile, neşe ile daima gülen aşyaneye ihtiraz ile perdeler sürünerek girerdi. Orada gözleri fazla bir ziya ile yanar, ruhundaki nurlara tebessümlerde dolaşırdı.

Kamer yine gelmiş.. Fakat sevgili bir ünsiyetle merbut bulunduğu bu pürhande aileyi bu defa yaşayan birer ölü bulmuştu.

Üçü de sakin ve heykel gibi idiler.

Ali Necib'in daima parıldayan gözlerinde anlaşılamaz, sönük ve zulmetli bir ziya dolaşıyordu.

“Tercüman .....” Koltuktan aşağıya sarkmış, bir kabahatli gibi halılara sokulmuştu. Kendisinde sanki söylemeye alışmış ve birden bire bilmediği bir felakete kendisi sebep addolunarak metruk bırakılmış bir sevgili tavrı vardı.

Yorultan bir günün bütün kesi ve yorgunluklarını şiirli bir kitabın hayat veren satırları arasında uyutmaya çalışan validesinin bi-hareket vücudu karşısında ne düşündüğünden belki bi-haber olarak kendisini bekleyen ders ve vazifelerine lakayd duran “Necmi”

birden bire anlaşılamayan bir hisle “tercümanı” birden kaldırdı.. Tekrar, tekrar; derin derin, damla, damla okudu.

Belki akşamdan beri yüz defa bu satırları tekrar ediyordu: “Osmanlı tayyareciliğinin ilk kurbanları...”

Gözlerinde asırları en seri mesafelerle tay eden bir şule, ırki bir azim ve hayat şulesi belirdi.

Mektepte arkadaşlarından, muallimlerinin tekrirlerinden, evde babasından “tayyarecilere ve tayyareciliğe” ait öğrendiği bütün malumatı küçücük zihninde topladı. Ve sonra gözlerindeki şule büyüdü, kuvvetleşti. Evet kararını vermişti: “O da tayyareci olacaktı.”

Büyük bir adam tavrıyla yarım saatten beri vukua gelen hareketini merak ve heyecan ile seyir ve takip eden peder ve validesine yaklaştı.

Ali Necib “Ne var ... Nemci!” dedi.

Mütebbessim ve karşısındakileri mecbur-ı sukut eden bir asabiyet-i masumane ile “Benim adım Necmi değil ... “Fethi”dir” diye cevap verdi ve itiraz beklemeyen, büyük bir karar vermişlere mahsus vakur, metin bir nigah ile yükseklere baktı.. “Baba!..” dedi “Ben de tayyareci olacağım.”

-İstanbul

Makedonyalı Münir Tevfik

Mk. S.33, s.622

Bulanık Köyü Değirmeni 1

Kars ile Bayezit arasında ve Rusya hududu üzerinde bulunan “Bulanık Karyesi”nin eteklerinde otuz kırk sene evvel beyaz badana vurulmuş parlak duvarları, bir Osmanlının yüreği gibi dosdoğru duran kameti ile bir değirmen göze çarpıyordu. Duruşunda, çarkının dönüşünde şu son zamanlarda bin türlü kahırlar çeşit çeşit kederlerle boğulup tıkanan bir müslüman kalbindeki sakin hal, mahviyet altında muhterem bir büyüklük vardır. Civarından akan derenin berrak suları o çarkı döndürüyor döndürüyor daima sessiz sedasız bir akış ile döndürüyor adeta bugünkü

meyusetini, gürültüsüz bir gayret ile istikbale hazırlayarak intikam almaya çalışana benzer bir sabır ve sükun ile döndürüyordu.

Değirmenci otuz beş yaşında tam kuvvetinde sabırlı olduğu derecede de çalışkan ve gayyur olan Ahmet, değirmenini idare ediyor, bütün kudretini ona hasrediyordu. Mini mini yavrularının hizmetine bakıyordu. Hatta ailenin küçük ve ikinci mahsulü olan Hasan'ı işte bu maksatla Fatıma'ya bırakmış idi.

Hasan, küçük Hasan beşikte beş altı aylık bir nur topu ablası Fatıma'nın elinde büyüyor. Fatıma - ki henüz on iki yaşında idi- sarışın saçları altındaki melek gibi masum nurlu simasıyla pek hünerli, pek gayretli bir istikbal anası olacağını apaşıkarak gösteriyordu. Onun arzusu, en mukaddes hevesi validesinin emrettiği işleri görmek , o aralık sevgili kardeşi Hasan'ın da hizmetine koşmak, fırsat bulunca gergef başına geçmek veya tentenesini örmek hasılı akşama kadar asla boş kalmak sonra da akşam olup pederi eve gelince onu kapıdan karşılayarak odaya götürmek idi. Koca Ahmet, ciğerparesi Fatıma'nın lakırtılarını, o gün yaptığı işlere dair uzun anlatışlarını, anasından yeni öğrendiği bir şey varsa onu tarif edişini dinleyerek yorgunluğunu çıkarırdı. Ne saadet! Ne bahtiyarlık! Böyle bir zevceye öyle bir kerimeye sahip olduğunu düşündükçe Ahmet sevincinden cihana sığmıyordu. Fatıma, kendine düşen her işi harfi harfine yapmakla beraber küçük kardeşinin her imdadına yetişmekte de başka bir lezzet başka bir gurur duyuyordu. Hatta Hasan o güzel beşikte saatlerce uyuduğu zaman Fatıma sabırsızlanıyor, dakikada bir yanına koşuyor "acaba uyandı mı?" diyerek tekrar geliyor nihayet sabrı hiç kalmıyor gönlü onu uyandırmak arzularına düşüyordu. Bunun üzerine Hasan'ın zarif çenesi açık pembe rengindeki latif dudaklarını hafif hafif okşayarak onu uyandırıyor.

Ayşe, kızının bu dikkatlerine baktıkça memnuniyetinden göğsü kabarıyor her gün buğdaylarını öğütmek için değirmene gelen komşu kızlarına:

Eh artık ölürsem de gam yemem. Fatıma Hasan için benden daha iyi bir ana olacaktır. Bin şükür Allah'a ki bana böyle bir evlat ihsan etti.

Diyordu.

O sene mahsul bereketli idi. Değirmenin çarkı muttasıl dönüyordu. Yorulmak bilmeyen Ahmet hırs ve tamahından değil beklili değirmen önüne yığılan ötekenden berikenden buğday çuvallarını günlerce orada bekletmemek, komşularının hepsini de memnun etmek için büyük bir alicenaplık hissiyle uykusundan bile olur. Fakat bu uyku mahrumiyeti mürüvvetkâr değirmenin ruhunu yükseltiyor adeta semalara doğru büyütüyordu. Ahmet şarkı söyleyerek değirmenin üst yuvasına döktüğü buğdayı alet tarafından un halinde almaya ve o unu sahibinin hakkı geçmesin diye esirgeyerek büyük dikkatlerle doldurmaya devam etti.

Ahmet'in bu sadıkane hizmeti, şu insanîyetkarane faaliyeti alem mülküne tesir etmiş olmalı ki, değirmen kapısından girince orada hiçbir yerde bulunmayan bir ruhaniyet hissedirdi. Yavaş yavaş dönen iri taşların kenarından dökülen un kokusu Ahmet'in başucundan yukarı yükselirken adeta değişiyor ruhani bir rayihaya, can verici bir nefhaya dönüyordu. Bunu hisseden kalp sahibi gözleriyle değirmen çatısı altında Ahmet'in başka daha bir çok kimselerin yerlerini araştırırdı. Sanılıyordu ki: kulaklar bile Ahmet'in terkisinden maada daha bir takım fısıltılar işitiyor. Acaba ne olsa gerek! Değirmene melekler mi inmiş idi?! Belki!

Bu kadar sadakat ve safiyetle, bu derece istikamet ve dindarlıkla çalışan, evladının ailesinin konu komşunun hasılı vatanın milletin hakkını gözeten adamın destegâhını, yuvasını, oturduğu kaldığı yerleri, yürüdüğü yolları takdis için semadan melekler uçuşup gelirler oralarını doldururlar. Ortalığa neşeler, ferahlar saadetler saçarlar. Bu bir hakikattir.

Fakat bu ruhlı maneviyatlara rağmen bir zamandan beri Ahmet'in yüzünde bazı kederli, endişeli renkler belirmeye başladı. Bu da sebepsiz değildi. Bir çok haberler, türlü türlü havadisler her gün kasaba çalkalanıyor. Gelen gidenler yürek sızlatan sözlerle Ahmet'i kaygılara düşürüyordu.

Ne imiş? Güya Ruslar sel gibi akıp İslamlara yüklenecek, Osmanlı Devletine hücum edeceklermiş.

Ne acıklı havadis! Ahmet hem değirmenini işletiyor ve hem de işittiği bu haberleri zihninden geçirerek muhakeme ediyordu. Ara sıra yüksek bir sesle:

Lakin...! Ruslar hakikaten en büyük düşmanımız olmuş öyle mi?! Diyordu.

Şu havadisli günler çok sürmedi. Bir sabah tepeden değirmenin bulunduğu yere doğru bir tabur Osmanlı dilaverlerinin indiğini gören Ahmet artık o söylenen doğru çıkışını ve nerde ise top seslerinin de başlayacağını anladı. Kalben Allah'a teveccüh ederek:

Ya Rabbi bu kadar çok, bu kadarca vahşi, canavar içli dışlı düşmanlarla pençeleşmeye hazırlanan Osmanlılara medet ihsan eyle. Dedi.

Çok geçmedi. Değirmenin kapısında bir zabıt dikildi. Orada çadır kuracak taburun zabıdatı için değirmeni barınacak bir mahal diye Ahmet'ten istiyordu. Ahmet derhal kanatları dere içinde dönen çarkın manivelasına asıldı çarkın suyunu kesti. Değirmen durdu. Ceketini alıp ortada duran bir iki parça eşyayı kenara çekerek zabıta karşı durdu ve: - Buyurunuz efendim. Malım mülküm hatta canım bile yolunuza kurban. Deyip değirmenden çıktı.

Kendisine rast gelenler keyfiyeti anladıktan sonra: - Adam-ı millet sağ olsun, şu düşmanlara galip gelsin.

Varsın değirmenim aylarca işlesin. Diyordu.

Ve asefa ki: Ahmet'in değirmenini mahv-u perişan olmak, Osmanlı ordusunun namusu da hakaretlere düşmek için ağuşlarını açan menhus dakikaların hululüne pek az zaman kalmıştı.

Bir sabah:

Ruslar... vahşi Ruslar geliyor. Diye bir feryat koştular. Aynı zamanda uzaktan gök gürlemesine benzer bir gürültü işitildi sesin geldiği tarafa dönen köylüler hudut cihetindeki tepeler üzerinde an be an patlayan cehennemi ateşlerden çıkıp yavaş yavaş yapılarak ufku dolduran siyah dolgun dumanlar gördüler.

Ahmet gözünü bu ateşe dikti ve bir lahza durdu. Sonra yerinden kalkarak duvarda asılı duran çifti kavradı. Zevcesine dönerek:

Ayşe! Dedi ahdim olsun o hainler buraya gelirlerse bir çoğunu öldürmeden ben de ölmeyeceğim.

Çiftesini doldurduktan sonra torbalar içinde bulundurduğu kurşunlu fişekleri de cebine boşalttı.

Ayşe: aman dikkat et, dedi. Bu Ruslar vahşidir. Seni yakalarlarsa başına büyük felaket gelir.

Felaket mi? Gelsin bakalım! Osmanlı değil miyim?

Bu sözleri söyleyerek hiddeti yatışan Ahmet odaya girdi. Anahtarını daima yanında sakladığı küçük bir dolap açtı. İçinden solu bir torba çıkardı. Paraya benziyordu. Filhakika torbayı yemek masası üstüne boşaltırken altın, gümüş madenden hayli para döküldü. Cinslerine göre üçe ayırdı. Altınları zevcesine, gümüşleri paraları kızı Fatıma'ya verdi. Ufaklıkları da kendisi alıyordu.

Ne olur ne olmaz, dedi, her birimizin yanında aç kalmayacak kadar para bulunmalıdır sonra kızına dönerek:

Fatıma! Bu parayı hırkanın astarına dik. Sen de Ayşe! Güzel sakla. Yollu tembihlerde bulundu.

Bu aralık gürültü kesildi. Sokaktan birkaç köylü koşar adımla geçtiler. Ahmet onlardan haber sordu. Fena! Hem pek fena! Cevabını vererek tekrar yollandılar.

Ahmet arkalarından bağırdı.

- Nereye gidiyorsunuz. Korkak herifler düşman gelirse karşısına çıkacak insan da mı kalmadı. Durun bakalım erkekçesine biz de uğraşalım. Ölürsek merdane ölürüz... Ahmet'in bu sözleri köylülere tesir etti. Hepsi geri döndüler. Hiç olmazsa köye ilk girecek düşmana birkaç telefata verdirdikten sonra ölmeye karar vererek münasip bazı müdafaa mahalleri hazırladılar.

Cesur Ahmet silahını hazırladı düşmanı iyice görüp vurabilecek surette pencereye yaklaştı. Sonra zevcesine dönerek:

- Ayşe! Dedi, çocuklarımızı al. Hasan aç kalmamak için ona her gün sütünü veren keçiyi de unutma. Hak size selamet versin. İstanbul'a doğru gidin. Cenab-ı Hak bikeslerin yardımcısıdır. Millet benim bırakacağım yetimleri elbette korur. Ben burada

öleceğim. Şu sözleri öyle bir azm-i kati ile söyledi ki: işitenler yerlerinden sarsıldı. Sevgili zevcesi Fatıma ise gözyaşlarını silerek: - ben sana vardım seninle beraber yaşamak içindi. Madem burada kalıyorsun ben de hiçbir yere gidemem. Ölürsek beraber ölürüz. Yetimlerimize milletin bakacağına ben de inanırım. Onun için gam yemem. Haydi Fatıma al kardeşini keçiyi de beraber, Allah'a sığınarak git. Dedi.

Fatıma saçları dağınık perişan bir halde kardeşi Hasan'ı kucakladı. Bir eliyle de keçiyi yederek yola revan oldu.

Biraz sonra köyün civarındaki bahçeler arasında kaybolup gitti. Zavallı kız gidiyordu. Nereye...? Müslümanların daima ümit besledikleri Osmanlı Payitahtına.

Tam zamanı idi. Düşman iyice yaklaştı. Ahmet: - Hain! Dedi. Az daha beri gel.

Bir dakika sonra değirmenin penceresinden patlayan tüfeğin ağzından çıkan tek yuvarlak kurşun düşmanın peşdâr kolu zabıtı yere devrildi.

Derhal yüzlerce düşman silahı değirmene doğru döndü. Bir ateş muharebesi başladı. On dakika devam etti. Nagehan bir kurşun Ahmet'in göğsünü deldi. Ahmet yere yıkıldı. Arkasında duran zevcesine tüfeğini uzatarak: - Ayşe! Dedi. Ben... vuruldum... lakin... dört tane de vurdum. Al. Şimdi sende... müdafaa et. Ayşe pencereye yanaştı ateş başladı.

Mk. S.1, s.1

Eba el-Hakkı

Bulanık Köyü Değirmeni 2

O vakte kadar düşman, değirmeni iyice sarmıştı. Birkaçı kapıya atladılar. Kapıyı kırıp içeri girdiler. Kendilerine ateş eden bir Müslüman kadın (Ayşe) olduğunu görünce düşmanlar hayretlerinden kudurdular.

Artık kahraman Ahmet öldü. Diğer köylüler dün sağ kalabilen iki kişi de düşman bıçağı altında parçalandı.

Biçare Fatıma suların karardığını görünce mağaramsı bir kovuğa girdi. Geceyi geçirdi. Ertesi gün pek erken, daha Hasan uyanmadan Fatıma etrafı yokladı. Civarda gürültü vardı. Meğer düşman askerleri oradan geçip ilerliyorlarmış. Bir saat kadar bekledi. Hepsini geçtiler. Sonra hasanı kucakladı. Tepeye çıktı. Köye doğru baktı ses yok canlı

hiçbir şey de görünmüyor. Kendi kendine: - Ya Rabbi dedi, kimseler yok, bir nefes olsun işitilmiyor. (etrafa bakarak) Ah!... Meğer ortalık mahvolmuş.

Düşmanın alçak kademi altında her şey kurumuş. İnsandan eser kalmamış, ya İslam'dan? Hiç!

Şu taşlar bile levn-i hayattan mücerret, yeşil otlar mail hazan, bülbüller susmuş, kuşlar uzaklara mütebaid. Ne deredeki şataretli akış ne yapraklardaki ruhnevâz hışırtı, hiçbir şey hiçbir şey kalmamış...

Korku ile hiddetin, yas ile intikamın bir anda hücumundan hasıl olan cansızlıkla bir iki dakika duraklayarak şaşkın şaşkın etrafa baktıktan sonra birdenbire: Ya pederim! Dedi. Ya sadık fedakar anacığım?... Onlar ne oldu?

Başımı kucağında olan mışıl mışıl Hasan'ın çehresine eğerek baran misali bir cereyan-ı dumu', ra'd-ı asa titrek bir feryad ile: - Hasan ! Hasan' dedi. Uyan, gözünü aç. Sen de gör. Sen de anla. Babamız gitti anamız mahvoldu. Köyde can kalmamış o cennet köy kulübemiz boşaldı. Artık orası baykuşlara safa yerleri olacak biz yetim kaldık. Hem de, şu dağ başında. Köye insek mi? Yoksa nereye çıktığımı bilmediğim şu yolu tutalım mı? Köyde anamız yok ki: kucağına koşalım. Babamız kalmadı ki kuşağına yapışalım... bizim hiç kimsemiz kalmadı. Hayır hayır gözümün bebeği kardeşim dergahına sığınacak Allah'ımız, imdadına ümit besleyeceğimiz milletimiz var. Haydi kardeşim yürüyelim.

Biraz durduktan sonra:

- Ah Hasan ne olurdu sen de biraz büyücek olsaydın da şu dakikada bana yardım edeydin dedi.

Biçare kız ne yapacağını bilmiyor, ne türlü hareket edeceğini kararlaştıramıyordu. Keder hüznün, korku, yalnızlık fazla olarak büyük ve emsalsiz bir şefkatle sıkı sıkıya taşıdığı sevgili kardeşinin kollarına verdiği yorgunluk tesiriyle yanı başında duran bir taşta şöylece azıcık yaslandı. Hep düşünüyor, daima gözleri yağmur gibi yaş döküyordu. Biraz sonra tecekkül-ü tamlı kalktı. Köye doğru yürümeye başladı. Değirmen önüne geldi. Bir de ne görsün zavallı ana ile baba parça parça yerde yatıyor. Hain Ruslar defnetmemişler. İnsan rast geldiği bir hayvan laşesini bile bir kenara

çekmekte oracıkta toprakla örtmekte insanı bir lezzet tutar. Düşmanlarımızda ondan da eser yok.

Zavallı Fatıma bu manzara karşısında zerre kadar kudreti kalmayan kollarından Hasan'ı düşürmemek için onu sarılı bulunduğu kundağıyla yere yatırdı. Döndü o iki muhterem o pek ziyade sevgili, muazzez vücutların karşısına dikildi. Ağladı ağladı o kadar ağladı o derece yaş döktü ki durduğu yerdeki toprak dökülen yaştan çamurlandı. Kah bayılacağı geliyor düşer gibi oluyor sonra tekrar kendini toparlayarak ayrılmak istiyor. Fakat ne mümkün! Bir adım atar atmaz büyük bir sayha ile - ama Allah'ım! Nasıl gideyim? Babamı anamı burada bırakıp nereye gideyim. Diyerek tekrar eski yerine yere mıhlıyor. Alicenap olan o dilber genç Osmanlı, hakiki müslüman erkeği babasını kan içerisinde, şefkatli fedakar anacığını bıçak yaraları altında yerlerde atılmış gördükçe zihnine hücum eden şiddet asabiyet fırtınasıyla bakes yetim zangır zangır titriyor. Bazen babasına koşuyor, şehidi kanlı elinde öpüp artık Allah'a kavuştuğuna inanamaz bir çılgınlıkla babacığım babacığım. Bana artık söylemeyecek misin? Başına gelen zahmetleri, onlara tahammül etmendeki maksadı ki istikbalimizden ümit var olduğunu, benim iyi ve mütefettin bir müslüman olmamı mi istediğini bana artık.. artık... anlatmayacak mısınız! Ah... sen gözünü kapadın, sesini kestin. Ruhun cennette saflar içinde... ya beni? Sevgili kızın Fatıma'yı bu sefil dünyada kimlere bıraktın?

Zavallı kız hıçkırıklarıyla şehit muhteremin ayaklarına kapanıyor. Hem ağlıyor hem o mübarek ayakları öpüyor ve.

Söyle! Ayağının altını öpeyim aslan babacığım söyle! Beni ve kardeşimi kimlere bıraktın.? Diyor.

-millete mi? ... millete mi?... belki!.... diyor.

Sonra anasına dönüyor, yerde serili yatan o cennet perisinin memeleri üstüne düşerek:-
anacığım anacığım! diyor.

Kızım Fatıma'yı artık sormayacak mısınız?...ölmekte de babamdan ayrılmadın, onun yanındasın, onunla birlikten ayrılmadın.fakat işte bizi yollarda bıraktın,bizi kime ısmarladın.

Konak kapılarını mı! Zengin beylerin merhametsizcesine işkencelerine mi? Senin bütün kalp ve fikrinle sakındığın, yabancı el değil sert bir yaprak dokunmasın diye titrediğin Fatıma'yı şimdi saygısız ellere mi havale ettin.

Masum kızcağız saatlerce devam eden buhran neticesinde nihayet bitap olarak kardeşi Hasan'ın yanına oturdu. O sırada Hasan da uyanmış sakim bir nazarla bir şey anlamadığı hallede ablasına bakıyordu. Fedakâr kız vazifesini hatırladı. Böylelikle bir kaç dakika meşgul oldu. O sayede asabı da biraz sükunet buldu. Sonra düşünmeye başladı. Artık her şey olmuş bitmiş idi. Bi-nihaye feryat ve figanın faydasız olduğunu anlayarak yerden kalktıktan sonra:

Bari! Anama babama karşı son hizmetimi yapaydım da öyle gideydim.

Dedi ve açabildiği bir mezara gömdü. Değirmene göre o mezarlara işaret koydu.

Ba'dehu kardeşini, keçesini alıp artık köyü için hiçbir ümidi kalmayarak yola düzüldü. Binlerce meşakkat, hesapsız açlıklar soğukluklar Erzurum'a gelebilen Fatıma bilahare malumatlı zeki bir kızcağız olup İstanbul inas mekteplerinden birine muallime olmuştu. Kardeşi Hasanı bir evlat gibi yetiştirmiş onu mektebe göndermiş idi. Bazı talipler çıktı. Hatta hatırlı beylerden bile onu isteye olmuştu. Lakin daha ilk teklifte reddediyordu. Bu hali nazar-ı dikkati celbettiğinden komşu hanımlardan biri nihayet sormaya mecbur olmuş idi.

Kızım! Niçin kısmetini tepiyorsun demişti.

Teyzeciğim ahdim var. Onu yerine getirmedikçe kabil değil evlenmem.

Nedir ahdin!?

Hasan ihmal-i tahsil ile dört beş seneden beri giriştiği ticareti yoluna koysun. Ondan sonra onu alıp beraber seyahate çıkacağım. Doğduğumuz yere, eski bulanık köyüne gideceğim. Biçare anamızın babamızın yurdunu göstereceğim, mezarlığının yerini de göstereceğim. Sonra babam nasıl şehit oldu fedakar anam babamdan nasıl ayrılmadı, düşman onların mübarek vücudunu ne hale koydu, ben neler çektim? İşte bunların hepsini Hasan'a anlattıktan sonra Hasan düşmandan intikam almak için daima evet!

Daima çalışacağına dair babamızın ve anamızı şehit belki de belirsiz mezarları başında yemin ettireceğim. Ondan sonra serbestim demiş idi.

Mk. S.2, s.27

Eba el-Hakkı

Ertuğrul Gazi

Ertuğrul Gazi, devletimizi kuran büyük padişahımız Osman Gazi hazretlerinin muhterem pederleridir. Horasan taraflarında dünyaya gelip Söğüt şehrinde (680) tarihinde (92) bir rivayate göre (96) yaşlarında irtihal eylemişlerdir.

Söğüt havalisinden mütemekkin (Kara Keçili) aşireti Ertuğrul hakkında her sene nisan ayında bir ihtifal tertip ederler: vakt-i muayende aşiret eski şehre toplanırlar (300-400) kadar atlı davullarla, zurnalarla Ertuğrul'u ziyarete gelirler. Bazılarının üzerinde eskiden kalma zırhlarda vardır. İki gün kadar Söğüt'te kalırlar, yirmişer kişi atlı üzerinde karşı karşıya gelerek (değnek oyunu) oynarlar, ki (cirit) oyunlarından kalma olsa gerek. Bu, bir anane olmuştur. Buna her sene devam olunur.

Her millet ecdadıyla iftihar eder ve etmelidir. Bahusus bir Osmanlıyız, ecdadımızdan müntakil bir çok menahire malikiz. Ne çare ki efrad-ı millete öğretmekte pek çok kusurlar edilmiş! Hatta bazı tarihçilerimiz kendi ecdadımızı zem ve takbih etmekten sanki bir lezzet bile duymuşlardır. Bununda sebebi: kendimizi, bencillerin gözleriyle görmeye ve onların beyinleriyle düşünmeye alıştığımızdan ileri gelmiştir. Fakat şimdi sonra kendi tarihimize, kendi öz gözlerimizle, kendi dimağlarımızla, kendi gözlüğümüzden bakmalıyız. Yoksa yabancıların taktığı kara gözlükten değil.

“Süleyman Şah'ın Caber Kariyesi civarında Fırat nehrine düşerek vefat eylemesi üzerine oğlu Ertuğrul Gazi kabilesi olmuştu. Ertuğrul Gazi bir gün, maiyetiyle gezerken cenge dalmış iki orduya rast gelmiş idi, neticede mağlup olana tarafa muavenet ederek tal-ı harbi büsbütün tebdil eyledi, meğer yardım ettikleri ordu, Konya Sultanı Alaattin-i Selçuki'nin imiş. Diğeri de Cengizler'den Kazan Mahmut Han'ın imiş. Sultan Alaattin bu hizmetine mükafat olarak Ertuğrul Gaziye Domaniç Yaylağını, Söğüt Ovalarını kışlak ve yaylak olarak verdi.

Bu vakıa-i tarihiyye cümlelerin malumudur, lakin bu vakıadan ne gibi hikmetler istımbat olunur, ne gibi faideler elde edilir, bunları tetkik ve taharri edenler azcadır.

Tarih okunmadan maksat, yalnız vakaları beklemek değil, vakayın hikmetine vukuf ile o asır insanların fikirlerine ve mesleklerine tetkik ve onlardan istifade etmektir. Bunun adına (hikmet-i tarih) de denilir.

Bu vakıa-i tarihiyyeden şu faideler istinbat ve istihraç edilebilinir.

Ertuğrul Gazi Hazretlerinin iki muharip orduya tesadüfünden: “aman kaçalım, nemize gerek!” demeyip de muharebeye iştiraklere, cesaret ve şecaatlerine delalet eder, şecaat ve cesaret ise gayet merğub bir haslettir.

Hazreti Ertuğrul’un ve maiyetinin cesaret ve şecaatlerine hayran olmamak elden gelir mi ki. Ahire edilen bir tecavüze tahammül edemeyerek işe müdahaleyi kendilerini bir şeref bilirler, ya kendilerine edilecek bir taarruza karşı o celadet ateşlerinin nasıl feveran edeceği tasavvur olunsun.

Ertuğrul ve mahiyetinin doğrudan doğruya harbe iştirakleri gösteriyor ki o zaman ecdadımız, silahlarını, oklarını vesair levazımat-ı harbiyelerini hep yanında bulundurlardı, koca palalar, bıçaklar yan tarafa asılmış, atlar üzerinde her biri ateş-i celadet gibi oluyorlar. Bir ecdadımıza, birde şimdi ki ata binmek bilmeyen, silah tutmasından, kullanmasından haberdar olmayan haylaz ahfada bakmalı, onun içindir ki o ecdadın yadigar ettikleri yerleri ahfad, vere vere tükenmiyor!

Mekteplerde silah istimalinin, nişancılığın talim eylemesine dair maarif nezaretinin vaki olan tespitin anane-yi milliyeyi ihya nokta-ı nazarından da alkışlarla karşılanmaya layıktır.

Mağlub olan tarafa muavenet meselesinden Osmanlıların uluvvi cenabı istidlal olunur. Cenabı Ertuğrul bu fiiliyle bize öyle ders-i hikmet vermiştir ki ilelebet göğsümüzün kabartacak mefahir-i milliyemizden birini teşkil eder. Bana öyle geliyor ki bu vakıanın tesadüf ettiği günün takdis edilmeğe, a’yad-ı milliyeden addolunmaya değeri vardır.

Koca Ertuğrul galip gelen tarafa yardım edip de ganaimde kolayca sahip olmak istemiyor, çünkü fitratındaki büyüklük, tıynetindeki mertlik ve yiğitlik ona mani oluyor. Uluvv-i cenabı mağluba muavenette bir lezzet buluyor.

Hatıra: yirminci asır medeniyet diye alkışlana bir asırda balkan haydutlarının müslümanlara ika ettikleri mezalime karşı Avrupa alem-i medeniyetinden - bir, iki şairden maada - sesini çıkaran, sözle olsun muavenette bulunan olmadı, herkes Türkiye'nin haksızlığından bahsediyordu. Çünkü Türkiye mağlup idi.

Vaktaki Osmanlı ordusu Edirne'yi istirdat etti. O zaman Türklerin haklı olduğundan bahsedenler çoğaldı, çünkü Türkiye galip idi.

İşte koca Ertuğrul asr-ı hazıra bile gıpta bahş olunacak bir muamele-i merdaneyi bulunmuştur. Yaşa koca Ertuğrul yaşa!

Yine bu vakıadan bünyan-ı saltanatın mazluma muavenetle tesis edildiği de anlaşılır. Bu, fil vaki tesadüfi bir meziyettir. Hükümet-i Celile-i Osmaniye öyle rummanın banisi (Rumus) ve (dumulus)un bina kerdeleri olan hükmet gibi hayırsızlıkla teşkil etmiş, eşkıyalık ile kurulmuş bir hükümet değil, belki kahramanlık, uluvv-i cenab esasları üzerinde müesses bir devlet-i muazzamadır, biz, bununla da iftihar edebiliriz.

Mağluba muavenette en büyük bir mesele daha gizlidir ki: galibe muavenette ümid-i mükafat daha az memul olduğu halde mağluba muavenette bir hiss-i minnettar tevlit edeceği için ümid-i mükafat daha ziyade memul ve muntazırdır. Nasıl ki ahval-i harbiyye dahi bunu ispat eylemiştir. İşte bunun adına da (diplomatlık) derler. (siyaset) derler.

Koca Ertuğrul öyle bir siyaset çevirmiş ki düşünüldükçe büyüklüğü adeta tecessüm ediyor. Bundan da istidlal ediyoruz ki ecdad-ı izamımız hazail-i fevkalade ile mefur-ı akil, müdebber, birer dahiymiş.

Hisse:

Ecdat vefat ettiyse ahfadı vardır, kan yine o kandır. Meyus olmayıp çalışmak gerektir.

Mk. S. 34, s.646

Muallim Şevket

Fatıma

Sulh oldu diyenlere...

Fatıma pek bikesti. Zavallı anacığı üç sene evvel ölmüştü. Pederi harbin ateşleri içinde tam bir İslam yüreğiyle vatanını müdafaa ederken o, evde yalnız ve anasızlığın ebedi hicranlarıyla beklerdi. Hayatın mütevali darbeleri onu titretir, en ufak bir hadise yaralı kalbinde bir ok tesirini icra ederdi. Edirne'nin sahraları onun ruhuna derin bir hiss-i nicabet, yüksek bir hubb-ı vatan vermişti.

Üç aydan beri toplar gürler, şarapneller etrafa haşyet-i resan olurken o evinin bir köşesinde kardeşlerinin muzafferiyeti vatanı halası için Allah'ına yalvarırdı.

Bir gün gaddar bir kurşun zavallı pederciğini o son istinadgah ve melceini de elden almış ve Fatıma'yı pedersiz bırakmıştı. Bu hal kendisini ağlattı.

Fakat teessürün, feryadın sırası değildi. Düşman anasını, o her şeyden mukaddes vatanını tehdit ederken vazifeden başka ne düşünebilirdi, her kederi unutacak, her teessürün üstüne bir gabar-ı isyan dökcek yalnız vatanını, vazifesini düşünecekti.

Düşman bütün şiddet ve vahşetiyle kalelere hücum ediyor. Bu nakabil teshir buruc o günde lerzan ve makhur binlerce mecruh ve ölü vererek eziliyor. Kahraman askerlerin fevkalbeşer fedakarlıklarına rağmen "orta" o güzel pay-ı tahtta son topunu kalbigahına, son kurşununu dimağına sıkarak düşen o güzel cennette şeytanların sada-yı felaketi işitildi.

Kudurmuş kelp ordusu bu hay-ı heva içinde kırılan, ölen, kesilen, kolların, başların, parçalanan sancakların tahkir edilen hilalin üzerine ikinci bir harebe tanzir ederken, en deni vahşetiyle şişlenen çocukların feryadı, tükenmez bir hırs-ı hayvani ile medeniyet namına edilen cinayetlerin vaveylaları bir sada-yı yevm gibi felaketlerle aks-i endaz oluyordu.

Fatıma sabahtan beri ağlamış, hastanenin küçücek camiinden secdelerle yalvarmıştı. Harbin sada-yı rad ve berki her parlayışta onun titretiyor, hastane penceresinden şanlı dumanlar içinde sukut eden kalelerin gördükçe kalbi parçalanıyordu. Pencereden giren bir gülle derin bir vaz-ı teslimiyetler mütevekilane inleyen biilaç zavallı hastayı bu sahne-yı fecaiyiden asumana ref etti, sonra bir kaç gülle daha... hastane kanlılar ve alevler içinde yanıyordu. Fatıma, mermilerin parçaladığı kapıdan çıkarken birden bedbaht memleketi gibi düşmanın yed-i kahrına düştü... etrafını alan birkaç düşman ne

kolundaki hilale, ne de ela gözlerinden, pembe yanaklarına yuvarlanan gözyaşlarına rağbet etmiyorlardı. Bir pis Bulgar maşlahanı, gömleğini çıkarmaya çalışıyor, bir diğeri biraz sonra Ferdinand'ın alçak askerlerine kurban olacak bu bedbaht müslüman kızcağıza en şeni bir nazar-ı hayvani ile bakıyordu.

O bütün bu hissiz ve muhteris hayvanlar arasında yalnız ve bivaye eyliyor, güneş bile bu sahne-yi fecaiyeden isticab eder gibi ağlayarak gurub ediyor, tabiat karanlıklara boğuluyordu.

Karyelerde ezan-ı Muhammedi yerine nefuslar uğuldarken Fatıma parçalanmış bayrağını, tecevüz edilen vatanının henk edilen ağzın elim bekaretiyle feryat ediyordu. Henüz aha dün bir ganca-i ismet iken bugün melun ve gayr-ı insani bir ihtirasın, bir behimetin mahkumu olmuş, mukaddes vatanını, pak-arzı çalınmış, parçalanmış, lekelenmişti.

Ya Rabbi! O dakika niçin ölmemişti?...

Dimağını yakan intikam alevleri mefkuresinde isyan buhranları kabarıken Ferdinand namına icra edilen bu ebedi leke için ağlıyor. Kendi gibi hemşirelerinin alude-i lut olduklarını düşünerek ızdırabatı artır. Ve bu düşünce onu boğuyor. Eziyor, öldürüyordu.

Gecenin karanlıkla içinde Bulgariyanın muzaffer ordusu muzıkların sada-yı şevki altında hiss-i hayvanilerini teskin ederek, tıklan namussuzların iniltisini, söndürülen hanımların feryad-ı canşıkafını dinlemeden harab edilecek, tahkir olunacak, hayatları, namusları düşünürken bu vahşi hülyanın tevellüt ettiği hazzı sermest-i gurur teneffüs ediyordu. birden her taraftan işitilen avaze-i mesramı bir tanin-i intikam ile patlayan bu mebasusadberdi... Şimdi kararın semanın siyahları içinde bir çok ölmüş Bulgar cesetleri arasında Fatıma alınmış intikamın ibtisam-ı münevveriyle beyaz bir hilal gibi semaya uruc ederken Osmanlı ordusunu bu yarım intikamı itmam için davet ediyordu.

Mk. S.15, s.239

Muhteşem Nevfel

Gönüllü Ali Onbaşı

Akşamdan beri yağın kar, ötede beride küçük büyük yığınlar peyda etmiş idi. Köy samut ve sakim ve bu beyaz örtünün altında uyuyor. Yalnız uzaklardan gelen bir

horozun süzgülün sedası, bir kuzun hazin melemesi işitiliyor ve köyün kestaneliği, meşe ormanları arasına sıkışmış bir saz damcağının bacasından çıkan dumanların, bu ak sabahları içinde dumanlar gibi kıvrıla kıvrıla yükseldiği görülüyordu. Bu sırada çam bulması gibi bir delikanlı elinde tutmakta olduğu tüfeğiyle çit evin alçacık kapısından belini bükerek çıktı. Elan buram buram yamakta olan karların altında ormanlığa uzanmış ince bir yola takibe koyuldu. Bu, vaktiyle Rumeli sınırlarında askerlik etmiş ve onbaşı rütbesini kazanarak köyüne dönmüş bir kahraman Türk oğlu idi. Kırmızı mintanı üzerinden sızan beyaz kar çizgileri onu tıpkı canlı bir sancak haline koymuş. O, muharebeye gitmek üzere hazırlanmış, arkadaşlarının köyüne varmak için uçuyor, dalgalanıyordu. Yolun üst kenarında bulunan bir barakanın kapısı önünde durmakta olan bir kadınla ihtiyar birine, ormandan kestikleri uzun bir değneğe bağladıkları kırmızı bir yazma ile bu yiğidi uğurluyorlar. Gönüllü onbaşının büyük kalbini nihayetsiz sonuçlarla dolduruyorlardı. Büyük bir sabırsızlıkla koşan onbaşı bir müddet sonra köyün ağa meydanında toplanan gönüllü arkadaşlarıyla muhtar Mehmet dayıya kavuştu. Onbaşyı gören köy delikanlıları adeta sevinçlerinden çırpınıyorlardır. Çünkü o köyde efelikle maruf bir onbaşyıdı.

Köy halkı yavaş yavaş bu meydana toplanmaya ve davul zurnada “ey gaziler yol göründü...” havasını köyün nurani ufuklarında dalgalandırmaya başlamıştı. Nişanlı kızlar, nikahlı delikanlılar al yazmalarıyla gözlerinden dökülen sevinç yaşlarını siliyorlar; yekdiğerini ulu tanrıya emanet ediyordu. Artık delikanlılar ellerinde tuttıkları ve üzerinde “ism-i celal” işlenmiş, nurlu ve ruhlı büyük bir sancağın gölgesinde ve (uğurlar olsun kızanlar) nidaları arasında ince bir yolu takibe koyulmuşları.

Bunlar, hudutları geçerek İslam kardeşlerimizi öldüren, namuslu kızlarımızın namuslarını parlayan ve daha henüz başlarında tüy bitmemiş yavrucaklarımızı gacıracırcı boğazlayan hain düşmanları kahretmeye koşuyorlar ve arslan oğlu arslanınız. Kayı hanlılardanınız.düşmanla cenk ederiz göğsü imanlılardanınız. Türküsünü kendileri ne has bir şive ile söylüyorlardı, ve bu sedalar hududa doğru uzanmış (rudub) (reylu) dağlarının sincabi koyulukları arasında akışlar hasıl ediyordu. Artık top sedaları, Allah! Allah! Nidaları, barut kokuları, boru sesleri gönüllülerin kulaklarını, kalplerini okşamaya başlamıştı. Bunlar biraz daha ilerlediler. Hududa münteha dağın eteğinde

avcıya dağılmış yatmakta ve daima karşıdaki düşman bataryalarının cehennemler saçan toplarına göğüs vermekte olan asker kardeşlerinin başları ucunda dururlar. Yolun kendilerine verdiği bir günlük yorgunluğa hiçte ehemmiyet vermeyerek silahlarını doldurdular, onlarda karşıdaki düşmana boşaltmaya başladılar. Artık her taraf top sedaları, kurşun vızıltılarıyla dolmuştu. Türk askerlerinden çıkan tekbirler top dumanlarıyla örtülen bu karlı havada tıpkı, yükseldikçe kalpler bir vecd-i hudu-ı imani ile titriyor, ve kahramanlarımızı dağlar, ovalar bile akisleriyle takdis eliyordu. Ali onbaşı bir kaya üzerinde bir elinde martin diğer elinde şanlı bayrağımız olduğu halde gönüllülere komando ediyordu. Bu sırada bu aslan yiğidin çelik göğsünde patlayan bir şarapnel zavallıyı yere düşürdü. O, son saniyelerini yaşarken bile arkadaşlarının da “namus-ı memleketi” korumak uğrunda kendisi gibi şerefli bir ölüme kavuşmalarını dilediği haliyle anlatıyordu.

Biraz evvel ejder gibi bağırان top, tüfek sedaları susmuştu, yalnız dumanların zifti kokuları ortalıkta hüküm sürüyordu. Ali onbaşının vurulduğunu gören arkadaşları yanına koştu, o zaman onbaşının şahin gözleri süzölmüş bir haldeydi. Şehit onbaşı canı kadar sevdiği sancağını çelik parmaklarının arasında sıkıyor cennetine beraber götüreceğini ve o şerefli ölümünü Allah'ın huzurunda ispat etmek istediğini anlatıyordu. Şehidin ruhuna fatihalar!

Mk. S.6, s.98

Rodoslu Ahmet Kemal

Haset ve Netayici

Derslerin kısm-ı azamından imtihanlar icra olunmuş, Nuri ekserisinden birinciliği kazanmıştı... Bugün coğrafya imtihanı vardı. Nuri sene başından beri derslerine çalışmış, vazifelerini günü gününe yapmış olduğundan bi-perva evden çıktı...

İmtihan biterek Nuri avdet etmiş idi. Odasına çıkıp bir kenara çekilerek düşünüyor, yüzünde hiddet asarı nemayan oluyor. İkide bir de şu sözleri söylüyordu:

Acaba kaç numara aldım?... Acaba birinciliği kim aldı?

Zira o günkü verdiği cevabı kendiside beğenmiyor. Herhalde numarasının kırıldığına, birinciliği kaybettiğine hükmediyor ondan dolayı hiddetleniyordu... İki gün sonra tarih imtihanı olduğundan tarih kitabını aldı, çalışmak istiyordu. Fakat heyhat!. Çalışmıyor,

canı sıkılıyor kitabı yırtmak, parçalamak istiyordu. Hizmetçi kızın sofraya daveti üzerine aşağıya indi, masa başına oturdu. Yemek yemiyor, lokmalar boğazından zorla geçiyordu... çabucak sofradan kalktı. Yukarıya çıktı, daima verdiği imtihanı düşünüyor, kızıyor, hiddetleniyordu.

Pederi odasına çıkarken Nuri'ye uğrayıp "Nuri!: Oğlum yarın seni coğrafya muallimi görmek istiyor" dedi...

Nuri bu haberden kuşkulanmış, daha ziyade canı sıkılmaya başladı.

Sabahleyin erkenden kalmak için hemen yatağına yattı.

Ertesi sabah, güneş meşrikin mülevven bulutları arasından çıkarken Nuri yatağından kalkmış idi... sabah kahvaltısından sonra mualliminin evine gitti. İçeri girip muallimin odasına çıktı. Selam verdikten sonra: efendim! Bendenizi çağırmissınız.

- Evet oğlum.ben bugün bazı işlerim olduğumdan dolayı mektebe gidemeyeceğim, çünkü imtihanda verdiğiniz cevaplarla aldığımız numaraları müşir cetveli sana versem mektebe götürür müsün? Dedi.

- Peki efendim götürürüm.

- Lakin.. sakın karıştırma!

- Karıştırmam efendim...

Bundan sonra muallim, Nuri'ye bir paket verdi. Nuri selam verdikten sonra avdet etti... Eve gelmiş düşünüyor, pederinin her dersten birinci çıktığı zaman alacağı vulüspist hatırına geliyor. Her halde numara kağıdına bakmak istiyordu... Biraz tereddüt etti... huy canının altındadır. Can çıkmayınca huy çıkmaz... şimdi titrek elleriyle kağıdı açıyordu. Cetveli çıkarıp baktı. Bütün vücudu titredi. Yüzü sarardı: Eyvah! kendisi (6) numara almış. "Ferit" birinci çıkmış idi... Gözlerini haset bürüdü.ağzından şu kelimeler bila ihtiyar dökülüyordu: Neden Ferit birinci çıksın?... Ne yapacağını biliyordu. Hemen dolabını açıp mürekkep silen ecza şişesini aldı, Ferit'in numarasını silip yerine kendi ve kendi numarasını silip yerine Ferit'in numarasını ve derecesini yazdı!...

Şimdi Nuri dininin evamirini ebebeyinin nesayihinin unutmuş, arkadaşının hakkını çalmış, elimden deresini gasp etmişti. Evet bütün manasıyla bir hırsız olmuş idi.

Fakat o, bunlardan bir haber... Memnun ve mesrur kağıtları teslim etmek için mektebe gidiyordu...

İmtihanlar bitmişti, numaralar okudu, coğrafyadan Nuri birinci çıkmış, Ferit (6) numara almış idi. Hesut Nuri mesrur ve handan, zavallı Ferit ise meyus ve mükedder idi.

Herkes bundan bir şey anlamamış, herhalde bu işte bir yanlışlık olduğuna zahib olmuşlardı, muallimden sormaya kara vermişlerdi.

Nuri bunu duyunca yaptığına pişman oldu... fakat heyhat!.. iş işten geçmişti... muallimin, talebelerin yanında rezil olacak ve belki de mektepten tardedilecek idi.

Mk. S.16, s.262

Süleyman Şemseddin

İki Tabirci

Alem-i İslam'ın kendisiyle bihakk-ı iftihar eylediği İslam padişahlarından ve Abbasi halifelerinden Harun Reşit zamanı, ulum ve maarifin, harf ve sanayiin pek ziyade terakki ettiği bir devir idi.

Denilebilir ki o zaman umum dünya - ki bir atik - ikisi büyük ikisi küçük olma üzere dört hükümetin taht-ı idaresinde bulunurdu: şarkta Harun Reşit garpta Şarlman hükümetleri ile ikisinin de yani başlarında (Bizans) ve (Endülüs) devletleri mevcut idi. Hatta bazıları Harun Reşit Endülüs devlet-i umumiyyesi istirgab ederek Endülüs aleyhinde Şarlman ile ittifak ettiğini beyan ve Harun Reşit'in Şarlman'a hediye göndermesini de o ittifakın müeyyid olmak üzere ityan ederlerse de bu dava hakikatte iktiran etmiş değildir. Harun'un o hediyatı irsali şarkı garba tanıtmak, şarkın terakkiyatını garba da göstermek maksadına matuf idi. O vesile ile o zamanki şark ve garb medeniyeti arasında güzel bir mukayese yapılabilir: malum olduğu üzere Harun'un gönderdiği hediyeler meyanında bir de çalar saat varmış. Avrupalılar o zaman bu saati görünce hayret etmişler. Kurmasını bilmediklerinden maada "içerisinde şeytan var!" diyerek kırmışlardır!

İşte ikinci karn-ı hicride Avrupa zulmet-i cehalet içinde yuvarlanırken, şark icadat ve ihtiraat-ı fenniyye ve terakkiyat harkulade ile ilerliyordu.

Arzın kerevetini iddia edenler garpta garpta tekfir ve işkence ediyorken şarkta nısfunnehar daireleri ölçülüyor, barut ve pusula icat ediliyordu.

Nesruti rahipleri garptan tardediliyorken hikmeti nerede bulursa almak ve vazife-i diniyye ve medeniyyesiyle mükellef olan müslümanlar şarkta nasturilere cünah himayelerini açıyorlar. Hikmet-i Yunaniye'yi Arapça'ya tercüme ediyorlardı. Tazminat-ı harbiyyeye mukabil muahede nameye: (filan kütüphanenin kitapları da verilecektir) gibi dünyada emsali namesbuk bir madde ilavesiyle namlarını yükseltiyorlardı.

O zamanlar, Müslümanlar her yerde galip, her yerde muzaffer... Hudud-ı İslamiyye bir taraftan Çine Bahr-ı Muhit-i Atlasiye'ye dayanmıştı. Müslümanlar rahat, Müslümanlar mesut bahtiyar, müslümanlar hakim idi...

İctihadatın, terakkiyatın mevlid-i asayıştır, selamet fikri bulunmayan insanda icad aramak elbette doğru olmaz.

İşte alem-i İslam'ın revnaklı zamanları olan Harun devrinde ulum ve fününun her şubesi terakki ettiği gibi bir çok hayalet üzerine mesus şubat-u ulum dahi revac bulmuştu.

Rüya gören bir adam ertesi gün tabirciye müracaat eder. Bir müddet onunla vakit geçirdi. Daha doğrusu anlatırdı.

Mubirlik yahut - itlak caiz ise - (ilm-i tabir-i rüya) ulumun eğlencesi nevindendi.

İşte böyle bir zamanda Harun Reşit rüyasında bütün dişlerinin döküldüğünü görür. Merak eder tabirci davet olunur. Harun Reşit rüyasını anlatır. Tabirci der ki:

Bu rüyadan şu anlaşılıyor:

Bütün evlat ve akrabanız ölecek. Sonra da siz öleceksiniz!...

Bu tabir Harun'un hiç de hoşuna gitmemiş, çünkü bir defa gözü önünde evlat ve akrabasının cenazeleri tecessüm etmiş, ondan sonra kendinin vefatı... bu soğuk manzara Harun'u bayağı ürkütmüş olacak ki tabirciyi kovmuştur.

İkinci bir tabirci daha celp olunmuş bu da rüyayı böylece tabir eylemiştir:

Aile-i şahaneniz içinde en ziyade mamur olacak zat hilafetpenahileridir.

Oh... bu tabir Harun'un pek ziyade hoşuna gitmiş. Rüyasında bulunan erkan-ı hükümete hitaben: "bu iki tabir netice itibariyle birebir çıkıyorsa da evvelkindeki haşunet ifade mukabil bundaki zerafet-i tabire hayran olmamak elden gelmez."

Demiş ve mubir efendiyi ihsana gark eylemiştir.

Hisse: kimseyi incitmeyerek zarifane idare-i kelam etmek müstevcib-i hürmettir.

Mk. S.28, s.523

Muallim Mehmed Şevket

İmam Ebu Yusuf

İmam Ebu Yusuf hazretleri Mezbebe-i Hanefiyye müctehitlerinden ve İmam-ı Azam Hazretlerinin şakirtlerindendir. İlm-i fıkhıta ve vasi ihataları ile beraber kadılık makamında dahi müddet-i medide bulunarak ihtiyac-ı nâsı tamamiyle idrak eylemiş olduklarından diğer eimme ictihadatına nispetle Ebu Yusuf'un ictihadatı nâsa daha muvafık müsaittir. Hatta şimdiki bizim amel ettiğimiz mesailin bir çoğu İmam-ı müşarunileyh hazretlerinin kavline ibtina eder.

Pek küçük iken pederi vefat eylemiş olmakla Ebu Yusuf yetim kalmış idi, fakir halleri de bulunduğundan validesi çocuğuna bakıp büyütmede pek ziyade zahmet çekiyordu. Yedi, sekiz yaşına girdiğinde "artık beş, on para getirebilecek bir yaşa geldi!" diyerek validesi bunu bir çamaşırcının yanına çıraklığa verdi. Su taşıyacak, öteberi bazı hizmetlerde bulunacak, beş on para gündelik alacak idi!... lakin Ebu Yusuf'un ulivviyata olan istidadı, kendisinin öyle vad' işlerine iştiğaline mani oldu. Buna gönlü hiç razı olmuyordu.

Bir gün yolun üzerinde bulunan camiinin penceresinden baktı: sarıklı hocalar sıra sıra oturmuşlar ortalarındaki hoca efendi bir şeyler anlatıyor, diğerleri kemal-i edep ve sükun ile dinliyorlardı. Kalbinde bu manzaraya karşı büyük bir hiss-i muhabbet ve o

zata karşıda bir hiss-i hürmet uyandı. Camii şerife girip talebelerin arasına sokuldu, ders dinlemeye başladı.ders o kadar hoşuna gitti ki artık çamaşırçı dükkanına öğleden sonra gitmeye bazen de hiç gitmemeye başladı. Büyük hoca - İmam-ı Azam Hazretleri idi - Bu çocuğun zeka ve istidadına hayran olduğu için Ebu Yusuf'a daima lütufta bulunurdu.

İyi ama... Çamaşırçı bırakır mı? Bir gün İmam-ı Yusuf'un validesine: -"Senin mi? Senin çocuğuna maaş vermeyeceğim, çünkü her gün geç geldiği gibi bazen de hiç gelmiyor.benim de işlerimi geri bırakıyor!" diye şikayet eyledi.

Validesi "benim haberim yok. Acayip bizim çocuk nereye gidiyor? Yarın ben onu anlarım." Dedi.

Ertesi gün Ebu Yusuf evden çıkınca validesi gizlice kedisini takibe koyuldu. Ebu Yusuf caddeyi tutmuş gidiyordu, bir de camii önüne gelince içeriye saptı.

Validesi kendi kendine: acayip dedi, bu çocuğun camiide işi ne?... Çünkü çocuğunun ders okuyacağı validesinin hatırına bile gelmiyor...

Bide içeriye girdi, Ebu Yusuf da İmam-ı Azamın halka-ı dersiyesine dahil görmesin mi? Akılsız kadın memnun olacak yerde hiddet ederek ağzını açtı, gözlerini kapadı İmam-ı Azamı bir güzel payladı, ve dedi:

Ya imam sen benim çocuğumu niye burada alıyorsun, bize yazık günah değil mi!? Biz fukarayız, fukaralara okumak ne lazım!? Beş on para kazanmak için ben onu ustaya vermişim, sen bizim ekmeğimize de mani oldun. Yakışır mı sana? Ayıp değil mi?

Mk. S.30, s.579

H. Mehmed Şevket

Kadı Şureyh

Kadı Şureyh hazretleri kibar-ı tabiinden olup kadıların pir-i muhteremi addolunmaya layıktır. Hz. Ömer (ra) tarafından Kufe kadılığına tayin buyurularak Hz. Osman ve Ali (ra) zamanlarında ve muahiren ahdiyeni Emeviye'de (60) sene şehr-i mezkurde kadılık etmiştir. Haccac bin Yusuf zamanında istifa ederek (87) tarihinde (100) yaşlarında irtihal eylemiştir.

Sadr-ı evvelin-i İslam'da adalet en büyük bir sūrette mev-k-i tatbika vad' edilmiş, musavat-ı hukukun en son nazariyatı icra-yı ahkam eylemişti. Hazreti Ali zamanlarında cereyan eden bir vaka müsavat ve adaleti gözleri kamaştırarak derecede parlak bir sūratle izhar edeceğinden bervech-i ati naklediyorum: paraya gözü doymayan yahudinin biri, hazreti Ali'ye sattığı bir zırhın parasını aldığı halde bir kere daha ister ve Kadı Şureyh'e dava gelir, kadı halifeyi mahkemeye davet eder. Koca halife bir yahudi ile muhakeme edilirken müddai ve müddaialeyhin ikisi de ayakta dururlardı. Aman Yarabbi! Musavat ve adaletin canlandıran ne büyük manzara!

Muhakeme başladı, kadı hazreti Ali'den meseleyi istizah eyledi. Hazreti Ali dedi ki: - Evet ben bu yahudiden bir zırh aldım. Lakin parasını da filan vakit verdim. Yahudi tediye inkar ediyordu.

Kadı Şureyh, hazreti Ali'den şahit talep etti, hazreti Ali oğlu Hasan ile azatlı kölesi (Kanber)i şahit olarak gösterdi. Lakin kadı "oğlun babalarına olan şahadeti muteber değildir." Dedi. Başka bir şahit daha talep etti.

Hazreti Ali "başka şahidim yoktur" dedi.

Kadı: - Kanun-i ilahi, davanın iki şahit ile ispatını emreder. Madem ispattan izhar-ı acz ediyorsunuz, parayı vermeniz lazımdır. Diyerek halifenin aleyine hükmetti, hazreti Ali parayı çıkarıp parayı yahudiye teslim etti.

Lakin yahudiye bu hal o kadar tesir etti ki hayretinden, dehşetinden ne yapacağını şaşırıldı. İslamiyet'teki ulivviyet, esasındaki adalet ve musavata hayran olmuştu. Mahkemə kapısından çıkmak nasip olmadı, yahudi, hazreti Ali'nin ayaklarına kapanıp: ben yalan söyledim, İslamiyet'i bana telkin eyle. Sizde olan büyüklüğü ben başka yerde görmedim. Dedi. Ve İslam ile müşerref olarak aldığı parayı iade etti. Hazreti Ali'de "bu parayı sana hibe eyledim" diyerek ulivvi cenabını izhar eyledi.

Altmış senelik makam-ı kadanın verdiği kudret-i rusuhiye semeresiyle hazreti Kadı, bir takım usul-ı hasene ve muhalide ihtas ve ibdaında geri durmamıştı. Ezcümle: Vakt-i saadette ve sahabi zamanlarında şahitleri yalnız ve alenen tezkiye ederlerdi, sırran tezkiye usulü yoktu. Sırran tezkiyeyide ihdas eyledi ki: Kadı olan zat emniyet ettiği kimselerden (mesture) ile yani kapalı bir zarf derununda, şahitlerin adil ve

makbuluşşehade olup olmadığını sual eder. Zamanımızı dahi halen bu usul caridir. Kanun-ı medeniyemiz olan (mecellen) dahi bu ictihadı kabul etmiştir.

Kadı Şureyh'e itiraz edenler de vardı.(biz, babamızdan, istemezük) sadı yükselmeye başlamıştı, çünkü tinet-i beşeriyede muhafazakarlık fitridir, yeni bir şeyi görünce kalbinde ufacık olsun bi-hoşnutsuzluk duymayan insanlar pek azdır, her zaman ekseriyet muhafazakarlardadır, bhusus yaşı geçgün olanlar eskiye pek merbut bulunurlar.

Muhalifinin:

Vakt-i saadette sırran tezkiye usulü yok idi, bu bidati sen ihdas eyledin. Diye itirazlarına karşı, hazreti kadının muciz ve mukni cevabı meşhurdur.

Ahdestüm fe ahdesel!

Yani siz bidatlar ihtasıyla hal-i sabıkınızı ifsat ettiniz, bende ona karşı ahkam ihdas eyledim, vakt-i saadetteki hal-i saffetinize rücu ediniz bende size o zamanın ahkâmını tatbik edeyim.

Arapların bir meseli vardır. "El kıdratü tedüllü alel kadberi" derler yani bir katresu gölden numune olur. Bu cevabıyla hazreti kadının ihatasındaki vüsat sonrada ruh-ı kanuna vukuf ile tatbikinde gösterdi ki asabet-i fikire nazar, el hak şayan-ı takdir ve hayrettir.

Üçüncü bir vakıa daha

Zevcinden şikayet için Kadı Şureyh'in huzuuna çıkan bir hatunun, gözlerinden yağmur gibi yaş boşanmış olduğu halde rikkatli ve hazin bir sesle ağlayarak takdir-i dava eylediğini tesadüfen mecliste hazır bulunup da gören İmam-ı Şabi kadının geriye bi-ihhtiyarına bakarak hakikaten mazlume olduğuna zahip ile kadı-ı muşarun ileyhe hitaben:

Ya Eba Ümeyye, ben sanırım ki şu durumda kadın-ı mazlume olsa gerektir. Baksanıza nasıl hüngür hüngür ağlıyor dedi. Kadı Şureyh gülümseyerek dedi ki:

Bilmez misin Yusuf Aleyhisselamın kardeşleride “Yusuf’u kurt yedi” diye pederlerine gelmişlerdi. Halbuki iş başka türlü idi. Gözler bazen yalandan da inkibar olur.

Koca kadının şiddet-i zekasına hayran olmamak elden gelir mi? Ekabir-i islamiyeden olan bu zat-ı muhterimin namı hürmetlerle yad edilmelidir. Radiyallahu anh.

Hisse:

Tarih-i mezkurda Avrupalılar etleri pişirmeden çiğ yerlerdi, adalet, musavat ne gezer! Böyle bir tarih-i şaşaadara malik olan biz müslümanlar o eslafın ahlakını almaya çalışmalıyız.

Mk. S.37, s.693

Mehmed Şevket

Kurban Bayramı

Güneş bu sabah hissedilecek derecede hasta ve münfaildi.

Ağlamak için isticaleden bulutlar siyah kanatlarını semalara germişler.

Yaprakların hazin ihtizazlarını denizin feryadı kalpleri birleşen sevgiler. Vatan zavallıları da vatanda ki saadet-i metrukeleri iştigal ediyordu.

Şimdi gözleri önünde bütün azamet ve ihtişamıyla canlanan bu sabah iyd, mesut geçirdikleri sabahları tahattur ettiriyordu.

Bu ona ne kadar acı geliyordu.

Evet bir sabah, hem de bugüne musadıf böyle bir sabah idi.

Titrek ezan sesleri zehirnak nakuslar susturmuş, kalpleri hürmetle raşelendiren Allah’ı beyazlı sancak yerine miskin ve sefil, denî ve adi bir mailin kirli bir haç, bir Salib-i kaim olmuştu.

Ah o gün! O nasıl gündü Yarabbi. Ağlayan deryaya binlerce halkın boğazının, kesilen, öldürülen masumların feryad-ı iştikası iltihak etmişti.

Bütün bunlar, şimdi mefkuresinde - her bir idaha acı hatıraları canlandırarak - teceddüm ediyor gibiydi.

Mehmed Reşat... Bu günün kalbinde uyandırdığı matemlerini dalgalara gömmek, beraber ağlaşmak için sahile doğru indi.

Şimdi, denizin iniltisine daha başka bir iltihak etmişti.

O ne kadar bîkes, ne kadar bedbaht idi.hayatta hep felaket görmüş nihayet - bu fikir onu öldürüyordu - kadınlar kadar aciz vatanını ne meşum mecburiyetlerle hain ayaklara terk etmişti.

Şık iskarpinleri, altında döndürdüğü bastonuyla son moda elbisesinin içinde bir ved-ı mağrurane ile yaklaşan arkadaşı sordu:

Kurban verdiniz mi?

O şaşkın ve müteaccib arkadaşının simasına baktı, kalbinden kopan bir “ah”ı titrek bir:

Evet. Takip etti

Sonra boğuk bir sesle devam etti.

O kadar çok ki...

Uzakları göstererek:

Evet. Pek çok... Makedonya’ya Epir’de dereleri kandan kızartan yarım milyon İslam kanı... Müslüman kurbanı. Diye inledi.

Mk. S.39, s.727

Muzaffer Nuri

Tacirin Tutisi

Şarkımızın tutilerle alakası pek kadimdir. Tutiler üzerine latif ve ibrete amir hikayeler tertip olunduğu gibi tuti namına kitaplar bile tertip olunmuştur. Bunlara “şarkın romanları” da denilebilir. Birçoklarında gayet iyi muhayyilata tesadüf olunur ki bunların birini bervechi ati naklediyoruz.

Vaktiyle Şam vilayeti sakinlerinden bir tacir mal almak üzere Hindistan’a gidecekti. Bir akşam çocuklarını, ailesini yanına toplayarak dedi ki:

Kafile yarın hareket ediyor. Ben de yolcuym, size Hindistan'dan ne hediye getireyim?
Ne istersiniz?

Kimi Hint kumaşı, kimi Hindistan cevizi, şal gibi şeyler istediler.

Altın yaldızlı ve gayet mükellef bir kafes içinde bir tutileri vardı, ona da:

Tuti, dedi. Sen ne istersin bakalım?

Tuti şöyle cevap verdi:

Ben bir şey istemem, yalnız bir ricam var: Hindistan'da benim arkadaşlarım vardır, benden selam söyle ve benim tarafımdan de ki: - Bizim tuti diyor! - reva mıdır, ben burada esir olarak inlediğim halde onlar, zevk ve safa içinde serbest gezinirler. Benim için de bir çare-i halas düşünmesinler!

Bu sözleri aynen söylemenizi pek ziyade rica ederim, tabi cevabını geldiğinizde lütfedersiniz.

Sabah olunca kafileye yetişmek üzere alelacele vedalaştı. Tacir, oradan ayrıldı.

Onları muntazam vapurlar, şimendiferler gibi vesait-i nakliye mefkut olduğu gibi asayiş ve emniyet-i umumiyenin kendi değil ismi bile tanınmamıştır.

Böyle bir zamanda bir tacirin yalnız başına kalkıp bir memlekette ahır memlekete emtia nakletmesi bittabi mümkün olmazdı. Binaenaleyh tüccarlar bir kervan, bir kafile teşkil ederek yüzlerce kişiler hep birlik yola çıkarlardı. Bu pek hoş alem olurdu.: gündüzün pek sıcak olduğu zamanlar, geceleyin ay ışığında yol gidilir, gazeller, şarkılar söylenir idi.

Su başında konak mahallerinde tevkif ederler. Umum kafile çadırları kurarlar. Herkes yemek pişirmek telaşında: aşağı, yukarı koşuyor kimi ateş yakmak için çalı çırpı topluyor. Kimi kuyudan su çekmek için ipleri birbirine bağlıyor. Kimi devesini, kimi atını suluyorlardı.

Yemek telaşı bittikten sonra hep bir halka teşkil edilir, davullar çalar zurnalar öter herkes şevk ve neşat içinde bulunurdu.

Uyumak zamanı gelince: nöbetçiler dikilir, sıra ile nöbet beklenir. Kafile ve kervan halkı da o suretle uykularını alırlardı.

İşte bu bizim tacir dahi böyle bir kafileye dahil ve Hindistan'a vasıl olmuş idi; cadde bir orman kenarından geçiyordu. Karşıda bir ağaç üzerinde bir çok tutiler gözüktü. Bizim tacirin derhal hatırına kendi tutisinin emanet ettiği selamı geldi. Yolculardan ayrıldı, atını ileriye sürdü, ağacın yanına yaklaşarak:

Ey tutiler dedi, bizim evde kafes içinde mahbus sizin bir arkadaşınız var; o size selam ediyor ve diyor ki! "Layık mıdır ki hem cinslerinden biri böyle mahbus ve esir kalsın da siz zevk ve safanızda ahrarane emrar-ı evkat eyleyesiniz?! Onun tahlisine bir çare düşünmeyesiniz!!" bu sözleri bana emanet eyledi işte ben de size söylüyorum.

Tutiler bu sözleri kemal-i sükun ile diniyorlardı. İçlerinden biri titreye titreye hemen ağaçtan aşağıya düştü!

Tacir bu halde pek müteessir ve müteessif oldu. yazık! Dedi. Bu hayvancığın canına kıydık kim bilir, akrabası veya dostlarından biri mi idi, ne idi?...

Tacir pel melül idi. Hindistan'da mallarını satıp yerine bir çok kumaşlar alarak işini ikmal ettikten sonra yine memleketine avdet eyledi. Herkesin hediyesi tevzi edilmiş, sıra tutiye gelmişti. Tacir tutinin sırasını sükut ile geçiştirmek istedi. Lakin tuti dayanamadı sordu:

Benim emanet ettiğim selamı sahiplerine tevdi eylediniz mi?

Sormasan daha iyi olur çünkü sen de müteessir olacaksın!

Herhalde söylemelisiniz, teessüre mucip bir hal var ise bana aittir. Hem bu sözleriyle beni daha ziyade meraka sokuyorsunuz.

Tacir söylememek için ne kadar ısrar ettiyse tuti de ricadan geri durmadı. Nihayet tacir:

Evet dedi söyledim; içlerinde biri titreyerek düştü, öldü!

Bu sözü söylerken kemen kafes içinde bulunan tuti dahi titremeye başladı, tacir: - Bu da öyle oluyor. Diyerek telaş etti ise de kuş kafes içine düşmüş, yatıyordu! Şimdi tacir

pek müteessif: - İki kuşun hayattan ferağına kendisi sebep olduğu için teessüründen duramazken küçük çocuklarının: - “Ah bey baba! Siz bizim kuşumuzu öldürdünüz, niçin böyle haber getirdiniz. Öteki kuş bizimkinin kim bilir nesi idi?!” diyerek ağlamaları teessürünü tadif ediyor:

-Ah evlatlarım, diyordu. Ben de ister miydim?! Böyle olacağını bilmiyorum ki! Tutıyı kafesten çıkardılar, pencerenin kenarına koydular kuş artık ölmüştü!

Çocuklar dağılmış idi. Tacir de yukarı kata çıkmak üzere iken bir de “pat pat pat” diye kanatlarını vurarak tuti dam üzerine çıkmasın mı?! Şimdi çocuklar, tacir, bütün ev halkı toplanmış tutiye bakıyorlardı. Tuti kelam-ı ağaz ederek şöyle dedi:

Efendilerim, hakkınızı helal ediniz bu kadar zamandan beri beni bakıp beslediniz. Fakat vatanımı sizin altın kafesinize, hürriyetimi sizin nefis itmaanıza elbette tercih ederim. Benim arkadaşımın o hali bana fiili bir ders idi, yani “böyle yap da kurtul” demek idi. Artık beni hürriyetimi istihsal ettim. Allah’a ısmarladık!...

Hisse:

Yaşamak için ölümü göze almak lazımdır. Ölüm diyen yaşar.

Füliyat kavliyattan daha tesirli ve faidelidir.

“Mütü kable temütü” yani ölmeden evvel ölünüz sırrı da mündemicdir. (fakat o zaman işin içine tasavvuf karışır, herkesin havsalası ise onu idrak etmez.)

Mk. S.26, s.479

Mehmed Şevket

Tarihten Bir Yaprak: Adil Bir Kahraman

Dokuzuncu asr-ı hicride Bizans’ın mai seması altında toplanan halk; ayş ve işrete, zevk ve safahata tamamen dalmışlar, imparatorlar ise hipodrom [1] oyunlarından başka hiçbir şeye ehemmiyet vermeyip hükümetin idaresini saraylarındaki “Favorit - Sevgili” sevrilerinin reiselerine tevdi etmişlerdi.

Bunun neticesi olarak metin surlarının emin ağışuna iltica eden İstanbul - ahalsinin mafler, yeşiller namıyla yekdiğerine düşman iki fırkaya ayrılmış olmasından - her türlü entrikalara, facialara meydan alivermiş ve vaki olan hadsiz hesapsız karışıklıklar

esnasında adalet; mahkemelerden, hakka riayet; ahali arasından tart edilmiş. Emniyet ise mefkud denilebilecek bir hale gelmişti.

Halbuki: diğer tarafta turandan tedarik-i hicret Anadolu'nun üç dört kasabasında ihtiyar-ı ikamet eden dört yüz çadır halkı Türkün Şeriat-ı İslamiyyeye riayet, büyüklere itaat, düşmanlara mürüvvet esasları üzerine teşkil ettikleri küçücük Osmanlı Hükümeti, tevsi-i memalik için adaleti en büyük kuvvet olarak tanımış, düşmanları üzerine çekeceği kılınca bile şehitlerinin kanıyla şu sözleri yazmıştı:

Cennet, hakka karşı çekilmeyen kılıcın gölgesi altındadır. İşte bu suretle icra-i hükümete ibtidar eden Osmanlılar az bir zaman zarfında Anadolu'nun mühim bir parçasını zaptederek ordusunun bir kısmını Gelibolu civarlarından Rumeli'ye geçirmiş, diğer bir kısmını ise Anadolu'nun Rumlar elinde kalan yerlerini zaptetmiş üzere İstanbul'a doğru sevk etmişti... Bu ordu ufak tefek çarpışmalardan sonra ve İznik şehri civarında İstanbul imparatorunun topladığı Rum askerlerine karşı gelmiş ve vukua gelen dehşetli bir muharebede galebe çalmaya muvaffak olmuştu...

Uzaktan işitilen kilise çanlarının gürültülü sesleri, kulakları ezan sesine alışan Osmanlı akıncılarını uyandırarak vazifelerinin icrası vaktinin geldiğini ihbar etmişti. Henüz güneş doğmadan uyanan bu yiğitler; vazifelerine mübaşeret ederek yürümeğe ve ahval-i araziye layıkıyla tetkike koyulmuşlardı... Zeval vakti gelmiş, güneş; bütün hararetiyle etrafı yakıp kavurmaya başlamıştı.. İstanbul'a doğru kırılmaz bir metanetle ve (Letufteninell Konstantaniyye, ilelahir) medh-i peygamberimizin hiç olmazsa bir cüzüne nail olmak emeliyle daima ilerleyen akıncılar hiçbir manie tesadüf etmeksizin epeyce yürümüşler, uzaktan serapa yeşillikleriyle güzel bağlarıyla göze çarpan Çamlıca tepelerini görmüşlerdi. Açlık, şiddet hararet. Yedi sekiz saatten beri daima yürüyen bu arslanları ziyadesiyle yormuş, din uğrunda alınlarından akan terler; ellerindeki yazma mendilleri ıslatmıştı.. Hem karınlarını doyurmak ve hem de dinlenmek için bir yere oturdular. Fakat içlerinden Yeniçeri Ali'nin karnı çok acıkmamış, belki tesir-i harareten ziyadesiyle susamış idi. Bunun için oturmadı, kumandanından izin alarak bir parça su bulmak için uzaktan gördüğü yeşillikli tepelere doğru gitmeye başladı...

Harareti daima artan Ali; şimdi Çamlıca tepelerini tezyin eden bağların arasında bulunuyor, her tehlikeye karşı eli kılıcının sert kabzasında olduğu halde su arıyordu.

Fakat heyhat!.. O mahsuldar yerler, güzel çimenler arasında ne bir kuyu, ve ne de bir dere bulunuyordu.

Deminden beri teskin-i hararet edebilmek için sermestana bir surette su arayan cesur Ali birden bire durdu:

Bağları teşkil eden asmaların yeşil yaprakları arasından güzel bir manzara ile gözüken olmuş üzümler nazar-ı dikkatini celp etmiş, bir parça ileride ise asma çubuklarından yapılmış bir bağ kulübesi görmüştü.

Su istemek yahut üzüm satın almak için kulübeye doğru ilerledi. Lakin kulübede kimse yoktu.

Güneşin harareti gittikçe kesb-i sükûnet ediyor. Ali'nin susaması ise bilakis tezayüd ediyordu. Cesur olduğu kadar adil ve hakka riayetkâr olan yeniçeri; bağ sahiplerini bulabilmek için birkaç defa bağırdı. Fakat kendi sesinin aksinden başka kimse ona cevap vermiyordu.

İyice yorulmuş olduğundan gidip bir asmanın dibine oturdu... Birkaç kere daha bağırdı. Lakin ne gelen ne de giden vardı...

Üzüm koparmak için tereddüt ediyordu: Çünkü ordudan ayrılırken Sarı Müftü ne diye vaaz etmişti?..

O halde ne yapmalı idi?..

Lakin artık dayanamadı: Hin-i hacette haramı helal eden din-i mübin; susuzluktan mahvolacak olan Ali'ye de üzüm koparması için elbette ruhsat vermişti. Kalktı ne yapacağını bilemiyormuş gibi şaşkınlıkla pençesini belindeki babalığının memleketten çıkarken verdiği hançere götürdü büyük dedesi Koca Hızır [2] dan kalan bu kıymetli bergüzarı kıymetli hazinelere değer hançerin üzerinde kan ile yazılmış yazılar gördü... Acaba büyük dedesi Kosava'da Sırp kralının kanıyla oraya ne yazmış idi?..

Dikkat etti ... işte okumuştı:

Hançer; Hakka, adalete değil. Düşmana çekilir!..

Düşündü, büyük dedesi ne diyordu?.. Kendisinin yapacağı iş hakka, adalete tevafuk ediyor mu idi?..

Fakat sabredemedi: Yandaki asmadan hançeriyle iki salkım kesti.. Kemal-i iştiha ile yedi...

Pişman olmuştu... Fakat heyhat!.. İş işten geçmişti... Eli şakağında olduğu halde ne yapmak lazım geleceğini düşünüyordu. Birden bire doğruldu... Galiba aklına bir şey gelmişti:

Elini kuşağının arasına sokarak kesesini çıkardı. Açtı. İçinden bir akçe aldı ve kopardığı üzümlerin yerine koydu... Bu, yediği üzümlerin fiyatının dört beş misli idi.

Bu sırada bir gürültü oldu:

İki saat olduğu halde avdet etmediği için merak ederek yola çıkan ve Ali'nin bulunduğu bağın yanına gelip saklanarak onun her hareketini tetkik eden arkadaşları Ali'yi, o büyük kalpli adil kahramanı alkışlıyorlardı.

[1] Hipodrom: Eski Sultanahmet meydanındaki cambazhanenin ismi. Meydane de denir.

[2] Koca Hızır, Kosava Muharebesinde Sırp kralı (Lazeri)yi katleden büyük kalpli bir yeniçeridir.

Mk. S.23-24, s.396

Ayasofya: A. Rıza Enver

Zevzek Başvekil

Başvekil muhteşem ve müzeyyen bir salonda oturmuş refik-i mesayisini bekliyordu.

Bir aralık familyası içeri girerek refikinin bir saat sonra geleceğini ihbar etti.

Başvekil, bu müddet zarfında şarap içmekle meşgul olmuş idi. Familyasının nihayetsiz itirazlarına rağmen kadehleri mütemadiyen yuvarlayan başvekil artık sarhoş olmuş kanepesinin üzerine uzanmış idi!.

Bir müddet sükut ettikten sonra saate bakarak kemal-i hiddetle

Madam, bu herifin geleceği yok ben maskeyle (Grand Hotel)deki baloya gideceğim. Eğer refikim gelirse kendisini azlettiğini ve yerine vekaleten kapıcısı (Jozef)i tayin eylediğimi söylersiniz...

Madam - Koca bir nazıra böyle mantıksız laflar nasıl söylenilir.?

Başvekil - Söylediklerimi aynen söyleyeceksiniz, aksi takdirde...

M - Aksi takdirde ne olacak?

B - Derhal sizi de azledeceğim!

M - O dediğiniz ben öldükten sonra olabilir...

B - Pekala! Onu da yapabilirim. Sözüm de yerini bulur...

M - O halde hem cani hem de aleme rezil olursun!

B - Çok laf dinlemeye vaktim yok. Zevzekliğin de sırası değil. Ben gidiyorum!

M - Uğurlar olsun, fakat zevzeklik sizde kalmak şartıyla...

B - Hayır, hayır onu benim üzerimde bırakma, ağırlık verir...

Dedikten sonra şapkasını giyerek (Grant Hotel) e doğru yürüme başladı.

Başvekil mefarıkını müteakip refik-i mesaisi, salon kapısından içeri girdi.

Madam, nazırın vürudunu görse de yanına girmeye cesaret edemez. Yanında ki banyo odasından yavaş yavaş yürüyerek ufak bir pencereden nazırın tecessüs etmeye başladı!

Nazırın yanına gelen giden olmaz canı sıkılır. Çanı çalar, haber gönderir. Nihayet madam gelir. Biraz otururlar, görüşürler. Nazırın yine canı sıkılmaya başlar. Başvekili sormak mecburiyetini hisseder. Madam cevap verir:

Sizi bekledi, vakt-i miadında gelmediniz, (Grand Hotel) e gitti. Binaenaleyh sizi de azletti; kapıcımız (Jozef) o dakikadan beri memuriyetinize vekalet etmektedir.

Nazır - Nasıl... Beni azl yerime de kapıcıyı tayin eyledi. Ha?

Madam - Evet mösyö...

Nazır - Lakin madam, bu nasıl olur?

M - Niçin hayret ediyorsunuz. Yapınca olur ve nitekim de oldu.

N - Peki... o halde, ben de ona gösteririm.

M - Neyi?..

N - Yapacağımı!

M - Mösyö, zevcim vazifesini tamamıyla ifa etti...

N - Evet madam, kapıcının memuriyetime icra-yı vekalet etmesi, zevcenizin vazifesini tamamıyla ifa ettiğine büyük bir delildir!

M - Bende öyle zannediyorum.

N - Öyleyse adiyö...

Nazır madamdan ayrıldıktan sonra doğruca (Grant Hotel)deki baloya gitmiş idi. Salondan içeriye girdiği zaman, dans edenler meydanında maskeli bir şahsın son derece gülünç ve garip ahvali nazar-ı dikkatini celbeylemiş idi. Bir zaman potin ve çoraplarını da çıkarmış idi. Bu hiç şüphesiz başvekildi. Onu biraz üzme icap ediyordu.

Nazır da bir maske takarak bunlara iştirak etmiş idi, birden bire başvekil yanına sokuldu, ve kulağına şunları söyledi:

Gazeteler, bu dakikada mazul bulunduğunuzda ve yerinize: bir, iki saati mukaddem azletmiş olduğunuz nazırını yerine tayin ettiğiniz kapıcının - ehliyet ve dirayetine mebni - tayininden, ve hatta bu babta, hükümdarın, sadrı olan muvafakatini havi fermandan bahsediyorlar, halbuki siz burada...

Evet ben burada...

Pür zevk ve neşe

Evet keyfim yerinde... seni ve senin için de zevcemi azlettim! Hatta şimdi hükümdarı da. Başvekil dans ederken potin ve çoraplarını da çıkarmışlar idi, son derece gülünç ve garip olan ahval ve hareketi herkesin nazar-ı dikkatini celbediyordu.

Başvekil balodan avdet ederken duvardan duvara çarpıyordu. Nihayet bir arabaya rakibe hanesine vasıl oldu. Hizmetçilerin muavenetiyle ikinci kata çıktı. Madamı aradı. Bulamadı, madam uyuyordu.

Şaşkın şaşkın öteye beriye baktı ve salondaki kanepeye uzandı. Rahat edemedi. Hararet basmış, su arıyordu. Bu münasebetle bütün odaları dolaşmak suretiyle banyo odasına girebildi. Soğuk su musluğundan rahatsız oluncaya kadar su içti. Ve büsbütün sersemleştikten sonra orada yıkıldı kaldı.

Başvekil musluktan su içtiği halde musluğu kapamamış idi. Yarım saat mütemadiyen musluktan akan sular yarım metre irtifaında bulunuyor idi. Suyun kesret-i cereyanı artık başvekili boğacak idi. Denizde yüzer gibi suyun içinde ellerini iki defa çırpıyor, su yükseldikçe başvekilin ızdırabı ziyadeleşiyor, feryat eğliyordu. Başvekil boğulmasına ramak kalmış idi. Fakat hala bir türlü ayılamıyordu.

Bu sırada başvekilin feryadına hizmetçiler duyarak kendisini suyun içinden kurtarmak suretiyle bir mevt-i muhakkaktan kurtarmışlar idi.

Başvekil gözlerini açtığı zaman karşısındaki saat, refikinin vüruduna on dakika kadar bir zaman olduğunu gösteriyordu. Fakat kendisi yerde yatıyordu. Nasıl olup da kanepeden yere yuvarlanmış idi. Baş tarafındaki çiçekler hep kırılmış, yanındaki masa yere yuvarlanmış, üstündeki şarap şişesi ile bardakların her biri bir tarafa fırlamış idi.

Başvekil birden bire kendi kendine gülmeye başladı. Keskin şaraptan fazlaca içmiş ve onun tesiriyle oraya sızmış idi. Rüyada suyun içinde çırpındığı zaman kollarıyla hem çiçekleri kırmış hem de masayı devirmiş idi.

Refiki geldiği zaman başvekil hala gülüyor, bunun bir rüyadan ibaret olduğuna bir türlü inanamıyordu.

2.2.2. Manzum Hikayeler

Edebiyat Sayfaları:

Kuş Yuvası

Bir ağacın gölgesi, ne güzelmiş burası.
 Bir dalının üstünde, küçük bir kuş yuvası.
 Tırmanırım, çıkarım, o yuvaya doğrusu.
 Görüyorum içinde, dört tane kuş yavrusu.
 Bunları ben bırakmam, alırım da giderim.
 Yavrucuklar! Sanmayın, sizi azat ederim.
 Geçmiş iken elime, bir taneniz kaçamaz.
 Daha yok kanadınız, hiç biriniz uçamaz.
 Fakat o ne? Geliyor, çırpınarak ananız,
 Yuvanızın yanında, dolaşıyor babanız.
 İkisi de ne hazin, ne acıklı ötüyor.
 Onların bu ötüşü , beni pek ürkütüyor.
 Anlıyorum: Kederden, bunlar sonra ölecek!
 Adıma haydutluğun, lekesi sürülecek!
 Kucağında annemin, ben yatarken, birisi.
 Gelse, kapsa oradan, ne olurdu gerisi?
 Yaşamazdı mutlaka, anneciğim ölürdü!
 Pek sevdiğim o kadın, toprağa gömülürdü!
 Hayır, hayır istemem, artık rahat kalınız;
 Gelin zavallı kuşlar! Yavrunuzu alınız.

Ben bir haydut değilim, yavru kapmam yuvadan.

Bıraktım aldığımı, gidiyorum buradan,

Mk. S.20, s.314

Tahir-ül Mevlevi

Manzum Hikaye

Kazlar

Köylü almış bir uzun değneği bak sevk ediyor

Kazları satmak için şehre serian gidiyor.

Doğruyu söylemeli hâl ve hakikat ne ise

“Haklı, hatta sana bir düşman bigane ise.”

İtibar eylemiyordu sürüye köylü baba;

Maksadı ne idi? Bu tavır ve hareketten acaba!

Pazarın vaktini fevt etmemek isterdi meğer

Köylüyü ben nasıl itham edeyim halk ne der?

Herkes elbet gözetir menfaatin şüphe mi var?

Hüküm kanun tabiat budur ancak; der-kâr.

Kazlar ama buna asar-ı hakaret diyerek

Köylünün zulmünü bir yolcuya şekvâ ederek

Dediler: Var mı şu bizden daha bedbaht eyvah

Bu herif etmede tahkire cesaret bizi ah

Ediyor zulüm ve taaddi ne felaket ya Rab

Bizi adi avanak bir sürü hayvan gibi hep

Bilmiyor farz-ı ayndır bize arz-ı tazim

Sen hüküm-i evvelde sana eyleyelim şükr-i azm

Bir büyük hizmetimiz gelmededir yadımıza!
 Roma mecbur teşekkür bizim ecdadımıza
 Onların namına tazimen edilmiş hatta
 Bir meserret günü tahsis ki şayan-ı senâ
 O büyük silsilenin muhterem ahfadı biziz
 Herifin gayri hakaretini biz istemeyiz:
 O zaman yolcu cevaben dedi (lütf eyleyiniz:
 Ya sizin hizmetiniz var mı nedir söyleyiniz?
 Dediler cümlesi eslâfımız ah olmuşken
 Bilirim hepsini gördüm okudum bunları ben.
 Anlamak isterim ama ki nedir hizmetiniz
 Nereden gelmede bilmem eser-i rif'atınız
 Bizi takdire şayan etmeli hep halk-ı cihan
 Roma'yı kurtaran eslâfımız olmuş; bu ne şan!
 Öyledir gerçi fakat bunda sizin faideniz?
 Yok bizim hizmetimiz orda; biz ancak halefiz.
 Şimdi öyle ise ne hizmet size isnat edelim
 Haydi eslâfınızı hürmet ile yad edelim.
 Onlar elbette siz evar idi istihsane;
 Siz de şayestesiniz şane değil bir yane.
 Mukatderdir bunu hâmem daha izah eyler
 Çokça kızdırmayalım kazları artık bu yeter.

Nasihat:

Denmesin namına kaz, kesb-i kemalata halis

Sana bir faide vermez şeref-i ecdadın,

Kardeşim hizmet-i eslâfına mağrur olma

Feyz-i tahsile yeter rehber-i istidadın.

Mk. S.5, s.83

Köprülüzade Mehmed Rıfat

2.3. Şiirler

2.3.1. Manzum Şiirler

Altın Ordu Geliyor

- Aka Gündüz'e -

Yetim kalan çocuklarla, genç kızları kadınları

Gör, çolak, topal kalmış her ne varsa hepsini

Korumağa kurtarmağa ahdeden.

- Altın ordu geliyor

Gelin, koşun o sürünün peşinden

Dikkat edin ayrılmasın hiçbir kimse eşinden

Vatan için, din için Allah için koşan

Düşmanları kahrederek yıldırımlar saçan

Dağları yaran ovaları aşan

- Altın ordu geliyor.

Gelin koşun, o tufanın peşinden

Dikkat edin ayrılmasın hiçbir kimse eşinden

Cenk etmeye ölmeye yemin eden

- Altın ordu geliyor

Kandili sönen duvarları yıkılan

Kapısında bir sarb duran ağlayan

Hüdavendigâr'a - bir gün olup - gitmek için

- Altın ordu geliyor

Gelin koşun o ordunun peşinden

Dikkat edin ayrılmasın hiçbir kimse eşinden

Mk. S.23-24, s.392

İstanbul: Türkili

Oğuz Arslan

Ahfadın Ağlasın

“Sevgili vatana”

Ey sinesinde bizleri şefkatle saklayan

Mazlum vatan, merâret-i hicranın az değil

Ey şimdi çeşm-i ismeti garabetle ağlayan

Karşımda ağlama, artık yeter, çekil

Ben ağladım hazanına günlerce ağladım

Kiminle inledim ser-i kabrinde bî nasip

Tirâje-i hayatımı azimetle bağladım

Göz yaşlarım da kalmadı artık ve nâşekip

Tanrımdan istedim mütevekkil, emlecdâ

Bir harikayla efkânı dilsiz eylesin

Sönsün bu perde, perde-i mesâfât perendi

Göz yaşlarım leyâlini tenvir eylesin

Günlerce ağladım sana bî kes, yetim vatan

Giryemle leyl-i hicrine yıldızlar işledim

Ey arzı, ey semaları halk eyleyen, yapan

Tanrım bu yurda bir ferr-i feyrüza ver dedim

Bak saçlarında kalmadı pür Zühre-i dalgalar

Altın başında nire-i tâbânı pür kûsûf

Sevda bakışlı gözleri puside-i mezar

İklîl-i şan ve izzeti efserde-i süyûf

Ya Rab vatan hazanına hiç yok mu bir bahar

Rahmeyle Sen bu leyleye, halk eyle bir sirâc

Afv eyle Tanrımız dedim ey halik-i mesâr

Kabul değil mi garha-i ferdâya bir ilâç

Lakin yetişmiyor bu fiğânım şikayetim

Hiç kimse duymuyor senin ah-u zârını

Zulmetteyim senin gibi bî şule zulmetim
 Ricat zamanı geçti ya, millet nasıl tâi
 Mağlubu eydirir mi bu kansız çocukların
 Bir kere bak şu sinene ki kanlar çamur gibi

Donmuş da bakmıyor sana bir kimsecik.. yarın
 Lakin yarın harap olacak Zühre-i mevkibî
 Oh istemem sakın, onu sen görme ey vatan
 Her dem sukut-ı men için Allah zülcelal

Halk eylesin zalamına bi mihr-i zerefşan
 Açsın fer-i cenahını üstünde hep hilal
 Artık Hüda'ya sineni göster, vatan sen aç
 Görsün bütün cerihanı evladın ağlasın

Meydana tut, çıkar, şühedanı zemine saç
 Evlat değil bu hal ki ahfadın ağlasın

Mk. S.23-24, s.376

28 - Teşrin Sani - 329

Esad Rıza

Akd-i Sulh

Yarının münevver ordusuna:

Alelumum muahede-i sulhiyeleri milletin değil siyasetin eli imzalar

- A. H -

Kardeşlerim! Rumeli'nde Bulgarlar
O zalimler o hainler hunharlar
Ocağımın ışığını söndürdü
Vatanımı harabeye döndürdü
Cennet kadar cazip olan toprađım
Masumların kanlarıyla boyandı
Viyana'da dalgalanan bayrağım
Düşmanların ellerinde yıprandı...
Kuranımı en mülevves yerlerde
Çiğnediler; ateşlerde yaktılar
Henüz doğmuş çocukları anadan:
Ayırarak süngülere taktılar...
Saçlarından hemşiremi, ninemi,
Sokaklarda sürüdüler tutarak...
Bu acıklı hatıralar sinemi:
İlelebet yakacaktır yakacak
Kalbimdeki bu onulmaz yaralar
Sızladı birer birer kanadı
Vatandaşlar! Sulh yapıldı sanmayın
En büyük harp asıl bugün başladı.
Mk. S.15, s.238 Emin Hakî

Baba Öğüdü - 1

İstikbâl babalarına

(1)

Bir zamanlar Viyana'nın kapısını açarken

Önümüzden düşmanların taburları kaçarken

Güneş gibi cihanlara nurumuzu saçarken

O feyizden nişane yok bugün bakın bizlerde!

Çalışınız oğullarım çünkü ümit sizlerde

(2)

Çalışınız inci dolu deryalara dalınız!

Çalışınız dünyaları hayretlere salınız

Çalışınız hainlerden öcünüzü alınız

Dirilikten eser yoktur bugün bakın bizlerde

Çalışınız oğullarım çünkü ümit sizlerde

(3)

İşte bizler çalışmadık yurdumuzu aldılar

En önceden içimize nifakçılar saldılar

Mabetlere astıkları çanlarını çaldılar

Düşününüz! Hele biraz kan mı kalmış bizlerde

Çalışınız oğullarım çünkü ümit sizlerde

(4)

Bize sakın bakmayınız atamıza bakınız

Bize ait tarihleri ateşlere yakınız
Yaşadıkça suçumuzu başımıza kakınız
Duygu denen meziyeti aramayın bizlerde
Çalışınız oğullarım çünkü ümit sizlerde

(5)

Yine bir gün sa'yinizin çiçekleri açarsa
Düşmanınız önünüzden bizim gibi kaçarsa
Nasiyeniz şu toprağa pırlantalar saçarsa
Bize rahmet okumayın ara sıra anınız
Çalışınız oğullarım göğe çıksın şanınız

Mk. S.4, s.53

Emin Hakî

Baba Öğüdü - 2

İstikbâl analarına

- Babacığım mektubundan anladım...

Üzülmüşsün pek acıdım ağladım...

(Babası müteessirane)

- Ey istikbal güneşinin yatağı

Ey derdimin hayatımın ortağı

Ey karanlık gecelerde yıldızım

Benim melek yavrum sevimli kızım

Acıyorsan şu yaralı babana

Yâr olacak çocuk büyüt vatana

Kızım vatan hepimizin anası

Onun benden daha çoktur yarası

Nişanlarım nasıl? Güzel değil mi?

Ölülerin nişanına benzemez

Türk'ü bundan başka bir şey bezemez

Bir sözüm var: Sakın unutma e mi?

Ben üzüldüm ölmedim anasın

Oğlum ölmek için artık yaşasın

Mk. S.8, s.121

Emin Haki

Cenk Türküsü

- Mağmumi Beyefendiye -

Uyanınız kahraman Türk erleri

Çiğneniyor ecdadının makberi

Arş ileri! Dönmeyiniz hiç geri

Titretiniz bastığınız yerleri

Arş ileri şanlı vatan askeri

Vatanımız yad ellerde inliyor

Ulu Tanrı bu figanı dinliyor

Al bayrağı düşmanımız çiğneniyor

Titretiniz bastığınız yerleri

Arş ileri şanlı vatan askeri

Yüceltiniz çalışarak vatanı
 Sevmeyiniz tembel olup yatanı
 Ey Türk oğlu düşün biraz atanı

Titretiniz bastığınız yerleri
 Arş ileri şanlı vatan askeri

Sevgili Türk bayrağını açalım
 Yurdumuza pembe nurlar saçalım
 Size kim der alçak gibi kaçalım

Titretiniz bastığınız yerleri
 Arş ileri şanlı vatan askeri

Mk. S.30, s.580 Mehmed Muhyiddin

Cevap Sevap

Dediler: Hatme ey genç sahâ
 Var mı zatın gibi bir kan-ı atâ
 Sen gibi böyle sehî merd-i kerîm
 Söyle gördün mü? işittin mi? Daha

Dedi: bir gün ederek kırk deve zebh
 Geldi sahraya bütün bay ve gedâ

Bâhusus davetimi etmedi kabul

Ne kadar varsa Arap'tan ümera

O gün işte geziyordum.... تنها

Bir dilenci idi gördüm... fukara

Yüklemiş sırtına bir arka diken

Buldum Allah için insafa seza

Dedim evvel evvel pir-i azize şöyle

Ne kazandın bu dinsizden aya

Hatmin sofrâ-i inamında

Bulunaydın ne olur söyle bana

Etti biçare şu beyti inşat

Dersem ancak bu kadar der hukema

Kim ki sa'yi ile ekmek yerse

Edemez hatime-i minnet asla

“Gülistandan” Emin Hakî

Mk. S.32, s.605

Coğrafya Dersinde

Efendiler! Şu: Venedik Körfezi

Beş asır var iyi tanır o, bizi.

Üzerinde donanmamız gezerdi;

Kıyısını sancağımız bezerdi.

Şu Adalar Denizi de bizimdi,

Akdeniz’de azmimize kesimdi.

Çünkü: Daim ilerdeydi gözümüz..

“Bire koman!” olmuş idi sözümüz.

Damarlarda erlik kanı coşardı;

Her Osmanlı, ileriye koşardı.

Din gayreti yüreğinde sönmezdi;

Ölür, gider.. Fakat geri dönmezdi.

Şu denizler, kaç bin şehit mezarı!

Kan arslana olmuştu can pazarı!

O şehitler bu sulara gömülmüş;

O yiğitler, vatan yolunda ölmüş.

Biz, onların torunuyuz çocuklar!

Lakin onlar gibi bakın nemiz var?

Onlar gitti ileri, biz çekildik;

Çünkü: Onlar çalışkan, biz değildik

Baktık, durduk her tarafa keş gibi!

Hayır, hayır.. Ölü gibi. Leş gibi!

Ne utandık, ne de biraz sıkıldık;

Kaçtık, geldik Marmara’ya sıkıldık!

Efendiler! Burasını düşünün:

Vatan sizin yarın, yahut öbür gün,

Bu meskenet duvarını yıkınız:

Sonra zafer denizine çıkınız.

Mk. S.23-24, s.373   Tahir el-Mevlevi

Çocuklar

Diyorlar ki: “Bak, tatlı dem çekiyor şu bülbül.

Bak bir yerde yetişir mi, böyle güzel sad-berg gül?

Sen bunların birini seç! Hangisi çok güzeldir?

Sana gül mü? Şu bülbül mü kendisini sevdirtir?..”

Ey çocuklar, ben sizleri bunlardan çok severim

Şu dünyada sizler kadar sevecek şey bulamam;

Yüzünüze her gün baksam yine doymaz gözlerim;

Ah sizlerden aldığımı hiçbir şeyden alamam!.

Onlar ne ki?.. Şu toprağın bir çiçeği, hayvanı

Sizler ise onun büyük bir mahluku, insanı,

Onun viran yerlerini şuletecek [şenletecek] evladı!..

Sizlersiniz, onun ağlar gözlerini silecek;

Sizlersiniz, onun için candan geçip ölecek.

Sizlersiniz. Onun aşkı, ümitleri, hayatı!.

Mk. S.23-24, s.370

Mehmed Emin [YURDAKUL]

Demir Kale

- Türk gençlerine ithaf -

Nâ-gehâni âsumanda bulutlar hep kızardı

Boşluklarda yıldırımlar sanki birden inledi

Şu bulutlar karardı.

Nazarlara ölüm serpen pek boğucu dumanlar

Sardı varlık ışığını ufukları dinledi

Işık çalan buralar.

Şu yıkılmış devvarın var arkasında bir asker,

Bir asker ki onun için yara ölüm ve mezar,

Zehirlenen bir hayat

Hiçtir ona nazarında yalnız öksüz vatan var

Uzaktardan vızlayarak koşup gelir gülleler,

Ebri sarar velvelat

Sıkar, ezer şu demirden kaleleri ve fakat

Çelik kadar sağlam olan emelini yıkamaz

Duygusunu sarsamaz

O emel ki, o duygu ki yarın elbet açılır
Bugün burada iman, şeref, zafer eder refakat
Hidayetler saçılır

Aylar günler erimişti kalmamıştı bir gıda
Ne bir lokma yiyecek var ne bir bardak içecek
Ne de var bir giyecek

Cehennem ateşleri üzerinde parlarken
O kalenin yüreğinden yükselmedi iştika
Sarsılmadı ölümden

Vatan ocak kaygısını idrak eden milletler
Ancak yaşar yurtlarını sakınmağı bilmekle
Gözlerini silmekle

Kahramanlık azim sebat gibi büyük himmetler
O millete saadeti haysiyeti öğretir
Zaferlere yükseltir.

Mk. S.19, s.299

Yüksek Kaldırım - 21 Temmuz 329 -

M. Ekrem

Ey Yurt

Ne vakit ki esti sana fırtınalar boralar
 Köklerine felaketin siyahlanmış dumanı
 Yayıldıydı söndü yine bir çok fakir ocaklar
 Gezdi ufku inilleyen mazlumların feryadı
 Kaçma benden irkilme
 Ben de senim çekinme

İçin için yanan ruhun şimdi şurada parlıyor
 İşittin mi evladının yeminini derinden
 Uzaklardan semaları "kin" sesler sarıyor
 Aç kalbini yansın orda sar ateşi gönülden
 Açıl silkin ve diril
 Saadetlere eğil

Benden sana bin tertemiz derin ruhtan dualar
 Gezsin seni hidayetlere safvet döken rüzgarlar
 Ufuqların hakka etsin senin için avazlar
 Yapsın göğe şu dalgalar güneşlenmiş pervazlar
 Artık sana şu hilâl
 Serpsin, döksün renk-i al

Genç Türkler Düşmanlarına Ne Diyor

-Bir türkü-

Bir ateş-i hüsrân ile yanmakta cebinim
Kalbimde durur hançer-i sertiz gibi kinim
İzzette tehevürle, semalardaki dinim

Bir gün ezecek nasiyeni pâ-y-i metinim
Ben dinimize, milletime Türk'e eminim

Tütmekte sıcak kanları mazlumların hala
Camileri yıktın, kitabı çiğnedin ama
Düşman demeye değmeyen ey erzel-i a'dâ
Bir gün ezecek nasiyeni pâ-y-i metinim
Ben dinimize, milletime, Türk'e eminim

Titre! Ebedi havf ile ol vaktine hâzır
Bin ahd ile düşman sana binlerce bahadır
Türk milletinin ahdine şahittir anâsır
Bir gün ezecek nasiyeni pâ-y-i metinim
Ben dinimize, milletime, Türk'e eminim

Polat ise sinen kalenin topları volkan
Paslandırarak, söndürecek hepsini al kan

Ey bir ebedi ateşi söndürmeye kalkan

Bir gün ezecek nasiyeni pâ-y-i metinim

Ben dinimize, milletime, Türk'e eminim

Mk. S.9, s.145 Salime Servet Seyfi

27 Haziran 329 Göztepe

Harabazar-ı Vatan

Ne kadar müsterih idim evvel

Her taraf şâd her gönül hürrem

Samıyordum... fakat neden bilmem?

Şimdi olmakta rahatım muhtel

Şimdi her bir gözümde bir muhteser

Şimdi gerinde her lika-i beşer

Eski hülyalarım bütün nâbud

Her gezen hasta her gezen mecruh

Her vücut sanki ruha bir tabut

Hepsi meflüc ibtilay-ı şekva

Herkesin intikamı var alacak

Kimsenin zimmetinde yok bir hak

Mk. S.18, s.290 Ferit Bihdet Mübin

Hava Şehitlerine

Fethi ve Sadık için

Uçtunuz uçtunuz göğe erdiniz

Semalara altın kanat gerdiniz

Cihanlara şan ve şeref verdiniz

En nihayet kanlı mezar kazdınız

Tarihlere şanlı yazı yazdınız

Millet müjdecisi bir çift kuştunuz

Hak yolunda hakka doğru uçtunuz

Vatan için göğüs verip koştunuz

Huriler ağlasın felek ağlasın

Türbeniz üstünde melek ağlasın

Yetim bıraktınız koca milleti

Sizi yetiştiren şanlı devleti

Sineye çektiniz şimdi "şevketi"

Kainat ağlasın cihan ağlasın

Makberinden kalksın Orhan ağlasın

Uyan fethi, Sadık milletini gör

Oğlum diye yanan devletini gör

Ruhunuza olan hürmetini gör

Yolunuzda ehl-i iman ağlasın
 Bu büyük ölüme vicdan ağlasın

Azminiz kaviydi iman gibi
 Yolunuz doğruydu Kuranım gibi
 Kainat ağlasın vicdanım gibi
 Mahşere dek yansın millet ağlasın
 İki genç şehide devlet ağlasın

Mk. S.33, s.627   16 Şubat Sene 329

Gelibolu Rıza Cezmi

Hicret Duygularından

Bir sabah pencерemde pek erken
 Vatanın firkatıyla ağlarken
 Düşünürdüm o günkü halimizi
 O sefil hal-i pürmelâlimizi
 Asuman kan zemin kan hep kan
 Oğlunun hasretiyle ah figan
 Eyleyip ah eden o mâderler
 Bir tarafta şehit olan erler
 Yolda binlerce aç sefil insan
 Bunca gün ağlamaz mı hiç vicdan
 Kimisi bir diken dibinde ölür

Kimi eyvah vatan diye dövünür
 Kimi durmuş hazin hazin ağlar
 Kimi kendi cerihasın bağlar
 Kimi evladını arar nâçar
 Kimi hunin hafirelerde yaşar
 Görmeyim böyle bir facia daha
 Ben değil sade görmesin dünya
 O günün hatırat-ı gamkini
 Çıkıyor hatıramdan işte beni
 Yine izâç edipte söyletti
 Size bir kanlı vaka dinletti
 Mk. S.35, s.663   7 Mart, 330 Derviş Ali'den

Gelibolulu Rıza Hazmi

İntikam

Adil Bey Kardeşime
 Ser-i na sazımızda öten bir yevm-i şeamet gibi
 Uğuldayan saday-ı nakus ikaz etmiyor mu bizi

 Ey şurezâr-ı vatanda bakes dolaşan bahtsız evlat
 Babanın kabrinden geliyor acıklı saday-ı imdat

 Şu kimsesiz viranlerde ederek naliş ve feryad
 Darbın çizmesi altında çiğneniyor türbe-i Murâd

Tarihinde yer ayrılan bu vakalar Türklerce zillettir

Nazar-ı salipte bir Türk neferini boğmak şereftir.

Ey genç şu gördüğün Türk ocağı hep bunlara hedeftir

Mabed-i müslime bir can asmak (ideale) hizmettir

Düşman-ı bed nâmın bu gaye-i âmâlini ez, yak yık

Kalbinde bir hiss-i kin ile sahne-i intikama çık

Mk. S.25, s.246

Kasımpaşa - 8 Kanun-i Evvel

Hakkıbeyzade Aktuğ

Kaval Sesi

- Azmi Muhyiddin Bey kardeşime -

Sakin orman. Sema hazin bîtâp

Ufuk bâ gerde lerze-i mehtap

Kâh dallarda bir figan-ı gurâp

Yerde orak tarumar ve harap

Geliyor bir kaval sâdası, uzak

Kim bilir ah kim bilir ne diyor

Sanki mehtaba arz-ı râz ediyor

Bazı pür hande bazen ağlayarak

Onu yapraklar inliyor tekrar
 Eyliyor hazane nefha-i ümit
 Mâh pırlanta giryeler eysâr
 Ediyor... her tarafta ğaşy-i medîd

Dinliyor dağlar ağlıyor ovalar
 Kainatın bu seste bir teli var
 Birbirinden rakik olan name
 Etmiyor kalb-i leyli rencide

Dinle ruhum bu seste var mı senin
 Gizli pek gizli ince bir emelin
 Bu sesin belki sensin istediği
 Bu sesin belki ya Rabbi bedeli

Dinledim, dinledim bu ses de benim
 İhtizaz eyliyordu her elemim
 Bu sesin matemiyile yıldızlar
 Pür sükût asumana ağladılar

Ey kaval ey terane-i hicran
 Hasta ormanda musiki-i hazan

Ben de artık senin sesin gibiyim

Tek ve تنها sürüklenir giderim

Mk. S.25, s.245

Osman Fahri

Köylüye!

Hişt... Sana derim ey hemşehri çalış artık bu ocakta

Ekilmedik yer kalmasın nur parlansın her bucakta

Çoluk çocuk hepsi tanışın bu hayatın lezzetini

Ayrılmasın bu sevgili yurdundan yetim kalıp kucakta!

Görüyoruz evlerini satanları, yurtlarından uzak kaçanları

Görüyoruz namusunu kıranları elleriyle ocaklar yıkanları

Görüyoruz vatanını yakanları sonra sefil kalanları

Görüyoruz dinini dinara satanları akıbet yalvaranları!

Sana derim ey köylü uyuduğun yeter artık

Bak... Uyuduk da Rumeli'yi batırdık...

Hazineleri altınları hep elimizden kaçırdık

Genç kızları namusları Bulgarlara parçalattık!

Haydi artık... Çalış sürülmedik yer kalmasın

Işıldasın her ocak, karanlık yer kalmasın

İlerleyin hepimiz arkada hiçbir kimse kalmasın

Başımı kaldırıp baksan ah... gökteki yıldızlara

Bundan sonra işte bizim dileğimiz erişmektir onlara

Mk. S.26, s.469

İstanbul Türkili: Oğuz Arslan

Edebi Sayfalar : Elvah-ı Tabiattan :

- Emin Hakî Bey kardeşime -

Levha-i Hadika

Bir ufak bahçe, bir küçük levha:

Gösterir bak tabiatı mücmel;

Bak ki layık değil mi temdiha:

Bunu tanzime uğraşan her el?

Bir kenarında bahçenin göl var,

Göle cari cibilden ırmaklar,

Gölden akmakta bir nehir, eşcar

Nehri etmek de sayedar bahar;

Bir küçük köprü nehre zinet bahş.

Her kenarında levhanın bir nakış:

Gül, karanfil, menekşe, şebboylar,

Her taraf da çeşit çeşit ezhar,

Kuşlar ötmekte hem ne hoş bakınız:

Yerde sacid yeşil bir ay yıldız.

Mk. S.17, s.269

Eşref Nesib

Edebiyat Sayfaları:**Nenni**

Nenni yavrum bu günlere ermedin

Baban, ağan şehit oldu görmedin

Baba, kardeş sevgisi bilmedin

Uyu oğul gücünü al nenni

Şehitlerin öcünü al nenni

Nenni yavrum hizmet ister bu bucağ

Rumeli'de tütmez oldu her ocak

Bu yurt artık size kucak açacak

Nenni oğul kinini güd nenni

Sana benden budur öğüt nenni

Gelinlerin kınalı kaldı eli

Yüz binlerce yiğit gömdü Rumeli

Bundan geri Türkün kalbi ve dili

Öç sözünü unutmasın nenni

Düşmanını unutmasın nenni

Mk. S.3, s.37   Gelibolulu Türk Bahadır

Ninni!

Bugünün validelerine:

Ninni yavrum memleketin yücelsin,

Sen periden, meleklerden güzelsin,
Büyü, çalış garip yurdun yükselsin;
Ninni yavrum, ninni meleğim ninni!

Ne derim arslan yavrum sana ben,
Feda olsun feyzin için bu can, ten,
Vatan için her afeti ezersen:
Sütüm gibi bahtın pak olsun ninni...

Dört tarafa nurlar salsın varlığını;
Göstermesin dünya sana darlığını,
Batmaz güneşler doğdursun sağlığını:
Uyu, uyan bu günleri gör! Ninni..

Kızıl kanlara boyandı her bu bucak!
Tütüyor kara duman her ocak:
Öksüz yavru ile doldu hep kucak:
Büyü, sen ak şafaklar söksün ninni...

Uyu yavrum, uyu meleğim ee, ee..
Tanrı bağışlasın seni nenene;
Gel basayım seni kuzum sineme:

Öz gözüme nurların akıt ee ee! !

Mk. S.8, s.131 15 Haziran 1329 Beşiktaş

Rodoslu: Ahmed Kemal

Serçenin Öğüdü

- İskender Fahreddin Beyefendiye -

Baharda sevimli çiçekler içinde

Veya bir koruda ağaçlar üstünde

Gezerdim her yere neşeler saçardım

Semada sevinçle uçardım uçardım

Çalışır, didinir, çırpınır terlerdim

Sevincim artardı şiirler söylerdim

Sonra ah kardeşim ben "sa'y"i unuttum

Bir tembel, tedbirsiz ve sevinçsiz oldum

Tembeller hiçbir işte asla zevk bulmaz

Çalışmaktaki zevk bir şeyde duyulmaz

Bunu ben ah yazık hiç takdir etmedim

Acizlik sefaletle her gün inledim

Nihayet o zalim boğucu buralar

Yuvamı dağıttı o güzel ovalar

Çiçekli korular şimdi pek harabedir

Bu harap yollar ah beni çok ağlatır

Kardeşim çalış da bir tembel olma sen

Koş, uğraş rahatla yaşamak istersen

Sa'ydır zevk ile rahatın esası

Tembelin nihayet bozular yuvası

Mk. S.23-24, s.410

24 Teşrin-i Evvel 329

Mehmed Muhyiddin

Şair Çocuk - Ciddi Baba

- Bey baba! Gel, bak: Bu gece gökyüzü,

Öyle açık: Andırıyor gündüzü.

Şenliği var nura bürünmüş desem,

Pek sönük olmaz mı ki (Şenlik) sözü?

Dopdolu yıldızla sema boşluğu,

Her biri aydınlatıyor loşluğu,

Hepsinin altında kurulmuş hilâl,

Hepsinin üstünde fakat hoşluğu.

Sonra, hilâlin önüne pek yakın

Bir küçücük yıldız oturmuş bakın

Sancağımız göklere çıkmış gibi,

Cetlerimiz etmede güya akın.

Sancağımız gökte, felek yurdumuz.

Cümlesi yıldızlarının ordumuz.

Arş ileri! Arşa deyip çıkmalı!

Yol verir elbet bize mabudumuz.

- Sen yine bak, şiire kapıldın oğul!

Kendine gel, doğru düşün, doğru ol!

Arşa kadar çıkması müşkül değil,

Lakin oturmakla alınmaz ki yol.

Şiire, hayalata kapılmak alay!

Sonra atıp tutması gayet kolay!

Pencerenden (arş ileri!) denmenin,

Kıymeti yoktur, kalır oğlum kalay

Arş ileri, haydi! Fakat fi'l ile

Sade (terakki) sözü pek nafil!

Öyle heveskâr teali olan,

Sa'y ile katlanmalı her müşküle

Cetlerimiz gökten alıp bayrağı,

Sayesine çekti bütün toprağı,

Ah o mübarek, o güzel bayrağın,

Ta (Viyana) olmuş idi uğrağı!

Çünkü tutanlar onu, arslandılar.

Kula değil, himmete yaslandılar.

Sa'y ile dünyaları fethettiler,

Hepsi de gayetle çalışkandılar
 Bizse ataletle düşüp gaflete,
 Uğradık ondan nice bin zillete!
 Bilmiş ol oğlum ki atalet gibi,
 Düşman bed-hâh olamaz millete
 Bayrağımız indi semadan yere!
 Oldu o nazende vücudu bere!
 Sanki o sancakla bugün memleket,
 Bir yaralı kalbe kefen, makbere!
 Düştü bugün toprağa.. Lakin yarın,
 Ey yetişenler! Onu siz kaldırın!

Mk. S.15, s.233   6 Eylül Sene 329 Tahir-ül Mevlevi

Şarkı

Rumeli için

Vatanım ah.. Niye kaldın bana bigane bugün
 Seni sevmezmiydin, kendi anamdan düşkün
 Duruyor pîş-i hayalimde hayalin küskün
 Vatanım ah neye kaldın bana bigâne bugün

Vatanım sevgili annem seni bizden daha çok
 Sevecek kalb-i beşer ruh-u nisâ asla yok
 Kanatırken dilimi düşmanımın attığı ok
 Vatanım ah niye kaldın bana bigâne bugün

Mk. S.32, s.615

Şekibe Ali

Temenniyat-ı Vatanperveraneden

Teali-i Vatan

Ey sevgili müşfik vatan ey mihr-i münevver!

Eflak-i terakkiye suud et bize nur ver...

Artık yaşama cevri ile mecruh ve mükedder...

Sönsün ebediyen bu mukassî geceler hep

Doğsun o güzel sinene bir şems-i müzehhep...

Pamal-ı hakaret yatıyor râyet-i gülgun

Evlatlarının her biri bi neşe ve dilhûn..

Annem dil-i pâkin neye alâm ile meşhûn;

Dolsun o güzel sinene envâr-ı meâli..

Açsın bize bir râh-ı zafer râh-ı teâli..

Ey mâder-ı hüsrânede ey mâder-i Zîşan...

Sinende açılsın yeni bir subh-u dereşân;

Olsun bu mükedder yüzümüz şevk ile şâdân...

Sunsun ebediyen bu mukassî geceler hep

Doğsun o güzel sinene bir şems-i müzehhep!...

Mk. S.34, s.644

Nişantaşı: Şubat, 1329

Mehmed Muhyiddin

Türk Askeri

(1)

Altı asrın bütün mefahirini

Taşıyor döş-i iftiharında

Ezeli bir garâm-i milliyet

Mültemi ruy-i zî vakarında

(2)

Sadr-ı şiranesinde bir kalp ki

Hubbu din ve vatanla memludur.

O mehabet nisar gözlerini

Kim görürse bilir cedel-cevdir

(3)

Lakin işte dü dest-i pâki onun

Ra'şeden lerzeden müberradır

Hûn masuma batmamış zira

Lekeden levnden muarrâdır

(4)

Güneşin ilk şua-ı zerrini

Pây-ı azminden ahz-ı buse eder

Nevbaharın hatip rengini

Ona ait neşideler söyler

(5)

Ah... ey Türklüğün mümesili .. sen

Cism-i millette ruhü sânisin

Yükselir kadr ve kıymetindaim

Sanki bir şahs-ı âsmanîsin

Mk. S.16, s.255

Emin Hakî

Fatih: 27 Eylül 329

Kafkas Neşr-i Maarif Cemiyeti İçin Yazılan Marşdır

Öç

Türk ilini düşman basmış kan olmuş

Türkistan'a bir yabancı han olmuş

Bu da hain Moskoflara şan olmuş

Sancağa yer ey Deligönli [1] asker

Türk kızları şimdi imdat beklerler

İleri ey altın ordu durma hiç

Kafkasya'mı Pilevnemi sorma hiç

Hepsi bizim anayurdu durma hiç

Al bayrağı Altay'lara dikelim

Tibet yaylasında kıımız içelim

Korulbayı Rus topları yakıyor

Yiğit hanlar zindanlardan bakıyor

Derelerden İslam kanı akıyor

İleri Altın ordu durma hiç

Amuderya Rumelimi sorma hiç

[1] Deligön Boldak Tepesi Türkistan'da Cengiz Han'ın karargahıdır.

Mk. S.35, s.662

Memduh Necdet

Uyan Türk Yavrusu

Sana benden bin söz bin telbiye

Sen olmalısın artık felaketten mütenebbih

Dikkatle etrafına bak sersemce gezinme

Her gördüğünü eyle intikama teşbiye

Mazi kanlı acı sahneler gösteriyor

Hal sana bakarak sızlayarak geçiyor

Lakin dinle bak istikbal ne diyor

Durma nurlu evlat zaman gidiyor

Sen çalışırsan zamanda güler sevinir

İstikbal nurlu yüzlü seni bekler dilenir

Çalış bekle ey yavru deha kan nemlidir

Öcünü al yık tembelliği vatan nurlanır

Çalış durma koş haydi intikam

Şehit mezarlarına selamete bin selam

Anlat yık cehaleti ver ikdam

Zaman istikbal bekliyor hep intikam

İleride meram...

Mk. S.27, s.503 Şehzadebaşı: 12 Kanun-i Evvel 329

Zaime Hayriye

Vatanın Dileği

(Muhterem Türk Kardeşlerime)

Vatan diyor: Ey Türk oğlu seni bugün için ben:

Kucağımda nice yıllar besledim eğer sen...

Unutup da bu hakkımı düşmanların elinden:

Kurtarmazsan ne diyeyim, sütün sana kan olsun

İster misin din yıkılsın ezan sesi çan olsun.

İster misin göz yaşına al kanlarım katılsın

İster misin ak saçlarım koparılsın, atılsın

İster misin kız kardeşin namusu da satılsın

Kurtar beni! Kurtarmazsan, emdiğin süt kan olsun

Tanrı için kurtar beni o da sana şan olsun

Oğul oğul gocundun mu? Öğüdümde ağlama...

Yaralıyım, acıklıyım, yüreğimi dağlama...

Kurtar beni! Al bayrağa kara örtü bağlama

Yanık bağrım üzerine düşman ayak basmasın

Kurtar beni başucuma bayrağını asmasın

İster misin koynumdaki Kuranımı alsınlar
 İster misin onu yerden yere urup çalsınlar
 İster misin Kabe'mizi han yaparak kalsınlar
 Kurtar beni kurtarmazsan emdiğin süt kan olsun
 İster misin ey Türk oğlu ezan sesi çan olsun.

Mk. S.1, s.6

Emin Haki

Ya Muhammed...

- Kemaleddin Raif Bey'e -

Tanrının ulu, büyük yalvacı
 Şu hakir Türklere azıcık acı
 Ne kardeş kaldı ne de bir bacı
 Dinini saklayan Türkler batıyor
 Kuranın ortada hakir yatıyor!

Kafirler geldi yurtları aldı
 İslam kalbini acıya saldı
 Senden başka da kimimiz kaldı
 İslam illeri hazana erdi
 Hazan içine kafirler girdi!

Her yeri sardı siyah nâleler
 Göğüsten silindi parlak haleler

Balkandan akan kanlı jaleler
İmdada yetiş tufan oluyor
Türk cesediyle meydan doluyor

İslam olanı kafir ediyor
Olmam diyeni hançer diyor
Eyvah sevgili dinin gidiyor
Rahman yerine salip asıldı
Kurana yazık ayak basıldı!

Camide ezan okunmaz oldu
Allah'ın ismi dinlenmez oldu
Kur-an yazısı sarardı soldu
İman kurudu ga'ib oldu
Türkler şu günde zeval buluyor!

Mk. S.29, s.549 Ceyhanlı: Refik Fikret

Yaz Günleri

Çalışkanlar uyanırlar,
Üst baş giyer, donanırlar,
Tarlalara yollanırlar,
Ne hoş olur yaz günleri...

Çiftçi toprakları sürer,
Kuşlar şurda burda öter,
Güneş çiçekleri öper,
Ne hoş olur yaz günleri...

Tanrı sever çalışanı
Taş kıranı dağ aşanı
Alından ter akıtanı
Ne hoş olur yaz günleri...

Bu günleri fırsat sayar,
Çabalarsak toprak kazar,
Kitap okur yazı yazar,
Örs başında çekiç sallar

Uğraşırsak bir iş ile
Ölmeyiz biz ölsek bile...
Tanrı çok sever Türkleri
Ne hoş olur yaz günleri...

Mk. S.23-24, s.410 Kadıköy: 20, Teşrin-i Sani , 329

Pakize Münevver

Yurt Kaygısı

- Muhterem Türk Ocağına İthaf -

Buyurdu bilenler,

Gönül ile sevenler,

Bu uğurda her zaman;

Can verirler kan dökerler!

Yurt kaygısı olmayanda

Toprak kokusu almayanda

Tanrıya imanı bulunmayanda:

Duygu yoktur yaşayamaz dünyada!

Yaşasa da hakir olur,

Kolu bacağı hep kırılır,

Gözü dahi kör olur

İster isen şu ocağın bucağında

- Rahatça yaşayalım yerleşelim?

Öyle ise yerleşelim yurdumuzun kucağında!

Mk. S.27, s.493

İstanbul Türk İli:

Oğuz Arslan

2.3.2. Mensur Şiirler

Oh Hayat!..

Nurlu kanatlarıyla alıp beni bir alem-i ulvi saadete isal ettiğin zaman tasavvur edemiyorum!.. Senin derinliklerinde mübhemiyyet, ağuşunda elemeler yaşasın. Bugün acı bir ızdırabın maneviyyetime verdiği yeis-i matemle bilsen ne kadar çırpınıyorum. Beni al da bu alem-i dicürda yine pür-âmâl yüksekliklerine, ulvi ve pür-şebâb ufuklarına götür, nermin bulutlarına sar, şafak alud kollarına bürü, hicranlarımın, ızdırablarımı nurlarınla sil, zulmet engiz benliğimin siyahlıklarını kaldır!... Zira şu dakikada kendimden korkuyorum, üşüyorum. Bütün mevcudatım matemler içinde neşelerim müselsel elemelerle inliyor. Artık benim için ne bir nefha-i emel ... Ne bir nefha-i saadet mevcut. Kamerimin şavkı azalmış, necmim siyah, muhitim siyah .. Bildim ki bütün tesirler senin ulviyetinde, bütün karanlıklar hale-i nurunda erir. Gel.. Bana bütün güzelliğinle bütün, şefkatle samimi kollarını aç.. Çünkü gençliğim, bütün tehalük ruhuyla titrediği nevazişe idi. İftirak hisleriyle teverrüm eden, solan, sararan öksüz çiçekler gibi daha şimdiden iltifattan melceden mahrum pek zavallı, pek bî-kes ve tesellisiz kaldı sana şedit bir iştiyak-ı tahassürüm var. Yüzündeki perde-i ibhâmı kaldır, mevcudiyetini melal-ı ruhuma anlat. Ve o müşfik samimi kollarını aç da göz yaşlarımı sine-i ruhunda dindireyim. Sönen, muzdarip olan varlığımı zerrin, pür-garam ümidinle parlatayım.

Mk. S.26, s.484

Adil

Mensure:

Müteverrim

Kışın en soğuk bir günü.. Kar yağıyor, rüzgar haşın darbeler ile küçük kulübeyi yıkacak kadar sarsıyor, uzaklardan korkunç feryatlarla kopan kasırganın gürültüleri kalplere derin bir haşyet, elim bir korku veriyordu.

Rüzgarın gird-bâdı ile her tarafı tehdit edilen küçük bir oda, kenarda paçavralardan ibaret bir yatağa uzanmış, pencereden, deliklerden giren soğuk bir havanın tesiriyle saçları dağınık ve perişan titreyen on beşinde bir kız....

Çehresinde görülen sarılık işkencelerle geçen hayatının onun felaketini okurken ela gözlerinde bedbaht-ı hayatına ağlayan anlatılamaz bir elem vardı.

Dışarıda şiddetini tezyit eden fırtına daha gaddar darbelerle kulübeyi ezmeye çalışırken yalnız paçavralarla tutturulan pencerelerden karlar birer şükufe-i bârit gibi savruluyordu... Kısık bir ses:

- Anne..... Dedi.

Bir tanecik yavrusunun bu hazin soluşunu, refte refte mezarın siyahlıklarına doğru çöküşünü göz yaşlarıyla takip eden valide kalktı. Müteverrim kızı devam ediyordu.

- Anne... Üşüyorum şu pencere bezlerini.....

Bir öksürük boğazını parçalarken yatağının yanındaki bu kış gününün zavallıya hediye ettiği beyaz karlar kırmızılaşıyordu.

Şimdi sinesindeki hazan ile gözlerinde ecel gülümserken öksürüyor, öksürüyordu..

Valide pencerenin kirlili bezlerini tutturmaya uğraşırken bir kasırga henüz kopmayan, henüz parçalanmayan çerçeveyi kırmıştı. Her taraftan gelen karlar genç kıza beyaz puşideler hazırlarken o biraz daha üşüyor, biraz daha öksürüyordu.

Tabiatın bu şiddet darbelerinden müteessir pencerenin önünde vücuduyla karların, rüzgarların tehdidini tahfife çalışan valide göz yaşlarından başka hiçbir şeyi göremediği, bu hayatındaki cilveyi anlamayan mefkûresiyle dalgın duruyordu. Kalbi kim bilir nasıl bir duai ihtiyaçla dolu, gözleri semada, titrek elleriyle bir şeyler bekliyordu. Bu yarım duayı bir öksürük kesti. Valide kızının üzerine atıldı. Şimdi o biraz daha solmuş çehresi soğuktan biraz daha morarmış dudakları, kilitlenmiş elleri, oynamayan dudaklarıyla bir şeyler söylemek istiyordu.

Bir parça daha sararan çehresinde onu bir takallüsten sonra dudakları arasında “anneciğim”! nidasıyla düştü.

Rüzgar karlarla bu genç kıızı örterken bedbaht valide kahkahalarla bu faciya-i hayata gülüyor ve kızının hasretli gözlerine bakarak bir şeyler mırıldanıyordu...

2.4. Talebe Yazıları

2.4.1. Denemeler

İki Tezat Tahassüsat

Defteri Tahassüsatımdan Bir Gün

Sabahleyin uykudan uyandığım zaman... Şarkın lekesiz dumanlarını köhne Bizans'ın Allah'ımıza elhan-ı münacat okuyan mabetlerimizin semaya yükselen heybetli, duakâr minareleri üzerinde yetim bir kızın melal-i yeisini andıran donuk simasıyla dolaştığını gördüğüm vakit.. Ruhumda parlayan ve volkanların alevleri arasında kaldım... Kalbim elemnak bir günün matemî tesirleriyle gayr-i ihtiyari hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.. Bu felaketli ve ateşin günlerin mevcudiyetimde açtığı cerihalara ağaçların; zümrüdün yaprakları arasında hayat-ı tabiatı terennüm eden mini mini hayvancıkların cıvıltısı nim-hunin darbelerle zedelenen terane-i kalbime iştirak ediyorlardı.

Öğleyin hevai nesiminin yelpazeli tülleri tabiatı okşuyordu.. Güzel sesli kuşlar bu zamandan istifade ederek ruhperver ve mesti feza nağmelerle raz-ı nihânlarını müsterihane teşri ediyorlar.. Biraz uzaktan kuzuların annelerinin taharrisıyla paralanan kalplerinden taşan kesik, titrek ve nevmid meleyişleri işitiliyor...

Güneş kızgın ziyasını tabiatı süsleyen yeşil yaprakların sine-i harimanesine atıyor ve onlara nûşin bir hayat veriyordu.

Şimdi; kendi ziyai hûd-gâmânesiyle parlayan güneş bulutların arasından veremli bir tazenin solgun dudaklarına; benzeyen simasıyla gözüküyor.. Ve sırma saçlarını kışın; çılgın dalgalarından bitap kalan denizin billuri sathında yüzdürüyor.. Bulutların arasından ara sıra parlak bir şaşaa ile görünüyor, dumanları pembeleştiriyordu..

Bu zamanlar her şey sükun içinde idi hatta beşeriyeti güzel çiçekleri, mağrur yapraklar ile hayran eden ağaçların nahif dalları kımıldamıyor. Bulutlar gezmiyor, birbirlerinden ayrılmıyorlardı... Yalnız kuşlar! Bu sevimli, müstesna, şair kalpli mahlukatların cıvıltısı samit ve sakit duran kainatta garip, hazin akisler husule getiriyordu..

Güneş, açıklı, koyulu melun tüllerin arasından yavaş yavaş Bizans'ı teesürle selamlayarak taht-gâh-ı mazlumane çekildi.. Sema kararmaya yıldızlar parlamaya başladı...

Defter-i Tahassusatımdan Bir Sabah

Bütün işvesiyle beşâretler, neşeler saçan muhteşem tulu.. Bugün; pek rengin renkliliğiyle İstanbul'un; mütefessih beşeriyetini yeisinden kurtarmak için tekmil-i letafetini saçıyordu..

Ufuktaki mütebessim, handan simalı rengin bulutlar pek revnak-dâr.. Bu sefer pek sakindi. Gözlerim tabiatın bu letafet-i şairanesine saatlerce matuf kaldı... Bulutlar, batî-ül-hatvelerle ilerliyor.. Saf tüller ile meyüsane vezân eden nesimi alkışlıyorlardı..

Şarkın; birkaç aydır hüzünlü ve yetim dumanları acaba!! Bu sabah ne için böyle baharın ilk şetaretleriyle açılan jaledâr çiçeklere benziyor?..

Rüzgarın; hafif sâdası; perişan saçların gölgesinde nahif parmakların tesirleriyle inleyen rebabın latif, hazin sesi gibi uğulduyor - inliyor.. Bu sâdayı sakite; bülent bir beşeriyet avazesi nesim-i safide dalgalana dalgalana yükselirken; sâmiâmı hafif ihtizazlarıyla okşuyor.. Mevcudiyetim bu vakur sesin heybetinden titriyordu..

Oh..!! Kulaklarıma fısıldayan bu sâdayı nazenin neler söylüyordu?: (Edirne'de Osmanlı bayrağı temevvüc etmiş!) Bu cümle çırpınan ruhuma derin bir nefes aldırılmış ve ağlayan terane-i kalbime meserret göz yaşları serpmişti...

Mk. S.13, s.216

Dâr-ül-muallimâtın: Nazlı Emin

İlkbahar

İlkbahar geceleri göklerin altın mevcelerinde sevdakâr bulutların şerare-i ihtizazı arasından ricakâr bir eda ile kamerin beşûş çehresi, simai muhibbi görünür.

Bahçenin sanatkârane tersim olunmuş yıldız ve hilal şeklinde süslü ve çiçekli tarhlarını, yilankavi ince vakumlu yollarını, yüksek ağaçların vücud-aver dallarını sırmalı saçaklarıyla aydınlatıyor. Biraz ortada beyzi havuzun hafif şırıltısı, kameriyenin etrafında semaya doğru nermin kollarını açmış duran hanımellerinin bûy-ı letafeti ağaçların koyu nefi gölgeliklerinde mahâsin-i tabiiyeye karşı lakayt ve bigane

kalamayan bülbüllerin ve yavru kuşların cıvıldaıarı Őu fezai tenhaide latif nağmelerle, ahenk tabiyesiyle terennümsaz oluyor. İnsan yalnız ilkbahara munhasır Őu levha-i mehtabı seyrederken bütün hissiyatını, bütün ruhunu yazmak istiyor.

Bahçenin etrafı çimli tarhlarında üzeri kadifeli menekşelerin, süslü minelerin, erguvani petunyaların pembe sümbüllerin, beyaz zambakların Őu sermedi serab içinde yavaş yavaş ihtizaza geldikleri zaman kamer etrafa ziyalı puşideler serpiyordu.

Kenarda gelinciklerin hariri-i lealli, papatyaların zehebi gölgeleri birer beste-i elem söylerken saf, berrak semanın pembe kameri hale-i Őeffafı arasından müsamahakâr tebessümlerini atfediyor. Ve ufkun hudud-ı erguvanisine son bir nigah-ı iŐtiyakla gurup ediyor.

Artık sabah oluyor. Bu ilkbahar sabahının hafif feşafeş nesimi bahçelerdeki sümbüllere, menekşelere, leylaklara, manolyalara muhteriz buseler serpiyor. Őebnemler birer damla göz yaşı gibi yaprakların üstünde titriyorlar. Her Şeyde ezeli bir aşk var. Güneş büyük bir elmas gibi afâkı tutuŐturdu.

İpek çiçeklerinin harim yapraklarında dolaşan, hariri ve melun kanatlarının saye-i elvanı güzün o güzel mahluklar, kelebekler hazin bir ihtifâl ile uçuşuyorlar.

Güneş, busiŐ-i hüsnünde semaya Őiirin ipeklerle zerrin mevceler örerken yine o yüksek ağaçlar gümüşleniyor. Güneşin lem'a-i zerrati Őu füsundar ışıkların reŐaŐeleri üzerinde geziyor, mukaddimat-ı subha penbe güllerde bir katre-i aşk ve semn, bir raks-ı ziya var. Őu fezai meride fiskıyenin musiki-i ahenkdâr gezinir.

Ruhu bütün meraretiyle semai sim aluddan kurtarıp bir behire-i ezvâk içine gömen Őu ilkbahar mevsimin Şairane ibtisâmları ne hoş bir levha-i bahardır.

Lakin heyhat!.. Sonbahar gelir.. Artık o güzellikler kalmaz, o zambaklar, o manolyalar, o leylaklar solar, güller solar, bütün ezhâr solar, zümrüt dalları kurur, yüce ağaçlar köhner, kaside-i sevdayı müterennim nağmeler söner.. Bir Rum Şairin ah ve enini gibi baykuş mahuf, lerze-nâk sesiyle etrafı çınlatır. Artık sonbahar gelir.

Mekteb-i Saadette Bir Münazara

Kardeş bugün seni pek düşünceli görüyorum?

- Vatandaş! Yüreğimde beş yüz bin cenaze var...

- O âli mevkie o kadar cenazeyi ne vakit gömdün?

1330 senesinde!

O adamların hastalığı ne idi?

O adamlar hasta değil müslümandılar, Türk idiler!

- Vatandaşım, kardaşım!!

Evet vatandaşım, kardaşım.

- Ne için öldüler?

- Öldürdüler!

- Aman ya Rabbi bu müfteris katil kimdir?

Salib....! 1330 sene-i hicriyesinde kanlı milletler; Bulgarlar, Sırpalar, Yunanlılar, Karadağlılar salib çıkardılar, Rum iline saldırdılar. Turanın altın yürekli beş yüz bin evladını kestiler, doğradılar.

- Evet beş yüz bin hem de yavrular kızlar, analarıyla beraber. O vakit müthiş bu pek müthiş!

- Kardeş zayıf kalpli olma. Beş yüz bin kefenli bizden za'af değil metanet ve intikam istiyorlar.

Şehitlere rahmet ve merhamet ya Rabbi!

- Allah'ın işine karışma. Onlar müstehak-ı rahmet ve merhamettir. Şayan-ı merhamet şayan-ı atıfet biziz.

- Bize merhamet et ya Rabbi!

- Çünkü biz, intikam almaya yemin edeceğiz. Salibden Kur'anına edilen hakaretin hesabını sual eyleyeceğiz. Ey kardaşlar: Sevişiniz, birleşiniz. Vatan müşterektir, düşman müşterektir.

Mk. S.3, s.47

Mekteb-i Saadet Beşinci Sınıf Talebesinden

108 Numarada Mukayyet Recai

Talebe Yazıları:

Sabah Ezanından Mülhem

Mektepte leyli idim; bir sabah fecre karşı kalktım; her yer derin bir sükut içinde uyuyordu. Ara sıra, kuşların kesik sesleri bu sükutu ihlal ediyor, boğuk eninleri insana hayret veriyordu. Sema, yıldızlardan hali idi; lacivert bir renk arasında parlayan mehtab ara sıra beyaz bulutlarla temasta bulunuyor. Kainat, mevtai bir rengin verdiği zıll-ı hafifeye bürünüyor ve sonra tekrar açılıyordu. Ben, bu manzarayı temaşa ve zihnimde tasavvur etmekte iken birden bire, latif bir ses bu sükutu ihlâl etti; kalbimde derin bir his uyandırdı. Bu hissin tesiriyle adeta bi-hoş bir halde orada bulunan bir ağaca dayandım ve temaşamda devama başladım.

Minarenin bir tarafında siyah bir hayal elini şakağına dayamış; henüz genç iken vefat etmiş oğluna ağlayan valideler gibi hazin, hazin sabah ezanını okuyordu.

Bi-payan ufuklar arasında ilahi akisler bırakan bu ses ne kadar lâ-yemût idi.

Bu ses diyordu ki: - Ey evlad-ı İslam! Uyanınız kalkıp abdest alarak camiye geliniz. Vatanın ümid-i istikbali sizsiniz.

Siz, dininize merbut olmazsanız, din ve vatan da size merbut olamaz. Kalkınız, durmayınız. Ey Sultan Osman'ın muhterem ahfadı!..

Sizler, seksen seneden beri atalet ve sefaletle meşbu bir hayat yaşıyorsunuz, hâlâ hayatın kıymetini, hâlâ vaktin meziyetini anlayamıyorsunuz. Uyanınız, sizin mevcudiyetinizi bildiren ve size muavenette bulunan halkınıza karşı bir an evvel beyan-ı teşekkürü gidiniz diyordu.

Ben bu sâdai ikaz ile titredim. Rumeli topraklarında çürüyen zavallı müslümanların hayal-i na-gamı gözlerimin önünden geçti;

Şu:

- Beni ser-behan eden düşman kurşunu değil. Ferdinand'ın salibidir. Göreyim seni; din ile fenni birleştire. Bir elinde ölümler saçan intikam kılıcım, diğer elinde Kitabullah olduğu halde beni kurtar.

Ve...

Diyordu.

Ben bu sâdai ikaz altında inledim.

Mk. S.38, s.713

Edirne Sultanisi'nden

M. Sadık

Serçenin Gıptası

Uçar, uçar, nahif kanatlarıyla uçar, konar bazen daldan dala sıçrar, hafif bir suretle esen rüzgara çarpar tüylerini dalgalandırır. Bazen çayırlara çiftliklere gider harman yığınlarının üstüne konar çiftçinin neşeler dökerek yaptığı mesaisini seyrederek. Sabahleyin sim ve zerle karışık tulu eden güneşin tâbân-ı ilâmını boynu bükük bir şair vaziyetinde bu şiiri seyrederek.

Sonra her gün bu nahif mevcudiyetiyle bir çiftçinin evladı addettiği tavuklarının mesudane hayatlarını görmek için şitab eder. Onu tebessümlerle süzer. Ona gıpta eder. Çiftçinin tavuklarına kendi eliyle verdiği yemini, suyunu onlara karşı beslediği bir his-i hürmet geçirmiş oldukları saadetin kendisi de ağışuna atılmak ister. Nihayet bir gün ağış-ı mesudanesine atılmak istediği hayatın kanlı manzaralarını seyrederek. Hayat-ı gaflete mahkum olarak bir serdarın, bir idare-i müstebidenin, bir zalimin ribka-i esaretinin insan aldaticı vaadlerine kapılanlar ati-i nedametini kanlı levhalarla karşılar.

Mk. S.8, s.134

Mekteb-i Osmaniye'den Ahmed Osman

Talebe Yazıları:

Süleymaniye Camiini Ziyaret

Şubatın gayet saf, ve berrak bir perşembe günü idi. Fakat o günün mevsimiyle mütenasib olmayan başkalıkları, ümit edilmeyen güzellikleri var idi. O gün şubat günlerinden biri olmaktan ziyade bir bahar, bir yaz günü idi. Semanın namütenahi mailikleri içinden bir yıldırım süratiyle inen güneşin şuaat-ı ziyayesi insanların omuzları üzerinden kayarak yere saplanıyor ve yeri muvakkaten olsun canlandırıyor idi.

O günkü resim dersinde muallim sınıftan içeriye girer girmez “efendiler” dedi “bu günkü resim dersimizi burada (dershanede) okutmaktan ziyade dışarıda büyük bir yerde, açık bir yerde ..” muallim sözlerini bitirmemişti arkadaşlarımdan bazıları efendim “Süleymaniye havalisinde çünkü orası geniştir, açıktır, büyüktür.” demeye başladılar, ve daha kim bilir başka şeyler ilave edeceklerdi muallim pek iyi yavrularım hazır olunuz dedi o zaman dershanenin duvarları sevinçten mütevellit uğultuyu mütemadiyen birinden diğerine aks ediyor, ve uğultu gittikçe ziyadeleşiyor idi.

Herkes kurşun kalem, müsvedde defterlerini cebine yerleştirdince sınıftan dışarıya fırlıyor ve az bir zaman sonra hazırlık ikmal edilmiş bulunuyordu. Süleymaniye Harbiye Nezareti'nin arkasındaki kapıdan girdik. Birkaç adım yüründükten sonra muallim birden bire durdu ve sağ elinin şahadet parmağıyla camii göstererek yüzündeki o hiç bitmeyen hafif tebessümler ile bize kendisini hakiki bir aşk ile sevdiren ve her zaman bizi meftun eden muhterem muallim bu sefer de hafif hafif gülüyor ve efendiler diyordu. Bu camii görüyor musunuz burada şu muhteşem kubbenin altındaki mabedin etrafını ihata etmek suretiyle ilave ettiği bir güzellik ve aynı zamanda manevi bir gürlük saçan bu sütunlar bu taştan direkler çıkmak isteyen ve ta semaların içerilerine kadar yükselen ve yükseldikçe incelen bu muazzam minarat, bütün bunlar sizin şanlı ve şatavatlı mazinizde yaşayan şanlı ve şerefli babalarınızın eseri ... Bunlar efendiler sizin o büyük mazinizin en canlı şahit ve tarihi. Öyle bir tarih ki onda evinde ölmek istemeyen fakat dünyaları zapt ve teshir eylemek isteyen insanların mefahiri tecessüm ediyor.

Bunlar sizin her biri sarsılmayan bir azim ve metanet kalesi tükenmek bilmeyen sabır ve sebat menbaları olan eski babalarınızın kurduğu bir medeniyet .. Öyle bir medeniyet ki .... diye devam edecekti. Fakat artık muallimin veçhindeki o hiç eksik olmayan tebessüm çizgilerinden teşekkül eden kavisler birer hat halini alıyor. Evvelce parmağıyla gösterdiği camii artık gittikçe ciddileşen asabileşen bir vakar içinde yumruğuyla işaret ediyor. Ve sıkılan yumruğunun fırlayan damarlarını dolaşan kan bile, kendi seyrine olanca süratini vererek seri turlar ile yumruktan dışarıya atılmak ve gidip camiin duvarlarına temas etmek, onu ib'ad eden, yaratan eski kan ile birleşmek ve ondan sonra yükselmek daima, daima yükselmek istiyordu.

Mk. S.37, s.699

1 Mart 330 Mekteb-i Sanayiden: M. Sabri

2.4.2. Hikayeler

Mubassırın Uykusu

İşte sakalını şu kürsü üzerinde ağartan ve idadi mubassırlığından yüksek bir mevki ihrazına muvaffak olamayan zavallı mubassır; sarkık burnundan üzerine taktığı battal gözlüğüyle her günkü mecbur olduğu yoklamasını bir ihtimam ile yapar.

Yoklama defterine elindeki kirli kalemiyle, pis bir mürekkeple kocaman imzasını atar. Ve artık vazifesini bitirmiş olur. Ders zili vuruncaya kadar o ihtişamlı kürsünün hasır iskemlesi üzerinde biraz uyku kestirmek emeliyle gözlerini kapar.

Bu uyku; talebenin istihzasına, sınıfta gürültüye mucip olur. Köhne adam mevkinin nezaketini, haysiyetinin derecesini, mevcudiyetinin kıymetini bilmez ki: Böyle sabahtan akşama kadar horul, horul uyur.

Talebenin bütün müdekkik-âne nazarları kürsüye mün'atıf... Onun sarkık boynunu, buruşuk dudaklarını, çökük yanaklarını, ağarmış top sakalını, gözünden düşen gözlüğünü, kulaklarına kadar geçen fesini, çarpık kravatını, bu şayan-ı istihza levhayı seyrederekler.

Ah biz hâlâ gaflet içindeyiz. Hâlâ uykudayız. Uyan, uyan, istikbal gençlerine numune olacak adam uyan, onları mes'ud edecek gafil adam uyan, karşında sana mün'atıf gözler açılsın, o nâsiyelerde bir nur-ı zafer, bir nur-ı mesudet parlansın. Sen onlara

lazım olan vazifeni olan gayeleri bil ve bildir, ondan sonra artık ebediyen ve bir istirahat-ı tamme ile uyu...

Ders zili çalınca bizim sâl-hürde ihtiyar uyanır. Alık, alık etrafına bakınır. Beş dakika sonra derse gelen muallime gelişi güzel bir selam verdikten sonra sınıftan çıkar. Nereye!.. Mubassır odasına uykuya... Ah evet! Hakikaten acınacak bir hâl. Biz bir ümran-ı gaflet içinde yaşıyoruz. Bizde bir sar'ı illet, atalet var. Biz bütün manasıyla uyuyoruz.

Yeter artık, yeter; uyuşmuş kemikler, körleşmiş fikirler açılsın.

Ey sebat güneşi, gizlendiğin şu sehâb-ı mazlumdan kurtul ve masum ufuklara tulu et...

Mk. S.10, s.168

Vefa İdadisi'nden: A. Naci

Sarhoş

Kardeşlerim!

Sizlere küçük ve güzel bir hikaye, dinleyiniz!

Yemekten henüz kalktığımız bir zamanda idi ki bizim çamaşırıcı kadın gözyaşlarını zor zaptederek kapıdan içeri büyük bir telaş ile girdi.

Meğer sonra işi anladık kocası her zamanki gibi yine sarhoş olarak eve avdetle biçare karısını dövmüş; kadın nasılsa kocasının elinden kurtularak bize gelmiş ve bu tesirli hikayeyi kemal-i söz ve kederiyle anlatmaya koyulmuştu. Acaba bu biçare kadından ne istiyordu? Bu kadar ki kendisinin medid bir sa'y ve gayret ve amel mukabilinde kazanmış olduğu beş on parasını zor ile gasp edecekti. Biz de tabi hemen dışarı çıktık kadının (gazhane) cihetteki küçük kulübesine girdik.

Aman ya Rabbi!.. Ben o dar muhiti bir daha görmek istemem. O ne idi? Hâlâ gözlerimin önünde tecessüm ediyor. Ve o mülevves levha daha inmiyor! O zulmetin içinde ta köşede sönük ziyasını neşreden bir gaz lambası sonra samandan bir yatak üstünde çuha örtü iki iskemle eskimiş bir ocağın yanında asılmış Mahmudpaşa yokuşunda satılan aynalardan işte bu odanın mefruşatı ha! Unutuyordum! Köşede çamaşırıcının küçük kızı daha dört aylık ipi kopmuş salıncağın içinde gömülmüş biçare

masum hiçbir şeyden bi-haber babasından yediği dayağın acısıyla ürkmüş olan ağabeyisine bakıp bütün kalpleri yırtacak en metin damarları en sağlam, cazibedâr, cevval gözleri kapatacak derecede ağlıyor daima ağlıyor. Ya siz hiç oğlanın neden dayak yediğini sormuyorsunuz? Nedir biliyor musunuz? Hayır değil mi? Peki öyle ise ben size anlatayım! Babasından kitap parası istemiş de ondan! Hele sarhoşun yüzünü görseniz mutlak korkarsınız ben bile korktum! İçeri gömülmüş iki göz rakının tesiriyle sararmış bir yüz raşe-dar bir vücut titrek Allah'ım işte sarhoşun tasviri. Elhasıl herifi teskin ettik zevcesiyle barıştı! Fakat acaba böyle devam edecek mi? Bence hayır zannetmem çünkü bir kere sarhoş! Heyhat!

Mk. S.3, s.47

Galatasaray Sultaniyesi'nden 115 Celâl

2.4.3. Şiirler

Çalışalım!

Türk kardeşlerime

“1”

Kardeşlerim! Nice yıllar çalışmayı sevmedik,
 Bir karanlık yola saplandık.. Hiç aydınlık görmedik;
 Tembel olduk.. Çalışmanın kıymetini bilmedik:
 Düşman bizi zayıf gördü, süngüsüyle dayandı.
 Yurdumuzun toprakları al kanlara boyandı.

“2”

Sancağımız, Balkanlar'da çamurlara sürüldü;
 Ak sakallı babalarımız alçakça öldürüldü..
 Hakanların türbeleri koğuşa döndürüldü
 Valideler harap olan yurtlarında ağlıyor;
 Masumların feryatları yürekleri dağlıyor..

“3”

Kardeşlerim! Bu felaket sa'yımızı artırsın,
 Aramızda hüküm süren tembelliği kaldırsın;
 Varsın yine düşmanımız dört taraftan saldırsın
 Uğraşalım: Mamur olsun yurdumuzun her yanı,
 Ecdadımız çalışmakla titrettiler cihanı!...

“4”

Kardeşlerim! Gece gündüz çalışmayı sevelim,
 Büyüyünce harp etmeye güle güle gidelim;
 Yurdumuzun uğurunda uğraşalım, ölelim!..
 Çalışalım: Düşmanları birer birer ezelim,
 Zümrüt gibi ovalarda mertçesine gezelim...

“5”

Çalışalım: Bu zavallı vatanımız kurtulsun,
 Düşman kini kalbimizde ilelebet yer bulsun;
 Bu cehalet, bu tembellik - yeter artık - kahrolsun!
 Düşmanlarımız pek çoğaldı, gözümüzü açalım..
 Çalışalım: Sa'yımızın nurlarını saçalım!..

Mk. S.11, s.181

Temmuz 1329 “Âf-tâb-ı Maarif”

Mehmed Muhyiddin

Vatana

Bizi her gün şefkatli kucağında besleyen,
 Müşfik ninem, ey sevgili, merhametli vatanım!
 Hepimizin ninesisin.. Güzel vatan seni ben
 Çok severim. Senin altın topraklarım yatağım...

Güzel vatan! Her gün bizi sen besledin, fakat biz
 Senin için çalışmadık; tembelliğe kapıldık..
 En nihayet bu felaket geldi bize, hepimiz
 Senin şanlı kucağından, Rumeli'nden atıldık...

Bulgarların pis çanları baş uçuna asılmış,
 Yetimlerin kelleri ovalara atılmış..
 Ulu İslam mabetleri hep yıkılmış, yakılmış
 Zemzeme de düşmanların şarapları katılmış!...

Güzel vatan niçin senin ak saçını yoldular?
 Niçin seni o mel'unlar ta göğsünden vurdular?
 Senin şanlı kucağında beslenen, büyüyen
 Evladını pis düşmanlar vatanından kovdular?...

Güzel vatan! Sen yavrunu kucağından ayırma..

İstikbalin ümitleri - emin ol ki - bizleriz..

Müsterih ol nineciğim! Sen ağlama, bağırma:

Büyüyünce senin için düşmanla harp ederiz!...

Mk. S.3, s.46 22 Mayıs 1329 “Âftâb-ı Maarif”

Mehmed Muhyiddin

2.4.4. Mektuplar

Mektebli Mecmua-i Muteberesine

Henüz el ilanlarını okuduğum zaman kalbimde bir teveccüh, bir his-i ihtiram uyanmışdı. Bütün milletler idame-i mevcudiyetlerini isbat için o milletin erkan-ı mukaddesesinden bulunan mekteblilerin tealisine sa'y ve gayret etmişlerdir. Her cihetden mahrum olan zavallı milletimiz yine bu noksanı ikmal için geçirdiği zamanları fırsat bilememiş ve onu takdir edememişti. Bugün anlaşılıyor ki o noksan bizdeki ataletin netice-i sa'yisinden ibaretdir.

Talebenin hukuku gözetilemiyor. Ve böylece kör körüne hareket ediliyor. Mektebli talebenin okuyabileceği suretde yazılmış hangi eser vardır? Bir takım müfsid-i ahlak kitaplar mı?

İşte bu noksanın ikmali için çalışan sizleri; bizler, biz mektebliler bütün mevcudiyetimizle takdis ederiz.

Mecmuanızın tekamülünü, ve intizamını, ciddiyetini tebrik ederim.

Bugün ben de bir talebeyim. Kendim Vefa İdadisi'nde bulunuyorum. Arkadaşlarımın, onların kalblerinin, bütün hislerinin aşinasıyım.

Emin olmalısınız ki: Bu gün “Mektebli” talebenin sevebileceği tarzda yazılmış ve tertib edilmiş olduğundan fevkalade bir rağbete mazhar olmuşdur.

Bizim yazılarımız için açtığımız yeni sahifaya fevkalade ihtiyacımız vardı. Bilhassa teşekkür ederiz. Zira biz, ruhumuzda uyanan hissiyatımızı öldürmeye çalışıyorduk, çünkü onu ilan etmek mümkün olamıyordu. Bu gün belki lutfettiğiniz iki sahifa ile ilan-ı hissiyat eder ve bu suretle minnetdarınız olmuş oluruz.

Vefa'dan: A. Naci

“Mektebli”

Muhterem kari ve karielerimizden bu gibi teşvîkat ve tergibât gördükçe daha büyük bir serbestiyle tarik-i tekamül de büyük hatveler atacağımızı ve her hususda muhterem kari ve karielerimizin hukuklarını müdafaa eyleyeceğimizi vaad ederiz.

Mk. S.5, s.82

2.5. Takvim Yaprakları

Takvim-i İbret

Çocuklar!. Memleketimizin şu buhranlı zamanında sizinle bir hasbihalde bulunmak için takvim-i ibretten bir sayfa açıyorum. Her hafta, sizin mini mini dimağınızı tenvir edecek, istikbalde bu bedbaht vatana edeceğiniz hizmete rehber olacak epeyce şeyler okuyacaksınız. O an tufuliyetinizde iktisap edeceğiniz ilim ve fazileti devre-i şebabınızda yani birer genç adem olarak yetiştiğiniz zamanda hüsn-i istimal edersiniz o vakit emin olunuz ki bu memleket saha-i selamete çıkar. Eğer gençliğinizi beyhude yere zayi ederseniz ihtiyar olduğunuz zaman vatanınıza bir faideniz dokunmadığından dolayı nedamet çekersiniz! İşte misali:

Arapça'dan tercümedir:

Bir pir-i kühen-sâliye sordum:

Mukassır ne taharide türabi?..

Verdi şu cevabı bana, oğlum:

Kayıp ettim eyyam-ı şebabı!..

Mk. S.6, s.97

Nâsıh

Takvim-i İbret

Malumdur ki: Bir meclis-i irfana ruh neşat bahşedecek şeyler, mevki-i münasib-i fukaralar, ve zurafâ-i ümmete ait hatıralar ve hükümane sözlerdir. İşte böyle bir mecliste bulunuyordum. Üdebadan bir zat kısa ve fakat ruhlu bir fıkra nakletti. Ekser

fıkralarda olduğu gibi bunun da kahramanı tarik-i nazeninden bir zata atfedildi şöyle ki:

Bektaşî dervişinin biri merkebine binerek seyahate çıkmış. Epeyce dolaştıktan sonra nihayet bir bayırı tırmanmaya başlamış, tesadüf bu ya, dar bir keçi yolundan geçmek ve mahal-i maksuda yetişmek istenilmiş. Her nasılsa merkebin ayakları kayar. Merkebin kısm-ı küllisi uçurumdan aşağı sarkar. Gayet kurnaz ve çevik olan seyyah derhal iki eliyle sımsıkı kuyruğundan yakalar. Bi-çare öyle incecik bir yolda merkebe bindiğinden ve zavallı merkebin muvazenesini kaybetmesine sebep olduğundan ve merkeple beraber yuvarlanacağını teemmülden hülâsa bir çok fakirlerin dimağına hep birden hücumundan dolayı müşkül bir mevkide kalır. Artık feryat ve istimdada başlar. Bütün erkan-ı tarikati çağırır. Ve uçurumdan aşağı mütemadiyen seslenir. Ne gelen var ne giden. Merkep uçurumdan kurtulmak azm-i hamilesi tepinmeye kuyruğundan asılan adamcağızın kolları da dermansızlıkla titremeye başlar. Artık tab ve tüvanı kesilir. Ve bu kadar ricalar, minnetlerle istimdat ettiği zevattan bir kimsenin de imdadına şitap etmediğinden münfail olan seyyah:

- Ya Hu, falan ve filan; eğer geldiniz de aşağıda bulunuyor ve ses çıkarmamak istiyorsanız o başka, bari çekiliniz aşağı koyuveriyorum diyerek bu sükut-ı müthişini ihlal eder ve aks-i sâdasından başka bir şey işitemez. Bu suretle adamcağız hem beyhude yere çabalamış hem de merkebinin uçurumdan yuvarlanmış olur.

İşte esbabına teşebbüs etmeyerek tedbirsiz bir işe başlamak ve yahut yola çıkmak bu gibi vahim ve gülünç neticeler tevlid eder.

Mk. S.7, s.113

Nâsîh

Takvim-i İbret

Çocuklar! Dünyada haset gibi fena bir tabiat yoktur. Kendinizden başkasında gördüğünüz fazla bir şeyi haset etmek ahlaksızlıktır. Çünkü insanlar nazar-ı ilahide birbirinden asla farkları olmadığından tevfik ve rüchân ancak ilim ve faziletledir.

Sırtında görüp başkasının atlas ve diba

Gam çekme ki sırtında benim köhne aba var

Öyle bir fazlalığı kıskanınız ki, öyle bir ademe haset ediniz ki o kimse ilim ve faziletle pirayedâr olsun. Çünkü:

Hasetperverlerin hali yamandır

Ki yoktur bir bela bir tür hasetten

Sarılmazın nefse bir müziç yılandır

Ki çıkmaz çıkmadıkça can cesetten

Mk. S.9, s.144

Nâsîh

Takvim-i İbret

Çocuklar! Hüsn-i amel eshabını her zaman nail-i amel eder. İstikamet salıklarını her yerde i'lâ eder. Hile ve hud'a ile hareket edenler er geç fiillerinin cezasını çekerler. Çünkü mükafat-ı müstehakkını bulacağı gibi mücâzât da layıkını bulmakta gecikmez. Bunun için her fiil ve hareketinizde istikametten asla ayrılmayınız, Cenab-ı Hak da doğruların yardımcısıdır.

Sen nefsinizi tezyine çalışsan hüsn-i amelle

Zan etme cezasız kalır enva-i mücazat

Mutlak bulur erbabını en sonra, bu hakdır:

Tekrir-i mücazat eyle, tesrir-i mükafat

Mk. S.11, s.178

Nâsîh

Takvim-i İbret

Çocuklar en ziyade dikkat ve itina etmeniz lazım gelen şey arkadaş intihâbıdır. Her rast gelip tanıştığımız kimselerle arkadaş olmaya heveslerseniz faide yerine zarar görürsünüz. Bizde meşhur bir darb-ı mesel var: İnsanın alacası içinde hayvanın dışında derler. Ahbap olduğunuz kimselerin tabii ve halini adât ve afalini bilip öğrenmeden teessüs-i münasebete kalkışmayınız. İyi dost kırk yılda hasıl olur derler.

Celis-el-hayr ganimet

Muvaffak arkadaş ganimettir

Hususiyle bu muvafık arkadaş sizi bir tarik-i muvafika sevk ederse ondan asla korkmayınız çünkü:

Hayr-el-eshab men yedleke alel hayri

Arkadaşların hayırlısı seni hayra sevk edendir.

Mk. S.14, s.225

Nâsîh

Takvim-i İbret

Çocuklar! Bazı insanlar görürsünüz ki başkasından sadır olan herhangi bir fenalığı nefret ve ikra ile yad eder de kendisi daha fenasını yapar.

Kefa edeben li nefsike mâ kerahtehû li gayrik

Başkasında kerih gördüğün şey nefsin için bir hisse-i edep çıkarmaya kâfidir.

Bazı insanlar da görürsünüz ki: İşittiğini nakletmek için adam arar bu fena bir harekettir. Çünkü:

Kefâ lil mer-i en yuhdise biküllî ma semia

Her işittiğini hayr diye söylemen yalancı olmak için kâfidir.

Mk. S.15, s.240

Nâsîh

Takvim-i İbret

Çocuklar! Mükemmeliyetin Cenab-ı Hakk'a, hatanın beşeriyete muhtas bulunması hasebiyle insanlar daima âlûde-i hatadırlar. Peygamberân-ı ızam hazeratından bile "zelle" sadır olmuştur. Binaenaleyh sizden sadır olan bir hata velev mucib-i hicap ve itib olsa bile kendi rey-i hoddunuzla hareket etmekten içtinap ederek itiraf ve tashih-i tasavvurdan çekininiz. Hususıyla fazla malumatfuruşlukla bilmediğiniz anlamadığınız mesailden bahse kalkışmayarak muhatabınızın derece-i idrak ve liyakatine göre idare-i lisan ediniz. Madununuza ibraz-ı malumata kalkışmaktan ziyade mafevkinizin ilim ve fazlından istifadeye sa'yi olunuz:

Akla mağrur olma Eflatun-ı dehr olsan dahi

Bir edib-i kamili gördükde tıfl-ı mekteb ol.

Mk. S.16, s.257

Nâsıh

Takvim-i İbret

Çocuklar! Güzel söz söylemek.. Bilhassa muhatabınızda mevzuu beyanınıza göre muhtelif tesirler hasıl edecek surette güzel söz söylemek en büyük muvaffakiyettir. Her tel sâda verir fakat her birisi keman kadar müheyyiç olamaz. Bunun gibi herkes de söz söyler. Lakin güzel ve müessir söz söylemek her ferdin nasibi olmayan bir mevhibe-i ilahidir. Öyle bir asr-ı terakkideyiz ki milel-i saireye nazaran mateessüf pek geride kalan biz Türkler için kaybedecek bir dakikamız yoktur. Görüyorsunuz ki bizden dört kelimeyi bir araya getirip de yerinde ve yolunda sarf edenimiz ekalli kalil derecesindedir. Bunun için:

(İşittiğiniz şeylerin ahsenini tahrir, tahrir ettiğiniz şeylerin ahsenini hıfz, [hıfz] ettiğiniz şeylerin dahi ahsenini irad ediniz!)

Mk. S.18, s.289

Nâsıh

Takvim-i İbret

Çocuklar! Arkadaşlarınıza kendinizden büyüklerinize hasılı bila-tefrîk herkese karşı hareket ve muamelatınızda kaide-i edep ve nezakete riayetten bir an hali kalmayınız.

(Nezaket öyle bir akçedir ki alandan ziyade vereni zengin eder) hele hiç kimseye nazar-ı istihfâf ve istihkâr ile bakmayınız. Çünkü nazar-ı ilahide bir çobanla bir padişahın asla birbirinden farklı derecesi yoktur.

La liehadin ala ehadin fadlun illa bi ilmin

Bir ferdin ferd-i ahara fazl ve rüçhanı ancak ilim yüzündendir.

Mk. S.19, 305

Nâsıh

2.6. Denemeler

Allah'ımdan Dileklerim...

Mağmumi Beyefendiye ithaf

Yarabbi.. Titreyen yüreğim ile huzurunda diz çöktüm. Göz yaşlarımla mabedinde senin ismini kalbimle söyleyerek yalvarıyorum.

Yarabbi.. Kan ve ateş görmekten yorulan gözlerime çekiç ve demirden çıkacak şerâreleri göster ki mesudiyetle titresin... O sâdanın kulaklarımda okuyacağı temennilerle harap olan vatanım için, öksüz kardaşlarımın göz yaşlarını dindirmek ve yalnız, kimsesiz kalan validemin - Yarabbi... Sen onlara merhamet ihsan et - kederlerini, sefaletlerini gidermek için sanat öğreneyim; demir tarakkalarında en güzel ve en hassas bir şiir okunan, siyah dumanlarında en nurlu bir medeniyet görülen fabrikalar açayım...

Yarabbi ellerim bârgâh-ı ulviyetine merfû ağlayarak bu millet için sanaat ve ziraat istiyorum. Memleketim bunlarla bezensin...

Yarabbi... Ulu Rabbim.... Bana öyle bir kuvvet ver ki onunla bugün Rum ilinde yıkılan medeniyetimi, kalelerin kenarlarında şehit kanıyla yetişen çiçeklerden alacağım. Sa'y duygusuyla yeniden kurayım...

Yarabbi... Meleklerini gönder ki onlardan öğreneceğim işlerle ipeklerden bir sanat sancağı yapayım ve ona kanımın al rengini vereyim... Bir zaman gelsin ki ya Rabbi... O, vatanımın her köşesinden kopup gelen sa'y rüzgarlarıyla dalgalanır ve Rum ilinde yaşatmak istediğim, yurdumda beslediğim sanayinin nurlarını ona ithaf ederken düşmanlarımı silahımla değil, sanatımla ezeyim...

Yarabbi... Vatanımın kadınlarına öyle bir kuvvet ve düşünce ver ki onlar memur değil sanatkâr yetiştirsinler. Ninnilerinde kılıç şakırtısı değil, kazma, kürek, toprak, maden gürültüsü işitilsin. Evlatlarına esaret değil, serbesti telkin etsinler.

Yarabbi sana iltica ediyorum. Şimdiye kadar kan ve ihtiras gören gözlerim, vahşet ve kin avâzeleriyle dolan dimağım biraz da çekicinin örsle temasından mütevellit eş'ârı, kazmanın toprakla öpüşmesinden mütevellit sâdayı dinlesin ve gözlerim fabrikalardan çıkan siyah dumanlarla qararsın...

Yarabbi... Senden rica ediyorum, istirham ediyorum sen bu aziz yurduma sanat güneşi bahş et ve onun ziyalarıyla sana tuhfeler, secdelerle iade-i şükran edeyim. Ya Rabbi...

Mk. S.10, S.164

Nuruosmaniye: Temmuz 329

Lord İsmail

Beni Unutma...!

17 Temmuz Sene 328

Hatıranı yoklamak lütfunda bulunursan karanlıklar içinde siyah puşidelerle örtülü benim mağdur aşkı bulursun..!

Sonra edvar-ı şebâbetin asabi çılgın dakikaları piş-i tecessüsüne saçılır!... Onların içinde ilk itiraf dakikalarını, har buselerini, ateşin vaatlerini bulursun!... Bâkir aşkıımızın teraneleri hal-i tesirden hali kalmadığını his edersin!.. Sen onları duyma, hepsini unut!... Hatıranın en hicri bir köşesinde, benim için en adi bir mevki ayrı!... Beni unutma!..!

Sabah hayatımın mücella ufuklarında mevcudiyetime aşk nurları saçan güneş sen idin!..! Lakin gurup zamanın tez hulul etti!... Hayatımı ebedi zulmetlere gark ederek uçtun! Evet! Beni aldattın!... Ve yükseslere uçtun!... Benim kollarım kanatlarım kırıldı... Yüksелеmedim.. Sen her zaman mes'ud olursun... Çünkü: Sen ebediyen genç ve güzel kalacaksın... Sen; kalbin, vicdanın, mevcudiyetle güzelsin... Sana yalvarıyorum!... Sen nuraniyetinle yalnız semai hayalimde görün!... Bir melek gibi göze görünmez bir cism-i latif ol!... Ve ben böyle iman ve itikat edeyim!...

Sen zaten ruhani bir ilahi-i aşkınsın... İstemem bana görünme... Yalnız rüyama gelirsen onu bir lutf olarak kabul edeyim!...

Hayır, hayır rüyamda da görünme!... Gözlerim ünsiyet peyda etmesin!...

Sen tekasüf etmiş bir nursun!..., ki: Dimağımla kalbim, merkez-i vücudumun her noktası cevalân-gahıdır!... Evet!... Evet!... Seni hiç görmek istemiyorum!... Ayrılık devrinin bütün acılarına tahammül edeceğim!... Fakat, ah beni dinle...; şebabetimin bütün hararet ve asabiyetiyle sana yalvarıyorum!... Beni unutma!...

Mk. S.14, s.231

Öz Öğüd

Dinle

Şarkın büyük bir müçtehidini diyor ki, tahsil-i ilim ve hüner için çabalamak bir memlekettten öbür memlekete gitmek gibidir. Yollar inişli yokuşlu; düz ve eğri olur; ova ve dağlar; susuz, otsuz topraklara tesadüf olunur; çimenli konaklı, bağlı bahçeli yerler görülür. Ancak gidilecek memleket daha ilerde olup bunlar hep yol üzerinde şeylerdir.

Kim ki, yokuş inerken hoşlanıp kalır veyahut çıkarken yorulup durur; düz mahallerinde rahat bulup sevinir ve eğri büğrü parçalarından usanıp bıkar; ova içindeki suhuletten ve dağ üstündeki zahmetten, elhasıl her neden olursa, eğleşip kaldığı veya uğradığı güzel mevkilerin birinde, çimenistan ve bağlarda meşgul olduğu takdirde müsellimdir ki, menzil-i maksuda varamaz.

Tahsil-i maarif de hemen öyledir: Tesadüf edilecek güçlükler, susuzluk ve mahrumiyetler kendisine mani olmaz; sonra türlü türlü güzellikler, çiçekler ve kelebekler onun yürüyüşünü durduramazsa vasıl-ı maksut olur.

Yok eğer, gözler mugfil renkleri seyretmek, burun müskir kokuları emmek sonra dudaklar ve ağız oradaki yemişlerden tatmak isteyecekse hiç şüphesiz yarı yolda kalacaktır. Sana, geçtiğin yerlerdeki güzellikleri gözlerin öpmesin, amberin kokulardan burnun toplamasın ve yoldaki yemişlere dudakların hiç dokunmasın demiyorum, yalnız vaktini unutma..

Mk. S.25, s.448

Turhan

Duygularım

Ruhumun ilk heyecan-ı samimisini, ben senin müzehhep, ipek semaların altında hissettim. Güneşin nurları, vücuduma hararet verdi. Yüksek yıldızlarının safiyet ve vakarı bana, yükselmek; hayatın bütün fenalıklarından, adiliklerinden uzaklaşarak, manevi bir zerde-i itilada, daima saf semalara bakarak müsterih ve vakur yaşamak ihtiyacını öğretti. Ve ben bu büyük hisleri öğrendikten sonra, seni pek büyük bir tecbil ve taziz; müebbet bir ihtiram ve takdis ile sevmeye başladım; çünkü, beni, vicdanımı: Senin ihtişam ve ulviyetin yükseltti, beni hayata hazırladı.. Ben seni her zaman,

ebediyen seveceğim. Sabahlarının saadet-i eşvakı karşısında, çalışmak, daima çalışmak emellerini duyuyorum. Mukaddes vatanım!

Sen bu şefik yavruna çalışmak, yükselmek duygularını verdikçe; benim kalbim; bütün samimiyetle senin için vurdukça, senin için düşündükçe; ikimiz de (sen ve ben) oh... Ne kadar mesuduz değil mi?..

Mk. S.27, s.504

Şehr-emini: Muhsine Hilkat

Hemşiremin Mezarı Başında...

- Ruhuna -

Kardeşim; biraz müteselli olmak için göz yaşlarımla mezarını ıslatmaya geldim.

Serin akşam rüzgarları şurada ıssız kabristanın yüksek servilerini tehviz ederken sana bitmek bilmeyen feryatlarımı arz etmeye geldim.

Seni mezarında, o ebedi istirahat-gâhında bir müddetçik ikaz etmek istiyorum.

Kaldır başını bak.. Kabrinin önünde senin için çırpınan bir kalbin inlediğini göreceksin

Ufulünden sonra karanlık hücremde tecessüm eden hayaline karşı ağlıyorum.

Sen yine benim eninlerime, bu feryatlarıma lakayt, pek lakayt bulunuyorsun.

Ah!. Kardeşim, mülk-i müzeyyen! İşitmiyor musun? Bir cevap ver. Heyhat!.. Etrafında servilerin hışırtılarından başka sâda yok.

Müzeyyen, kardeşim; Bana artık hayat acı geliyor. Buna şu mai sema, sükutu serviler, sessiz mezarlar şahittir.

Ya Rab! Bana bir ilham gönder, beni şu alem-i heyuladan kurtar; beni tesliye et..

Mk. S.14, s.228

Eyüb: A. Naci

“Kamer Doğma!...”

- Üstad Ekrem İsmail Nihad Beye -

Kamer doğma; zayıf ziyalarını şu mezarın üzerine dökme.. Orası iki ay evvel üfûl eden bir maşukun havabegâh-ı ebedisidir. Üzerindeki otları güneş kurutmuş, topraklarındaki

nemi rüzgar silmiş sende yerlerini yalama... Üzerinden ateşin fosforlar intişar ediyor doğup da onları kaybetme. Onun içinde günude olan bir maşuka-i bedbahttır. Sefil bir kızdır, kimsesizdir ruh-i hazini melekutun ibtisam-ı latifiyle münevverdir doğup da ziyaların bu nur-i iltimai silmesin. O yanan ruh-i giryan benim enis-i hayatımdır. Eyvah: O alem-i sermediye uçtu, mümkün değil bir daha gelemeyecektir. Yalnız ruhu vardır. O ruh-i melali de sen rencide etmek istiyorsun? Kamer doğma gümüş ziyaların bu mezara dökülmesin.... Serviler, sehâblar tutun da ayın ziyası bu bedbaht mezara akmasın. Ah!... O benim ruh-i giryanımın hem-demi munis-i müşfiki idi. Daima yalnızdık. Efsûs ki: O öldü. Bugün avalim-i ulviyenin hiçliklerine karıştı. Şimdi onun alem-i namütenahi içinde ruhu uçuyor. Onun naaş-ı mübareki şu mezarın bigule-i harâbisinde medfundur. İki aydır, ah evet iki ay evvel şu mezarın amak-ı siyahına sarıldı. Şimdi: Onun mestane, mahmur nazarları, aşikane emelleri bu sukunet-i mutlaka içinde giryan; söyleyemiyor.

Acaba o benim şu dil-hırâş feryad-ı hazinimi işitebilir mi? Heyhat!.. Doğma kamer: Şu ziya-i simininle sengpare-i mateme dokunma: Oralar hicran ateşleri, hüsrân belalarıyla nalandır, oralar ıssızdır, gariptir, kimse gelmez. Kamer sen gelme yalnız ben geleyim. Senin ziyalarınla kuruttuğun o hâk mezarı ben hararetili göz yaşlarımla tertip edeyim. Benim gözlerimden dökülecek katran-ı hûnin orada çiçekler husule getirsin. Kamer sen doğar da, nurun oraya initâf ederse bu çiçekler senin ziya-i hazinine bir mani teşkil etsin. Kamer beni bırak hayat-ı giryanımla doya, doya ağlayayım. Her zerresinde bir gaşi-i garâm fişkırın mezarın soğuk taşlarına gözlerimi yüzlerimi süreyim. Tavaf edeyim sen de görme. Kamer doğma: Senin ölgün ziyaların bu mukaddes mezarı öpmesin. Ah kamer: Yeter ateşler yanan kalbime hicranlar dökme...

Mk. S.29, s.550

Ada: Kemaleddin Râik

Kamerin Dertleri

Emin Haki'nin harim-i şiirine onu da sevmiştim. Bu bir kahraman vatanının yükselmesinden, terakkisinden başka bir şeyi düşünemeyen bir arslandı. Her gece nurlarımın hafif sisleri içinde onunla vatanın dertleri hakkında konuşur ve söyleşirdik..

Bir geceydi, ince tüllerin, kehkeşanların içerisinde en yıldızlı ve güzel tulumi şairlerin nazarlarına isal ediyordum, her akşam telakki ettiğimiz derenin karanlıklı kenarcığında onu göremedim.

Çimenlere sordum, onlar kim bilir hangi haşin ve barit rüzgarın darbe-i memati ile ezilmişler ağlıyorlardı.

Artık her tuluum birer göz yaşına benziyor, her gurubum matemi olurdu... Sema bile bu hüznüme iştirak eder gibi sitare-i sehâb ile örtülerek nurlarımın aşklarım tarafından görülmesine mani oluyordu.

Bir akşam bu nevmîd aşkımın rebâb-ı elemi nurlarımla tehziz ederken tulu ediyordum, uzakta boğuşan birkaç gölge gördüm, içlerinde bir tek kahraman diğerlerine galebeye çalışıyor, yaralanıyor yine elinde tuttuğu beyaz, kırmızı bir parçayı vermiyordu.

Nihayet o renkli parçaya benzeyen kanları o kadar çok cereyan etti ki düştü.. Bu benim sevgilim idi.. Nurlarımla ona şitâb ettim. Şimdi diğerleri bu yere düşen kahramandan, benim muazzez sevgilimden kaçıyorlarken o, derin bir vecd içinde sayıklıyordu.

- Sancak... vatan..ımın.. na..mus..udur. Onu düşmana.. vermek.. kâbil.. mi.. Koş..tum.. bayrağı.. düşman..a.. bırakma.. mak.. için.. öl.....düm...

Son nefesini teslim etmişti. Nurlarımla onu der-âğuş ettim. Henüz sıcak göğsünün altında durmuş, kahraman kalbinden bir buse aldım.. Melekler ona bir taht hazırlayarak ben hazin ve matemli gurubumla ağlıyordum.

Mk. S.14, s.223

Nuruosmaniye 15 Eylül 329

L[ord] İsmail

Nuri'nin Arkasından

Zavallı kalbim! Neden darbanların bu kadar zayıf.. Bu kadar bitap.. Bir ihtilâç, bir yıldırımla sanki bi-hoşsun!

Yaşlı ve nemnak gözüm!

Nihayeti gelemeyen bu mai semaların derin boşluklarına neden böyle korka, korka, hasta ve muzdarip bakıyorsun!

Yükseklere bakma; bi-çare gözümler aradıkların şimdi topraklardadır, bu zalim bu siyah topraklarda evet onlar yükseklerde idiler.. Erişilmez emellerine erişilmez sahalarda bulmuşlardı.

Tabiat ile en faal noktasında cidale giriştiler, fen yolunda, hayat yolunda cihat ettiler. Fakat heyhat.. Hep ötekiler gibi.. Hep bu kahhar tabiatın zalim kuvvetleri karşısında mağlup değil.. Mahkum oldular...

Her gün bir şehit vererek, her an yeni bir ceriha alarak fakat yine metin, yine bariz korkunç, bilmeyerek koşan beşeriyetin fedakar! Çocukları! Fethi, Sadık... Nuri semadaki cihadınızın topraktaki metrûkâtı her gün taze bir yığınla kabardıkça bu büyük ve mukaddes gaye büyüyecek.. Türk diyarlarında müslüman yurtlarında Nuriler Fethiler yetişecektir.Baharın ey güzel müjdecileri: Etrafınızda ne arıyorsunuz... Nuri'nin uçtuğunu mu, Fethi'nin kanadını mı? Ağlama... Ah ey bülbül; onlar gittiyse kardeşleri, evlatları var... Sizi semada yine yalnız bırakmayacaklar...

Bak!.. Kızıl sancağımı altın kanatlarına bağlayarak muzaffer ve hakim pervaza müheyyane asil ve ümitli bir gençlik, mabed-i istikbal önünde bekliyor..

Ey mai deniz... Dalgalarının feşafeşlerinde tatlı şiirler yaşarken... Âfâkları öpecek gibi puselerini akşamın dudağına uzatırken insan nasıl tasavvur edebilirdi ki senin bu kadar hain ve vahşi bir sinen... Bu kadar katı öldürücü bir kalbin var!...

Ey nihayetsiz sema! Karanlıkları delerek göğsünün üzerine yaslanıp sakın ve münşerih seyranlar yapan hilali selamlamaya gidenlere niçin zulüm etdin.. Niçin onları sevgililerinden uzaklaştırdın! Fakat ey deniz ve ey sema! Zulmetleriniz ne kadar kararsa; bulutlarınız ne kadar ziyadeleşse; fırtınalarınız ne kadar coşsa yine çalışacak, yine koşacak, yine öleceğiz.. Öleceğiz fakat - ne asil ölüm - yaşamak ve yaşatmak için...

2.7. Hatıralar

Halkın Refah ve Saadeti İçin Umumi Bahçeler

Şimalden, cenuptan, şarktan veya garptan, herhangi cihetten olursa olsun geliniz; o bitmek tükenmek bilmeyen düz ve kurak yerleri, yeknesak bekaaları aştıktan sonra çam ormanlarını, pancar ve patates tarlalarını geçerek Berlin'e yaklaştığınız zaman, hiç görmemiş olduğunuz bir manzara gözlerinizi işgal eder. Yirmi metre tulunda, on on beş metre arzında, adi çitler veya demir tellerle yekdiğerinden ayrılmış ufak ufak mustafillere mukassim cisim arazi göz önüne getirilsin: Bu mustafillerden her birinde, üstünde mutlak küçük bir sancak dalgalanan, kaba işlenmemiş ağaçlardan yapılmış evcikler görürsünüz; geniş bir saha tasavvur ediniz, buradaki sevimli kulübelerde çırpınan bayracıklar nazarınıza renkli ve mütemevvic, bir levha arz eder.

Bu güzel müessese, Fransızlar ve diğer bazı milletlerce de taklit ve iktibas edilmiş olup her tarafta şaşılacak derecede takdirat ile tasvip ve te'sis olunmaktadır.

Bununla beraber, Almanya'daki derece-i terakki ve intişarı, memalik saire ile asla kâbil-i mukayese olamaz. Büyük bir şehir etrafında bir şirket-i cesim ve hali arazi bulur ve bu araziyi ufak ufak parçalara ayırarak kiraya verir. İşçilerden ve orta derecede ailelerden bazıları buralarda bir yer bulup kiralar ve üzerine bir evceğiz yaparlar. Sonra cumartesi akşamlarıyla Pazar günlerini çoluk çocuk orada geçirirler. Yazın içlerinden pek çokları şehirde işlerini bitirdikten sonra her gün kulübelerine dönerler.

Bütün bu evceğizlerin etrafında boş kalan yerler daima kazılmış ve ekilmiştir; her taraf çiçeklerle, turp ve salatalıklarla, elhasıl her türlü sebze ve yeşilliklerle örtülü bulunur.

Buralarını kiralamak isteyenler pek çok bulunduğu için şirket, talipler arasında en ziyade çocuğa sahip olan ailelerin talebini diğerlerine tercihen yerine getirmek mecburiyetindedir.

Berlin civarında bu suretle yerleşmiş en aşağı on bin nüfus vardır.

Müste'cerler oturdukları toprağın icarı olarak yazın yirmi beş haftası imtidâdınca haftada ancak yirmi santim verirler. Kış esnasında hiçbir şey tediyesine mecbur tutulmazlar ve aynı zamanda topraklarını istedikleri gibi kullanırlar.

Şayet müste'cirler arzu edip de şirkete fazla olarak yirmi frank verirse evceğizin yapılması için bütün levazım inşaiye kendisine ihzar olunur.

Bir bekçi, yanında köpeği bulunduğu halde geceleri her tarafı dolaşır bundan başka iki müfettiş de, icap ettiği takdirde, emniyet ve asayişin iade ve temini vazifesiyle mükellefen bulunurlar.

Her evceğizin bahçesi, müste'cirlerin kaç tane çocuğu varsa o kadar paraya taksim olunmuştur. Çocuklar, ebeveynlerinin yardımıyla buralarını ekerler. Aile reisi, küçüklerin eve verdikleri sebzevat hakkında ciddi bir hesap tutmaya mecburdur; dışarıdan alındığı takdirde verilecek olan para ile masarif arasındaki fark çocuğa bırakılarak şirketin sandığına yine onun hesabına tevdi olunur. Bu suretle, çocuk da ileride mübareze-i hayat sahnesine atıldığı zaman her halde kendisine yardım edebilecek bir kuvvet edinir.

Mk. S.20, s.235

Almanya Hatıralarından

Hatıra ve Müşahede: 2

Arkadaşlar Arasında

Şimdi kalplerinin en derin nakatında bir zehir gibi his ettikleri acıyı birbirinin gözlerinde okuyorlardı. Sedâd Behlül'ün dudaklarından bir nevi teessür, bir ah na'b gibi dökülen sözler sanki söylenmesinden korkulan bir sırı tevdi ediyormuş gibi gittikçe alçalıyor, son dakika-i mevtini yaşayan bir muhtasar haliyle yavaş yavaş sönüyordu.

Birden titrek ve asabi elleriyle itka ettiği masaya biraz daha yaklaştı, şimdi sâdası daha ahenin, daha tannan, daha lahuti, coşkun bir dere gibi muhitindeki gençlere bir nidai asmani hissini veriyordu.

- Evet duruyordu kardeşler altı yüz senelik bir tarih-i muhteşemi omuzlarında taşıyan Türk milleti, hayır altı yüz sene değil İslamiyet'in teşekkülünden beri çalışan, Çin

hakanlarının ilk zaferlerini vücuda getiren Türk milleti bugün büyük ve müthiş bir kasırganın zebunu inliyor. Bu kasırğa, bu fırtına birçok seneler şahikalarında kartal kuvvetini, arslan pazısını. Dere kenarlarında zümrüt çayırılarında selim veya gür bir kalp taşıyan Türk unsurunu eziyor, bitiriyor.. O Türkleri ki bir taraftan kılıcın ucuyla Çin İmparatorluklarını vücuda getirirken diğer taraftan Viyana'da, Mohaç'ta yıldırımlara doğuruyordu. O büyük unsuru ki: Atından kılıcından ve Tanrısından başka taptığı, sırasından, saygısından başka bir tanıdığı yoktu.

O millet ki: Dün kahramanlıklar içinde geçen bir tarihin şereflerini, şanlarını yalnız kılıcın ucuyla çizmiş, yalnız okunun hareketiyle vücuda getirmişti.

İşte o millet müthiş ve kemirici bir kasırganın dişleriyle eziliyor ve günler geçtikçe, saatler ruhundan koştukça o, bir parça daha köpürerek, bir parça daha ezmek isteyerek koşuyor, ve yükseliyor, çılgın ve muhteris şamarlarla sağanaklar koparmak istiyor.. Ah yaralı millet... Bu hançerli bura ne vahşi.. Ne denni...

Sedâd Behlül'ün şimdi nazarları müthiş bir hatıranın zebunu tutuklaşıyor, dudaklarının titrek haliyle, seri ve sanki bir deniz gibi kabaran göğsü teneffüse kifayet edecek bir hava bulamayan insanlar gibi çırpınıyordu..

- Evet kardeşler.. Bu yaralı millet, bu büyük Türk milleti bugün en mazlum, en karanlık bir devre-i mevt geçiriyor.. Her tarafta bin avaze-i saadet var, her tarafta gözlerden dökülen aheng-i şetaret yüzüyor. Fakat biraz bu yana bak.. Gel benimle, sana bu dertleri, bu kasırgayı, benim duyduklarımı anlatayım.. Kaçma.. Gör ve dava ara...

İşte Anadolu.. Altın toprakları kararmış, gümüş ovaları sislenmiş, nehirleri su değil sanki kan kusuyor.. Dereleri her gün bir parça daha hazin olan ufule hıçkırıklarla ağlıyor..

Sonra kansız, zayıf, sıska vücutlar.. Sararmış çehreler, hayatta yaşamadan bıkmış, ölü günleri sürükleyen bir kadit..

İşte hakanları, yıldırımları doğuran Türk neslinin son evladı... İşte sen ve ben...

Şimdi Sedâd Behlül'ün göz yaşları zapt edilemez bir hale gelmişti. Ağlayan sâdasıyla masaya bir parça daha yakınlaşarak anlatıyordu..

- Kardeşler... Kasırğa işte burada... Ve ahmak bir gafil ile bizi boğacak bu kasırğa cehalet kasırğası.....

Kendinden geçmiş sanki bütün bir milletin gençliği huzurunda imiş gibi ellerini onlara deniz ortasında ümitsiz kalan bir insan gibi uzatıyor ve söylüyordu..

- Gençler bu dertlere şifa bulacaksınız.. Oh eğer sizde, sizde bizim gibi gözlerinizle yalnız kendinizi kendi faidenizi görürseniz ve siz de bizim gibi iseniz....

Sedâd Behlül şimdi susmuş.. Hepimiz derin bir tefekkür ve tesirin verdiği ızdırabı taşıyorduk.. Kendimi zapt edemeyerek bağırdım:

- Behlül..Gençlik yaşamak istiyor ve vatan yaşatacak....

Mk. S.34, s.642

Nuruosmaniye 11 Mart sene 330 L[ord] İsmail

Müşahede ve Hatıra:1

Tayyare Mektebinde Bir Gün

Trenin koşan ve nazarlardan kopardığı münazırı bir parça daha güzel görmek, bu sabahı incilerle sulu çayırların saf havasından müstefit olmak için pencereyi açmışım.

Uzaklarda yavaş yavaş dönen ve kayıp olan evler, yakında bir dev suretiyle koşan ve gözlerden kayan yerler müşahede olunuyordu. Tren medid uğultular içinde mırıldanarak koşuyor, uçuyordu.

Bu daha dünden mukarrerdi. Bugün oraya, iki büyük şehit vererek ebedi-i fenne sarsılmaz ve yıkılmaz en büyük iki iftihar nişanı asan Osmanlı tayyarecilerinin yanına koşacak bir parça da onların ruhunu dinleyerek muazzez mekteplilerime havadis yetiştirecektim.

Tren Makri köyünde durmuştu. Makri köy idman kulübü namına gelen arkadaşların refakatinde mektebe kadar mâşiyen gitmeyi kabule mecbur oldum. Şimdi reis Bedri Bey'in refakatinde köyden çayırların sinesine basarak şebnemleri çiğneyerek uzaklaşıyor ve bir tuhfe-i selam ile ilerliyorduk. Bu yeşil çayırların üzerinde dolaşan

bir kır havası yaşamak için bir his verirken her geçen saf ve mübeccel bir itiyat ile handan şarıltılarla akan bir dereciğin kenarında çamaşır yıkayan askerler de, sanki eski ir muhibbe tesadüf etmiş kadar beşûş selam veriyorlardı.

Birden arkadaşlar terennüme başladılar.. Yeşil ovaların, elmas derelerin düşman ayakları ile çiğnenirken kopardığı feryat seslerinde ağlıyordu. Hep birden mümtehiç, bir zehr dalgası içinde gibi meftûr, müteessir Rum ilinin facia-i matemini dinliyor, kalplerimizde müstakbel bir intikam ümidi ile ilerliyorduk. Uzaktan bir otomobil geldi ve geçti. Şimdi ellerimiz ihtiyari selam vaziyetini almıştı. Büyük kahraman Enver Paşa idi. Nazikâne selamı reddettiler. Uzakta poligon görünüyordu. Ayaklarımızın altında kayan çamurlar içinde daha süratli yürümeye başladık.

Selam vaziyetindeki askerler önünden geçtik. Her çehrede bir peyam-ı aşınai vardı. Bu köylerin ruhundan kopan samimiyet bana çok tesir ediyordu. Müvellid bitmişti. Gözlerde Fethi ve Sadık için parıldayan incilerin şikayetlerle dolaştığı meşhut oluyordu.

Tayyareler hazırlanmıştı. Bir küme şekil eden halk arasından yol bularak Salim ve Kemal Beylere doğru yaklaştım.

Enver Paşa kahramanca karşısında duran tayyarecilerimize kalbinin müesser figanlarını, ümitlerini anlatıyordu.

Titreyen sesinde bir hıçkırık, daha dün kaybedilen iki kahramanın ufulüne ağlayan bir teessür vardı.

(- Biz ki insanız, diyordu. Dünyaya geldiğimize yeter ki memlekete vatana hizmet etmiş olalım. Yeter ki onun yolunda ölelim.. Bu noktadan Fethi ve Sadık gıpta edilecek bir şahadete nail oldular.

Bugün tayyarecilik pek tehlikeli zannediliyor, fakat mademki ölüm her yerde birdir. Şu halde hepsi aynıdır. Mamafih görünüşte tehlikeli olan bu mesleği arkadaşlarınızın seve seve atılması onlarda ve sizin kalbinizde daha büyük ulvi hislerin mevcudiyetini anlatıyor. İnşallah şehit arkadaşlarınızın ruhunu şad edecek ve ordumuza harp meydanlarında düşman mermileri altında pek büyük hizmetler göreceksiniz. Ölüm her

tarafıta mevcuttur. Mertçe ölmek ise herkese nasip değildir. Sizlere uğurlar olsun der ve ellerinizi sıkırım.)

Enver Paşa'nın bir şehka-i tesir vardı. Ellerini sıktı. Sonra adeta kucakta denebilecek bir halde Salim ve Kemal Beyler tayyarelerinin önüne geldi.

Bu şan yoluna giden kahramanları "Mektebli" namına selamlamak için yaklaştım. Ruhumda bir teessür gözlerimde yaş vardı. Titrek bir sâda ile:

- Sizin Mektebli Gazetesi adına teşbi eder ve bütün mekteplilerin selamını, size uğur temenni ettiklerini beyan ederim. İnşallah sizi tekrar görmek şerefine mazhar olacağım.

Dedim. Salim Bey derin bir samimiyetle eğildi. Ve dudaklarını uzattı.

Selam ve ihtiramımı siz de Mektebli'ye ve mekteplilere tebliğ edin. Teşekkür ederim. Onlar için öpünüz..

Öpüştük. Ben hıçkırıklarla ağlıyordum.. Şimdi Tâlat Bey gelmiş ve Salim Bey'le öpüştü. Tâlat Bey muvaffakiyet temenni ederken büyük bir samimiyet ve muhabbetle "Salim, diyordu, elini tekrar sıkmak isterim." Bu hakikaten iftihar edilecek genç tayyarecimiz ellerini uzattı.

- Bahtiyarım Talat Bey, dedi.

Şimdi bahriye kol ağalarından Fethi Bey'in kızı Gülfem Hanım "yaşayan ölüleri" müesser bir sâda ile okurken tayyare medid gürültüler, alkış tufanları içinde birden yıldırım kadar seri çimenler üzerinde uçmaya başladı.

Bütün dudaklarda temenni-i muvaffakiyet avazeleri, bütün gözlerde meserret şerareleri vardı. Fakat birden gözler bulutlandı. Kalpler titredi. Tayyare durmuştu. Tayyarenin niçin durduğunu anlamak için herkes o tarafa koştu. Hatta Enver Paşa bile gitti. Sonra köşegen bir tel sıkışınca tayyare çanak-ı kalaya doğru alkış tufanları içinde yükseldi gitti.

Fazıl ve Mehmed Ali Bey'ler de yükseldi. Fazıl Bey hakikaten Fethi'nin tutabilecek. Bu cesur tayyarecinin vül plana ve helezonlardaki muvaffakiyeti kalpleri titretirken o

muzafferiyet içinde semada süzülüyordu. Veli Bey'i selamladık ayrıldık şimdi trende hep bu günü düşünerek hepsine selamet temenni ediyordum.

Mk. S.33, s.623

L[ord]. İsmail

2.8. Gezi Yazıları

Avrupa Seyahati Hatıratından:

Bir Mektup - 1

Paris: 4 Mayıs, 1912

Aziz Kardeşim[.]

Mektubun geldi. Selamlara teşekkür ve mukabele; sıhhat ve afiyet haberlerine de beyan-ı memnuniyet...

.....

İlkbaharın rüzgarlı, çamurlu, kirli bir Salı günü idi ki Romen bandıralı Prensipasa Mariya vapuruna atlamıştık.

İçerideki kalabalığı tarif imkan haricinde .. Bunların hepsi yolcu olmamakla beraber akraba ve talukatını teşyie gelen analar, babalar, kardeşler; zevç ve zevcelerdi.

Vakit zevali geçmiş, gurup yaklaşmıştı. Vapurumuzun canhıraş feryadı hareketimizi ihsas ettiriyordu.. Bu esnada her tarafta bir terane-i veda başladı: Başta bir hanım - altın topu gibi - yavrusunu kucaklıyor, öpüyor; beri de bir mösyö ağlayan zevcesini teskine çalışıyor; daha ötede iki kişi ayrılıyor; velhasıl her tarafta bir neşesizlik, bir ağlamadır gidiyordu. Nihayet dualar başlıyor, bu iki kısım halk yekdiğeriyle vedalaşiyor... Vapur, İstanbul'u - yağmurlar, sisler arasında - bırakarak ilerliyordu.

Ben ise - teşyie gelen - dostlarıma son selamımı yollamış, güvertenin - gelişi güzel - bir kanepesine oturmuştum.

İstanbul'un pembe ufuklarını kaplayan, - bazen siyah bulutları yırtarak görünmeye çalışan - güneşin son katrelerini mebhût mebhût seyrederken müşfik vatanımın pek

harsinesini - velev ki muvakkit bir zaman için olsun - terk ettiğimden mağmum ve mükedder bulunuyordum.

Vapurumuz, güzel bu sefurun mai sularını yüzüyor, bizi Karadeniz'in muzlim, mühlik dalgalarına doğru sürüklüyordu...

Epey vakit geçmiş; kesif, hazin aver bir zulmet bu yağmurlu günün renk-i pürmelalini örtmüştü.

Boğazı geçtik; fırtınalı denizin insafsız ağışuna atıldık. Vapurumuz - süratine rağmen - bu kocaman denizde bir beşik, bir sandal gibi sallanıyor, müşterilerinin - ayrılığın bârgeranı altında ezilen - hazin alûd kalplerini havfe duçar ediyordu.

Biz yine - bütün heybet ve dehşetiyle - üzerimize hücum eden dalgalar üstünden sekiyor, garbın medeni, fakat müfteris ülkesine doğru koşuyorduk.

Emvacın mühacemat-ı mütevelliyesi bizi haylice bizar eyledi. Artık uyumak mümkün değil... Kah kamaramın penceresinden denizin yağmurlu bulanık dalgalarını seyrediyor. Kah güvertede, sisli semanın bulutları arasından vakit vakit arz-ı endam eden yıldızları tecessüse koyularak uzaklarda bıraktığım memleketimin tahassürüyle daha şimdiden meşgul oluyordum.

Şafak atıyor, tan yeri ağarmaya henüz başlıyordu ki Köstence sevahili göründü; saatlerden beri kükreyen deniz; - ince tâziyânesiyle kamçılaman - sema, kesb-i sükunet etti.

M. S.18, s.286

(Daha var)

Mekteb-i Ümid Muallimlerinden

Hekimbaşızade Azmi Muhiddin

Avrupa Seyahati Hatıratından:

Bir Mektup - 2

(Geçen nüshadan mâ-bâ'd)

Vapur rıhtıma yanaşmış, bizi karaya atmıştı. Şehir nim-i sükunet içinde idi. Bununla beraber küçük aşiyanelerde parça parça titreyen ziyalar henüz üfûl etmemişti.

Bu aralık - deniz üstünden tülûg eden - güneşle şehrin bu yarım sükunetini - sokakları - dolduran - işçi avazeleri ihlal ediyordu. İşleri başına koşan bu vazife-şinas halkta büyük bir faaliyet asarı müşahede olunuyordu.

Bizi Bükreş'e eriştirecek trene atladık. Biraz sonra mevrû ovalar, akarsular, latif çimenlikler arasında ilerliyorduk. Köylüler kalkmış sabah işlerini görüyor; küçük raiyelerde hayvanlarını otlatmaya götürüyorlardı.

Mucib-i tecim olan bir nokta varsa: Bu koca ovada gayri mevrû bir yer bulunmamasıydı. Bizim ovalarımıza, yaylalarımıza hiç benzemiyor. Anadolu'ya ettiğim birkaç seyahatte bazı yerlerin hâli olduğunu görmüştüm. Halbuki burada her yer ekilmiş, her tarafa çapa, kazma vurulmuş... Şehirlisinde, köylüsünde; büyüğünde küçüğünde kadınında, erkeğinde azim bir faaliyet, bir sa'y mütemadi!..

Şimdide Tuna'yı geçiyorduk. Üzerindeki asmalı köprüyü Eyfel Kulesini bina eden mimar yapmıştır. Mahzâ - sanatkarlar indinde pek ehemmiyetli olan - bu köprüyü tetkik ve temaşa için gelenlerin adedi her sene tezayüd etmekte imiş.. Birkaç saatlik tren yolculuğuna müteakip Bükreş'e bu küçük payitahta vasıl olduk. Bükreş gayet münbit bir arazi üzerinde Tuna'nın bir ayağı olan Dimboviçe Nehri sevahilinde kâindir.. Sarayları, mektepleri, tiyatroları; müze, fabrika ve dar-ul sanaileri ile câlib-i nazar-ı dikkattir. Memuriyeti nispetinde de park, gazino ve mesireleriyle pek dilnişindir. Binaları kâmilen kârgîrdir. Şehir, geceleri elektrik ve hava gazıyla tenvir olunur. Vesait nakliyesi kesirdir. Sokakları asfalt ve parke döşelidir. Kal'a Viktorya Bükreş'in en işlek caddelerinden biridir. Burada fen mimari nokta-i nazarından gayet mühim olan Posta Nezareti ve Zelatar Kilisesi ile Zabıta Nezareti; Daha ötede büyük mağazalar, bir sürü kitapçı dükkanları ve Elizabet Bulvarı'yla telakki edildiği noktada da yirmi gün kadar ikamet ettiğimiz Gran Otel...

İkinci derecede mühim caddelerden biri de Gran Bulvarıdır ki tul ve istikamet-i fevkaladeye maliktir. Burada da Tıp Fakültesi, nebatat bahçesi vardır.

Şose, her iki tarafı yer yer çimenzar zeminler üzerinde ormancıklarla, sayeli ihlamur ağaçlarıyla müzeyyen olup küçük Parislilerin en ziyade gezindikleri bir mesiredir şosenin yaya, süvari, otomobil ve araba yolları ayrıdır. Sağ tarafta Hariciye Nezareti ve solda tarih-i tabii müzesi bulunur.

Romenler gayet nazik ve terbiyelidirler. Bütün tavır ve hareketlerin de şarklılık mahsustur. Bir kısmı Türkçe'ye de vakıftır.

Küçük Paris hakkında ufak bir fikir edindikten sonra seyahatimize devam etmek üzere şimendifere bindik.

Mk. S.20, s.317

(Daha var)

Mekteb-i Ümid Muallimlerinden

Hekimbaşızade Azmi Muhiddin

Avrupa Seyahati Hatıratından:

Bir Mektup - 3

(18'inci nüshadan mâ-bâ'd)

Trende;

Geçiyordum.. Her yer şuh bir bahar hayatı yaşıyordu: Yeşil çimenler; üzerlerindeki - papatyaya benzer - çiçeklerle gayet sanatkârane işlenmiş kanaviçeleri andırıyordu.

Semanın renk-i kübûdisi üzerine serpilmiş birkaç beyaz bulut tabakası da bunların göğe varmış gölgeleri zan olunuyordu.

Nim-üryan bir köylü kızı kuzularını bu ruh okşayıcı çayıra salıverdi. Hayvancıklar güya tabiatın bu güzelliklerini bozmak istemiyorlarmış gibi onları inciltmeksizin koparıyor; sonra onları büyük bir iştiha ile yiyorlardı.

Ona da, uzakta değil; hemen hemen şu latif çimenliğin müntehâsında birkaç köylü kulübesi de bu hoş manzaralı çiçeklerin neşrettikleri revayih-i tibabî kokluyorlardı..

Ben, bu hayvancıklarla köhne kulübeleri kıskandım.

Artık akşam oluyordu: - Bana memleketimden haber getiren - sırma saçlı güneş bir bulut tabakasının arkasına gizlendi, etrafa kırmızılıkla karışık bir karanlık çöktü.

Az uzakta bir çoban - sürüsünü toplamış - kavalını hazin, hazin üfleyerek köyüne avdet ediyordu.

Şuracıkta, çiçeklerle bezenmiş bir ağacın üstünde iki bülbül birbirlerine bugünün son neşidelerini ithaf ediyor; arada bir de genç çobana aşk teraneleri gönderiyorlardı.

İşte ben, bu - latif çimenlerin zümrüdün sinelerinde geçen - hayata da gıpta ettim.

- Bükreş, Peşte Yolu -

Evvelce ayrı ayrı iki belde iken 1873'de Budapeşte namıyla birleştirilerek Macaristan'ın makarr-ı idaresi olan bu büyük şehre vasıl olduk. Burası azim binalarıyla pek kasvetlidir. Tuna Nehri üzerindeki Margırıd Adası güzel bir teferrüçgâhidir.

Margırıd Adası:

Küçük ormanlıkla muhat olan bu ada pek dilnişindir. Matrah bahçesi, kafe şantanları, sineması; bir de mükemmel büfesi vardır. Ekseri akşamlar mukadder bir bando takımı burada icrai ahenk eyler. Küçük bir şelaleyi tenzir eden maden suyu menbalı kükürtlü kaplıcası adacığın kıymetini tezyit eder.

Burada geceyi geçirdikten sonra ertesi gün tren bizi Viyana'ya isal etti. Peşte'de olduğu gibi burada da ebniye kalabalığı..

Burada kırk dört saatimi gezmeye hasrettim. Ring istiraze; imparatorun sarayına çıkan Kuhel Market ve posta binasının bulunduğu Çötring Caddeleri pek muntazamdır.

Posta binasının zemin katındaki mütalaahanede şarka ait kitaplar, risaleler varmış fakat vaktin adem-i müsaadesine mebni mateessüf uğrayamadım. İnşallah avdette ilk işim burayı ziyaret etmek olur.

Tren kalkmak üzere idi. Ale-l-acele vagona bindim.

Karşımda iki Fransız kızı oturuyordu. Yüzüme dik dik baktıktan sonra beni İngiliz zan etmiş olmaları ki - vakitlerini hoşça geçirmek için - benimle istihaza etmek istediler. Öteden beriden belledikleri birkaç İngiliz kelimesiyle beni kızdırmaya çalışıyorlardı.

Mektepte iken daima İngilizlerle düşüp kalktığımdan mıdır. Nedir? Tabiatım biraz onlarınkine benzer. Ben de soğuk kanlılığımı muhafaza ediyordum.

Biri Fransızca:

- Nasıl.. Sana demedim mi ki bu İngiliz'dir?! Bak duruşundan da belli.

- Evet Anjel. Hakkın var.

Bu aralık tevkif ettiğimiz istasyondan bir efendi deldi, yanıma oturdu, sigarasını yaktı.

- Af edersiniz madamlar sigaram sizi rahatsız etmiyor ya, dedi.

Matmazeller "madamlar" kelimesini birkaç defa tekrar ile gülüştüler. Adamcağız sıkıldı, cebinden bir İngilizce gazete çıkardı; okumaya başladı. Böylece epey bir müddet geçti. Artık küçük hanımlar etrafı temaşaya dalmışlardı. Mösyö gazeteyi bıraktı. Çoktan beri İstanbul'dan haber alamadığı için belki gazetede bir şey bulabilirim ümidiyle istedim. Büyük bir nezaketle: "Buyurunuz" dedi... Gazeteyi iade ettikten sonra aramızda şöyle bir muhavere cereyan etti:

- İngiliz misiniz?.

- Hayır.. Ya siz?..

- Rusyalıyım. Cenevre'de ahabımdan bir zatı görmeye gidiyorum.. Siz nerelisiniz?

- İstanbulluyum.. Türküm..

Matmazeller şaşırıldı. Ben de gülümseyerek:

"Evet.. Matmazel Anjel bu hususta çok yanıldılar.. Beni kızdırmak için vaktinizi pek beyhude geçirdiniz.

Biraz sonra Zürih'te aktarma edeceğimizden Rusyalı arkadaşımınla ben şakacı matmazellerin ellerini sıktık.

Mk. S.21, s.337

(Daha var)

Mekteb-i Ümid Muallimlerinden

Hekimbaşızade Azmi Muhiddin

Seyahat Hatıraları:

Avrupa Seyahati Hatıratından:

Bir Mektup - 4

(18'inci nüshadan mâ-bâd)

Nihayet gide gide, Cenevre'ye, İsviçre cemâhir-i müttefikasının bu şık, zarif şehrine ayak bastık, bura hakkında ne kadar söz söylesem kâbil değil layıkıyla tarif edemem. Tabii letafetine bir de sanat güzelliği ilave olunmuştur ki işte bu, gayr-i kâbil-i tasvirdir. Hele Mon-Belan Gölü'nün vakit-i seher ve gurupta aldığı manazıra insanın hayran olmaması imkan haricindedir.

Cenevre terbiye ve tahsil yurdudur. Hükümet, bütçesinin dörtte üçünü maarife terk etmiştir. Bu da gösteriyor ki burada çalışkan gençlerin terakki ve tealisi için pek büyük fedakarlıklar ediliyor. İşte bu sebepten Cenevre dünyanın en muntazam darul-tedrislerini maarifperver sinesinde besliyor[*]

Letafet-i mevkie ve ciyâdet hevası ile her tarafta meşhur olan bu sevimli şehirde yalnız mekteb ve aile hayatı, bir hayat-ı asudeyi yaşar; burada ömür sefahatle geçmez.

Şehir, - boğaz içi gibi - Lemane Gölü'nün ayağı olan Ron Nehri ile ikiye münkasımdır. Biri yeni, diğeri eski Cenevre...

Yenisi, cadde ve binalarıyla gayet muntazamsa da eskisinin bazı sokakları pislik içindedir. Aşağı mahalleler hep burada bulunur.

İkamet ettiğimiz İngiltere Oteli Mon-Belan Rıhtımı üzerinde idi. Önümüzde büyük bir cadde ve akşamları gezinmeye mahsus mutarrah ve çakıl taşlar ile döşeli bahçemsi bir yer vardı.

Sağda Bronsovik Abidesi mürtekiz, solda yazlık görsel tiyatrosu kâindi.

Rıhtımı takip edersek göl üzerinde altı köprü müsadif-i nazarımız olur. Bunlardan ikincisi Perg Köprüsüdür ki ufak bir geçit ile Jan Jak Russo Adası'na gidilir. Mon-Belan Caddesi'nin müntehasında Palas Dokur Novan ve meydanlığın sağ tarafında

Noturdam Kilisesi ve birkaç adım ötede Ceymiş - Nazi Bulvarını geçtikten sonra saatçilik mektebi görünür.

Bronsovik Abidesi:

Burada Cenevre'nin müessisi bulunan Dük Şarl Dö Bronsovik metfundur.

Gürsal Tiyatrosu:

Burada en meşhur artistler tarafından oyunlar, müsamereler, konserler tertip olunur.

Bir gece gittik. Gayet mahir artistlerden mürekkep bir varita kumpanyası icrai ahenk ediliyordu.

Ertesi gecede Apollon Tiyatrosunda bir dram kumpanyasının mevkiî temaşaya vazettiği roje la-onet piyesini seyrettim. O ne mahir aktör ve aktrislerdi?!.. Her kelimeyi bütün mana ve tesiriyle telaffuz ediyor. O anda da tavırlarını lisanlarına tatbik ediyorlardı. - Böyle şeylere pek yabancı olmadığım halde - benim bile nazar-ı hayretimi mucip oldu.

Jan Jak Russo Adası:

Adanın ortasında Russo'nun Yeradye tarafından yapılmış tunçtan mamul heykeli bulunur. Kenarda bir büfesi vardır.

Burada yol arkadaşım ile - konuşa konuşa - bir akşam taamı ederken garson karşımızda durmuş hayretle bize bakıyordu. Biraz sonra Türkçe olarak:

“Efendiler.. Afv edersiniz. Zan ederim İstanbullusunuz?!.. Dedi ecnebi bir memlekette kendi lisanına aşına birine tesadüf insanı ne kadar memnun ediyor. Adamcağızla epeyce görüştük. Sakızlı imiş. Birkaç sene evvel buraya gelmiş; iki kişiden ibaret ailesini geçindirmek için lokantacılık ediyormuş..

[*] Mektepliler hakkında fazla malumat edinmeyi arzu edenler “Cenevre’de Terbiye ve Tahsil”i okusunlar.

Mk. S.22, s.357

(Daha var)

Mekteb-i Ümid Muallimlerinden

Hekimbaşızade Azmi Muhiddin

Avrupa Seyahati Hatıratından:

Bir Mektup - 5

(18'inci Nüşadan mâ-bâ'd)

Konservatuar Meydanı:

Eski Cenevre'nin en muntazam meydanlarından biridir. Koraturi Caddesi'nden girildiğine nazar-ı usulde - eski devirden kalma - setler, sağ tarafta ise Rat müzesi, büyük tiyatro binası... Musiki talimhanesi ve meydanlığın ortasında - Cenevre'ye 1847 senesinde iade-i asayiş eden - General Dokur'un heykeli; daha ötede Bastiyon Mesiresi.. Ve yine bu civarda dar-ul-fünun, ulum-ı tabiyye ve tıp mektepleri bulunur.

Hes Caddesi'nde Hemen namını verdikleri sıcak banyolar dairesi ve karşısında Ticaret Mekteb-i Alisi nazara çarpar.

Rat Müzesi:

Yunan tarz-ı mimarisinde yapılmış küçük bir binadır ki Matmazel Rat tarafından Cenevre şehrine ihda kılınmıştır. Sanai nefiseye aid asar-ı kıymetdariyi muhtevidir.

Büyük Tiyatro:

Cenevre'nin en muntazam bir tiyatro binasıdır ki 1876 da güşad edilmiştir. Dahili tezyinatı pek mükemmeldir.

Musiki Talimhanesi:

Bartoloni isminde bir zat tarafından tesis edilmiştir. Şehrin en mükemmel musiki mektebidir.

Dar-ül-Fünun:

Üç büyük binadan mürekkeptir ki merkez binası umumi kütüphane ve tarih-i tabii müzesini ihtiva eder.

Karşı yakada şehrin en şık binasının birinci katını şehbenderhanemiz işgal ediyor. Biraz sağında lunapark vakidir.

Lunapark:

Bir gece idi. - Evvel bahar olmak hasebiyle - park umuma açılmıştı. Biz de gittik. Ömür.. ömür.. Bahçe; ağaçlar üzerinde, yol kenarlarında elektrikle donatılmıştı. Her köşede bir bando müzik orkestra uluyor; bu insan nağmelerine arada, bir de kuşların sadai latifi inzimam ediyordu..

Bir taraftan hayvanat-ı vahşiye ve ehliye - inlerinde bi-hoş - ahengi istima ediyor; diğer tarafta halk koşuyor, oynuyor, eğleniyordu.

Ertesi gün de bizim hat boyundaki kasabalarımızı andıran civar köylerle Aryana Park ve Müzesini ziyaret ettik.

Aryana Müzesi:

Şehirden iki kilometre bu'd-ı mesafede, Varanbe Tepesi'nde vaki bir park dahilinde kairindir. Bizim Çamlıca'daki Valide Bağını andırır.

Muhteviyatı:

Zemin katındaki beş salonda: Yunan ve Roma asar-ı atikâsından çömlek ve çini kaseleri koleksiyonu.. Yukarıdaki ön salonda da: Raul Vandik Maming; Mübekkel Anjik hayret-bahş tabloları.. Elmas, altın gümüş; bakır ve kalay takımları.. Antika sikkeler, fildişinden mamul levazımat, eski taşlar, esliha-i atikâ.. her devre ait el işleri ve saire...

Mk. S.23-24, s.398

Daha çok var

Mekteb-i Ümid Muallimlerinden

Hekimbaşızade Muhyiddin

Ufak Bir Tenezzüh

... Şimdi İstanbul'u - koyu sisleri arasında - bırakmış, adaları geçmiş, İzmit Körfezine giriyorduk.

Hava gayet latif, deniz sakin ve berrak idi. Kıyıların - güneşin neşr eylediği ziyai zerrin ile - kesb ettiği menazır ruh efza nazar-ı dikkatimi celp ediyordu. Yolcular - kısmen -

yeşil koruluklarla muhât, güzel vadi ve tepeliklerin gösterdiği menazır-ı şairaneye dalıyor; - bir kısmı da - mesela başta bir ihtiyar şemsiyesini açmış, altına büzülmüş uyuyordu. Daha ötede bir delikanlı - belki birçok zamandan beri mutahassır kaldığı - köyüne, vatanına dönerken şarkılar, maniler söylüyor; Güvertede bir zat - mektep muallimi olacak - yanındakilere lisanımızın noksanlığından, imlamızın bozukluğundan bahsediyor ... Arka tarafta dört, beş hanımın iştirak ve en çenelisinin kürsî-i hitabeti işgal etmesi üzerine teşekkül eden meclis-i meşverette de yine bir takım dedi, kodular ediliyordu...

Bana gelince; etrafımda ki bu karmakarışık heyeti, çeşit çeşit mübahesat ve münakaşatı görmek ve dinlemekle beraber körfezin sahillerine, köyelerine, tepelerine bakmaktan; o behiştî menazırını duya duya temaşadan kendimi alamıyordum: Zümrüt-i asa ovalar... çimenzar dereler... ara, sıra bir meşcere; altında beyaz bir sürü ... koyunlar, keçiler otluyor; meleyip kavala dem vuruyor..

Tepelere kadar bağlar, bahçeler; Anadolu'nun - menai-i ulviye ilham eden - bu mübarek toprağının ne mahsuldar olduğunu gösteriyor..

Bu latif manazırın bahş eylediği huzûz ile öğle üstü Karamürsel'e yaklaştık.

Arkalarında pür hazret bir sırta ittika etmiş bir sıra yahılar, önünde yelkenli gemiler...

İskeleye yanaştık. İlk nazarım yeni bir binaya tesadüf etti: Belediye dairesi imiş; bir teceddüt...

Akşam üzeri biraz kasabayı gezmek üzere çıktım. Bu küçücük kaymakamlığın - kendine göre - mükemmel çarşısı, pazarı var. Ahalisi de pek nazik ve misafirperverdir.

Ertesi günü "Numuneyi İtfak-ı Osmani Mektebi"nin imtihan-ı umumiyesine davet olunduk.

Cidden - bir kaza için - mükemmel denecek bir mektep binası ... Tertibatı, tedrisatı, çocukların hali iftiharım mucip oldu. Duvarlara meşahirin, büyüklerimizin tasvirleriyle, Bulgarların; - mezalimine kurban giden - biçarelerin resimleri talik olunmuş; evlat-ı vatanın, mini mini yavruların - ileride büyük bir ehemmiyet alacak -

küçücük dimağlarına dostla düşmanı şimdiden yerleştiriyor; İntikam tohumları saçıyordu...

Mektep; mahal-i edep olmakla beraber, ilim ve fennin abide-i iktisabıdır. İşte bu dâr-ül-feyz de o şeraiti câmi olduğundan müdür-i muhteremine ne kadar teşekkür edilse azdır.

Mk. S.15, s.245

Beşiktaş: 21 Eylül, -329

Hekimbaşızade

Azmi Muhiddin

2.9. Mektuplar

Açık Mektup - 1

Hocalara

Muhterem efendiler!

Kalbinizde bir heves, bir arzu taşıyorsanız, önünüzde muti ve perestîşkâr eğilen vakur ve saf simaların istikbali, pür şafak istikbali için çalışıyor, nefsi isar ediyorsanız bizim her şeyden evvel; her riyadan müberra sözlerimi karşınızda temenni eden bir kalp sıfatıyla dinleyiniz:

Uzun senelerin tekasüf eden mechuliyet sisleri arasında görünmeyen ufk-ı istikbalimize nasıl bir “mefkure” ile hazırlandık ve hazırlanıyoruz? Evvela tayin edecek nokta; mühim, merkezi bir hedef olan şu akidenin hal bulunduğu gün sukut ve a’la programımız çizilmiş olacaktır ve bu gün önümüzde serilmiş duran bu mesele-i eyhamı hal etmek salahiyetini bütün nefsinde cem edebilen bir heyet varsa o da: Sizsiniz! Evet; izahadden müstağnidir ki onu nokta-i nazarından bir milleti ihzar edecek, onu zirve-i ihtişama yükseltebilmek için bütün avamile nüfuz edecek bir kuvvet, yani atının birer yıldızı olan genç dimağları birer ışa-ı ikazla silkindirecek ve onları kanlı, ateşli, cevval edebilecek bir mesele-i münevver varsa o da sizsiniz. Fakat acaba bunu idrak edebiliyor veya icra ediyor musunuz? Buna siz cevap vermeden ben cevap vereyim: Hayır! Siz ne enkaz-ı vatan karşısında bir girye-i hazin ile giryan olmuşsunuz ve ne de istikbalin bu dakik noktası nazarında parlamış. Bir gün bir

“Mektebli” gazetesi çıkıyor, omuzlarında taşıdığı yükün bar-ı mukaddesi altında metin ve azimkar adımlarla yürüyor ve sonra en ziyade sizin alakadar, sizin mes’ul olmanız muhakkak bulunan evlad-ı vatanın terbiye-i fikriye ve hissiyelerini uyandırmak için bütün gayretini, emellerini bu hususa sarf, size müteaddit beyannamelerle, açık mektuplarla müracaat ediyor; halbuki siz bütün bunların bu emeklerin karşısında zelil ve meş’um bir sukut ile mukabele ediyorsunuz! Ve düşünmüyor musunuz ki ziya ve infilaklarını ancak bu gibi asardan alan vatan, ruh-i millet sizin bu derin lakaydınız, omuz silkmeniz muvacehesinde kararıyor, sönüyor ve maazallah ebedi sukutlara maruz kalıyor. Hanımlar, efendiler; artık silkinin ve gözlerinizi ovuşturunuz. Şimdiye kadar ihtiyar ettiğiniz bu elim sukutları bırakın ve önünüzde masum boyunlarını büken etfalin biraz olsun istikballerini düşünün. Siz “Mektebli”nin ulvi arzularını, emellerini okumaya, dinlemeye tenezzül - ihtimal - etmediniz. Fakat şimdi piş-i tefekkürünüzde bu mesele-i istikbal, bu mühim nokta canlansın ve eğer sözlerimde bir isabet, derin bir tetkik neticesinde bir ruh, bir ışık bulamazsanız yine o evvelki sukutunuzda devam ediniz. Fakat aks takdirde ... O halde aciz “Mektebli”nin ikaz ve temennilerini nazar-ı itibara almanız lazım gelir. Çünkü bugün elleriniz üstünde tuttuğunuz bu madde bir şirketin, bir hususi hey’etin menfaat-ı zatiyesi değil, belki bütün milletin hayat ve bekası namına düşünülecek, edinilenecek bir meseledir.

Mk. S.19, s.298

Gelenberi İdadisi mezunlarından: Ali Asaf

İkinci Sayımızdaki Geyik Resmine Dair!

Açık Mektup - 2

Sevgili Kardeşlerim!

Dünyada insanlardan, nebatattan başka pek çok şekillerde hayvanlar da vardır. Cenab-ı Hakk’ın yarattığı bu hayvanatın yaşayışını insanlara olan faide ve zararlarını her birimiz mümkün olduğu kadar ziyade bilmeliyiz. Bundan altı sene evvel bende sizin gibi yalnız İstanbul sokaklarında sürülerle gezen köpeklerle daima müthiş kamçı ve sopa darbeleri, üzerlerine zalimane, insafsızcasına yüklenen yükler altında ezilen at, merkep, deve, öküz vesairenden başka hayvanat görmemiştim. Bunlardan başka daha bazı hayvanatın isimlerini ve yırtıcılıklarını ise nenemin her gece anlattığı masallardan anlar idim.

Bir gün bile beni yanından ayırmayan ve seyahati pek çok seven babam ile beraber altı seneden beri dünyanın her tarafını gezmekte idim. İstanbul'a avdet ederken daha İzmir'de biz mekteplilere mahsus bir mecmuanın çıkacağı müjdesini almıştım. İstanbul'a gelir gelmez pek meraklı olduğum hayvanat hakkında sevgili kardeşlerime bildiklerimi ve gördüklerimi yazmaya karar verdim. Mektebli idarehanesi bu kararımı alkışladı ve yazacağım yazıları maalmemnuniye neşredeceğini vaat etti.

Ben elimden geldiği kadar gördüklerime dair izahat vereceğim gibi bu hususta malumatı olanların dahi sevgili Mektebli'ye yazmalarını rica ediyorum.

Pederimle seyahate çıkınca doğruca Avrupa'nın şimal taraflarına gittiğim için ora ormanlarında pek çok defalar gördüğüm geyikler hakkındaki malumatımın bir kısmını bu birinci mektubumla arz ediyorum:

Pek çok cinsleri olup ana sütüyle büyüyen bu cins hayvanların en iyisi ve en güzeli (geyik) denilen cinstir ki (bir kıt'a resmi dahi Mektebli Mecmuası'nın ikinci sayısında basılmıştır.) Bunlar gayet atik ve çevik olup vücutları, azaları adeta kalıpla dökülmüş gibi birbirine uygun olmakla beraber ve kestane rengindeki tüyleri pek ziyade yumuşak ve parlaktır. Kül rengindeki başı da üzerinde daha yedi aylık iken çıkmaya başlayan dallı dallı boynuzlarla bezenmiştir. Bu geyiklerin boynuzlarındaki dallar yirmi dört kadar oluyor. Fakat boynuzları yirmi dört dallı geyikler az bulunduğundan pek makbul ve kıymetlidirler.

Bu güzel hayvanlar Avrupa'nın hemen her yerinde yaşar. Ormanlarda bazen yalnızca ve bazen sürü ile gezerler. Geyiklerin yürütüşleri gayet çabuk olduğundan bakması pek hoştur. Geyikler son derece emniyetli olduklarından serbest serbest gezerler fakat bir tehlikeye uğrayacaklarını da anladılar mı yaydan çıkmış ok gibi bir tizlik ile gözden kaybolurlar. Bu hayvanlar kaçarken rast geldikleri çit, hendek, set, akarsu gibi engelleri birbirleriyle şakalaşarak ve ehemmiyet vermeyerek atlayıp geçerler.

Almanya'nın ortalarında ve cenup taraflarında geyiklerin büyük büyük sürülerine ara sıra rast gelmek mümkündür. Bazen bu sürüleri yüz ve hatta yüzden ziyade geyiklerin teşkil ettiği görülmüştür. Yukarıda yazdığım gibi geyikler korkak olmadıklarından ormanlarda pek az bir aralıkla bunlara tesadüf etmek her vakit mümkündür.

Mk. S.3, s.41

(Mâ-ba'di var)

2.10. Kısa, Fakat Kıymetli Parçalar**Filipinde Uykuya Hürmet**

Filipin yerlileri pek misafirperverdirler ve bu husustaki adetleri gülünç olmakla beraber bütün manasıyla mültefitânedir. Birisi mesela, diğer birine misafir gittiği zaman, kapının eşiğini atlamadan evvel ev sahibiyile en aşağı üç dakikalık bir musahabede bulunmalıdır. Ve şayet eve girerken aile efradından biri, bu sıcak memlekette adet yapıldığı gibi, kapının önünde yatıyorsa üzerinden atlanamaz, sonra büyük bir tahkir ve günah işlenmiş olur, ki böyle bir muameleye duçar olan mukabele-i lazımede hiç kusur etmez. Bu gibi, zannediyoruz, bizde de adetler vardır, boyun kısa kalmaması için uyuyanın üstünden atlamak istemeyiz.

Bunlardan başka, birisi uyurken uyandırmak kadar gayrı kabil afv bir kabahat olamaz. Zira bu memleketliler, uyku esnasında ruhun vücudu terk ederek uzak mesafelerde dolaşacağına inanıyorlar; ve uykudan pek birden bire kaldırılacak olunursa ruh cesede girmeye vakit bulamayarak böylelikle büyük bir felaket tehlikesi, tamir olunmaz bir musibet gelebilecek fikrini taşıyorlar.

Mk. S.20

Menkulat-ı Hikemiye

-1-

Bazı insanlar, mevki-i teali ettikçe mağrur olurlar; fakat hasail-i insaniye ve aliyeden başlıcası: Büyüdükçe küçülmektir!

“Suavi”

-2-

Terakki eden memleketlerde, vatanı için çalışanlar takdir, tedanni eden yerlerde ise tel'in edilirler...

“Namık Kemal”

-3-

Vatanında nail-i şöhret olanlar ecelsiz giderler; çünkü şöhret: Afettir!

“Ziya Paşa”

-4-

Kalpleri vatan muhabbetiyle meşbu ve meşhun olmayan ebeveynin ahfâdı, daima vatanından uzak mahallerde yaşamak ister!...

“Avni Paşa”

-5-

Milletler için bayram: Terakki hislerinin uyandığı gündür.

-6-

Memleketimizde, kadınlara bir mevki verebilmek için, erkeklerimizin mevki-i tayin etmek icap eder.

“Fitnat Hanım”

-7-

İnsanın zengini parası bol olan değil , akı ve zekası çok olandır.

“Midhat Paşa”

-8-

Ahlaksız, insafsız ve merhametsiz insanlar, ağış-ı maderde ciddi ve hakiki bir aile terbiyesi görmemişlerdir!

“Reşid Paşa”

Mk. S.17, s.279

Camii: A. F.

2.11. Çeviriler

2.11.1. Çeviri Makaleler

Beşeriyet

Jan Jak Russo'dan

Evlat! Sen de bir gün asker olacaksın harp etmek lazım gelse kemal-i habişle harp edeceksin; çünkü vazife-i kader. Fakat bir kere harp hitam buldu mu efrad-ı düşmanla arandaki inkıtaa-ı ismet bertaraf olur. Uhuvvet-i şamile-i insana vezaifi avdet eder. O zaman bil-farz düşmanın yaralanmışsa ona bedbaht bir kardeş nazarıyla bak.

Gerçi vatanınız bir değil fakat her birinizin vatani var, sen nasıl vatanına hizmet ediyorsan o da kendi vatanına hizmet ediyor. Evet onun da senin gibi bir vatani var; onun da senin gibi bir ailesi var. Hiç şüphesiz o da senin gibi vatanını, ailesini bir an evvel görmek için yanıp tutuşuyor. Onu afv et, ona merhamet et. Onu tedavi et ve hatırını tatbib eyle. Bu suretle şayet sen de bir gün yaralanır düşman elinde kalırsan o zaman tedaviye ve tatbib-i hatıra kesb-i istihkak etmiş olursun! İşte oğlum insaniyet bunu muktezidir.

Mk. S.26, s.476

Jan Jak Russo'dan: C

Edebiyat Sayfaları: Hakiki Mürüvvet ve Şefkat

Maksat kese boşaltmak ve parayı avuç dolusu akıtmak değildir. Ben hiçbir zaman görmedim ki para bir adamı sevdirdin.

Kasalarınızı istediğiniz gibi açabilirsiniz, fakat kalbinizi de beraber açmayacak olursanız başkalarının gönlü size daima kapalı kalır.

Verilmesi lazım gelen sizin zamanınızdır, ihtimamatınızdır, hissiyat ve temayülat-ı kalbiyeniz, bizzat kendinizdir. Çünkü ne yapsanız paranızın sizin kendiniz, sizin ruhunuz demek olduğu daima his olunur. Öyle müessir iltizam ve hayırhâhı vardır ki her türlü ifayadan daha müessir ve hakikaten daha faidelidir. Nice talisizler, nice hastalar sadakadan ziyade teselliyeye muhtaç bulunurlar. Nice elemdideler vardır ki cenah-ı himayet kese-i atıfetden ziyade işlerine yarar! Yekdiğeri ile bozuşan kimseleri

barıştırmınız, münazaat ve davanın önünü alınız. Çocukları vazifeye, pederleri afv ve ağmaza sevk ediniz. Taaddiyat ve tecavüzatı mani eyleyiniz; nüfuz ve itibarınızı kendisinden dirik-i adalet olunan, koyunun zebun-u tahakkümü olan zaif için sarf ve ibzal kılınız. Kendinizi kemal-ı azim ve cesaretle felekzedelerin hamisi ilan eyleyiniz. Adil, insaniyetkar, faziletperver olunuz. Sade sadaka vermeyiniz. Bezl-i şefkat ve merhamet eyleyiniz. Müessir merhamet paradan çok dertleri teskin eyler. Siz başkalarını seviniz, onlar da sizi severler siz başkalarına hizmet ediniz, onlar da sizin hizmetkârınız olurlar. Siz, onların pederi olunuz onlar da size evlat olurlar. Velhasıl insaniyet teavün-ü mütekabil esasına müstenittir. Ve hakiki mürüvvet ve şefkat buna derler.

Mk. S.23-24, s.384

Jan Jak Russo'dan: C

Fenalon'dan:

Nebatat

Nebatat deyip de geçivermeyiniz; küre-i arzda vücut bulan nebatatı takdis itmeliniz. Zira; taam el sıhha olanlarımıza gıda, hastalarımıza şifa veren ancak onlardır.

Küreyi arzı tezyin eden nebatatın insanlara hizmetleri kâbil-i hasr ve tadat değildir. Yeşillikleri bizim ve hayvanatımızın gıdasını teşkil eder; çiçekleriyle envai ıtriyat ve mualicat, kökleriyle binlerce mevat imal ederiz. Nefis meyvelerini ise kemal-i iştiha ile tenavül ederiz.

Asırlar kadar eski şu ormanları görüyor musunuz? Bu ağaçların toprağa gömülen kısmına kök, havaya doğru yükselen kısmına ise dal ve sak deriz.

Kökler rüzgarların şiddetine karşı ağaçları müdafaa ederler ve taht-el-arz kablolar gibi sâkın usera-i hayatı topraktan tedarik ederler.

Kabuk denilen katı bir madde ile mestur sâklar ise köklerden aldıkları usera-i hayatı dallara nakletmek vazifesiyle mükelleftirler. Kabuk sakı rüzgarlardan ve güneşten muhafaza eder cümlemiz biliriz ki kabuksuz ağaç yaşamaz; çünkü güneş veya rüzgar, nebatın içinde cevelan edip onları besleyen ve neşv ü nema ettiren mayi, userayı kurutur. Bu nüsh-i hayattan mahrum nebatat ise kurur.

Dallar, ağaçların gıdasının bir kısmını havadan kabza memur yaprakları taşırlar ve yaprakların tedarik ettiği userayı sâka verirler. Böylece biri köklerden dallara, diğeri dallardan köklere olmak üzere iki cereyan vardır bu cereyan tıpkı vücut-ı insandaki kanun cereyanı gibidir. Nasıl bu cereyan durunca insan ölürse ağaç da kurur.

Yazın dallar gölgeleriyle bizi hararet-i şemsten vikaye ederler. Kışın ise o dallarını yakar ateşleriyle donmak tehlikesinden kurtuluruz. Ağaçlar yalnız teshine hasıl değildirler. Sağlam birer madde oldukları halde gayet halim ve selimdirler. Onlara dest-i beşer, kemail-i suhuletle, dilediği şekli verebilir. Onlardan isterse cesim gemiler, isterse kebir binalar inşa eder. Bundan başka yemiş ağaçları dallarını yere doğru sarkıtarak sanki bize meyvelerini takdim ederler. Nebatat da insanlar gibi daima nesl-i kanun tabiyesine tabidir. Hepsi bir nevi tohum verirler. Bu tohumlar toprakta neşv ü nema bularak her birinden birer fidan yetişir. Böylece ağaçların zürriyeti dünyalar durdukça devam edip gider. Ağaçların da, insanlar gibi, kiminin hayatı uzun kiminin ki kısadır. Fakat bir şairin dediği gibi az yaşasın çok yaşasınlar bizim gibi onlarda ölürlər. Yerlerine tohumlarından yenileri yetişir.

İşte küre i arzın tahvil etmeyen sinesinde bütün bu tahvilat husule gelir.

Mk. S.22, s.363

C.

2.11.2. Çeviri Hikayeler

Fransızca'dan:

(Hikaye)

(Bir Siyah Tavuğun Esrarı)

(Ve Bir Fenalığın Neticesi)

Vaktiyle köylüler kışın uzun ve müziç gecelerini geçirmek üzere birkaç mumun etrafında on beş kişi birden, o evde içtima ederler, ve yekdiğeriyle sohbet ederler. Gayet güzel hikayeler naklederler yahut eğlenceli bir takım oyunlar oynarlardı.

Bir kış gecesi de böylece beş altı arkadaş bir evde toplanmışlardı. Bunlar meyanında "Viktorin" isminde gayet haylaz ve aynı zamanda arkadaşları nazarında ahlaksızlıkla

tanınmış iriden bir çocuk vardı. Bundan dolayı kimse onu sevmezdi. Yukarıda da anlatıldığı vecihle bu arkadaşlar içtima edip sohbet ederlerken aralarından bir saat kösteği gaib olur hırsızı bulmak mümkün olmaz. Herkes “Viktorin” den şüphelenir. Lakin kendisini kurnaz bir şeytan gibi müdafaa ettiğinden ona karşı hiçbir tecrübede bulunmazlar. Fakat köstek kıymettar olduğundan ve sukut ile geçmeyi tecviz etmediklerinden, içlerinden çoban “Zafiran” isminde ihtiyar bir adam dışarı çıkar. Avdetinde gömleğinin altında saklı bir tavuk getirir. Bu bir siyah tavuk idi ki sırtında yalnız üç küçük beyaz lekeden başka bir şey görülmüyor, gözleri ise gayet parlak kırmızı akisler hasıl ediyordu. “Zafiran” bir perdenin arkasına, karanlık bir köşeye gidip ve tavuğu ayaklarının arasına alıp arkadaşlarına: “Ayaklarımın arasına aldığım bu siyah tavuğun üzerinden birbiri ardınca hepimiz gelip birer defa elinizi süreceksiniz” dedi. Bütün mevcut olanlar kendilerinde bir telaş ve heyecan hasrediyorlardı. “Bununla ne yapmak istiyor?” gibi sözlerle birbirlerine fısıldıyor, bazıları bu sihirlidir; Binaenaleyh sırtında ne vakit hırsızın elini duyarsa bağıracağını söylüyorlardı. Elhasıl birer birer geçmeğe başladılar. On kişi kadar ellerini tavuğun üzerinden sürerek geçmişlerdi sıra “Viktörine geldi. Hepsi bunun sırasını kemal-i tehalükle bekliyordu. “Viktorin” geçli. Lakin hiçbir şey. Tavuk gagasını bile açmaya zahmet etmedi. Bütün arkadaşlarda hayret!... Bunun üzerine ihtiyar çoban tavuğu bir sepetin içine yerleştirip: “Hepiniz ellerinizi açınız” dedi. Ve bir mum alarak birer birer ellerin içine bakmağa başladı. Herkesin eli siyah olduğu halde müstesna olarak “Viktorin” in eli beyaz kalmıştı. Ve bu suretle hatası meydana çıkmış oldu. Tavuk sihirli değildi. Çoban üzerine yalnız kömür sürmekle iktifa etmiş ve dokunmakla eller siyahlanmıştı. “Viktorin”in eli ise beyaz kalmış, çünkü o, hile yaparak, ellerini tavuğun üzerinden sürer gibi bir hareket yapıp geçmiş lakin üstüne dokundurmamıştı. Hem de iyi bir vicdana malik değildi. (Bir fenalığı saklamak ne kadar güçtür!...)

2.12. Konferanslar

Terbiye-i Etfal ve Hayat-ı Nisvan

(Vatan melekleri, kahramanlar, koç yiğitler hep kadınlardan doğar...

- Sultan Murat-ı râbi -

Şehr-i cârinin üçüncü günü cuma idi, “muhterem Mektebli” vesatediyle, direkler arasında, millet tiyatrosunda, İstanbul Jimlastik Kulübü menfaatına tertip edilmiş olan müsamereye müdaven gitmiştik. Hava yağmurlu idi. Ümit edildiği kadar kalabalık yok idi. Hava müsait olsa idi, mühim mevzular üzerinde gezinen muhterem hatibelerimizin pek ruhlı ve ateşin sözlerini dinlemeye havahişkar olan birçok hemşirelerimin, bu vasi kubbenin altında isbat-i vücud edeceklerine ümidvar idim.

Muharrire-i muktediremizden, alim nisvanın bais-i iftihar olan muhterem Salime Servet Seyfi Hanımefendi, vaktin hululini müteakip samimi tebessüm ve iltifatlar arasında kürsi-i hitabete çıktı. Ateşin hitabelerle, ber-vech-i zir konferansını vermeye başladı:

Muhterem hemşirelerim, hemşehrilerim;

Şu mahdut sahadayım; lakin kendimi muazzam ve pak milletimin huzur-u maneviyesinde add eylediğim için havlengiz, âli bir heyecan ile titriyorum. Sanıyorum ki: Asırlarca süren zulmetler, zilletler içinde ağlamış olan milletin pencesi gariban aczimden tutacak ve bana:

- Ne yaptınız? Ne yapıyorsunuz?

Diye soracak. Evet, sor ey mader-i millet ki: Bugün bizi muhafaza için bizim uğrumuzda ölmek üzere arslan yiğitler gönderen sonra kendisini şu muazzam ve soğuk günde yakacağı ateşi alınmış senelik omuzlarıyla cesur ve mütevekkil taşıyan Anadolu anasının yükünü, omuzundaki yükünü, kalbindeki yükünü bir parça olsun tahfif için ne yaptım? Ve şehit oğulların mezarları belirsiz kalmış babaların ekdar ve ehzanı ile dolu harap vatan yurtlarının zulmetini nura çevirmek için hangi hamiyet eliyle, hangi çırayı yaktım.

Sor ey medar-ı millet ki: Bu muazzez çocuklarının, boyundan bir şey, bir teselli, bir teşci bekleyen, efrad-ı vatanın huzur hamiyetinde bu sermayesizliğim, bu fakir irfan ve gayretim ile nasıl söz söyleyebiliyorum.

Ahh, lakin ey şefik ve nezih anne, senin o elmas kalbin, o her kusuru af eden, yine bizi seven, hem çok çok seven yüreğin o kadar samedâni bir nur-ı tesliyet ve ümit ile tâb-nâk ki: İşte nihayet ben huzur-ı mübebbinde durabiliyor ve bu kardeşler, bu çocuklarıma, hemşirelerime kıymettar bilgilerimi değilse bile derin yaralarımı söyleyebiliyorum.

Evet, derin yaralar... Ruhi ve cismi - arslan demeyeceğim, çünkü insan mert arslandan hem kavi ve hem alidir - mert olan milletimizi hain dişleriyle asırlardan beri kemiren, nesli ve aslı bozan yaralar!

Her ne denilirse denilsin, ben diyorum ki: Bu derin yaralar ancak kadın elinin temas-ı şefik ve ona hayli sarılmak lazım gelir.

Bugün Türk milletinin yüreğini yakan yaraya dokunabilecek ancak arif, vatanperver ve pak Türk kadınının parmağıdır!

Duçarı olduğumuz bu elemeler içinde, felaketler, kahırlar arasında, istiyorum ki, hûn elimizle gülgün-ı mareke meydanlarında yalnız erkeklerimizin naaşlarıyla mestur terk etmeyelim. Bu şehit naaşlarının üzerinde kadınlarımızın şekil-i pak ve fedakarı dahi semavat-ı ilahiyyeden inmiş melaike gibi görünsün! Milletın binasını inşa eden iki unsur erkekle kadındır; o kadındır ki: Eski Türkler, yalnız büyük sarıklı değil hem de büyük kalpli olan babalarımız “arslanları, koç yiğitleri doğuran kadındır!” demişler. Size şu suretle hitap ederken nazar-ı hayalim yüzlerce sene evvel yine bu Türk payitahtının muhitini inletmiş, gözleri yaşarmış, soğumuş kalpleri ateşlerle çarptırılmış idi; Dördüncü Sultan Murat çoktan beri uyuşmuş kahramanlık kanını uyandırmıştı, zırhını, silahını müstarak olmuş, vüzerası, milleti ile çevrilmiş İran Seferine gidiyordu. Pencereler,damlar, sokaklar erkek ve kadınlarla dolmuştu; kadınlar padişahın yanında gök demire gark olmuş yürüyen bir kahraman paşaya bakıyor, ağlıyorlar, dua ediyorlardı. O eski Türk yine eski Türklüğün, mertliğin, kahramanlığın lisan-ı hakikisine yakışan revşiyile vatan kadınlarına “dua edin vatan melekleri, kahramanlar, koç yiğitler: sizden doğar.” diye bağırılmış idi.

Evet; arslan insanlar, insan arslanları kadınlardan doğar, lakin çocuklarımızı arslan olmak, insan arslanı olmak üzere terbiye etmedikçe, daha doğrusu biz: İnsan arslanı yetiştirecek kadınlar olmadıkça çocuklar yetiştiremeyiz, öyle çocuklar ki: Tarihi bina ederler. Ve öyle çocuklar ki: Anaları huzur-ı ilahide izzet-i beşeriyeyi müdafaa edecek ve biz kadınların şefiki kesileceklerdir!

“Çocuk insanın babasıdır.” sözü ne kadar sade ise o kadar derin, büyük bir hakikati anlatır. Evet, çocuk insanın babasıdır, yani istikbâlin babası! Viktor Hugo’da diyor ki:

“Çocuk içeri girince keder dışarı çıkar.” Lakin çocuk içeri girince bizim için tefekkür ve muhakeme hatta endişe bile beraber girmeli derim. Ne zaman ki: Elimizi çocukluğun güneşli nasiyesine vaz ederiz, ne zaman ki: Bebeklerin handan gözlerine gözlerimiz tesadüf eder, asla unutmayalım ve daima düşünelim:

Çocuk istikbâlin pederidir.

Aziz valide, beş altı aylık bir hayatı henüz yaşamış yavruna bir daha bak; mini mini ellerini ellerinin içine al. Ve dudaklarını onun kadife yanaklarına dokundur! O zaman cihanda mukavemet ve mevcudiyetini idame edebilmek için her saat, her dakika ancak şefkat ve muhabbetin verebileceği muavenete, ianelere muhtaç bu kadar aciz, bu kadar narin bir mahluk, hatta bir çiçek tasavvur edebilir misin?

Lakin, onun asıl aczidir ki: Başlıca letafet ve cazibesini, onun en emin siperini, onun kalbinize olan en kavi rabıtarını teşkil eder. Valideler, nâsiyenizdeki dudaklar gözü yakan nâ-şekib ve hadid kelimeyi susturunuz ki: Vakit vakit çehrenizi zulmetlendiren tehevür gölgesi küçücük sine-i samininden aks-ı endâz olmasın!

Kendi kendimize “Oh, bir bebek! Ne ehemmiyeti var?” demeyelim. Onu ebediyete kadar uzatacak intibaat ve tesirâtı her saat her dakika alırken görmüyor muyuz? Bakınız, gülüşünüze, dudakları nasıl cevap veriyor. Her hareketinizi, gözleri nasıl takip eyleyor! İyi bilelim ki; daha yürüyememiş iken, daha söyleyemezken çocuğun tahsili başlamış bulunur...

Pederler, şu parlak, yıldız gözlü çocuğun karşısında sözlerinizi düşünerek söylesin; İstikbalin babası sizi dinliyor; ve bakınız her hareketinizi, her tavrınızı, sözlerinizdeki her ihtizâzı nasıl taklit etmeye çalışıyor. Düşünelim ki: Bugün ektiğimiz tohum

gelecek günlerde acı meyveler yetiştirebilir. Şu düşüncesizce kelimeler, bu görünüşte hiç ehemmiyetsiz hareketler felaket veya saadet, fazilet veya denaet için bu anda çocuğunuzun ahlakını, hüviyetini, insanlığını inşa ediyor.

Daima unuttuğumuz ve ihtimal ki: Bir çoklarımızın düşünmeye tenezzül etmediğimiz müthiş hakikatlerden biri de işte budur; ne kadar müthiş, ne kadar müthiş!...

Nasıl unutuyoruz ki: Bugünün kadınları, erkekleri olan biz dünün çocukları idik! Nasıl düşünemiyoruz ki: Bugünün kudretsiz, narin, her dakika bize muhtaç gördüğümüz çocuklar yarın vasî dünyaların âsây-ı hükümetini sallayacak! Pek yakın senelerde onu doğuran annenin, ya memleketin şan ve şerefi, veya lekay-i mahcubiyeti ve zilleti olacak!

Hemşirelerim! Bugün bir kuvve-i samedâniyye ile bu harap ve kimsesiz vatandaki bütün çocukların bir fazl-ı terbiye, bir gayeî tahsil altına konulmuş olduğunu bilmek, bir istikbali baid ve mühimme değil, fakat beş on sene sonraya nasıl müsterih vicdanlar, nasıl alî ümitler ile bakmaya muktedir olacak idik. Oh bütün bu düşünceler, bütün bu ateşin emeller, birbirinin üstüne yıkılmış bir enkaz-ı siyah halin demi kalacak? Muhitin, tabiatın, Allah'ın bir istediği, rüzgarların tenessüm, edvarın teganni, güneşin tebessüm ettiği, bahr-i muhitlerin uğuldadığı, fırtınaların inlediği faaliyetlere, hakayık-ı mühibeye hâlâ mı cevabımız, menfur ve müteaffin bir uyşukluk olacak? .....

Dakika be-dakika içimizde yükselen neslin alimleri, iyileri, büyükleri çocukluğun beşiğinde sallanıyor, kürre-i arzın hükümdârân-ı müstakbelesi, âli kalpler ve semâ paye dehalat, bütün asar-ı atıye-i tefekkürü tanzim edecek pençeler buradadır!

Lakin, ah, evet lakin düşünelim ki: Bütün mücrimler, iğrendiğimiz ayyaş, hayasız hırsız, henüz eli - kâbil gibi - kardeşinin kanıyla kızışmamış olan katil, hatta belki vatanını, milletini inkar edecek, satacak bir hain-i vatan orada saklanmıştı!

Eğer bu kanun-ı müstakbelin, bu hain atının bedbaht validesi onu henüz bir tıfl-ı masum halinde sinesinde mışıl mışıl uyurken istikbali görseydi bu kalpteki tohum-ı kahharı söküp çıkarmak, meyl-i denâeti silebilmek için ne acı ne ateşin bir itina ile çalışacak idi!

Lakin heyhat! Dediğimiz günde biz, millet ve vatan ve hatta beşeriyet anlarız ki: Çok, çok geç kalmış ve bize teslim edilmiş mukaddes, kıymetli ve ali bir emanete hıyanet etmişiz!

İşte... Hemşirelerim; derd-i nihân ve zahirimizi ben bu kadar bu lisan-ı perişanla inleyebildim; Allah'tan ve vicdan-ı milletten ümit ederim ki: Tazarruâtım rehin kabul olsun!"

Bütün validelere, genç kızlarımıza büyük bir ders-i terbiye veren büyük hatibemizin konferansı burada hitam buldu.

Biraz sonra, Salime Servet Seyfi Hanımefendiyi müteakip, nisvanın hayat-ı ruhiye ve ictimaiyelerini pek vâkıfane bir surette tetkik eden muharrirlerimizden Şekibe Ali Hanımefendi, pek ciddi bir ifade ile konferansa başladı:

(Muhterem hanımefendiler,

İstanbul jimnastik kulübü menfaatine verilen bu müsamere-i fevkaladeye lütfen teşrifinizden bil-istifade bendenizde acizane kadınlığın mevki-i ictimai ve terbiye-i ruhiyesine dair bir iki söz söylemek isterim.

Cümlenin malumu olduğu üzere, beşeriyet, biri erkek diğeri kadın olmak üzere iki cinsiyetten teşekkül etmiştir. Ve daima kavini zayıfı bel ve hazm etmesi kanun-ı tabiiyesine göre de bütün kuvvanın mevzua-i beşeriyenin tarz-ı tanzim ve inkisâmı yalnız erkeklere inhisâr etmiş, bunda: Kadının mevki-i ve rayi hiç de nazar-ı itibara alınmamıştır. Zira kadın manen, maddeten zayıf addedilmiştir. Mehd-i insaniyet, hanımefendiler! Kadınlığın mütebbi-i beşeriyet, olduğu düşünülmeden sırf erkeklere hadim ve tabi bir unsur farz edilmiş, bu cihettendir ki kadınlık erkeklere nispetle pek dun bir seviye-i kemalde kalmıştır.

Onlar kendi zaamlarınca bizim cesaret-i medeniyetimizi nakıs bulmuşlar. Çünkü: Bizdeki kuvvet-i maddeyi nakıs imiş, çünkü: Kuvveti olmayan silah tutamazmış. Çünkü kuvveti olmayan zayıfa galebe çalamazmış.

Kuvvet, hak, silah onların tabii varisi hazineleri imiş. Halbuki bize isnat ettikleri bu acz-i külli ile beraber hayat-ı ictimaiyesinin en mühim rolünü oynayan yine kadın eli olmuştur.

Kadınlığın mürebbi-i hakiki-i beşeriyet olduğunu kat'an düşünülemeden etfalin bilhassa erkeklerin terbiye-i ciddiyeleri kadın eline teslim edilmiştir. Daha doğrusu bu vazife-i mukaddese-i insaniyeyi tabiat kadınlara has kılmıştır.

Şurası şayan-ı dikkattir ki kadınlar bütün insaniyetin yegane mürebbiyesi olduğu halde bu vazife-i mevdua pek ehemmiyetsiz gibi telakki edilerek bizin de terbiye ve tenmiye-i ruhiyemize dikkat edilmemiş hele Türk kadınlığı Hûdayı nâbit şukufeler gibi kendiliğinden neşv ü nema bulmuştur.

Bununla beraber fazlan, siyaseten, cesareten pek güzide incilerimiz yetişmiştir. Ezcümle Kanuni Sultan Süleyman devrine hükmeden "Kösem Sultan" gibi diplomatlarımız, saha-i harpte erkekler kadar metin yararlıklar gösteren "Kara Fatma"larımız, uzağa gitmeye ne hacet daha gençler de Trablusgarb Harbine iştirak eden sahra-ı Jan Dark namını alan o cesur kadın bizim neslimizden yetişmiştir bakınız: Fransızlar Jan Dark'ın ruhunu taziz için ellerinden gelen fedakârlığı yaptılar. "Jan Dark" namına abideler rezzettiler. Bugün "Jan Dark" azizeler meyanında sayılır ve namını tecbil için yevm-i mahsusları vardır.

En aliminden tutunuz da en cahiline varıncaya kadar hepsi Jan Darkı tanır. Bizimkileri yalnız tarih zabt etmekle iktifa etmiştir. Bu nisyan-ı ictimai bize zarar vermese bile hakkımızda bir his-i muhabbet beslendiğini de göstermez.

Türk kadınlığı, şimdiye kadar pek az düşünülmüş bir anasır-ı mühim olmakla beraber yine kendini göstermiş, tanıtmıştır biz; her halde atimizden ümidvar olabilir ve hayat-ı ictimaiyede müteharrik bir uzuv olduğumuzu gösterebiliriz....Ve ümit ederim ki öteden beriden istiâneye de ihtiyacımız olmaz. Çünkü pek zavallı değiliz.

Evet: Kadınlığın ne kadar zavallı olduğu şu asr-ı temeddünde teslim olunuyor.

Bazen o kadar büyük vahşetlere tesadüf ediliyor ki insanın bil-ihiyar tüyleri ürperiyor. Mesela Hindistan'da bir zevc vefat etti mi; onun cesedi bir takım ayin ile yakıldığı gibi itikadat-ı bâtile-i diniyeden olmak üzere zevcesi diri diri yakılıyor.

Keza Polenezya'da bir zevc isterse zevcesini diri diri pişirip yiyebiliyor, vâkıa bu adet-i müstekrehe sırf memâlik-i vahşiyede caridir. İngiliz hükümeti bunu men için olanca kuvvetiyle, olanca şiddetiyle çalışıyor da yine ara sıra bu gibi vahşi hakikatler görülüyor.

Cehalet onlara düşündürüyor mu, ki kendilerini yetiştiren o kadındır ve zaman tıfuliyetler de, beşiklerinde uydukları vakitte kendilerini boğmak, öldürmek kudretine haizdir.

Fakat kadın bunu yapmamıştır, ve yapmaz. Bilakis kendilerini büyüten besleyen, terbiye-i ruhiyelerine olanca vesayik sarf eden hep kadındır hep ana neslidir. Bu cihetle her zaman erkeklerimizden ihtiram beklemeye hakkımız vardır onlar bizi bu hürmete layık görmeseler, mevkimizi vermeseler bile biz; o hukuk-ı tabiyemizi istirdat kudretine malikiz. Bunun için yapacağımız şey âtiyen yetiştireceğimiz nesle kadınlığın kudsiyyetini talim etmek, onlara her zaman için kadına muhtaç olduklarını öğretmek, göstermektir. Bütün beşeriyet bilirler ki bir insan maddi ve manevi bir felakete maruz kaldı mı istinat ettiği kuvvet, ruh itibariyle kadındır. “Anacığım” nida-ı müsterihimidir!”

Bu kıymettar konferansları, pek muhterem bir muharriremizin pür heyecan ve halecân konferansı takip etti. Konferansları müteakip, alem-i nisvanın, bilhassa bu mukaddes vatanın cidden medar-ı iftihar olan güzide ve muhterem bir tâlebe hanım efendi tarafından (mersiye-i vatan) manzumesi gayet belî ve fasih bir lisan ile okundu ve hâzırın nezdinde derin bir his-i tesir uyandırdı. İkinci defa olarak yine aynı hanım tarafından okunan şair Emin Bülend Bey'in Kin manzumesi aynı tesir ve heyecan mucip oldu ve pek samimi alkışlarla sahneden ayrılan bu hanım efendiden sonra küçük bir mektepli efendi gayet serbest ve ciddi bir tavırla konferans vermeye başladı: Mektep talebelerine memleketimizde lüzumu derecesinde ehemmiyet verilmediğinden, çocukların; aile arasında hiç de mevkii olmadığından ve bu yüzden, yetişmekte olan bütün çocukların terbiye-i ictimaiyeden mahrum kaldıklarından ve buna ebeveynin müsebbib-i yegane olduğundan bahsetti.

Bu küçük efendinin sözlerini, yanımda oturan durenmiş hemşirelerim de lisan-ı hâl ile tasdik ve teslim ediyorlardı.

Konferanslar bittiği zaman, tiyatronun içerisini istila eden derin bir sükunet elan hüküm-fermâ bulunuyor; istikbalden ümidvar olan bütün hemşirelerimin gözlerinde bir nur-ı feyz ve irfan ışıldıyordu.

Bize, böyle pür-hayat bir gün yaşatan bu müsamerenin müretteplerine teşekkür etmek bir vecibedir. Temenni ederim ki muhterem “Mektebli” ilelebet payidar olsun ve bizi her zaman bu gibi müfit müsamerelerle müstefit kılsın!

Mk. S.29. s.541

5 Kanun-i Sani, 329

Hayriye Aliye

2.13. Sohbetler

Edebi Musâhabe

Mektebli'nin genç kari ve karielerine

Kalbinde biraz yurt kaygısı “milliyet duygusu olan her fert hiç şüphe edilmez ki şu kara günlerin acıklı dakikalarına sızlamasın ona karşı yabancı kalsın. Bu böyle olmakla beraber felaket karşısında ağlamak ve sızlamak faide vermeyeceğini de pek iyi bilmemiz lazımdır.

Yeisin sonu yoktur ona bir kerre düşersen

Hasrani düşersin çıkamazsın ebediyyen.

Mehmed Akif

Bu öyle bir hakikattir ki meyûsiyyet içinde göğüsler üzerine sarkan başlar doğrulur ve karanlıklar içinde yumulan gözler parıldar. Ben diyorum ki bir milletin geçirdiği felaketlerden en çok müteessir olanlar ve en çok azim ve sebat göstermeleri lazım gelenler o milletin edipleri ve şairleridir.

Fakat rica ederim: Abdulhamid hükümetinden kurtulduğumuz günden bu güne gelinceye kadar edebiyatımızda ne gibi bir tebeddül görüldü. Biz öyle düşünüyorduk ki: Siyasiler siyasi inkılabı vücuda getirdikleri gibi edipler de edebi bir inkılap yapsınlar dilimizi düzeltsinler yazımızı değiştirsinler bize bir “ideal” bir gaye

göstersinler, düşüncelerimiz aşk ve kadın, mey ve meyhaneden uzak olsun. Teessüfler. Dilimizin ne dili olduğu bilinmiyor.

Edebiyatımız tecessüm etse gözünde “monokâl” başında abani sarık. Sırtında “bonjur” ayağında kaloş kundura olan ve sözlerinden hangi kavme mensup olduğu kesdirilemeyen garip bir şahıs olur.

O ne feci bir levhadır. O ne gülünç bir hakikattir. Ben kendi içtihadımca söylüyorum: 11 Temmuz 323 gününden itibaren edebiyatın mevzuunu; vatan kaygısı, millet duygusu, yurt muhabbeti, kardeş öğüdü teşkil etmeliydi.

Edebiyat yalnız “sanat, sanat içindir” nazariyesinde saplanıp kalmamalı idi.

Edebiyat ahlak ve efkarın ve ictimai nakîselerimizin bir tabibi, bir hazık hekimi olmalıdır.

Dilimiz o sarmaşık fasılasından olan “tetâbu-i izâfât”lardan terkip yığınlarından, ülfet etmediğimiz garip şivelerden artık kurtulmalıdır. Hani ya bunların hangisi oldu? Teşekkür olunur ki memleketimizde “Türk Yurdu” gibi bir müessese, bu milli mefkurenin tamimine çalıştı ve bugün de “halka doğru” bir cereyan görüldü.

Gönül ister ki bu mefkurenin tamim ve telkinine daha çok çalışanlar bulunsun, daha çok tamim etsin. Şimdilik bu kadar.....

Mk. S.2, s.22

8 Mayıs 329 Refik

İntikam Olsun...

- Mekteblilere -

Bir sonbahar gecesi idi. Kamerin sîmin ve parlak ziyası bütün sema ve zemini aydınlatmıştı. Her biri bizce bir alem-i meçhul olan yıldızlar, semanın bu güzelliğini bir kat daha tezyid ediyorlardı hafif bir rüzgar esiyordu. Ağaçların sararan yaprakları ihtizaz ediyor ve kamerin ziyasıyla parlıyordu. Her taraf sakin ve münevver idi. Medid ve taab-aver bir sa'yiden sonra yorulan zihnimi biraz dinlendirmek ve bedbaht vatanımın derin ve mühlik yaralarını his ederek onun har aşkıyla sızlayan kalbimi bir parça teskin etmek istiyordum.

Hakikaten bu nurani alem fikrimi dinlendirmeye kafi idi. Fakat, aç, çıplak ve öksüz kardeşlerimi, bikes ve bi-vâye kalan, uçakları düşmanın gaddar eliyle söndürülen garip ve bi-çare vatandaşlarımı hatırlıyordum.

O zaman bu parlak cihan bana pek sönük hatta bir zindan kadar karanlık geliyordu.

Ben pencereimin önünde böylece bir tefekkürane dalmıştım. Pek yüksek ümitlerin pek büyük emellerin meknûz bulunduğu bedbaht başım, zayıf ve asabi ellerimin arasında olduğu halde düşünüyordum:

Acaba manevi anam devre-i hayatının son baharını mı yaşıyordu?..

Samîimi tahriş eden bir ses, beni tefekkürden mahrum etti. Bu ses ki kulaklarıma pek de yabancı olmayan öküz arabalarının tekerleklerinden hasıl olan bir sâda idi ve git gide takarrüb ediyordu. Nihayet yaklaştı. Bunlar memleketlerine avdet eden muhacirlerin arabaları idi.....

En önde üstü eski bir hasırla örtülü asr-dîde bir araba gidiyordu. İçinde bir kadın ile üç çocuktan ibaret fakir ve bikes bir aile oturuyordu. Bu arabayı iki zayıf öküz çekiyor. Ve bunlarda henüz sal-i hayatının on beşini yaşayan bir genç idare ediyordu ki ayakları çıplak ve çamurlu idi.

Bu levha-i sefalet birkaç defa tekrar etti. Şefkat ve merhametle sızlayan bir kalp buna tahammül edebilir mi idi?

Bu biçareler kfilesi düşmanların zalim çizmeleriyle çiğnediği yurtlarına dönüyorlardı.

Çehrelerinde teessür ve meyûsiyyet eserleri görünüyordu. Çünkü kimisinin canından ziyade sevdiği yavrusu kimisinin sebep-i hayatları olan anası ve babası kimisinin birader ve hemşireleri Balkan vahşilerinin gaddar ve bi-aman süngülerinde can vermişti. Böyle bir validenin, böyle bir kardeşin vicdanında meserret yer tutabilir mi idi?

Benim bu manzara-i ciğer-suz karşısında tüylerim ürperdi. Gözlerimi kan bürüdü. Şimdi bütün intikam hislerim uyanmıştı.

Evvel ki şairane alem hayalinden silinmiş, seması, ufku, zemini... Her tarafı kandan bir alem yaşıyordu.

Lisanımdan bila-ihiyar şu kelimeler dökülüyordu: Ey istikbalin genci!

Ben vatanıma hakkıyla hizmet edemedim. Felaketlerine devasaz olamadım her manasıyla ona evlatlık edemedim ve bu lakaytımdan dolayı mahcup ve mesulüm.

Benden ziyade sen mesul olacaksın. Çünkü bu ağır yüklerin cümlesi senin zayıf ve kuvvetsiz omuzlarına tahmil edilmiştir.

Eğer bu ağır yüklerin altında ezilmemek istersen; çalış!

Bütün kuvvet ve mevcudiyetinle çalış!

Fakat:

Yaşayacağın dünya “kin dünyası” teneffüs edeceğin hava “intikam havası” olsun ve sen de mücessem intikam ol!

Mk. S.18, s.28

Hasan Âlî

2.14. Monologlar

Tiyatro:

Haylaz Sıdkı Hapiste - 1

“Gülünç Monolog”

Sahnede boş bir oda, duvar dibinde bir kahve iskemlesi, ta geride bir kapı görünür.

Sıdkı: (Bir kimse tarafından itilip kakılmış gibi yuvarlanırcasına odaya girer, arkasından kitabı da yuvarlanır) Fakat afv edersiniz efendim, bu gibi muameleye asla razı değilim! A... Sanki beynimden vurulmuşa döndüm! Doğrusu bu muamele şahsıma bir tahakkümdür. Evet, evet bu! Kıymet-i şahsiyemi takdir etmeyerek yapılan bir tahkirdir! Hay kör olası şeytan hay! (Kapıya yumruk ile vurarak) Bırakınız beni! Yoksa?... Efendim kaç keredir söylüyorum? Tahammül edemem! (Biraz kapıya kulak verip dinleyerek) Acayip! İnsan olduğum halde yarışa hazırlanan beygirler gibi bana yalnız itmek ile su vermekle mi iktifa edecekler? (Bağırarak) Bu hakarete tahammül

edemem efendim, işte bu kadar! (Yine biraz kapıyı dinleyerek) Hay melun şeytan hay! Kilitlemişler!.. Adam sen de ne yapayım? İyisi mi bende ciddiyetimi muhafaza edip bunlara hiçbir cevap vermeyeceğim. Evet onlar beni buradan çıkarıncaya kadar oturacağım... Ve böylece tam bir erkek olduğumu onlara ispat edeceğim. (Burnunu karışla göstererek) Nah size!... (Bir kağıda sarılı olan sigarayı çıkarıp avucu içinde biraz yuvarlayarak ve gülümseyerek) Bizim Hamdi hapse gelirken avucuma tıkmıştı, hay koca arkadaş! Fakat bunu ne ile yakmalı? Hay kör olası şeytan ! Hiçbir şey yok (ceplerini arayarak) şairin cebi gibi her şey çok, çok ama yalnız kibrit yok... En son kibriti de bizim sınıf başı Şakir'e vermiştim şimdi bu sigarayı nasıl yakmalı? Ha sahih! Robinson adada iken ağacı ağaca sürterek ateş çıkarırmış hele dur bakayım bende bir tecrübe edeyim (İskemleyi döşeme tahtalarına sürterek) Hayır hayır ateş değil ya şeytan bile çıkmıyor.. A, Bu da tuhaf değil mi?.. Robinson yaparken ateş çıkıyordu ben yapınca çıkmıyor! (Tükürerek) Tüf! Amma yoruldu ha!... (Biraz sükut ederek) Esasen tütün içmek pek muzırdır. Tütün yüzünden insan verem illetine de müptela oluyormuş! İyisi bu sigarayı atmalı .... (Sigarayı odanın bir köşesine fırlatır ve biraz sonra tekrar alıp ve ihtimamkârane bir surette kağıda sarıp cebine kor). Bilmem ki nasıl kıvrır, zıvrır bir takım bahanelerle hür..r...riye...ti şahsiyeme tecavüz ediyorlar? Bir türlü anlayamıyorum! Hem de bunu öyle münasebetsiz bir zamanda yaptılar ki ... Sorma ... Hele açıkca konuşayım, sanki ben ne yapmışım? Müzakere odasına giren bizim alık hizmetçinin burnunu kırmızı mürekkeple boyamışım, bir de bizim hüsn-i hat mualliminin (eliyle göstererek) o ıslak, tahte-l-bahr torpido gibi koskoca ayakkabılarını ufacak birer çivi ile kapı yanındaki döşeme tahtasına mıhlamışım!... İşte yaptığım da, ettiğim de hepsi de bu! Fakat ceza bununla kalsa iyi.... Babamdan da adam akıllı bir bela geleceğine hiç şüphem yok... Hay kör olasıca şeytan hay! Bu kadar ehemmiyetsiz bir iş için deliğe tıklıp kalmak da çekilmez..... Ee..... Bir bakıma göre yapıyınız kalmaklığım da sanki daha iyi oldu; şimdi hiç kimse işime karışmaz. Sevgilime manzum bir mektup yazacaktım. Mektuba çoktan başlamıştım ya... Fakat eteklik kelimesine bir türlü münasip bir kafiye bulamıyordum. (Cebinden kağıt, kalem çıkarıp ve iskemle üzerine kargacık burgacık bir şekilde oturup okuyarak)

Haris ruhlarımız sanki birer keklik

Ey! Parlak yıldızım!

Üstündeki al eteklik

Ah! Sende ve bende mevcuttur bir....

İşte bu (mevcuttur bir)den sonra münasip bir kafiye bulamıyorum. Keklik, eteklik, burukluk, yüreklik ... Ha buldum buldum.. (Kağıda yazarak) eşeklik! (Okuyarak)

Haris ruhlarımız sanki birer keklik

Ey! Parlak yıldızım! Üstündeki al eteklik

Ah! Sende ve bende mevcuttur bir eşeklik!

Yo...k .Eşeklik olmaz, katiyen olmaz. Hem de hilkatimize muvafık değildir. Eşekliği bırakmalı. Hepsinden iyisi Recaizade Ekrem Bey'in şiirlerinden yazıp ben kendim inşa..a.d. ettim demeli. Böyle hem çabuk olur hem de kolay (ellerini cebine sokup ıslık çalarak) fakat böyle bununla niçin uğraşmalı? Böyle şeylerden içim sıkılır (gezerek) Hay kör olası şeytan hay! Hakikaten hizmetçinin burnunu mürekkeple boyamanın zamanı değildi..... a.....h! (Kitaba şöyle bir göz gezdirerek) Hiç olmazsa Kurun-ı Vusta tarihini biraz okuyup tekrar edeyim ... Kleopatralar gibi adem-i muvaffakiyete duçar olmamak için biraz meşgul olmalıyım. (Okuyarak) Onbirinci Lodovik Bavyara'ya gitmiş idi. (O sancakla kitabı kapayarak) tuhaf değil mi? Lodovik Bavyara'ya gitmiş! Benim neme lazım? Bunun içinde kafamı patlatmalı? Kendi sarayında otursa idi sanki bol bol, istediği kadar bira içemez mi idi? Ah! Zaten maarif nezareti biz mekteplilerin kafasını patlatmak için haddizatında pek fazla olan bu Lodovikleri bil-iltizam okutturuyor... Adam sende! Neme lazım? Esasen riyaziyem pek zayıf, bari biraz çalışayım (Parmağını kalem yerine ağzında ıslatıp havada rakam işaretleri yazar ve cebren söyleyerek)

Elif + be = Sin - Y

Sin - Y = Ha + A

Hay aksi şeytan! Ya netice! Netice:

Elif + Be A + A,

Sonra Elif + Be Sin – Y demektir. Esasen Elif + Be = Ha + Ayn na tıpkı Elif - Be yani Elif + Y gibi müsavidir (Şaşıarak) Elif... Be... Y... Ha – Y... (tükürerek) Tü ... Riyaziye mi? Hay Allah cezasını versin.... Adam sende en iyisi mektebi bırakıp aktör olmalı vesselam! Âlâ kahramanlar, aşıklar rolü yaparım (Operaların birisinden bir parça teganni ederek:)

Mk. S.1, s.7

(Mâ-bâ'di var)

Mağmumi

Haylaz Sıdkı Hapiste - 2

“Gülünçlü Monolog”

(Birinci Nüşadan Ma-ba'd ve Hitam)

Yaşı belli cahil kaldım evlenmeye hazırlandım

Ben bugün bir güzel kız gördüm o kıza aşık oldum

O kıızı bana vermiyorlar evine gitsem almıyorlar

Çarşı pazar nerede rast gelseler beni bozuyorlar

Tarala ralala ralala ram. Tarala ralala ralala ram

Tarala lalala, tarala lalala tarala lam.

Hele bir kere aktörlükte en aşağı senede beş yüz lira kazanırım! Beş defada namıma menfaat oynatırım. İşte bu âlâ... Tabii yapacağım rollerle herkesin takdirini celp ederim. Hediye olarak da şık ve mirasyedi beyler bana o kadar saatler verirler ki koyacak yer bulamayacağımdan bunun için de artık bir saatçi mağazası açmak icap edecek. Pek ala mesut, bahtiyar olurum. Şimdi gelelim bir yeni mes'ele....ye.... evvela idadiyi bitireceğim, sonra da Dar-ul fünuna gireceğim, ondan sonra da doktor olacağım ha!... Fil-vaka doktor olmak pek güzel bir şey, hastalarımı da en son terakkiyatdan olan manyetizma ile tedavi ederim. Fakat manyetizma ile tedavi için insan manyetize edebilecek kuvvetle anadan doğmak icap eder bende ise haddizatında manyetize etmek kuvveti var, mesela ben insanların oturduğu bir masa başına veya diğer bir meclise gelir gelmez herkes bir tarafa dağılıp gidiyor; o halde benim için talebelik fazla bir şey, sanki idadiyi ikmal etmeye ne lüzum var? Hele bir kere gözlerimdeki elektrik

kuvvetini etrafa neşredebeyim (manyetize eder gibi elleriyle iki tarafa sallayıp) Hah! İşte! Her şey hazır... (Gözlerinin beyazını döndürerek) acaba kimi uyutayım? Hüsn-i hat muallimi Selim Efendiyi mi? Selim Efendi! Uyu! (Kapının anahtar deliğinden bakarak ve sevinerek) e... Bizim hüsn-i hat muallimi muhakkak şimdi horul horul uyuyor! Şimdi de elektrik kuvvetini beni buradan çabucak bırakmaya icbar etmek için mektep müdürüne havale edeyim! (Beyhude bir çok şiddetler göstererek) a.... Manyetize ettiğim halde hala kapıyı açıp beni bırakmıyorlar! Ha... Galiba müdür bey mektepte değil. Ay...(Kollarımı ovuşturarak) Aman bu hareketler omuzlarımı, küreklerimi kırdı! Her halde hareketleri yavaş yavaş yapmalı. Aksi takdirde insanın kolları kopuverir. Mamafih bu manyetizma da pek tehlikeli bir şey... Geçen gün bizim mahallede Baba Toruği manyetizma ile uyuttular da üzerine otuz dokuz gaz tenekesi su dökmeden ayılamamıştı. Adam sende neme lazım! Tiyatroda dü'etü kontulara çıkarım. Âlâ davudi sesim var. (Kahkaha ile gülererek)

Kaçma benden sevdiğim seni çoktan severim,

Ayrılmam asla senden benim efendim.

Taralala rilala rila rala taralala rila ralam.

Taralala rilala rila rala ralam.

(Öksürerek) Kaha! Kaha! Allah Allah bu soğuk nereden geliyor? Kaha! Kaha! Aman sonra birdenbire sesim bozulur (Kirli burun mendiliyle boğazını sararak) her halde boğazımı muhafaza etmeliyim.... Fakat bu da lüzumsuz ya ... İnsan nasıl olsa ölecek değil mi? Ölüm ne kadar evvel gelirse o kadar iyi... Ha!... Öyle ise bakınız ben ne yapacağım! Şimdi durmadan gönüllü asker yazılacağım... Ama nereye? Adam sende bence hep bir. İsterse en tehlikeli yer olsun. İsterse muharebe meydanının en dehşetli, en kanlı, at izi it izine karışmış yeri olsun... Ben. Her halde harikulade şecaat ve fedakarlık gösteririm. Hem harp meydanında insan paşa da olabilir mesela şimdi âlâ bir küheylan at üstünde gidiyorum (İskemle üzerine at üstünde oturur gibi oturarak ve ayaklarıyla yanlara vurarak) şimdi musika da önümde.... Fakat hayır, hayır iyisi musika arkamdan gelsin ..... Kılıcımla işaret verince, musika hemen tıram, tıram, tıra, tıra, ra.... Dırıtı, dırıtı, dara - ta - ta - ..... Birinci bölük sola çarh marşı! Apansız görünen Bulgarlar! (Hep kolunu sallayarak) Or! Kes! Biç! Süngü tak! Kibrit! Beynini

patlat!Yaylım ateş! Bom! Bom! Paf! Paf! Hücüm! (Boru çalar gibi yaparak) Oh! Düşman mahvoldu. Bu kahramanlığıma mukabil bana o kadar nişanlar verdiler ki göğsümde takacak yer kalmadı da ceketin eteklerine de taktıktan sonra hatta pantolonları bile doldurdum!... Hani ya paşalık? Nah! (Burnunu karışla göstererek) Kapar mısın? (Aksırarak) Aphçu! Ay o aksıran kim? Galiba ben aksırdım fakat hayır, hayır! Ben aksırmadım (Boynunu eğriltip taklit yaparak) eğri boyun Hamdi hapis olduğu vakit burada cinlerin gezdiğini bunların kuyruklu ve müthiş bir şey olduklarını gözüyle görmüş.. Bana öyle söylemiş idi... Aman ya Rabbi? Bari beni buradan çabuk çıkarsalar! Müdür Bey! Müdür Bey! Fakat Müdür Bey nereye gitmiş? Aman ya Rabbi burası ne kadar da korkunç yer! Ay .... O mırıldanan ki? Ay ay (Bağırarak) Müdür Bey!..... Hele dur, insan korktuğu vakit dönmeli derler (Önce üzerinde dönerek) Oh.... Bu dönmek ne kadar iyi hakikaten o saat korku kalmıyor! Na size! Guguk! Şimdi hiç kimseden korkmam! Adam sende korku ne imiş? Hani ya ilk vals oyunu pek korkunçtur derlerdi? Ben öğlende dans mualliminin yanında ilk vals oynadığım vakit hiç de korkmamıştım! Balolarda, hususi davetlerde bir çok ecnebi familiyalarına tesadüf etmişim; alafrangaya merakım olduğundan hemen yanlarına gider ve valse davet ederek (üstünü başını düzeltip alafranga yürüyüşle iskemleye yaklaşarak) parmatita vüzangaje, matmazel! Dansevü? “Ovü”! (Matmazel yerine iskemleyi tutarak ve dans ederek tekrar yerine getirir) Mersi matmazel! Der idim. Fakat bilmem sonra ne oldu? Her nedense benimle dans etmek istemiyorlardı, hangisine gitsem (parmatita müva dü vüzangaje?) desem birbirleriyle sözleşmişler gibi (mersi nün) diyorlardı. Sonradan farkına vardım: Meğer pantolonumun askı kayışları arkamdan iki kuyruk gibi sarkıyormuş! Hay Allah müstehakını versin işte o günden beri dansı gözüm görmek bile istemiyor... Yaşasın bizim milli oyunlar! Hele zeybek oyununu pek ziyade hem de çilekli dondurmadan ziyade severim. (Oynayarak) Aman! Hele oyun oynamasını bilmeyenlerin oyununu seyretmek kadar dünyada tuhaf bir şey olamaz! Donanma gecesi bizim mubassırın oyunu amma tuhaf idi, hele resim muallimi kazık gibi dimdik vücuduyla öyle gülünç olmuştu ki (Gülerek) ha... ha... ha: ... (Gayet çabuk oynayarak) Bizim sınıftaki tarih mualliminin küçük kardeşi zeybek oyununu oynarken topuklarını o kadar yere vuruyor ki bir türlü onun gibi yapamıyorum. (O keçelerini hızlı hızlı vurarak) Taraleyâ rilalam ra ra rilalam...

Kapı arkasından bir ses: - Sıdkı Efendi! Eğer gürültü patırtı etmekte devam ederseniz yarınki Cuma günü de orada kalacaksınız!

Sıdkı Efendi - Hay Allah müstehakını versin hele bak! Müdür Bey gelmiş! Yarında sevgilimle görüşecektim... (Kapının olduğu tarafa dönüp hafif seda ile söyleyerek) Bir daha yapmam efendim! (İskemle üzerine çıkıp ayak üstü durarak ve tarihten okuyor gibi söylenmeye devam ederek) "Sezar tehdidkârane bir surette Bürüt'e dedi ki! Ya! Sen de mi bunlarla beraber? Sende mi?!"

Mk. S.2, s.33

- Perde İner -

Mağmumi

2.15. Günlükler

Hasib'in Defterinden - 1

6 Eylül

Bugün azıcık iyiyim. Vücudum birkaç gün bütün şiddetiyle devam eden hastalığın tesiriyle yorgun.. Titrek ellerimle dayanarak başımı yastıktan kaldırılabiliyorum. Fakat kuvvetsiz kollarım bana ancak beş on dakika bu istirahata temin ediyor. Sonra bittabi.. Yine müteessirane yatağıma gömülüyorum.. Yanıma hiçbir kimsenin geldiğini istemiyorum.. Buna muvaffak olamıyorum.. Annemin ne kadar meraklı bir kadın olduğunu bilirsin. Zavallı beni çok sever.. Beş on dakikada bir geliyor.. Ve tabiatı bir doktor gibi, soğuk elini alnıma götürüyor.. Nabzımı dinliyor.. Bazen çehresinde uydurma bir tebessüm, bazen aleni bir teessür, bazen yanaklarında benden saklamak istediği yaş damlalarının yuvarlandığını görüyorum. Fakat ben bu dakikalarda onu müteessir etmemek için o kadar şen görünüyorum ki... Çehresindeki tebeddülden haberdar olmadığımı tamamıyla kâni...

Bu günlerde zairlerimi yalnız doktorlar teşkil ediyor... Hele bir tanesi beni mutlak günde üç dört defa yokluyor... Bununla uzun uzadıya konuşuyoruz.. Daima iyi olacağımdan, yine eskisi gibi mektebe gidip gelebileceğimden bahsediyor... Doktorun her gün böyle sözlerine inanmış gibi görünmeye canım sıkıldı.. Dün yine gelmişti.. Annem de dışarıda idi. Elini sıkarak dedim ki: Doktor bey artık sözlerinizi dinleyemeyeceğim.. Ben hastalığımı biliyorum sen yalnız validemi iknaya çalış! Bi-

çare kadına acıyorum.. O benden ziyade sarardı. Ben sizin hiçbir tesellinize muhtaç değilim...

Sözlerimi şaşkın, şaşkın dinleyen doktor birden bire ciddileşti.. Rengi attı. Elimi acınacak kadar sıkarak bir şey söylemek isterken annem içeri girdi...

Kim bilir ne diyecekti?.. İşte bu gün yine gelecek doktor, validemin kendisine böyle iyi bir cevap vermek için 24 saatlik müsaadesine ne kadar teşekkür etse hakkı var...

Geçen gün yine kendisine aynı mealde ricalarda bulunmuştum.. Doktora öğrettiğim sözlere inanan validemin çehresinde o akşam ümit ettiğim bir neşe buldum. Başımı büyük bir şefkatle kolları arasında sıkarak: Hasib! Hasib! dedi gizlice doktora sordum birkaç güne kadar bir şeyi kalmaz dedi..

Acaba ben de bugün şu yazılarımın eline geçeceğini ümit ettiğim için bedbaht validem kadar aldanıyor muyum?...

Mk. S.16, s.25

Saim Necdet

Hasib'in Defterinden - 2

7 Eylül

Dün akşam teyzen bizde idi. Odama geldi. Lakırdılarına birkaç saat karıştım. Annemin bu akşam hastalığının mutadı hilafında verdiği dört saatlik müsaadeden mütehayyir olduğunu her hareketinden anlıyordum..

Hatta teyzen bile nazarlarımdan kaçıramadığı gizli işaretleriyle korkulacak bir şeyim olmadığını temin etti bunun tesiriyle, saatlerce annesinin mukadder çehresinin tesiratına iştirak ederek masumane nazarlarını dikmiş mini, mini kardeşim de, bulduğu neşenin verdiği zevkle, hepimizin nazar-ı dikkatini celp edecek kadar çılgınlık göstererek battaniyesine birkaç defa bütün vücudunu sardı.. Kilimin üzerinde yuvarlandı.. Sonra yorgun sersemleşen başımı dinlendirmek için annesinin dizine dayanarak uyumaya başladı.

Eğer şimdi, arsız, usandırıcı pûselerimle, onu zehirlemeyeceğime emin olsa idim, kucağıma alacak, merhametsizce ağlatıncaya kadar öpecektim..

Zavallıyı görse benden ziyade şayan-ı merhamet..

İki üç hafta evvel, sabırsızlıkla beklediği ağabeyine kapının çalınmasından anlayarak herkesten evvel koşarken.... Şimdi yanıma yaklaşmaktan korkuyor.. Büyük bir cesaretle titreye titreye atmaya çalıştığı adımları, annemin sert, sert bakışları durduruyor.. Elimi sıkmak için mini mini parmaklarını uzatırken annesinin tembihini hatırlayarak heyecan çekiyor.. Sonra bunu benden saklamak gibi kurnazlıklara teşebbüs ederek, alnının üzerine dökülen sarı saçlarını karıştırmaya başlıyor..

Mini mini Atıfçığının aldanarak kapıldığı neşelerin tesiriyle ıslanan sonra iki yaş damlasının sıkletine tahammül edemeyerek kapanan gözlerimi açtığım vakit, teyzen gitmiş, hepsi odalarına çekilmişlerdi.

Odanın aydınlığını müdafaaya çalışan idarenin titrek ziyaları karyolama kadar uzanmaya çalışıyordu. Kim bilir annem, titrek ne kadar büyük bir sevinçle yanımdan ayrılmışlardır.. Annemin fark edebildiğim keskin nefesleriyle içeri ki odada uyuduğuna tamamıyla eminim. Pederim de bakalım birkaç güne kadar gelecekmiş.. Hemen karyolamın yatağı altında sakladığım cüzdanı çıkardım. İdareyi de azıcık yaklaştırdım. Şimdi, vedamızdan üç gün evvel alnının üzerine kondurduğun bir buse ile hediye ettiğin solmuş yaprakları düşmüş, fakat hala rengini kaybetmemiş, hala o günkü hatıratımızı, o günkü saadetlerimizi teneffüs eden karanfilin üzerine morarmış, çatlak dudaklarımı koyarak, müteverrim nefeslerimi dinlettim. Ne garip tezat...

Acaba sende, yalnız senin yadigarın olduğu için bu kadar kıymetli olan karanfilin solgun yaprakları üzerinde nasıl ağladım...

Aşkımızın yegane mirası, sevgili defterimin yırtık yaprakları üzerinde gözlerini eğerek senden zavallı Hasib! sözlerini dilenmek için avucunu açan şu sayfalara iki göz yaşını feda edecek misin.. İşte.. Galiba annem kalktı. Benim cüzdanımı sakladıktan sonra gelip rahat, rahat uyumakta olduğumu görerek kim bilir ne kadar sevinecektir...

2.16. Mektebli'nin Eğlence Sayfaları

2.16.1. Bilmece ve Müsabakalar

Coğrafya Bilmecesi

1. (Coğrafya) Bir limanda bir hafta zarfında üç Perşembe gününü nasıl tesadüf ettirebilirsiniz?
2. Kürre-i arzdeki göllerden büyüklük sırasıyla beş tanesini mesaha-i sathiyeleriyle beraber yazınız.

Mk. S.20

20. Nüshadaki Bilmecelerin sûret-i Hâli:

1. Bir haftada üç Perşembe bilmecesini hiç kimse hâl edemediğinden hâlini bir hafta tehir ediyoruz.
2. Bahr-i Hazar 439,000 kilometre olup Karadeniz'in sath-ı bahrinden (26) metre alçaktır.

Şimali Amerika'da Superiyor Gölü (81,000), Viktoriyanze 69,000. Aral 68,000, Mişigan 61,000, kilometre mesaha-i sathiyesindeirler.

Mk. S.22

Cümle Terkibi

Bilmece (1) Bir cümle tertip ediniz ki ilk kelimesi hayatın en birinci levazımından madud olan bir hali, ikici kelimesi devam-ı ömrü, üçüncü kelimesi insanların mahkum olduğu bir kanunu, dördüncü kelimesi de bu üç hassanın medar-ı istinadı olan bir manayı ifade etsin.

Mk. S.14

On dört numaralı nüshamızdaki bilmecelerin sûret-i Hâli:

- (1) Rahat yaşamak çalışmakla kaimdir.

Mk. S.16

Hesap Bilmecesi

Hesap bilmecesi (numara 3) Mektebli mecmuasının kari ve karielerine sene nihayetine kadar vereceği risale ve ilavelerin sayfalarını numaralamak için yalnız 6869 adet rakama ihtiyaç vardır. Acaba Mektebli mecmuası sene nihayetinde kaç sayfadan ibaret olacak?

Mk. S.2

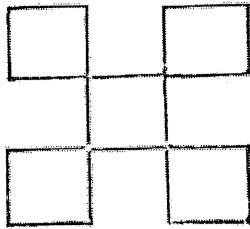
İkinci sayımızdaki (3) numaralı hesap bilmecisini doğru olarak kimse hâl edemediğinden bil-mecburiye sûret-i hâlini yapıyoruz:

Mektebli'nin ilk 9 sayfasını numaralamak için 9; bunu müteakip 90 sayfa için 180; nihayet 900 sayfa için 2700 rakam lazımdır. Bu hesapça 999 sayfa $9 + 80 + 2700 = 2889$ mecmuani 6869 adedinden tarh eder isek hasıl tarh Mektebli'nin dört rakamlı adetlerle numaralanacak sayfalarını tayine hizmet edebilir şöyle ki:

$6869 - 2889 = 3980$; işbu miktar $3980/4 = 990$ olur Mektebli'nin sayfalarının miktarı sene nihayetinde $999 + 990 = 1994$ eder.

Mk. S.4

Kelime Bilmecesi

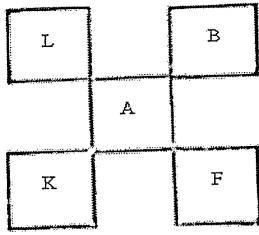

Kelime bilmecesi (numara 2) işbu cetvel derununa öyle birer harf koyunuz ki dört köşenin herhangi tarafından okunursa birer manayı mutazammın üç harfli birer kelime okunabilsin.

Mk. S.2,

İkinci sayımızdaki (2) numaralı kelime bilmecesi [;]

ise de başka türlüünü hal edenleri de kabul ettik.

Mk. S.4

Müsabaka

Müsabakamız: Çocuk hayatına veya menazıra ait kartpostallardan bir tane intihâb edip gönderiniz. Birinciliği kazanana bir yazı takımı ikinciye bir evrak cüzdanı, üçüncüye bir albüm onuncuya kadar birer kitap yirminciye kadar birer deste kağıt kırkıncıya kadar varaka-i takdiriye verilecektir.

Hâl müddeti dersaadet için mayısın yirmi beşinci ve taşra için haziranın on beşinci gününe kadardır.

Mk. S.1

Soruyoruz:

Cambaz Kediler ve Köpekler

Önünüzde üç köpek ile üç kedi vardır ki bunlar at cambazhanelerindeki gibi şu yuvarlakların üzerlerinde atlıyorlar köpeklerin üçü sol ve kedilerin üçü de sağ tarafa geçmek için kaç atlayış yapacaklardır?

Bu meseleyi hâl etmek için elimize bir kâğıt parçası alıp üzerine yedi tane yuvarlak resmi yapalım kedilerin yerine üç tane demir kalem ucu ve köpeklerin yerine de üç tane düğme alıp resimde gösterdiğimiz gibi yuvarlakların üzerine koyalım ve sonra da bu meselenin hâli için lazım gelen söyleyelim.

Şartlarımız: Her bir kedi ve her bir köpek her istediği yuvarlak üzerine atlayabilecek fakat ikiden ziyade yuvarlak aşamayacak. Bir de bunların hiçbirisi birbirini müteakip iki defa sıçrayış yapmayacaktır. Mecmûa sıçrayış miktarı dokuz olacaktır. Bunun üç sıçrayışlısı kolaydır.

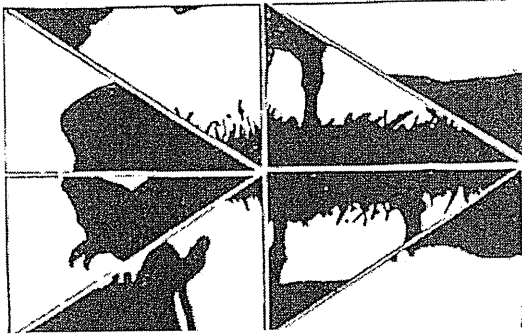
Mk. S.3

Sual:**Bir Suâl**

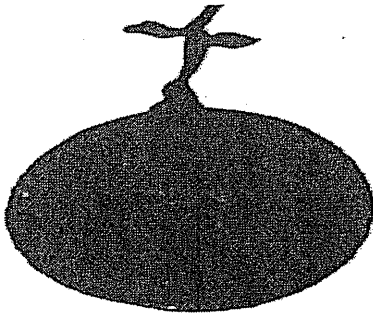
(Mektepliler, atileri için ne gibi emeller besliyorlar? Kendilerine ne gibi bir program çizmişlerdir? Yükselmek için ne gibi şeylere muhtaçtır?)

En güzel verene bir müzeyyen ciltli hayat-ı muhayyel, ikinciye beş adet masnû kart, üçüncüye bir adet çocuk şiirleri, on kişiye birer adet kartpostal cevaplar idarehanemizde (M. Ekrem Bey) namına yollanacaktır. Müddet yirminci nüshanın yevm-i intişârına kadardır.

Mk. S.19

Resimli Bilmece:**Mükafatlı ve Resimli Bilmecelerimiz**

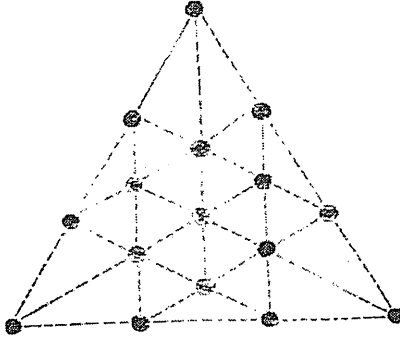
(Numara 1) Bu resmin siyah yerlerini kopya kağıdıyla temiz bir kağıt üzerine naklettikten sonra bu parçalar kesilerek diğer bir kağıda öyle yapıştırılmalıdır ki insanlara gayet faydalı bir hayvan resmi meydana çıksın.

(Numara 2) Bir elmayı tasvir eden bu şekli dört parçaya öyle ayırınız ki ayırdığımız işbu parçalar birleştirildiği takdirde hayvanat-ı ehliyeden birinin resmi olsun.

Mk. S.1

Şekli Bilmecce

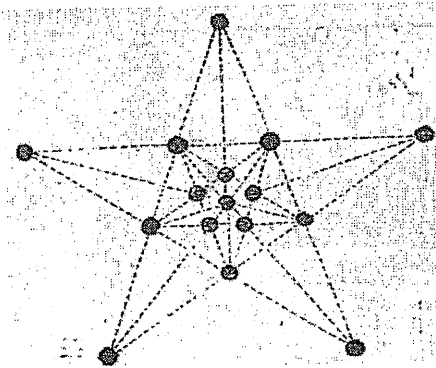
Ahmet Efendi bahçesinde on altı sümbül soğanını resimde görüldüğü vecihle dizerek Kerim Efendiye dedi ki: Bak kardeşim on altı çiçek soğanı on iki sıradır, ve her sıra dörder soğandan müteşekkildir.

Kerim Efendi cevaben dedi ki: Bu da bir şey mi? Ben bu on altı soğanı o suretle dizebilirim ki her sırası yine dörder adet sayılmak üzere otuz sıra yapabilirim.

Acaba Kerim Efendi sümbül soğanlarını nasıl dizmiştir?

Mk. S.5

Beşinci sayımızda yirmi bir sıra olmak üzere gösterilen on altı sümbül soğanının dikildiğini gösteren (2) numaralı bilmeceyi hiç kimse hâl edemediğinden sûret-i hâlini bil-mecburiye işbu nüshamıza derç ettik.

Behr-i sırada dörder adet sayılabilmek ve otuz sıradan ibaret olmak üzere on altı sümbül soğanının nasıl tertip edildiğini gösterir şekildir.

Mk. S.7

Yeni Yazıyla Yazma Çalışması

(1) İşbu nüshamızdaki (Takvim-i İbret)in yeni yazı ile yazılması matlubdur.

(2) Birinci sayfadaki yeni yazı ile yazılmış olan bilmecenin bil-hesap halı.

Mk. S.18

2.16.2. Biraz Da Gülelim

Üç Zügürt Arkadaşın Yekdiğeriyle Hasbihali

Birinci Zügürt

Üç zügürt arkadaş, girip havluya

İçlerinden biri düşmüş güya

Bu fakr-u fakaden usandım ben

Alman alman o düşmenden

Değil mi sim ve zer bana layık?

Dirhemim yok cebimde dünyalık!

Kanaat ehliyim bugün Hakk'a

Çok istemem fakat nedir mesela:

Cümle ibhar-ı arz-ı medâd olsa

Bir büyük hokkaya gelip dolsa

Hep ağaçlar dahi kalem olarak

Hazır olsa, güzelce yontularak

Bir rakam yazılıp, anın önüne

Bu mürekkep bitince konsa yine

Ta bimaşer sıfır, fakat şuna gam!

Neye baliğ olursa işbu rakam

Ol kadar liram olsa kafidir

Fazlasını istemem bu vafidir.

İşte servet dedikleri mahbub

Böyle olsun der, budur matlub!!!

İkinci Züğürt

Diğeri feth edüp kelama dehn

Dedi kaldı tam'-ı ziyadeye sen

Ben olmam öyle fazlaya talip

Nefsime gelmek isterim galip

Gerçi bağrım benim de azgındır

Züğürlükten hermişe bezgindir

Lakin ifrat-ı akçenin, bilirim

Salib-i rahat olduğunda, derim:

Halkından berü bu dünyanın

Ölen kalan cemi' insanın

Başlarında olan saçın adedi

Liram olsun da, geçmesin sadedi

Her zaman adetim kanaattir

Bu, benim için yegane haslettir.

İşte böyle ufakça bir servet

Olsa ah olsa, nerde bu devlet

Evvel zaman, belki bir nefis alırım

Azcık rahat eylerim sanırım.

Yoksa halim harap olup gidecek

Bu züğürlük beni heba edip gidecek.

Üçüncü Züğürt

Diğeri, sustu böyle hülya

Derman etmeni ovdum asla

Gördüler çünkü kaldığın mebhut

Refikası dedi nedir bu sükût

Sende yok mu bir arzu bir emel

Söyle ki kalmasın o da mühmel

Sen de muhtaçsın bugün paraya

O değil mi ilaç her yaraya

Dedi, ne söyleyeyim, edin insaf

Ne söylesem de olur sözümde hilaf

Gerçi hanemde yok fakat yakacak

Bana bir şey mi kaldı isteyecek

Olsanız füceten de şâd olsam

Ben de mir-i eskinizle kâm olsam

Mk. S.34

Hüseyin Şevket

Hakim ile Maznun Arasında

Hakim - Sizi, demiryollarını tahrip ederken yakalamışlar. Bu cürmü kabul ediyor musunuz?

Maznun - Evet efendim ama yine benim hakkım var ve hakkımı kazanmak için size o esnada geçecek olan trende kaynanam bulunduğunu söylersem kifayet eder zannederim.

Mk. S.30, s.585

İki Kişi Arasında

Öbürü - Fakat azizim, sen de tasdik edersin ya onun şimdiye kadar kimsenin aleyhinde bir söz söylediği işitilmemiştir. Bu da büyük bir meziyettir.

Beriki - Evet efendim, kendisini met etmekten başkalarını zanna vakit bulamıyor ki...

Mk. S.30, s.585

Muallim ile Talebe Arasında

Muallim - Efendi oğullarım! Sokakta yere düşmüş bir şeyi katiyen alıp yememelisiniz. Sar'ı hastalıkların ve illetlerin bulaşmasına başlıca sebep budur.

Bir Şakirt - Hoca efendi! Ya para olursa?

Mk. S.30, s.585

Küçük Bir Çocukla Validesi Arasında

- Anne ben sokağa gezmeye gideceğim.

- A!.. Ga'ib olursan çocuğum..

- Ga'ib olursam yüzüme tükür

- O vakit seni nerede bulup yüzüne tüküreyim?

- ...

Mk. S.30, s.585

Bir Budala

Bir Budala diŒiye diŒ çıkarıp dönüşünde bir dostuna dedi ki:

- Aman birader! Ne utanmaz herifler, bu diŒiler yok mu? Hem insanın canını acıtıyorlar, hem de üstelik para alıyorlar!.

Mk. S.30, s.585

Kadim Feylesoflardan Biri

Kadim feylesoflardan biri hiçbir kimseye serfürü ve minnet etmemekle müftehar ve müştehirdi.

Zalimeden biri bunun en sevgili bir adamını idam edecekti. Zalimin elinden herifi kurtarmak mümkün değildi. Feylesof gitti, arkadaşının affını talep ile ayaklarına kapanarak rica etti, masum olduğunu söyledi; herifi kurtardı. Feylesofun bu halini Œanına yakıŒtıramayanlara feylesof dedi ki:

- Ben ne yaptım? Bu zalime bir Œey söyleyecektim; bu ise kulağıyla iŒitmiyormuş; ayağına söyledim.

Mk. S.30, s.585

Ana ile Oğul Arasında

Çocuk - Anne sen Cenab-ı Hakk'ın her Œeyi bildiğini her Œeyi gördüğümü söylüyorsun. Peki ama ben okumak yazmak bilmediğim halde ne için bana yıl başı hediyesi kâğıt ve kalem yollamış...

Mk. S.33

Œakirt ile Talebe Arasında

Hoca - Nafile Ahmet dersini bilmiyorsun. İnsanın dersini bilip bilmediği gözlerinden bellidir. Haylazların derslerini bilmediği gözlerinden okunur.

Ahmet - A! Hoca efendi vallahi yalan söylüyorsunuz. Siz gözlüksüz bir Œey okuyamazsınız ki benim dersimi bilmediğimi gözümünden okuyabilesiniz...

Mk. S.33

Balıkçı ile Avcı Arasında

Bir gün bir balıkçı ile bir avcı bir kahvede bulunuyorlardı. Avcı Afrika'ya seyahatinden bahisle: Bir gün sahraî kebirde dolaşıyordum. Derken karşıma kocaman bir arslan çıktı. Hemen yere yatıp nişan aldım. Ve ilk kurşunda ta beyninden vurdum. Hemen olduğu yere düştü. Sonra cebimden metremi çıkarıp ölçtüm başından kuyruğuna kadar tam yirmi metre etti der. Ötede sigarasını tellendirmekte olan balıkçı ise bu mübalağacı avcıya bir ders-i ibret vermek ister ve söze âgaz eyler.

- Bir gün hava pek güzeldi. Birkaç arkadaş bir yelken gemisi kiraladık. Balığa çıktık. Herkes oltasını attı. Benim oltaya büyük bir balık geldi. Yalnız başıma çekemedim. Beş on arkadaş bir olup çektik. Güç hal ile balığı yelkenliye alabildik. Meğerse büyük bir pis balık imiş geminin güvertesini tekmil kapadı.

Bunun üzerine ölçmeye başladım. Önce uzunluğunu sonra genişliğini ölçtük. Zihnimde ufak bir darp yaptım. Pis balığın mesaha-i sathıyesi iki dönüm tuttu. Demiş. Bunun üzerine bütün kahvedekiler yalan söylüyorsun iki dönümlük balık olur mu? Diye mırıldandılar. Bunun üzerine balıkçı a efendiler kızmayınız demiş bizim avcı birader o vurduğu arslanın uzunluğunu on metreye indirirse ben de maalmemnuniye pis balığı bir dönüme indiririm dedi. Bunun üzerine hazırın kahkahaları koyuvermişlerdir.

Mk. S.33

Bir Hanım Kürkçü Mağazasına Girerek

Bir hanım kürkçü mağazasına girerek en güzel ve son modaya muvâfik post getirilmesini talep eder.

Satıcı buz renkte bir atkı ve bir de şapka irâe ederek:

- Tavsiye ederim işte güzel ve modaya muvâfik post... Sibiryâ Tavşanı...

- Hakikaten tavşan mı? Sakın kedi olmasın?.

Efendim bu fiyatla hakiki tavşan postu alınamaz ya! Mamafih bu kediler de Sibiryâ malıdır...

Mk. S.35

Tiyatroda

Azizim siz niçin el çırpılmıyorsunuz?

- Nasıl! Ben alkışlıyorum ya...

- Bunun farkına varamadım bakınız ben hakikaten el çırpıyorum hata ellerimde bu yüzden nasır bile...

- Benim de göz kapaklarım karardı ben gözlerimle alkışlıyorum.

- O halde azizim şimdiki tiyatrolarda uyumamak için herkes bir şey icat etmiş.

Mk. S.35

Bıktırıcı Bir Misafirle Hazır Cevap Ev Sahibesi

Sal-ı cedit tebrikâtıyla kalan misafirlerden birisi ev sahibesinin nezdinde oturakalır o sırada hizmetçi içeriye girerek sofranın kurulduğunu haber verir.

- Sualimi af buyurunuz, o gelen taamı yediniz mi?

- Hayır...

- Bakınız İşte taam zamanı olduğu için siz de evinize teşrif etmelisiniz...

Mk. S.35

2.16.3. Keşfiyat Aleminde

Donlu Günlerde Nallar

Kışın bazı defalar başa gelir, gayet kısa bir zaman için ve belki de yalnız bir gün için insan, beygirin ayakları kaymasın diye buz nalları çaktırmak mecburiyetinde kalır. Şayet nallar istenildiği zaman kolayca takılır ve çıkarılabilir olsaydı iş büsbütün kolaylaşır; işte bu maksadı kâfil bir takım hileler yapılmaya başlanmıştır. Resmimizin pek güzel gösterdiği gibi, beygirin ayağı bir kere o çentiğin içerisine girdi mi üzerinde bulunan mandalı kapatılıyor ve hayvan da artık en buzlu yokuşlardan bile inse yine kalıp yuvarlanmak tehlikesine maruz kalıyor ve vakit ihtiyaç kalmazsa mandalı nal çıkarılıyor.

Mk. S.25, s.462

Fıskiyeli Havuzlar..

Bahçenizde bir fıskiye yapılacağı zaman, eski bir fiçı alırsınız; ve resmimizde görüldüğü gibi bir sehpa üzerine yerleştirirsiniz. Sonra fiçının dibinde bir delik açarak buraya boruyu rabt edersiniz. Bu boru havuzun ortasına kadar gelir, burada bir dirsek meydana getirirsiniz ve boruyu suyun sathına âmuden doğar ve iletirsiniz. Heyet-i umumiyesine sanatkarane bir manzara vermek için fiçının bütün etrafını suni kayalarla ve bu mümkün olmadığı takdirde bayağı taşlarla kapatır ve bunların üzerlerini örttüğünüz toprağa da çiçek tohumları ekerek arzunuzu yerine getirirsiniz. Ve aynı zamanda bahçenin ortasında yeşil bir tepeye de malik olursunuz.

Mk. S.23-24

Halılardan Mürekkep Lekeleri Nasıl Çıkarılır

Türk olmak ve Osmanlı yurdunda yaşamak itibariyle bilâ-istisnâ her birimizin ondan güzel ve sanatkarane dokunmuş halılar bulunur. Mekteplilerin de kimisi dikkatsiz olur ve bunların üzerine kullandıkları [mürekkebi] dökübilirler. O zaman siz hemen sevr alır, bunun üstüne bastırırsınız. Fakat katiyen böyle yapmamalısınız; ilk önce dökülmüş biraz tuz alarak dökülen mürekkep üzerine koymalısınız; tuz mürekkebi içer ve halıya işleminin önünü alıp bilahare lekenin kolayca giderilebilmesini temin eder.

Mk. S.25, s.462

Mektupları Pullamak İçin Yeni Bir Alet

Mektup pullamak uzun ve can sıkıcı bir iştir. Evvelleri posta memurlarımız pul yapıştırmak için ne kadar bol tükürük sarf ederler ve netice itibariyle ne fena bir pislik yapmış olurlardı. Mamafih zaman her şeyi değiştirdiği gibi bu da eski hal üzere kalmadı. Ve yeni bir takım vasıtalar getirildi; şimdi bunlar maksadı pek güzel yerine getirebiliyor. Son günlerde Avrupa postahanelerinde nev-i icat bir alet istimaline başlanılmıştır; resmini yapıyoruz: Pullar bir makara üstünde sarılı bulunuyor, parmakların hafif dokunmasıyla makara dönüyor. Altında makaraya saplık eden bir şey var ki bunun içinde de ıslak bir madde bulunuyor. Pul buraya gelince ıslanıyor ve kolaylıkla zarfın kenarına yapıştırılıyor. Ufak bir meleke kesbedildikten sonra bu alet şaşılacak bir süratle pullama yapılabilir.

Mk. S.25, s.462

Sebze Doğramak İçin

Sebzeleri muntazam dilimlere doğramak için bir kenarı açık olmak üzere kafi büyüklükte bir kutu alırsınız. Harf ile gösterdiğimiz, bir demir tel bulur ve resmimizdeki kılıfa sokarak iki uçundan masanın iç tarafına mıhlarsınız. Sonra bayağı bir bıçak (be) alarak ucundan bir delik açar ve burasından (de) kutuya mıhlarsınız. Bade bir tel (se) alıp iki kat yapar ve arasına bıçağı soktuktan sonra bunu da, gösterdiğimiz gibi kutuya mıhlarsınız. Her aile için son derece lüzumu olan bir alet edinmiş olursunuz ki en son keşfiyattan bulunduğu inanmalısınız. “Çok kolay..” mı diyorsunuz; fakat keşfedilen ihtira olunan bütün şeylerin esası itibarıyla ne kadar basit olduklarını bilmiyor musunuz?

Mk. S.25, s.462

Şemsiyelerin Açıkken Asılması

(1) Her şemsiyenin sapı kıvrık olmaz; dükkanlarda bir şemsiyeyi açık olarak asmak için bir tel alıp helezonlaştırmak (şekil 1) ve şemsiyenin ucunu sokmak sonra bu helezonun ucuna bir çengel vücuda getirerek burasından tavanda bulunan diğer bir çengel veya halkaya, yahut gerilen bir ipe takmak kifayet eder.

Mk. S.23-24

Tel Geren

(2) Çamaşır asmak için her evin bahçesinde yahut tahta poşunda teller bulunur; bunları gevşediği zaman germeye yarayan yeni bir usul kaydediyoruz.

Resmimizde görüldüğü gibi, mustatil eleşkel bir tahta veya demir parçası yapılır; ortasında açılan delikten direğe çakılır; sonra mustatil biçimindeki tahta veya demirin üst tarafında vücuda getirilen kertiye ipin ucu bağlanır. Daha sonra direkte bir delik açılarak ipin gerilmesini müteakip bu deliğe mustatil eleşkel tahtanın yahut demirin gerisinden bir çivi sokulur, bu suretle tel güzelce gerilmiş olur. Yine gevşeyecek olursa aynı ameliyat tekrarlanır: Çivi çıkarılır; bade tel tekrar kısaltılarak tahta döndürüldükten sonra çivi yerleştirilir. Ve bi-tekrar maksat elde edilir.

Mk. S.23-24

2.16.4. Her Şeyden Biraz

Boğulanlara İmdat

Evvela başı arkasında olduğu halde hastayı bir tarafa yatırmalı. Badehu ağzını açmalı ve dilini bir mendil ucuyla tutarak dışarı çekip içeri sokmalı. Biraz sirke karışık su ile banyo etmeli. Me'yus olmayıp uzun müddet böyle devam etmeli.

Mk. S.27, s.515

En Ziyade Çocuğu Olanlar

Çocuksuz ve evlenmeden yaşayanlara hepimiz, iğrenç nazarla bakılır. Bunun böyle olduğuna göre en ziyade çocuğu olanların en çok tebrike şayan bulduklarını da kabul edeceğiz. Şehirlerimizde, söylediğimize pek de misal bulamayız; fakat köylerimizde, kasabalarımızda bu gibi aileler her halde çok bulunur vatanlarına müdafî yetiştirdikleri için iftihar ederler.

Çinlilere gelince bu hakikati en ziyade teslim eden bir kavim olarak tanınmışlardır. Buradan, tahsil için şehrimize yeni gelmiş bir arkadaşımızın şahadetini zikredeceğiz: Vay Hay Vay Adasının Manitao şehrinden Mani-Yorseyhe isminde bir kadın memleketin en kalabalık bir ailesine valide olmak haysiyetiyle pek büyük hürmetler kazanıyor; ailesi, bir damın altında yaşadıkları halde pek güzel geçinen 70 azadan mürekkep bulunuyor. Ve bahtiyar valide, 71 yaşlarında dokuz oğlundan sonra yeğenleriyle torun ve hafidzadelerinin mürüvveti görmek, cümbüşler içinde yaşadıklarını seyretmekle ömrünü geçiriyor.

Mk. S.26, s.486

Kuvvet ve aynı zamanda güzellik getirici bir spor tanımak istiyor musunuz?

Bir Avrupalı doktorun şu sözlerini dinleyiniz: “Ev işleriyle uğraşın; merdiven inip çıkmak insanı yormakla beraber hiç de fena değildir; bacak adelâtını kuvvetlendirmek, göğüs genişlendirmek için bunun kadar faideli bir şey bulunamaz.

“Kuyudan çıkırla su çekmek gibi kolları kaldırarak çalışmak da göğse çok yarar omuzlara uysallık, çeviklik ve surat vermek için süpürge kullanmak derecesinde iyi bir şey yoktur.[”]

“Hamur yoğurmak dirseklere dolgunluk verir: Yuvarlak bir hale getirir. Ve yalnız bir saat çamaşır yıkamanın yedi gün tenisle uğraşmaktan güzel neticeleri olur.”

Biz de genç karielerimize vazifelerimizden başka bir şey olmayan bu nasihatleri tutmalarını tavsiye ediyoruz.

Mk. S.23-24, s.409

Nasıra Karşı

Pek taze bir domatesin kabuğunu soyup nasırın üzerine koyunuz. Geceleyin öylece yatınız. Ertesi gün kalktığınız zaman nasırınızdan hiçbir iz kalmaz. Bu rahatsızlıktan kurtulmuş olursunuz. Fakat şu kadar var ki fi-mâ-ba'd dar ayakkabı kullanmamalısınız.

Mk. S.27, s.514

Zehirlenenlere İmdat

Sert bir bez parçası alarak bütün vücudunu kolonya suyu ile ovalamalı. Aynı zamanda kusturmak için ılık su içirmeli veyahut parmak ile yavaşça küçük dile dokunmalı. Baldırına hardal lapası ve vücudunu etrafına da sıcak su şişeleri koymalı.

Mk. S.27, s.515

2.16.5. Mercan Kalfa Diyor Ki

Vezir Parmağı

Bu akşam vezir parmağımız var. Görmediğiniz bir şey; fakat o kadar tatlı olur ki... İnsan parmaklarını da beraber yer! Bunu, yine rahmet istedi, Allah bol bol rahmet etsin, Şirin Kalfa öğretmişti. Ne iyi kadındı, bilir misiniz; hele pişirdiği yemeklere hiç doyum olmazdı. Bugün gibi hatırımdadır; Bir kere büyük hanım tatlı istemişti Şirin Bacı öyle bir şey hazırladı ki.. Bütün ev halkı bayıldılar. İşte o vakit merak edip öğrenmişim; şimdi de size yapıyorum. Hele senin karnın çok acıkmuş galiba; o nasıl bakış? O üstüne iyilik sağlık; öyle nasıl bakıyorsun? Tevekkeli demezler mi gözlerin bile dili vardır. Senin gözlerin karnının aç olduğunu ne iyi anlatıyor. Al şu iskemleyi otur, hem biraz sabırlı ol. Geçen gün küçük beye de söyledim: Sonra asker olup da muharebelere falan gidersen ne yapacaksın? Orada insanın dişlerini kıracak kadar peksimetten başka bir yiyecek yok onu da bulsan şükret mısır koçanı yiyenler, günlerce karnı boş kalanlar, sonra açlıktan ölenler var. Sen, bacının yaptığı yemekleri

çok ararsın, dedim. Benim bunları nasıl öğrendiğimi mi anlamak istiyorsun? Küçük Hanım; bunu da bilemeyecek ne var, pek kolay: Bir gün birini ertesi gün öbürünü diğer gün yapmasını bildiğim yemekler bini aştı! Sen de bir hanım kızsın ve öyle yapmalısın. Bak sırası düşmüşken, sana vezir parmağının nasıl yapıldığının nasıl yapıldığını anlatayım. Yalnız çok dikkatli dinle ve söyledikleri mi aklında iyi tut; sonra unutmayasın uzun zamanlar işine yarar.

Sabahları sütçü kapımıza uğruyor; akşam üstleri de süt ister misiniz?” demeyi unutmuyor. İlk önce bir okka süt alırsın, demincek söylediğim gibi elhamdülillah sütçümüz var. Sonra ikinci olarak uşağı bakkala gönderir, yüz dirhem irmik aldırırın, daha sonra, üçüncü olarak, kümese gider, altı tane beyaz yumurta alırsın.

Evvela, ateşte sütü kaynatıp daha mangalda iken içine bir kaşık yağ koyarsın sonra mangaldaki yağlı sütü hem karıştırır ve hem de bakkaldan uşakla aldırığın yüz dirhem ve irmiği yavaş yavaş boşaltırsın daha sonra mangaldan indirirsin ve soğutunca içine yumurtaları kırar ve iyice karıştırırsın sonra ellerini yağlar ve köfte gibi, yuvarlayıp bundan sonra tavaya atarak birer birer kızartırsın. Sonra tavadan çıkarıp daha evvel şekeri kestirerek hazırladığın suluca yapılmış soğuk tatlının içine bırakırsın iş olur biter, tabaklara bölerek yemeğe çıkarırsın işte bu kadar..

Vezir parmağının nasıl yapıldığını anlatırken bak küçük hanım, yemek vakti de geldi; saat vuruyor; haydi koş anneni, bey babanı, küçük hanımları, küçük beyleri çağır; gelsinler karınlarını doyursunlar. Çok hoşlarına gidecek vezir parmağı var!

Mk. S.25, s.466

Badem Revanisi

Bugün size bir de badem revanisi nasıl yapıldığını öğreteceğim, bu tatlı gayet lezzetli ve latif kokuludur. Sofra da su içtiğiniz büyük bardaklardan birini dolduracak kadar kırılmış tatlı badem alırsınız (bunlar arasına on on beş tane kadar acı badem koymayı unutmayın) sonra haşlayıp ince kabuklarını soyunuz ve havanda iyice dövünüz. Sonra kümesteki folluktan dokuz tane yumurta getirip sarılarını ayırdıktan sonra güzelce çalkalayıp badem hamuruna katınız ve badem ölçtüğünüz bardakla bir buçuk bardak gayet ince elekten geçirilmiş toz şekeri ilave ederek tekrar havanda cümlesini iyice döğünüz. (Şeker tozunu bakkallardan hazır almayınız zira patates unu ve saire

katıyorlar, iyisi kendiniz yapınız) hasıl olan hamuru geri bıraktığımız dokuz yumurtanın akını koyup tekrar iyice karıştırmaya başlayın ve halis buğday unundan iki kaşık yavaş yavaş ve akı da akıta karıştırmakta devam edin.

En sonra bir tava veya tepsiyi yağlayıp içine dökülmüş gevrek tozundan biraz serpiniz ve üzerine bu hamuru döküp fırına gönderiniz fırından geldiği vakit istediğiniz biçimde kesip tabaklara koyar ve kemal-i afiyetle tenâvül buyurursunuz.

Mk. S.26, s.487

Pamuk Çorbası

Çocuklar için gayet mugaddî bir sütlü çorba tarif edeceğim:

Bir kabın içine bir çorba kaşığı kadar halis buğday unu koyarak yarım bardak taze soğuk süt ile karıştırınız iki bardak sütü bir tencerede kaynatıp bunun üzerine unlu sütü ağır ağır ilave ederek karıştırmaya devam ediniz bilahare iki kaşık tere yağı koyunuz hafif ateşte koyulaşmaya başlayıncaya değin durmadan karıştırıp sofraya verileceği vakit bir yumurtanın yalnız sarısını çalkalayıp ilave ettikten sonra kaseye koyup gönderiniz çocuklar için pek mugaddî bir çorbadır.

Mk. S.26, s.487

Sebzeli Midye

Midyeyi temizleyip hazırladıktan sonra kaynar suda pişiriniz. Buna müteakip kabuklarını soyunuz kulplu bir tencerenin veyahut bir tavanın içine iyi cinsten biraz yağ koyunuz; herhangi bir sebzeyi bıçakla kıyarak buna ilave ediniz. Tuz da biber de katınız. Sonra bunun içine midyelerinize de atıp birkaç dakika harlı ateşte kızartınız. Sonra limon sıkarak yiyiniz. Lezzetli olur!..

Mk. S.26, s.487

Soğan Dolması

Bir miktar tatlı soğan alınız ve kaynar suda beyazlaştırınız sonra her birinin içinde birer çukur açınız. İçine, son derece yağlı bir eti kıyma haline getirerek sarımsak ve maydanoz da katıp koyunuz. Delikler aşağıda olmak üzere bir karavanaya yerleştiriniz sonra da bir miktar tuz serpiniz. Üzerine de biraz kuyruk yağı gibi bir yağla örtünüz.

Ateşe bırakın, yavaş yavaş pişsin. Bade yağın fazlasını bir kaşıkla üzerinden alırsınız bu da fena olmaz.

Mk. S.26, s.488

2.16.6. Fenni Eğlence ve Oyunlar

Bir Sathı Mail Üzerinde Yuvarlanarak Yukarıya Çıkan Ecsam

Mail bir sath üzerinde bir bilye, bir üstüvane veya buna benzer yuvarlak bir cisim bırakırsak vaki olan hali biliriz: O cisim o sath-ı mail boyunca aşağı yuvarlanır gider. İşte şimdi size bir tecrübe yaptıracağım ki: Neticesi sath-ı mail hakkındaki kaide-i esasiyeye muhalif çıkar.

Geniş ağızlarını (kaidelerini) birbirine tatbik edecek vecihle iki abajuru ve yahut mukavvadan mamul iki mahruti yekdiğerine yapıştırınız. Diğer cihetten şu veçhile sath-ı mail tertip ediniz: Büyüklükçe birbirinden farklı iki kitabın sırtlarına iki baston dayayınız. Lakin dikkat ediniz: Bu iki baston birbirine muvazi olmasın bilakis aralarında bir zaviye hasıl olsun. Şu kadar ki: İşbu zaviyenin re'si, münhatt olan tarafında yani küçük kitap cihetinde bulunsun.

Şimdi çifte mahrûtları zaviye re'sine yakın bir mahalle koyunuz. Göreceksiniz ki: Bu mahrûtlar döne döne yukarıya doğru yuvarlanacaklardır. Bunu ilk görenler hayret ederler. Halbuki dikkatli bakınca anlayacaklardır ki: Bu sade bir şeydir.

Bastonların yukarıya çıktıkça çoğalan aralıkları tesiriyle mahrûtların merkez-i sıkletlerinin üzerinde buldukları muhavver gittikçe aşağı iniyor.

İşte bunda merak-aver bir hayalden başka bir şey yoktur. Yoksa hikmette asla değişimin ihtimali olmayan muvazene kanunu katiyen ihlal etmiş değildir.

Mk. S.2, s.35

Kanava Kağıdı ve Muhtelif Şekiller

Bazı tecrübeli şekiller yapıyoruz fakat onları yapmak için hususi aletler kullanıyoruz. Şimdi biraz dinlenelim lakin eğlencemize de fasıla vermeyelim. Aletsiz, bıçaksız, makassız bazı şeyler, şekiller yapalım. Bu mümkündür. Kanava kağıdından kesilmiş iki murabba bu hususta kafidir. Malum ya bu kağıdın mini mini delikleri vardır. Hanımlarımız pek güze tanırlar. Onunla bir çok şeyler yapıyorlar.

Bu iki murabbayı dikkatlice birbirine tatbik ediniz. Pencereden gelen ziyaya karşı tutarak bakınız. Her ikisini ayrı ayrı teşhis edebilirsiniz. Delikleri birbirlerine tamamen muntabık birer ziyafet menfezi gibi zaten delikler aynı büyüklüktedir. Lakin şimdi eğer murabbalardan birini diğerinin üzerinden ayrılmamak şartıyla sağa ve yahut sola azıcık döndürürseniz göreceksiniz ki; üsteki kanava kağıdı yavaş yavaş döndükçe türlü türlü şekiller hasıl olur. Renkleri koyu, kendileri dairevi, murabba veya beyzî şekiller. Ve ilâlahir.

Bu latif ve merak-aver eşkalın esbab-ı hudusu, murabbaların yekdiğerine olan derece-i meyle göre delik cidarlarını vücuda getiren hututun çatallaşmasından mütevellittir. Biz burada yalnız birkaç şekli arz ediyoruz. Fakat siz onlardan pek çok yapabilirsiniz.

Şurasını bilelim ki: Bu tecrübenin tezâuf-ı ziya ile katiyen bir münasebeti yoktur.

Mk. S.7, s.116

Birbiri Üstüne Mevzu Mayiat Muvazenesi

İşte size bir tecrübe ki: Birkaç adette ve muhtelif kesafetlerde bulunan mayiatı üst üste dökerek kesafetlerine göre bir sıra ile muvazenette kalmalarını teminden ibarettir. Bu tecrübe bilhassa yemekten sonra kahveler içildiği hengamede yapılır. Tabii kullanılacak eczanın kâffesi masanı üzerinde hazır bir halde bulundurulur.

Evvela huniye benzer altı dar üstü gittikçe genişleyen ayaklı bir bardak alınız. Bunu içerisine çok şekerli soğumuş kahveden bir miktar dökünüz

Saniyen bir kağıdı mahrût şeklinde bükerek onunla bir huni imal ediniz ve bunun sivri tarafını bir zevaye-i kaime miktarı bükünüz ve bu ucunu azıcık kesiniz. O suretle ki: Kesilince uçta hasıl olacak delik iri bir toplu iğnenin sığacağı kadar olsun işbu kağıttan mamul huninin içerisine temiz su dökünüz. Su huninin alt tarafındaki müzevva re'sinden yavaş yavaş dökülür. Huni içerisine dikkat ederseniz suyun sath-ı a'lasının da ufkiyetini zayıf etmeyerek tedricen indiğini görürsünüz. Şimdi işbu huni ucunu bardağın iç sathına yakın tutunuz. O veçhile ki: Huni ucundan akacak su evvela bardağın cidar-ı dahiliyesine çarpsın. Göreceksiniz ki: Su buraya çarptıktan sonra adeta süzülerek bardağın dibindeki kahve üzerine yerleşir. Dikkat ediniz ne zaman ki: Suyun irtifayı kahvenin ki kadar olunca su dökmekten feragat edersiniz.

Salisen ikinci bir huni ile bir miktar ispirotyu suyun üstüne dökersiniz. O da aynı şerait dahilinde yerleşir.

Bu vecihle birbiri üstünde teşekkül eden muhtelif kesafeti haiz mayiat tabakaları yekdiğerinden iyice tefrik olunabilir. Aşağıdan yukarıya doğru da her mayi başka bir rengi havi bulunur.

Mk. S.12

Deniz Balıkları

Hafif bir çam tahtasından yontarak menşûr-i müselleşi yayınız. Bunun dıl'-ı kaimleri takriben 5 santim uzunluğundan ve kaide-i esasiyesi olan müsellesin adlağı da yirmi ikişer santim olsun. Bu menşur bir balığı temsil edeceğinden veçhelerinden ikisi siyaha boyatılsın, diğer veçhi ise beyaz kalsın siyah kısmı balığın sırtını, beyaz da karnını tasvir eyleyecek. Kaide-i esasiyeleri olan müselleslerden birine iri iki tane göz ve bir de burun tasvir ediniz.

Bade seyirciler[e] bunun bir balık olduğunu ve susuz bir yerde yaşayamadığını söyleyiniz.

Şimdi bu menşûru salamura haile getirilmiş suya vaz' ederseniz benekli olan arkasının üstünde ve beyaz veçhi altta, suyun içinde olarak yüzmeye başladığını görürsünüz. Tabi ki su yüzünde yüzen bir balık gibi. Fakat eğer bu menşûru saf ve tatlı suya korsanız sırtı devrilerek karnı yukarıda olduğu halde yüzdüğünü görürsünüz tıpkı ölü bir balık gibi.

Bu hadisenin sebebi şudur:

Gayet hafif bir ağaçtan ve mesela mantardan mamul bir menşûr bir veçhi suya muvazi olarak yüzer. Zira bu menşûrun sıkletine mesai az miktardaki ma-i mahreç onun yani o menşûrun dıl'-ı kaimlerinden biri üzerine tevâzün etmesine bais olmaz. Bir cephesi su yüzünde kalarak yüzebilir. Fakat menşûr ağır bir ağaçtan mamul olursa suya daha ziyade batar ve o zaman dıl'-ı esaslarından biri alta gelerek yine cepyelerinden bir su sathına muvazi ve şu kadar ki: Yukarıya müteveccih kalır.

Binaenaleyh saf su ile tuzlu suyun kesafeti bir olmadığından bittabi balık da tatlı suya nispetle tuzlu suda daha hafiftir. Her iki mayide de bu vecihle mütezahir ihtilafın menşei budur.

Mk. S.18, s.295

2.16.7. Mektebli'nin Kahkaha Sayfaları

Bekar Bir Dayının Tecrübesi Yahut Bir Saatte Bir Çocuk Neler Yapabilir?

Bekar bir dayı.. Evet.. Henüz tehhül etmediği ve evlat sahibi olmadığı cihetle evlat muhabbeti ne olduğunu da henüz his etmemiş genç bir dayı tasavvur ediniz ki aile halkı müctemian bir yere misafirlige gidip henüz üç yaşındaki yeğenini de kendisine bırakmışlar... Hatta gidecekleri zaman çocuğun validesi kendi biraderi olan genç ve tecrübesiz ve henüz evlat muhabbeti his etmemiş olan bekar dayıya:

- Kardeşim artık yeğenini sana emanet ediyorum. Biz bir saate kadar geliriz... Sen de çocuğa dikkat ediver.. Elini ateşe falan sokmasın.. Merdivenden düşmesin..

Gibi tembih ve ihtarlarda bulunmuş!

Halbuki genç dayı oralarda mı?

- Siz merak etmeyiniz keşke her gün benim kadar çocuğa dikkat etmiş olsanız daha ne isterim!

Diyerek hemşiresini savdıktan sonra üç yaşındaki yeğeni ile yalnız kalmış. Şu kadar var ki bekar dayı öteden beri bir tecrübede bulunmak istiyormuş. Kendi kendisine:

Eğer bir çocuk bir mahalde yalnız kalıp her türlü hareketinde tamamıyla serbest bırakılacak olsa mesela bir saat zarfında ne gibi şeyler yapabilir...

İşte bunu anlamak ve görmek istiyorum...

Der imiş... Bu defa üç yaşındaki yeğeni ile yalnız kalınca bu fırsattan istifade için hayli zamandan beri icrasını tasavvur ettiği tecrübeyi mevki-i fiile koymak istediğinden hemen bir kenara çekilip çocuğun hiçbir hareketine müdahale etmemeye karar vermiş

ve eline aldığı kağıt ve kalem ile yeğenin bir saat zarfında neler yaptığını sıra numarası ile kaydederek şöylece bir cetvel teşkil eylemiş:

1- On beş dakika kadar muntazaman ve arasını kesmeksizin mütemadiyen ağlayıp haykırdı.

2- Bade yanına gelerek saçımı yolmaya başladı. O kadar çok kıl kopardı ki mübalağa olsun ama bir minder yastığını kopardığı ile doldurmak mümkündür. Ben asla müdahale etmedim.

3- Ondan sonra sobanın ateşlerini karıştırmaya mahsus olan demiri alıp duvarlar üzerine yapıştırılmış olan yıldızlı kağıtları boyanın üzerine bildiği kadar paralayıp kirletti.

4- Porselenden mamul kıymettar vazunun içine oturmaya çalışırken vazoyu kırdı.

5- İrili ufaklı 6 düğme yuttuktan sonra tedricen açmaya başladığı makaranın ipliklerinden bir kısmını koparıp koparıp yedi.

6- Validesinin dikiş kutusu derununda her ne varsa kâffesini sobanın içine attı.

7- Kediye yakalayıp hayvanın kafasını zor ile bir kadeh içine sokmaya çalışır iken elleri tırmalanıp kanattı.

8- Bir oyuncak vagon içindeki çiviye çıkarmak için hemşiresinin balmumundan yapılmış bebeğini çekiç gibi istimal etmeye çalıştığından zarif bebeğin kafası koptu.

9- Kanepenin üzerinden atladığı sırada yere düştü ve düşerken iki kıymettar vazoyu da beraber düşürerek kırdı.

10- Elinden almak istediğim bir değnek ile, pencere camını kırdı.

11- Sobanın yanında bulunan kömür kutusuna girip arkasındaki beyaz elbiseyi simsiyah etti.

12- Ben bir aralık dışarı çıkmıştım. O esnada sobadan düşürdüğü ateşle halıyı yakmış.

13- Kanepenin altına girdi reçel kavanozunu önüne koydu sonra hepsini yere döktü.

14- Bir sandalyenin ayakları arasına girip sıkıştıktan sonra çıkarken sandalye kırıldı.

15- Bir sürahi derunundaki suyu validesinin terlikleri içine döktü.

16- Validesinin geldiği[ni] his eder etmez kapıya doğru olanca süratle merdivenden yuvarlandı burnu kanayıp elbisesinin bir tarafı parça parça oldu.

Bekar dayı raporun suretini hemşiresine verdikten sonra dedi ki:

- Çocuk uslu durdu hiçbir şey yapmadı yalnız biraz ağladı. Eğer ağlamasını arzu ederseniz bu rapor suretiyle hareket ediniz.

Dedi ise zavallı kadın işi anlamış ve bekar dayıya çocuk teslim etmek budalalık olduğunu his etmişti.

Mk. S.10

S. Fahri

Hep Aksi

Bir sabah erkenden kalkmışım. Evde duramayarak gazete okumak ve çay içmek için çayhaneye gittim. Çayımı içerken yanıma şık bir genç geldi. Elbisesi yeni ve beyaz aynı zamanda temiz idi, galiba o gün giymiş idi. Bir çay ısmarladı. Çayımı içerken gazeteler geldi, birer daha alacak olduk. Ben aldım, arkadaşım dahi almak istedi fakat azıcık uzanınca o güzel elbisesi üzerine çayı dökülmesin mi? Elbise berbat oldu, bundan hiddetlenmiş olmalığı kendi kendine söylenmeye başladı. Ben dayanamadım yanına sokuldum biraz su getirterek sildik, bir parça temizlendi. Teselli etmek için ben:

- Zararı yok kardeşim, dedim şimdi yıkandı, kuruyup bir şey kalmaz. Arkadaşım cevap verdi.

- Ah birader, dedi ne zararı olacak yalnız ben dünyaya aksilik için olmuşum, bir değil, iki değil hep böyle; eğer lütfen dinleyecek olursanız biraz - aksiliklerimi - anlatayım, dedi.

- Sizi dinliyorum, dedim.

- Birader, dedi, her ne vakit evden şemsiyesiz çıkacak olsam behemehal yağmur yağacak; yağmurlu havada şemsiye ile çıksam, hava açılıyor. Beyaz, yeni elbise giysem ya kahvede (çay) veya mürekkep dökülecek, berbat olacak... Bir iş için bir yere

gitsem - kâbil değil - orada kimseyi bulamam, bulsam da bir iş görülmez. Mesela görülse bile güç hal ile elde edilmiş olan neticeyi siz de beğenirsiniz!..

Muvaffakiyetsizlik ... Memuriyete tayin edilsem ya aylık verilmez, yahut tensîkten dolayı - memuriyetim lağvedilerek - açıkta kalırım. Yemek hususunda da böyle bir şeyi canım çekse ne evde ve ne de başka bir yerde bulunur, bunlar ne ise ne, birader hele haddim olsun bir şey elime alayım, - yürürken - ayaklarım bir yere ilişir, elimdekini döker, düşürür, kırarım, - otururken - üstüme döker, düşürürüm, çok beğendiğim elbiseyi iki dün sürmez ya sigaradan yanacak veya bir çiviye ilişip yırtılacak ....

Ben artık bunun aksilik için aksilik için yaratıldığına tamamıyla kanaat ederek, daha ziyade dinlemeye tahammülüm kalmadı ve ayağa kalkarak:

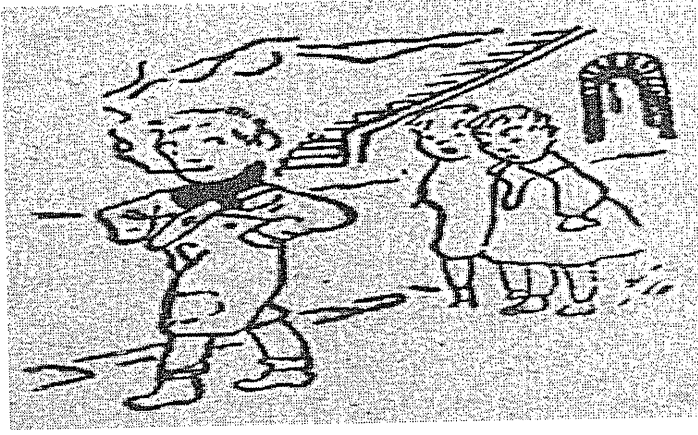
- Af edersiniz kardeşim. Bu saatte bir ziyarete gitmeye mecbur olduğumdan daha ziyade dinlemeye - her ne kadar arzu edersem de - vaktim müsait değildir. Cenab-ı Hakk bana selamet sana da bol bol sabır ve sükunet ihsan etsin, diyerek ayrıldım.

2.16.8. Karikatürler

Karikatürlerimiz

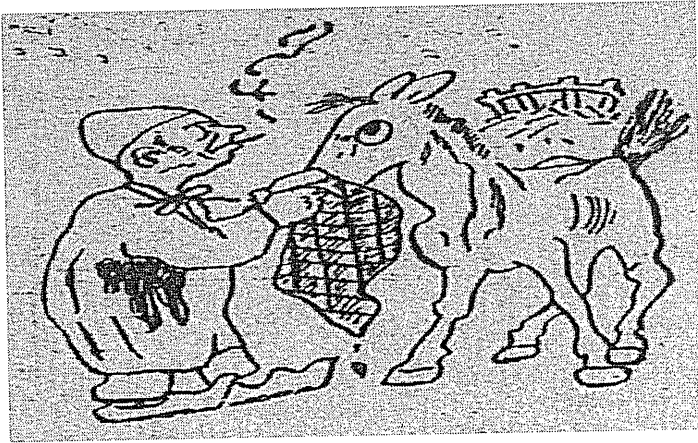
Felsefe Sahnesinden:

Şimdiki asırda hiç çocuk yoktur. Çocuk olmadığı takdirde hepsi büyük adamdır.

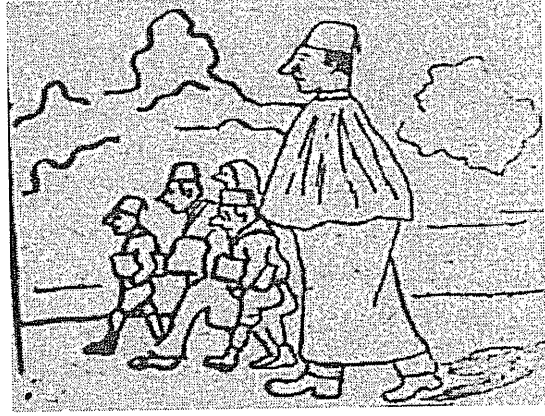
O halde her büyük adamın sigara içmesi lazım gelmez mi?

Mk. S.25, s.467

Keşşâf mütekaidi! Keşşâf kanununun 6. maddesi: Keşşâflar hayvanların dostudur. Onlara daima muavenet eder..

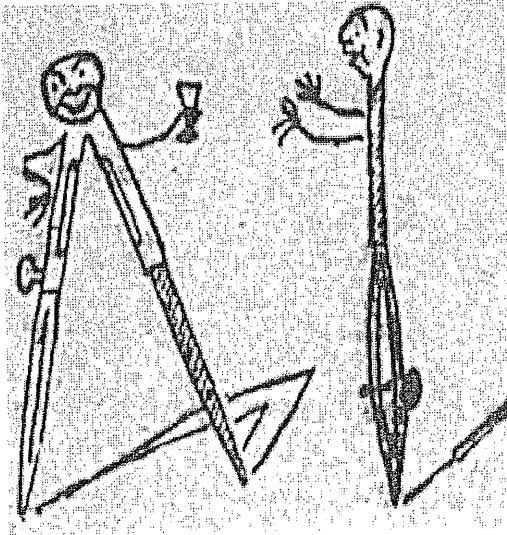
Mk. S.25, s.467

Keşfiyat aleminde muharririne

Mk. S.25, s.467

Karikatürlerimiz

Pergel – Al bir de sen tat a canım!

Cetvel Kalemi – Yoo... Azizim ben doğru çizgi çekmeye mecburum. Yuvarlanmaya gelemem. O ancak sana yarar.

Mk. S.28, s.534

Gölgesini adam zanneden bir çocuk

BÖLÜM 3: GENEL DEĞERLENDİRME

Mektebli, ilk sayısını “Bilumum rüşdî ve idâdî müdavimini efendilere ve hanımlara mahsus haftalık musavver mecmuadır” ibaresiyle 16 Mayıs 1329/1913 tarihinde okuyucusuyla buluşturmuştur. Dış kapakta yer alan 15 Mayıs tarihi, iç kapakta 16 Mayıs olarak düzeltilmiştir. Çünkü Mektebli, dönemin diğer dergileri gibi on beş günde bir, perşembe günleri yayınlamaktadır. 16 Mayıs ise perşembe gününe tekabül etmektedir. Her sayısında yer alan “Sahip ve müessisi: Mağmumi, Müdür-i Mes’ul: Hüseyin Hamid, Sermuharriri: Emin Hâki, Adres: Dersaadet, Babıali Caddesi Numara 73, Zukur ve İnas bilumum rüşdî ve idâdî müdavimininin efkâr ve hissiyatına hadim; ilmi, fenni, edebi, ahlaki, sanai musavver haftalık mecmuadır” künyesinde geçen Mağmumi, Hüseyin Hamid, Emin Hâki hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Yalnız derginin, 20. sayısından itibaren sermuaharriri olan İskender Fahreddin’in Cumhuriyetten sonra “Sertelli” soyadını aldığı ve onun Cumhuriyet öncesi olduğu gibi Cumhuriyetten sonra da etkin bir edebiyatçı olarak karşımıza çıktığını görüyoruz. Dergide Mağmumi hatıra, mektup ve hikaye, Emin Hâki şiir ve hikaye, İskender Fahreddin makale ve hikaye türlerinde örnekler vermiştir. Dergide, müdür Hüseyin Hamid’e ait imzalı hiçbir eser yoktur. Tanınmış yazar olarak birer makaleyle Hamdullah Suphi ve Abdullah Cevdet’i; makale, hikaye ve şiirleriyle Tahir-ül Mevlevi’yi, ayrıca bir şiiriyle Mehmet Emin Yurdakul’u görebiliriz. Kaynaklarda derginin diğer yazarları hakkında da herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

Cüneyd Okay (1999: 93-94), İsmet Kür (1991: 154) Alemdar Yalçın, Gıyasettin Ayaş (2003: 239) değerlendirmelerinde “Mektebli” çocuk dergisine de yer vermişlerdir. Bu değerlendirmeler çok yüzeyseldir ve böyle bir çocuk dergisinin bu dönemde yayın hayatında olduğu kanıtlamaktan öteye geçmez. Örneğin Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Ayaş, “Mektebli” hakkında sadece; “1913 yılında çok sayıda yayınlanmış olan dergilerden biri olduğunu, sahibinin Mağmumi imzasını kullandığını, diğer dergilerden farklı olarak içerisinde talebe yazılarına da yer vermiş” olmasından bahseder (Yalçın ve Ayaş, 2003: 239-240).

Derginin koleksiyonları Ankara Milli Kütüphane’de, İstanbul Atatürk Kitaplığı’nda, Erzurum Seyfeddin Özege Kütüphanesi’nde ve Hakkı Tarık Us Kütüphanesi’nde kayıtlı bulunmaktadır.

Derginin basım yerleri son sayfaların sol alt köşesinde belirtilir. Buralardan anlaşıldığı üzere derginin ilk on sayısı Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası’nda, sonraki üç sayısını Resimli Kitab Matbaası’nda basılmıştır. Daha sonraki nüshalar sırasıyla; Nefaset Matbaası, Selanik Matbaası, Hilal Matbaası ve Mahmud Bey Matbaası tarafından yayına sunulmuştur. Bir yıllık yayın hayatında altı basımevi değiştirmenin maddi sıkıntılardan kaynaklandığını ve neticede yayın hayatına bu nedenden ötürü son verildiğini söyleyebiliriz. Daha önce de belirtildiği üzere milliyetçi bir yayın politikası izleyen Mektebli’de ilginç olan, ilk on üç sayısının Osmanlı Ermeni vatandaşlarının desteği ile basılmış olmasıdır. Biraz önce de belirtildiği üzere Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası ile Resimli Kitab Matbaası Ermenilere aittir. “Derginin yayın çizgisindeki bu taraftarlığı daha da düşündürücü kılan hususiyet ise, onun, önce Resimli Kitab’ı ve daha sonra Resimli Romanı neşreden Ermeni asıllı vatandaşımız Kitapçı Karabet’in yayınladığı mecmualardan biri oluşudur” (Canan, 1997: 491).

Derginin yayın hayatına atılışı münasebetiyle ilk sayıda “Analara Babalara” başlıklı makaleyle ebeveynlere:

“Bihamdi tealâ neşrine başladığımız şu mecmua ile mekteplilerimizi hakiki hayat ile ülfet ettirmeye çalışacağız. Boş ve atıl geçecek saatlerini bu risale mutâlaası ile işgal, hem de zevk ile telezzüz ile işgal etmek isteyeceğiz. Gerek mektepli efendilere ve gerekse hanımefendilere mahsus faydeli ve eğlenceli el işleri, öğrenmekle beraber muhtelif örnek numunelerini her nüshaya ilave etmeye ve bu suretle memleketimizde pek yeni bir çığır açmaya karar verdik. Niyetimiz halis, amelimiz samimidir. Çocuklarımızın ahlakını ifsat eden bir takım adi romanlar mekteplilik aleminde adeta bir dâ-i merak hasıl etti. Zannederiz ki bizim gibi buna teessüf eden pederler, kardeşler valideler pek çoktur. Bu ümit ile mecmuamızı ahlaki hikayeler, fenni eğlenceler, ilmi mebhaslar, müsabaka ve bilmeceler, sanai, edebi mebhaslarla tezyin ve imlâ ederek takdime karar verdik” (Mk. S.1).

sözleriyle yayın ilkelerini duyururken, öncelikle çocukların zararlı neşriyattan korunacağı ve bu mecmuada onların hem bilgiyi hem de eğlenceli uğraşları bulacakları belirtilmiştir.

Makale, hikaye, şiir, deneme, hatıra, gezi yazısı, mektup, sohbet, monolog ve günlük türlerindeki yazıları bünyesinde barındıran Mektebli’de 191 makale, 77 hikaye, 58 şiir,

36 deneme, 10 hatıra, 9 gezi yazısı, 8 mektup, 4 sohbet, 4 monolog ve 2 günlük örneği bulunmaktadır. Bu metinlerin yanısıra dergide farklı konu başlıklarıyla verilmiş makale ve hikaye örnekleri de vardır. Metnin içeriğine bağlı olarak verilmiş bu konu başlıkları; Takvim-i İbret, Biraz da Gülelim, Keşfiyat Aleminde, Her Şeyden Biraz, Mercan Kalfa Diyor Ki, Fenni Eğlence ve Oyunlar, Mektebli'nin Kahkaha Sayfaları şeklindedir.

Mektebli, sayfalarında yer bulan yazılarla, hem eğitim hem öğretim hem de eğlendirme amaçlarını bir arada yürütmüştür. Her üç amaca hizmet edecek şekilde birçok edebi türde yazının dergiye taşındığı görülür. Manzûme, hikaye, mektup, monolog, gezi yazısı, günlük, sohbet, hatıra, makale, vecize türündeki yazılar; çocuklara eğitici yönde mesajlar taşıırken, aynı zamanda edebiyat ve okuma zevkinin kazanılmasına da zemin teşkil eder. Hemen her türdeki eserler, üstünkörü değil, belirli bir özen ve dikkatle seçilmişlerdir.

Derginin geneline hakim olan makaleler eğitim, sağlık, spor, el becerileri ve toplumsal konularda yazılmıştır. Mektebli'nin bir çocuk dergisi olması, haliyle eğitim alanındaki yazıların sıklığına imkan hazırlamıştır. Rüştîye ve idâdî öğrencilerinin derslerine katkıda bulunulacağı düşüncesiyle ders konularını ve dönemin eğitim çalışmalarını sayfalarına taşıyan Mektebli'de bu alana ait 114 makaleye yer verilmiştir.

Dönemin eğitim çalışmaları hakkında yazılmış en dikkat çekici makale Hekimbaşızade Doktor Muhiddin tarafından "Sağır, Dilsiz, Âmâ Çocukların Terbiye ve Talimi" başlığıyla verilmiştir. Bu makalede memleketteki sağır, dilsiz ve âmâ çocukların sanıldığı aksine fazla olduğu fakat, onlar için müesseselerin bulunmayışı belirtilmiş ve hükümetin bu alanda çalışma yapması, müesseseler kurması gerektiği vurgulanmıştır. Kurulacak olan bu müesseseler için Avrupa'daki emsallerinin tetkik edilmesi gereğine değinen ve Paris'te bu alanda çalışma yapan bir enstitüyü ziyaret ettiğini ifade eden yazar, şunları aktarmaktadır:

"Bu Darul-İrfan Paris'in Lüksemburg bahçesi civarında Henri Vandal isminde cesur, muktedir, gayyur bir zatın taht-ı idaresinde bulunan "sourds muets institues des" bir müessese-i mühimmedir. Bir mektep için lazım gelen her şeyi, mükemmel dersaneler, teneffüshaneler, yatakhaneler, banyo ve jimnastik daireleri, bahçeleri havi olduğu gibi sağır, dilsiz ve ama çocukların terbiye ve talimleri için en son tatbik olunan usul dairesinde her türlü alet ve vesait-i ilmiyye ve ameliyye;

kunduracılık, terzilik, matbaacılık vesair sanayi mahsus envai tezgahları camidir. Bununla beraber kulak, boğaz, burun hastalıklarını muayene ve tedavi için kafi derecede bir seririyyatı şamildir” (Mk. S.23-24, s.385).

Eğitim alanında yazılmış pek çok makalede aile, toplum ve hükümete yönelik olumsuz eleştiriler göze çarpmaktadır. Bu ise derginin eğitime sorumlu olarak yaklaştığını göstermektedir. Özellikle “İctimaiyat: Terbiye-i Etfal Meselesi” ve “İhtiyaç-ı Maarif” başlıklı makaleler; eğitimin ne denli önemli olduğunu, lakin toplumun ve hükümetin bu konuya gerektiğinden az önem verdiğini okuyucularına aktarmaktadır. Örneğin “İhtiyaç-ı Maarif” adlı makalede şöyle denilmektedir:

“Şu halde geçirdiğimiz ve geçirmekte olduğumuz felaketlerin ba’isi yegane sa’iki kendi cehaletimiz, mazimizi tarihimizi bilmediğimiz istikbali düşünmeyerek yalnız meşgale-i haliyemizle uğraştığımız yürüyüp daima tevakkuf ettiğimiz, harici avarıza karşı koymak için cesaretimizi kuvvet-i farz ile meskeneti ten-perverliği elden bırakmayıp istirahatı atalette aramaklığımızdır. İlmin sanatın, ticaretin lüzumunu havaici zaruriye ve ihtiyacat-ı yevmiyemizi tahsil-i medar bir vasıta, bir vasıta-i mecburiye tanımaklığımızdır” (Mk. S.23-24, s.417).

Rüştiye ve idâdî öğrencilerinin yararlanması amacıyla Mektebli’de bulunan makaleler, “Felsefe-i Mantık” başlığıyla felsefe ve mantık dersleri, “Bilmediklerimizden” başlığıyla coğrafya dersleri, “Fen Dünyası”, “Hikmet Tecrübeleri”, “Fenni Eğlence ve Oyunlar” ve “Keşfiyat Aleminde” başlıklarıyla fen dersleri, “Tarih-i İslam Sahaifinden” başlığıyla siyer dersleri, “Tedkikat-ı Tabiyyeden” başlığıyla tabiat bilgisi dersleri, “Tiyatro ve Musiki” başlığıyla musiki dersleri, “Hıfz-ı Sıhha” başlığıyla hıfz-ı sıhha dersleri için değerli bir kaynak niteliğindedir. Ayrıca Mektebli öğrencilerin yanı sıra eğitimcileri de unutmamış ve münferit başlıklı makalelerle eğitim camiasının genelini bilgilendirmeyi hedeflemiştir. Örneğin; “Resmin Tedrisattaki Tesiri” başlıklı makale, resmin eğitim sisteminde bir yöntem olarak kullanılabileceğine değinmiştir. Yine “Sözlerim” adlı makale de resim dersinin önemine işaret etmiş, bu derse öğrencilerin lâkayd kalmaması gerektiğini şu sözlerle vurgulamıştır:

“Mekteplerinizde haftada bir saatçiğe münhasır olan resim dersini pek kıymettar telakki ile karşılar ve seve seve semere-i sa’yınızı mualliminizin nazar-ı tetkikine arz eyler ve bir aferine intizar edersiniz değil mi? İşte bu sevdiğiniz güzel ders zan etmeyiniz ki alelade iki çizik ile bir şekil çıkarmaktan ibarettir. Tarih ve coğrafya gibi bu da ayrıca büyük bir fendir ki mütemeddin Avrupa milletlerinin en ziyade ehemmiyet verdikleri sanayi-i nefisedir” (Mk. S.23-24, s.401).

Ne var ki Mektebli, faydalı olmayı göz önünde bulundurarak yayımlamış olduğu bu makalelerin bazılarında öğrencinin seviyesine inmeyi ve onun ihtiyacını gidermeyi başaramamıştır. “Felsefe-i Mantık” başlıklı makaleler hem öğrencilerin derslerinden uzak konulardan hem de ağır bir üsluptan oluşmaktadır. Bu makaleler Baha Tevfik’in “mantık yoktur” hipotezinin çürütülmesi gayesiyle kaleme alınmış ve öğrencilerin daha çocuk olduğu göz ardı edilmiştir.

Mektebli’de ikisi Jan Jak Rouse’dan biri ise Fenalon’dan olmak üzere üç çeviri makale bulunmaktadır. Rouse, makalelerinde çocuklara öğütler vermekte, Fenalon ise çocukları ağaçlar hakkında bilgilendirmektedir. Bu üç makalenin çevirisi C(im) imzasıyla verilmiştir.

Dergide sağlık, fen, hayvanat, tabiat, tanınmış insanların hayatlarından örnekler, el işleri ve “Her Şeyden Biraz” başlıklı konularıyla okurların genel kültür bilgilerinin arttırılması hedeflenmiştir. Burada özellikle çocukların ilgisini çekecek ayrıntılara dikkat edildiği görülür. Örneğin “Bazı Hayvanat El ile Nasıl Tutulur” başlıklı konular çocukların ilgisini çekmek düşüncesiyle yayımlanmıştır.

Sağlık hakkındaki makaleler Doktor Cemil Necib ve Azmi Muhiddin tarafından kaleme alınmıştır. Bu makaleler “Hıfz-ı Sıhha” başlığı kullanılarak yazılmış ve koruyucu tıp bilgilerine, kötü alışkanlıkların zararlarına, hastalıklara, insanın iç ve dış organlarının vazifelerine değinilmiştir. Mektebli’de sağlık konusuna ait 32 makale bulunmaktadır.

Mektep talebelerinin beden-akıl dengelerini koruyabilmeleri için spor yapmaları gerektiğine İskender Fahreddin ve Cemil Necib’in “Futbol”, “Riyazat-ı Bedeniyye ve Çocuklar” başlıklı makaleleri aracılığıyla değinen Mektebli, fotoğraflarla jimnastik hareketlerini ve futbol maçı görüntülerini sayfalarına taşımıştır. Kıymetli bilgiler vermesi ve günümüz çocuklarınca sporun revaçta olması açısından bu konu ile ilgili makalelerin hemen hemen hepsi bugünkü alfabemize kazandırılmıştır. Özellikle çevirisi yapılan “Futbol” üst başlıklı makalelerde futbol terimleri ve oyunun oynanış biçiminin maddelerle anlatılması bir hayli ilginçtir.

“3- Her iki tarafında bir (gardiyan nöbetçi)si olup bunlar çubukların arasında bulunacaklar ve topun, çubukların arasından mürurunu men edeceklerdir. Bir

tarafından atılıp da diğer tarafta çubukların arasından geçmeyerek etrafından dolaşan topu gardiyan alacak ve yine orta yere fırlatacaktır” (Mk. S.20, s.318).

“Mektebli” dergisi ilk sayısından itibaren dönemin sosyal ve siyasal olaylarını milliyetçi bir gözle irdelenmiştir. Buna gerek ülkenin içinde bulunduğu şartlar ve gerekse iktidarın belirlemiş olduğu politikalar sebep olmuştur. Zira İttihat ve Terakki'nin dönemin neşriyatına etkisini açıkça görebiliriz.

“Cemiyetinin bu sahadaki faaliyeti, doktrinindeki milliyetçi gelişme seyrini takip etmiş, milliyetçilik prensibi garplılaşmak ve hatta laikleşmek ile aynı manada alınmıştır. Türk unsurunun milli şuura sahip olması gayesine müteveccihen kongrelerde alınan kararlar bilhassa 1329 (1913) senesinden itibaren tatbik mevkiine konmaya başlanmış, tek ve iktidar partisi olmak sıfatı da bu kararın gerçekleştirilmesi faaliyetine (aksiyon programı) fiilî ve hukukî her türlü imkânı sağlamıştır” (Tunaya, 1995: 201).

Tabii ki kararlardan öncelikle yayıncılığın etkilenmesi ve kullanılması kaçınılmaz değildir ve öyle de olmuştur. Hemen hemen her sayısında kin, intikam duyguları çocuklara aşılarmaya çalışılmış bu yapılırken milliyetçilik duyguları ön plana çıkartılmıştır.

Özellikle içtimai makaleler olarak adlandırdığımız eserler toplumsal bilincin artırılması gayesine hizmet etmektedir. İçtimai makalelerde toplumdaki olumsuzlukların yanı sıra, takdire şayan olayların da aktarılmasına gayret gösterilmiştir. Öyle ki dergide ilk kadın hava pilotumuz olan Belkıs Şevket hanımın, ilk hava şehitlerimizden Fethi Bey'le olan fotoğrafı verilmiş ve bir tayyarenin üzerinde bulunan bu iki Türk pilotunun fotoğrafının altında da “Tayyareler ve Kadınlarımız” konulu içtimai makale yer almıştır. (Mk. S.23-24, s.378)

Mektebli'deki yazılardan, onun Türk Yurdu kadrosu tarafından çocuklara yönelik çıkarılan ya da desteklenen bir dergi olduğu anlaşılmaktadır. (Mk. S.2, s.22) Yalnız farklı düşünce akımlarından olan simaları da dergide görmekteyiz. Örneğin Abdullah Cevdet'in “Gençler Ne Yapmalı” makalesi de derginin içeriğinde yer almaktadır.

Mektebli'de, 72'si mensur, 4'ü manzum olmak üzere 76 hikaye vardır. Mensur hikayelerden biri Fransızca'dan çeviri olarak dergiye alınmıştır. Hikayeler, çocuklara toplumun değer yargılarını aşılarmakta ve milletçe çekilen sıkıntıları, eziyetleri hikaye kahramanlarının ağzından aktarmaktadır. Özellikle “Küçük Hikayelerle Tehzib-i Ahlak” üst başlıklı hikayelerde, çocuklara misal teşkil edecek devlet ve din

büyüklerinin hayatları anlatılmakta, böylelikle öğreticiliğin ahlâki konulara kaydığı görülmektedir.

İlk çocuk dergilerinde de görülen dini değerlerin aktarılması Mektebli’de hikayeler aracılığıyla olmuştur. Yalnız dergideki hikayeler sadece bu yönüyle değerlendirilirse hata edilmiş olunur. Çünkü çocukların edebi seviyesi düşünülerek hazırlanmış olan bu eserler; onların edebi zevklerini, sözcük dağarcıklarını zenginleştirmeyi ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmelerini amaçlamaktadır:

“Keza Hazret-i Mevlana’nın Mesnevisi de bir çok hikayat-ı ibret-âmiz ile tehzib-i ahlaka hadim bir eser-i nefisedir. Hülâsa: Emsal ve hikayatin efkar-ı insaniye üzerinde tesir-i azimi şark ve garp alemlerinde kabul olunmuştur. Zaten fitrat-ı insaniye de buna meyyaldır. Bahusus küçük çocukların ihtiyar ninelerinin dizlerine dayanarak saatlerle masal dinlemeleri de çocuklarda kuvve-i hayaliyenin daha fazla olduğuna dalalet eder ve çocuk o gibi şeylerden daha ziyade haz eyler. Hikayeden diğer bir istifade daha vardır ki: Muntazam söz söylemeye alıştırmaktır. İfade-i meram edemeyenler, yahut söz söylemekten sıkılanlar bu hallerinden pek çok zarar etmişlerdir. Binaenaleyh hikayenin faidesi sabittir. Şu mülâhazata binaen, hissiyat-ı nehbe-i ahlakiyeyi tenmiye gayesiyle, silsile-i hikayata devam olunacaktır” (Mk. S.23-24, s.371).

Olumlu değerlerin yerleşmesi için dergide kullanılan yöntem mesajları hikayeleştirmek şeklinde olmuştur. “Menkulat-ı Hikemiye” başlıklı vecizede ve “Takvim-i İbret” bölümlerinde özellikle çocuklarda istenilen değerlerin yerleşmesini sağlayacak örneklere yer verilmiştir. “Takvim-i İbret” bölümlerinde Arapça ve Farsça’dan şiirler, güzel sözler, hikayeler aktararak çocukların toplum tarafından kabul gören olumlu davranışları kazanmaları arzulanmıştır:

“Sırtında görüp başkasının atlas ve dıba,
Gam çekme ki sırtında benim köhne aba var” (Mk. S.9, s.144).
“Akla mağrur olma Eflatun-ı dehr olsan dahi,
Bir edib-i kamili gördükde tıfl-ı mekteb ol” (Mk. S.16, s.257).

Mektebli’de noktalama işaretleri olarak; kısa çizgi, noktalı virgül, nokta, soru işareti, ünlem, iki nokta üst üste kullanılmıştır. Ancak 20. yüzyıl başındaki Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlerde yer yer imlâ yanlışlıkları, hatalı yazılımlarla karşılaşılmaktadır ve noktalama işaretleri de yerli yerine oturmamıştır. Bu aksaklıklar sıkça görülse de Mektebli, bir çocuk dergisi olmanın bilinciyle dil konusunda belirli bir hassasiyet göstermekte ve anlaşılabilirliği ön plana çıkarmaktadır. Anlatım ve dilde sadelikten yana olduğunu ilk sayının kapağında şu şekilde ifade etmiştir: “Mesleğimize muvafık ve açık Türkçe yazılmış esere sayfelerimiz açıktır” (Mk. S.1, kapakta).

Anlatım ve dilde sadeliği, derginin içeriğinde yer alan şiirlerde rahatlıkla görebiliriz. Çocukların büyük bir hazla okuyacağı bu şiirlerin hemen hemen hepsi hece ölçüsüyle yazılmıştır. Dergide 56 manzum, 2 mensur şiir ve daha önce de belirtildiği üzere 4 manzum hikaye yer almaktadır. Ayrıca diğer türlere nazaran şiirlerin çocuk edebiyatındaki önemi göz önünde bulundurularak en fazla çevirinin de bu türde yapıldığını söyleyebiliriz.

Mektebli'de iki şiir ve bir manzum hikaye Tahir-ül Mevlevi'ye, bir şiir ise Mehmed Emin Yurdukul'a aittir. Tahir-ül Mevlevi, "Coğrafya Dersinde" adlı şiirinde Osmanlı ülkesinin sınırlarını çizmekte, "Şair Çocuk - Ciddi Baba" şiirinde de; bir baba, çocuğunun fazla hayale kapılmamasını, eğer sancağını daima göklerde görmek istiyorsa sürekli çalışması gerektiğini belirtmektedir. Mehmed Emin Yurdakul'un vatan sevgisi konulu "Çocuklar" adlı şiiri ise dönemin diğer çocuk dergilerinden olan "Çocuk Bahçesi"nde de yayımlanmıştır (Tansel, 1989: 98).

Mektebli'de yayımlanan şiirlerin başlıklarından da anlaşılacağı üzere (Akd-i Sulh, Türk Askeri, Vatanın Dileği, Harabezar-i Vatan, Ey Yurd, Yurd Kaygusu, Vahşet ve İntikam) genellikle vatan sevgisi, vatan kaygısı konulu şiirler kaleme alınmıştır. Bu şiirlerde Türk milletinin çektiği eziyetlerin son bulması dileği ve vatanın güçlenmesi için çocukların çok çalışması gerektiği sık sık dile getirilmiştir.

İlk nüshasından itibaren iki sayfasını talebe yazıları için ayıran dergi, okurları ile sürekli bir bağlantıyı hedeflemiş, gelen mektuplar hemen değerlendirilmiş ve okuyucularıyla "Açık Mektup", "Açık Muhâbere" başlıklarını kullanarak haberleşmiştir.

Mektebli'de dönemin çocuk dergilerinde görülmeyen bir başka özellik ise sayfalarında ebeveynleri de düşünmüş olmasıdır. Öyle ki, "Mercan Kalfa Diyor Ki" başlığıyla bir konağın aşçısı olduğu anlaşılan Mercan Kalfa yemek ve tatlı tarifleri vermektedir.

Eğitici ve öğretici vasfını bütün yazılarda gösteren dergi bunu daha eğlenceli hale getirebilmek için "Mektebli'nin Kahkaha Sayfaları", "Bilmece ve Müsabakalar", "Suallerimiz", "Fenni Eğlenceler" başlıklarıyla deney örneklerini ve "Keşfiyat Aleminde" bölümleriyle de yeni buluşları sayfalarına taşımıştır.

Dergide çocukların düşünme ve çözümlene yeteneklerini artırarak bilgi kazanmalarını sağlayacak bilmece ve sorulara yer verilmiştir. Özellikle birinci ciltte görülen bilmeceler; kelime, hesap, şekilli ve resimli bilmece olarak adlandırılmıştır. Bu bilmecelerin yanı sıra cümle terkibi, coğrafya bilmeceleri ve suallerle derginin farklı konular hakkında fikir yürütmeyi ve cevapları bilmeyi gerektirdiği için aynı zamanda çocukların bilgi düzeylerini de ölçmeyi hedeflediğini görmekteyiz.

“Dört harfli bir kelime bulunuz ki her hafta nazar-ı mütalaanıza serptiği ezhâr-ı kıymettarı, baştan birinci harfini kaldırıncı sadık beyanı, baştan ikinci harfini kaldırıncı tarik-i hayatta daimi rehberimiz olacak manayı ifade etsin?” (Mk. S.14)
 “Kürre-i arzdan en büyük ada hangisidir?” (Mk. S.17)

“Soruyoruz” ve “Sual” başlıklarıyla hazırlanan sorular ise genel kültür, tarih, coğrafya ve matematik gibi alanlardan faydalanılarak hazırlanmıştır: Osmanlı sultanlarının saltanat süreleri ve dönemlerinde cereyan eden olaylar, dünyadaki en büyük deniz, göl, dağ, kıta, ada, şehir, nehir isimlerinin bulunması istenmiştir.

Dergide öğrencilerin birbirleriyle yarışmalarına zemin hazırlayacak etkinlikler de düzenlenmiştir. “Müsabaka” başlığıyla okuyucuya duyurulan yarışmalar; çeşitli konularda karikatür, resim, kompozisyon, fotoğraf ve nakış modeli oluşturma, yağlı boyama ipek işleme müsabakası biçiminde olmuştur. Bir müsabaka ilanı şu şekilde verilmiştir: “İki numaralı nüshamızdaki resim ve işlemeye mahsus müveddeledeki altı numaralı geyik kafasını mektepli efendiler kartpostal büyüklüğünde bir parça atlas üzerine yağlı boya ve hanım kızlar da ipekle işleyerek idarehanemize göndermelidirler” (Mk. S.4).

Bilmece cevapları ve müsabaka neticeleri iki sayı sonra verilmektedir. Bazen bazı bilmecelerin cevaplarının verilmediği de görülür. Ödüllendirmelerde genellikle birincilere kalem ve kalemtıraş takımı, ikincilere yazı takımı, üçüncülere albüm, onuncuya kadar birer kutu kağıt ve zarf, yirminciye kadar birer kitap, kırkıncıya kadar kartpostal ve sekseninciye kadar takdirname verileceği duyurulmaktadır.

Günümüzün çocuk dergilerinde olduğu gibi Cumhuriyet öncesi çocuk dergilerinde de reklamlara yer verilmektedir. Mektebli'deki reklamlar her sayının sonunda verilen eklerde, genellikle iki sayfa olarak görülür. İlk sayfa dönemin neşriyatına; ikinci sayfa ise sigorta şirketi, mağaza ve dükkanlara ayrılmıştır. Bu sayfalarda neşriyat olarak;

Çocuk Dünyası, Şelale, Büyük Duygu, Gençlik Alemi, Mekteb Alemi, Kırlangıç, Şehbâl, Yerkonak, Çalışım, Rebâb çocuk mecmualarının; Ziraat ve Ticaret Gazetesi, Ekinci gibi ziraat gazetelerinin yanı sıra kadınlara yönelik Kadınlık Dünyası ve Türk Yurdu Mecmuasının reklamı verilmiştir. Diğer sayfada verilen reklamlar ise; her sayıda yer alan sigorta şirketi Nasyonale, Resene fotoğrafhanesi, Zehil Kırtasiyesi, Selanin Bumarşası İplikçi Kardeşler, Şalcıoğlu Karabet, Şekerci Hamidzade Mehmed Ali ve Bekirzade Hacı Emir Ticarethanesi'dir. Bunlardan en ilginç olan Bekirzade Hacı Emir Ticarethanesine ait ayakkabı reklamıdır. Özellikle derginin ikinci cildindeki nüshaların başında ve sonunda resimli olarak "Hakiki Rus Lastiği Budur" sloganıyla karşımıza çıkar.

Mektebli, ismiyle müsemma olarak eğitim dünyasıyla iç içe olmayı yeğlemiştir. Yazar kadrosunda bulunan öğretmenlerle ve okullara yapılan gezilerle de bunu başarmıştır (Mk. S.15, s.245). Dergi, rüştiye ve idadi öğrencileri için çıktığından dolayı bazı sayıları bu okullara ithaf edilmiştir. Böylelikle derginin abonelerini daha çok bugünün ilköğretim ve liseleri olan rüştiye ve idadileri oluşturmuştur. Özellikle devletin başkenti olan İstanbul'daki okullar Mektebli'ye rağbet göstermektedirler.

Derginin eklerinde verilen "Posta Otomobili" köşesinde İstanbul ve taşradaki bayilikleri verilmektedir. Bu köşeden anlaşıldığına göre taşra olarak kabul edilen İskenderiye ve Beyrut'a kadar Mektebli dergisi ulaştırılmaktadır. Derginin taşradaki diğer bayilikleri: Bursa, Aydın, Trabzon, Konya, Ankara, Manisa, Kayseri, Balıkesir, Kuşadası'ndadır.

Mektebli, yayımlandığı dönemde başarılı bir çocuk dergisi olarak kabul edilmiş ve onu, zamanın nazırı okullara yazı göndermek suretiyle tavsiyede bulunmuştur (Mk. S.15, ekde). Dönemin maarif nezaretince okullara tavsiye olunan "Mektebli" dergisi 15. nüshada okurlarına Maarif takdirnamesini aktarmış ve buna binaen dergiye olan yönelişin artmadığına da bildirisinde uzun uzun değinmiştir.

Keza dergi, her fırsatta abone sayısının artmadığını ve bu olumsuzluğun giderilmesi için uğraş verilmesi gerektiğini okurlarına duyurmuştur. İlk sayısı 50 para olan dergi fiyatının bir süre sonra 40 paraya düştüğü ve 38. sayıda bu ücretin 20 paraya indiği görülmüştür. Böylelikle okur sayısının çoğalması arzulanmıştır. Fakat 38. sayıda

derginin fiyatının (20 para) kağıt parasıyla denk düştüğü bu fiyatın derginin maliyetini karşılamayacağı belirtilmiştir. Nitekim bir sonraki nüsha bu düşünceyi kanıtlamış ve derginin son sayısı olmuştur. Mektebli'nin 16. sayısında dergiye münhasır "Mektebli Yardımcı Kardeşler" adı altında bir teşkilat kurulmuş ve bu teşkilatla talebelerin arasında sevgi, muhabbet bağlarının ve abone sayısının artması amaçlanmıştır. Sonraki sayılarda teşkilatın amblemi belirlenmiş ve duyurularına yer verilmiştir. Bu son sayıya kadar devam etmiştir.

Mektebli, yayın hayatının uzaması için her fırsatta abone sayısının artması gerektiği temennisini okuyucularına bildirmiş, fiyatını düşürmüş, okuyucuları arasında iletişimin artması ve derginin hak ettiği şekilde rağbet görmesi amacıyla teşkilat kurmuş olmasına rağmen 10 Nisan 1330/1914 tarihinde son sayısını yayınlamıştır. Böylelikle, kaliteli bir yayın hayatı izlemiş olsa da Mektebli'nin ömrü bir yıl sürmüştür.

SONUÇ

Yukarıda vermeye çalıştığımız bütün bu örnekler; “Mektebli” çocuk dergisinin, okuyucularına edebi zevki aşladığını, içeriğiyle genel kültür bilgisi verdiğini ve öğrencisi, öğretmeni, okulu, ebeveyni, ders materyali ile birlikte eğitimi bir bütün olarak gördüğünü; çocukların, derslerini eğlenerek öğrenebilmesine yönelik bir anlayışı benimsediğini gösterir.

İlim öğrenmenin milli bir görev olduğunun yanı sıra dini bir yükümlülük olduğunu, cahilliğin insanları ve toplumları her zaman zor durumlara düşüreceğini, cehaletin zararlarını, tembelliğin bir hastalık olduğunu, okulun ve öğrenmenin güzelliğini sık sık işleyen Mektebli, kadınların sosyal hayat içerisinde aktif olmaları gerektiğini ısrarla vurgulamış ve kadın hatiplerin konferanslarına sayfalarında yer vermiştir.

II. Meşrutiyet sonrası dönemin kültür kenti, ülkenin başkenti İstanbul’da yayınlanan Mektebli, yazılarının içeriğiyle belirli bir bilgi zenginliğini ortaya koyar. Dergide işlenen pek çok konunun dönemin okul müfredatıyla yakından ilgili olduğu görülmektedir. Müfredatta ismi geçen “Ahlâk”, “Hıfz-ı Sıhha” gibi ders isimleri dergide yazı başlığı olarak aynen kullanılmıştır. Tefrikalar halinde yayımlanan bu yazılar, dersleri destekler mahiyette bilgiler içerir. “Ahlâk” dersinin amaçlarına hitap eden ve çocuklarda olumlu değerleri yerleştirmeyi amaçlayan bir çok yazının kaleme alındığı görülür. Ayrıca sağlık, beden terbiyesi, resim, müzik, tarih ve coğrafya konularında da değerli bilgiler verilmiş ve bu konuların mektep derslerinde öğrencilere yardımcı olması amaçlanmıştır.

İçeriği incelendiği zaman ayrıntılı bilgilerle dolu yardımcı bir ders kitabı sayılabilecek olan Mektebli, aslında manzûme, hikaye, mektup, monolog, gezi yazısı, günlük, sohbet, hatıra, makale, deneme gibi bir çok edebi türü başarıyla kullanmış ve eğitimcilerle öğreticiliği bir arada sunabilmiş bir dergidir. Özellikle iptidâi ve rüştiye çağı öğrencileri için oldukça önemli olan “Kıraat” dersine nitelikli okuma malzemesi sağlamıştır. Bu dönemdeki okuma materyallerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için, dönemin çocuk dergileri üzerinde çalışmaların artması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

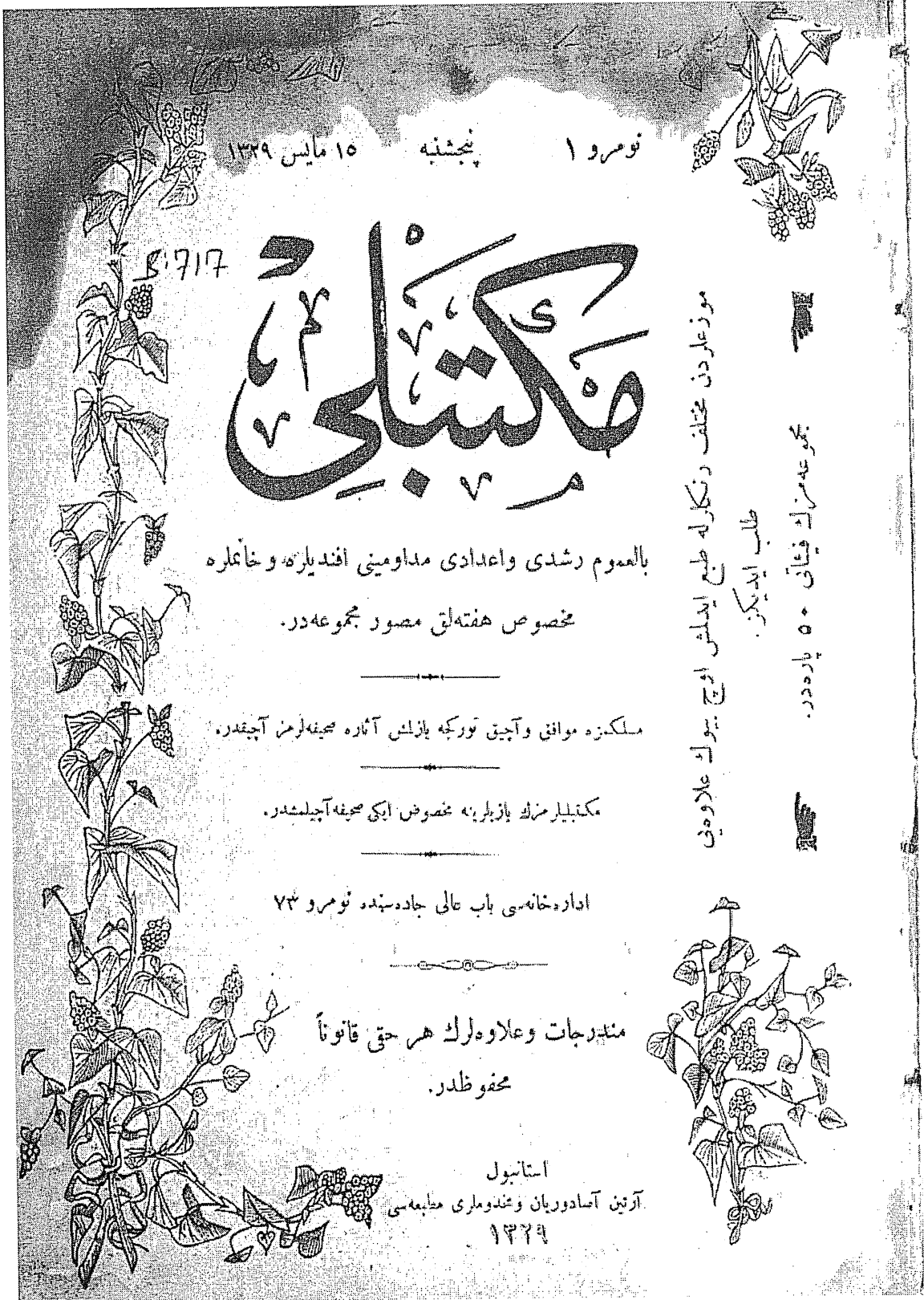
- AKSAN, Doğan, (1979), Her Yönuyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, 2. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- AZİM, Mehmet, (2000), Çocuk Bahçesi Dergilerinin İncelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.
- BALCI, Ahmet, (2002), Çocuklara Rehber Dergisi'nin Çocuk Eğitime Katkısı Açısından İncelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi.
- CANAN, Nevzat, (1997), Musavver Muhit Mecmuasının İncelemesi Fihrist ve Metin, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİREL, Özcan, (1999), Türkçe Öğretimi, Pagema Yayıncılık, Ankara.
- EMİROĞLU, Öztürk, (1992), Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi.
- Grolier International Americana, (1993), c.4. İstanbul
- KÜR, İsmet, (1991), Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları, Atatürk Kültür Merkezi Yayını. Ankara.
- MEB, (2000), Türkçe - Yazı Programı 6-7-8, MEB Yayınları, İstanbul.
- Meydan Larousse - Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, (1992), c.4. İstanbul.
- OĞUZKAN, A. Ferhan, (2000), Çocuk Edebiyatı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- OKAY, Cüneyt, (1999), Eski Harfli Çocuk Dergileri, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- ÖZ, M. Feyzi, (2001), Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- SEVER, Sedat, (2003), Çocuk ve Edebiyat, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, c.1. İletişim Yayınları, İstanbul

- ŞİMŞEK, Hüseyin, (2001), “XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine”, Milli Eğitim Dergisi, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/simsek.htm>
- TANSEL, F. Abdullah, (1989), Mehmet Emin Yurdakul’un Eserleri Şiirler, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- TUNAYA, T. Zafer, (1995), Türkiye’de Siyasi Partiler 1859-1952, 2. Baskı, Arba Yayınları, İstanbul.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c.2. Dergah Yayınları, İstanbul.
- YANAR, Halit, (2001), Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi.
- YAŞAR, Şeyma, (2001), İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- YALÇIN, Alemdar ve Gıyasettin Aytaş, (2003), Çocuk Edebiyatı, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

EKLER

Mektebli'nin İlk Sayısının Kapağı

Mektebli'nin, Nüsha-i Fevkâlâde Sayısının İlk Sayfasında Yer Alan Mehmet Emin Yurdakul'a Ait Fotoğraf

برنجی سنه: ۵ کانون اول ۱۳۲۹ و پنجشنبه، ۲۰ محرم الحرام ۱۳۳۲ نومرو: ۲۳-۲۴

مدیر مسئول: حسین حامد

مدیر امور: جودت نادری

ازراق و مکاتب اداره خانه

نامنه کوندرلیدر

بوسته اجری و برلین مکتوبلر

قبول ایدلز، بول و اوزاق نقده تهنیتلر

ازراق کوندرلیدر،

مکتبلی

صاحب و مؤسس: مغمومی

سر محرومی: اسکندر فخر الدین

آدرس: درسعات، بان عالی جاده سی

تلفاز آدرسی: درسعات مکتبلی

تلفون نومروسی: ۴۵۶

سه لکی ۱۰ الی آیلینی ۲۵ غروشددر،

ذکور و انان بالعموم مکتبلیلرک تنور افکار و حیساته خادم علمی، فنی، ادبی، اخلاقی،

صناعی مصور هفته اتی بجموعه در

رجا حسن: نوشته ایله الی الی آتی دوره انتشارت ختام بولدی - آتوم بدلی هنوز آتوم
ایمانلرله آتوم بدلی عمید ایسپک محتم قاره و قارلرلرلرک ایلهک بوسته ایله آتوم
بدلی کوندرلیرتی رسا ایدرله

توک شامری محمد امین بک اتندی

پنجشنبه

۱۰ تېشان ۳۳۰
نومبرو - ۳۹

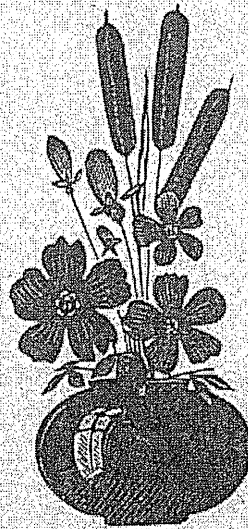
مکتبلی

مندرجات

علاء قهره لری و چو جعفر من - اسکندر دفتر الدین
مدنیت ماریقه دیکدر - ج. س.
رچه (شعر) - امین خاک
بابایه لر ... - همان جودت
قوربان بایرای - مظفر نوری
لکه .. - ا. ناهی
انتقام حسلری .. - سعید رؤف
مکتبایک هفته سی - ***
بیلدیه ، عماره طلیه - ***

«تبیطانه قیتر» نامندزه کی کتا بزی موزع لردده
ایستیکنا

بو لیسه مزده کی عیاله
قهره لری و چو جعفر من
مقاله سی اوقوبیکنا!

اخیراً یاییلان تئزلات موجدیجه نسخه سی (۲۰) پاره در.

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet Durmuş TAŞDEMİR, 1981 yılında Bolu'nun Gerede ilçesinde doğdu. İlk öğretimin birinci kademesini S. Mithat Dayıoğlu İlköğretim Okulu'nda, ikinci kademeyi ise Gerede Lisesi'nin orta kısmında tamamladıktan sonra orta öğrenimini Ankara Ş. R. Hatipoğlu Lisesi'nde bitirdi. 2003 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Sakarya ilinde Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Yard. Doç Dr. Mehmet ÖZDEMİR'in danışmanlığı altında tamamladığı yüksek lisans öğreniminin son merhalesi söz konusu bu tez çalışmasıdır. Evli ve bir çocuk babasıdır.